

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

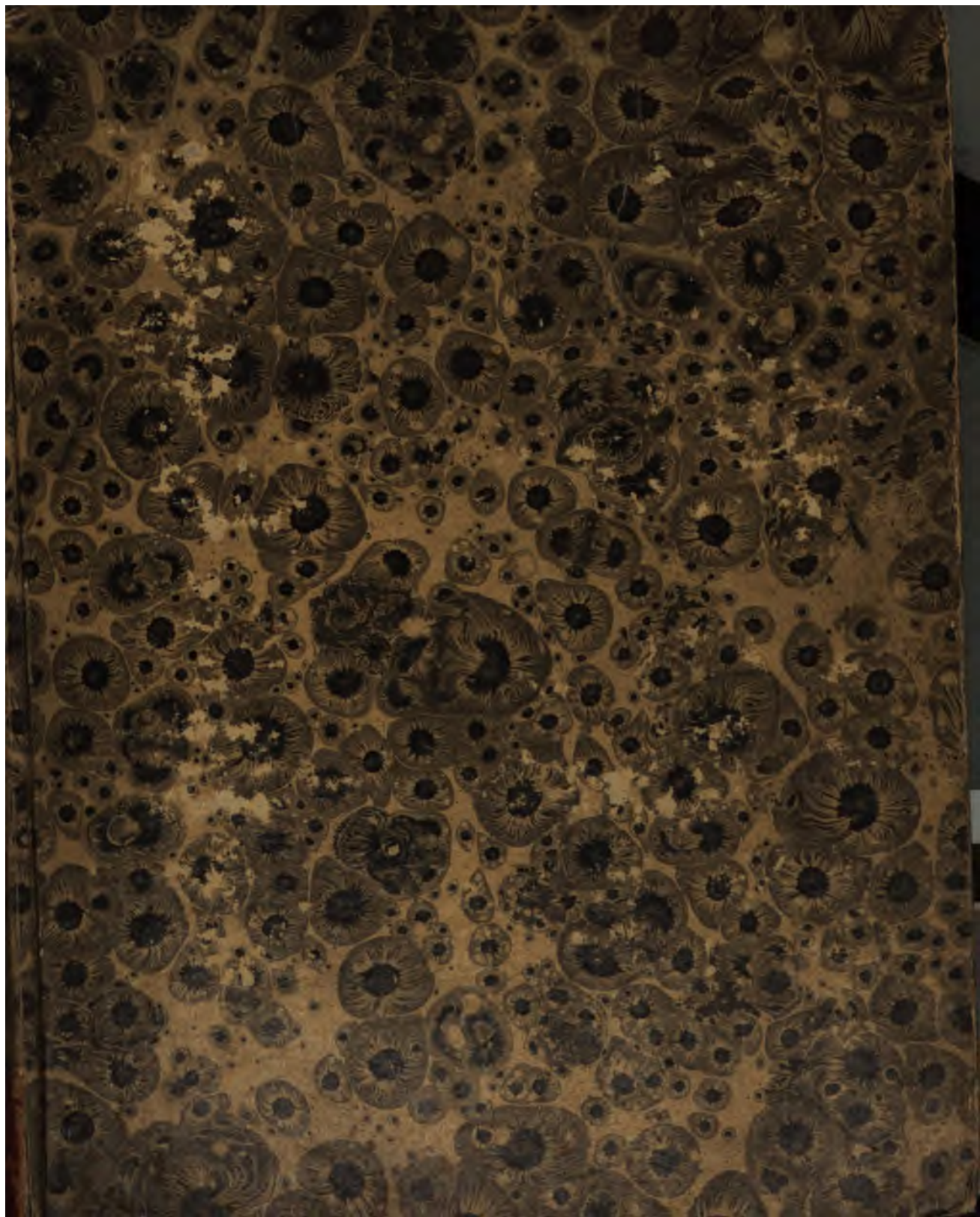
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

600092792Z

Original 1143

HEXAGLOTTON GEMINUM,

DOCENS LINGUAS,
GALLICAM, ITALICAM, HISPANICAM,
GRÆCAM, HEBRAICAM, CHALDAICAM,
ANGLICAM, GERMANICAM, BELGICAM,
LATINAM, LUSITANICAM, SYRIACAM:

ut intra brevissimum tempus, ope Lexici, omnia
explicare discas.

Accessit ubique Appendix
De Pronunciatione harum XII Linguarum.

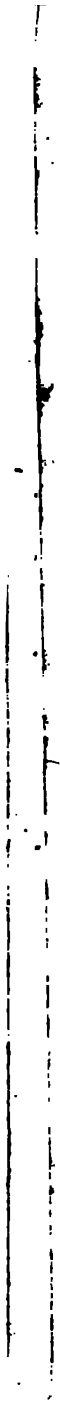
AUCTORE
IGNATIO WEITENAUER.
EDITIO ALTERA.

Cum Approbatione.

AUGUSTÆ VIND. & FRIBURG. BRISG.
Sumptibus Fratrum WAGNER, Bibliopol. MDCCLXXVI.

HEXAGLOTTI PRIMI
PARS I,
QUÆ
LIBROS
GALLICOS, ITALICOS,
ET
HISPANICOS,
INTRA DIEM UNUM,
SI VELIS,
INTELLIGERE ET EXPLICARE DOCET.

P R Æ F A T I O.

ulti sunt, qui etsi cum Gallis, Italis, Hispanis, sermonem conferre non cupiant, optimis tamen eorum libris uti vehementer desiderant. Ne verò iidem sive magistrorum voce, sive librorum grammaticorum præsidio juvari possint, alios magnitudo sumptuum, alios operis difficultas, plerosque temporis egestas prohibet & absterret. Horum ego honestissimæ utilissimæque cupiditati ut consulam, paucas has paginas offero, quæ, si Lexicon quodcunque bonum accesserit, spe citius voti sui compotes faciant. In græca primum lingua, tum hebraica, & chaldaica experimento capto, idem in italica, gallica, hispanicaque, eodem plurium successu tentavi. Nulla harum fuit, in qua non intra alteram tertiamve horam, DEO dante, audientem eo perducerem, ut interpretari libros per se ipse, & ope Lexici explicare posset. Fuere, quibus & semihora sufficeret. Rem usque adeo commodam ut juris publici facerem, & hortati sunt multi, & boni communis amor persuasit. Tantam celeritatem professo, in Præfatione hærendum non est: unum addo, nisi te laboris poeniteat, amice Lector, fore, ut intra biduum sex harum linguarum omnium libris intelligendis idoneum te sine magistro efficias. Latinitatis filias, gallicam, italicam, atque hispanicam, priore hac parte complexus sum; altera græcæ, hebraicæ, chaldaicæque destinata. Vale, & hoc temporis & impensæ compendio
fruere,

INSTI-

INSTITUTIONES GALLICÆ.

1. **A**rticulus Gallorum definitus respondet germanico *der, die*. Masculinus est *le*, Femininus *la*, Neutro carent. Flectitur hunc in modum:

<i>Mascul. Singularis.</i>			<i>Femin. Singularis.</i>		
<i>Nom. & Accus.</i>	<i>Genit. & Ablat.</i>	<i>Dat.</i>	<i>Nom. & Acc.</i>	<i>Gen. & Abl.</i>	<i>Dat.</i>
<i>Le, der, den.</i>	<i>du, des, von dem.</i>	<i>au, dem.</i>	<i>La, die.</i>	<i>de la, der, von der.</i>	<i>à la, der.</i>

Pluralis utrique communis.

<i>Nom. & Accus.</i>	<i>Gen. & Abl.</i>	<i>Dat.</i>
<i>Les, die.</i>	<i>des, der, von den.</i>	<i>aux, den.</i>

2. Præter articulum definitum habent & indefinitum, qui tum fere usurpatur, cum Germani articulo prorsus abstinant, ut ante pronomina, ante nomina propria, ante articulum unitatis (*ein, eine.*) Articulus hic brevissimis duobus vocabulis circumscribitur, *de* & *à*, quorum illud in utroque numero genitivi & ablativi, hoc dativi nota est. *Maitre de langue, Sprachmeister. Un bois de mirte, ein Myrtenwald. Il parle de vous, er redet von euch. à notre ville, unster Stadt. à qui? wem? à Pierre, Petro. La tête d'un homme, das Haupt eines Menschen.*

3. Casus nominum per Articulos intelliguntur, ipso nomine haud mutato. Pluralis numerus e singulari fit adjecto *s. table*, mensa: *tables*, mensæ. *marchand*, mercator: *marchands*, mercatores. Si ipse singularis finiatur litera *s*, vel cognata, *x*, aut *z*, plurali nihil additur. *avis*, monitum, & monita. *doux*, dulcis, & dulces. *é* facit *és* vel *ex*. *conté*, numeratus: *contés* vel *contez*, numerati. *eau, eu, ou*, assumunt *x*. *peau*, pellis: *peaux*, pelles. *feu*, ignis: *feux*, ignes. *al, ail, el*, sæpe mutant *l* aut *il* in *ux*. *mal*, malum: *maux*, mala. *travail*, labor: *travaux*, labores. *ciel*, cœlum: *cieux*, cœli. *nt* in *ns*. *pont*, pons: *pons*, pontes. *parlant*, loquens: *parlans*, loquentes.

4. Adjectiva masculina fiunt feminina adjuncto *e*. *grand*, magnus: *grande*, magna. *ajouté*, additus: *ajoutée*, addita. *bati*, ædificatus: *batie*, ædificata. Fit nonnunquam levis mutatio aut geminatio literæ ultimæ. *faux*, falsus: *fausse*, falsa. *doux*, *douce*, suavis. *heureux*, *heureuse*, felix. *sec*, ficcus: *seche*, sicca. *long*, longus: *longue*, longa. *chetif*, malus: *chétive*, mala. *public*, publicus.

publicus : *publique*, publica. *bas*, *basse*, humilis. *bon*, bonus : *bonne*, bona.
null, nullus : *nulle*, nulla. *quel*, *quelle*, qualis. *for*, stolidus : *forte*, stolidus.
 Communis generis sunt, quæ in *e* desinunt, ut *aimable*, amabilis ; *honnête*,
 honestus, honesta.

5. Comparativum indicat particula *plus* ante adjectivum posita : Superlativum eadem, si articulus definitus eam præcedat. *long*, longus : *plus long*, longior : *le plus long*, *la plus longue*, longissimus, longissima. Idem fit in adverbis. *vite*, cito : *plus vite*, citius : *le plus vite*, quam citissime.

6. Verborum conjugationes sunt quatuor, ex infinitivo dignoscendæ : primæ enim infinitivus definit in *er*, secundæ in *ir*, tertiæ in *oir*, postremæ in *re*. Has vocemus characteristicas conjugationum, quas omnes in una tabella junctas in conspectu simul ponam. Solas ponam terminationes, quas si in characteristicæ locum substituas, verborum perfectorum tempora omnia legitime formabis. Sic e. g. in Præsenti Indicativi personam primam pluralis numeri pro conjugatione prima assignat tabella *ons*. Rejice igitur ex *aimer*, amare, syllabam *er* characteristicam, in ejusque locum repone *ons* : & intelliges, *aimons* significare *amamus*. Vicissim, si reperiās *batissons*, deprehendes ex tabella, terminationem *issons* soli convenire secundæ conjugationi, in persona prima pluralis numeri in imperativo. Muta ergo hoc *issons* in characteristicam *ir*, & habebis verbum *batir*. Id quoniam ex Lexico discas idem esse ac ædificare, relinquatur, vocem propositam significare *ædificemus*. Sic etiam ex quarta characteristicâ conjugabis *vendre*, vendere ; *vends*, vendo, *vendis* : *vend*, vendit : *vendons*, vendimus, &c.

7. Quoniam vero Galli, Germanorum more, in Verbi conjugandis utuntur ope auxiliarium, *habeo*, & *sum*, totam horum formam prius oculis subjiciamus.

8. Conjugatio Verbi *Avoir*, Habere.

	Ego,	Tu.	Ille.	Nos.	Vos,	Illi.
Indicat. Præsens.	<i>ai</i> ,	<i>as</i> ,	<i>a</i> :	<i>avons</i> ,	<i>avez</i> ,	<i>ont</i> .
Imperfectum.	<i>avois</i> ,	<i>avois</i> ,	<i>avait</i> :	<i>avions</i> ,	<i>aviez</i> ,	<i>avoient</i> .
Præter. simplex.	<i>eus</i> ,	<i>eus</i> ,	<i>eut</i> :	<i>eumes</i> ,	<i>eûtes</i> ,	<i>eurent</i> .
Præter. composit.	<i>ai eu</i> ,	<i>as eu</i> .	<i>a eu</i> :	<i>avons eu</i> ,	<i>avez eu</i> ,	<i>ont eu</i> .
Plusquamperf. I.	<i>avois eu</i> ,	<i>avois eu</i> ,	<i>avait eu</i> :	<i>avions eu</i> ,	<i>aviez eu</i> ,	<i>avoient eu</i> .
Plusquamperf. II.	<i>eus eu</i> ,	<i>eus eu</i> ,	<i>eut eu</i> :	<i>eumes eu</i> ,	<i>eûtes eu</i> ,	<i>eurent eu</i> .
Futurum.	<i>aurai</i> ,	<i>auras</i> ,	<i>aura</i> :	<i>aurons</i> ,	<i>auriez</i>	<i>auront</i> .

Impe-

Gallica.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Ill.
Imperativus.		aye:		ayons.	ayez.	
Conjunctivi Præsens.	aye,	ayes,	ait:	ayons,	ayez,	ayent.
Imperfect.I.	aurois,	aurois,	aurait:	aurions,	auriez,	auraient.
Imperfect.II.	eusse,	eusses,	eût:	eussions,	eussiez,	eussent.
Præteritum.	aye eu,	ayes eu,	ait eu:	ayons eu,	ayez eu,	ayent eu.
Plusquamperf. I.& II. ut Imperf. I.& II. addito tantum ubique eu.						
Futurum. ut Futurum Indicativi, addito ubique eu.						
Infinitivi Præsens. avoir. Præterit. avoir eu. Particip. Præf. ayant. Præteriti. ayant eu.						
Supinum eu.						

9. Conjugatio Verbi Etre, Esse.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Ill.
Indicativi Præsens.	suis,	es,	est:	sommes,	êtes,	sont.
Imperfectum.	étais,	étais,	était:	étions,	étiez,	étaient.
Præter. simplex.	fus,	fus,	fut:	fumes,	futes,	furent.
Præt.composit.	ai été,	as été,	a été:	avons été,	avez été,	ont été.
Plusquamperfecta. ambo, ut in Avoir, nisi quod pro Supino eu ponitur été, gewesen.						
Futurum.	serai,	seras,	sera:	serons,	seriez,	seront.
Imperativus.		sois:		soyons,	soyez.	
Conjunctiv. Præf.	sois,	sois,	soit:	soyons,	soyez,	soient.
Imperfect. I.	serois,	serois,	seroit:	serions,	seriez,	seroient.
Imperfect. II.	fusse,	fusses,	fût:	fussions,	fussiez,	fussent.
Præteritum.	aye été	ayes été,	ait été:	ayons été,	ayez été,	ayent été.
Plusquamp. I.	aurois été,	aurois été,	aurait été:	aurions été,	auriez été,	auraient été.
Plusquamp.II.	eusse été,	eusses été,	eût été:	eussions été,	eussiez été,	eussent été.
Futurum.	aurai été,	auras été,	aura été:	aurons été,	aurez été,	auront été.
Infinitivi Præsens. etre. Præter. avoir été. Particip. Præf. étant. Præteriti. ayant été, Supinum. été.						

10. Tabella IV Conjugationum.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Ill.
Indicativi Præsens.	1. e	es	e:	ons	ez.	ent.
	2. is	is	it:	issons	issiez	issent.
	3. ois	ois	ait:	aus	ez	ent.
	4. s	s	—	ons	ez	ent.
Imperfectum.	1. ois	ois	oit:	ions	iez	oient.
	2. iſſois	iſſois	iſſoit:	iſſions	iſſiez	iſſoient.
	3. ois	ois	oit:	ions	iez	oient.
	4. ois	ois	oit:	ions	iez	oient.
Præter. simplex.	1. ai	as	a:	ames	ates	erent.
	2. is	is	it:	imes	ites	irent.
	3. us	us	ut:	umes	utes	urent.
	4. is	is	it:	imes	ites	irent.

Institutiones.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Ille.
Præf. compositum.	ai	as	a :	avons	avez	ont.
	1. é.	2. i.	3. u.	4. u.		
Plusquamperfect. I.	avois	avois	avait	avions	aviez	avoient.
	1. é.	2. i.	3. u.	4. u.		
Plusquamperfect. II.	eus	eus	eut	eumes	eutes	eurent.
	1. é.	2. i.	3. u.	4. u.		
Futurum. I.	erai	eras	era :	erans	erez	eront.
	2.	irai	iras	ira :	irons	irez
	3.	rai	ras	ra :	rons	rez
	4.	rai	ras	ra :	rons	rez
Imperativus		1. é :	—	ons	ez.	
		2. is :		issons	issez.	
		3. ois :		ons	ez.	
		4. s :		ons	ez.	
Conjunctivi Præsens. I.	e	es	e :	ions	iez	ent.
	2.	isse	isses	isse :	issions	issiez
	3.	e.	es	e :	ions	iez
	4.	e	es	e :	ions	iez
Imperfect. I.	1.	erois	erois	eroit :	erions	eriez
	2.	irois	irois	iroit :	irions	iriez
	3.	rois	rois	roit :	rions	riez
	4.	rois	rois	roit :	rions	riez
Imperfect. II.	1.	asse	asses	ât :	alions	assiez
	2.	isse	isses	ît :	issions	issiez
	3.	usse	usses	ût :	ussions	ussiez
	4.	isse	isses	ît :	issions	issiez
Præteritum.	aye	ayes	ait	ayons	ayez	ayent.
	1. é.	2. i.	3. u.	4. u.		
Plusquamperf. utrumque, & Futurum, ex Verbo <i>Avoir</i>, addito Supino, videlicet						
	1. é.	2. i.	3. u.	4. u.		
Infinitivi Præs. I. er. Præter. avoir.	1. é.	Particip. Præs.	1. ant.	Particip. Præs.	1. é.	Supin. I. é.
	2. ir.	2. i.	2. issant.	ayant	2. i.	2. i.
	3. oir.	3. u.	3. ant.		3. u.	3. u.
	4. re.	4. u.	4. ent.		4. u.	4. u.

11. Verbum Passivum nihil est aliud, nisi Verbum auxiliare *Etre* cum Supino ejus Verbi, cujus vox passiva petitur. *Je suis aimé*, ego amor. *Je serois aimé*, ego amarer.

12. Verba reciproca, & alia quædam, loco Verbi *Avoir*, construuntur cum Auxiliari altero *Etre*. Sed id ad sensum nihil refert. *Je me suis efforcé*, ich habe mich bemühet. *Il s'est couché*, er hat sich niedergelegt. *Il est tombé*, er ist gefallen.

13. Anomala omnia, & quidquid in usitatis Dictionariis non reperitur, in Spicilegio reperies, mox subjungendo. ubi ordine alphabeti commodissi-

modissime occurrent singula. Antequam Lexicorum & Spicilegii usum doceam, libet quædam animadvertere.

14. Litera *t*, vocabulis interposita, euphoniæ tantum servit, sensui nihil adjicit. *va-t-on? geht man? parle-t-il? rehet er?*

15. Partitivum articulum tum usurpant Galli, cum Germani nulum adhibent iis nominibus, quibus alioqui articulus definitus debetur: tum Galli præponunt genitivum ordinarii articuli, qui partitivus appellatur. *Donnez-moi du pain, du vin, geht mir Brod, Wein. Avez-vous de l'argent? habt ihr Geld? C'est un lieu plutôt pour des bêtes, que pour des hommes, das ist ein Ort mehr für unvernünftige Thiere, als für Menschen. Vous m'obligez par de nouveaux bienfaits, ihr verbindet mich durch neue Gutthaten.*

16. In alloquendo seu DEO, seu hominibus, personam secundam pluralem *vous* Galli amant.

17. Quoties infinitivum præcedunt particulae *de, à, pour*, explicandum id est vel per latinum gerundium, vel per modum loquendi gerundio affinem. *La raison de le dire*, ratio id dicendi *Il s'amuse à chanter*, occupat se cantando. *Je viens pour vous avertir*, venio ad admonendum te. *Il est trop savant pour le croire*, doctior est, quam ut hoc credat, *er ist zu gelehrt solchen zu glauben.*

18. Participia, tum activa (in *ant*) tum passiva (quæ idem sunt cum supino) duplicem usum habent: nunc enim sunt connexa, ut apud Latinos; nunc pendentia, quæ per ablativum absolute positum explicantur. Connexum est: *Le Roi, entendant le bruit, demanda*, &c. Rex, audiens strepitum, interrogavit, &c. Pendentia sunt: *Durant la guerre, j'ai perdu tout*, durante bello, perdi omnia. *Son pere, les yeux toujours attachés sur lui, attendoit sa réponse*, pater ejus, oculis semper in illum defixis, responsum expectabat.

19. Negatio plerumque geminatur. Prima est *ne*, altera *pas, point, jamais, rien, personne*, &c. *je ne veux pas*, non volo. *Vous ne savez rien*, nihil scis. *Personne ne l'a vu*, nemo eum vidit. *Rien n'est si sal*, nihil est tam sordidum.

De usu Lexicorum, & Spicilegii nostri.

20. Apostrophus plerumque significat deesse literam *e*. sic *m', d', qu'* pro *me, de, que*. *s'* initio *si*, in medio *se* significat; *s'* nunc *le*, nunc *la*, prout res poscit. Quæ si truncata occurrunt, integra quærenda sunt. Huc revoco articulum definitum *l, de l, à l*, qui tam ante masculina, quam femi-

feminina ponitur, si prima eorum litera sit vocalis, aut *h* mutum, *l'ame*, anima. *de l'homme*, hominis.

21. Promiscue usurpata reperies *i* & *y*, ac in fine vocabulorum *és* & *ez*. itemque *z* & *s*. sic *fuyant*, & *fuïant*, fugiens, *foudroïant*, & *foudroyant*, fulminans. *hazarder*, & *hasarder*, exponere periculo, experiri. Orthographiam enim Gallia non eandem semper adamavit.

22. Ex literis geminatis alteram sæpissime omittunt recentiores libri. Utrumque igitur leges, *connoître* & *connoitre*, nosse, cognoscere; *honoré* & *honoré*, honoratus; *souffrir* & *soufrir*, pati; *combattre* & *combatre*, pugnare. Quorum alterutro non invento, ad alterum confugere necesse erit.

23. Idem observa in literis quiescentibus, quæ cum jam olim non pronunciarentur, denique scribi etiam desiere. Sic olim *sçavoir*, *sçavant*, *maître*, *étant*, *s'acquitter*, *acquérir*, hodie *savoir*, *savant*, *maitre*, *etre*, *s'acquiter*, *acquérir*. *J'entens*, *vens*, idem est ac *j'entends*, *vends*.

24. Idem dic de diphthongis *aa* & *eu*, in *h* vel *a* & *u* vel *u* conflatis, *aagé* & *agé*, *seur* & *sûr*, *malheureux* & *malhureux*, *deumes* & *dumes*.

25. In conjugatione verborum in *cer* & *ger*, ante *a* & *o* nunquam scribitur *c* aut *g*, sed anaphoniæ gratia *ç* & *ge*: quæ tamen in Lexicis per *cer* & *ger* constanter quærenda sunt.

26. Si compositum non reperias, quære simplex. Quod ut facilius possis, ad finem Spicilegii subjicio ordine alphabeti particulas omnes, verbis gallicis præfigi solitas. Ne compositis onerarem Spicilegium, simplicia quædam posui, in se ipsis haud usitata, quæ tamen in compositis usurpantur. Tale est *querir* & *-foudre*: e quorum illo nata sunt *aquérir*, *conquerir*, *requérir*, *s'enquerir*; ex hoc *absoudre*, *resoudre*, *dissoudre*. Ejusdem brevitatis studio, non omnes omnium vocabulorum sensus adjeci, qui sæpe plures sunt: iidem tamen ut e justis Dictionariis peti possint, vocabuli Thema seu Radix ubique a me indicabitur.

27. Magnam etiam vocabulorum turbam e Spicilegio excludet sequens tabella, affinitatem ostendens certorum temporum, quæ omnia a Participio Præsentis derivo, eo quod illud, utpote in *ant* desinens, alphabeti ordine præ ceteris in oculos inquiringentium incurrere necesse sit. Characteristica igitur hujus tabellæ est *ant*, quæ in subjectas formas sic mutabitur:

Ego

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præs.	*	o	o	ons	ez	ent.
Imperfect.	ois	ois	oit :	ions	iez	oient.
Præt. simpl.	is, vel us	is, us	it, ut :	imes vel umes	ites, utes	irent, urent.
Imperativus.	o	*	*	ons	ez	
Conj. Præs.	e	es	e :	ions	iez	ent.
Imperfect. 2.	isse, vel uffe	isses, uffes	it, ut :	issions, uffions	issiez, uffiez	issent, uffent.

Quod si exempli gratia legas *nuisit* aut *craignirent*, neutrum horum in Spicilegio invenies : occurret tamen ibidem *nuisant* & *craignant*, facta etiam Affinium ex tabella hac mentione. In hac autem tabella vides, *it* esse Præteriti tertiam singularem, *irent* pluralem ; ac proinde sensum prioris esse *nocuit* ; posterioris *timuerunt*. In iis porro Verbis, quæ ab hac tabella aliquando defleunt, in Spicilegio ipso cavebitur, ne hōspes hujus linguæ a vero sensu aberret. Tu vero, Amice Lector. omisso in præsens Spicilegio, statim ad Exercitationem ipsam transi, quam ei subiectam reperies.

S P I C I L E G I U M

e o r u m,

QUÆ IN LEXICIS

reperiri non solent.

A.

A. præter dicta § 2 & 17, significat etiam in *zu, bey*. *Il est à l'église*, est in templo. *J'irai à mon père*, ibo ad patrem meum. *Il implorait les dieux à leurs autels*, obsecrabat deos ad eorum aras.

Aille, eat. ab *aller*.

Aillent, eant. ab *aller*.

Aperçois, animadverto, animadvertis, animadvertete. ab *apercevoir*, seu *appercevoir*, quod plerique conjugant ut reciprocum.

Aperçoit, animadvertit. ab eodem.

Aperçoive, es, e : animadvertam, as, at. ab eodem.

Aperçoivent, animadvertunt, animadvertant. ab eodem.

Aperçu, Supinum ejusdem.

Aperçus &c. Præteritum simplex, ab eodem.

Aperçusse &c. Imperf. II Conjunctivi, ab eodem.

Assaillant, invadens ; cum Affinibus. (v. § 27.) ab *assaillir*.

B

Assaut,

Affaus, invado, invadis, invade. ab eodem.

Affaut, invadit. ab eodem. item, affultus.

Affierai, vel *asserai* &c. fedebo &c. a *s'asseoir*.

Affierois, vel *afférois* &c. federem &c. ab eodem.

Affeyant, sedens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.

Affeyerai, *affeyerois*, ut *asserai*, & *assérois*.

Affied (il s') fedet. ab eodem.

Affieds (je m') sedeo; (tu t') sedes: *affieds-toi*, sede. ab eodem.

Affis &c. sedi &c. item, Supinum ab eodem.

Affisse &c. federem &c. ab eodem.

B.

Bel, pro *beau*, sequente vocali: formosus.

Belle, femininum a *beau*: formosa.

Benoit, Benedictus.

Boit, bibit. a *boire*.

Boive, bibam, bibat. *boivent*, bibunt, bibant. *boives*, bibas. ab eodem.

Bouillant, elixans; cum Affinibus. (v. § 27.) a *bouillir*.

Bous, elixo, elixas, elixato seu elixa. ab eodem.

Bout, elixat. ab eodem.

Brai, Supinum a *braire*, rudere.

Brait, rudit. ab eodem. est & Supinum ejusdem Verbi

Brayant, rudens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.

Brayassant, rudens. ab eodem.

Brayasse &c. ruderem &c. ab eodem.

Bu, Supinum a *boire*, bibere.

Bus, *bus*, *but*, &c. Præteritum simplex ab eodem.

Busse &c. biberem &c. ab eodem.

Buvant, bibens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.

C.

Ce, hic, hunc. 2. *ce qui*, *ce que*, id quod. *ce dont*, id, cujus; id, a quo. 3. *à ce que*, ut, quemadmodum. e.g. *je suis, à ce que je vois, trompé*: sum, ut video, deceptus. 4. *c'est, c'est ist*: *c'est la vertu, qu'il cherche*: virtus est id, quod quærit. Dicunt &: *c'est moi*, ego sum: *c'est vous, qui* &c. tu es, qui &c. *C'est . . . que* plerumque omnium expeditissime per pleonasmum explicatur, id est, omnino prætermittitur, e.g. *c'est alors qu'il trembla*, tum intremuit: *est - ce ainsi que vous me servez?* siccinne tu mihi servis? 5. *c'est à dire*, id est. 6. *n'est-ce pas?* nonne? *nicht wahr?* 7. *si ce n'est que*, nisi, nisi quando.

Ceci, hoc, istud.

Ceignant, cingens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *ceindre*.

Ceins, cingo, cingis, cinge. ab eodem.

Ceint, cingit. item, Supinum ab eodem.

Cela, hoc.

Celle, illa, illam.

Ces, hi, hæ; hos, has.

Cet (pro *ce*, cum vocalis sequitur) hic, hunc.

Cette, hæc, hanc.

Ceux, illi, ii; illos, eos.

Charles,

Charles, Carolus.

Chéant, cadens; cum Affinibus. (v.

§ 27. a *choir*.

Chérai &c. & *chérois* &c. cadam
&c. caderem &c. ab eodem.

Clouis, Clodoveus.

Combien y a-t-il que ....? quam pri-
dem...? Alios sensus vocabuli
combien habes in Lexicis obviis.

Conclu, Supinum a *conclure*, conclu-
dere, statuere.

Concluant, decernens, concludens;
cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.

Conclus, statuo, statuis, statue. item,
Præteritum simplex. ab eodem.

Conclut, decernit, decrevit. ab eod.

Conçois, concipio, concipis, concipe.
a *concevoir*.

Conçoit, concipit. ab eodem.

Conçoive, *ves*, *ve*, concipiam, as, at.
ab eodem.

Conçoivent, concipiunt, concipiant.
ab eodem.

Conçu, Supinum. ab eodem.

Conçus, &c. concepi &c. ab eodem.

Conçusse &c. conciperem &c. ab eod.

Connois, *Connu*, &c. v. mox scripta
per simplex n.

Conois, cognosco, cognoscis, cognos-
ce. a *connoître*.

Conoissant, cognoscens; cum Affini-
bus. (v. § 27.) ab eodem.

Conu, Supinum. ab eodem.

Conus &c. cognovi &c. ab eodem.

Conusse &c. cognoscerem &c. ab eod.

Contraignant, cogens; cum Affinibus.
(v. § 27.) a *contraindre*.

Contrains, cogo, cogis, coge. ab
eodem.

Contraint, cogit. item, Supinum. ab
eodem,

Courant, currens; cum Affinibus.
(v. § 27.) a *courir*,

Courrai &c. *courrois* &c. curram &c.
& currerem &c. ab eodem.

Cours, curro, curris, curre. ab eod.
item, cursus.

Court, currit. ab eodem. item, curtus.

Couru, Supinum. ab eodem.

Cousant, nens, consuens; cum Affi-
nibus. (v. § 27.) a *coudre*.

Coussu, Supinum. ab eodem.

Couvert, Supinum. a *couvrir*, tegere.

Couvrant, tegens; cum Affinibus. (v.
§ 27.) ab eodem.

Couvre, tego, tegit, *couvres*, tegis. ab
eodem.

Craignant, timens; cum Affinibus.
(v. § 27.) a *craindre*.

Crains, timeo, times, time. ab eod.

Craint, timet. item, Supinum. ab
eodem.

Crois, cresco, crescis, cresce. a *croi-
tre*. Est & a *croire*: credo, credis,
crede: sed id legitimum est ad
quartæ conjugationis formam.

Croissant, crescens; cum Affinibus.
(v. § 27.) a *croître*. Est & substan-
tivum, quod incrementum, & lu-
nam bicornem significat.

Croit, credit. a *croire*. item, crescit,
a *croître*, sed legitime ductum.

Croyant, credens; cum Affinibus.
(v. § 27.) a *croire*.

Cru, Supinum, a *croire*, credere. *Crâ*,
Supinum verbi *croître*, crescere.

Crue, cruda. Femininum a *crud*.

Crus, &c. credidi &c. a *croire*, **Crûs**
&c. crevi &c. a *croitre*.

Crusse &c. crederem &c. a *croire*.
Crûsse &c. crescerem &c. a *croitre*.

Cueillant, colligens, decerpens; cum
Affinibus. (v. § 27.) a *cueillir*.

Cueille, colligo, colligis, collige. ab
eodem.

Cuisant, coquens; cum Affinibus.
(v. § 27.) a *cuire*.

Cuit, coquit. item, Supinum. ab eod.

D.

De, præter dicta § 1, 2, 15, & 17,
poni solet post *combien*, *beaucoup*,
peu, *plus*, *moins*, *tant*, *autant*,
point, *gueres*, hoc modo: *plus d'ar-*
gent, *moins de sagesse*: plus pecuniæ,
minus sapientiæ.

Denis, Dionysius.

Detruisant, destruens; cum Affinibus.
(v. § 27.) a *destruire*.

Detruit, destruit. item, Supinum.
ab eodem.

Dis, &c. dixi &c. a *dire*. Est etiam,
ab eodem, dico, dicis, dic; sed
legitime.

Disant, dicens; cum Affinibus. (v.
§ 27.) ab eodem.

Disse, &c. dicerem &c. ab eodem.

Dit, dicit, dixit. item, Supinum.

ab eodem.

Dois, debeo, debes, debe. a *devoir*.

Doit, debet. ab eodem.

Doive, *ves*, *ve*: debeam, as, at.
doivent, debent, debeant. ab eod.

Dont, cujus, quorum, quarum;
a quo, a qua, a quibus.

Dormant, dormiens; cum Affinibus.
(v. § 27.) a *dormir*.

Dors, dormio, dormis, dormi. ab
eodem.

Dort, dormit. ab eodem.

Dû, Supinum verbi *devoir*, debere.

Duisant, addicens, dedens; cum
Affinibus. (v. § 27.) a *duire*, quod
fere exolevit, composita tamen
reliquit usitatissima.

Duit, addicit, dedit. ab eodem.

Dus &c. debui &c. a *devoir*.

Dusse &c. deberem &c. ab eodem.

E.

Ecrit, scribit. item, Supinum. ab
ecrire.

Ecrivant, scribens; cum Affinibus
(v. § 7.) ab eodem.

Elle, illa, ea; illam, eam. *elles*,
eæ, illæ; eas. illas.

Empreignant, imprimens; cum Af-
finibus. (v. § 27.) ab *empreindre*.

Empreins, imprimo, imprimis, im-
prime. ab eodem.

Empreint, imprimit. item, Supi-
num. ab eodem.

En, multiplicem habet usum. 1. ante
substantiva positum significat *in*,
aut *ceu*. e. g. *en chemin*, in via. *en*
Roi, ceu Rex. iustar Regis. 2. ante
Participia, respondet latino gerun-
dio in *do*. ut, *en jouant*, jocando.
en passant, transeundo. *en sortant*,
exeundo, cum exiret. 3. ante ver-
ba (vel in interrogatione post illa)
est particula relativa, quæ alios
aliosque sensus induit, omnes ta-
men ejusmodi, ut in sermone ger-
manico exprimi per aliquam parti-
culam possint, cujus initium sit

da vel dar: videlicet daraus da-
 durch, davon, damit, dafür, dar-
 um, daran, darüber. *J'en pren-*
drai, ich werde davon nehmen. *Il*
en fit une vigne, er hat ein Weingut
 daraus gemacht. *Je vous en remer-*
cie, ich danke euch dafür, darum.
Je m'en souviens, ich gedenke daran.
 Nonnunquam est merus pleonas-
 mus, ita ut in germanico latinove
 sermone nulla ei particula necessa-
 rio respondeat. *Combien avez - vous*
d'habits? *J'en ai trois, j'en ai quatre:*
 quot habes vestimenta? Habeo
 terna, habeo quaterna. *J'aime les*
historiens: en avez - vous quelqu'un?
 Amo historicos, aliquemne habes?
Epreignant, stringens; cum Affinibus.
 (v. § 27.) ab *epreindre*.
Epreins, stringo, stringis, stringe.
 ab eodem.
Epreint, stringit. item, Supinum.
 ab eodem.
Eteignant, extinguens; cum Affini-
 bus. (v. § 27.) ab *êteindre*.
Eteins, extinguo, extinguis, extin-
 gue. ab eodem.
Eteint, extinguit. item, Supinum.
 ab eodem.
Etienne, Stephanus.
Etreignant, premens; cum Affini-
 bus. (v. § 27.) ab *etreindre*.
Esreins, premo, premis, preme.
 ab eodem.
Etreint, premit. item, Supinum. ab
 eodem.
Eux, ii, illi; eos, illos.

F.

Faillant, deficiens, errans; cum Af-
 finibus. (v. § 27.) a *faillir*. Est &

Participium Præsentis a *faloir*,
 oportere, necessarium esse.
Faille, oporteat, necesse sit. a *faloir*,
 item, deficiat, erret. a *faillir*.
Faisant, faciens; cum Affinibus.
 (v. § 27.) a *faire*.
Fait, facit. item, Supinum, ab eod.
 Substantive, factum.
Faites, facitis, facite. a *faire*.
Fasse, &c. faciam &c. ab eodem.
Faudra, oportebit. *faudroit*, opor-
 teret. a *faloir*.
Faut, oportet. ab eodem.
Feignant, fingens; cum Affinibus.
 (v. § 27.) a *feindre*.
Feins, fingo, fingis, finge, ab eod.
Feint, fingit. item, Supinum. ab eod.
Ferai, &c. faciam &c. *Ferois* &c.
 facerem &c. a *faire*.
Fesant, faciens; cum Affinibus. (v.
 § 27.) ab eodem.
Fis, &c. feci &c. ab eodem.
Fisse, &c. facerem &c. ab eodem.
Font, faciunt. ab eodem.
Fort, ante Adjectiva & Adverbia,
 valde, admodum.
François, Franciscus. item, Gallus;
 gallicus.
Frit, Supinum a *frire*, frigere, tor-
 rere, ut ova, pisces.
Fuit, fugit. a *fuir*.
Fuyant, fugiens; cum Affinibus.
 (v. § 27.) a *fuir*.

G.

Gentilshommes, Nobiles.
Gisent, jacent. a *gésir*, verbo extincto.
Git, jacet. ab eodem. *Cy git*, hic si-
 tus est. formula epitaphii.
Guillaume, Guilielmus,

H.

Hai, vel *hais*, odi: odisti. ab *hair*.
Hait, odit. ab eodem.
Hugues, Hugo.

I.

Jacque, *Jacques*, Jacobus.
J. C. id est, *Jesus - Christ*, Jesus
 Christus.

Je, ego.

Jean, Joannes.

Jerome, Hieronymus.

Il, is, ille. 2. *es*. 3. *il faut*, *man*
muß. oportet.

Ils, ii, illi.

Inscrit, inscribit. item, Supinum. ab
inscrire.

Inscrivant, inscribens; cum Affinibus.
 (v. §. 27.) ab eodem.

Instruisant, docens; cum Affinibus.
 (v. §. 27.) ab *instruire*.

Instruit, Supinum. ab eodem. item,
 docet. sed hoc legitime.

Joignant, jungens, assequens; cum
 Affinibus. (v. §. 27.) *joindre*.

Joins, jungo, jungis, junge; asse-
 quor, eris, ere. ab eodem.

Joins, jungit, assequitur. item, Su-
 pinum. ab eodem.

Irai, *iras* &c. ibo, ibis &c. *Irois* &c.
 irem &c. ab *aller*.

Issu, Supinum abrogati verbi *issir*,
 exire, emanare, oriri.

L.

La. 1. Articulus, *die*. 2. Pronomen,
se. e. g. *la fuite*, *die Flucht*. *Il la*
fuit, *er flieht se*.

Le. 1. *der*, *den*. ut, *le nœud*, *nodus*,

nodum. 2. *ihn*. *Je le vois*, *ich sehe*
ihn. 3. *es*. *Je le savois*, *ich mußte*
es. *Si je veux etre heureux*, *je le suis*,
will ich glücklich seyn, *so bin*
ich es.

Les. 1. *die*. 2. *se*.

Leur. 1. *ihnen*. e. g. *il leur dit*, *er hat*
ihnen gesagt. 2. *ibr*, suus, eorum,
 earum, ut, *leur fils*, eorum filius;
leur academie, eorum academia;
leur abbessé, earum antistita; *ils*
lui dirent leur sentiment, suam ei
 sententiam exposuerunt.

Leurs, *ihre*. e. g. *leurs maisons*, suas,
 eorum, vel earum ædes.

Lisant, legens; cum Affinibus.
 (v. §. 27.) a *lire*.

Lit, legit. ab eodem. Substantivum
lit, lectus, alveus.

Louis, Ludovicus.

Lu, Supinum verbi *lire*, legere.

Lui, 1. *ihm*. 2. *er*.

Luisant, lucens; cum Affinibus.
 (v. §. 27.) a *luire*.

Luit, lucet. item, Supinum. ab eod.

Lus &c. legi &c. a *lire*.

Lusse &c. legerem &c. ab eodem.

M.

Ma, mea, meam.

Matthieu, Matthæus.

Me, mihi, me.

Mens, mentior, mentiris, mentire.
 a *mentir*.

Ment, mentitur. ab eodem.

Mentant, mentiens; cum Affinibus.
 (v. §. 27.) ab eodem.

Mes, mei, *meæ*, mea; meos, meas,
 mea, *Mes-*

Mesdames, Dominæ meæ. Eodem modo *Mesdemoiselles* de feminis, quæ cælibes sunt.

Messieurs, Domini mei.

Mes, ponit, mittit. a *mettre*.

Mettant, ponens, mittens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.

Meure &c. moriar &c. Conjunctivi præsens. a *mourir*.

Meurent, moriuntur, moriantur. ab eodem.

Meurs, morior, moreris, morere. ab eodem.

Meurt, moritur. ab eodem.

Meus, moveo, moves, move. a *mouvoir*.

Meut, movet. ab eodem.

Meuve &c. moveam &c. ab eodem.

Meuvent, movent, moveant. ab eod.

Mis &c. posui, misi &c. a *mettre*. item, Supinum ab eodem.

Misse &c. ponerem, mitterem, &c. ab eodem.

Moi, ego; mihi, me.

Moindre, minor. *le, la moindre*: minimus, minima.

Moins, minus. *le moins*, minime.

Mon, meus; sequente vocali, etiam mea. ut, *mon ame*, anima mea.

Mort, mors. item, Supinum a *mourir*, mori.

Moulant, molens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *moudre*.

Moulu, Supinum. ab eodem.

Mourai, *Mourois*. v. *Mourrai*, *Mourois*.

Mourant, moriens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *mourir*.

Mourrai &c. moriar, eris, etur &c.

Mourrois &c. morerer &c. ab eod.

Mu, Supinum a *mouvoir*, movere.

Mus &c. movi &c. ab eodem.

Musse &c. moverem &c. ab eodem.

N.

Nais, nascor, nasceris, nascere. a *naître*.

Naiſſant, nascens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.

Naquis &c. natus sum &c. *Naquissa* &c. nascerer &c. ab eodem.

Ne, non. 2. *ne . . . . que*, non nisi, tantum. ut, *je ne le conois que par renommée*, ego eum non nisi ex fama novi. *Il ne songe qu'à vous tromper*, decipere tantum te cogitat.

Né, Supinum a *naître*, nasci.

Nos, nostri, nostræ, nostra, nostros, nostras, nostra.

Nous, nos, *voir*; nobis, nos, *unſ*.

Nouvel, novus; sequente vocali, pro *nouveau*. a quo etiam *nouvelle*, nova.

Nue, nuda; a *nud*, nudus. item, nubes.

Nuisant, nocens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *nuire*.

Nuit, nocet. ab eodem.

O.

Offert, Supinum, ab *offrir*, offerre.

Offrant, offerens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.

Offre, offero, offers, offer. ab eodem. item, res quæ offertur.

Oignant, ungens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab *oindre*.

Oins, ungo, ungis, unge. ab eodem.

Oint, ungit. item, Supinum. ab eodem.

Ovois,

Oïrois &c. audirem &c. ab *ouïr*.

Oïr, audio, audis. ab eodem.

Oïsse &c. audirem &c. ab eodem.

Oït, audit. ab eodem.

On, l'on, matt.

Ouvvert, Supinum verbi *ouvrir*, aperire.

Ouvrant, aperiens; cum Affinibus.

(v. § 27.) ab eodem.

Ouvre, aperio, aperit, aperi. ab eodem. *ouvers*, aperis.

Oyant, audiens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab *ouïr*.

P.

Pais, pascō, pascis, pascē. a *paitre*.

Sed *pais*, quod rectius *pays* scribitur, regio.

Paissant, pascens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem *paitre*.

Paquis &c. *payi* &c. *Paquisse* &c. pascērem &c. ab eodem.

Parois, appareo, appares, appare. a *paroître*.

Paroissant, apparens; cum Affinibus.

(v. § 27. ab eodem.

Pars, discedo, is, e; partior, iris, ire. a *partir*.

Part, discedit, partitur. ab eodem.

Item, *pars*, portio.

Partant, discedens, dividens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eodem.

Paru, Supinum verbi *paroître*, apparere.

Parus &c. apparui &c. *Parusse* &c. apparerem. ab eodem.

Pas un, nemo, neminem.

Peignant, pingens; cum Affinibus.

(v. § 27.) a *peindre*. Est & legitimum, pectens, a *peigner*.

Peins, pingo, pingis, pingē. a *peindre*.

Peint, pingit. item, Supinum. ab eod.

Peus, potes. a *pouvoir*.

Peut, potest. ab eodem.

Peuvent, possunt. ab eodem.

Peux, potes. olim & possum. ab eod.

Pierre, Petrus. item, lapis.

Plaignant, conquerens, miserans cum Affinibus. (v. § 27.) a *plaindre*.

Plains, conqueror, eris, ere; miseror, aris, are. ab eod.

Plaint, conqueritur; miseratur. item, Supinum. ab eodem.

Plaissant, placens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *plaire*. Est & lepidus.

Plait, placet. ab eodem *plaire*.

Pleut, pluit. a *pleuvoir*, seu *pluvoir*.

Plu, Supinum. Tum ab eodem; tum a *plaire*, placere.

Plus &c. placui &c. a *plaire*. item, plus, magis. *plus* . . . *plus* . . . quanto . . . tanto . . . quo modo feriat gradibus comparationis, dixi § 5.

Plusse &c. placerem &c. a *plaire*.

Plût, pluit. Præteritum a *pluvoir*.

item, plueret. ab eod. *Plût - il* a

Dieu! o utinam!

Poignant, pungens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *poindre*.

Poins, pingo, pingis, pingē. ab eodem.

Point, pungit. item, Supinum. ab eodem. item, punctum; neutiquam, non. cum *de*, nihil, nullus.

Pollu, maculatus. a *polluer*.

Ponnant, ova pariens; cum Affinibus.

(v. § 27.)

(v. § 27.) a *pondre*. Dicitur etiam *pondant*, cum suis Affinibus.
Ponnu, dicitur & *pondu* Supinum.
 ab eod.
Pour ce qui est de . . . . quod attinet ad . . . .
Pourai, *Pourois*. v. *Pourrai*, *Pourrois*.
Pourquoi, cur. *c'est pourquoi*, quapropter.
Pourrai &c. *potero* &c. *Pourrois* &c. *possem* &c. a *pouvoir*.
Prenant, accipiens, capiens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *prendre*.
Prenne &c. accipiam, capiam, *prennent*, accipiunt, ant. ab eod.
Prescrit, præscribit. item, Supinum. a *prescrire*.
Prescrivant, præscribens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.
Pris &c. cepi, accepi &c. item, Supinum. a *prendre*.
Prisse &c. caperem, acciperem &c. ab eod.
Pu, Supinum; tum verbi *pouvoir*, posse; tum etiam, sed rarissimum, verbi *paitre*, pascere.
Puant, male olens; cum Affixis. (v. § 27.) a *puir*.
Puis, possum, potes. a *pouvoir*. item, deinde, postea.
Puisse &c. possum &c. ab eod.
Pui &c. potui &c. a *pouvoir*. item, scæteo, scætes. a *puir*.
Pusse &c. possem &c. a *pouvoir*.
Put, scætet. a *puir*. sed *put*, potuit, & *pût*, posset, a *pouvoir*.

Q.

Que. 1. ut; quod, quam. 2. relativum, quem, quam, quod; quos,

quas, quæ. 3. interrogativum, quid? & sequente *de* quantum? e. g. *que de maux ai-je à souffrir?* wie viel Unglück habe ich zu leiden? 4. est, & pleonasmus, seu elegantiae tantum gratia positum. ut, *que les livres soient votre entretien*, libri tua sint occupatio.

Que ce soit, postrelativa, & alias quasdam particulas. idem est, quod Latinorum *cunque*. e. g. *qui que ce soit*, quicumque. *quoi que ce soit*, quidquid. *quand*, vel *ou*, *que ce soit*: quando-cunque, ubicunque.

Quel, & *Quelque*, sequente *que*: qualiscunque, quantumvis.

-- *querant*, Participium præsens a *querir*, de quo dictum § 26.

-- *querrai*, Futurum; & *querrois*, Imperfectum primum Coniunctivi. ab eod.

Qui. 1. qui, quis? &c. 2. *qui* . . . . *qui* . . . . *qui* . . . . ut, *ils sont morts tous, qui dans la guerre, qui au lit, qui sur la mer*, mortui sunt omnes, alius in bello, in lecto alius, alius mari.

-- *quiere* &c. Coniunctivi præsens. a *querir*, de quo § 26.

-- *quierent*, ultima persona Præsentis Indicat. & Coniunct. ab eod.

-- *quiers*, persona prima & secunda Præsentis Indic. item, Imperativi secunda singularis. ab eod.

-- *quiert*, persona tertia præf. indic. ab eod.

-- *quis*, Supinum. item, *quis* &c. præteritum simplex. ab eod.

C

Re-

R.

Reçois, recipio, recipis, recipe.
ab *recevoir*.

Reçoit, recipit. ab eod.

Reçoive &c. recipiam, as, at. *Reçoivent*. recipiunt, recipiant. ab eod.

Reçu, Supinum. ab eod.

Reçus &c. recepi &c. *Reçusse* &c. recipierem &c. ab eod.

Repens (*je me*) pœnitent me; (*tu te*) pœnitent te: *repens-toi*: pœniteat te. a verbo reciproco *se repentir*.

Repent, (*il vel elle se*) pœnitent illum, illam. ab eod.

Repentant (*se*) pœnitens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod

Riant, ridens; cum Affinibus. (v. § 27. a *rire*.)

Ris, Supinum. item, rideo, rides, ride: quæ tamen legitima sunt. ab eod. Substantive, risus.

S.

Sa, sua, suam, ejus.

Sachant, sciens; cum Affinibus. (v. § 27.) a *savoir*.

Sache, *saches*, scito. ab eod.

Sai, vel *fais*, scio, scis. ab eod.

Sait, scit. ab eod.

Saurai &c. sciam, es, et &c. *Saurois* &c. scirem &c. item, possum &c. ab eod.

Sçachant, *sçai*, *sçaurai* &c. v. modo

Sachant, *sai*, *saurai* &c.

Se, sibi, se.

Sens, sentio, sentis, senti. a *sentir*, quod etiam olere significat.

Sent, sentit. ab eod.

Sentant, sentiens, olens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.

Sers, servio, servis, servi. a *servir*.

Sert, servit. ab eod.

Servant, serviens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.

Ser, sui, suæ, suos, suas, sua; ejus.

Soi, Pronomen sui sibi se:

-- *solu*, Supinum. ab antiquato *soudre*, de quo dixi § 26.

-- *solvant*, Participium præsentis; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.

-- *solus* &c. Præteritum simplex. ab eodem.

Son, suus. &, sequente vocali, sua, ut, *son ambition*. item, ejus. Substantive, sonus, fursur.

Sors, exeo, exis, exi, a *sortir*.

Sort, exit. ab eod. Substantive, fors.

Sortant, exiens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.

-- *soudrai* &c. Futurum . . . *soudrois* &c. Imperf. primum Coniunctivi. a dicto *soudre*.

Soufert, Supinum. a *souffrir*, pati.

Soufrant, patiens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.

souffre, patior, patere. *souffres*, pateris. ab eod.

-- *sous*, solvo, solvis, solve. ab inusitato *soudre*.

Souscrit, subscribit. item, Supinum. a *souscrire*.

Souscrivant, subscribens; cum Affinibus. (v. § 27.) ab eod.

-- *sout*, solvit. a supra dicto *soudre*.

Su, Supinum. a *savoir*, scire.

Susi, Supinum. a *suffire*, sufficere.
Susi-

Suffisant, sufficiens; cum Affinibus.
(v. § 27.) ab eod.

Suffit, sufficit. ab eodem.

Sui, suis, sequor, sequeris, sequere.
a *suivre*. Est & verbum auxiliare,
sum.

Suit, sequitur. ab eodem *suivre*.

Suivant, sequens; cum Affinibus. (v.
§ 27.) ab eodem.

Suivi, Supinum. ab eodem.

Sus &c. scivi &c. a *savoir*. item, su-
per, eja, age.

Suscrit, supra inscribit. item, Supi-
num. a *inscrire*.

Suscrivant, inscriptionem addens; cum
Affinibus. (v. § 27.) ab eod.

Susse &c. scirem &c. a *savoir*.

T.

Ta, tua, tuam.

Taisant, (*se*) tacens; cum Affinibus.
(v. § 27.) a verbo *se taire*; tacere.

Tait (*se*) tacet. ab eodem.

Te, tibi, te.

Teignant, tingens; cum Affinibus.
(v. § 27.) a *teindre*.

Teins, tingo, tingis, tinge. ab eod.

Teint, tingit. item, Supinum. ab
eodem. Substantive, color, species
oris.

Tenant, tenens; cum Affinibus. (v.
§ 27.) a *tenir*.

Tenu, Supinum. ab eodem.

Tes, tui, tuæ, tuos, tuas, tua.

Tiendrai &c. tenebo &c. **Tiendrais** &c.
tenerem &c. a *tenir*.

Tienne, *es, e*: teneam, as, at. *tiennent*,
tenent, teneant. ab eodem.

Tiens, teneo, tenes, tene. ab eodem.

Tient, tenet. ab eodem.

Tins, tenui, tenuisti: *tint*, tenuit:
tinmes, tintes, tinrent: tenuimus,
istis, erunt. ab eod.

Tinse, aut **Tinse**, &c. tenerem &c.
ab eodem.

Toi, tu, te.

Ton, tuus. &c. sequente vocali, tua.
e. g. *ton arrivée*, *deine Ankunft*.

Tous, omnes. *tous les hommes*, omnes
homines. *à tous les hommes*, omnibus
hominibus.

Tout. 1. cum articulo definito post
se, omnis. *tout le royaume*, totum
regnum: *toutes les écoles*, omnes
scholæ: *tout le monde*, omnes, omnis
terra. 2. sequente particula *un, une*,
significat idem ac totus. *toute une*
ville, tota urbs. 3. per modum ad-
verbii, omnino, prorsus. 4. *tout*
... *que*, quantumvis. *tout adroit*
qu'il étoit, so geschickt er auch war:
tout Docteurs que vous êtes, quanti-
cunque Doctores estis, tamen &c.

Trais &c. traxi &c. a *traire*, trahere,
mulgere: quod in solis fere com-
positis usitatum est.

Trait, mulget, trahit. item, Supi-
num. ab eod. Substantive, forma,
linea, telum.

Transcrit, transcribit. item, Supinum.
a *transcrire*.

Transcrivant, transcribens; cum Af-
finibus. (v. § 27.) ab eodem.

Trayant, trahens, mulgens; cum Af-
finibus. (v. § 27.) a *traire*.

Très ante adjectiva & adverbia, val-
de, admodum.

Tressaillant, exultans; cum Affini-
bus. (v. § 27.) a *tressaillir*.

Tressaus, exulto, exultas, exulta.
ab eodem.

Tressaut, exultat. ab eodem.

Tu, tu. *Tû*, Supinum verbi *se taire*,
tacere.

Tus &c. tacui &c. *Tusse* &c. tacerem
&c. ab eodem.

V.

Va, it, i. ab *aller*.

Vaillant, valens; cum Affinibus. (v.
§ 27.) a *valoir*.

Vainquant, vincens; cum Affinibus.
(v. § 27.) a *vaincre*.

Vais, eo. ab *aller*.

Vas, eo, is, i. ab eodem.

Vaudrai &c. valebo &c. *Vaudrois* &c.
valerem &c. a *valoir*.

Vaut, valet. ab eod. *il vaut mieux*,
præstat, satius est.

Vaux, valeo, vales. ab eod.

Vécu, Supinum a *vivre*, vivere.

Vécus &c. vixi &c. ab eod.

Vecusse, &c. viverem &c. ab eod.

Venant, veniens; cum Affinibus. (v.
§ 27.) a *venir*.

Vens, vendo, vendis, vende. a
vendre.

Venu, Supinum. a *venir*, venire.

Viquisse &c. &c. viverem &c. a *vivre*.

Vrai, leu *verrai* &c. videbo &c. *Ver-*
rois, *verrois* &c. viderem &c. a *voir*.

Verte (Femininum a *verd*) viridis, im-
matura.

Vet, vestit. a *vétir*.

Vétant, vestiens, cum Affinibus. (v.
§ 27.) ab eod.

Vets, vestio, vestis, vestito. ab eod.

Vêtu, Supinum. ab eod.

Veuille &c. velim &c. a *vouloir*.

Veulent, volunt. ab eod.

Veut, vult. ab eod.

Veux, volo, vis. ab eod.

Viendrai &c. veniam, es, et &c.

Viendrois &c. venirem &c. a *venir*.

Viennent, es, e: veniam, as, at. *viennent*,
veniunt, ant. ab eodem.

Viens, venio, venis, venite. ab eod.

Vient, venit. ab eod.

Vins, veni, venisti: *vint*, venit:
vinmes, *vintes*, *vinrent*: *venimus*,
venistis, venerunt. ab eod.

Vinse, aut *vinse* &c. venirem &c. ab
eodem.

Vis, vivo, vivis, vive. a *vivre*. *Vis* &c.
vidi &c. a *voir*.

Visse &c. viderem &c. a *voir*.

Vit, vivit. a *vivre*.

Vois, video, vide. a *voir*.

Vont, eunt. ab *aller*.

Vos, vestri, vestræ, vestros, vestras,
vestra.

Voudrai &c. volam &c. *Voudrois* &c.
vellem &c. a *vouloir*.

Vous, vos, ists; vobis, vos, euch.

Voyant, videns; cum Affinibus. (v.
§ 27.) a *voir*.

Y.

Y, particula relativa, fere significat
motum ad locum, vel quasi locum;
aut quietem in loco, vel quasi
loco. ad priorem sensum perti-
nent e.g. *il y va*, eo abit. *j'y ai*
songé, eo cogitationem intendi. *j'y*
suis obligé, officio ad id obstringor.
ad alterum hæc: *il y est*, est ibi.
votre frere vous y attend, frater tuus.
illic te opperitur. *je m'y plais bien*
peu

peu, parum oppido mihi in ea re placeo. je n'y manquerais pas, in ea re officio haud deero. 2. il y a, est ibi, sunt ibi. e. g. il y a du danger, inest periculum. il y avoit des soldats, aderant eo loco milites. y a-t-il des livres? suntne illic libri? 3.

il y a, cum de tempore intelligitur, respondet nostro selt, inde a. il y a deux mois, inde a duobus mensibus. il y a six mois, sexto ab hinc mense.

Yeux, oculi. ab œil.

CATALOGUS PARTICULARUM,

quæ Verbis compositis præfiguntur.

*A - battre, decutere.
Ab - user, abuti.
Abs - tenir, abstinere.
Ad - juger, adjudicare.
Ap - prendre, discere.
Apar (Appar) - tenir, pertinere.
As - servir, servituti subijcere.
At - tendre, expectare.
Bien - faire, benefacere.
Com - mettre, committere.
Con - Courir, concurrere.
Contre - dire, contradicere.
De - couvrir, detegere.
Des - armer, exarmare.
Disa (Desap) - prendre, dediscere.
Dis - penser, relaxare, lege solvere.
Discon - venir, dissentire.
E - couler (s), effluere.
Em - presser, urgere.
En - chanter, incantare.
Ente - prendre, aliquid aggredi.
Ex - traire, in epitomen colligere.
For - faire, peccare.
Im - prouver, improbare.
In - former, docere.
Inter - rompre, interrumpere.
Intro - duire, introducere.
Main - tenir, tueri, asserere.
Mal-traiter, tractare aspere.*

*Mau - dire, maledicere.
Me - conter, numerando errare.
Mes - offrir, pretium æquo minus offerre.
Mi - partir, bifariam dividere.
O - mettre, omittere.
Ob - tenir, obtinere.
Op - presser, opprimere.
Par - venir, pervenire.
Per - mettre, permittere.
Por - traire, effigiem exprimere.
Pour - voir, prospicere.
Pre - venir, prævenire.
Pro - jeter, designare.
R'asseoir, deservescere.
Ra - baisser, deprimere.
Re - courir, recurrere.
Recon - duire, comitari revertentem.
Rem - porter, referre.
Ren - dormir, sopire iterum.
Res - sembler, similem esse.
Resou - venir (se) meminisse.
Se - duire, pervertere.
Sou (soul) - tenir, sustinere, tueri.
Sub - venir, succurrere.
Sup - porter, tolerare.
Sur - passer, superare.
Tres - saillir, exultare.*

EXERCITATIO,

ipso facto demonstrans, posse ex paucissimis his, quæ præmissi, obviam quamque libri gallici partem, ope Lexici, recte explicari.

Ex libro ultimo Telemachi.

*E*¹₁₄ *n*²₁₅ *f*³₁₆ *i*⁴₁₇ *n*⁵₁₈ *m*⁶₁₉ *i*⁷₂₀ *n*⁸₂₁ *r*⁹₂₂ *v*¹⁰₂₃ *e*¹¹₂₄ *p*¹²₂₅ *r*¹³₂₆ *o*¹⁴₂₇ *n*¹⁵₂₈ *c*¹⁶₂₉ *e*¹⁷₃₀ *s*¹⁸₃₁ *p*¹⁹₃₂ *r*²⁰₃₃ *o*²¹₃₄ *n*²²₃₅ *o*²³₃₆ *n*²⁴₃₇ *o*²⁵₃₈ *n*²⁶₃₉ *o*²⁷₄₀ *n*²⁸₄₁ *o*²⁹₄₂ *n*³⁰₄₃ *o*³¹₄₄ *n*³²₄₅ *o*³³₄₆ *n*³⁴₄₇ *o*³⁵₄₈ *n*³⁶₄₉ *o*³⁷₅₀ *n*³⁸₅₁ *o*³⁹₅₂ *n*⁴⁰₅₃ *o*⁴¹₅₄ *n*⁴²₅₅ *o*⁴³₅₆ *n*⁴⁴₅₇ *o*⁴⁵₅₈ *n*⁴⁶₅₉ *o*⁴⁷₆₀ *n*⁴⁸₆₁ *o*⁴⁹₆₂ *n*⁵⁰₆₃ *o*⁵¹₆₄ *n*⁵²₆₅ *o*⁵³₆₆ *n*⁵⁴₆₇ *o*⁵⁵₆₈ *n*⁵⁶₆₉ *o*⁵⁷₇₀ *n*⁵⁸₇₁ *o*⁵⁹₇₂ *n*⁶⁰₇₃ *o*⁶¹₇₄ *n*⁶²₇₅ *o*⁶³₇₆ *n*⁶⁴₇₇ *o*⁶⁵₇₈ *n*⁶⁶₇₉ *o*⁶⁷₈₀ *n*⁶⁸₈₁ *o*⁶⁹₈₂ *n*⁷⁰₈₃ *o*⁷¹₈₄ *n*⁷²₈₅ *o*⁷³₈₆ *n*⁷⁴₈₇ *o*⁷⁵₈₈ *n*⁷⁶₈₉ *o*⁷⁷₉₀ *n*⁷⁸₉₁ *o*⁷⁹₉₂ *n*⁸⁰₉₃ *o*⁸¹₉₄ *n*⁸²₉₅ *o*⁸³₉₆ *n*⁸⁴₉₇ *o*⁸⁵₉₈ *n*⁸⁶₉₉ *o*⁸⁷₁₀₀ *n*⁸⁸₁₀₁ *o*⁸⁹₁₀₂ *n*⁹⁰₁₀₃ *o*⁹¹₁₀₄ *n*⁹²₁₀₅ *o*⁹³₁₀₆ *n*⁹⁴₁₀₇ *o*⁹⁵₁₀₈ *n*⁹⁶₁₀₉ *o*⁹⁷₁₁₀ *n*⁹⁸₁₁₁ *o*⁹⁹₁₁₂ *n*¹⁰⁰₁₁₃ *o*¹⁰¹₁₁₄ *n*¹⁰²₁₁₅ *o*¹⁰³₁₁₆ *n*¹⁰⁴₁₁₇ *o*¹⁰⁵₁₁₈ *n*¹⁰⁶₁₁₉ *o*¹⁰⁷₁₂₀ *n*¹⁰⁸₁₂₁ *o*¹⁰⁹₁₂₂ *n*¹¹⁰₁₂₃ *o*¹¹¹₁₂₄ *n*¹¹²₁₂₅ *o*¹¹³₁₂₆ *n*¹¹⁴₁₂₇ *o*¹¹⁵₁₂₈ *n*¹¹⁶₁₂₉ *o*¹¹⁷₁₃₀ *n*¹¹⁸₁₃₁ *o*¹¹⁹₁₃₂ *n*¹²⁰₁₃₃ *o*¹²¹₁₃₄ *n*¹²²₁₃₅ *o*¹²³₁₃₆ *n*¹²⁴₁₃₇ *o*¹²⁵₁₃₈ *n*¹²⁶₁₃₉ *o*¹²⁷₁₄₀ *n*¹²⁸₁₄₁ *o*¹²⁹₁₄₂ *n*¹³⁰₁₄₃ *o*¹³¹₁₄₄ *n*¹³²₁₄₅ *o*¹³³₁₄₆ *n*¹³⁴₁₄₇ *o*¹³⁵₁₄₈ *n*¹³⁶₁₄₉ *o*¹³⁷₁₅₀ *n*¹³⁸₁₅₁ *o*¹³⁹₁₅₂ *n*¹⁴⁰₁₅₃ *o*¹⁴¹₁₅₄ *n*¹⁴²₁₅₅ *o*¹⁴³₁₅₆ *n*¹⁴⁴₁₅₇ *o*¹⁴⁵₁₅₈ *n*¹⁴⁶₁₅₉ *o*¹⁴⁷₁₆₀ *n*¹⁴⁸₁₆₁ *o*¹⁴⁹₁₆₂ *n*¹⁵⁰₁₆₃ *o*¹⁵¹₁₆₄ *n*¹⁵²₁₆₅ *o*¹⁵³₁₆₆ *n*¹⁵⁴₁₆₇ *o*¹⁵⁵₁₆₈ *n*¹⁵⁶₁₆₉ *o*¹⁵⁷₁₇₀ *n*¹⁵⁸₁₇₁ *o*¹⁵⁹₁₇₂ *n*¹⁶⁰₁₇₃ *o*¹⁶¹₁₇₄ *n*¹⁶²₁₇₅ *o*¹⁶³₁₇₆ *n*¹⁶⁴₁₇₇ *o*¹⁶⁵₁₇₈ *n*¹⁶⁶₁₇₉ *o*¹⁶⁷₁₈₀ *n*¹⁶⁸₁₈₁ *o*¹⁶⁹₁₈₂ *n*¹⁷⁰₁₈₃ *o*¹⁷¹₁₈₄ *n*¹⁷²₁₈₅ *o*¹⁷³₁₈₆ *n*¹⁷⁴₁₈₇ *o*¹⁷⁵₁₈₈ *n*¹⁷⁶₁₈₉ *o*¹⁷⁷₁₉₀ *n*¹⁷⁸₁₉₁ *o*¹⁷⁹₁₉₂ *n*¹⁸⁰₁₉₃ *o*¹⁸¹₁₉₄ *n*¹⁸²₁₉₅ *o*¹⁸³₁₉₆ *n*¹⁸⁴₁₉₇ *o*¹⁸⁵₁₉₈ *n*¹⁸⁶₁₉₉ *o*¹⁸⁷₂₀₀ *n*¹⁸⁸₂₀₁ *o*¹⁸⁹₂₀₂ *n*¹⁹⁰₂₀₃ *o*¹⁹¹₂₀₄ *n*¹⁹²₂₀₅ *o*¹⁹³₂₀₆ *n*¹⁹⁴₂₀₇ *o*¹⁹⁵₂₀₈ *n*¹⁹⁶₂₀₉ *o*¹⁹⁷₂₁₀ *n*¹⁹⁸₂₁₁ *o*¹⁹⁹₂₁₂ *n*²⁰⁰₂₁₃ *o*²⁰¹₂₁₄ *n*²⁰²₂₁₅ *o*²⁰³₂₁₆ *n*²⁰⁴₂₁₇ *o*²⁰⁵₂₁₈ *n*²⁰⁶₂₁₉ *o*²⁰⁷₂₂₀ *n*²⁰⁸₂₂₁ *o*²⁰⁹₂₂₂ *n*²¹⁰₂₂₃ *o*²¹¹₂₂₄ *n*²¹²₂₂₅ *o*²¹³₂₂₆ *n*²¹⁴₂₂₇ *o*²¹⁵₂₂₈ *n*²¹⁶₂₂₉ *o*²¹⁷₂₃₀ *n*²¹⁸₂₃₁ *o*²¹⁹₂₃₂ *n*²²⁰₂₃₃ *o*²²¹₂₃₄ *n*²²²₂₃₅ *o*²²³₂₃₆ *n*²²⁴₂₃₇ *o*²²⁵₂₃₈ *n*²²⁶₂₃₉ *o*²²⁷₂₄₀ *n*²²⁸₂₄₁ *o*²²⁹₂₄₂ *n*²³⁰₂₄₃ *o*²³¹₂₄₄ *n*²³²₂₄₅ *o*²³³₂₄₆ *n*²³⁴₂₄₇ *o*²³⁵₂₄₈ *n*²³⁶₂₄₉ *o*²³⁷₂₅₀ *n*²³⁸₂₅₁ *o*²³⁹₂₅₂ *n*²⁴⁰₂₅₃ *o*²⁴¹₂₅₄ *n*²⁴²₂₅₅ *o*²⁴³₂₅₆ *n*²⁴⁴₂₅₇ *o*²⁴⁵₂₅₈ *n*²⁴⁶₂₅₉ *o*²⁴⁷₂₆₀ *n*²⁴⁸₂₆₁ *o*²⁴⁹₂₆₂ *n*²⁵⁰₂₆₃ *o*²⁵¹₂₆₄ *n*²⁵²₂₆₅ *o*²⁵³₂₆₆ *n*²⁵⁴₂₆₇ *o*²⁵⁵₂₆₈ *n*²⁵⁶₂₆₉ *o*²⁵⁷₂₇₀ *n*²⁵⁸₂₇₁ *o*²⁵⁹₂₇₂ *n*²⁶⁰₂₇₃ *o*²⁶¹₂₇₄ *n*²⁶²₂₇₅ *o*²⁶³₂₇₆ *n*²⁶⁴₂₇₇ *o*²⁶⁵₂₇₈ *n*²⁶⁶₂₇₉ *o*²⁶⁷₂₈₀ *n*²⁶⁸₂₈₁ *o*²⁶⁹₂₈₂ *n*²⁷⁰₂₈₃ *o*²⁷¹₂₈₄ *n*²⁷²₂₈₅ *o*²⁷³₂₈₆ *n*²⁷⁴₂₈₇ *o*²⁷⁵₂₈₈ *n*²⁷⁶₂₈₉ *o*²⁷⁷₂₉₀ *n*²⁷⁸₂₉₁ *o*²⁷⁹₂₉₂ *n*²⁸⁰₂₉₃ *o*²⁸¹₂₉₄ *n*²⁸²₂₉₅ *o*²⁸³₂₉₆ *n*²⁸⁴₂₉₇ *o*²⁸⁵₂₉₈ *n*²⁸⁶₂₉₉ *o*²⁸⁷₃₀₀ *n*²⁸⁸₃₀₁ *o*²⁸⁹₃₀₂ *n*²⁹⁰₃₀₃ *o*²⁹¹₃₀₄ *n*²⁹²₃₀₅ *o*²⁹³₃₀₆ *n*²⁹⁴₃₀₇ *o*²⁹⁵₃₀₈ *n*²⁹⁶₃₀₉ *o*²⁹⁷₃₁₀ *n*²⁹⁸₃₁₁ *o*²⁹⁹₃₁₂ *n*³⁰⁰₃₁₃ *o*³⁰¹₃₁₄ *n*³⁰²₃₁₅ *o*³⁰³₃₁₆ *n*³⁰⁴₃₁₇ *o*³⁰⁵₃₁₈ *n*³⁰⁶₃₁₉ *o*³⁰⁷₃₂₀ *n*³⁰⁸₃₂₁ *o*³⁰⁹₃₂₂ *n*³¹⁰₃₂₃ *o*³¹¹₃₂₄ *n*³¹²₃₂₅ *o*³¹³₃₂₆ *n*³¹⁴₃₂₇ *o*³¹⁵₃₂₈ *n*³¹⁶₃₂₉ *o*³¹⁷₃₃₀ *n*³¹⁸₃₃₁ *o*³¹⁹₃₃₂ *n*³²⁰₃₃₃ *o*³²¹₃₃₄ *n*³²²₃₃₅ *o*³²³₃₃₆ *n*³²⁴₃₃₇ *o*³²⁵₃₃₈ *n*³²⁶₃₃₉ *o*³²⁷₃₄₀ *n*³²⁸₃₄₁ *o*³²⁹₃₄₂ *n*³³⁰₃₄₃ *o*³³¹₃₄₄ *n*³³²₃₄₅ *o*³³³₃₄₆ *n*³³⁴₃₄₇ *o*³³⁵₃₄₈ *n*³³⁶₃₄₉ *o*³³⁷₃₅₀ *n*³³⁸₃₅₁ *o*³³⁹₃₅₂ *n*³⁴⁰₃₅₃ *o*³⁴¹₃₅₄ *n*³⁴²₃₅₅ *o*³⁴³₃₅₆ *n*³⁴⁴₃₅₇ *o*³⁴⁵₃₅₈ *n*³⁴⁶₃₅₉ *o*³⁴⁷₃₆₀ *n*³⁴⁸₃₆₁ *o*³⁴⁹₃₆₂ *n*³⁵⁰₃₆₃ *o*³⁵¹₃₆₄ *n*³⁵²₃₆₅ *o*³⁵³₃₆₆ *n*³⁵⁴₃₆₇ *o*³⁵⁵₃₆₈ *n*³⁵⁶₃₆₉ *o*³⁵⁷₃₇₀ *n*³⁵⁸₃₇₁ *o*³⁵⁹₃₇₂ *n*³⁶⁰₃₇₃ *o*³⁶¹₃₇₄ *n*³⁶²₃₇₅ *o*³⁶³₃₇₆ *n*³⁶⁴₃₇₇ *o*³⁶⁵₃₇₈ *n*³⁶⁶₃₇₉ *o*³⁶⁷₃₈₀ *n*³⁶⁸₃₈₁ *o*³⁶⁹₃₈₂ *n*³⁷⁰₃₈₃ *o*³⁷¹₃₈₄ *n*³⁷²₃₈₅ *o*³⁷³₃₈₆ *n*³⁷⁴₃₈₇ *o*³⁷⁵₃₈₈ *n*³⁷⁶₃₈₉ *o*³⁷⁷₃₉₀ *n*³⁷⁸₃₉₁ *o*³⁷⁹₃₉₂ *n*³⁸⁰₃₉₃ *o*³⁸¹₃₉₄ *n*³⁸²₃₉₅ *o*³⁸³₃₉₆ *n*³⁸⁴₃₉₇ *o*³⁸⁵₃₉₈ *n*³⁸⁶₃₉₉ *o*³⁸⁷₄₀₀ *n*³⁸⁸₄₀₁ *o*³⁸⁹₄₀₂ *n*³⁹⁰₄₀₃ *o*³⁹¹₄₀₄ *n*³⁹²₄₀₅ *o*³⁹³₄₀₆ *n*³⁹⁴₄₀₇ *o*³⁹⁵₄₀₈ *n*³⁹⁶₄₀₉ *o*³⁹⁷₄₁₀ *n*³⁹⁸₄₁₁ *o*³⁹⁹₄₁₂ *n*⁴⁰⁰₄₁₃ *o*⁴⁰¹₄₁₄ *n*⁴⁰²₄₁₅ *o*⁴⁰³₄₁₆ *n*⁴⁰⁴₄₁₇ *o*⁴⁰⁵₄₁₈ *n*⁴⁰⁶₄₁₉ *o*⁴⁰⁷₄₂₀ *n*⁴⁰⁸₄₂₁ *o*⁴⁰⁹₄₂₂ *n*⁴¹⁰₄₂₃ *o*⁴¹¹₄₂₄ *n*⁴¹²₄₂₅ *o*⁴¹³₄₂₆ *n*⁴¹⁴₄₂₇ *o*⁴¹⁵₄₂₈ *n*⁴¹⁶₄₂₉ *o*⁴¹⁷₄₃₀ *n*⁴¹⁸₄₃₁ *o*⁴¹⁹₄₃₂ *n*⁴²⁰₄₃₃ *o*⁴²¹₄₃₄ *n*⁴²²₄₃₅ *o*⁴²³₄₃₆ *n*⁴²⁴₄₃₇ *o*⁴²⁵₄₃₈ *n*⁴²⁶₄₃₉ *o*⁴²⁷₄₄₀ *n*⁴²⁸₄₄₁ *o*⁴²⁹₄₄₂ *n*⁴³⁰₄₄₃ *o*⁴³¹₄₄₄ *n*⁴³²₄₄₅ *o*⁴³³₄₄₆ *n*⁴³⁴₄₄₇ *o*⁴³⁵₄₄₈ *n*⁴³⁶₄₄₉ *o*⁴³⁷₄₅₀ *n*⁴³⁸₄₅₁ *o*⁴³⁹₄₅₂ *n*⁴⁴⁰₄₅₃ *o*⁴⁴¹₄₅₄ *n*⁴⁴²₄₅₅ *o*⁴⁴³₄₅₆ *n*⁴⁴⁴₄₅₇ *o*⁴⁴⁵₄₅₈ *n*⁴⁴⁶₄₅₉ *o*⁴⁴⁷₄₆₀ *n*⁴⁴⁸₄₆₁ *o*⁴⁴⁹₄₆₂ *n*⁴⁵⁰₄₆₃ *o*⁴⁵¹₄₆₄ *n*⁴⁵²₄₆₅ *o*⁴⁵³₄₆₆ *n*⁴⁵⁴₄₆₇ *o*⁴⁵⁵₄₆₈ *n*⁴⁵⁶₄₆₉ *o*⁴⁵⁷₄₇₀ *n*⁴⁵⁸₄₇₁ *o*⁴⁵⁹₄₇₂ *n*⁴⁶⁰₄₇₃ *o*⁴⁶¹₄₇₄ *n*⁴⁶²₄₇₅ *o*⁴⁶³₄₇₆ *n*⁴⁶⁴₄₇₇ *o*⁴⁶⁵₄₇₈ *n*⁴⁶⁶₄₇₉ *o*⁴⁶⁷₄₈₀ *n*⁴⁶⁸₄₈₁ *o*⁴⁶⁹₄₈₂ *n*⁴⁷⁰₄₈₃ *o*⁴⁷¹₄₈₄ *n*⁴⁷²₄₈₅ *o*⁴⁷³₄₈₆ *n*⁴⁷⁴₄₈₇ *o*⁴⁷⁵₄₈₈ *n*⁴⁷⁶₄₈₉ *o*⁴⁷⁷₄₉₀ *n*⁴⁷⁸₄₉₁ *o*⁴⁷⁹₄₉₂ *n*⁴⁸⁰₄₉₃ *o*⁴⁸¹₄₉₄ *n*⁴⁸²₄₉₅ *o*⁴⁸³₄₉₆ *n*⁴⁸⁴₄₉₇ *o*⁴⁸⁵₄₉₈ *n*⁴⁸⁶₄₉₉ *o*⁴⁸⁷₅₀₀ *n*⁴⁸⁸₅₀₁ *o*⁴⁸⁹₅₀₂ *n*⁴⁹⁰₅₀₃ *o*⁴⁹¹₅₀₄ *n*⁴⁹²₅₀₅ *o*⁴⁹³₅₀₆ *n*⁴⁹⁴₅₀₇ *o*⁴⁹⁵₅₀₈ *n*⁴⁹⁶₅₀₉ *o*⁴⁹⁷₅₁₀ *n*⁴⁹⁸₅₁₁ *o*⁴⁹⁹₅₁₂ *n*⁵⁰⁰₅₁₃ *o*⁵⁰¹₅₁₄ *n*⁵⁰²₅₁₅ *o*⁵⁰³₅₁₆ *n*⁵⁰⁴₅₁₇ *o*⁵⁰⁵₅₁₈ *n*⁵⁰⁶₅₁₉ *o*⁵⁰⁷₅₂₀ *n*⁵⁰⁸₅₂₁ *o*⁵⁰⁹₅₂₂ *n*⁵¹⁰₅₂₃ *o*⁵¹¹₅₂₄ *n*⁵¹²₅₂₅ *o*⁵¹³₅₂₆ *n*⁵¹⁴₅₂₇ *o*⁵¹⁵₅₂₈ *n*⁵¹⁶₅₂₉ *o*⁵¹⁷₅₃₀ *n*⁵¹⁸₅₃₁ *o*⁵¹⁹₅₃₂ *n*⁵²⁰₅₃₃ *o*⁵²¹₅₃₄ *n*⁵²²₅₃₅ *o*⁵²³₅₃₆ *n*⁵²⁴₅₃₇ *o*⁵²⁵₅₃₈ *n*⁵²⁶₅₃₉ *o*⁵²⁷₅₄₀ *n*⁵²⁸₅₄₁ *o*⁵²⁹₅₄₂ *n*⁵³⁰₅₄₃ *o*⁵³¹₅₄₄ *n*⁵³²₅₄₅ *o*⁵³³₅₄₆ *n*⁵³⁴₅₄₇ *o*⁵³⁵₅₄₈ *n*⁵³⁶₅₄₉ *o*⁵³⁷₅₅₀ *n*⁵³⁸₅₅₁ *o*⁵³⁹₅₅₂ *n*⁵⁴⁰₅₅₃ *o*⁵⁴¹₅₅₄ *n*⁵⁴²₅₅₅ *o*⁵⁴³₅₅₆ *n*⁵⁴⁴₅₅₇ *o*⁵⁴⁵₅₅₈ *n*⁵⁴⁶₅₅₉ *o*⁵⁴⁷₅₆₀ *n*⁵⁴⁸

dite: sed perpetuus hic est & solennis Gallicismus, ut unum duntaxat alloquentes (§ 16) numero tamēn plurali utantur.

10) Sp. me.

11) D. pro. 12) Articulus definitus. (§ 1.) 13) D. *dernier*, ultimus. Additum *e* (§ 4) nota est generis Feminini: nam id genus est Substantivi sequentis. 14) D. vice, *mal*. Höre mich für das letzte mal.

15) Sp. ego. 16) Apostrophus loco *e* elisi. (§ 20.) Ne. Sp. non. 17 & 18) D. *instruire*, docere, instituere. Sp. *instruit*, Supinum ab *instruire*. Supinum autem cum verbo auxiliari *ai* facit Præteritum compositum Indicativi. (§ 10) Prodit ergo sensus, *instruitui, docui, ich habe unterrichtet*.

19) D. aliquis, ullus. 20) D. *mortalis*, homo. *Ego non docui ullum mortalem*.

21) D. cum. 22) D. tantum, so viel. 23) Sp. *de* poni solitum post *autant*. 24) D. cura, sollicitudo. *Tanta cum sollicitudine*.

25) Sp. quam. 26) Sp. *euch*, te. Tota igitur Minervæ ad Telemachum oratio est: *Fili Ulyssis! audi me jam nunc postremo. Ego non erudii ullum mortalium tanta cum sollicitudine, quanta te*.

27) Sp. ego. 28 & 29) D. *mener*, ducere. *ai* cum Supino in *é* est (§ 10) Præteritum compositum Indicativi, *duxi*. Proinde *vous* Sp. te. *Ego te duxi*.

30) D. *par*, per; *main*, manus. *la* articulus, (§ 1.) *ben der Hand, an der Hand, manu te duxi*.

31) D. *travers* cum *à* vel *au*, trans, per medium. Si bonum sit Lexicon, videbis, particulam hanc regere Genitivum: atque hujus nota in plurali est *des* (§ 1.) quod ter deinceps sequitur.

32) D. *naufraige*, naufragium. *s* plurale. (§ 3.) idem *s* occurrit in vocabulis proximis. 33) D. *terre*, terra, regio. 34) D. *inconnu*, ignotus. *e* Femininum. (§ 4.) 35) D. *guerre*, bellum. 36) D. *sanglant*, cruentus. *e* Fem. ut n. 34. 37) D. &. 38) Sp. omnes. Præcedens *de* est articulus indefinitus, (§ 2.) sequitur articulus definitus, quemadmodum in exemplis Spieilegii. 39) Pluralis a *mal*, malum, (§ 3.) Collige jam: *per medium naufragiorum, regionum ignotarum, cruentorum bellorum, malorumque omnium*.

40) Sp. quæ. i. e. mala. 41) Sp. possunt. 42) D. probare, tentare. 43) D. cor. præcedit articulus, (§ 1.) 44) D. homo. cum articulo genitivi, (§ 1.) Quæ tentare cor hominis possunt, Itaque: *Ego te manu duxi per media naufragia, per regiones ignotas, per cruenta bella, & mala omnia, quæ periclitari humanum animum possunt*.

45) Sp.

- 45) Sp. ego. 46 & 47) D. *montrer*, ostendere. Præteritum compositum Indicativi, ut n. 29. *ostendi*. Vous, tibi.
- 48) D. per. 49) D. *expérience*, experimentum. s plurale, (§ 3.) articulus est partitivus (§. 15.) 50) D. *sensible*, manifestus, perspicuus. s plurale.
- 51) D. *vrai*, verus. cum e feminino, & s plurali (§ 4 & 3.) articulus accusativi pluralis (§ 1.) 52) A masculino *faux*, falsus (§ 4.) articulus, ut modo n. 51. 53) D. *maxime*, axioma, doctrina. s plurale.
- 54) D. *quel* cum articulo definito, qui, quæ, quod. In feminino habet *quelle* (§ 4.) Sensus: *per quas*. 55) Sp. *man* 56) Sp. potest. 57) D. regnare. Tota sententia est: *Ego tibi ostendi per experimenta manifesta veras falsasque doctrinas, secundum quas regnari potest.*
- 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72
Vos fautes ne vous ont pas été moins utiles, que vos malheurs. Car quel est
73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87
l'homme, qui peut gouverner sagement, s' il n' a jamais souffert, & s' il n' a
88 89 90 91 92 93 94 95
jamais profité des souffrances, où ses fautes l' ont précipité?
- 58) Sp. vestri per Gallicismum ordinarium (§ 16) tui. 59) D. *faute*, error. s plurale: de quo, brevitatis ergo, deinceps mentionem haud faciam, articulum etiam definitum ob eandem causam silentio præteriturus.
- 60) Sp. non. 61) Sp. tibi. 62 & 64) fuerunt. Præteritum compositum verbi auxiliaris *Etre*. (§ 9.) 63) Secunda negatio. (§ 19.) 65) D. minus. 66) D. *utile*, utilis. 67) Sp. quam. 68) Sp. tuæ. 69) D. ærumnæ. Construendum proin: *Errores tui non minus tibi fuere utiles, quam ærumnæ.*
- 70) D. nam. 71) D. qualis, quisnam. 72) est. (§ 9.) 73) D. homo. 74) Sp. qui. 75) Sp. potest. 76) D. regere, gubernare. 77) D. sapienter. 78) si. De apostropho particulæ *si* dixi § 20. 79) Sp. ille, *et*. 80 & 82) nunquam. Duplex negatio (§ 19) pro more. 81 & 83) Sp. *souffert*, Supinum a *souffrir*, pati. ergo: *passus est*: nam Supinum cum verbo auxiliari a Præteritum compositum efficit (§ 10.) *Nam quis est homo, qui possit sapienter regere, si nunquam passus est?*
- 84) & si. ut n. 78. 85) ut n. 79. 86 & 88) ut n. 80 & 82. 87 & 89) D. *profiter*, proficere. Præteritum compositum (§. 10.) *prosecit*. 90) D. calamitas, *des*, nota ablativi. (§. 1.) *ex calamitatibus*. Antiquiora Lexica habent geminum *f*, *souffrance*, ut monui § 22.

91) D. quorsum, quo. 92) Sp. sui. 93) D. errores. 94) Sp. eum pro *le*, per apostrophum (§ 20.) 95) D. *précipiter*, præcipitare. Præteritum compositum primæ conjugationis (§ 10.) Itaque : *Et si nunquam profecit ex calamitatibus, in quas sui eum errores præcipitarunt?*

96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107
Lorsque vous regnerez, mettez toute votre gloire à renouveler l'âge d'or : écoutez tout
 108 109 110 111 112 113 114 115
le monde : croyez peu de gens : gardez-vous bien de vous croire trop vous-même.

96) D. Quando, cum. 97) Sp. vos. id est, tu. de quo deinceps non admonéo. 98) D. *regner*, regnare. Futurum primæ conjugationis (§ 10.) regnabis. 99) Sp. *mettant*, ponens. ex cujus Affinibus (§ 27) Imperativus facit *ex*. pone, colloca. 100) D. omnis, totus. *e* femininum. omnem, totam. 101) D. tuam. 102) D. gloriam. 103) D. instaurare, renovare ob particulam *à* (§ 17.) Sic expone : *Cum imperabis, omnem tuam gloriam colloca in instauranda ætate aurea.* nam. 104) D. ætas. (in antiquioribus Lexicis quærendum *aage* (§ 24.) & 105) D. *or*, aurum. *d'or*, aureus.

106) D. *écouter*, (antiquis *escouter*, § 23.) audire. Imperativus primæ conjugationis (§ 10.) audi. 107) Sp. *tout le monde*, omnes.

108) Sp. *croyant*, credens. *ex* inter Affinia (§ 27) est Imperativus. crede. 109) D. *parum*, *wenig* 110) D. homines, *seut*. Sp. *de* post *peu* poni solitum. *Glaube wenig seuten*.

111) D. *garder*, custodire, *hüten*. *se garder*, cavere, *sich hüten*. Imperativus primæ conjug. (§ 10.) cave, *hüte dich*. 112) D. bene, studiose. 113) D. credere. *vous*, *dir* : *de*, *zu*. *dir zu glauben* (§ 17.) 114) D. nimis. 115) D. ipse. *vous*, repetitum ad emphasin, *dir*. *dir selbst*. Construe : *Audi omnes : crede paucis : cave utique tibi met nimium credere.*

116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126
Aimez les peuples, n'oubliez rien pour en être aimé. La crainte est nécessaire,
 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137
quand l'amour manque, mais il la faut toujours employer à regret, comme les
 138 139 140
remèdes les plus violents, & les plus dangereux.

116) D. *aimer*, amare. *ama* : ut n. 106. 117) D. *populos*. 118 & 120) *gemma* negatio (§ 19.) 119) D. *oublier*, oblivisci. nihil obliviscere. Imperativus, ut n. 106. 121) Vide § 17. amoris obtinendi causa : ut ameris.

121 & 123) D. *aimer*, amare. *être aimé*, amari: nam *être* cum supino. Verbi est ejusdem Passivum (§ 11.) Sp. *en*, *davon*, videlicet a populis. **! Vergiß nichts, um davon (von ihnen) geliebt zu werden.**

124) D. timor. 125) est (§ 9.) 126) D. necessarius. 127) D. quando.

128) D. amor. 129) D. *manquer*, deesse. Præsens Indicativi (§ 10.)

130) D. sed. 131 & 133) Sp. *man muß*, oportet. 132) Sp. *sie, die Furcht*: nam *la crainte* est femininum. 134) D. semper. Vetusiora Dictionaria habent *tousjours* (§ 23.) 135) D. usurpare, adhibere. 136) D. invito animo. 137) D. sicut. 138) D. remedia. 139) D. *violent*, violentus. Pluralis mutat *nt* in *ns*, § 3.) *les plus*, nota superlativi (§ 5), etiam in sequente vocabulo. 140) D. periculosus. Collige: *Timor est necessarius, cum amor deficit: sed illum adhibere semper oportet invito animo, ut remedia vehementissima, & periculossima.*

141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151
Sur tout soyez en garde contre votre humeur. C'est un ennemi, que vous portez par tout avec vous jusqu'à la mort. Il entrera dans vos conseils, & vous trahira, si vous l'écoutez. L'humeur fait perdre les occasions les plus importantes; elle donne des inclinations & des aversions d'enfant, au prejudice des plus grands interets. Elle fait décider des plus grandes affaires par les plus petites raisons. Elle obscurcit tous les talens, rend un homme inégal, foible, vil, & insupportable.										
152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	
162	163	164	165	166	167	168		169		
170	171	172		173	174	175		176		
177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	
187	188	189	190	191	192	193	194	195		
196	197	198								

Defiez-vous de cet ennemi.

141) D. super omnia, præ omnibus. 142) esto. Verbi *Etre* (§ 9) Imperativus. 143) DD. in excubiis, auf guter Hut. 144 - 146) DD. contra tuum genium, quem vulgo etiam *humorem* dicunt. *Ante omnia contra innatum tibi impetum excuba.*

147) Sp. *Es ist*, est hic. 148) D. hostis. 149) Sp. quem. 150) Sp. tu. 151) D. *porter*, ferre. Futurum primæ conjug. (§ 10.) *feres*. 152) D. quaquaversus; per omnem locum, per omnia. 153 & 154) D. cum. Sp. tu. tecum. 155 & 156) DD. usque ad mortem. *Hostis est, quem tecum ubique circumscres ad mortem usque.*

157) Sp. Ille. nimirum hostis. 158) D. *entrer*, intrare. Futurum primæ conjug. (§ 10.) *intrabit, irrepet*; 159) D. in. 160) Sp. tua. 161) D. *confi-*

confilia. 162) D. *trahir*, prodere. Futurum secundæ conjug. *irs* (§ 10.)
 teque prodet. 163) D. *fi*. 164) D. *écouter*, audire. Indicativi præsens
 (§ 10.) *P* pro *le*. Sp. eum. *Irrepet ille in tua confilia, teque prodet, si
 eum audis.*

165) D. *genius*, propensio. 166) Sp. facit. 167-169) DDD. amittere oc-
 casiones gravissimas. nam *les plus* superlativum indicat (§ 5.) 170) Sp.
illa. propensio. 171) D. *donner*, dare. Indicativi præsens conjug. pri-
 mæ (§ 10) dat. 172 & 173) DD. voluntatis inclinationes & averfatio-
 nes. Articulus *des* est partitivus (§ 15.) 174) D. *enfant*, infans, puer.
d'enfant, puerilis. 175) D. detrimentum. articulus *au* respondet dativo
 incommodi apud Latinos: *zum Nachtheil*, in detrimentum. 176 & 177)
 DD. maximorum commodorum. nam *des plus* Superlativum efficit (§ 5.)
*Propensio facit, ut omittamus occasiones gravissimas: illa suggerit inclinationes
 animi aut averfationes pueriles, in detrimentum maximorum sæpe commodorum.*

178) Sp. *illa*. 179) Sp. facit 180. 185) DD. decernere de negotiis maxi-
 mis ex rationibus tenuissimis.

186) Sp. *illa*. 187) D. *obscurcir*, obscurare. Indicativi præsens secundæ
 conjug. (§ 10.) *obscurat*. 188) Sp. omnes. 189) D. naturæ dotes. vul-
 go *talenta*. 190) D. *rendre*, efficere, reddere. Quoniam *re* Characteristi-
 ca quartæ conjug. est (§ 6), eademque in vocabulo *rend* omnino perit
 absque ulla compensatione, vides (§ 10) id esse præsens Indicativi in
 eadem quarta conjugatione. reddit. 191) D. hominem, *einen Menschen*.
 192-195) DDD. *reddit hominem inæqualem, debilem, abjectum, & intole-
 rabilem.*

196) D. *desier* (*se de...*) diffidere. Imperativus primæ conjug. (§ 10.) ad-
 ditur *vous*, quia Verbum reciprocum est. 197) Sp. huic. 198) D. hosti.
Diffide huic hosti.

199	200	201	202	203	204	205	206	207
Craignez les Dieux, o Telemaque: cette crainte est le plus grand trésor du cœur de								
208	209	210	211	212	213	214	215	217
l'homme: avec elle vous viendront la sagesse, la justice, la paix, la joye, les plaisirs								
218	219	220	221	222	223	224	225	
purs, la vraie liberté, la douce abondance, & la gloire sans tache.								

199) Sp. *craignant*, timens. inter cujus Affinia (§ 27) *ex* in Imperativo
 occurrit. time. 200) D. Deos, a *Dieu*. nam *eu* in plurali assumit *x*. (§ 3.)
 201) o *Telemache*.

202) Sp. hæc. 203) D. *formido*. 204) est (§ 9.) 205) Superlativus (§ 5.)
maximus. 206 & 207) DD. thesaurus cordis, 208) D. hominis.

209) D. cum. 210) Sp. illa. 211) Sp. tibi. 212) Sp. *viendrai*, veniam. Ejus temporis ultima persona (§ 10.) venient. 213 sqq.) DDD. sapientia, justitia, pax, gaudium, voluptates puræ, vera libertas, dulcis (a masculino *doux*, § 4) abundantia, & gloria absque macula. Totius igitur clausulæ hæc est sententia: *Time Deos, Telemache: hic timor est thesaurus humani cordis præcipuus: cum hoc tibi obtingent sapientia, justitia, cet.*

EXERCITATIO ALTERA, POETICA.

Petri Cornelii Cleopatra, regina ambitiosa & effera, ita secum ipsa loquitur, & odium in Rodogunam effundit, virginem ex regio Parthorum sanguine genitam, & destinatam Antiocho Cleopatrarum filio Sponsam. *Rodogunæ Tragædiæ Act. II Scen. I.*

¹ *Sermens* ² *fallacieux,* ³ *salutaire* ⁴ *contrainte,*
⁵ *Que m' imposa* ⁶ *la force,* ⁷ *Et qu' accepta* ⁸ *ma crainte;*
⁹ *Heureux* ¹⁰ *déguisemens* ¹¹ *d'un* ¹² *immortel* ¹³ *couroux,*
¹⁴ *Vains* ¹⁵ *fantomes* ¹⁶ *d'état,* ¹⁷ *évanouissez* ¹⁸ *- vous.*

1) D. Juramenta. *nr* in plurali fit *nr* (§ 3.) 2) D. fallacia, fraudulenta. *Li-*
teræ *x* in plurali nil additur. 3. & 4) DD. salutaris violentia, *heilsamer*
Swang. 5) Sp. quam. nimirum violentiam. 6) Sp. mihi pro *me*. 7) *impo-*
ser, imponere, injungere. Præteritum simplex primæ conjug. (§ 10.) *in-*
junxit, imposuit. 8) D. vis. 9) ut n. 5. & quam. 10) D. *accepter*, *accepta-*
re, accipere. *acceptavit*. ut n. 7. 11) Sp. mea. 12) D. formido. *O jura-*
menta fallacia, Et salutaris violentia, quam mihi vis injunxit, Et timor meus
acceptavit!

13-16) DDD. Felices dissimulationes immortalis iræ. 17-19) DDD. *vana*
phantasmata Principatus. 20. D. *évanouir*, & *s'évanouir*, evanescere. Im-
perativus secundæ conjug. Characteristica *ir* mutata in *issez* (§ 10.) *eva-*
nescite. *vous* ob Verbum reciprocum. *Verziehet euch*.

²¹ *Si d'un* ²² *péril* ²³ *pressant* ²⁴ *la terreur* ²⁵ *vous* ²⁶ *fit* ²⁷ *naitre,*
²⁸ *Ayez* ²⁹ *ce* ³⁰ *péril* ³¹ *même* ³² *il* ³³ *vous* ³⁴ *faut* ³⁵ *disparoître.*

³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹
Semblables à ces vœux dans l'orage formez,
⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸
Qu'efface un prompt oubli, quand les flots sont calmez.

21 - 24) DDD. si periculi urgentis terror. 25) Sp. vos. Alloquitur Cleopatra per figuram Apostrophes juramenta sua, ceterasque artes, paulo ante ab se recensitas. 26) Sp. *fis*, feci. cujus tertia persona singularis est *fit* (§ 10 in Præterito simplici.) 27) D. nasci. Antiqua Lexica habent *naître* (§ 23.)

28) D. cum. 29 - 31) DDD. hoc periculo ipso. 32 & 34) Sp. oportet. 33) Sp. vos. 35) D. evanescere.

36) D. similes. 37) Sp. his, illis. 38) D. *vœu*, votum. Pluralis sibi asciscit *x*, quia nomen in *eu* definit (§ 3.) votis. *similes iis votis*. 39 - 41) DDD. in tempestate factis. *Former*, facere, Supinum seu Participium habet *formé* (§ 10.) ejus pluralis est *formez* (§ 3.) 42) Sp. quæ. 43) D. *effacer*, delere, obliterare. Præsens Indicativi in prima conjug. (§ 10.) oblitterat. 44 & 45) DD. velox oblivio. 46 & 47) DD. quando fluctus. 48) D. *calmer*, sedare. Supinum seu Participium, sedati, ut *formez* n. 41. *sont*, sunt, (§ 9.) Tota proin sententia est: *Si periculi urgentis terror vos produxit (nasci fecit). cum hoc ipso periculo evanescere vos oportet, similes illis votis tempestate susceptis, quæ celeris oblivio delet, cum fluctus sedati sunt.*

⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶
Et vous, qu'avec tant d'art cette feinte a voilée,
⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰
Recours des impuissans, haine dissimulée,
⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶
Digne vertu des Rois, noble secret de Cour,
⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷²
Éclatez, il est tems, & voici notre jour.

49) Sp. Et tu. 50) Sp. quod, relativum. 51) D. cum. 52 & 53) DD. tanta arte. *Tant d'art* proprie est *tantum artis*. Sp. *de*. 54) Sp. hæc. 55) D. *voilée*. 56) D. *voiler*, velare. Præteritum compositum primæ conjug. (§ 10.) *velavit*. Supino in *e* additur *e* femininum (§ 4), quia refertur ad *haine*, n. 59, quod generis est feminini. 57 - 60) DDD. refugium imbecillorum, odium clandestinum. 61 - 66) DDD. digna virtus Regum, nobile arcanum Palatii. 67) D. *éclater*, erumpere. Imperativus primæ conjug. (§ 10.) *erumpe*. 68) Sp. *est* *ist*. 69) D. tempus. 70) D. & en, & ecce. 71 & 72) DD. nostra dies. *Et tu (odium) quod tanto artificio fraus*

Institutiones.

hæc mea velavit, præsidium imbecillium, odium dissimulatum, digna Regum virtus, nobile arcanum Regiæ, erumpe, tempus jam est: nam ecce diem nostrum!

73	74	75	76	77	78	79	80
<i>Montrons-nous toutes deux, non plus comme sujettes,</i>							
81	82	83	84	85	86	87	88
<i>Mais telle que je suis, & telle que vous êtes.</i>							
90	91	92	93	94	95	96	
<i>Le Parthe est éloigné, nous pouvons tout oser,</i>							
97	98	99	100	101	102	103	
<i>Nous n' avons rien à craindre, & rien à déguiser.</i>							

73) D. *montrer*, ostendere. Imper. primæ conjug. (§ 10, ostendamus. 74) Sp. nos 75 & 76, i. D. *alle beyde*. nam *deux* est duo, ambo: *tout* autem ratione generis feminini acquirit *e*, ratione pluralis numeri s. 77-80) DD. non jam (non amplius) ut subditas. 81) D. *fed*. 82) D. *tel*, talis. Femininum duplicat *l*, ut *nulle* & *quelle*, (§ 4.) talem. 83) Sp. *wie*. latino more, quia præcessit *talem*, dicendum est *qualis*. 84) Sp. ego. 85) sum, (§ 9.) 86) & talem. ut n. 82. 87) qualis, ut n. 83. 88) Sp. tu. 89) es, (§ 9.)

90) Parthus. 91 est, (§ 9.) 92) D. *remotus*, procul distans. 93) Sp. nos. 94) D. *pouvoir*. posse. Characteristica tertiæ conjugationis *oir*, (§ 6.) rejecta, & substituto *ons*, oritur Indicativi præsens: possumus. 95 & 96) DD. omnia audere. 97) Sp. nos. 98 & 100) nihil. gemina negatio, (§ 19) 99) habemus. (§ 8.) 101) D. *timere*. à (§ 17) *zu fürchten*. 102 & 103) DD. *und nichts zu verbergen*. Ostendamus nos ambæ (ego, & tu, o odium meum) non jam ut subditas, sed talem me, qualis sum, & tale te, quale es. Parthus abest procul: licet audere omnia: nihil jam vel timendum est, vel celandum.

104	105	106	107	108	109	110	111
<i>Je hai, je regne encor. Laissons d'illustres marques;</i>							
112	113	114	115	116	117	118	119
<i>En quittant, s' il le faut, le haut rang des Monarques:</i>							
120	121	122	123	124	125		
<i>Faisons-en avec gloire un départ éclatant,</i>							
126	127	128	129	130	131		
<i>Et rendons-le funeste à celle qui l'attend.</i>							

104 & 105) Sp. Sp. ego odi. 106) Sp. ego. 107) D. *regner*, regnare. Indicativi præsens (§ 10.) regno. 108) D. adhuc, etiam nunc.

109) D. *laisser*, relinquere. Imperativus (§ 10.) relinquamus. 110 & 111) DD. *illustria vestigia*. *d'* est articulus partitivus (§ 15.) 112) D. *quitter*, des-

deferere. *En* Sp. nota gerundii in *do*. deferendo. 113) *fi*. pro *fi*, utpote initio constructionis (§ 20.) 114 & 116) Sp. oportet, necesse est. 115) Sp. *es*. *Wenn man es thun muß*. 117 - 119) DDD. sublimem gradum imperantium.

120) Sp. *faisant*, faciens. Inter ejus Affinia (§ 27) est imperativus: *faciamus*. 121) Sp. inde, *davon*. ab hoc regio gradu. 122 - 125) cum gloria, discessum splendidum. 126) D. *rendre*, efficere. Imperativus quartæ conjug. mutata ejus Characteristica *re* in *ons*: efficiamus. 127) Sp. eum. id est, discessum. 128) D. funestum. 129) Sp. *celle*, illa. à *celle*, illi. 130) Sp. quæ, Rodogunam intelligit. 131) D. *attendre*, exspectare. Indicativi præsens in quarta conjugatione, Characteristica *re* deleta sine ulla compensatione. exspectat. *L'* pro *le*, Sp. eum. discessum nempe. *Odi & impero etiam nunc: Illustria relinquamus vestigia, dum deferimus, siquidem ita opus est, sublimem imperii gradum. Apparemus (faciamus) inde cum gloria discessum splendidum. eumque (discessum) funestum efficiamus Rodogunæ, quæ illum exspectat.*

A P P E N D I X

De Pronunciatione

Linguae Gallicæ,

quatenus a latina differt.

1. *AI* pronunciatur ut æ vel é. Sic *aimai*, amavi; *plaire*, placere; *faire*, facere; lege, æmé, plær, fæ. Sed *faisant*, *faisons*, *faisois* &c. ab eodem verbo *faire*, (quæ rectius per *e* simplex scribuntur) raptim per *a* brevissimum proferenda sunt.

2. *Aou* pronunciatur ut u. *Aout*, Augustus mensis; lege tantum u.

3. *Au* ut o. *aune*, ulna; l. on; *faute*, error; l. fot.

4. *Aya*, *ayé*, *ayez*, *ayon*, ut *eya*, *eyé*, *eyon*. *ayant*, habens; *payé*, perfolutus; *essayez*, facite periculum, experimini; *rayon*, radius; l. *eyán*, *peyé*, *esleyé*, *reyón*. (Quid sibi velit hoc *n*, dicetur paulo post, § 17.)

5. *B* in fine nominum propriorum, ubi per Regulam Finale (afferendam § 48) esse mutum debebat, æque sonat ac in principio aut medio. *Caleb*, *Segoub*; l. *Caléb*, *Segúb*.

6. *Ce*, *ci*, ut *se*, *si* *capacité*, capacitas; *concevez*, concipite; l. *capasité*, *concevé*. (*n*, ut § 4, seu § 17.) *c'est*, id est; l. *se*.

7. *C* cum exigua cauda, sive *ç*, ut s. *plafa*, collocavit; l. *plafá*.

8. *Ch* ut sch. *vache*, vacca; *ficher*, affigere; l. *vasch*, *fisché*, In quibusdam tamen peregrinis *ch* sonat ut *c* seu *lene k*. *Christ*, Christus; *Echo*, Echo; l. *Crist*, Eco.

9. *D* finale, si simul pronunciatur vocabulum sequens, quod a vocali inchoatur, sonat ut t. *grand homme*, magnus vir; *quand avez-vous diné?* quando pransus es? l. *grant hom*; *cant avé-vu diné?* (n ut § 4, seu § 17.)

10. *E* gallicum triplex, a quibusdam etiam quadruplex distinguitur. Incipienti sufficiet nosse, aliud esse *e* sonorum, aliud obscurum aut mutum. Sonorum est, quoties vel accentu notatur, vel vox est monosyllaba in consonantem desinens, vel post illud *e* sequitur *l*, *r*, *t*, aut litera quaecunque duplex. Exempla primi generis sunt: *marquet*, signatus; *après*, post; *fête*, festum; l. *marké*, apræ, sæt. sic & *géant*, vel etiam *geant*, ubi accentus occulte intelligitur; l. *schéán*. (n ut § proxime superiore.) Secundi generis sunt: articuli *les & des*; *ses*, sui, suæ; *sec*, siccus; l. *læ*, *dæ*, *sæ*, *sæc*. Tertii: *mortel*, mortalis; *parler*, loqui; *objet*, scopus; *effroyable*, terribilis; l. *mortæl*, *parlé*, *obschæ*, *effroyabl*. eademque ratione *lisez*, legite; *examiner*, examinare; l. *lisé*, *examiné*: nam *x* & *z* tantundem valent, quantum *cs* vel *gs*, & *ts*.

11. In ceteris casibus *e* obscurum aut mutum est, ita ut vel omnino taceatur, vel certe non nisi tenuissime proferatur. *Jean*, Joannes; *s'asseoir*, sedere; *mangeons*, comedamus; *bourgeois*, civis; *percea*, ut olim scribebatur, perforavit, penetravit; *vive*, vivat; *vie*, vita; l. *Schan*, *s'assóar*, *manschón*, *burshóá*, *persá*, *viv*, *vi*. Facile apparet, in his *e* mutum esse, quippe quod penitus omissum sit. Quid autem sit *e* obscurum, aut quo modo sonet, e quotidiano sermone germanico declarari potest. In vocabulis *gelassen*, *gefasset*, *besuchet*, *Kirche*, & sexcentis similibus, alii vocalem *e* simpliciter omittunt, ut muta permaneat; alii tam obscure & breviter efferunt, ut, si ita dicere licet, semisyllaba tantum videri possit. Hunc *E* obscuri sonum, discriminis ergo, deinceps per *e* *cursum*) indicabo. Talia sunt: *de* & *le* articuli; *se*, sibi, se; *me*, mihi, me; *ne*, non; l. *de*, *le*, *se*, *me*, *ne*.

12. Privilegium *E* muti est, quod, si in duabus continenter syllabis occurrat, secundum quidem obmutescat, primum vero aperte pronunciatur. *parle-je?* loquorne? *mene*, ducit; l. *parlésch*, *mén*.

13. Futurum Indicativi & Imperfectum Coniunctivi ante litteram *r* *E* mutum habent. *trouverai*, inveniam; *louerai*, laudabo; *paierois*, solve-

rem,

rem, perfolverem; l. truvræ, luræ, pæræ. Nisi tamen *r* duplicatum sit. *verrai*, videbo; l. værræ.

14. Pronomina *cet*, hic, & *cette*, hæc, E ante *t* mutum habent. *cet article*, hic articulus; *cette paix*, hæc pax; l. s'tarticl, stæ pæ. Sic etiam *honnêteté*, honestas, urbanitas, alterum E obscurum habet, etiam si *t* sequatur. l. onæteté.

15. *Eau* pronunciatur ut o. *l'eau*, aqua; *peau*, pellis; l. lo, po.

16. *Ei* ut é. *pleine*, plena; *Seine*, Sequana fluvius; l. plén, Sén.

17. *Em*, *en*, si sint in eadem syllaba, E sonat ut a, *n* vero fit *nasale*, ut Galli appellant, eodemque prorsus modo *m* pronunciatur. Exemplum familiare hujus *n nasalis* in pluribus Germaniæ provinciis millies uno die auditur, dum *n* præsertim in fine vocis non plene aut firmiter, sed remisse & liquefcens veluti per nares effertur: *mein*, *dein*, *schon*, *davon*. Hunc sonum per *n* (*cursum*) indico, quo facilius distingui possit. Itaque *ensemble*, simul; *en prendre*, inde accipere; l. *ansanbl*, an prandr. at *prenons*, accipimus, accipiamus, nec E in a mutat, nec *n* nasale habet: quia *en* non est in eadem syllaba: idemque ob eandem rationem accidit in *semer*, seminare, omnibusque similibus: sic enim syllabæ distinguuntur, *pre-nons*, *se-mer*, l. *pre-non*, *se-mé*: cum in superioribus E & *nasalis* intra eandem syllabam cohæreant, *en-sem-ble*, *pre-dre*.

18. Non tamen liquefcunt post E vocalem literæ *n* & *m*, si eas aliud *n* vel *m* sequatur. *femme*, mulier, *emmener*, abducere; *ennui*, fastidium; l. *fam*, *ammené*, annui per u obscurum, seu medium inter u & i, de quo § 43. Si post *enu* sequitur E, sonat ut latinum *enn*, *eunemi*, hostis; l. *ennemi*.

19. *Em* & *en* in nominibus peregrinis, & in *ien*, *yen*, *éen*, non mutant E in A. *Memnon*, *Mentor*, *examen*; l. *Memnon*, *Mentor*, *examen*. *bien*, bene; *rien*, nihil; *Troyen*, Trojanus; *Européen*, Europæus; l. *bien*, *rien*, *Trojen*, *Européen*, diphthongo tamen *eu* in postremo vocabulo ad eum modum deflexa, quem § 22 exponam.

20. Syllaba finalis *ent*, cum in quocunque Verborum Tempore tertiam personam pluralis numeri terminat, non auditur. *ils aiment*, amant; *ils portent*, ferunt, ferant; l. *is æm*, *i port*. Quod si proxime sequatur vocalis, & eodem spiritu seu uno tractu pronunciatur, ultimum *t* Verbi auditur. *disent-ils*, dicunt; *diroient-ils*, dicerent; l. *dis' ti*, diræt i.

21. Vocabulum *est*, latine quoque *Est*, *s* semper habet mutum: *t* vero tunc solum profertur, cum vocalis proxime sequens eodem tractu

E

pro-

pronunciatur. *il est vrai*, est verum; *est - il vrai?* estne verum? l. il e vræ, & - i e. Particula *Est* autem, ad discrimen vocabuli *est*, constanter *t* mutum servat. *Pierre Est Paul*, Petrus & Paulus; *Jaques Est André*, Jacobus & Andreas, l. Pierr e Pol, Schak e André.

22. *Eu* habet sonum affinem diphthongo germanicæ *ø*, revera tamen medium inter hoc *ø* & simplex e. Quoties occurret soni hujus necessitas, eum per *æ* indicabo, *cursum* tamen, ut meminerit Lector, non esse hunc verum & proprium ejus sonum, sed vicinum duntaxat. *ceux*, illi; *leur*, eis; l. *sa*, *lar*. De syllaba *eu*, cum ut vocalis *u* legitur, commodius ibidem agetur.

23. *F* initio vocum & medio valide, in fine leniter pronunciatur. *fort bien*, valde bene, optime; *tardif*, tardus; *chef*, caput, persona princeps; l. *for bien* per *f* forte, *tardif* & *chef* per *f* lene. Sed *chef d'œuvre*, opus perfectum, & *clef*, clavis, semper sine *f* pronunciantur; *sché d'œuvre*, clé. In nominibus *œuf*, ovum, *bœuf*, bos, & *nerf*, nervus, *f* in plurali nunquam auditur, in singulari tum, cum vocalis sequitur.

24. *G* cum in fine vocabulorum profertur, sonum literæ *k* induit. *sang* & *eau*, sanguis & aqua; l. *sank* e o.

25. *Ge*, *gi*, ut *sche*, *schi*. *engagé*, obstrictus; *gorge*, guttur; l. *angasché*, *gorfch*.

26. *Gn* ut in italico; sive ut *n* con tilde apud Hispanos, aut *nh* apud Lusitanos. Sonus hic, Germanis ignotus, conflatur e tribus literis; *g* blaeso seu imperfecto (quod ad discrimen veri seu perfecti *g* per *g* *cursum* indicabo) litera *n*, & *j* consonante. *gagner*, lucrari; *daigner*, dignari; *seignons*, fingamus; *mignon*, graciosus; l. *gagnjé*, *dægnjé*, *fégnjón*, *mignjón*. Si ante *gn* præcedat diphthongus *oi*, *i* hujus diphthongi non auditur. *oignon*, cepa; l. *ognjón*. Si vero post *gn* scriptum sit *i*, aut *e* finale mutum, *j*-consonans non pronunciatur. *seignis*, finxi; *digne ami*, dignus amicus; l. *fégni*, *dign' ami*.

27. *Gue*, *gui*, ut *ge*, *gi*. *guerre*, bellum; *longue*, longa; *languissant* languidus; l. *gerr*, long, *langissân*. Excipe *aiguille*, acus; *aiguiser*, acuere; & composita: in quibus syllaba *gui* ita sonat, ut in latino *pinguis* aut *distinguimus*.

28. *H* mutum est post apostrophum, & generatim in iis vocabulis, quæ a latino proxime oriuntur; excepto tantum nomine *héros*. *l'Harpie*, Harpyia; *d'Hollande*, Bataviæ; *d'Hongrie*, Hungariæ; *humanité*, virtus aut schola humanitatis; *humilier*, deprimere; l. *l'arpi*, *d'olând*, *d'ongri*, *umanité*,

nitè, umiliè, *u* tamen sic temperato, ut § 43 dicitur. *le héros*, heros; *l'héroïne*, heroina; *l'hérisome*, virtus heroica; l. *le héro*, l'éro-in, l'éro-issin. In iis, quæ a latino vel omnino non proveniunt, vel tantum longius derivantur, *h* more latino sonat. *hazard*, casus, fors; *hideux*, horridus; *hérisson*, herinaceus seu hericius; *haut*, olim *haut*, altus. l. *hasâr*, *hidæ*, *hérisson*, ho.

29. Consonans *j* ut sch. *déja*, jam; *jour*, dies; l. *déschâ*, schur.

30. Triphthongus *ieu* eundem habet sonum, quem diphthongus *eu*, de qua dictum § 22 præposito tantum *i*, & in unam syllabam coalescente. *lieu*, locus; *Monsieur*, dominus, domine; l. *liæ*, *monsiæ*.

31. *Il* finale præcedente *a*, *e*, *æ* & *ue*; itemque *ill*, *aill*, *eill*, *ouill*, *euill*, *ueill*, *æill*, *uill*; eundem sonum habent, quem *gl* Italogum, *ll* Hispanorum aut *lh* Lusitanorum. Respondet sonus hic ei, quem paulo ante de literis *gn* § 26 explicavimus; videlicet coalescit ex *g* blæso, & litera *l*, quæ si vocabulum non finiat, auditur post eam *j* consonans. Blæsum illud seu imperfectum *g* hic quoque per *g* *cursum* designabo. *travail*, labor; *soleil*, sol; *œil*, oculus; *cercueil*, sandapila; l. *travagl*, *solegl*, *egl*, *serkegl*. *briller*, coruscare; *fille*, filia, puella; *tailler*, scindere; *s'éveiller*, expergisci; *se rouiller*, rubiginosum fieri; *venille*, velim, velit; *cueillir*, colligere; *aillet*, caryophyllon flos; *cuillière*, cochleare; l. *briglje*, *figl*; *taglje*, *s'éveglje*, *se ruglje*, *vegl*, *kegl*, *églje*, *cugliér* per *u* gallicum, de quo infra suo loco. E quibus exemplis vides, *j* consonantem evanescere tum, cum post *ll* vel *e* mutum, vel *i* vocalis sequitur.

32. Excipe vocabula, quæ ab *ill* inchoantur, ut *illégitime*, nothus; & nomine *mille*, mille, ac *ville*, urbs; in quibus *il* more latino profertur. Omitto cetera, quibus pro antiquo *ill* orthographia melior duntaxat *il* simplex reliquit.

33. *Im*, *in*, si sint in eadem syllaba, sonant ut *en*. *imparfait*, imperfectus; *inconstant*, inconstans; *couffin*, pulvinar; l. *enparfæ*, *enconstan*, *cussen*. contra *miner*, suffodere; *rimer*, rhythmica facere; *inimitié*, inimitia; l. *miné*, *rimé*, *inimitié*: quia *m* & *n* non ad eandem syllabam pertinent, sed proximam post *i* inchoant: *mi-né*, *ri-mé*, *i-ni-mi-tié*. *Imm* & *inn* ut *i* sonant, eo tamen discrimine, quod *m* geminum auditur, *n* unicum. *immobile*, immobilis; *innocent*, innocens; l. *immobil*, *inofan*.

34. *L* in *quelque*, aliquis, *quelqu'un*, quispiam, ab aliis omittitur, ab aliis non minus eleganter pronunciatur. *Sol*, nummi genus; *fol*, stultus, & similia, rectius scribuntur *sou*, *fou*, &c. l. *su*, *fu*. Sequentem tamen vocali, *le sol amour*, stultus amor; l. *le fol amúr*.

35. *M & n*, quoties non sequitur in eodem spiritu seu in eodem pronunciandi tractu vocalis, liqueſcunt, seu fiunt naſalia, eo ſenſu, quem § 17 explanavimus. *prompt oubli*, celeris oblivio; *ſon nom*, nomen ſuum, nomen ejus; *contre*, contra; l. *pront ubli*, *ſon non contr.* viciffim *honore*, honoratus; *bonheur*, felicitas, *aimable*, amabilis; *mon épée*, gladius meus; *je l'en avertis*, eum de re admonui; plenum & germanum ſonum ſui *m & n* retinent, *onore*, *bonær*, *æmabl*, *mon épé*, ſche l'an averti: quia eodem ſpiritu continenter pronunciatur ſequens vocalis. Imo idem fit, ſi e mutum ſequatur. *ramener*, reducere; *l'ame*, anima; *peine*, labor; l. *ramné*, l' am, pén.

36. Triphthongus *au*, ut diphthongus *eu* §. 22. *cœur*, cor; *ſœur*, ſoror; l. *kær*, *ſær*.

37. *Oi* ſeu *oy* ſonum efficit inter *óa* & *óe* medium, unius tamen duntaxat ſyllabæ. Ego eum per *oa curſuum* ſignificabo. *gloire*, gloria; *croire*, credere; *Roy & loy*, Rex & lex, nunc *Roi & loi*; l. *gloar*, *croar* (vel etiam *crær*) *roa*, *loa*. Excipiuntur, & ut æ vel é pronunciantur Imperfecta Verborum, Verba in *oitre*, nomina gentilia; & *adroit*, ſolers; *endroit*, locus; *foible*, imbecillis; *étroit*, anguſtus; *froid*, frigidus; *droit*, dexter; cum ſuis quæque derivatis. Sic *pouvoit*, poterat; *batiroit*, ædificaret; *paroitre*, apparere; *paroiſſoit*, apparebat; *François*, Gallus; *Anglois*, Anglus; *Milanois*, Mediolanenſis; l. *puvæ*, *batiræ*, *parætre*, *paræſſæ*, *Franſæ* (ſed *François*, Franciſcus, l. *Franſoa*) *Anglæ*, *Milanæ*. *Crois*, credo, & *croit*, credit; *cræ*, vel *croa*. *Sois*, ſim, ſis, & *ſoit*, ſit, ſonat ut æ; ſed *ſoit*, eſto, vel inſtar adverbii pro *ſive*, ut *oa. ſoit que cela ſoit, ou non*, ſive hoc ita ſit, ſive non; l. *ſoa ke fla ſæ*, u non.

38. *Ou* ut u. *la tour*, turris; l. *la tur*.

39. *Qu* ſemper ſine u pronunciatur. *quand*, quando; *quel*, qualis; l. *can*, kel. In nomine *cing*, quinque, auditur q ſequente vocali, & in fine ſententiæ; alibi mutum eſt. *cing hommes*, quinque viri; *nous étions cing*, eramus quinque; *cing mille*, quinque millia; l. *ſenk om*, nus étion *ſenk*, ſen mill.

40. *R* in *notre*, noſter, *votre*, veſter, nunquam ſonat, dum Subſtantivum ſibi conjunctum habent; ſed tum tantum, cum ſine Subſtantivo & articulo munita ponuntur. *Notre Pere*, Pater noſter; *votre ame*, anima tua, *le notre*, noſter; *la votre*, veſtra; l. *not per*, *vot am*, *le notr*, *la votr*. Sic etiam *quatre Louis d'or*, quatuor nummi aurei Ludoviciani; l. *cat lui d'or*.

41. *S* inter duas vocales lenem sibilum habet more latino; alibi, & post syllabam *pré*, durum & pæne duplicatum auditur. *raison*, ratio; *savoir*, scire; *présentir*, præsentire; l. *ræson*, *flavoar*, pressanti.

42. *Ti* sequente vocali, in iis vocabulis, quæ Latini ut *ci* efferunt, sonat ut *ts*; in aliis ut *ti*. *action*, actio; *patience*, patientia; *prophétie*, vaticinatio; l. *actïon*, passians, professi. contra *question*, quæstio; *étions*, eramus; *tien*, tuus; *partie*, pars; l. *kestion*, étion, *tien*, parti.

43. Vocalis *eu* sono quodam medio inter *i* & *u* latinum pronuntiatur, qualem Græci ypsilo, Hebræi suo *u* brevi seu kibbûds tribuerunt. Signum ejus apud me erit *u cursum*. Sic *du*, genitivus articuli; *dû*, debitus; *une*, una; *rue*, platea; sonant ut *du*, *un*, *ru*. Diphthongus *eu* in Supinis seu Participiis, in Præterito simplici, & Imperfecto Conjunctivi, ut *u* modo explicatum profertur, & in plerisque ad melioris orthographiæ leges etiam per *u* simplex scribitur. *emeu*, commotus; *eut*, habuit; *cusse*, haberem; *veu*, visus, visum; & ab eo derivatum substantivum *veue*, conspectus; l. *emu*, *u*, *uls*, *vu*.

44. In consonante *v* cavendum, ne vel tam aspere, quam *v* consonans Germanorum; vel tam leniter, quam eorundem *w*, efferatur: vera enim ejus pronuntiatio est eadem penitus, quam *v* italicum, hispanicum, lusitanicum, ipsumque etiam latinum exposcit. *vie*, vita; *vers*, versiculus; l. *vi*, *ver*, non *fi*, *fer*, sed sono mitiore, inter *f* & *w* medio.

45. *X* leniter pronuncia. *exaucer*, preces audire; *exil*, exilium; l. *egsolé*, *egsil*. Si in fine jus sonandi acquirat ob sequentem vocalem, fit *s*. *aux amis*, amicis; *dix écus*, decem nummi scutati; l. *os amí*, *dis é ú*. Idem contingit in numeralibus, *dixième*, decimus; *sixième*, sextus; *soixante*, sexaginta; *soixantième*, sexagesimus; l. *disiém*, *fisiém*, *soasant*, *soasantiém*.

46. *Y* sono cum *i* convenit, atque illud etiam cum eo commune habet, quod inter duas vocales positum consonans fit. *moyen*, remedium, ratio; *envoyer*, mittere; l. *mojen*, *anvojé*. quæ & scripta reperies *moien*, *envoier*.

47. *Z* ut *s*. *azur*, color cæruleus; l. *asúr*.

48. Regula finalis est hæc, consonantes generatim (exceptis *l* & *r*, de quibus postea) in fine vocum mutas esse, nisi vocalis occurrat initio sequentis vocabuli, idque uno tractu seu eodem spiritu pronuncietur. *nous savons*, nos scimus; *ses freres*, sui fratres; *deux doigts*, duo digiti; *vingt livres*, viginti libræ; *corps mort*, cadaver; *leur respect envers Jesus-Christ*, eorum reverentia erga Christum Servatorem; l. *nu flavon*, *læ frer*, *dæ doa*,

ven livr, cor mor, læ respé anvér Schesu-Cri. at in sequentibus reviviscunt consonantes finales, ob adhærentem sibi vocalem: *nous avons*, nos habemus; *ses amis*, sui amici; *deux horloges*, duo horologia; *vingt écus*, viginti nummi scutati; *agréables entretiens*, jucunda colloquia; *leurs yeux*, eorum oculi; *sans artifice*, sine artificio; l. nus avón, sæs ami, dæs orlofch; *vent écu*, agréabls antr-tien, lærs iæ, sans artifis. De finalibus *b, d, f, g, m, n, q, x*, dictum est suo loco supra.

49. *L* finale passim sonat. *martial*, martialis; *miel*, mel; *tel*, talis; l. marffial, miel tel. *Il*, ipse, & *ils*, ipsi, sequente consonante fiunt *i*, sequente vocali *il* & *is*. *il court*, currit; *ils jouent*, ludunt; *il a*, habet; *ils ont*, habent; l. i cur, i schu, il a, is on.

50. *R* finale post diphthongum, & in monosyllabis, auditur. *pour*, pro, propter; *clair*, clarus; *voir*, videre; *cœur*, cor; *par*, per; *car*, nam; l. pur, clær, voar, cær, par, car. At *Monsieur*, Dominus, Domine; l. monsiæ. Infinitivi in *er* & *ir* semper habent *r* mutum, si sequatur consonans; *ir* totum auditur sequente vocali: idemque accidit nominibus in *ir*, quæ e Verbis oriuntur. *fatiguer*, fatigare; *batir la maison*, ædificare domum; *batir une ville*, ædificare urbem; *le plaisir*, voluptas; *le repentir*, poenitentia; *plaisir innocent*, voluptas insons; l. fatigé, batí la mæson, batir un vill, le plési, le repanti, plésir inofân. Sicut etiam *r* in *danger*, periculum; *métier*, ars; *étranger*, externus; & similibus.

51. Ad Regulam Finalem pertinent nomina composita, *Messieurs*, Domini; *Mesdames*, Dominæ; *Mesdemoiselles*, Virgines; quorum *mes* suum *s* amittit. l. mæsiæ, mædám, mædmoisell.

52. *Tréma* (id est, duo puncta supra vocalem) idcirco imponitur, ut pronunciandi ambiguitas tollatur. *païs*, regio; *aiguë*, acuta; *ambiguë*, ambigua; *obéir*, obedire; *réussir*, eventu optato potiri; *poësie*, poesis, poema; *pé-i*, ægú, anbigú, obé-i, réüssi, poési. Eandem pronunciationem alii indicant per *é*: *obéir*, *réussir*, *poésie*.

53. Literæ in meliore orthographia extinctæ, ubi in antiquioribus libris adhuc exaratæ occurrunt, ubique omittendæ sunt. *acquérir*, acquirere; *maître*, magister, dominus; *école*, schola; *sçavant*, doctus; *connoître*, cognoscere; *souffrir*, pati; *battre*, cedere; *nepveu*, nepos; l. akeri, mætr, écol, flavân, conætr, sufri, batr, névæ. Sic, etsi legas *pourra*, poterit; *pourrois*, possem; *pardonna*, ignoscet; *infidélité*, infidelitas; *condamné*, damnatus; *honoré*, honoratus: tamen pronunciabis purá, puræ, pardonera, enfidelité, cordané, onoré.

54. Peculiarem attentionem poscit litera *s*, quæ e plurimis vocabulis ante consonantes ejecta, in multis tamen jus suum obtinet. Catalogus eorum, in quibus hæc litera etiam nunc scribitur & auditur, in Peplieri Grammatica extat P. I c. 1. Sed omni erroris periculo vacabit is, qui optimos & nostræ ætatis libros sibi legendos sumet, & Lexico non antiquo utetur.

55. Poemata & orationes publicæ compluribus literis sonum concedunt, quibus eum sermo quotidianus adimit: ibi enim etiam *E* alioqui mutum, & finales pleræque consonantes pronunciantur, si proxime sequatur vocalis. Exemplum addam celeberrimi Restalti (*Restaut, Principes de la Grammaire Française*) quo nemo accuratius linguam hanc persecutus est:

*O que d'écrits obscurs, de livres ignorés,
Furent en ce grand jour de la poudre tirés!*

O quot scripta obscura & libri ignoti fuere magna illa die e pulvere protracti! I. O ke d'écrit obscür, de livres ignoré furet an ce gran schur de la pudre tiré:

56. Unum superest, de quo Lectorem admoneam, multas hic minutias a me prætermittas, non oblivione aut casu, sed eo consilio, ne copia incipientes obruerem, & studium discendi infringere: juvat quædam ignorare principio, præsertim quæ & raro occurrunt, & usu facilius quam regulis addiscuntur.

E X E M P L U M.

Segaud, in Laudatione Funebri Leopoldi Ducis Lotharingiæ.

*Je le vois au premier bruit d'une guerre sainte, emporté par une ardeur bien
Shel voa o premié brui d'un gerr sænt, anporté par un ardær bien
supérieure & au feu de l'âge, & à l'aiguillon du sang: je le vois voler au secours
supérieur e o sæ de l'âsch, e a l'ægwigljón du slan: schel voa volé o secur
de la Religion menacé. Ni les délices d'une Cour Impériale qu'il abandonne, ni
de la relischion menasé. Ni læ délifs d'un cur enpérial kil abandon, ni
les tendresses d'une Reine mere dont il s' éloigne, ni la fatigue des pénibles marches
læ tandress d'un rén mer dont is élogn, ni la fatig dæ pénibl marsch
aux quelles il n'est point fait, ni l'horreur des périls inévitables où il court, rien
okell in é poen sæ, ni lorrær dæ périls inévitabl, u i cur, rien
n'arrête*

*n'arrête son rapide effor, dès que la cause de Dieu l'appelle. Il prend pour conseil
narræt son rapid efför, dé ke la cos de Diæ l'appell. I pran pur consègl
son courage, ses Lorrains pour compagnons, pour drapeau son nom, & son zèle pour
son curasch, sæ Lorræn par compagnjón, pur drapó son non, e son sæl pur
guide. Qui est-ce qui l'anim ? qui est-ce qui l'instruit ? qui est-ce qui l'arme ? qui
gid. Ki é - ski lanim ? ki é - ski lenstrui ? ki é - ski larm ? ki
est-ce qui l'aguerrit ? La piété.
é - ski lagærri ? La piété.*

Video illum, ad primum de bello sacro rumore, abripi ardore,
& ætatis ignem, & stimulum sanguinis longe superante: avolare illum
video ad opem periclitanti Religioni ferendam. Nec deliciæ palatii Cæ-
farei, quas derelinquit; nec amor tenerrimus Reginæ matris, à qua di-
scedit; nec difficilium itinerum labor, cui nondum par est; nec inevita-
bilium, quibus occurrit, periculorum horror, nihil rapidum ejus abitum
remoratur, mox ut causâ DEI vocat. Fortitudine animi pro consilio
utitur: Lotharingos suos comites, suum ipsius nomen pro vexillo, cæ-
lestem ardorem pro duce habet. Quis eum animat? quis docet? quis
armat? quis eum bello aptat? Pietas.

I N S T I T U T I O N E S

I T A L I C Æ.

1. **A**rticulus definitus idem est Italis, quod nobis *der* & *die*. Masculinus *il* & *lo*, Femininus *la*, (neutro carent.) sic declinantur:

	Singularis.	Pluralis.	Singularis.	Pluralis.	Singularis	Pluralis.
Nom. & Acc.	<i>il, der, den.</i>	<i>i, li, die.</i>	<i>lo, der, den.</i>	<i>gli, die.</i>	<i>la, die.</i>	<i>le, die.</i>
Genit.	<i>del, deſ.</i>	<i>dei, de', der.</i>	<i>dello, deſ.</i>	<i>degli, der</i>	<i>della, der.</i>	<i>delle, der.</i>
Dativ.	<i>al, dem.</i>	<i>ai, a', den.</i>	<i>allo, dem.</i>	<i>agli, den</i>	<i>alla, der.</i>	<i>alle, den</i>
Ablat.	<i>dal, von</i>	<i>dai, da', dallo,</i>	<i>dagli,</i>	<i>dalla,</i>	<i>dalle,</i>	
	<i>dem</i>	<i>von den.</i>	<i>von dem.</i>	<i>von den.</i>	<i>von der.</i>	<i>von den.</i>

2. Articulus indefinitus est nota casuum, iis fere nominibus præponi solita, quæ apud Germanos articulum ante se nullum habent: qualia sunt nomina propria, pronomina, articulus unitatis seu *ein, eine*. Genitivus est *di*, Dativus *a*, Ablativus *da*: Nominativo & Accusativo caret. e. g. *le guerre di Cesare*, bella Julii Cæsaris. *a noi*, nobis. *da Parigi*, Parisiis. *un poco di pane*, ein wenig Brod. *il tetto d'una casa*, das Dach eines Hauses.

3. Hi articuli casus indicant, quibus nomina Italorum carent. Pluralis e Singulari fit mutato *a* feminino in *e*, masculino in *i*; *e, o*. plerumque & *io*, in *i*. *Ala*, ala: *ale*, alæ. *Profeta*, vates: *profeti*, prophetæ. *Pesce*, piscis: *pesci*, pisces. *Nodo*, nodus: *nodi*, nodi. *Figlio*, filius: *figli*, filii. *a, e, i, & a* sunt immobilia.

4. Adjectiva in *o* feminina fiunt mutato *o* in *a*. Cetera sunt generis communis.

5. Comparativus fit præposito adverbio *più*: Superlativus, præmisso articulo definito, & eodem *più*. Est & Superlativus in *issimo*. Comparativus Genitivum regit. e. g. *facundo*, facundus: *più facundo di Cicerone*: Tullio eloquentior: *facendissimo*, valde disertus: *il più facundo*, omnium disertissimus. Par est ratio in adverbii: *presto*, cito; *più presto*, citius. *dottamente*, docte; *dottissimamente*, doctissime.

6. Verba omnia ad tres Conjugationes revocari possunt, quarum primæ Infinitivus in *are*, alterius in *ere*, tertix in *ire* desinit. Has ipsas syllabas characteristicas si substitueris in earum locum, quas in Tabella Conjugationum mox proponam, Lexici ope significationem legitimam facile invenies. Sed hoc in Exercitatione perspicuum faciam. Nunc Verba duo

auxiliaria videamus, e quibus Itali, ut nos Germani, ceterorum omnium Verborum tempora coagmentant.

7. Conjugatio Verbi *Avere*, *Habere*.

	Ego:	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præs.	ho,	hai,	ha:	abbiamo,	avete,	anno.
Imperfect.	avevo (eva)	avevi,	aveva:	avevamo,	avevate,	avevano.*
Præt. simpl.	ebbi,	avesti.	ebbe:	avemmo,	aveste,	ebbero.
Præt. Comp.	ho avuto,	hai avuto,	ha avuto:	abbiamo avuto,	avete avuto,	anno avuto.
Plusquamp.	avevo &c. ut Imperfectum addito ubique avuto.					
Futurum.	** averò,	averai,	averà:	averemo,	averete,	averanno.
Imperativ.		abbi:		abbiamo,	abbiate.	
Conj. Præs.	abbia,	abbi (abbia)	abbia:	abbiamo,	abbiate,	abbiano.
Imperf. I.	avessi,	avessi,	avessi:	avessimo,	aveste,	avessero.
Imperfect. II.	** averei,	avereffi,	averebbe (averia):	averemmo,	avereffi,	averebbero (iano).
Præteritum.	abbia &c. ut Præsens, addito ubique avuto.					
Plusquamp.	avessi &c. ut Imperf. I, addito ubique avuto.					
Futurum.	averò &c. ut Futurum Indicativi, addito ubique avuto.					
Infinitivi Præsens.	avere. Præterit. avere avuto. Particip. Præsens, avendo; Præteriti, avendo avuto. Supinum. avuto.					

* Sæpe in hoc Tempore omittitur alterum *v*, scribiturque *avea*, *aveano*.

** In utroque horum Temporum passim omittitur *e* post *v*: *avrò*, *avrà* &c. *avrei*, *avresti* &c.

8. Conjugatio Verbi *Essere*, *Esse*.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præs.	sono,	sei,	è:	fiamo,	fiete (fete)	sono.
Imperfect.	era (ero)	eri,	era:	eravamo (eramo)	eravate (erate)	erano.
Præter. simpl.	fui,	fusti (fosti)	fu:	fummo.	fuste (foste)	furono.
Præt. Comp.	sono stato,	sei stato,	è stato:	fiamo stati,	fiete (fete) stati,	sono stati.
Plusquamp.	era (ero) stato,	eri stato,	era stato:	eravamo (a-eravamo) stati,	eravate (ate) stati,	erano stati.
Futurum,	sarò,	sarai,	sarà:	saremo,	sarete,	saranno.
Imperativus.		sii (sia):		fiamo,	fiate,	
Conjunct. Præs.	sia,	sia (sii)	sia:	fiamo,	fiate,	fiano (fieno, fino).
Imperfect. I.	fossi (fussi)	fossi (fusse)	fosse (fusse):	fossimo (fuf- fimo)	foste (fuste)	fossero (fuf- fero)

Imper-

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Imperfect, II.	<i>sarei,</i>	<i>saresti,</i>	<i>sarebbe (saria):</i>	<i>saremmo,</i>	<i>sarestes,</i>	<i>sarebbero. eb.</i>
Præteritum.	<i>sia stato,</i>	<i>fii (fia)</i>	<i>sia stato:</i>	<i>siamo stati,</i>	<i>siate stati,</i>	<i>siano &c. stati.</i>
Plusquamp.	<i>fossi (fussi</i> &c. stato),	<i>fossi stato,</i>	<i>fosse stato:</i>	<i>fossimo stati,</i>	<i>foste stati,</i>	<i>fossero stati.</i>
Futurum.	<i>sarò stato,</i>	<i>sarai stato,</i>	<i>sarà stato:</i>	<i>saremo stati,</i>	<i>sarete stati,</i>	<i>saranno stati.</i>
Infinitivi Præfens.	<i>essere.</i>	Præter. <i>essere</i> stato.	Particip. Præfentis, <i>essendo</i> (fendo);	Præteriti, <i>essendo</i> stato.	Supinum. <i>stato.</i>	

9. Tabella III Conjugationum.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicativi Præfens.	1. o	i	a:	iamo	ate	ano.
	2. o	i	e:	iamo	ete	ono.
	3. o (isco)	i (isci)	e:(isc):	iamo	ite	ono (iscono).
Imperfect.	1. aua (avo) avi		ava:	avamo	avate	avano.
	2. eva (evo) evi		eva:	evamo	evate	evano.*
	3. iua (ivo) ivi		iua:	ivamo	ivate	ivano.
Præter.simplex.	1. ai	asti	d:	ammo	aste	arono (orono).
	2. ei (etti) esti		è(ette):	emmo	este	erono (ettero).
	3. ii	isti	i:	immo	iste	irono.
Præt. compos.	bo	hai	ha:	abbiamo	avete	anno.
	1. ato.	2. uto.	3. ito.			
Plusquamperf.	avevo (aveva)	avevi	aveva:	avevamo	avevate	avevano.
	1. ato.	2. uto.	3. ito.			
Futurum.	1. erò	erai	erà:	eremo	erete	eranno.**
	2. erò	erai	erà:	eremo	erete	eranno.***
	3. irò	irai	irà:	iremo	irete	iranno.
Imperativus.		1. a:		iamo	ate.	
		2. i:		iamo	ete.	
		3. i (isci)		iamo	ite.	
Conjunctivi Præfens.	1. i	i	i:	iamo	iate	ino.
	2. a	a	a:	iamo	iate	ano.
	3. a (isca)	a (i, isca)	a (isca):	iamo	iate	ono (iscano).
Imperfect. I.	1. assi	assi	asse:	assin:o	aste	assero.
	2. essi	essi	esse:	essimo	este	essero.
	3. issi	issi	isse:	issimo	iste	issero.
Imperfect. II.	1. erei	erefi	erebbe:	eremmo	ereffe	erebbero} vel ebbo-
	2.*** erei	erefi	erebbe(eria):	eremmo	ereffe	erebbero}no, aut
	3. irei	irefi	irebbe:	iremmo	ireffe	irebbero}iano.

* In hoc Tempore v sæpe omittitur, *credea*, *credebat*: *credeano*, *credebant*.

** Olim etiam dicebatur: *amarò*, *amarai*, *amarà* &c.

*** In duobus his connexis Temporibus e anta r frequenter supprimitur. *saprò*, *sciam. potrà*, *poterit*, *potremmo*, *possimus. dovrebbe*, *deberet*.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Præteritum.	<i>abbia</i>	<i>abbi (abba)</i>	<i>abbia:</i>	<i>abbiamo</i>	<i>abbiate</i>	<i>abbiano.</i>
		1. ato.	2. uto	3. ito.		
Plusquamp.	<i>aveffi</i>	<i>aveffi</i>	<i>aveffe:</i>	<i>aveffimo</i>	<i>aveffe</i>	<i>aveffero.</i>
		1. ato.	2. uto.	3. ito.		
Futurum.	<i>averò</i>	<i>averai</i>	<i>averà:</i>	<i>averemo</i>	<i>averete</i>	<i>averanno.</i>
		1. ato.	2. uto.	3. ito.		
Infinit.Præf.	1. <i>ave.</i>	Præter. <i>avere</i>	1. ato.	Particip. Præf	1. <i>ando.</i>	Particip. Præt. <i>avendo</i> 1. ato.
	2. <i>ere.</i>		2. uto.		2. <i>endo.</i>	2. <i>utòs.</i>
	3. <i>ire.</i>		3. ito.		3. <i>endo.</i>	3. <i>ito.</i>
			Supinum. 1. ato.	2. uto.	3. ito.	
Ad hujus Tabellæ normam conjuga <i>Amare, Credere, Sentire.</i>						

10. Verbum Passivum componitur ex Verbo Auxiliari *Essere*, & Supino seu Participio. e. g. *è lodato*, laudatur. *non sarà inteso*, non intelligetur.

11. Multa Verba loco Auxiliaris *Avere* construuntur cum *Essere*, ut in germanico multa pro Auxiliari *Haben* assumunt *Sein*. Sed id sensum non mutat. *è arrivato*, et ist *angelanget. era caduto, et war gefallen.*

12. Infinitivo sæpe utuntur pro Imperativo. *Non ti voler abusare della mia bontà*, noli bonitate mea abuti.

13. *Di, a, da, per*, ante Infinitivos Verborum sensum efficiunt vel nostris Gerundiis parem, vel ab iis non longe recedentem. *Siamo in pericolo di cadere*, sumus in cadendi periculo. *questo è necessario a difendere la città*, est hoc necessarium ad urbem tuendam. *abbiamo da temere, wir haben zu fürchten. per dimostrare la verità*, ad demonstrandam veritatem.

14. Supinum seu Participium primæ conjugationis nonnunquam contrahitur, omisso *at. privo*, privatus, pro *privato. carico*, onustus, pro *caricato.*

15. Italogum Participia commode solvimus per particulas *postquam, cum, quia*, & similes. *L'avendo detto*, cum id dixisset. *vedendo lo sdegno del suo maestro*, indignationem magistri sui cum videret. *finita la guerra*, finito bello, posteaquam terminatum id bellum erat. *essendo biasimato da tutti*, quia reprehendebatur ab omnibus.

16. Verbis passim affiguntur particulæ, quæ frequentissime ultimam eorum vocalem absorbent. e. g. *voltarsi indietro*, vertere se retro, ex *voltare & si*. Ubi cavendum, ne ambiguitate vocabuli decipiaris: nam e. g. *avvezziati a ciò*, si primum vocabulum sit indissolubile, significat, *assuesciti ad hoc*; at si constet ex *avvezza & ti*, est, *assuesc te ad hoc*. Sic etiam *conten-*
tati,

tati, guardati, si vocabulum unum sint, respondent nostris, contenti, custoditi; si cum Affixo conflatà, idem sunt ac *vergnüge dich, bewahre dich*. Sæpe duo Affixa concurrunt. *voglio dirvelo, ich will es euch sagen*, ex *dire*, dicere, *ve*, vobis, & *lo*, id. Aliquando Affixa Verbis non tantum vocalem ultimam tollunt, sed etiam consonantem proximam e. g. *frapporfi*, se interponere, ex *frapporre* & *fi. proporselo*, id sibi proponere, ex *proporre, se*, & *lo*.

17. Si Affixum jungitur Verbo accentum habenti in ultima, accentus omittitur, sed ejus loco prima Affixi litera duplicatur. *Fallo*, fac id, ex *fa* & *lo. dirassi*, dicitur, ex *dirà, wird sagen*, & *fi*, man. *ufocci gran carità*, magnam nobis caritatem exhibuit, ex *usò*, & *ci*. Imitantur hoc aliæ quædam particulæ, quæ ubi cum aliis coalescunt, amisso suo accentu, eorum primam literam geminant: ut, *neppure, nemmeno*, ne quidem; *siccome*, sicut; *appena*, vix; *appunto*, omnino, prorsus; *piuttosto*, potius: ex *ne sì, à, più*, & *pure, meno, come, pena, punto, tosto*. Euphoniæ causa dicitur *affannianci*, pro *affanniamoci*, *m* in *n* converso: ipsi nos fastidio implemus.

18. Officii & honoris causa usurpant pronomina *ella* & *lei*, licet ad viros scribant, intelligendo *Vossignoria Eccellenza &c.* Vestra Dominatio, Vestra Excellentia.

De usu Lexicorum, & Spicilegii nostri.

19. Apostrophus significat deesse vocalem. *anch'egli*, etiam ipse: pro *anche. dev'esser costretto*, debet cogi: pro *deve. un DIO fatt'uomo, DÈUS* homo factus; pro *fatto*. sic' pro *la, lo*; *dell, all, dall*, pro *della, dello, alla, allo, dalla, dallo. gl, degl* pro *gli, degli. d'* pro *di* aut *da. s'* pro *se* & *si*. Quæ si integra quærantur, in Lexicis aut Spicilegio reperientur.

20. Etiam absque Apostropho in fine vocabulorum *e* & *o* frequentissime omittuntur. *Signor*, dominus; *finir*, finire; *zecchin*, nummus aureus Venetus; pro *signore, finire, zecchino. a* & *i* raro auferuntur. *or, ognor, ancor*, pro *ora, ognora, ancora. Questi sono i Magnati maggior di tutti*, hi sunt Proceres omnium primi, pro *maggiori*.

21. Cum ante vocalem ultimam consonantes duæ inter se similes occurrunt, sæpe illarum altera simul cum vocali decerpitur. *an, dan, van, pervertiran*, pro *anno*, habent, *danno, dant, vanno*, eunt, *pervertiranno, pervertent. scior, por*, pro *sciorre, solvere, porre, ponere*. poetice *correm* pro *corremmo*, colligeremus. Hæc ergo qui desiderat, integra inquirat necesse est.

22. Literam *h* passim in iisdem vocabulis alii scribunt, omittunt alii. Quare altero non invento, ad alterum recurre.

23. Sæpe trajiciunt literas *ng*, scribuntque promiscue *giungere & giugnere, spinegere & spignere*, aliaque similia.

24. *Z & z* ante duas vocales item promiscue usurpabatur olim, *grazia & gratia*.

25. Nomina in *aro* pro arbitrio etiam per *aio* finiuntur. *Gennaro, Febbraro, vel Gennaio, Febraio*.

26. Nomina in *a*, quæ articulus *le* præcedit, a singulari *o* proveniunt. *le dita, le uova &c. a dito, uovo*.

27. Vocabulis, quæ inchoantur ab *s* duro (seu a duabus consonantibus, quarum prior est *s*), euphoniæ gratia per sæpe *i* præfigitur. *lisseffo, con isludio*. quære *seffo, studio*. Contra quidam initio eandem vocalem re-cidunt, scribuntque e.g. *gli'npieghi, alla'nfirta, tutto'l mondo, pro impieghi, infinta, il*.

28. Sæpissime inter *c* ac *g* & *e* vel *i* anaphoniæ servandæ gratia *h* intercedit, quod in vocabuli stirpe non reperitur. *bocche, laghi, pagherò, rechi*, quære *bocca, lago, pagare, recare*.

29. Si vocalis accentu alias notari solita, scribatur forma majore, accentus loco signatur apostropho. *O' Penitenza! O' inferno!* Aut poenitentiam (elige) aut inferos! nam *ò* est *aut, vel*.

30. Nomina Italica, quod crebro accidit, nunc incrementum, nunc diminutionem capiunt. Incrementum indicat exitus in *one, accio, accia*; imminutionem terminatio in *ino, ina, etto, etta, ello, ella, uccio, uccia, uzzo, uzza, olo, uolo, cciuolo, cciuola, onzolo*. e.g. *tronco*, stirps: *troncone*, ingens truncus. *la casa*, domus: *il casone*, magnum ædificium. *libro*, liber: *libraccio*, magnus (& malus) liber. *buco*, foramen: *bucolino*; foramen exiguum. *bugia*, mendacium: *bugietta*, mendaciolum. *laccio*, laqueus: *lacciuolo*, funiculus. *libro, libretto, libellus*. *medico*, medicus: *mediconzolo*, vilis medicus. &c.

31. Adverbia ab adjectivis formantur addendo *mente*, ut *manifestamente*, manifesto; *dottissimamente*, doctissime; *ottimamente*, optime; a *manifesto, dottissimo, ottimo*.

32. Si Composita in Lexico desint, quærenda Simplicia. Id quo expeditius fieri possit, Catalogum Particularum omnium, quas Verbis præfigunt, ad Spicilegii calcem reperies. Fit nonnunquam in italico, quod in latino, ut Compositum a Simplici paulum recedat, facile tamen agnoscendum. e.g. *comprimere, deprimere, a premere; dirigere, ab reggere*. Ut copiæ parcerem, inusitatas quasdam stirpes in Spicilegio posui, ut *dur-*
re,

re, sumere, cidere, ne composita, quæ multa sunt, singillatim cogerer annumerare.

38. Superfedere quærendi labore licebit sæpissime, si hæc observes. Latinorum *i* post *b, c, f, & p*, ab Italis in *i* plerumque mutatur. Sic *Bibbia*, *Biblia*; *chiave*, clavis: *fiore*, flos: *piano*, planus. Latinorum *&* & *pt* in duplex *t* convertitur. *frutto*, fructus. *scritto*, scriptus. *Ettore*, Hector. *Ph* & *x* in *f* & *s* aut *ff* transeunt. *Filosofia*, Philosophia. *Orfeo*, Orpheus. *Fetonte*, Phaethon. *Serfe*, Xerxes. *Massimo*, Maximus. Consonanti nostræ *j* præponunt *g*. *giudicare*, judicare. *Giobbe*, Job. *Giesù* vel *Gesù*, Jesus. Jam, Lector Candide, omiſſis ceteris omnibus, quæ hic subjicio, ad Exerctationem transgredere, quam poſt Spicilegium & Particularum Catalogum habes.

De vocabulis poeticis.

34. Articulum definitum poetæ veteres separabant *de la, de lo, de le, de li, ne la*, pro *della, dello, delle, dei, nella*.

35. Vocabulis, quorum ultima ſyllaba accentu notatur, poetæ addunt *de*, omiſſo accentu. *etade* pro *età*, *virude* pro *virtù*.

36. In fine nominum pro *elli* & *egli* ponunt *ei. augei, bei, capei*; pro *augelli, belli, capelli*. ſic & *cavai*, pro *cavalli*.

37. Perſonam tertiam ſingularem Præteriti ſimplicis formant in *eo* & *io*, pluralem vero in *ar, ir, ur, aro, iro orno*. e. g. *cadeo*, cecidit. *empio*, implevit. *morio*, mortuus eſt. *amar, amaro, amorno*, amarunt. *gir, iverunt, fur, fuerunt*.

38. Amant e diphthongis abjicere vocalem alterutram. e. g. *movo, novo, core, fele*; pro *muovo, nuovo, cuore, fiele*.

SPICILEGIUM

eorum,

QUÆ IN LEXICIS

reperiri non ſolent.

A.

Accesi, e, ero: accendi, it, erunt. ab *accendere*.

Acceso, Supinum. ab eodem.

Accorsi (m') e, ero, (s'): animadver-
ti, it, erunt. ab *accorgersi*.

Accorto, Supinum. ab eodem.

Ad,

Ad, ante vocalem, pro *a* dativo articuli indefiniti.

Ademmo, poetice pro *auvedemmo*, animadvertimus, observavimus.

Affissi, *e*, *ero*: vexavi, contristavi, it, erunt. ab *affigere*.

Affirto, Supinum. ab eod.

Aggio, habeo. *aggia*, habeam, habeat. poetice.

Alma, anima, animus. poeticum.

Altri, pro *altro*, alius.

Andro &c. *ibo* &c. **Andrei** &c. *irem* &c. ab *andare*.

Apersi, *e*, *ero*: aperui, it, erunt. ab *aprire*.

Aperto, Supinum. ab eod.

Appaio, appareo. ab *apparire* seu *apparere*.

Apparsi, vel **Apparui**, *e*, *ero*: apparui, it, erunt. ab eod.

Apparso, Supinum. ab eod.

Applausi, *e*, *ero*: plausi, it, erunt. ab *applaudire* seu *applaudere*.

Applauso, Supinum. ab eod.

Arrigo, Henricus.

Arsti, *e*, *ero*: ussi, combussi, it, erunt. ab *ardere*.

Arso, Supinum. ab eod.

Ascosi, *e*, *ero*: abscondi, it, erunt. ab *ascondere*.

Ascoso, **Ascoso**, Supinum. ab eod.

Ave, habet. poetice.

Avemo, habemus. poetice.

B.

Bebbi, *e*, *ero*: bibi, it, erunt. a *bevere* seu *bere*.

Beuvi, *e*, *ero*: bibi, it, erunt. a *bevere*, seu *bere*.

C.

C ante *h*, pro *che*. e. g. *c'hai*? quid habes?

Caddi, *e*, *ero*: cecidi, it, erunt. a *cadere*.

Caggio, cado. *caggiamo*, cadimus. *caggiono*, cadunt. **Caggia** &c. *cadam*, as, at &c. poetice.

Calte, interfuit, *es* *ist* *baran* *gelegen* *gewesen*. a *calere*.

Campidoglio, Capitolium.

Ce cum **Affixo**, pro *ci*, nobis, nos.

Cine, respondet gallico *y en*. latine *vei* omnino omitte, vel expone per aliqui. e. g. *cene sono*, *il y en a*, sunt aliqui, sunt qui &c.

Cessi, *e*, *ero*: cessi, it, erunt. Sed hoc in Compositis: nam ipsum Verbum *cedere* Præteritum habet legitimum.

Cesso, Supinum, eorundem nempe Compositorum: ipsum enim *cedere* habet *ceduto*.

Che. 1. qui, quis? &c. 2. ut, quod, quam seu quantum, quia. 3. postquam. *parlato ch'ebbe*, ut finem loquendi fecit. 4. *il che*, id quod. 5. *non che*, nedum. 6. *che che*, quidquid.

Chi. 1. quis? &c. 2. *chi... chi...* alius... alius... 3. *chi ché*, quisquis.

Chieggo, peto. **Chiegga** &c. *petam*, *rogem*. a *chiedere*.

Chiefsi, *e*, *ero*: petii, it, ierunt. ab eodem.

Chiesto, Supinum. ab eod.

Chiusi, *e*, *ero*: clausi, it, erunt. a *chiudere*. *Chiusa*,

Chiuso, Supinum. ab eod.
Ci. 1. nobis, nos. 2. particula relativa, gallice *y*, nobis *hier*, *da*, hic. e. g. *non ci è più speranza*, nulla jam hic spes est. *c'è una torre*, est hic turris.
Cinfi, *e, ero*: cinxi, it, erunt. a *cingere*.
Cinto, Supinum. ab eod.
Cioè, id est.
Gifi, *e, ero*: Præteriti simplicis persona prima, tertia, & ultima. ab inusitato, sed Compositorum plurium fonte, *cidere*.
Cifo, Supinum. ab eod.
Clusi, *e, ero*: clusi, it, erunt. in Compositis Verbi *chiudere*.
Cluso, Supinum eorundem.
Co, mit den. pro *coi*, con *i*.
Cogli, colligis, collige. a *cogliere*. Apud quosdam mit den, pro con *gli*.
Coi, mit den. pro con *i*, con *li*.
Col, collo, mit dem. colla, mit der. *colle*, mit den. plur, gen. fem. *colli*, mit den. plur. gen. masc.
Colei, illa. *coloro*, illi, illæ.
Colgo, colligo: *colgono*, colligunt: *colga* &c. colligam, as, &c. a *cogliere*.
Colfi, *e, ero*: collegi, it, erunt. ab eodem.
Colto, Supinum. ab eod. Substantive, cultus.
Comparfi, *e, ero*: comparui, it, erunt. a *comparire*.
Comparso, Supinum. ab eod.
Compiei, absolvi, implevi. a *compiere*, a *compiere* legitimum est.
Compiuso, Supinum. ab iisdem.
Conceputo, Supinum, a *concepire*, *con-*
cipere.

Conobbi, *e, ero*: cognovi, it, erunt. a *conoscere*.
Conosciuto, Supinum ab eod.
Copersi, *e, ero*: operui, it, erunt. a *coprire*.
Coperto, Supinum. ab eod.
Corre, pro *cogliere*, colligere, deprehendere. item, currit, a *correre*.
Corrò &c. colligam &c. *correi* &c. colligerem &c. a *togliere*.
Corfi, *e, ero*: cucurri, it, erunt. a *correre*.
Corso, Supinum. ab eod.
Cossi, *e, ero*: coxi, it, erunt. a *cuocere*.
Costei, ista. *costoro*, isti, istæ.
Cotto, Supinum. a *cuocere*.
Crebbi, *e, ero*: crevi, it, erunt. a *crescere*.
Cresciuto, Supinum. ab eod.
Crocifissi, *e, ero*: cruci affixi, it, erunt. a *crocifiggere*.
Grocifisso, Supinum. ab eod.
Cucio &c. neo: *cucia* &c. *neam* &c. a *cucire*.
Cui, *cujus*.

D.

Da. 1. articulus indefinitus ablativi.
 2. apud. *da voi*, apud vos. 3. instar. *parla da pazzo*, loquitur instar stulti.
Da, dat, da. a *dare*.
Dai, das. ab eod. Est & articulus, *von den*.
Danno, dant. a *dare*. Substantive, *damnum*.
Darò &c. dabo &c. *darei* &c. *darem* &c. a *dare*.

G

D?

De', debet. poetic. Est & articulus genitivi plur. mascul.

Deano, debeant. poet.

Debba vel *debbia* &c. debeam &c. *debbe*, debet: *debbo*, debeo: *debbono*, debent. a *dovere*.

Dee, debet. poet.

Deeg', *deggio*, debeo: *deggi*, debes: *deggiono*, debent: *deggia* &c. debeam &c. poet.

Dei, *Dii*. 2. debes, debeas. 3. articulus genitivi plur. masc.

Demmo, dedimus. a *dare*.

Denno, debent. poet. 2. olim, dederunt.

Deo, debeo: *deono*, debent. poetice.

Deffi &c. darem &c. a *dare*.

Deffo, pro *effo*, ipse. (Post Verba *Esferre* & *Parere*.)

Deffe, *distis*: *desti*, dedisti. a *dare*.

Desti, a *destare*, excitare, legitimum est.

Detti, *e*, *ero*: dedi, it, erunt. a *dare*.

Detto, Supinum. a *dire*, dicere. Substant. dictum.

Deve, debet: *devi*, debes, debe: *devo*, debeo: *devono*, debent. a *dovere*.

Di, dic, dicis. a *dire*. item, dies.

Dia, dem, des, det. *diano*, dent. a *dare*.

Dica &c. dicam, as, at &c. a *dire*.

Dicemmo, diximus: *dicendo*, dicens. ab eod.

Dicessi &c. dicerem &c. *diceste*, dixisti: ab eod.

Diceva &c. dicebam &c. ab eod.

Dico &c. dico &c. ab eod.

Die, dedit. a *dare*.

Diedi, *e*, *ero*: dedi, it, erunt. ab eod.

Diei, dedi. (olim.) ab eod.

Dienno, dederunt. (olim.) ab eod.

Dier, *dieron*, dederunt. poet.

Difesi, *e*, *ero*: defendi, it, erunt. a *difendere*.

Difeso, Supinum. ab eod.

Dimo, dent, a *dare*.

Disi, *e*, *ero*: dixi, it, erunt. a *dire*.

Dissuasi, *e*, *ero*: dissuasi, it, erunt, a *dissuadere*.

Dissuso, Supinum. ab eod.

Distinsi, *e*, *ero*: distinxi, it, erunt. a *distinguere*.

Distinto, Supinum. ab eod.

Divisi, *e*, *ero*: divisi, it, erunt. a *dividere*.

Diviso, Supinum. ab eod.

Dò, do. a *dare*.

Dobbiamo, debemus, debeamus: *dobbiate*, debeatis. a *dovere*.

Doglia &c. doleam, querar &c. *dogliamo*, querimur, amur. a *dolere*. Subst. dolor.

Doglio, queror: *dogliono*, dolent, queruntur. ab eod.

Dolga &c. querar &c. *dolgo*, queror: *dolgono*, queruntur, dolent. ab eod.

Dolfi, *e*, *ero*: questus sum, dolui &c. ab eod.

Dorrò &c. dolebo, querar &c. *dorrei* &c. quererem, dolerem &c. ab eod.

Dotto, Supinum. ab inusitato *ducere*, cujus tamen crebra sunt Composita (item, doctus.)

Duole

Duole, dolet, queritur : *duoli*, querens, querere. a *dolere*.

Durre, pro *Ducere*, in folis Compositis usitatum.

Durrò &c. ducam &c. *durrei* &c. ducerem &c. ab eod.

Dussi, *e*, *ero* : Præteritum simplex ejusdem.

Duto, *Dutto*, Supinum ejusdem.

E.

E, pro *ei*, *is*; vel etiam *ii*.

Ecco, ecce. Recipit Affixa (§ 16) instar Verborum. e. g. *eccoci*, ecce nos. *eccolè*, en illas.

Ed, et. pro *e*, sequente vocali.

Egli, *is*, *illi*. nonnunquam & *ii*, *illi*.

Egline, *ii*, *illi*.

Ei, *is*. nonnunquam & *ii*.

Elle, vel potius *Elleno*, *iplæ*, *illæ*.

Empiuto, Supinum. ab *empire*, implere.

Errigo, Henricus.

Ersti, *e*, *ero* : *erexi*, *it*, *erunt*. ab *ergerere*.

Erto, Supinum. ab eod.

Esco &c. exeo &c. *esca* &c. exeam &c. *escendo*, *exiens*, *exeundo*. ab *uscire*.

Estinsi, *e*, *ero* : *extinxi*, *it*, *erunt*. ab *estinguere*.

Estinto, Supinum. ab eod.

F.

Fa, (rectius *fa*) *facit*, *fac*. a *fare*.

Facci, *facias*. ab eod.

Faccia &c. *faciam*, *as* &c. *faciamo* *facimus*, *faciamus*; *facciano* & *faccino*, *faciant*. ab eodem.

Faccio, *facio*. poeticum.

Face, *facit*. poet.

Facemmo, *fecimus* : *facendo*, *faciens*, *faciendo*. a *fare*.

Faceffi &c. *facierem* &c. *faceste*, *sti*; *fecistis*, *sti*. ab eod.

Faceva &c. *faciebam* &c. ab eod.

Fai, *facis*. ab eod.

Fanno, *faciunt*. ab eod.

Fara, *esset*. poeticum.

Farò &c. *faciam*, *es* &c. *farei* &c. *facierem* &c. a *fare*.

Fatto, Supinum. ab eod. Substant. factum.

Fe, *fecit*. ab eod. *fare*. Subst. fides.

Fea; *faciebat*. a *fare*.

Feci, *e*, *ero* : *fecit*, *it*, *erunt*. ab eod.

Federigo, Fridericus.

Fei, *fecit* : *fenimo*, *fecimus* : *fenno*, *fero*, *ferono*, *fecerunt* : *feo*, *fecit* : *festi*, *feste*, *fecisti*, *fecistis*. poetic.

Ferfi, *e*, *ero* : Præteritum simplex Compositorum ex *ferire*, quod legitimum est.

Ferto, Supinum eorundem.

Fesso, Supinum. a *fendere*, *findere*. Substant. fissura.

Fia, *erit*, *sit*. *erunt*, *sint*.

Fie, *erit* : *fieno*, *erunt* : *fii*, *sit*. poet.

Finsi, *e*, *ero* : *finxi*, *it*, *erunt*. a *fin gere*.

Finto, Supinum. ab eod.

Fissi, *e*, *ero* : *fixi*, *it*, *erunt*. a *figgere*.

Futto, Supinum. ab eod.

Fò (rectius *fo*) *facio*. a *fare*.

For, *foro*. *fuerunt*. poet.

Fossino, *essent*. poet.

Fransi, *e*, *ero* : *fregi*, *it*, *erunt*. a *frangere*.

Franto, Supinum. ab eod.

Frissi, *e*, *ero* : *frixit*, *it*, *erunt*, a *frigere*.

Fritto, Supinum. ab eod.

Fie, fuit. poeticum.

Fusi, *e*, *ero*: fudi, it, erunt. a *fondere*.

Fuso, Supinum. ab eod.

G.

Geltrude, Gertrudis.

Giaccia &c. *jaceam* &c. *giacciamo*, *jaceamus*, *jaceamus*. a *giacere*.

Giaccio, *jaceo*. (Subst. *glacies*.) *giaccio*, *jacent*. ab eod.

Giaciuto, Supinum. ab eod.

Giacomo, *Jacobus*.

Giacopo, idem.

Giacui, *e*, *ero*: *jacui*, it, erunt. a *giacere*.

Gioseppe, *Iosephus*.

Giovanni, *Ioannes*.

Gire, *ire*. poet.

Girolamo, *Hieronymus*.

Giunsi, *e*, *ero*: *pervenii*, *afsecutus sum*, *junxi*, &c. a *giungere*.

Giunto, Supinum. ab eod.

Giuseppe, *Iosephus*.

Gli. 1. *ei*, *illi*, *ihm*. 2. *eos*, *illos*. 3. cum *Affixis* fit *glie*, *ihm*, *ihre*. ut, *glielodirò*, *ich will es ihm (ihre) sagen*.

Goffredo, *Godefridus*, *Godefredus*.

Gran, *magnus*, *magna*. nonnunquam *magni*, *magnæ*.

Guglielmo, *Guilielmus*.

H.

Haggio, *habeo*. poet.

Halmi, pro *me l'ha*, *er bat mirs*. e. g. *halmi concesso*, *concessit id mihi*, poet.

Harò &c. *habebo* &c. *harei*, *haberem*:

haria, *harian*: *haberet*, *ent*. poet.

Have, *habet*. poet.

I.

I, *ego*. poet.

Il, pro *lo*, eum, id.

Incesi, *e*, *ero*: *incendi*, it, erunt. ab *incendere*.

Inceso, Supinum. ab eod.

Intrisi, *e*, *ero*: *maceravi*, *subegi*, it, erunt. ab *intridere*.

Intriso, Supinum. ab eod.

Invasi, *e*, *ero*: *invasi*, it, erunt. ab *invadere*.

Invaso, Supinum. ab eod.

Io, *ego*.

Ire, *ire*. poet.

L.

La. 1. *articulus*, *die*. 2. *eam*.

Labbia, *labra*. poet.

Le. 1. *articulus*, *die*. 2. *ei*, *ipsi*, *ihre*.

4. *eas*, *ipfas*,

Lei, *ipsa*, *illa*.

Len, pro *gliene*. v. *Gli* & *Ne*. poet.

Lessi, *e*, *ero*: *legi*, it, erunt. a *leggere*.

Letto, Supinum. ab eod. Substant. *lectus*, *alveus fluminis*.

Li. 1. *eos*, *illos*. 2. *articulus masculin*. plur. *die*. 3. nonnunquam pro *gli*, *ihm*.

Lo. 1. *articulus*, ante *s* *durum*. *ber*, *den*. 2. eum, id.

Loro. 1. *his*, *eos*, *eas*. transit etiam in reliquos casus: *di*, *a*, *da loro*. 2. *ihre*, *ihre*. *la loro casa*, *eorum (earum) domus*.

Luciuto, Supinum. a *lucere*, *lucere*.

Lui,

Lui, ille.

Luigi, Ludovicus, Aloysius.

Lussi, *e*, *ero*: luxi, it, erunt. ab *lucere*.

M.

Mai, nunquam; etiam adjuncto *non*.
e. g. *mai più non rivolge il passo in dietro*, nunquam retro jam pedem revert.

Me, *me*: *di*, *a*, *da me*: mei, mihi, a me.

Me, melius. poeticum.

Meco, mecum.

Medemo, *medesimo*, ipse, idem.

Merfi, *e*, *ero*: merfi, it, erunt. a *mergere*.

Merfo, Supinum. ab eod.

Messi, *e*, *ero*: posui, it, erunt. a *mettere*.

Messo, Supinum. ab eod.

Mi, mihi, me.

Miei, mei. pluralis a *mio*, meus.

Mila, millia.

Misi, *e*, *ero*: posui, it, erunt. a *mettere*.

Mogli, feminæ. pluralis a *moglie*.

Morò &c. moriar &c. *morrei* &c. morerer &c. a *morire*.

Morto, Supinum. ab eod.

Morfi, *e*, *ero*: momordi, it, erunt. a *mordere*.

Morfo, Supinum. ab eod.

Mossi, *e*, *ero*: movi, it, erunt. a *muovere*.

Mosso, Supinum. ab eod.

Munfi, *e*, *ero*: mulxi, it, erunt. a *munger*.

Munio, Supinum. ab eod.

Muoio, morior: *muoiamo*, morimur: *muoiono*, moriuntur: *muoia* &c. moriar, aris &c. a *morire*.

Muore, moritur: *muori*, moreris, morere. ab eodem.

N.

Nacqui, *e*, *ero*: natus sum, natus est, nati sunt. a *nascer*.

Nascosi, *e*, *ero*: abscondi, it, erunt. a *nascondere*.

Nascosto, *Nascoso*, Supinum. ab eod.

Nato, Supinum. a *nascer*, nasci.

Ne. 1. nobis, nos. 2. particula relativa, gallice *en*; nobis, inde, ejus, eorum, earum, de hoc. e. g. *ne volete?* visne inde aliquid? *ne sono tre giorni*, triduum inde elapsum est. *mene pento*, poenitet me ejus rei. *gliene dirò*, dicam ei de hoc.

Nè, in den. e. g. *nè pericoli*, in periculis.

Ned (olim scribebatur sequente vocali) nec.

Negli, *nei*, ut *ne*.

Nel, *nello*, in dem. *nella*, in der. *nelle*, in den. *Nel* poeticum, ex *nè*, *neque*, & *il*.

Niente. 1. nihil. 2. aliquid. e. g. *chi vuol niente*, *venga*: qui aliquid cupit, veniat.

Nociuto, Supinum. a *nuocere*, nocere.

Nocui, *e*, *ero*: nocui, it, erunt. ab eod.

Noi, nos.

Nol, non eum, non id.

O.

Od (sequente vocali, pro *ò*) vel aut.

G ;

Odo,

Odo, audio : *odi*, audis, audi : *ode*, audit : *odono*, audiunt : *oda* &c. audiam, as &c. ab *udire*.

Offerrei &c. offerrem &c. ab *offerre*.

Offesi, *e*, *ero* : offendi, it, erunt. ab *offendere*.

Offeso, Supinum. ab eod.

P.

Paio, videor : *paiono*, videntur : *paia*mo, videmur, videamur : *paia* &c. videar &c. a *parere*.

Parrò &c. videbor &c. *parrei* &c. viderer &c. ab eod.

Parfi, *e*, *ero* : visus sum, visus est, visi sunt. ab eod.

Parso, Supinum. ab eod.

Parui, *e*, *ero* : visus sum, visus est, visi sunt. ab eod.

Pasciuto, Supinum. a *pascere*, pascere.

Pe, *pei*, durch die, für die.

Pel, *pella*, *pelle*, *pello* : durch vel für den, die, den.

Per. 1. pro, per. 2. *per me*, quod ad me attinet. *per quel che vedo*, ut video. 3. *e per morire*, proximus morti est. 4. *per grande che sia*, quantumvis magnus sit.

Percossi, *e*, *ero* : percussi, it, erunt. a *percuotere*.

Percosso, Supinum. ab eod.

Perfi, *e*, *ero* : amisi, it, erunt. a *perdere*.

Perfo, Supinum. ab eod.

Persuasi, *e*, *ero* : persuasi, it, erunt. a *persuadere*.

Persuasio. Supinum. ab eod.

Pesi, *e*, *ero* : pendi, solvi, it, erunt. a *pendere*.

Peso, Supinum. ab eod. Supponus.

Piaccio, placeo : *piacciono*, placciamo, placemus, placeam &c. a *placere*.

Piaciuto, Supinum. ab eod.

Piacqui, *e*, *ero* : placui, it, erunt. ab eod.

Piansi, *e*, *ero* : flevi, it, erunt. a *plangere*.

Pianto, Supinum. ab eod.

Pier, *Pietro*, Petrus.

Pinsi, *e*, *ero* : pinxi, it, erunt. a *pingere*, coloribus exprimere. *pingere*, puli, it, erunt. a *pingere*, seu *per*, impellere.

Pinto, Supinum. ab iisdem.

Piobbe, *Pioue*, Præterit. a *pluere*.

Pitto, Supinum. a *pingere*, pingere.

Pongo, pono : *pongo*, ponunt : *pono*, ponimus, amus : *ponam*, as &c. a *ponere*.

Ponno, possunt. poeticum.

Poria, possem, posset. poeticum.

Porre, ponere. Affixa ei detinet ultimam syllabam § 16.

Porrò &c. ponam &c. *porrei* &c. ponerem &c. a *ponere*.

Porfi, *e*, *ero* : porrexi, it, erunt. a *porgere*.

Porto, Supinum. ab eod. Supponus.

Posi, *e*, *ero* : posui, it, erunt. a *ponere*.

Posso, possum : *possono*, possunt : *possumus*, possumus, possumus : &c. possum &c. a *potere*.

Posito, Supinum. a *ponere*, ponere.

Potenzo, (apud antiquos) potuerunt.

Presi, *e*, *ero* : cepi, accepi, it, erunt. a *prendere*.

Preso, Supinum. ab eod.

Pressi, *e*, *ero* : pressi, it, erunt. a *premere*.

Presso, Supinum Compositorum ab eod.

Proressi, *e*, *ero* : protexi, it, erunt. a *proteggere*.

Protetto, Supinum. ab eod.

Punsi, *e*, *ero* : pupugi, it, erunt. a *pungere*.

Punto, Supinum. ab eod.

Puo (poetice *puote*) potest : *puoi*, potes. a *potere*.

Pure, tamen, quidem. Sæpe est merus pleonasmus.

Q.

Quale, qualis. Si præcedat articulus definitus, qui, quæ &c.

Quagli, illi. item, ille.

Quei, *que'*, illi.

Quel, ille. nonnunquam pro *quel che*, id quod. e.g. *so quel dissero*, scio quid dixerint.

Questi, hi. Sæpe, hic.

R.

Rasi, *e*, *ero* : rasi, it, erunt. ab *radere*.

Raso, Supinum. ab eod.

Regi, Reges. poeticum.

Resi, *e*, *ero* : reddidi, effeci, it, erunt. ab *rendere*.

Reso, Supinum. ab eod.

Ressi, *e*, *ero* : rexi, it, erunt. ab *regere*.

Retro, Supinum. ab eod.

Ridolfo, Rudolphus, Rodolphus.

Rislessi, *e*, *ero* : reflexi, perpendi, it, erunt. a *rislettere*.

Rislesso, Supinum. ab eod.

Rimango, remaneo : *rimangono*, remaneunt : *rimanga* &c. remaneam &c. ab *rimanere*.

Rimarrò &c. remanebo &c. *rimarrei* &c. remanerem &c. ab eod.

Rimasi, *e*, *ero* : remansi, it, erunt, ab eod.

Rimaso, Supinum. ab eod.

Risi, *e*, *ero* : risi, it, erunt. ab *ridere*.

Riso, Supinum. ab eod. Substant. risus.

Risposi, *e*, *ero* : respondi, it, erunt. a *rispondere*.

Risposso, Supinum. ab eod.

Rosi, *e*, *ero* : rosi, it, erunt. ab *rodere*.

Roso, Supinum. ab eod.

Rotto, Supinum. ab *rompere*, rumpere.

Ruggiero, Rogerius.

Ruppi, *e*, *ero* : rupi, it, erunt. a *rompere*.

S.

Sà (rectius *sa*) scit. a *sapere*.

Saglio, ascendo : *sagliono*, ascendunt : *sagliamo*, ascendimus, amur : *saglia* &c. ascendam, as &c. a *salire*.

Sai, scis. a *sapere*.

Salgo, ascendo : *salgono*, ascendunt : *salga* &c. ascendam, as &c. a *salire*.

Salsi, *e*, *ero* : ascendi, it, erunt. ab eod.

San, divus, sanctus.

Sanno, sciunt. a *sapere*.

Sappi, scito : *sappia* &c. sciam, as &c. *sappiamo*, scimus, sciamus. ab eod.

Sarrei &c. (apud veteres) ascenderem
&c. a *salire*.

Satti? videtur tibi? censent tu?
poeticum.

Scisi, *e*, *ero*: selegi, it, erunt. a *scogliere*.

Sceto, Supinum. ab eod.

Scesi, *e*, *ero*: descendi, it, erunt. a *scendere*.

Sceso, Supinum. ab eod.

Sciogli, solvis, solve. ab *sciogliere*.

Sciolgo, solvo: *sciogliono*, solvunt:
sciolga &c. solvam, as &c. ab eod.

Sciofi, *e*, *ero*: solvi, it, erunt. ab eod.

Sciolto, Supinum. ab eod.

Sciorre, pro *sciogliere*, solveré.

Sciorro &c. solvam, es &c. *sciorrei* &c.
solverem &c. ab eod.

Scorsi, *e*, *ero*: vidi, duxi, it, erunt.
a *scorgere*, 2. a *correre*, percurrere,
populari.

Scorto, Supin. a *scorgere*, cernere,
præire.

Scoffi, *e*, *ero*: concussi, excussi, it,
erunt. a *scuotere*.

Scoffo, Supinum. ab eod.

Scrissi, *e*, *ero*: scripsi, it, erunt. a
scrivere.

Scritto, Supinum. ab eod.

- *Se*. 1. si. 2. pronomen sui, sibi, se.
3. man. e.g. *allora potrà giudicar se-
ne, alsdann wird man davon ur-
theilen können.*

Se, es. nonnunquam pro *se i*, *wann
die*. e.g. *se' preghi vagliono*, si preces
valent.

Seco, secum, cum illo, cum illa,
cum illis.

Seggo, sedeo; *seggono*, sedent. vel

etiam *seggio*, *seggiono*. *seggiamo*,
sedemus, sedeamus: *segga* &c. se-
deam &c. a *sedere*.

Sel, si eum, si id.

Sendo, Participium Præsentis ab *essere*
esse. cum sit, cum esset &c.

Seppi, *e*, *ero*: scivi it, erunt. a *sapere*.

Site, elitis. poet. Subst. litis.

Si. 1. sibi, se. 2. man. *si dice*, *man
sagt*. *un giorno potrà dirsi*, *eines Tags
wird man sagen können*. *si cercano
mezzi*, *man sucht Mittel*.

Siedo &c. sedeo &c. *siedi*, sede: *sieda*
&c. sedeam &c. a *sedere*.

Sò (rectius *so*) scio. a *sapere*.

Sofferrei &c. tolerarem &c. a *soffrire*
vel *sofferire*.

Soglio, soleo: *fogliano*, solent: *faglia-
mo*, solemus, amus: *faglia* &c. so-
leam &c. ab *solere*. Subst. *faglia*, &
foglio, limen.

Solito, Supinum. ab eod. *solere*.

Solfi, *e*, *ero*: solvi, it, erunt. a *solvere*.

Soluto, Supinum. ab eod.

Sorfi, *e*, *ero*: enatus sum, surrexi, it,
erunt. a *forgere*.

Sorto, Supinum. ab eod.

Soua, supra. poeticum.

Spanfi, *e*, *ero*: expandi, effudi, it,
erunt. a *spandere*.

Spanto, Supinum. ab eod.

Sparfi, *e*, *ero*: fudi, it, erunt. a *spar-
gere*.

Sparso, Supinum. ab eod.

Spene, spes. poetice.

Spensi, *e*, *ero*: extinxi, it, erunt. a
spegnere.

Spento, Supinum. ab eod.

Spinfi,

Spinfi, *e*, *ero*: impulsi, it, erunt.
a *spingere*.

Spinto, Supinum. ab eod.

Spirto, spiritus. poeticum.

Stā (rectius *sta*) stat, sta. a *stare*.

Sta, pro *questa*, hæc. *sta mane*, *sta se-*
ra, *sta notte*, hoc matutino tempo-
re, hoc vespere, hac nocte.

Stai, stas. a *stare*.

Stanno, stant. ab eod.

Starò &c. *stabo* &c. *starei* &c. *starem*
&c. ab eod.

Stē, stetit. poetice.

Stemmo, stetimus. a *stare*.

Stessi &c. *starem* &c. *Stessi*, *steste*: ste-
tisti, is. a *stare*.

Stetti, *e*, *ero*: steti, it, erunt. a *stare*.

Stia &c. item &c. *stiano* & *stiino*,
stent. ab eod.

Stò (rectius *sto*). ab eod.

Stretto, Supin. a *stringere*. stringere.

Strinsi, *e*, *ero*: strinxi, it, erunt. ab
eod.

Strussi, *e*, *ero*: destruxi, it, erunt. a
struggere.

Strutto, Supinum. ab eod.

Su, über die.

Svelsi, *e*, *ero*: evulsi, it, erunt. a
Svellere.

Suelto, Supinum. ab eod.

Sul, *fulla*, *fulle*, *fullo*: über den, die, den.

Sunsi, *e*, *ero*: Præteritum simplex ab
inuitato *sumere*, cujus tamen plu-
ra Composita vident.

Sunto, Supinum. ab eod.

Suoi, sui &c. ejus, eorum, earum.

Suole, solet: *suoli*, soles, sole. ab *so-*
lere.

Surfi, *e*, *ero*: ut *forfi* &c.

Surto: ut *sorto*.

T.

Taccio, taceo: *tacciono*, tacent: *tac-*
ciamo, tacemus, amus: *taccia* &c.
taceam &c. a *tacere*.

Taciuto, Supinum. ab eod.

Tatqui, *e*, *ero*: tacui, it, erunt. ab eod.

Tai, tales. poet.

Te, te. *di*, a, *da te*: tui, tibi, a te.

Teco, tecum.

Tengo, *ono*: teneo, tenent: *tenga* &c.
teneam &c. a *tenere*.

Tenni, *e*, *ero*: tenui, it, erunt. ab eod.

Terrò &c. *tenebo* &c. *terrei* &c. *tene-*
rem &c. ab eod.

Terfi, *e*, *ero*: terfi, it, erunt. a *tergere*.

Terfo, Supinum. ab eod.

Tefi, *e*, *ero*: tetendi, it, erunt. a
tendere.

Teso, Supinum. ab eodem.

Tessi, *e*, *ero*: texui, it, erunt. a *teffere*.

Ti, tibi, te.

Tiello, tene id, habe. ex *tienilo*. poet.

Tiene, tenet: *tieni*, tenes, tene. a
tenere.

Togli, tollis, tolle. a *togliere*.

Tolgo, *ono*: tollo, unt: *tolga* &c.
tollam, as &c. ab eod.

Tolfi, *e*, *ero*: fustuli, it, erunt. ab eod.

Tolto, Supinum. ab eod.

Tommi, tolle mihi. poet.

Torrò &c. *tollam*, es &c. *torrei*
&c. *tollerem* &c. a *togliere*.

Torfi, *e*, *ero*: torfi, curvavi, it,
erunt. a *torcere*.

Torto, Supinum. ab eod.

H

Tofi,

Tofi, e, ero : totondi, it, erunt. a *tondere*.

Tofo, Supinum. ab eod.

Traggo &c. traho &c. *traggi*, trahe : *tragga* &c. traham, as &c. a *traere* seu *trarre*.

Traghiamo, trahimus, amus. ab eod.

Trarrei, pro *traere*, trahere. unde *trarrò* &c. traham, es &c. *trarrei* &c. traherem &c.

Trassi, e, ero : traxi, it, erunt. ab eod.

Tratto, Supinum. ab eod.

Tu (apud veteres poetas *tue*) tu.

Tuoi, pluralis a *tuo*, tui.

Tutto, omnis, totus. 1. amat post se articulum definitum. e.g. *tutti gli uomini*, omnes homines, *tutte le case*, omnes domus. *tutta la terra*, tota regio, totus orbis terrarum. 2. *tutti e tre*, *alle drey*. *tutt'e dieci*, *alle zehen*. 3. *il tutto*, omnia, totum.

V.

V, pro *ove*, ubi. poeticum.

Va, (rectius *va*) it, i. ab *andare*.

Vado, eo : *vada* seu *vadi*, eam, eas, eaf : *vadano* & *vadino*, eant, ab eod.

Vaglio, valeo : *vagliamo*, valemus, amus : *vaglia* &c. *valeam* &c. a *valere*.

Vai, is. ab *andare*.

Valsi, e, ero : valui, it, erunt. a *valere*.

Valso, poetice Supinum. ab eod.

Vanno, eunt. ab *andare*.

Varrò &c. valebo &c. *varrei* &c. *valerem* &c. a *valere*.

Uccisi, e, ero : occidi, it, erunt. ab *uccidere*.

Ucciso, Supinum. ab eod.

Ve. 1. cum Affixo, vobis, vos. e.g. *voglio darvelo*, volò id vobis dare.

2. poetice pro *ove*, ubi.

Vè, vide. poeticum.

Veddi, e, ero : vidi, it, erunt. a *vedere*.

Veggio, iono : video, ent. poetice.

Veggo, video : *veggiamo*, videmus, amus : *veggono*, vident : *vegga, vegghi* &c. *videam*, as &c. a *vedere*.

Veglio, senex. poeticum. item, *vigilo*.

Vegno, venio : *vegniamo*, venimus, a *venire*.

Velle, imo & *vel*, velle. poet.

Vene, ut *Cine*

Vengo, ono : venio, unt : *vengà, venghi* &c. *veniam*, as &c. a *venire*.

Venni, e, ero : veni, it, erunt. ab eod.

Venuto, Supinum. ab eod.

Ver, erga. poeticum.

Verrò &c. *veniam*, es &c. *verrei* &c. *venirem* &c. a *venire*.

Vi. 1. vobis, vos. 2. particula relativa, Gallorum *y*, ibi, eo. ut : *non v'è più grazia*, non jam ibi est gratiæ locus. *v'è una legge*, est ibi lex. *non posso andarvi*, non possum eo ire.

Vidi, e, ero : vidi, it, erunt. a *vedere*.

Viene, venit : *viene*, venis, *venito*. a *venire*.

Vinsi, e, ero : vici, it, erunt. a *vincere*.

Vinto, Supinum. ab eod.

Vissi, e, ero : vixi, it, erunt. a *vivere*.

Vissuto, Supinum. ab eod.

Visto, Supinum. a *vedere*, *videre*.

Unsi, e, ero : unxi, it, erunt. ab *ungere*.

Unto, Supinum. ab eod.

Vo, eo. ab *andare*.

Vo'-

Vo' volo. poetice.

Voglio, ono : volo, unt : *vogliamo, volumus, velimus* : *voglia &c, velim &c. a volere.*

Voi, vos.

Vollì, e, ero : volui, it, erunt. *a volere.*

Volsì, e, ero : verti, it, erunt *a volgere.* 2. apud quosdam, *voldì, it, erunt.*

Volto, Supinum. *a volgere, vertere.*
Substant. vultus.

Uomini, homines.

Vorrò &c. volam &c. vorrei &c. vellem &c. a volere.

Vosco, vobiscum. poet.

V. S. pro Vossignoria, Vestra Dominationio.

Vuò, volo. poeticum.

Vuoi, vis. *a volere.*

Vuole, vult. ab eodem.

CATALOGUS PARTICULARUM, quæ Verbis Compositis præfiguntur.

A - scribere, adscribere.

Ab - battere, dejicere.

Ac - carezzare, blandiri.

Ad - domandare, petere.

Af - fermare, affirmare.

Ag - giungere, adjungere.

Al - legare, allegare.

All - oppiare, sopire.

Am - manfare, manufacere.

An - noiare, tædio afficere.

Ante - porre, antepone.

Anzi - mettere, anteferre.

Anzi - venire, antevenire.

Ap - prendere, percipere.

Ar - recare, asserre.

Af - saggiare, gustare.

At - torcere, contorquere.

Au - venire, accidere.

Bene - dire, bene præcari.

Bis - cantare, cantitare.

Circon - scribere, circumscribere.

Co - adunare, in unum redigere.

Cog - nominare, cognominare.

Com - muovere, commovere.

Con - durre, ducere.

Contra* - ire, adverfari.

Cor - reggere, corrigere.

De - crescere, decrescere.

Di - battere, discutere, collidere.

Dis - fondere, diffundere.

Dis - ubbidire, non parere.

Disap - pròvare, improbare.

E - leggere, eligere.

Ec - cedere, excedere.

Es - agitare, exagitare.

For - fare, peccare.

Fra - porre, interponere.

Il - lustrare, illustrare.

Im - mergere, immergere.

In - fingere, simulare.

H 2

Infra-

* *Contra* in meliore orthographia geminat plerumque sequentem literam, *contraddire, contraffare, contrapporre.*

<i>Infra-mettere</i> , interponere.	<i>Raf-forzare</i> , denuo munire.
<i>Inn-alzare</i> , (ut hodie scribunt) extollere.	<i>Ral-lentare</i> , relaxare.
<i>Inter-cedere</i> , intercedere.	<i>Rau-volgere</i> , involvere.
<i>Intra-prendere</i> , suscipere.	<i>Re-assumere</i> , resumere.
<i>Intro-durre</i> , introducere.	<i>Red-arguire</i> , redarguere.
<i>Ir-rigare</i> , irrigare.	<i>Retro-pignere</i> , retrorsum impellere.
<i>Mal-fare</i> , male agere.	<i>Ri-cercare</i> , requirere.
<i>Male-dire</i> , maledicere.	<i>Ria-scendere</i> , iterum ascendere.
<i>Man-tenere</i> , conservare, tueri.	<i>Rin-chiudere</i> , includere.
<i>Mis-pregiare</i> , spernere.	<i>S-venire</i> , deficere animo.
<i>Misau-venire</i> , male evenire.	<i>Scom-porre</i> , turbare, disjicere.
<i>O-mettere</i> , omittere.	<i>Scon-figgere</i> , profligare, refigere.
<i>Oc-correre</i> , occurrere.	<i>Se-durre</i> , a recto abducere.
<i>Of-ferire</i> , offerre.	<i>So**-scrivere</i> , subscribere.
<i>Om-mettere</i> , omittere.	<i>Soddis-fare</i> , satisfacere.
<i>Op-primere</i> , opprimere.	<i>Soll-alzare</i> , aliquantum attollere.
<i>Of-servare</i> , observare.	<i>Sopra**-stare</i> , eminere.
<i>Ot-tenere</i> , obtinere.	<i>Sopran-tendere</i> , præesse.
<i>Per-venire</i> , pervenire.	<i>Sor-prendere</i> , deprehendere.
<i>Pos-sedere</i> , possidere.	<i>Sos-tenere</i> , sustinere.
<i>Pre-figgere</i> , constituere.	<i>Sotto-porre</i> , supponere, subjicere.
<i>Presup-porre</i> , ponere, sumere.	<i>Sou-ra-stare</i> , eminere.
<i>Pro-cacciare</i> , procurare, parare.	<i>Stra-pagare</i> , ultra debitum solvere.
<i>Prou-vedere</i> , prospicere.	<i>Su**-vertire</i> , evertere.
<i>R-intenerire</i> , rursus emollire.	<i>Tra-gittare</i> , transire, trajicere.
<i>Ra**-sciugare</i> , siccare, abstergere.	<i>Tra-scorrere</i> , transcurrere.
	<i>Vili-pendere</i> , parvi facere.

** Etiam hæ particulæ jus idem hodie obtinent. Sic scribitur e. g. *raddomandare*, *sommergere*, *souvenire*, *soprammettere*, *supporre*.

E X E R C I T A T I O ,

ipso facto demonstrans, posse ex paucissimis his, quæ præmissi, obviam quamque libri italici partem, ope Lexici, recte explicari.

Ex Narrationibus Parnassii Trajani Boccacini, P. I Narr. 88.

*L*¹*a* *s*²*pecie* *t*³*utta* *d*⁴*elle* *P*⁵*ecore* *h*⁶*a* *m*⁷*andati* *a* *q*⁸*uesta* *C*⁹*orte* *q**uattro* *s**uoi* *A**mbascia-*
dori

dori, i quali questa mattina sono stati ammessi all' audienza Reale di sua Ma-
 jestà: onde un molto grande, e ben ornato Castron Pugliese, disse, che le
 Pecore benissimo conoscevano, che quello Iddio, che aveva creato tutte le cose,
 verso gli animali tutti avea usata tanta carità, così eccellente giustitia, che con
 equivalenti doni di virtù avea compensate l'imperfettioni, & i difetti loro.

Compendii gratia D. significabit *Didionarium*, obvium quaecunque, modo non deterrimæ notæ; *Sp. meum Spicilegium*; § 1, § 2, &c. numerum Institutionum, quas proposui.

- 1) D. species. *la* articulus (§1.) die.
- 2) D. tutto, totus, omnis. o mutato in *a* femininum fit (§4.)
- 3) D. Pecora, Ovis. In numero plurali (§3) *a* femininum transit in *e*. delle articulus femininus in genitivo pluralis numeri (§1.) ovium.
- 4). D. mandare, mittere. Characteristica *are* (§6) primæ Conjugationis est: in qua (§9) Præteritum compositum Indicativi in tertia persona singulari habet *ha ato*: ergo, *are* Characteristica mutata in *ato*, fit *ha mandato*, & significat *Mitt.* Cur autem scribitur *mandati*, non *mandato*? Respon- deo, quia convenire Participium hoc in genere & numero debet cum suo Substantivo, mox secuturo, nimirum vocabulo *Legatos*; atqui *o* in plurali fit *i* (§3.)
- 5 & 6) D. questo, hic; Corte, Regia, Palatium. Nomen hoc femininum ex questo facit questa (§4.) Articulus indefinitus *a* (§2) Dativum indicat. Sensus ergo est: misit huic Regiæ, seu, ad hanc Regiam. De Apollinis palatio sermo est.
- 7) D. quatuor.
- 8) Sp. sui.
- 9) D. Ambasciatore, Legatus. Pluralis (§3) mutat *e* in *i*. quatuor suos Le- gator.
- 10) Sp. quale cum articulo definito est relativum *qui. e* in *i* mutatum, osten- dit (§3) esse pluralem, cujus & articulus *i* (§1) præcedit. *welche*, qui.
- 11) D. questo, hic. Feminino genere (§4) questa.

- 12) D. tempus matutinum. *diesen Morgen*: hodie mane. Sed Itali, ut Germani, per accusativum efferunt.
- 13) Paulo majore hic attentione opus est. Participium *ammessi* cum non sit legitimum seu regulare, a me in Spicilegio præstandum est, quippe in quo anomala omnia me explanaturum professus sim. Atqui abest, inquires. Fateor, si Compositum quæris: sed simplex respiciendum est. Si Catalogum Particularum consulis, vides, vocabulum hoc ex *am* & *messi* conflatum esse debere: neque enim est particula alia, quæ huc trahi ullo modo possit. *Messo* vero (unde pluralis *messi* nascitur) in Spicilegio Supinum esse dicitur Verbi *mettere*: *ammessi* ergo ab *ammettere* profluit, quod, si e Dictionario petis, idem est ac Admitte. e. Habemus igitur participium sive supinum *admissi*. Memento, Pallivum apud Italos (§ 10) componi ex supino seu participio & Verbo *Essere*. hujus forma (§ 8) ostendit, *sono stati* respondere nostro Fuerunt, utpote personam ultimam Præteriti compositi in Indicativo. Quare, conjuncto Verbo auxiliari cum primario, sensus prodit, *fuerunt admissi*.
- 14 & 15) DD. alloquium regium. Apostrophus articuli (§ 19) *alla* indicat, quæ Dativi nota est (§ 1), & latino more exponitur, *ad alloquium regium*.
- 16) D. *suo*. Femininum (§ 4.) *sua*. articulus indefinitus (§ 2) genitivi signum est. *seiner*, suæ.
- 17) D. Majestas. Suxæ Majestatis, Apollinis. Tota sententia hæc est: *Gens seu species tota Ovium misit ad hanc (Apollinis) Regiam quatuor suos Legatos, qui hodie mane admissi sunt ad regium suæ Majestatis alloquium*.
- 18) D. unde, quapropter. 19) D. *uno*, unus, quidam. *o* (§ 20) per aphæresin omittitur. 20 & 21) DD. valde magnus. 22) D. & 23) D. *bene*, bene. Apostrophus (§ 19) locum implet literæ *e*. 24 - 26) DD. ornatus Vervex Apulus. 27) Sp. dixit.
- 28) Sp. quod. 29) ut 3. sed nominativo casu: ejus enim proprius est articulus *le* (§ 1.) 30) D. *bene*, bene. unde superlativus (§ 5) optime. 31) D. *conoscere*, cognoscere. Characteristica *ere* (§ 6) secundæ Conjug. in qua (§ 9) terminatio *evano* in Indicativo persona ultima est Imperfecti. *cognoscebant*. Proinde connecte sententiam: *quapropter ingens quidam & belle: ornatus Vervex Apulus dixit, Oves probe agnoscere, &c. seu, quod Oves probe agnoscerent, &c.*
- 32) Sp. quod. 33 - 35) DDD. ille Deus, qui. 36) D. *creare*, condere, creare. Characteristica (§ 6) primæ Conjug. in qua *aveva ato* (§ 9) est Plus-

Plusquamperfectum Indicativi. creaverat. 37) D. *tutto*, omnis. femininum *tutta* (§ 4), & hujus numerus pluralis *tutte* (§ 3.) Requirit post se articulum definitum (Sp. *Tutto*) qui hic est *le*. 38) D. *cosa*, res. pluralis, quia *a* femininum (§ 3) in *e*.

39) D. erga. 40) D. *animale*, animans. pluralis (§ 3.), quia *e* in *i.gli* (§ 1) articulus. 41) D. *tutto*, omnis. pluralis (§ 3.) *o* in *i.erga animantes omnes*. 42) D. *usare*, uti. Characteristica *are* (§ 6.) primæ Conjug. in cuius Indicativo Plusquamperfectum (§ 9.) habet *aveva ato*, *avea* idem est ac *aveva*, ut habes (§ 7.) ad calcem. & participium fit generis feminini (*ato* mutando in *ata*) ut consentiat cum sequente suo substantivo *carità*. itaque, *usus fuerat*. 43 & 44) DD. tanta benevolentia. 45 - 47) DDD. tam eximia iustitia. Coniungamus hoc modo: *quod ille Deus, qui res omnes condidit, erga omnes animantes tanta usus sit benevolentia, tam eximia iustitia, ut &c.*

48) Sp. ut. 49) D. cum. 50) D. æqualis, æquus, ejusdem pretii. pluralis (§ 3.) *e* in *i*. 51) D. *dono*, donum. pluralis, quia *o* in *i*. 52) D. virtus. articulus *di* (§ 2) genitivum efficit. æqualibus donis virtutis, seu pretii naturalis. 53) D. *compensare*, latine idem. ut n. 36 & n. 42. *compensaverat*. 54-56) DDD. infirmitates & defectus. 57) Sp. earum. *ut æqualibus naturæ donis infirmitates defectusque earum compensarit.*

58	59	60	61	62	63	64	65	66
<i>Perciocchè schbene la Divina Maestà aveva creata la Lepre con indicibil timidità,</i>								
67	68	69	70	71	72	73	74	75
<i>60' denti acuti, e senza cuor di mordere, l'aveva nondimeno dotata di un piede</i>								
78	79	80	81	82	83	84	85	86
<i>tanto veloce, che l'assicurava dal dente di qualsivoglia più feroce animale: e che</i>								
89	90	91	92	93	94	95	96	97
<i>la Volpe di ragione non si poteva dolere di essere, stata creata tarda al corso,</i>								
98	99	100	101	102	103	104	105	106
<i>avendole sua Divina Maestà dato una sagacità tale d'ingegno, che con molta facilità</i>								
110	111	112	113					
<i>schivava l'insidie di qualsivoglia fiera.</i>								

58 & 59) DD. nam quamvis. 60) D. *Divino*, Divinus. femininum (§ 4) mutato *o* in *a*. la articulus (§ 1) nominativo casu. Articulos, & generis ac numeri mutationes deinceps omitto. 61) D. *Majestas*. 62) ut n. 36, & n. 42. creaverat, condiderat. 63 - 66) DDD. Leporem cum inenarrabili timiditate. *indicibil* per aphæresin (§ 20) literæ *e*. 67) Sp. mit den. 68 - 72)

- 68 - 72) DDD. dentibus acutis , & sine animo seu audacia mordendi. *d* ante *mordere* (§ 13) per gerundium explicandum est.
- 73) Sp. *la*, eam. intellige , Leporem : nam *Lepre* , ut modo vidisti , femininum est. 75) D. nihilominus. 74 & 76) D. *dotare* , ornare , dotare Plusquamper. Indicativi (§ 9.) dotaverat , ornaverat. 77 - 79) DDD. *ped* tam celeri. 80) Sp. ut. 81) ut modo , n. 73. 82) D. *afficurare* , tutum praestare. In prima Conjug. (§ 9) Imperf. Indicativi. 83) D. a dente. 84) D. cujuslibet. 85) signum comparativi & superlativi (§ 5.) 86 & 87) DD. ferocioris , vel ferocissimi , animalis. Argumentum Vervecis totum est : *Nam etsi Divina Majestas indiderit Lepori incredibilem timiditatem dentesque acutos dederit, sed sine mordendi audacia : nihilominus cum pede tan veloce donavit, ut tutum cum praestaret a dente ferocissimae cujuslibet belluae.*
- 88 & 89) DD. & quod Vulpes. 90) D. ratio, jus. prudenter, jure. 91) D. non. 93) D. *potere*, posse. Secundae Conjug. Imperfectum Indicativ. (§. 9.) poterat. 92 & 94) D. *si dolere*, vel *doleri*, conqueri 95) D. *creare*, condere, creare. Praeteritum Infinitivi Passivi, quod (§ 10) ex supino seu participio, & auxiliari *Effere* coalescit. *Effere stato* (§ 8) est *fuisse*. itaque, Procreatam se fuisse. 96 & 97) DD. tardam ad cursum 98 & 102) D. *dare*, dare. *avendo dato* (§ 9) est Participium Praeteriti quod (§ 15) commode solvitur per *cum* aut *quia*: quia Deus ei dedit cum Deus ei dederit &c. Affixum (§ 16) *le*, Sp. ei, ipsi. 99 - 101) DDD. sua Divina Majestas. 103 - 109) DDD. calliditatem talem ingenii ut multa cum facilitate. 110, D. *schivare*, evitare. Primae Conjug. (§ 9.) Imperf. Indicativ. 111 - 113) DDD. insidias cujuslibet feræ. *Et Vulpem* (pergebat Vervex) *jure queri non posse, procreatam se fuisse tardam ad-cursum, cum Divina Majestas largita ei sit calliditatem ingenii talem, ut facile admodum evitet insidias cujuslibet feræ.*

114	115	116	117	118	119	120
Solo le Pecore essendo state create d'una indicibile stupidexza d'ingegno, senza						
121	122	123	124	125	126	127
cuore, senza velocità di piedi, e senza quei denti da mordere, pareva loro da quella						
132	133	134	135	136	137	138
Divina carità essere state abbandonate, che aveva mostrata somma diletione anco						
140	141	142	143			
verso le fiere solo danno se.						

- 114 & 115) DD. Tantummodo Oves. 116) D. *creare*, condere, creare. *essendo state*, Participium Praeteriti (§ 8) solvatur (§ 15) per *cum*, *quia* &c. cum fuerint. *create*, procreatæ. 117 - 128) DDD. ineffabili stupiditate

tate ingenii, sine animo, sine pedum velocitate, & sine illis (Sp. *quei*) dentibus ad mordendum. nam *da* ante *mordere* (13) per gerundium exponitur.

129) D. *parere*, videri. *eva* (§ 9) Imperf. Indicativi: sed, ut ad finem ejus Tabellæ monui, v sæpe omittitur. *videbatur*. 130) Sp. iis. 131 - 133) DDD. ab illa Divina caritate. 134) D. *abbandonare*, derelinquere. ut n. 95. derelictas se fuisse.

135) Sp. quæ. 136) D. *mostrare*, ostendere. Plusquamp. Indic. (§ 9.) *ostenderat*. 137 - 143) summum amorem etiam erga feras tantum perniciosas.

144   145   146   147   148   149   150   151
Onde la specie tutta delle Pecore, per non essere più lungo tempo la calamita di
152   153   154   155   156   157   158   159
tutte le oppressioni più lagrimevoli, instantemente chiedeva denti lunghi, e corna
160   161   162
acute, per farsi rispettare.

144) D. unde, quamobrem. 145 - 147) ut n. 1 - 3 148) per (§ 13) instar gerundii explicandum est: um nicht zu seyn. 149) D. *lungo*, longus. *più* signum comparativi (§ 5.) 150) D. tempus. *längere Zeit*, diutius. 151) D. *magnes*. 152 - 154) DDD. oppressionum omnium maxime lacrymabilium. *tutte* post se poscit articulum definitum.) Sp. *Tutto*.) *più*, præcedente *le*, nota superlativi (§ 5.) 155) D. *impense*, *enixe*. 156) D. *chiedere*, *petere*. Secundæ Conjug. (§ 9.) Imperf. *petebat*. 157) D. *dentes*. 158) D. *lungo*, longus. *h* anaphoniæ gratia interponitur (§ 28) nulla sensus mutatione. 159) D. *corno*, cornu. Pluralis in *a* (§ 26), ubi, licet hic non præeat articulus *le*, dignosci tamen potest ex sequente vocabulo feminino. 160) D. *acuta*. 161 & 162) per ut n. 148. D. *fare*, *facere*. affixum (§ 16) *facere* se. D. *rispettare*, *revereri*. um sich in Ehren halten zu machen. Quamobrem tota Ovium gens, ne diutius *magnes* e' et oppressio: um omnium maxime *stebilium*, *enixe* *petebat* *dentes* longos, & *acuta* *cornua*, ut reverentiam sibi compararet.

163   164   165   166   167   168   169   170   171   172   173
Rispose Apollo, che le Pecore non conoscevano, che tra tutti i quadrupedi, che vivo-
174   175   176   177   178   179   180   181   182
no sopra la terra, non altro animale si trovava più privilegiato e favorito da Dio
183   184   185   186   187   188   189   190   191   192
di esse: perche ove gli altri con mille stenti, & infiniti pericoli erano forzati pro-
cacciarsi

193 194 195 196 197 198 199 200
cacciarsi il cibo, alle sole pecore dagli stessi huomini, signori di tutte le fiere,
 201 202 203 204 205 206 207 208
padroni della terra, erano riserbati e fino a gran prezzo comperati i pascoli; e
 209 210 211 212 213 214 215 216
che la notte con carità e diligenza esquisita erano guardate e difese nelle mandre,
 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227
da' nemici loro. E che per le doti tanto singolari di molti beni, che le Pecore
 228 229 230 231 232 233 234
apportano agli huomini, essendori putate la delitia e la ricchezza del genere humano,
 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245
accadeva, ch' esse erano la più numerosa specie di animali, che viva sopra la terra.

163) Sp. respondit. 164) Apollo. 165) Sp. quod. 166) D. Oves. 167)
 ut n. 31. non cognoscebant. 168) Sp. quod. 169 - 171) DDD. inter
 omnes quadrupedes. 172) Sp. qui. 173) D. vivere, latine idem. Præsens
 Indic. (§ 9.) vivunt. 174 & 175) DD. super terram. 176 - 178) DDD.
 non aliud animal. 179) Sp. si, se. D. trovare, reperire. Primæ Conju-
 gat. (§ 9.) Indicativi Imperfect. sich befände. 180 & 181) DD. magis
 (§ 5.) eximium & amatum. 182) D. a Deo. 183) quam ipsas; nimirum
 Oves. D. esso, is, ipse. di ideo, quia comparativus (§ 5.) genitivum re-
 git. Respondit Apollo, non agnoscere Oves, inter omnes quadrupedes, quæ su-
 per terram vivunt, non aliud animal inveniri magis ipsis eximium, magisque
 a Deo amatum.

184) D. quia. 185) D. ubi, dum. 186 - 190) alia (animalia) per mille la-
 bores & infinita pericula. 191) D. forzare, cogere. Exera, erat, (§ 8.),
 & supino seu participio forzato (§ 9) nascitur Passivum (§ 10.) cogeban-
 tur. 192) D. procurare sibi. 193) D. cibum. 194 - 202) DDD. solis
 Ovibus ab ipsis hominibus, dominis omnium ferarum, dominatoribus
 terræ. Si huomo & huomini in D. non invenias, quærendum uomo & uomini,
 (§ 22.) Sp. uomini, homines. 203) D. riserbare, reservare. Imperfect.
 Passiv. ut n. 191. reservabantur. 204 - 208) DDD. imo & magno pretio
 emebantur. D. comperare, jungendum n. 203) pascua. Nam dum alia (ani-
 malia) per mille labores & infinita pericula coguntur sibi cibum procurare, solis
 Ovibus ab ipsis hominibus, dominis ferarum omnium, dominatoribus terræ, refer-
 vari, imo & magno pretio emi pascua.

209) Sp. quod. 210 - 213) noctu, amore & industria singulari. 214 & 215)
 D. guardare, custodire. Sp. difeso, Supinum a difendere, proteggere, de-
 fendere. custodiebantur, & defendebantur. ut n. 191. 216) Sp. nelle,
 in

in *ben.* D. *mandra*, stabulum, in stabulis. 217) D. ab hostibus. 218) Sp. suis. *Et noctu, amore ac industria singulari, custodiri eas & protegi in stabulis adversus hostes.*

219) Sp. quod. 220-225) propter dotes adeo singulares multorum bonorum. 226) Sp. quæ. 227) D. Oves. 228) D. *apportare*, afferre. Primæ Conjug. (§ 9) Indic. Præsens. afferunt. 229) Sp. hominibus. 230) D. *riputare*, existimare. Participium Præsens Passivi, quod (§ 10) ex *essendo* (§ 8), & supino seu participio *riputato* constat. Solvitur (§ 15) per *cum*. cum existimentur. 231 - 334) DDD. *deliciæ* ac *divitiæ* generis humani. 235) D. *accadere*, evenire. Secundæ Conjug. Imperfectum Indic. (§ 9.) eveniebat. 236) Sp. ut. 237) D. illæ. 238) *erano* (§ 8.) erant. 239) D. *numerofo*, frequens. superlativus (§ 5.) frequentissima. 240 & 241) DD. species animalium. 242) Sp. quæ. 243) D. *vivere*, vivere. Secundæ Conjugat. (§ 9) Præsens Coniunctivi. vivat. 244) & 245) DD. super terram. *Denique propter dona tam singularia multorum bonorum, quæ Oves hominibus afferunt, cum deliciæ divitiæque generis humani existimentur, id evenire, ut frequentissima sit animalium stirps, quæcunque in terra degunt.*

EXERCITATIO ALTERA, POETICA,

Torquatus Tassus Hierosolymam Liberatam ita inchoat:

¹ Canto ² l'arme ³ pietose, e'l ⁴ Capitano,
⁵ Che ⁶ l' gran ⁷ sepolcro ⁸ liberò ⁹ di Cristo:
¹⁰ Molto ¹¹ egli oprò ¹² col ¹³ senno, e con ¹⁴ la mano,
¹⁵ Molto ¹⁶ soffrì ¹⁷ nel ¹⁸ glorioso ¹⁹ acquisto:
²⁰ E in ²¹ van' ²² inferno ²³ vi s' ²⁴ oppose, e in ²⁵ vano
²⁶ S' armò ²⁷ d' ²⁸ Asia e di ²⁹ Libia ³⁰ il ³¹ popol ³² misto,
³³ Che ³⁴ favorillo ³⁵ il ³⁶ Cielo: e ³⁷ sotto ³⁸ a i ³⁹ santi
⁴⁰ Segni ⁴¹ ridusse ⁴² i ⁴³ fuoi ⁴⁴ compagni ⁴⁵ erranti.

I 2

1) D.

- 102) D. *allettare*, allicere. alliciendo. 103) D. *persuadere*, persuadere. Sp. *persuasio*, ejus supinum. *ha* cum supino (§ 9) est Præteritum Indicativ. ergo, persuasit. *Et* (scis) *veritatem molli versu conditam, etiam fastidiosissimos quosque alliciendo, persuasisse.*
- 104-106) DDD. sic ægroto infanti. *fanciullo ex gemino* l (§ 21) per aphæresin alterum amittit. 107) D. *porgere*, porrigere. Præsens Indicat. primæ (§ 9.) porrigimus. 108-112) DDD. *asperfa dulci liquore labra vasis.*
- 113) D. *succo*, succus. Anaphonicum *h* (§ 28) inter *c* & *i*. 114) D. *amaros*. 115) D. *ingannare*, decipere. Supinum (seu Participium) primæ (§ 9.) *deceptus*. 116) D. *interea*. 117) Sp. *is*, *ille*. 118) D. *bevere*, bibere. Præsens Indicat. secundæ (§. 9.) *bibit*. 119 & 120) DD. & *ex fraude sua*. 121) D. *vitam*. 122) D. *ricevere*, recipere. ut n. 118. *recipit. Succos amaros decipius bibit ille interea, suaque ex fraude vitam haurit.*

A P P E N D I X

De pronunciatione.

Linguae Italicae,

quatenus a latine differt.

1. *Ce*, *ci*, pronunciantur ut *tsche*, *tschi*. *Cicerone*, Cicero. lege *Tschitscherone*. Si post *ci* sequatur alia vocalis, *i* obscure auditur. *ciancie*, nugæ; *laccio*, laqueus; *ciurma*, turba; l. *tschianttschie*, *latichio*, *tschiurma*, vocali *i* pæne suppressa.
2. *Che*, *chi*, ut *ke*, *ki*. *cheto*, quietus; *chitarra*, cithara; l. *keto*, *kitarra*.
3. *Ge*, *gi*, ut *dsche*, *dschi*, sed quam lenissime. *gente*, gens, natio; *girafale*, heliotropium; l. *dschente*, *dschirafale*. Etiam hic, si post *gi* sequatur vocalis *i* vix auditur. *giacere*, jacere; *leggiamo*, legimus; *giudice*, iudex; l. *dschiatschere*, *ledschiamo*, *dschiuditische*, ita ut *i* post *g* obscure tantum sonet.
4. *Ghe* *ghi*, ut *ge*, *gi*, sine aspiratione. *piaghe*, vulnera; *ghirlanda*, corolla; l. *piage*, *girlanda*.
5. *Gl* ut hispanicum *ll*, aut lusitanicum *lh*; seu ut *ll* gallicum post *ai*, *ei*, *ai*, & *oui* sonat. Auditur nimirum, ante litteram *l*, quoddam *g* blæ-

blæsum seu imperfectum, a me deinceps per *g* *cursum* indicandum. Si autem illud *i*, quod post *g* reperitur, aliam post se vocalem habet, in eandem cum ea syllabam coalescit. *foglio*, pagina; *moglie*, uxor; l. *foglio*, *moglie*.

6. *Gn* ut in gallico; seu ut hispanicum *n* *con tilde*, vel *nh* lusitanicum: videlicet ante literam *n* sonat *g* blæsum seu imperfectum, post eam autem *j* consonans. *ragno*, araneus; *fognare*, somniare; l. *ragnjo*, *fognjare*. Si post *gn* occurrat *i* vocalis, *j* consonans non auditur. *degni*, digni; l. *degni*.

7. *H* nunquam sonat. *ho*, habeo; *hai*, habes; *ha*, habet; l. *o*, *ai*, *a*.

8. *S* post aliam consonantem pronunciatur paulo durius, ita ut quodammodo ad *sch* germanicum accedat. Id per *s* *cursum* designabo. *manfo*, mansuetus; *corfo*, cursus; l. *manfo*, *corfo*. *Così*, sic; l. *così*.

9. *Sce*, *sci*, ut *iche*, *ichi*. *discepolo*, discipulus; *scienza*; scientia; l. *dischepolo*, *ichiendfa*.

10. *Ti*, sequente vocali, ut *ci*, seu lene *zi*, in iis vocabulis, in quibus Latini eadem pronuntiatione utuntur. *nazione*, natio; *gratia*, gratia, lege, imo ad normam emendatæ orthographiæ etiam scribe, *nazione*, *grazia*.

11. *V* consonans, ut apud Gallos, Hispanos, Lusitanos; id est, non ut *v* vel *f* germanicum, sed sono inter *f* & *w* medio. *va*, it; *verità*, veritas; non *fa*, *scrità*.

12. Diphthongus *uo* ut *o. buono*, bonus; *uomo*, homo; l. *bono*, *omo*. *Tuo*, tuus; *suo*, suus; *virtuoso*, virtute præditus; *duoi* (quod tamen rarius est) duo; l. *tuo*, *suo*, *virtuoso*, *duoi*.

13. In *uv* seu *vv* muta est prima litera, & tantum simplex *v* consonans auditur. *avvelenare* seu *avvelenare*, veneno inficere; *souvenire* aut *souvenire*, subvenire; l. *avelenare*, *sovenire*.

14. *Z* leniter, ut *ds. zefiro*, zephyrus; l. *dfefiro*.

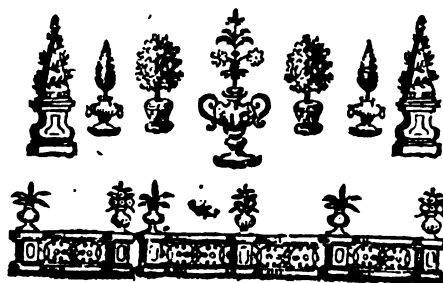
EXEMPLUM.

Celeber Veneronius paucis his verbis regulas omnes complexus est:

Ciascheduno fa, che, come non v'è cosa, che più dispiaccia, a Dio, che Tschiascheduno fa, ke, come non v'è cosa, ke più dispiatschia a Dio, ke fin-

l'ingratitude, ed inosservanza de' suoi precetti; così non v'è niente che l'ingratitude, ed inosservanza de' suoi pretichetti; così non v'è niente che cagioni maggiormente la desolazione di questo Universo, che la cecità cadschionimadschiormente la desolazione di quello universo, che la tschetschità e superbia degli huomini, la (neghittosa inavvertenza e) pazzia de' gentili, e superbia degli omini, la negittosa inavvertenza e padfà de' dschentili, l'ignoranza ed ostinazione de' Guidei e Schismatici.
l'ignjoranza ed ostinazione de' Dschiodéi e Schismátitschi.

Quilibet scit, quemadmodum non est res ulla, quæ Deo magis displiceat, quam ingratus animus suorumque præceptorum violatio; ita nihil esse, quod magis promoveat orbis terrarum ruinam, quam cæcitatem & superbiam hominum, oscitantem negligentiam & stultitiam Ethnicorum, ignorantiam denique & perversitatem Judæorum atque Schismaticorum.

INSTI-

I N S T I T U T I O N E S

H I S P A N I C Æ.

1. **A**rticulus definitus, Germanis *der* & *die*, Hispanis est hujusmodi:

	<i>Masculini Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>	<i>Feminini Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
<i>Nom. & Acc.</i>	<i>el der, den.</i>	<i>los, die.</i>	<i>la, die.</i>	<i>las, die.</i>
<i>Genit. & Abl.</i>	<i>del, de el, de los, der, von des, von dem.</i>	<i>den.</i>	<i>dela, der, von der.</i>	<i>de las, der, von den.</i>
<i>Dativ.</i>	<i>al, a el, dem.</i>	<i>a los, den.</i>	<i>a la, der.</i>	<i>a las, den.</i>

Ante feminina, quæ primam literam habent *a*, non ponitur *la*, sed *el*. e. g. *el alma*, anima: *del alma*, animæ.

2. Articulus indefinitus est *de* & *a*, quorum hoc Dativi signum, illud Genitivi & Ablativi. Servit nominibus propriis, pronominibus, articulo unitatis *ein*, *eine*, & fere iis, in quibus Germani articulum *der*, *die*, *das*, omittunt.

3. Pluralis fit addito *s* vel *es*. e. g. *cabeça*, cuput: *cabeças*. *espiritu*, spiritus: *espiritus*. *ley*, lex: *leyes*. *verdad*, veritas: *verdades*. *carcax*, pharetra; *relox*, horologium; *carcages*, *reloges*, literis cognatis.

4. Adjectiva in *o* femininum faciunt in *a*. ut *poderofo*, *poderosa*, potens. Cetera sunt generis communis.

5. Comparativus fit, præponendo *mas*; superlativus in *issimo*, vel præmittendo *muy*, aut *mas* cum articulo definito. *doto*, doctus: *mas doto*, doctior: *dorissimo*, *muy doto*, valde doctus: *el mas doto*, omnium doctissimus.

6. Verborum tres sunt Conjugationes, quæ terminatione Infinitivi tanquam Characteristica discerni possunt. Primæ Infinitivus in *ar*, secundæ in *er*, tertiz in *ir* definit. Antequam Conjugationum Tabella exhibeatur, Verba auxiliaria *Habere* & *Esse* proponam, e quibus Hispani, ut Germani, Galli, Itali, alique, Verborum tempora conficiunt. *Habere* significat *Aver* seu *Haver*, & *Tener*; *Esse*, *Ser*, & *Estar*. Verum ne copia lectorem obruam, solo *Aver* & *Ser* contentus, duo reliqua in Spicilegium differo, suo tempore illic facile reperienda. In Tabella Conjugationum, ut in

Gallcis & Italicis feci, solas pono terminationes, in quarum locum si Characteristicam Verbi (perfecti, seu regularis) substituas, ejusdem significationem interprete Lexico deprehendere proclive est. Sic si e. g. legas *pindaredes*, in Conjugationum Tabella terminatio *aredes* quærenti se offeret in Futuro Conjunctivi, sub persona secunda pluralis numeri, in serie I, seu Conjugatione prima. Hujus ergo Characteristicam *ar* loco *aredes* animo concipe, & habebis *pintar*. Lexicon quodvis docebit, *pintar* esse nostrum *pingere*. Unde nullo negotio efficitur, vocabulo *pintaredes* respondere ex Futuro Conjunctivi latinum *pinxeritis*. Eodem modo invenies, *juzgad* esse nostrum *judicare*: quoniam *ad* secunda persona pluralis est in Imperativo Conjugationis primæ, & *ad* in *ar* Characteristicam mutato, prodit *juzgar*, quod *judicare* significat.

7. Conjugatio Verbi *Aver*, Habere.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præf.	<i>he,</i>	<i>has,</i>	<i>ha:</i>	<i>avemos (hemos)</i>	<i>aveis (heis)</i>	<i>han.</i>
Imperfect.	<i>avia</i>	<i>avias,</i>	<i>avia:</i>	<i>av amos,</i>	<i>aviades,</i>	<i>avian.</i>
Præt. simpl.	<i>uve</i>	<i>uviste,</i>	<i>uvo:</i>	<i>uvimos,</i>	<i>uvistes,</i>	<i>uvieron.</i>
Præt. Comp.	<i>he avido,</i>	<i>has avido,</i>	<i>ha avido,</i>	<i>avemos (hemos) avido,</i>	<i>aveis (heis) avido,</i>	<i>han avido.</i>
Plusquamp.	<i>avia avido, avias avi-</i>	<i>do,</i>	<i>avia avido:</i>	<i>aviamos avido,</i>	<i>aviades avi-</i>	<i>avian avido.</i>
					<i>do,</i>	
Futurum.	<i>avrè,</i>	<i>avràs,</i>	<i>avrà:</i>	<i>avremos,</i>	<i>avreis,</i>	<i>avran.</i>
Imperativ.		<i>ave:</i>		<i>ayamos,</i>	<i>aved.</i>	
Conj. Præf.	<i>aya,</i>	<i>ayas,</i>	<i>aya:</i>	<i>ayamos,</i>	<i>ayais,</i>	<i>ayan.</i>
Imperf. I.	<i>uviesse,</i>	<i>uviesse,</i>	<i>aviesse:</i>	<i>uviessemos,</i>	<i>uviesse,</i>	<i>uviesse.</i>
Imperf. II.	<i>uviera</i>	<i>uvieras</i>	<i>uviera</i>	<i>uvieramos</i>	<i>uvierades</i>	<i>uvieran.</i>
	<i>(avria.)</i>	<i>(avrias.)</i>	<i>(avria):</i>	<i>(avriamos.)</i>	<i>(avriades.)</i>	<i>(avrian.)</i>
Præteritum.	<i>aya avido, ayas avido,</i>	<i>aya avido:</i>	<i>ayamos avido,</i>	<i>ayais avido,</i>	<i>ayan avido.</i>	
Plusquamp.	<i>uviesse,</i>	<i>uviera &c. ut Imperf. I. & II. addito ubique avido.</i>				
Futurum.	<i>uviere,</i>	<i>uvieres,</i>	<i>uviere:</i>	<i>uvieremos,</i>	<i>uvieredes,</i>	<i>uvieren.</i>
Infinitivi Præfens. <i>aver</i> . Præterit. <i>aver avido</i> . Particip. Præfentis. <i>aviendo</i> . Præteriti. <i>aviendo avido</i> . Supinum. <i>avido</i> .						

8. Conjugatio Verbi Ser, Esse.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præs.	foy,	eres,	es:	somos,	sois,	son.
Imperfect.	era,	eras,	era:	eramos,	erades,	eran.
Præter.simpl.	fui,	fuisse,	fue:	fuimos,	fuiestes,	fueron.
Præt.Comp.	he sido,	has sido,	ha sido:	avemos sido,	aveis sido,	han sido.
Plusquamp.	avia sido,	avias sido,	avia sido:	aviamos sido,	aviades sido,	avian sido.
Futurum.	serè,	seràs.	serà:	seremos,	sereis,	seràn.
Imperativus.		sei (se);		seamos,	sed.	
Conjunct.Præs.	sea,	seas,	sea:	seamos,	seais,	sean.
Imperfect.I.	fuesse,	fuesse,	fuesse:	fuessemos,	fuesseades,	fuesse.
Imperfect.II.	fuera se-	fuera se-	fuera	fuera	fuera	fuera.
	ria)	(serias)	(seria):	(seriamos)	(seriades)	(serian).
Præteritum.	aya sido,	ayas sido,	aya sido:	ayamos sido,	ayais sido,	ayan sido.
Plusquamp.	uviesse,	uviera &c.	ut Imperf. I & II § 7,	addito ubique	fido.	
Futurum.	fuere,	fuere,	fuere:	fuere,	fuere,	fuere.
Infinitivi Præsens.	ser.	Præterit. aver	fido.	Particip.Præsens.	fiendo;	Præteriti. aviendo sido.
			Supinum.	fido.		

9. Tabella III Conjugationum.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicativi Præsens.	1. o. - as	- a:	amos - ais	- an.		
	2. o	es	e:	emos	eis	en.
	3. o	es	e:	imos	is	en.
Imperfect.	1. ava -	avas -	ava -	avamos -	avades -	avan.
	2. ia	ias	ia:	iamos	iades	ian.
	3. ia	ias	ia:	iamos	iades	ian.
Præter.simpl.	1. è -	aste -	ò:	amos -	astes -	aron.
	2. i	iste	iò:	imos	istes	ieron.
	3. i	iste	iò:	imos	istes	ieron.
Præt. compof.	he -	has -	ha:	avemos -	aveis -	han.
				(hemos)	(heis)	
Plusquamperf.	1. ado.	2. ido.	3. ido.			
	avia -	avias -	avia -	aviamos -	aviades -	avian.
	1. ado.	2. ido.	3. ido.			
Futurum.	1. arè -	aràs -	arà:	aremos -	areis -	aràn.
	2. erè	eràs	erà:	eremos	ereis	eràn.
	3. irè	iràs	irà:	iremos	ireis	iràn.
Imperativus.	1. a:	-	-	emos -	ad. -	
	2. e:	-	-	amos	ed.	
	3. e:	-	-	amos	id.	

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Conjunctivi Præfens.	1. <i>e</i> -	<i>es</i>	<i>e</i> : -	<i>emos</i> -	<i>eis</i> -	<i>en.</i>
	2. <i>a</i>	<i>as</i>	<i>a</i> :	<i>mos</i>	<i>ais</i>	<i>an.</i>
	3. <i>a</i>	<i>as</i>	<i>a</i> :	<i>amos</i>	<i>ais</i>	<i>an.</i>
Imperfect. I.	1. <i>asse</i> -	<i>asses</i>	<i>asse</i> : -	<i>assemos</i> -	<i>assedes</i> -	<i>assen.</i>
	2. <i>iesse</i>	<i>iesses</i>	<i>iesse</i> :	<i>iessemos</i>	<i>iessedes</i>	<i>iessem.</i>
	3. <i>iesse</i>	<i>iesses</i>	<i>iesse</i> :	<i>iessemos</i>	<i>iessedes</i>	<i>iessem.</i>
Imperfect. II.	1. <i>ara</i> -	<i>aras</i> -	<i>ara</i>	<i>aramos</i>	<i>arades</i>	<i>aran.</i>
	(<i>aria</i>)	(<i>arias</i>)	(<i>aria</i>):	(<i>ariam</i>)	(<i>ariades</i>)	(<i>arian</i>).
	2. <i>iera</i> -	<i>ieras</i>	<i>iera</i>	<i>ieramos</i>	<i>ierades</i>	<i>ieran.</i>
	(<i>eria</i>)	(<i>erias</i>)	(<i>eria</i>):	(<i>eriam</i>)	(<i>eriades</i>)	(<i>erian</i>).
	3. <i>iera</i> -	<i>ieras</i>	<i>iera</i>	<i>ieramos</i>	<i>ierades</i>	<i>ieran.</i>
	(<i>iria</i>)	(<i>irias</i>)	(<i>iria</i>):	(<i>iriam</i>)	(<i>iriades</i>)	(<i>irian</i>).
Præteritum.	<i>aya</i> -	<i>ayas</i> -	<i>aya</i> -	<i>ayamos</i> -	<i>ayais</i> -	<i>ayan.</i>
	1. <i>ado.</i> -	2. <i>ido.</i>	3. <i>ido.</i>			
Plusquamperfect.	<i>uvisse</i> , <i>uvis</i>	&c. ut Imperf. I. & II. §. 7, addito ubique				
	1. <i>ado.</i>	2. <i>ido.</i>	3. <i>ido.</i>			
Futurum.	1. <i>are</i> -	<i>ares</i> -	<i>are</i> : -	<i>aremos</i> -	<i>aredes</i> -	<i>aren.</i>
	2. <i>iere</i>	<i>ieres</i>	<i>iere</i> :	<i>ieremos</i>	<i>ieredes</i>	<i>ieren.</i>
	3. <i>iere</i>	<i>ieres</i>	<i>iere</i> :	<i>ieremos</i>	<i>ieredes</i>	<i>ieren.</i>
Infinitivi Præfens.	1. <i>ar</i> Præter. <i>aver</i>	1. <i>ado.</i>	Particip. Præfentis.	1. <i>ando.</i>		
	2. <i>er.</i>	2. <i>ido.</i>		2. <i>iendo.</i>		
	3. <i>ir.</i>	3. <i>ido.</i>		3. <i>iendo.</i>		
Præteriti.	<i>aviendo</i>	1. <i>ado.</i>	2. <i>ido.</i>	3. <i>ido.</i>		
Supinum.		1. <i>ado.</i>	2. <i>ido.</i>	3. <i>ido.</i>		

Ad hujus Tabellæ normam conjuga *Hablar*, loqui, *Responder*, respondere, *Añadir*, adjungere.

10. Passivum fit, cum ante supinum seu participium Verbi ponitur auxiliare *Ser*, ut *es amado*, amatur; *somos amados*, amamur.

11. Quod multa Verba loco auxiliaris *Aver* construantur cum *Ser*, in interpretanda sententia nihil impedit.

12. Quorum Infinitivus terminatur syllaba *scer*, seu quod idem est, *cer*, in prima persona Præfentis Indicativi habent *sco* seu *xco*; in Præfenti autem Conjunctivi personas singularis numeri formant in *sca* vel *xca*, *scas* vel *xcas*, *sca* vel *xca*; pluralis, in *scamos*, *scais*, *scan*, vel *xcamos*, *xcais*, *xcan*. e. g. *parezca*, appareat, videatur, vel *parezca*, a *parecer*. *Se reconozcan* vel *reconoscan*. agnoscant se, a *reconocer* seu *reconoscer*. *merezco* vel *merezco*, mereor, a *merecer* seu *merecer*.

13. Quorum Infinitivus in *zir* definit, primam personam singularem Præfentis Indicativi, & totum Præfens Conjunctivum per *zg* flectunt. *in-*
tro-

troduzir, *introducere* : *introduzgo*, *introduco* : *introduzga*, *as*, *a*; *introduc-*
cam, *as*, *at* : *introduzgamos*, *ais*, *an*; *introducamos*, *atis*, *ant*.

14. *De*, *a*, *por*, *para*, ante Infinitivos Verborum sensum gignunt nostris Gerundiis vel parem, vel affinem. *el motivo de creer*, ratio credendi. *esto es para cenar*, hoc ad coenandum servatur. *por impedir mi deseo*, ad impediendum desiderium meum.

15. Verba *Aver* & *Tener* ante Infinitivos, vel nudos, vel particula *de* munitos, eandem vim habent, quam nostrum Futurum. *he de ir*, *tengo de ir*, *ibo*. *no ha de ser quanto esperas*, non erit (tantum) quantum expectas. *ten cuidado de los pobres*, *y tener lo ha de ti Dios* : suscipe curam pauperum, & curam tui habebit DEus.

16. Participia explicare licet per particulas *dum*, *cum*, *quia*, *postquam* &c, e. g. *no pudiendo acabar*, *pasé a* . . . cum finire non possem, transii ad . . . *promulgada la ley*, *dixo el Emperador* . . . promulgata lege, dixit Cæsar &c.

17. Participia Præsentis *do* in *te* mutato fiunt nomina. *amante*, *filosofante*, *governante*, amator, philosophus, gubernator; ex *amando*, *filosofando*, *governando*.

18. Sæpe Verbis adduntur Affixa, ita ut ex Verbo & Pronomine unum vocabulum confietur. *lealos*, legat illos : ex *lea* & *los*. Affixis accedentibus, ultima Verbi litera nonnunquam abjicitur, mutatur, transfertur. abjicitur *d* & *s* in Imperativis : *acordaos*, *erinneret euch*, pro *acordad*. *andemonos*, auferamus nos, abeamus, pro *andemos*. mutatur *r* Infinitivi in *l* : *veello*, videre illum vel illud; *hazello*, id facere; *dezille*, ei dicere; pro *veer*, *hazer*, *dezir*. transfertur post primam Affixi literam in Imperativo : *veeldos*, videte illos; *dezilde*, dicite ei; *hazeldo*, id facite; pro *veedlos*, *dezidle*, *hazello*.

19. Pronomina emphasis causa geminant. *no se hufca a si*, non quærit se ipsum. *a si mesmo si condena*, se ipse damnat. *grande es, a quien ni la felicidad le desvanece, ni la adversidad le deslustra*, magnus est, quem nec felicitas extollit, nec infelicitas obscurat : ubi pronomini relativo *quien* additur *le*. Cum aliis quoque nominibus reperitur pronomen, solius elegantiae, non sensus gratia appositum. e. g. *mandote Dios a Moyses esta ceremonia*, ritum hunc DEus Moyfi mandavit. *se quieres saber la razon, el Autor se la dió al Lector*, rationem si nosse cupis, eam Auctor Lectori exposuit. Vides etiam ex his exemplis (*a si*, *o quien*), id quod Hispanis est frequentissimum, particulam *a*, Dativo (§ 1 & 2) per se debitam, Accusativo quoque jungi solere.

20. Adverbia passim fiunt ex adjectivis, addendo *mente*. *sabiamente*, sapienter; *a sabio*, sapiens. *delgadamente*, delicate; *a delgado*, delicatus.

De usu Lexicorum, & Spicilegii nostri.

21. De sæpe coalescit cum pronominiibus, quorum prima litera est *e*. ut *deſte*, hujus: *deſſos*, horum: *del*, ejus (hominis): *dello*, ejus (rei): pro *de eſte*, *de eſſos*, *de el*, *de ello*.

22. Litera *h* in multis promiscue uſurpatur vel omittitur, in ipſo adeo Verbo auxiliari *Aver*, & *Haver*, *uuiere* & *huuiere* &c. Sic & promiscuæ ſunt in non paucis literæ *b* & *v*, *z* & *c*, *i* & *y*, e. g. *boluer*, aut *voluer*, *cubrir* & *cubrir*, *placer* & *plazer*, *leido* aut *leydo* &c. Itaque ſi horum alterum non reperiās, alterum inueſtigabis.

23. Ex *ct*, *pt*, *ſc*, prior litera sæpe omittitur. Ita ſcribitur *doſſo* & *doto*, *Eſcriptura* & *Eſcritura*, *acontecer* & *aconteſcer*.

24. *O* & *ue*, *e* & *ie*, *i* & *e*, apud Hiſpanos cognatæ ſunt literæ. Igitur ſi eorum alterum non occurreret, altero utere, quod innumeris hæſitationibus te expediet. Sic ſi legas *duermo*, dormio, *contiendo*, contendo, *figue*, ſequitur: in Lexico non reperiēs verba hæc, niſi cognatas ſubſtitue-
ris, & *dormir*, *contender*, *ſeguir*, quæſieris.

25. In Nominibus & Verbis anaphoniæ gratia sæpe litera *c* in *qu*, & *g* in *gu* mutatur: *rico*, dives: *riquifſimo*, ditifſimus. *ſacar*, protrahere: *ſaque*, protrahi. *negar*, negare: *neguemos*, negemus.

26. Hiſpanorum Diminutiva in *illo*, *ico*, *uelo*, *ejo*, *ito*, & *eta* definunt. e. g. *muchacho*, puer: *muchachillo*, puerulus. *coſa*, res: *coſilla*, res exigui momenti. *aſno*, aſinus: *aſnico*, aſellus. *hijo*, filius: *hijuelo*, filiulus, *hijuela*, filiola. *baril*, dolium: *barilejo*, dolium minoris formæ. *pequeño*, parvus: *pequeñito*, parvulus. *camara*, cubiculum: *camareta*, cubiculum anguſtum. Nonnunquam intercedit levis aliqua acceſſio, aut mutatio. e. g. *Rex*, *Rex*. *Reyezuelo*, Regulus. *cuerpo*, corpus. *cuerpezuelo*, corpusculum. *necio*, hebes, obtuſus: *neçuelo*. loco, delirus: *loquillo*, *loquilla*.

27. Si Compoſita in Lexico non reperiantur, ad Simplicia converti neceſſe erit: quæ ut agnoſcantur citius, attexam Spicilegio Catalogum Particularum, unde ſua Hiſpani Compoſita ordiuntur.

28. Ingenti vocabulorum numero ut Spicilegium meum exonerem, Tabellam hanc præmitto, quæ certorum Temporum affinitatem docebit, conſtituta veluti ſtirpis loco ſecunda perſona ſingulari Præteriti ſimplicis. ea in ſe definit, ac tria Conjunctivi Tempora ſic progenerat.

Muta-

Mutato *ste* in *sse* vel *esse*, oritur Imperfectum I Coniunctivi.
 — — *ra* vel *era*, — Imperfectum II ejusdem.
 — — *re* vel *ere*, — Futurum Coniunctivi.

Sic ex *hablaste*, locutus es, nascuntur *hablaste* ac *hablara*, loquerer, & *hablare*, locutus fuero; ex *leiste*, legisti, *leisse* ac *leiera*, legerem, & *leiere*, legero. Jam, Lector Benevole, brevitatis ergo Spicilegium cum Particularum Catalogo trafili, & ad ipsam Exercitationem accede.

S P I C I L E G I U M

e o r u m,
 QUÆ IN LEXICIS
 reperiri non solent.

A.

A. 1. articulus indefinitus dativi.
 § 2. 2. ante Infinitivos Verborum.
 § 14. eo revocari potest hic loquendi modus: *a no saber yo su sciencia, le tuviera por necio*: nisi scirem doctrinam hominis, imperitum eum existimarem. 3. pro *ha*, habet.

Abierro, Supinum. ab *abrir*, aperire.
Aborto, Supinum. ab *abforber*, abforbere.

Absuelto, Supinum. ab *absolver*, absolvere.

Anduve, *anduviste*, *anduvo*: imos, *istes*, *ieron*. *ivi*, *ivisti*, *ivit*: *ivimus*, *iustis*, *ierunt*. ab *andar*.

Aquella, illa, illam. *aquellos*, illi, illos. *aquello*, illud.

Aquelotro, alter ille, alterum illum; alterum illud.

Aqueſſa hæc. *iſta*; hanc. *iſtam*. *aqueſſos*, hi, *iſti*; hos, *iſtos*. *aqueſſo*, hoc, *iſtud*.

Aqueſta, *iſta*, *iſtam*. *aqueſtos*, *iſti*, *iſtos*. *aqueſto*, *iſtud*.

Ay, eſt, ſunt; adefſt, adſunt. e. g. *ay buenas nuevas*, adſunt bona nova. *no ay otro remedio*, non eſt remedium aliud.

B.

Benito, Benedictus.

B. L. M. in epiftolarum clauſulis; pro *Befo Las Manos*, oſculor manus.

Buelto, Supinum. a *bolver*, vertere.

C.

Cabrè &c. Futurum. *Cabria* &c. Imperfect. Coniunctivi. a *caber*, capere, obtingere, capere ſe, capi.

Catalina, Catharina.

Caygo, cado: *cayga*, &c. cadem, as, at &c. a *caer*.

Cien.

Cien, centum.

Cojo, colligo: *coja* &c. colligam, as, at &c. a *coger*.

Colijo seu *Collijo*, colligo, conjicio: *colija* &c. seu *collija* &c. colligam, conjiciam &c. a *coligir*, *colligir*, seu *colegir*.

Comigo, mecum.

Con figo, secum: *con tigo*, tecum.

Cubierto, Supinum. a *cubrir*. tegere.

Cupe, *cupiste*, *cupo*: *cupimos*, *istes*, *ieron*: Præterit. simplex. a *caber*, de quo supra.

D.

Dè, *des*, *dè*: *demos*, *deis*, *den*. dem, des, det: *demus*, *detis*, *dent*. a *dar*.

Depresso, Supinum. a *deprimir*, *deprimere*.

Despierto, Supinum. a *despertar*, *excitare*.

Di, *dic*. a *dezir*. *Di*, *diste*, *did*: *dimos*, *distes*, *dieron*. *dedi*, *dedisti*, &c. a *dar*.

Dicho, Supinum. a *dezir*, *dicere*.

Diego, Didacus, Jacobus.

Difficilimo, difficillimus.

Digo, dico. *digamos*, dicamus. *diga* &c. dicam, as, at &c. a *dezir*.

Dire &c. dicam, *dices* &c. *diria* &c. dicerem &c. ab eodem.

Dixe, *dixiste*, *dixo*: *diximos*, *dixistes*, *dixeron*. *dixi*, *dixisti* &c. ab eod.

Doy, do. a *dar*.

Durmamos, dormiamus. *durmiendo*, dormiens, dormiendo. *durmiesse* &c. dormire &c. a *dormir*: quod & in aliis Temporibus aliquoties o in u mutat.

Duxe, *duxiste*, *duxo*: *duximos*, *duxistes*, *duxeron*. Præteritum simplex. a *duzir*, in se inusitato, sed in Compositis frequente.

E.

El, is, ille.

Elijo, eligo. *elija* &c. eligam, as, at &c. ab *eligir* seu *elegir*.

Ella, ea, illa. *ellos*, ii, illi. *ello*, id, illud.

Eloiro, alter ille, alterum illum; alterum illud.

En, ante Infinitivos Verborum, cum, dum &c. *en escrivir yo este librillo*, cum libellum hunc scriberem.

Enrique, Henricus.

Escrito, Supinum. ab *escrivir*, scribere.

Espresso, Supinum. ab *esprimir*, exprimere.

Essa, ipsa, ipsam. *essos*, ipsi, ipsos. *esso*, ipsum, id.

Essotro, *essotra*: alter hic, altera hæc; alterum hunc, alteram hanc.

Esta, hæc, hanc. *estos*, hi, hos. *esto*, hoc.

Esta, stat, sta; est, esto. *estas*, stas; es. *están*. stant; sunt. ab *estar*.

Este, stem, stet; sim, sit. *estes*, stes; sis. *estén*, stent; sint. ab eod.

Estevan, Stephanus.

Estotro, *estotra*, alter hic, altera hæc; alterum hunc, alteram hanc.

Estoy, sum; sto. ab *estar*.

Estuve, *estuviste*, *estuvo*: *estuvimos*, *istes*, *ieron*. steti &c. fui &c. ab eodem.

Expresso, Supinum. ab *exprimir*, exprimere.

Fa-

F.

Fadrique, Federicus, Fridericus.

Felipe, Philippus.

Fue, fuit. nonnunquam, fui.

Fuemos, *fueste*, *fuestes*: fuimus, fuisti, fuistis.

G.

Geronimo, Hieronymus.

Gil, Ægidius.

Gran, magnus, magna.

H.

Hago, facio. *hagamos*, faciamus. *haga*, &c. faciam, as, at &c. ab *hazer*.

Hare &c. faciam, es, et &c. *haria* &c. facerem &c. ab eod.

Haz, fac. ab eod.

Hecha, Supinum. ab eod. Substantive, factum.

Hia, *hias*, *hia*, cum Infinitivis usurpantur hoc modo: *escrivirte hia*, scripsissem tibi: *dezirme hias*, dixisses mihi: *hazerta hia injuria*, injuriam tibi intulisset.

Hize, *heziste*, *hizo*: *hezimos*, *hezistes*, *hizieron*. feci &c. ab *hazer*.

Hiziera &c. facerem &c. *hiziere* &c. fecero. *hiziesse* &c. facerem &c. ab eod.

I.

Iago, rectius *Tago*, Jacobus.

Jamas, nunquam. si cum *siempre* conjungitur, semper.

Impresso, Supinum. ab *imprimir*, imprimere.

Jorge, Georgius.

Isabel, Isabella, Elisabetha.

Juan, Joannes.

L.

La. 1. articulus femininus, *die*. 2. eam.

Las. 1. articulus femininus pluralis numeri, *die*, 2. eas.

Le, ei (ihm, ihr), eum, eam.

Les, iis.

Lo. 1. eum. 2. ante adjectiva, *lo bueno*, das gute; *lo malo*, das böse; *lo qual*, id quod. 3. es. e. g. *no lo sabe*, er weiß es nicht. 4. *lo que*, quod, id quod. *yo sé lo que diras*, scio id quod dicturus es.

Lor. 1. articulus masc. plur. *die*. 2. ii, illi; eos, illos.

Luys, Ludovicus.

Luzbel, Lucifer, Satanus.

M.

Mayor, major, *el mayor*, maximus; *la mayor*, maxima.

Me, mihi, me.

Mi. 1. mihi, me. 2. meus, mea; meum, meam.

Miguel, Michael.

Mis, mei, meæ; meos, meas.

Muerto, Supinum: a *morir*, mori.

Muramos, moriamur. *muriendo*, moriendo, moriens. *muriesse* &c. moreretur &c. ab eod. *morir*, quod & in aliis Temporibus sæpius u pro o habet.

N.

Nos, nos, nobis, nos.

Nosotros, *nosotras*, nos.

O.

Opresso, Supinum. ab *oprimir*, opprimere.

Os, vobis, vos.

Oya &c. audiam, as, at &c. ab *oir*.

Oye, audit, audi. *oyen*, audiunt. *oyes*, audis. ab eod.

Oygo, audio. *oyga* &c. audiam, as, at &c. ab eod.

P.

Pablo, Paulus.

Para con, erga.

Pedro, Petrus.

Plego, placeo. *plega* &c. placeam &c. a *plazer*.

Pluge, *plugiste*, *plugo*: *plugimos*, *istes*, *ieron*, placui &c. ab eod.

Podrè &c. potero &c. a *poder*.

Pon, pone. a *poner*.

Pondrè &c. ponam &c. ab eod.

Pongo, pono. *ponga* &c. ponam, as, at &c. ab eod.

Por. 1. per, pro. 2. *por* . . . *que*. quantumvis. e. g. *por justo que sea*, quantumvis justus sit. 3. cum Infinitivis Verborum, propter, quia &c. *por ser tan marañoso pleito*, eo quod causa tam implicata sit. *por aver sido hombre deshonesto*, quod is homo inhonestus fuisset, eodem modo dicitur, omisso *ser*: *enfoberverce por poderoso*, superbire potentize causa.

Pornò &c. ponam, es, et &c. a *poner*.

Preso, Supinum. a *prender*, arripere, capere.

Pude, *pudiste*, *pudo*: *pudimos*, *istes*, *ieron*, potui &c. a *poder*.

Puesto, Supinum. a *poner*, ponere.

Puse, *pustiste*, *puso*: *pusimos* &c. posui &c. ab eod.

Q.

Qualesquiera, qualescunque, quicunque.

Quando menos, minimum, saltem. e. g. *passaron quando menos cinco meses*, effluxere minimum quinque menses.

Que. 1. ut, quod, quam, quia. 2. qui, quis? &c. 3. *que tal*, pro qual, qualis. 4. nonnunquam est pleonasmus.

Quepo, capio, capio me &c. *quepa* &c. capiam, capiar, capiam me &c. a *cabere*.

Querrè &c. volam &c. *querria* &c. vellem &c. a *querer*.

● *Quefimos*, voluimus. *quesiste*, *istes*: voluisti, stis. ab eod.

Quien, qui, quis? &c. *por quien*, pro quibus.

Quier, fac velis. Imperativus. a *querer*.

Quise, volui. *quiso*, voluit. *quisieron*, voluerunt. ab eod.

Quisiera &c. vellem &c. *quisiere* &c. voluero &c. *quisiesse* &c. vellem &c. ab eod.

R.

Ramon, Raymundus.

Represso, Supinum. ab *reprimir*, reprimere.

Rijo, rego. *rija* &c. regam, as, at &c. ab *regir*.

S.

Sabor, scire. *es a saber*, nimirum, videlicet.

Sabe-

Sabete. nonnunquam pro *sabe*, scito.
Sabrè &c. sciam, es, et &c. a *faber*.

Saldre &c. exhibeo &c. a *salir*.

Salgo, exeo. *salga* &c. exeam &c. ab eod.

Se. 1. sibi, se. 2. ante aliud pronomen, ei, iis. e. g. *se lo mandè*, imperavi id ei, vel eis. 3. *man. se verà todo*, apparebunt omnia, *man wird alles sehen. se tratan cosas notables*, aguntur res memorabiles. *note se la diferencia*, observetur differentia. 4. ab auxiliari *Ser* (§8) es, seu esto.

Sè, scio, a *faber*.

Sepa &c. sciam, as, at &c. ab eod.

Si. 1. sui, sibi, se. 2. si. 3. responsio affirmantis, ita, equidem.

Similimo, simillimus.

Suelto, Supinum. a *soltar*, solvere, laxare.

Supè, *supiste*, *supo*: *supimos*, *istes*, *ieron*, scivi &c. a *faber*.

Supresso, Supinum. a *suprimir*, suppressere.

Sus, sui, suæ; suos, suas; ejus, eorum, earum. Interjectio, eja! age!

T.

Tè, tibi, te.

Ten, habe, tene. a *tener*.

Tendrè &c. tenebo, habebo &c. *tendria* &c. tenerem, haberem &c. ab eod.

Tengo, teneo, habeo. *tengamos*, teneamus, habeamus. *tenga* &c. teneam, habeam &c. ab eod.

Ternè &c. habebo, tenebo &c. *ternia*

L 2

&c. tenerem, haberem &c. ab eod.

Ti, tibi, te.

Todo, totus, omnis. relinquit nomini sequenti articulum definitum. e. g. *todos los siglos*, omnia secula. *todo el mundo*, totus mundus.

Traxe, *traxiste*, *traxo*: *traximos*, *istes*, *ieron*, gessi, tuli &c. a *traer*.

Traygo, gero. *trayga* &c. geram, feram, as, at &c. ab eod.

Truxe, *truxiste*, *truxo*: *truximos*, *istes*, *ieron*, tuli, gessi &c. ab eod.

Tu, tu.

Tur, tui, tuæ: tuos, tuas.

Tuve, *tuviste*, *tuvo*: *tuvimos*, *istes*, *ieron*, tenui, habui &c. a *tener*.

U.

U, seu *à*, pro *ò*, vel *o*, aut, seu.

Va, it. *vamos*, imus, eamus. *van*, eunt. *vas*, is: *vays*, itis. ab *andar*.

Valgo, valeo, juvo. *valga* &c. valeam, juvem &c. a *valer*.

Vaya, as. a: *vamos*, *vays*, *vayan*. eam &c. ab *andar*.

Ve, i, apage. ab *andar*.

Vè, videt, vide. a *ver* seu *veer*.

Ven, veni. a *venir*.

Vèn, vident. a *ver* seu *veer*.

Vendrè &c. veniam, es, et &c. *vendria* &c. venirem &c. a *venir*.

Vengo, venio. *venga* &c. veniam, as, at &c. ab eod.

Vernè &c. veniam, es, et &c. *vernia* &c. venirem &c. ab eod.

Ves, vides. a *ver* seu *veer*.

Vete, apage. ex *ve* & *te*.

Vide,

Vide, vidi. *vido*, vidit. a *ver* seu *veer*.
Vine, veni. *vino*, ieron, venit, venerunt a *venir*.
V. M. pro *Vuestra Merced*, seu, ut pronunciatur, *Vuested*, Vestra Dominatio.

Vos, vos, vobis, vos.
Vosotros, vosotras, vos.
Voy, eo. ab *andar*.

Y:

Tago, Jacobus.
To, ego.

CATALOGUS PARTICULARUM,

quæ Verbis Compositis præfiguntur.

A-guardar, expectare.
Ab-usar, abuti.
Ad-ministrar, administrare.
Ante-poner, anteferre.
Ar-rebañar, coacervare.
Af-saltar, invadere.
Ben-dezir, bene precari.
Bien-aventurar, fortunare.
Co-mover, commovere.
Com-partir, dispertire.
Con-turbar, perturbare.
Contra-hazer, imitando exprimere.
Cor-regir, corrigere.
De-escribir, describere, exscribere.
De-terminar, determinare.
Des-cubrir, detegere.
Di-fundir, diffundere.
Dis-poner, disponere.
E-negrecer, nigrum fieri.
Em-bolver, involvere.
En-torcer, torquere, distorquere.
Entre-cortar, bifariam secare.
Ef-coger, eligere.
Ex-heredar, exhæredare.

Im-poner, imponere.
In-formar, edocere.
Inter-romper, interrumpere.
Intro-duzir, introducere.
Mal-usar, abuti.
Man-tener, tueri, fervare.
Menos-preciar, parvi facere.
O-poner, opponere.
Per-jurar, pejerare.
Pos-poner, postponere.
Pre-destinar, destinare &c.
Presu-poner, ponere, sumere.
Pro-meter, promittere.
R-escribir, rescribere.
Re-quemar, iterum cumburere.
So-llevar, sublevare.
Sob-ornar, subornare.
Sobre-cargar, nimis onerare.
Su-poner, ponere, sumere.
Super-abundar, abundare.
Suf-pender, suspendere.
Tra-luzir, lucem transmittere.
Tra-j-tocar, invertere.

EXER-

E X E R C I T A T I O,

ipso facto demonstrans, posse ex paucissimis his, quæ,
præmissi, obviam quamque libri hispanici partem, ope Lexici,
recte explicari.

Ex Hieronymi Curitæ Historia Aragoniæ, l. 20 Annal. c. 92.

*D*¹²³⁴⁵⁶⁷⁸⁹¹⁰¹¹¹²¹³
esta suerte quedo el Rey tan bienaventurado y visorioso con triumpho de immor-
¹⁴¹⁵¹⁶¹⁷¹⁸¹⁹²⁰²¹²²²³
tal memoria, y dió fin a tan santa empresa, y conquista.

Compendii gratia D. significabit *Dictionary*, obvium qualecunque,
modo non deterrimæ notæ; *Sp.* meum *Spicilegium*; § 1, § 2, &c. numerum
Institutionum, quas proposui.

- 1) *Esta* coalescit (§ 21) ex *de* & *esta*. *Sp. esta*, hæc. *de* signum genitivi & ablativi, seu articulus indefinitus (§ 2) ante pronomen demonstrativum.
- 2) D. fors, eventus, ratio, modus. *hac ratione, hoc modo*. Est hic epilogus narrationis de Granatenfi urbe & regno, Maurorum potestati a Ferdinando II Rege extortis.
- 3) D. *quedar*, manere, persistere. Characteristica *ar* (§ 6) primæ Conjugationis est: in qua (§ 9) est terminatio personæ tertiæ singularis in Præterito simplici Indicativi. *permanfit*.
- 4) articulus definitus (§ 1.) *der*.
- 5) D. Rex.
- 6) D. tam.
- 7) D. felix.
- 8) D. &.
- 9) D. victor.
- 10) D. cum.
- 11) D. triumphus. *cum triumpho*. Latino more dicimus: *perstitit Rex . . potitus triumpho*.
- 12) articulus indefinitus (§ 2) genitivi nota.
- 13) D. immortalis.

- 14) D. memoria. Collige omnia in hanc sententiam: *Hac ratione perstitit Rex, tam felix, & victor, triumpho compos immortalis memoria.*
 15) D. &.
 16) Sp. Di . . . . *did.* dedit.
 17) D. finis. imposuit finem.
 18) articulus indefinitus (§ 2) indicium dativi.
 19) D. tam.
 20) D. *santo*, sanctus. femininum (§ 4) o in a mutato.
 21) D. actio, cæptum, negotium.
 22 & 23) DD. & victoria. *Et finem imposuit actioni & victoria tam sancta.*

24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35
T vieron sus ojos lo que tantos Reyes y Principes desearon, de sojuzgar un reyno
 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47
de tantas ciudades, y de infinita muchedumbre de lugares, puestos en tan fuertes
 48 49 50 51 52 53 54 55 56
y frágolas montañas, de cuya possession resultava perpetua paz, y seguridad a todas
 57 58 59 60
las provincias de España.

- 24) D. *ver*, videre. Characteristica *er* (§ 6) secundæ Conjugationis: in qua (§ 9) *ieron* est terminatio personæ ultimæ in præterito simplici. *viderunt*.
 25) Sp. sui, ejus. 26) D. *ojo*, oculus. pluralis (§ 3) addito *s*.
 27) Sp. *lo que*, id quod.
 28 - 30) DDD. tot Reges ac Principes pluralis (§ 3) addito *s* vel *es*.
 31) D. *desear*, desiderare. Characteristica *ar* (§ 6) primæ Conjug. in qua (§ 9) *aron* finit Præteritum simplex. *desiderarunt*.
 32) gerundium *zu* (§ 14.) *sie haben gewünscht dieses Reich zu bezwingen*.
 33) subigere.
 34) D. *ein*. articulus unitatis. 35 - 43) DDD. regnum tot urbium, & infinitæ multitudinis locorum. *de* articulus indefinitus (§ 2). femininum, o in a (§ 4.) pluralis, addito *s* aut *es* (§ 3.) Verum hæc, deinceps omitto.
 44) Sp. supinum a *poner*, ponere. intelligit Auctor munitiones & castella, *posita* in montibus, ut mox subjicit. 45 - 49) DD. in tam editis & confragosis montibus.

50) D. *cujus*. refertur ad substantivum singulare femininum *muchedumbre*.
 51) D. *possessio*. *ex cuius possessione*. 52) D. *resultar*, oriri, nasci. Imperfectum Indicativi primæ Conjug. (§ . *nascebatur*. 53 - 60) DDD. perpetua pax & securitas omnibus Hispaniæ provinciis. *todos* post se amat articulum definitum. Sp. *Todo*. Sensus ita contextitur: *Et viderunt oculi ejus id quod tot Reges & Principes desiderarant, subigere nimirum regnum tot urbium, & infinitæ multitudinis arcium, in tam editis & confragosis montibus positarum: e cuius (multitudinis) possessione pax & securitas omnibus Hispaniæ provinciis nascebatur.*

61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
<i>Fue la fama desto muy celebrada por todos los reynos y señorios de la Christiandad:</i>									
71	72	73	74	75	76	77	78	79	
<i>y fue se estendiendo hasta las mas ultimas y remotas tierras del Turco y del Soldan,</i>									
80	81	82		83	84		85	86	87
<i>con grande admiracion de la excelcencia y poder de un Principe, que avia puesto</i>									
89	90	91	92	93	94	95	96	97	98
<i>fin a una guerra tan continua y cruel, que por tantos siglos avia durado con una</i>									
101	102	103	104	105	106	107			
<i>nacion tan barbara y fiera, y tan enemiga y infiel.</i>									

61 & 65) D. *celebrar*, *celebrare*. Præteritum Passivi (§ 10), good ex supino primæ (§9) & auxiliari *fue* (§8) constat. *celebrata est*. 62) D. *fama*. 63) Sp. *Esta . . . esto*, hoc. *de esto*, hujus (rei), coalescit (§21) in *desto*. 64) D. *valde*.

66 - 70) DDD. per omnia regna & ditiones christianæ gentis. *todos* cum articulo sequente, ut n. 56.

71) & 72) *fue*, fuit. (§8.) Affixum (18.) *se* pronomen. Sp. *se*, se. D. *estender*, *extendere*. Secundæ Conjug. (§9) Participium Præsentis. *extendens*. *fuit se extendens*, id est, *extendit se*. 73 - 79) DDD. usque ad ultimas omnino & remotissimas Turcæ & Sultani regiones.

80 - 85) DDD. cum ingenti admiratione excellentiæ potentiæque Principis.

86) Sp. qui. 87 & 88) Sp. *puesto*, Supinum a *poner*, ponere, imponere. *avia* cum Supino (§9) est plusquamperfectum Indicativi *imposuerat*. 89) D. *finem*. 90 - 93) DDD. bello tam continuo. & crudeli.

94) Sp. quod. videlicet, bellum. 95 - 97) DDD. per tot secula. 98 & 99) D. *durar*, durare, perseverare. Plusquamperfectum, ut n. 87. & 88.

88. 100 - 107) DDD. cum gente tam barbara & fera, tamque inimica & infideli. Summa ergo hæc est: *Valde celebrata est ejus rei fama per regna omnia ac diriones christiani orbis: extenditque se ad ultimas omnino & remotissimas Turci ac Sultani provincias, ingenti cum admiratione de excellentia potentiaque Regis, qui finem imposuisset bello tam diuturno & crudeli, quod per tot secula gestum erat cum gente tam barbara & fera, tamque inimica & infideli.*

EXERCITATIO ALTERA, POETICA.

Don Quevedo, Calliopes seu Musæ VIII Sylva septima.

1   2
El Relox de arena.

3   4   5   6   7   8
Que tienes que contar, Relox molesto,

9   10   11   12
En un soplo de vida desdichada,

13   14   15   16
Que je passa tan presto?

17   18   19   20   21
En un camino, que es una jornada

22   23   24   25   26
Breve, y destrecha de este al otro polo,

27   28   29   30   31   32
Siendo jornada, que es un passo solo?

1 & 2) DD. Horologium ex arena. Die Sanduhr.

3) Sp. quid. 4) D. *tener*, habere: nam quia *tiener* non reperitur, pro diphthongo sumenda est vocalis cognata *e*. (§ 24) Secundæ Conjug. (§ 9) Indicativi Præsens. *habet*. 5) Sp. est pleonasmus. germanice explicari posset per *zu*. 6) D. numerare. Quid habes numerare? *Was hast du zu zählen?* 7 & 8) DD. horologium molestum! 9 - 12) DDD. in uno halitu, flatu, vitæ infelicitis. 13) Sp. quæ. 14) D. *passar* & *passarse*, præterire. Primæ Conjug. (§ 9) Præsens Indic. *præterit*. 15 & 16) DD. tam cito.

17 & 18) DD. in itinere. Intellige, quid numeras? quid meteris? 19) Sp. quod. 20) est. (§ 8.) 21) D. profectio unius diei. *eine Tagreis*. 22-26) DDD.

DDD. brevis, & angusta, ab hoc ad alterum polum. 27) Verbi auxiliaris *Ser* (§8) Participium Præsentis. quare solvitur (§16), *cum fit*. 28) ut n. 21. 29 & 30) ut n. 19 & 20. *quæ est*. 31 & 32) DD. unus solum passus. *Quid habes metiri, Horologium molestum, in uno halitu vitæ miseræ, quæ tam celeriter præterit? in itinere, quod unius diei profectio est, brevis & angusta, ab hoc ad illum polum, cum profectio fit, quæ uno solum passu continetur?*

33 34 35 36 37 38 39
Que si son mis trabajos y mis penas,
 40 41 42 43 44 45
No alcançaras allá, si capaz vaso
 46 47
Fuesses de las arenas,
 48 49 50 51 52
Endonde el alto mar detiene el passo:
 53 54 55 56 57
Dexa passar las horas sin sentir las,
 58 59 60 61
Que no quiero medirlas.

33 & 34) Sp. Sp. quod si, si vero. 35) sunt, (§8.) 36 & 38) Sp. mei, meæ. 37 & 39) DD. labores, & poenæ. Id est: si autem labores mei & ærumnæ sunt id quod metiri is.

40) D. non. 41) D. *alcançar*, pertingere. Primæ Conjug. (§9) Futurum Indicativi. *pertinges*. 42) D. eo, illuc. 43) D. si, etsi. 46) *esses*, (§8) 45, 44, 47) DDD. vas capax arenarum. 48) D. ubi. 49 & 50) DD. altum mare. 51) D. *detener* pro *detiener*, mutando cognatas, (§24.) cohibere, sistere. Secundæ Conjug. (§9) Indic. Præsens. *cohibet*. 52) D. passum. *Quod si labores mei meæque ærumnæ sunt, quod metiris, eo non pertinges, etsi vas fores illarum arenarum capax, ad quas altum mare suum passum (impetum) sistit.*

53) D. *dexar*, sinere. Primæ Conjug. (§9) Imperativus. *sine*. 54 - 57) DDD. præterire horas, quin sentiam illas. *sin*, sine. Sp. *las*, eas. affixum (§18.) ohne sie zu empfinden.

58) Sp. quia. 59) D. non. 60) D. *queret* (permutando cognatas (§24.) nam *quierer* non invenies) velle. Secundæ Conjug. (§9) Indic. Præsens. volo. 61) D. *medir*, metiri affixum, ut n. 57. *Sine elabi horas non sentienti: neque enim metiri eas placet.*

62 63 64 65 66 67
Ni que me notifiqués di essa suerte
 68 69 70
Los terminos forçosos de la muerte:
 71 72 73 74 75
No me hagas mas guerra,
 76 77 78 79
Dexame, y nombre de piadosa cobra,
 80 81 82 83 84
Que harto tiempo me sobra,
 85 86 87 88
Para dormir debaxo de la tierra,

- 62) D. neque. Intellige ex versu proxime superiore *quiere*: neque volo. 63 & 64) Sp. Sp. ut mihi. 65) D. *notificar*, denunciare. Primæ Conjug. (§ 9) Conjunctivi Præsens: denuncies, *qu* pro *c* (§ 25) anaphoniæ gratia. 66 & 67) DD. hac ratione, hoc modo. 68-70) DDD. fines inevitabiles mortis. *Neque volo, ut hac ratione mihi significes fines* (limites) *mortis inevitabiles*.
 71) D. Non. 72 & 73) Sp. Sp. mihi facias. 74) D. amplius, ultra, *mehr*. 75) D. bellum. *Ne mihi amplius bellum inferas*, ne molestiam mihi porro exhibeas.
 76) sine *me*, *dexa*, ut n. § 3. Sp. *me*, *me*, affixum (§ 18.) 77 & 78) DD. & nomen misericordis. 79) D. *cobrar*, adipisci. Primæ Conjug. (§ 9) Imperativus. *Sine me, & nomen misericordis tibi compara*.
 80) Sp. nam. 81 & 82) DD. satis temporis. 83) Sp. mihi. 84) D. *sobrar*, superesse, Primæ Conjug. (§ 9) Indicativus, Præsens superest. 85-88) DDD. ad (§ 14) dormiendum sub terra, *Nam satis mihi temporis superest, antequam sub terra dormiam*.

89 90 91 92
No solo me apresura
 93 94 95 96
La muerte, pero abreviame el camino.
 97 98 99 100
Pues con pie doloroso,
 101 102
Misero peregrino,
 103 104 105 106
Doç cercos a la negra sepultura.

107 108 109 110 111 112
Bien se, que soy aliento fugitivo :
 113 114 115 116 117 118 119
Ta se, ya temo, ya tambien espero,
 120 121 122 123 124 125 126
Que he de ser polvo, como tu, si muero ;
 127 128 129 130 131 132 133
T que soy vidro, como tu, si vivo.

- 89 & 90) DD. non solum. 91) Sp. me. 92) D. *apresurar*, urgere. urget, ut n. 84. 93) D. mors. 94) D. verum etiam. 95) D. *abreviar*, contrahere, breviorē facere. ut n. 84. cum Affixo (§18.) Sp. *me*, mihi. breviorē mihi facit. 96) D. viam. *Non solum urget me mors, verum etiam breviorē mihi viam efficit.*
- 97) D. ergo. 98) D. cum. 99 - 102) DDD. pede mœsto, infelix peregrinator. 103) Sp. do. a dar. 104) D. *dar cercos*, circuire, circum errare. 105 & 106) DD. nigrum tumultum. *Itaque tristi pede miser viator circa nigrum tumultum erro.*
- 107) D. bene. 108) Sp. scio. 109) Sp. quod. 110) sum, (§8.) 111 & 112) DD. halitus fugiens. 113, 115, 117) D. jam. 114) Sp. scio. 116) D. *temer*, timere. Secundæ Conjug. (§9) Indicativi Præsens: timeo. 118) D. etiam. 119) D. *esperar*, sperare. Primæ Conjug. (§9) Indic. Præsens: spero. 120) Sp. quod. 121) *he*, habeo, (§7.) *ser*, esse, (§8.) Modus loquendi (§15) Futurum significans: ero. 122 - 124) DDD. pulvis, sicut tu. 125) D. si. 126) D. *morir* (§24). mori. Tertiæ Conjug. (§9) Indicativi Præsens: morior. 127) & quod. 128) sum, (§8.) 129 - 131) D. vitrum, sicut tu. 132) D. si. 133) D. *vivir*, vivere. ut n. 126. vivo. *Sat scio, esse me halitum fugientem: Scio jam, jam timeo, jam etiam spero, fore me pulverem, ut tu es, si morior; Et esse me vitrum, ut tu es, si vivo.*

A P P E N D I X

De Pronunciatione

Linguae Hispanicæ,
 quatenus a latina differt.

1. *B* ante vocales pronunciatur ut *v*, id est, sono inter *f* & *w* medio, *biuda*, vidua; *acabado*, finitus; lege *vhuda*, acavado. Ante consonantes sonat ut nostrum *b*. *blanco*, albus; *hablo*, loquor; *l. blanco*, hablo.

2. *C* cum exigua cauda, seu *c*, ut *s. sapato*, calceus; *lança*, lancea; l. *sapato*, lanfa.

3. *Ce*, *ci*, ut *se*, *si. cedro*, cedrus; *ciego*, cæcus; *accion*, actio; l. *sedro*, siego, action.

4. *Ch* ut *tsch. dichofo*, felix; *muchacho*, puer; l. *ditfchofo*, *mutfchatfcho*.

5. *Ge*, *gi*, ut robustum *che* & *chi* germanicum. *genero*, genus; *fragilidad*, fragilitas; l. *chenero*, frachilidad.

6. *Gue*, *gui*, ut *ge*, *gi. guerra*, bellum; *neguemos*, negemus; *guia*, viæ dux; l. *gerra*, negemos, *gia. Excipe antiguedad*, antiquitas; *unguento*, unguentum; *verguença*, pudor; *arguir*, arguere; cum aliquot aliis parum usitatis; l. *antigwedad*, ungwento, *vergwensa*, arguir.

7. *H* plerumque mutum est. *hombre*, homo; *honesto*, honestus; l. *ombre*, onesto. Aspiratio tum fit, cum hispanicum *h* ex latino *f* oritur, quod in vocabulis non paucis contingit. *hambre*, fames; *hierro*, ferrum; *hermoso*, formosus; *hablo*, loquor, a latino fabulor; *hijo*, filius; l. *hambre*, *hierro*, *hermoso*, *hablo*, *hicho*. Densa etiam est aspiratio in iis, quæ inchoantur ab *hue*. *huevo*, ovum; *huelgo me*, lætor; l. pleno ore; *huevo*, *huelgo me*.

8. Consonans *j* ut validum *ch* germanicum. *jardin*, hortus; *mejor*, melior, melius; l. *chardin*, *mechór*.

9. Duplex *l*, seu *ll*, ut *gl* Italarum, *lh* Lusitanorum, & *ll* Gallorum post *ai*, *ei*, & similes diphthongos: auditur scilicet *g* blæsum seu imperfectum (quod per *g* *cursivum* indico) tum *l* simplex, cum *j* consonante. *llama*, flamma: *lleno*, plenus; *cuchillo*, culter; *gljama*, *gljeno*, *cutfchigljo*; vel pro *j* consonante pronuncia *i* vocalem, sed ita, ut cum vocali sequente in unam syllabam coeat; *gliama* & *glieno* dissyllaba; *cutfchiglijo* trissyllabum. *Ilustre*, illustris, & similia latini generis, lege, atque etiam scribe, *ilustre*, per simplex *l*.

10. *N* cum signo *silde*, id est *ñ*, ut *gn* Gallorum & Italarum, aut *nh* Lusitanorum: sonat nimirum: *g* imperfectum seu blæsum ante litteram *n*, & post illam *j* consonans. *ñudo*, nodus; *añadido*, adjunctus; *señor*, dominus, domine; *gnjudo*, *agnjadido*, *segnjór*; vel etiam per *i* vocalem, sed *gniudo* & *segnriudo* dissyllaba, & *agniadido* quatuor syllabarum.

11. *Que*, *qui*, ut *ke*, *ki. quemado*, ustus, combustus; *maquina*, machina; l. *kemádo*, *mákina*. Antiqua illa *quasi*, quasi; *qualidad*, qualitas; *quotidiano*, quotidianus; legenda sunt, uti & pridem scribuntur, *casí*, *calidád*, *cotidiano*.

12. *R* aspere, propemodum ut rr. *rabia*, rabies; *arrancar*, avellere, *evellere*; l. fere ut rravía, arrancárr.

13. *X* ut ch austerum, quemadmodum de litera *j* & de syllabis *ge*, *gi* dictum est. *xavalí*, aper; *roxo*, ruber; *relox*, horologium; *chavali*, rocho, relóch. sic & *exercito*, exercitus; *exemplo*, exemplum; *luxuria*, luxuria; l. echerfito, echemplo, luchuria. In aliis autem originis latinæ vocabulis *ex* ante consonantem sonat ut *es*, ante vocalem ut *egs* vel *ecs*. *extenuado*, extenuatus; *examen*, examen; l. estenuado, egsamen seu ecfamen.

14. *Z* ut s. *hazer*, facere; l. haferr.

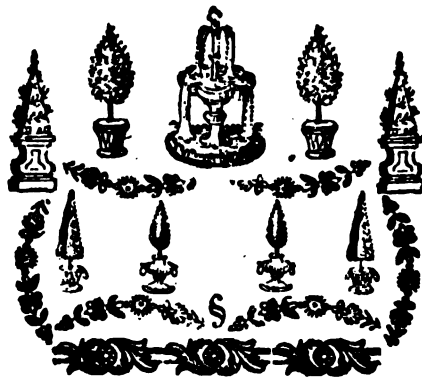
EXEMPLUM.

Guerra in Vita Serenissimæ Reginæ Mariannæ Austriacæ, Viduæ Joannis V Regis Lusitaniæ, c. 10.

Que podría yo (verba sunt ipsius Reginæ) *responder a mi Dios, y mi Señor, que me ha llenado de honor, y colmado de riquezas, si de aquellos, a quienes por vassallos debo serles util, retirasse yomi mano, y quando imploran mi piedad, y carecen de todo socorro, ò los arrojasse de mi, destituidos del alivio que piden, ò de la esperanza de conseguirle? . . . . .*
Re podría yo responder a mi Diós, y mi Segnjor, ke me a gljenádo de onor, y colmádo de rikelas, si deakegljos, a kienes por vassagljos devo serles útil, retirasse yo mi mano, y quando imploran mi piedád, y carefen de todo fcorro, ò los arrochasse de mi, destituidos del alivio ke piden, ò de la elperansa de consegirle?

Que cosa mas digna de la Magestad, que hacer bien a los infelices? Por lo menos esto me enseñan muchos exemplos de Santos Reyes, y singularmente Reynas, cuyo nombre y fama vivirán siempre en la eternidad; no por el adorno mugeril, y lo precioso de sus joyas; no por el dád; no por el adorno mucheril, y lo presioso de sus chojas; no por el luxo, y las delicias; sino por las obras de piedad, y misericordia.
lucho, y las delisias; sino por las obras de piedád, y misericordia.

Quid possem ego respondere DEO ac Domino meo, qui me implevit honoribus, & opibus cumulavit, si ab illis, quibus utpote subditis prodesse debeo, manum averterem, cumque meam pietatem implorent, & omni auxilio careant, eos a me repellerem, destitutos vel petito subsidio, vel etiam spe ejusdem consequendi? . . . . . Quæ demum res est Majestate regia dignior, quam bene de infelicibus mereri? Certe hoc me docent multa Sanctorum Regum, & præsertim Reginarum exempla, quarum nomen & fama semper in æternitate vivent; non propter mundum muliebrem, aut gemmas pretiosas; non luxus aut deliciarum ergo; sed ob pietatis & misericordiæ opera.

HEXAGLOTTI PRIMI
 PARS II,
 QUÆ
 LIBROS
 GRÆCOS, HEBRAICOS,
 ET
 CHALDAICOS,
 INTRA DIEM UNUM,
 SI VELIS,
 INTELLIGERE ET EXPLICARE DOCET.

PRÆFATIO.

Priore hujus Bidui Parte linguas tres latinæ filiās, gallicam, italicam, hispanicam, non multis paginis exsecutus; Partem tibi alteram offero, Lector Candidè, priore illa etiam breviorē, quā tres alias, græcam, hebraicam, chaldaicamque complector. Nota inter eruditos est Bohuslai nostri Balbini brevitās, qui seculo proximo græcæ linguæ præceptis ita feliciter multos imbuit, ut uno die græce scribere non tantum emendate, verum etiam ornate & copiose discerent. Id ille in suis Humaniorum Disciplinarum Verisimilibus sic narravit, ut madum tamen, quo rem effecerat, silentio præterires. Incessit me pridem cupido experiundæ ejusdem alæ, & compositionis mecum rationibus, ipsa re docui, non intra diem unum, sed intra sextam horam perveniri eo posse, quo Balbinus deduxit, quin etiam tantillo temporis intervallō condendorum versuum artem adjeci. At nunc alia proposita meta est: non jam græce scribendi, quod pauci cupiunt; sed intelligendi celeritatem promitto, cujus rei utilitas latissime patet, siue eloquentiæ omnisque eruditionis humanæ fontes, siue Divinos Libros, Concilia, & antiquissimorum Patrum monumenta spectamus. Hujus ego scopi memor, plurimas grammaticorum minutias sciens effugio, sine quarum plena notitia græce scribi pure non potest, legi commode & utiliter potest. Hac parafimonia factum, ut rem multi laboris ac temporis ad duas tresve horas restringerem, certissimaque teste experientia fastidium in desiderium apud multos converterem. De Hebraicis & Chaldaicis quid sit mei consilii, suo loco aptius, quam hic in limine profitebor. Salve, Lector Optime, & quæsitam tuo solum commoda brevitatem experire.

INSTI.

INSTITUTIONES GRÆCÆ.

¹ Græcarum literarum hæc est forma :

A α. B β. Γ γ. Δ δ. Ε ε. Ζ ζ. Η η. Θ θ. Λ λ. Μ μ. Ν ν. Ξ ξ. Ο ο. Π π. Ρ ρ. Σ σ. ς.

a. b. g. d. e. z, ē. vulgo i. th. i. k. l. m. n. x. o. p. r. f.

Τ τ. Υ υ. Φ φ. Χ χ. Ψ ψ. Ω ω.

t. hebraicum, five u gallicum. vulgo y. ph. ch. pf. δ.

2. Spiritus asper (') respondet nostro h. e. g. αμα legitur *hama*. Spiritu leni (') & accentibus in universum abstineo: quod pace illorum dictum sit, qui tuentur. Liceat illis, arbitrato suo frui; & mihi, meo. Disputandi neque locum festinatio, neque voluntatem rei parvitas mihi permittit.

Articulus. Nomen. Pronomen.

3. Græcorum articulus germanico *der, die, das*, est similis. Tam ille, quam Nomina, & Verba, præter numerum singularem & pluralem etiam dualem habent, cum de duobus sermo est. eum ego, nequid integritati desit, addo quidem: Lector prudens rem usus rarissimi, quoties in Institutionibus his occurret, tuto transiliat.

Sing. Nom. Gen. Dat. Acc. Voc. Dual. N. & A. G. & D. Plur. Nom. Gen. Dat. Acc. Voc.

Masculin.	ὁ	τοῦ	τῷ	τόν	ὦ	τῷ	τοῖν	οἱ	των τοῖς	τοῖς	ὦ
Feminin.	ἡ	τῆς	τῇ	τήν	ὦ	τα	ταῖν	αἱ	των ταις	ταις	ὦ
Neutr.	το	τοῦ	τῷ	τό	ὦ	τω	τοῖν	τα	των τοῖς	τα	ὦ

Ablativo Græci carent.

4. Declinationes simplices quinque sunt. IV parisyllabæ, quinta incrementum capit.

	S. n. g.	d.	a.	v.	D. n. a. v. g. & d.	P. n. g.	d.	a.	v.
I.	α, η, ι. ο, υ, α, γ, η, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.
II.	α, η, ι. η, α, ι. η, α, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.	α, η, ι.
III.	ο, υ, ο. υ, ο. υ, ο.	ο, υ, ο.	ο, υ, ο.	ο, υ, ο.	ο, υ, ο.	ο, υ, ο.	ο, υ, ο.	ο, υ, ο.	ο, υ, ο.
IV.	ω, υ, ω. ω, υ, ω.	ω, υ, ω.	ω, υ, ω.	ω, υ, ω.	ω, υ, ω.	ω, υ, ω.	ω, υ, ω.	ω, υ, ω.	ω, υ, ω.
V.	multi-plex.	-ο, -ι.	-α, -υ.	multi-plex.	-ε.	-οι, -ε, -α.	ων, -οι, -ε, -α.	ων, -οι, -ε, -α.	ων, -οι, -ε, -α.

Explico

Explico Tabellæ usum. Legis e.g. των γλωσσων, in Lexico reperis: Γλωσσα, *lingua*. των articulus, & ων terminatio tui nominis, geminum sunt indicium genitivi pluralis. sensus est ergo *linguarum*. Fac, legere te absque articulo χαρᾶ. In Lexico χαρᾶ est gaudium. Tabella ostendit, α nominativi singularis esse secundæ declinationis, in eaque α pertinere ad dativum singularem. habes igitur sensum, *gaudio*. Quod si reperias γλαυκωπα οφιν, Lexicon tibi suggerit γλαυκωψ, *cæfios habens oculos*, & οφίς, *serpens*. Γλαυκωψ habet incrementum, quia casus obliqui sunt una syllaba nominativo longiores: est igitur quintæ declinationis, cujus incrementa in Tabella designo per virgulam transversam terminationi præpositam. In ea autem declinatione - α est accusativus singularis. Idemque casus est ν sine virgula, seu sine incremento: ac proinde & οφιν accusativus est singularis iu eadem declinatione quinta. Sensus ergo est, *cæsum serpentem*.

5. Declinationes quinque contractæ, meræ propagines declinationis quintæ simplicium. Tabellæ sequentis idem usus est, qui præcedentis.

S. n.	g.	d.	a.	v.	D. n.	a. v.	g.	& d.	P. n.	g.	d.	a.	v.
I.	ης, ες.	εος, υς.	ει, ει.	εα, η, ες.	εε, ει.	εοιν, οιν.	εες, εις, εων, ων.	εσι, εας, εις, εες, εις.	εα, η.	εα, η.	εα, η.	εα, η.	
II.	ις, ι.	εως, ιος.	ιι, ι, ιν.	ιι, ι, ιν.	ιι, ι, ιν.	ιοιν, εων.	ιες, ις, ιων, εων.	ισι, εας, ις, ιες, ις.	εα, η.	εα, η.	εα, η.	εα, η.	
III.	ευς.	εος, εως.	ει, ει, εα.	ευ, εε, η.	ευ, εε, η.	εοιν.	εες, εις, εων.	εσι, εας, εις, εες, εις.	εα, η.	εα, η.	εα, η.	εα, η.	
IV.	ω.	οος, υς.	οι, οι, οα, ω.	οι, ω.	οι, ω.	οιν.	οι, ων.	οις, υς, οι.	οις, υς, οι.	οις, υς, οι.	οις, υς, οι.	οις, υς, οι.	
V.	ας.	ατος, αος, ατι, ας.	ας, ατε, αε, ας.	ας, ατε, αε, ας.	ας, ατε, αε, ας.	ατοιν, α.	ατα, ατων, ασι, ατα, ατα.	ασι, ατα, ατα.	ασι, ατα, ατα.	ασι, ατα, ατα.	ασι, ατα, ατα.	ασι, ατα, ατα.	

6. Desinentia in υς, gen. υος, in plurali nom. & voc. faciunt υες, υς acc. υας, υς.

7. Adjectiva trium terminationum sic flectuntur:

Masc.	ας.	εις.	ην.	ος.	υς.	ως.
Fem.	αινα.	εσσα.	εινα.	η vel α.	εια.	υια.
Neutr.	αν.	εν.	εν.	ον.	υ.	ος.

duarum vero sic:

Masc. & Fem.	ης.	ις.	υς.	υς.	ων.	ωρ.
Neutr.	ες.	ι.	υν.	υ.	ον.	ορ.

8. Comparativi desinunt in τερος, Superlativi in τατος.

9. Pronomina, Ego, Tu, Sui, Hic, ita declinantur:

N

S. n.

	g. n.	g.	d.	a.	D.n.&a.g. & d.	P. n.	g.	d.	a.
Ego.	εγω.	εμῃ, μῃ.	εμοι, μοι.	εμε, με.	νω.	νων.	ἡμεις.	ἡμων.	ἡμιν ἡμας.
Tu.	συ.	σε.	σοι.	σε.	σφω.	σφων.	ὑμεις.	ὑμων.	ὑμιν. ὑμας.
Sui.	ἑ.	οἱ.	ἐ.	σφε.	σφιν.	σφεις.	σφων.	σφισι.	σφας.
Hic.	ἑτος.	τετε.	τατω.	τετον.	τετω.	τετοιιν.	ἑτοι.	τετων.	τετοις. τετες.
Hæc.	αὐτη.	ταυτης.	ταυτη.	ταυτην.	ταυτα.	ταυταιν.	αὐται.	τετων.	ταυταις.
									(ταυτάς.
Ἦος.	τετο.	τετε.	τατω.	τετο.	τετω.	τετοιιν.	ταυτα.	τετων.	τετοις. ταυτα.

V e r b u m.

10. Verba præter Vocem Activam & Passivam habent Mediam, latinis Deponentibus non abfimilem. Ultra latina Tempora addunt Aoristos, quos loco Præteriti, Imperfecti, & Præsentis usurpant. Aoristus Aeolicus propemodum Modo nostro Potentiali respondet. In Verbis consideranda sunt quatuor, Terminatio, Augmentum, Characteristica, & Penultima. Terminationem docebit Tabella Conjugationum: post quam de Penultimis dicam.

11. Augmentum Verba recipiunt sui initio in Imperfecto, Præterito, Plusquamperfecto, Aoristis, & Paulo post Futuro. Aliud est syllabicum, aliud temporale: quorum illud Verbis a consonante, istud a vocali initium fumentibus adhibetur. Augmentum syllabicum est ε, cui in Præterito & Paulo post Futuro præponitur plerumque prima Verbi litera. e. g. τυπτω, verbero: ετυπτον, verberabam: τετυφα, verberavi. Si prima litera sit ρ, duplicatur id post ε ubique; si δ, φ, χ, præponitur literæ ε in Præterito τ, π, κ. e. g. ρεω, fluo: ερρευσα, fluxi. θελω, volo: τεθεληκα, volui. φαινω, ostendo: πεφαγκα, ostendi. χαρασσω, imprimo: κεχαραχα, impressi. Plusquamperfecto ultra consonantem Præteriti additur ε alterum: τετυφα, verberavi: ετετυφειν, verberaveram. Augmentum temporale mutat α & ε in η, ο in ω, αι in η, οι in ω, αυ in ηυ, in quibusdam ε in ει, ευ in ηυ, ει in η. Extra Indicativum jure ordinario solum præteritum retinet augmentum. Composita plerumque augentur in medio, id est, post particulam præfixam, quæ si in vocalem desinat, ea ab ε sequente persæpe eliditur. ut καταπινω, absorbeo: κατεπινον, absorbebam.

12. Pinax seu Tabella omnium Characteristicarum pro Voce activa & passiva: nam Tempora Verbi medii cum activis fere consentiunt. Dividuntur in sex classes.

Præf.

<i>Præf. Imp. Aor. 2. & Fut. 2. act. & pass.</i>	<i>Fut. 1. act. Aor. 1 act. & Aor. Æol.</i>	<i>Præt. Perf. & Plusq. act.</i>	<i>Præt. Perf. & Plusq. pass.</i>	<i>Aor. 1. pass. & Fut. 1. pass.</i>
I. β. π. πτ. φ.	ψ.	φ.	μμ. ψ. πτ. φθ.	φθ.
II. γ. κ. κτ. χ.	ξ.	χ.	γμ. ξ. κτ. χθ.	χθ.
III. δ. τ. θ.	σ.	κ.	σμ. ζ. στ. σθ.	σθ.
IV. ζ. σσ. ττ.	ξ. σ.	χ. κ.	γμ. ξ. κτ. χθ. vel σμ. σ. στ. σθ.	χθ. σθ.
V. λ. μ. μν. ν. ρ.	λ. μ. ν. ρ.	κ. λ. κ. ρ. κ. γ. κ. μ. κ.	μ. στ. θ. vel λ. μ. λ. σ. λ. τ. λ. θ. vel ρ. μ. ρ. σ. ρ. θ. &c.	θ. λ. θ. ρ. θ. ρ.
VI. <i>omnes vocales & diphthongi,</i>	σ.	κ	μ. σ. τ. θ. vel σ. μ. θ. vel σ. τ. σ. θ.	

13. Tabula Conjugationis Verbi Activi.

	S. Ego.	Tu.	Ille.	D. Nos dno.	Vos duo.	Illi duo.	P. Nos	Vos.	Ill.
Indicativi									
Præfens	ω	εις	ει.	—	ετον	ετον.	ομεν	ετε	οσι.
Imperf.	ον	εις	ει.	—	ετον	ετην.	ομεν	ετε	ον.
Præter.	α	ας	ει.	—	ατον	ατην.	αμεν	ατε	ασι.
Plusq.	ειν	εις	ει.	—	ειτον	ειτην.	ειμεν	ειτε	εισαν.
Aor. I.	α	ας	ει.	—	ατον	ατην.	αμεν	ατε	αν.
Aor. II.	ον	εις	ει.	—	ετον	ετην.	ομεν	ετε	ον.
Futur. I.	ω	εις	ει.	—	ετον	ετον.	ομεν	ετε	οσι.
Futur. II.	ω	εις	ει.	—	ειτον	ειτον.	εμεν	ειτε	οσι.
Imperat.									
Præfens	—	ε	ετω.	—	ετον	ετων.	—	ετε	ετωσαν.
Præter.	—	ε	ετω.	—	ετον	ετων.	—	ετε	ετωσαν.
Aor. I.	—	ον	ατω.	—	ατον	ατων.	—	ατε	ατωσαν.
Aor. II.	—	ε	ετω.	—	ετον	ετων.	—	ετε	ετωσαν.
Optativi									
Præfens	οιμι	οις	οι.	—	οιτον	οιτην.	οιμεν	οιτε	οιεν.
Præter.	οιμι	οις	οι.	—	οιτον	οιτην.	οιμεν	οιτε	οιεν.
Aor. I.	αιμι	αις	αι.	—	αιτον	αιτην.	αιμεν	αιτε	αιεν.
Aor. II.	οιμι	οις	οι.	—	οιτον	οιτην.	οιμεν	οιτε	οιεν.
Aor. Æol.	εια	ειας	ειε.	—	ειατον	ειατην.	ειαμεν	ειατε	ειαν.
Futur. I.	οιμι	οις	οι	—	οιτον	οιτην.	οιμεν	οιτε	οιεν.
Futur. II.	οιμι	οις	οι.	—	οιτον	οιτην.	οιμεν	οιτε	οιεν.
Conjunct.									
Præf.	ω	ης	η.	—	ητον	ητον.	ωμεν	ητε	ωσι.
Præter.	ω	ης	η.	—	ητον	ητον.	ωμεν	ητε	ωσι.

Aor. I. & II. ejusdem terminationis cum Præfente & præterito.

Infinitiv. Præf. ειν. Præt. εναλ. Aor. I. αι. Aor. II. ειν. Futur. I. ειν. Fut. II. ειν.

Particip. Præf. ων, οντος. εσα. ον, οντος. Præt. ως, οτος. υια. ος, οτος. Aor. I. ας, αντος. ασα. αν, αντος. Aor. II. ων, οντος. εσα. ον, οντος. Fut. I. ων, οντος. εσα. ον, οντος. Fut. II. ων, υντος. εσα. αν, αντος.

14. Tabula Conjugationis Verbi Passivi.

	S. Ego.	Tu.	Ille.	D. Nos duo.	Vos duo.	Illi duo.	P. Nos.	Vos.	Illi.				
Indic. Præf.	ομαι	η	εται.	ομεν	εσθον	εσθον.	ομεθα	εσθις	βοντα.				
Imperfect.	ομην	ε	ετο.	ομεν	εσθον	εσθην.	ομεθα	εσθις	οντο.				
Præterit.	αι	αι	αι.	εσθον	ον	ον.	εσθα	ε	υται.				
Plusquamp.	ην	ω	ο.	εσθον	ον	ην.	εσθα	ε	υτο.				
Aor. I.	ην	ης	η.	—	ητον	ητην.	ημεν	ητε	ησαν.				
Aor. II.	ην	ης	η.	—	ητον	ητην.	ημεν	ητε	ησαν.				
Futur. I.	ησομαι	ησῃ	ησεται.	ησομεν	ησεσθον	ησεσθον.	ησομεθα	ησεσθις	ησονται				
Futur II.	ησομαι	ησῃ	ησεται.	ησομεν	ησεσθον	ησεσθον.	ησομεθα	ησεσθις	ησονται				
Paul. post F.	ομαι	η	εται.	ομεν	εσθον	εσθον.	ομεθα	εσθις	οντα.				
Imperat. Pr.	—	ε	εσθω.	—	εσθον	εσθων.	—	εσθις	εσθω.				
Præterit.	—	ο	ω.	—	ον	ων.	—	ε	ωσαν.				
Aor. I.	—	ητι	ητω.	—	ητον	ητων.	—	ητε	ητωσαν.				
Aor. II.	—	ητι	ητω.	—	ητον	ητων.	—	ητε	ητωσαν.				
Optat. Præf.	οιμην	οιο	οιτο.	οιμεν	οισθον	οισθην.	οιμεθα	οισθις	οισονται.				
Præterit.	ημην	ηο	ητο.	ημεν	ησθον	ησθην.	ημεθα	ησθις	ηυτο.				
Aor. I & II.	ειην	εις	ειη.	—	ειητον	ειητην.	ειμεν	ειητε	ειησαν.				
Fut. I & II.	ησοιμην	ησοιο	ησοιτο.	ησοιμεν	ησοισθον	ησοισθην.	ησοιμεθα	ησοισθις	(ησοιονται.)				
Paul. post F.	οιμην	οιο	οιτο.	οιμεν	οισθον	οισθην	οιμεθα	οισθις	οισονται.				
Conjunct. Pr.	ωμαι	η	ηται.	ωμεν	ησθον	ησθον.	ωμεθα	ησθις	ωντα.				
Præterit.	ωμαι	η	ηται.	ωμεν	ησθον	ησθον.	ωμεθα	ησθις	ωντα.				
Aor. I & II.	ω	ησ	η	—	ητον	ητον.	ωμεν	ητε	ωσαν.				
Infinit. Præf.	εσθαι.	Præt.	αι.	Aor. I.	ηναι.	Aor. II.	ηναι.	Fut. I.	ησεσθαι.	Fut. II.	ησεσθαι.		
Paulo post Fut. εσθαι.													
Particip. Præf.	ομενος.	ομενη.	ομενον.	Præt.	ενος.	ενη.	ενον	Aor. I & II.	εις.	εντος.	εισα.	εν.	εντ.
Fut. I & II. ησομενος. ησομενη. ησομενον. Paulo post Fut. ομενος. ομενη. ομενον.													

15. Tabula Conjugationis Verbi Medi.

	S. Ego.	Tu.	Ille.	D. Nos duo.	Vos duo.	Illi duo.	P. Nos.	Vos.	Illi.
Indic. Præf.	ομαι	η	εται.	ομεν	εσθον	εσθον.	ομεθα	εσθις	οντα.
Imperfect.	ομην	ε	ετο.	ομεν	εσθον	εσθην.	ομεθα	εσθις	οντο.
Præterit.	α	ας	ε.	—	ατον.	ατον.	αμεν	ατε	ασα.
Plusquamp.	ειν	εις	ει.	—	ειτον	ειτην.	ειμεν	ειτε	εισαν.
Aor. I.	αμην.	ω	ατο.	αμεν	ασθον	ασθην.	αμεθα	ασθις	αντο.
Aor. II.	ομην	ε	ετο.	ομεν	εσθον	εσθην.	ομεθα	εσθις	οντο.
Fut. I.	ομαι	η	εται.	ομεν	εσθον	εσθον.	ομεθα	εσθις	οντα.
Fut. II.	ημαι	η	ειται.	ημεν	εισθον	εισθον.	ημεθα	εισθις	ειντα.
Imperat. Pr.	—	ε	εσθω.	—	εσθον	εσθων.	—	εσθις	εσθω.
Præter.	—	ε	ετω.	—	ετον	ετων.	—	ετε	ετωσαν.
Aor. I.	—	αι	ασθω.	—	ασθον	ασθων.	—	ασθις	ασθωσαν.
Aor. II.	—	ε	εσθω.	—	εσθον	εσθων.	—	εσθις	εσθωσαν.

S. Ego

	S. Ego.	Tu.	Ille.	D. Nos duo.	Vos duo.	Illi duo.	P. Nos.	Vos.	Illi.
Optativi Præf.	οιμην	οιο	οιτο.	οιμεδον	οισδον	οισδην.	οιμεδα	οισδα	οιγτο.
Præterit.	οιμ	οις	οι.	—	οιτον	οιτην.	οιμεν	οιτε	οιεν.
Aor. I.	αιμην	αιο	αιτο.	αιμεδον	αισδον	αισδην.	αιμεδα	αισδε	αιγτο.
Aor. II.	οιμην	οιο	οιτο.	οιμεδον	οισδον	οισδην.	οιμεδα	οισδε	οιγτο.
Fut. I. & II.	οιμην	οιο	οιτο.	οιμεδον	οισδον	οισδην.	οιμεδα	οισδε	οιγτο.
Conjunct. Præf.	ωμαι	η	ηται.	ωμεδον	ησδον	ησδον.	ωμεδα	ησδε	ωνται.
Præterit.	ω	ης	η.	—	ητον	ητον.	ωμεν	ητε	ωσι.
Aor. I. & II.	ωμαι	η	ηται.	ωμεδον	ησδον	ησδον.	ωμεδα	ησδε	ωνται.
Infinit. Præf.	εσθαι.	Præterit.	εναι.	Aor. I.	ασθαι.	Aor. II.	εσθαι.	Fut. I.	εσθαι.
Particip. Præf.	ομενος.	ομενη.	ομενον.	Præterit.	ως, οτος.	υια, ος, οτος.	Aor. I.	αμενος.	αμενη.
	αμενον.	Aor. II.	ομενος.	ομενη.	ομενον.	Fut. I.	ομενος.	ομενη.	ομενον.
		Fut. II.	εμενος.	εμενη.	εμενον.				

Vides, Præfens & Imperfectum Medii, etfi sensu Activa, terminatione ubique cum Passivo convenire.

16. Penultima nonnunquam mutatur, hoc modo:

In Præterito Verborum quintæ Classis Penultima Thematis ε vel ει mutatur in α.

In Aoristo primo eorundem α & αι in η, αι in α.

In Aoristo secundo αι, ου, ε, ει, ω, in α. nonnunquam ει in ι, ευ in υ, ε in ο. Si sequantur duæ consonantes, omittitur altera, ut τυπτω, ετυποι. Adde in IV Classe Verba illa, quæ Characteristicam Futuri habent, ξ, hic ejus loco acquirere γ, quæ vero σ, hic habere δ.

In Futuro Primo Verborum quintæ Classis αι fit α, ει fit ε. In Verbis sextæ Classis α & ε plerumque in η transit, idque etiam in Præteritis, Plusquamperfectis, & Aoristis primis omnium Vocum servat.

In Passivo Præterito & Aoristo primo ρε sæpe in ρα mutatur.

In Præterito Medii αι in η vel η, ει in οι, item ε & ει in ο. Observa, Characteristicam hujus Præteriti eandem esse, quæ Aoristi secundi.

17. Verba VI Classis in αω, εω, & οω, contrahi solent in Præsenti & Imperfecto per omnes Modos, hac ratione:

αο & αω contrahitur in ω.

α cum alia quacunque vocali, in α.

εε in ει, εο in ε, ante alias vocales abjicitur.

ι subscriptum. e. g. τιμαοιμι, τιμαωμι, honorem.

οε, οο, οη, in ο.

οη, & οω, in ω.

οη, οοι, & οει, in οι, sed in Infinitivo οειν in εν.

υ semper abjicitur

18. Laboriosis ambagibus Verborum in μ torquere te, Lector, nolo; quæ ex illis inusitata sunt, sine dispendio ignorare te patior; quæ usitata, ope Lexici, de quo postea, & facili conjectura assequi licebit.

Constructio.

19. Apostrophus (') est signum omissionis vocalis aut diphthongi in fine vocabuli, cum sequens a vocali vel diphthongo inchoatur. $\beta\epsilon\lambda\omicron\mu\epsilon\gamma\omega$, pro $\beta\epsilon\lambda\omicron\mu\iota$, volo ego. Si sequens vocabulum notetur spiritu aspero, & $\nu\iota\chi$ apostropho elisa desinat in π , κ , τ , mutatur π in ϕ , κ in χ , & τ in δ . $\nu\upsilon\chi\delta'$ δλην, pro $\nu\upsilon\chi\tau\alpha$, totam noctem.

20. Interpunctio cum latina convenit, nisi quod nostrum colon (:) aut hypocolon (;) per punctum supra lineam expriment, & pro nostro interrogandi signo (?) usurpant id, quod nobis hypocolon est.

21. Quæ literis ι & ϵ finiuntur, euphoniæ gratia sæpe ν recipiunt, si vocalis aut interpunctio major sequatur.

22. Articulus sæpe sumitur substantive. $\tau\alpha$ Πλατωνος, Platonis libri. $\tau\alpha$ εμᾶ, res meæ. δ Φιλίππου, Philippi filius. δ εξω, externi, qui foris sunt. $\tau\alpha$ ἐφ' ἡμῖν, quæ in nostra sunt potestate, quæ in nobis sita sunt.

23. Nominativus pro Vocativo, Atticismus est.

24. Substantiva nonnunquam omittuntur. $\kappa\alpha\delta'$ ἐκασην, quotidie, unaquaque, nimirum die. $\tau\eta$ αὐριον, cras; $\tau\eta$ σημερον, hodie; $\tau\eta\chi\theta\epsilon\iota$, heri; intellige, ἡμερᾶ, die crastino, præsentē, hesterno.

25. Ablativum nostrum absolute positum fere Genitivo efferunt; Ablativum Instrumenti, Causæ, ac Modi, plerumque Dativo. Tempus, sive per quando, sive per quamdiu interrogetur, Accusativum, Genitivum, Dativum admittit. Locum aliquando syllabis Substantivo affixis designant. e. g. ab $\upsilon\rho\alpha\nu\omicron\varsigma$, cælum, fit $\upsilon\rho\alpha\nu\omicron\theta\epsilon\nu$, $\upsilon\rho\alpha\nu\omicron\theta\epsilon$, de cælo, $\upsilon\rho\alpha\nu\omicron\delta\iota$, in cælo. sic $\alpha\theta\eta\nu\eta\sigma\iota$, Athenis, $\alpha\theta\eta\nu\alpha\zeta\epsilon$, Athenas.

26. Adjectivum neutrum cum articulo sæpe substantive accipiendum est. $\tau\omicron$ ἀληθ\(\epsilon\iota\varsigma\), veritas. Adjectivum vero neutrum sine articulo pro adverbio sæpissime ponitur. $\kappa\alpha\lambda\omicron\nu$, belle, bene. $\tau\alpha\chi\iota\varsigma\alpha$, celerrime. desinuat & in $\alpha\kappa\iota\varsigma$, sicque in adverbium transeunt. $\pi\lambda\epsilon\iota\varsigma\alpha\kappa\iota\varsigma$, sæpissime.

27. Adjectiva, quæ scientiam, dignitatem, copiam, communionem, desiderium, curam, & his contraria significant; itemque comparativa, & quæ principio α privativum habent, aut in $\chi\omicron\varsigma$ desinunt, vel pretium, diversitatem, & ordinem numeri denotant, Genitivo junguntur. $\omicron\iota\nu\epsilon$ μεσσοῦ, vino plenus. $\alpha\nu\alpha\zeta\iota\omicron\varsigma$ αἰνῶ, indignus laude. $\mu\epsilon\iota\zeta\omicron\nu$ με δακτυλῶ, major me, uno digito.

gito. επιθυμιων ακρατης, cupiditatibus haud imperans. αδεως δευτερος, nulli secundus.

28. Composita ex συν & ὅμω Dativum poscunt.

29. Ubi Latini Pronomina ponunt possessiva, meus, tuus, suus, noster, vester, Græci fere primitiva & demonstrativum usurpant. πατηρ ἡμων, pater noster. ὁ οἶκος σου, domus tua. εν ταις καρδιαις αυτων, vel αὐτων, in cordibus suis.

30. Relativa nonnunquam Substantivi sui præcedentis casum sequuntur. περι παντων, ὧν (pro ᾧ) ηρξατο Ιησους ποιειν τε και διδασκειν. de omnibus, quæ cepit Iesus facere & docere.

31. Verba aliquando geminantur. εσι γραφων, est scribens, id est, scribit. sic & τυγχανω, γινομαι, υπαρχω, & Φυω Verbis adduntur. εχω γραφειν, scripsi. μελλω γραφειν, scribam.

32. Verbum singularis numeri passim jungitur Nominativo plurali.

33. Verba sentiendi, & omnium sensuum, accusandi, absolvendi, admirandi, aberrandi, appetendi, æstimandi, abundandi & egendi : abstinendi, cedendi, consequendi & privandi, contemnendi & negligendi, curandi, definendi & incipiendi, dimittendi & parcendi, discrepandi & distandi, dominandi, excellendi, & superandi, emendi, fruendi, liberandi, participandi, petendi, prohibendi, separandi, & Composita ex απο, εκ, & μετα Genitivo gaudent.

34. Verba adorandi, conservandi, hortandi, jubendi, occurrendi, precandi, pugnandi, reprehendendi, sequendi, utendi, & Composita ex αντι, εν, επι, παρα, περι, προς, συν, & υπο, Dativum poscunt.

35. Verba adulandi, benefaciendi, miserendi, nocendi, Accusativo junguntur.

36. Passiva cum Dativo construuntur, vel beneficio præpositionis cum Genitivo.

37. Infinitivus cum articulo servit instar Gerundii, vel Substantivi. τε τυγχανειν, potiundi gratia. εν τω λαλειν, in medio sermone. μετα το δεικναι, post canam.

38. Particulas ὥς & ὥς, ita ut, sequitur infinitivus.

39. Participia sæpe latini Infinitivi loco adhibentur. παυε δακρυων, desine flere, id est, flere.

40. Latinorum dus, da, dum, supplent Verbalia in εον, oriunda a Præterito passivo, rejecto ejus augmento. γραπτεον μοι λογον, scribenda est

est mihi oratio, α γεγραπται. Declinantur etiam Verbalia in modum Adjectivorum, τεος, τεα, τεον.

41. In quos casus Verba beneficio Præpositionum transeant, dicere non est necesse, cum præpositionum omnium regimina satis indicentur in Lexico, de quo jam memorandum est.

De Ufu Lexici.

42. Ad finem, qui a nobis hic quæritur, idoneum præ cæteris est Lexicon Cornelii Schrevelii, quippe quod vocabulis formatis plenum, linguæ græcæ tirones innumeris difficultatibus expedit, multoque magis legentibus, quam componentibus scriptum est. Quoniam tamen petere nemo sanus potest, ut libro tantillo copiosissimi illius sermonis græci vocabula singula contineantur: admonebo breviter, qua ratione ex iis, quæ recenset, perveniri ad omissorum notitiam possit.

43. Composita, quibus præ populis aliis abundant Græci, quoties desiderabuntur, redeundum ad simplicia erit: quæ ut apte secerni ab incipientibus possint, Catalogus deinde Particularum addetur, a quibus initium fieri Compositorum solet. Multa vero Composita non particulam aliquam, sed Substantivum aut Adjectivum priore sui parte collocatum habent, ut λογοδαιδalos. earum vocum utramque si seorsum indages, sensus nullo negotio innotescet. λογος *verbum* est, Δαιδαλος *artifex*: λογοδαιδalos *ergo verborum Faber*.

44. Si Verbum, quale petis, non reperias, præfige vel detrahe augmentum (§ 11), sive syllabicum, sive temporale e. g. γεγραφα non occurret, sed γραφω invenies. ησιμωκα non habet Schrevelius: at αισιμωω, *insumo, impendo*, habet.

45. Sæpe facilis est divinatio ex cognatis. Non exponit Schrevelius, quid sit πυρρεω, αναβας, συνεχει. sed Πυρρος, inquit, *fax* est, Αναβας *ascendens*, Συνεχεις *assidue*. Proclive est hinc sentire, quid superiora illa sibi velint, nempe, *facem præfero, ascensio, assiduum* sive *assidue*. Si post hæc omnia, unum aliquando vocabulum e sexcentis non deprehendas, græcæ linguæ ubertati id condonandum erit, sensui non admodum obfuturum, & si res mereri videbitur, e Lexico abundantiore petendum.

46. Numeri arithmetici sunt ipsæ literæ alphabeti, quarum valorem ad cuiusque literæ initium Schrevelius docet. Adde tantum signa ς & 7, quorum illud 6, hoc 90 significat. Jam satis comparatus, Amice Lector, ad Exercitationem transgredere, omissis, quæ hic interjicio.

Poetica.

Poetica.

47. Mira est poetarum licentia in literis mutandis, recidendis, addendis. Passim diphthongos solvunt, α pro η, η pro α, ω pro ο, imo & pro ε scribingunt, augmenta Verborum revellunt, literas metri causa duplicant, ε vocabulis præfigunt aut interponunt; eadem audacia ab Lektore exponendi, qua scribere.

48. In Declinationibus Nominum parisyllabis Genitivum singularem sæpe formant in ω, αω, εω, οιο, pluralem in αων & εων, Dativum pluralem in αισι, ησι, οισι. Syllabam φι casibus omnibus assuunt. Dativum pluralem quintæ in εσι & εσσι finiunt. Incrementum ε per totam tertiam Contratarum in η mutant.

49. In Pronominibus, præter usitatas formas (§ 9), & eas, quas suo loco Schrevelius explicat, etiam has sibi finxere:

Ego. εμεο, μεο, μειο, mei. μιν, εμοινη, mihi. ἡμεῖς, nos. ἄμεω, nostri. ἡμεῖας, ἡμμεας, nos. Τυ. σειο, τυ. ὑμεες, ὑμειες, vos. sic & in ceteris casibus. In singulari ubique additur γε. Σὺ. ἐο, ἐοθεν, sui. ἐε, se. σφωγ, sibi duobus. σφεε, se duos. σφεες, σφες, ipsi. σφω, sibi ipsis.

In Possessivis eadem libertas, quæ in Primitivis, unde nascuntur. Demonstrativo εἶς, ubique i adjiciunt.

50. Verborum Imperfecta & Aoristos formant in σκον. σκες, σκε &c. Augmentum Præteriti alienis etiam Temporibus & omnibus Modis addunt. κ, σ, τ, ante incrementa & ultimas syllabas omittunt. Pro Imperativo Genitivum pluralem Participii usurpant. Terminationes ειν, εθα, ε, ησαν, mutant in εν, εσθα εο, εν. Interponunt α ante ultimas syllabas. Verba in ι fingunt, præfixo ι, & ante ι reduplicatione primæ literæ facta.

51. CATALOGUS PARTICULARUM,

quæ græcis vocabulis præfiguntur.

Α - βαρής, non onerosus.

αμφ - επω, circumcirca persequor.

αμφι - βαίνω, circumteo.

αν - αἶρω, tollo.

ανα - πνεω, respiro.

ανδ - ιστημι, resisto,

απ - αξιος, aequalis pretii.

αντι - χεῖμαι, oppono.

απ - ερχομαι, abeo, exeo.

απο - θνήσχο, morior.

αφ - αἶρω, aufero.

δι - ερχομαι, transeo. δι - πτε, bipes.

δια - στυω, distraho.

δυσ - εργος, piger ad opus.

εγ-γλυφω, *infulpo.*
 εις-αγω, *introduco.*
 εκ-χεω, *effundo.*
 ελ-λειπω, *relinquo.*
 εμ-παιζω, *illudo.*
 εν-τελλομαι, *jubeo.*
 εξ-ωδεω, *expello.*
 εσ-αγειρω, *congrego.*
 ευ-οδω, *prosperum iter praebet.*
 ημι-ωριον, *semihora.*
 καθ-ευδω, *dormio.*
 κατ-αρκεω, *sufficio.*
 κατα-σελλω, *reprimio.*
 μεθ-επω, *investigo.*
 μετ-αλλαττω, *transmuto.*
 μετα-σρεφω, *converto.*
 μο-στρονος, *particeps solii.*

παρ-αιδυσσω, *quatefacio.*
 παρα-κλαιω, *juxta fleo.*
 περι-ζωννυμι, *praecingo.*
 προ-φθανω, *praevengo.*
 προσ-πηγνυμι, *affigo.*
 συ-ζητεω, *disputo.*
 συγ-καθιζω, *una colloco.*
 συλ-λεγω, *colligo.*
 συμ-πορευομαι, *una proficiscor.*
 συν-θλιβω, *comprimio.*
 συρ-ραπτω, *confuo.*
 τρι-κεφαλος, *triceps.*
 υπ-ακω, *obedio.*
 υπερ-νικω, *plusquam vincio.*
 υπο-πιπτω, *decido, delabor.*
 εφ-ορκομαι, *suspensum habeo.*

EXERCITATIO,

Diogenis Apophthegmata,

Ex Diogene Laertio in Vita.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11
 Αλλας και πωλυμενος ηρωτηθη τι οιδε ποιειν απειρινετο, Ανδρωι αρχειν. και
 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22
 προς τον κηρυκα, Κηρυσσε, εφη, ει τις εδελοι δεσποτην αυτα πριασθαι.
 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34
 Κωλυθεις καθιζεσθαι, υδεν εφη διαφerein, και γαρ τας ιχθυς, οπως αν κειντε,
 35
 πιπρασκεσθαι.

1) L. (ita brevitatis ergo Schrevelii Lexicon indicabo) *captus.*

2) L. *et.*

3) L. Πωλεω, *vendo.* Participium Praesentis Passivi (§ 14.) πωλεομενος. Ver-
 bain εω (§ 17) *contrahunt so in s. ergo πωλεομενος, dum venditur.*

4) L. ηρωτα ab ερωτω, *interrogo, a est Characteristica sextae Classis, ad quam*
Ver-

Verbum hoc pertinet (§ 12) in Aor. 1. Passivo. hujus tertia persona singularis (§ 14) in Indicativo definit in η. ergo, *interrogatus est*.

5) L. *quid?*

6) L. *novi, nosti, novit.*

7) L. ποιει, *facit*, a ποιειν. Id in Infinitivi activi Tempore Præsenti (§ 13) facit ποιειν, & (§ 17) ε abjicitur ante ει. ergo ποιειν, *facere*. Punctum supra lineam (§ 20) est colon.

8) L. απεκρινατο, 3 sing. Aor. I med. ab *respondeo*. Ut Aoristus primus (§ 15) in ατο, ita proximus ei Aoristus secundus definit in ετο, estque sensus utriusque idem., *respondit*.

9) L. ανδρος, gen. sing. ab ανηρ, *vir*. terminatio ων (§ 4) est nota Genitivi pluralis. ergo, *virorum*.

10) L. in Αρχει, αρχειν præf. inf. act. ab αρχω, *impero*. Itaque narrationis hæc est series: *Cum esset captus, & venderetur, interrogatus est, quid opificii nossent.* (nam Conjunctivus noster sæpissime Græcis fit Indicativus. *respondit, Hominibus imperare.* Verba dominandi (§ 33) Genitivum regunt.

11 & 12) L. ε, *ad*.

13) articulus mascul. (§ 3) accus. sing.

14) L. Κηρυξ, υχος, *præco*. Est quintæ simplicium, quia incrementum habet (§ 4) ac proin accusativum singularem indicat, qui in ea Declination per - α terminatur. *præconem*.

15) L. Κηρυσσω, *prædico, publico*. Imperativi act. Præs. (§ 13) in ε. *prædica proclama*. 16) L. *dixit*.

17) *fi*. 18) L. *aliquis*. 19) L. *velit*. 20) L. Δεσποτης, *dominus*. Prima simpl. (§ 4) accus. sing. *dominum*. 21) L. *sibi ipsi*. 22) L. in Πριαμαι, *emere*. Et ad præconem, *Clama, inquit, nunquis velis sibi dominum emere*.

23) L. in Κωλυω, *prohibeo*, κωλυθην, Aor. I pass. rejecto augmento ε, qui extra Indicativum (§ 11) & terminatione εις (§ 14) ex Particip. Aor. I assumpta, prodit κωλυθεις, *prohibitus*. 24) L. Καθιζω, *sedeo*. εσθαι (§ 15) Præs. Inf. Medii. *sedere*.

25) L. *nullum*. sive *nihil*. 26) ut n. 16. 27) L. Διαφερει, *interest, refert*. εν (§ 13) Præs. Inf. Act. *interesse*.

28 & 29) L. *nam ε*. 30) articulus masc. (§ 3) accus. plur. 31) L. *piscis*. υς pro υας contractum (§ 6) accus. plur. *piscēs*. 32) L. *quomodo*. 33) L. conjunctio expletiva. Latino more dicas, *quomodocunque*. 34) L. in Κεονται, κειντο, *jacuerit*. nimirum ex Præsenti Opt. Med. (§ 15), cujus ultima per-

persona in οντο. ergo, jacuerint. 35) L. Πιπρασκω, vendo. εσθαι (§ 14) Præf. Inf. Pass. vendi. Prohibitus sedere, nihil aiebat interesse: nam εἰ pisces, quomodocunque jacuerint, vendi.

36 Εισαγαγοντος τινος αυτον εις οικον πολυτελη και κωλυοντος πτυσαι, επειδη
46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56
εχρεμψατο, εις την οψιν αυτη επτυσεν, ειπων, χειρονα τοπον μη ευρηκεναι.

36) L. in εισαγαγη, esse hunc Aor. II Conj. Act. ab *introducō*. οντος (§ 13) Genitivus Participii ab eodem Aoristo. Genitivus hic absolute positus (§ 25) est noster Ablativus. ergo, *introducente*. 37) L. Τις, τινος, *aliquis, quidam. quodam*. 38) L. αυτος, *ipse*. Tertiæ simpl. (§ 4) acc. sing. *ipsum*. 39) L. *in*. 40) οικος, *domus*. Tertiæ simpl. (§ 4) accus. sing. *domum*. 41) L. πολυτελης, *pretiosus*. Primæ Contractarum (§ 5) accus. sing. *perornatam*.

42) L. εἰ. 43) L. Κωλυω, *prohibeo*. οντος (§ 13) Particip. Præf. Act. in Genitivo (§ 25) absolute posito. *prohibente*. 44) L. Πτυω, *exspuo*. σ in Verbis sextæ Classis (§ 12) est Characteristica Aoristi primi, qui (§ 13) α habet in Inf. *exspuere*. 45) L. *postquam*. 46) Χρεμπτομαι, *screeo*, πτ, Characteristica Verborum primæ Classis (§ 12) in Aor. primo facit ψ. ατο (§ 15) Aor. I Med. *screeaverat*.

47) L. *in*. 48) articulus fem. (§ 3) accus. sing. Articulos, satis jam notos, deinceps omitto. 49) L. Οψις, *vultus, facies*. Secundæ Contr. (§ 5) accus. sing. *faciem*. 50) L. αυτος, *ipse*. Tertiæ simpl. (§ 4) gen. sing. *ipsius*. 51) Si ε augmentum rejeceris (§ 44), invenies Πτυω, de cuius Aoristo I dictum est n. 44. ε (§ 13) terminatio Aor. I Ind. Act. ε euphonicum (§ 21) *exspuit*.

52) L. in Ειπω, *dicens*. 53) L. in χειρον, *χειρονος, pejoris*. accus. sing. quintæ simplicium (§ 4), quæ ex incremento agnoscitur. 54) L. Τοπος, *locus*. Tertiæ simpl. (§ 4) acc. sing. *locum*. 55) L. non. 56) L. *reperire*. Colli-ge: *Introducente eum quodam in domum perornatam, εἰ vetante spuere, cum screeasset, in os hominis exspuit, dicens, pejorem se locum haud reperiisse*.

57 58 59 60 61 62 63 64
Φωνησας ποτε, Ιω ανθρωποι, συνελθουστων καδικετο τη βακτηρια, ειπων,
65 66 67 68
ανθρωπους εκαλεσα, ε καθαματα.

57) L. Aor. I part. act. a voce. *cum vocasset, cum clamaasset*. 58) L. *aliquando* 59) L. *heu!* Narratio ipsa docet, hic interpretandum esse *heus*. 59) L. Ανθρωπος, *homo*. Tertiæ simpl. (§ 4) Voc. plur. *homines!*

61) L.

61) L. in συνελθεν, gen. plur. Aor. II. part. act. a *convenio, cum convenissent*.
62) L. *percussit*. 63) L. *baculus*. Secundæ simpl. (§ 4) dat. sing. Dativus
Instrumenti (§ 25). *baculo*.

64) ut n. 52. 65) ut n. 60. accus. pl. *homines*. 66) L. in *εκαλεσσε, vocavit*.
Sed hic prima persona, quia in α (§ 13). *vocavi*. 67) L. *non*. 68) L. *non*
habet. sed ex eognato Καθαρμοσ, *purgatio*, facile intelligitur, *purgamen-*
ta dici. *Cum exclamasset, Heus homines! convenientes baculo percussit dicens,*
Homines vocavi, non purgamenta.

69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81
Προς τας ειποντας, Γερων ει, και λαπον ανες, Τι δε, εφη, ει δολιχον εδραμην,
82 83 84 85 86 87 88 89 90
προς τω τελει εδει με ανειναι, και μη μαλλον επιτειναι ;

69) L. *προς* cum accusativo, *ad*. 70) ut n. 52. sed hic accusativus plur. (§ 4)
ab genitivo Participii οντος, (§ 13). *dicentes*. 71) L. *senex*. 72) L. *es*. 73 &
74) L. *Et quod superest, Et deinceps*. 75) L. *remitte*.
76 & 77) L. *Quid autem?* 78) L. *dixit*. 79) L. *si*. 80) L. *spatium 12 aut 24*
stadiorum. acc. sing. 81) L. *cucurri*. 82) L. *προς* cum dativo, *ad, apud*. 83)
L. dat. a *finis, ad finem*. 84) L. *oportebat*. Indicativus græcus pro latino
Conjunctivo. 85) *me*. (§ 9.) 86) L. *remisisse* 87 - 89) L. *Et non magis*.
90) L. *Επιτεινω, intendo*. Characteristica Verbi quintæ Classis (§ 12) in
Aor. I Act. qui terminationem αι (§ 13) habet in Inf. *intendere*. Signum
(;) interrogandi (§ 20) *Ad dicentes, senex es, remitte jam aliquando. Quid*
enim, inquit, si in stadio cucurrissem, ad finem oportebatne me remittere, an non
potius contendere?

91 92 93 94 95 96 97 98 99 100
Προς τας ερπυσαντας επι την τραπεζαν μου, Ιδου, Φησι, και Διογενης παρασιτης
101
τρεφει.

91) L. *προς* cum accusativo, *ad*. 92) L. *Ερπυζω, serpo, repo, vado*. σ in Ver-
bo quartæ Classis (§ 12) Characteristica Aoristi primi, qui (§ 13) αντος
habet in ejusdem Aoristi Participio. αι (§ 4) in quinta simpl est accus.
plur. *adrepentes, accedentes*. 93) L. *επι* cum accus. *adversus*. 94) L. *mensa*.
Secundæ simpl. (§ 4) acc. sing. *mensam*. 95) L. *mus*. Contractus accusa-
tivus pl. (§ 6) *mures*.

96) L. *Ecce*. 97) L. *dicit*. 98 & 99) L. *Et Diogenes*. 100) L. *non* habet.
Divide ergo (§ 43) & in Στρος reperies παρασιτος, *adulator, seu parasitus*

172 173 174 175 176 177 178 179 180 181
 Ἀλεξάνδρῳ ποτε ἐπισκεντοῖς αὐτῷ, καὶ εἰπόντος, Ἐγὼ εἰμι Ἀλεξάνδρος ὁ μέγας
 182 183 184 185 186
 βασιλεὺς. Κἀγὼ, Φησι, Διογενὴς ὁ κύων.

172) L. *Alexandri*. 173) L. *aliquando*. 174) L. *instantis*, ab ἐφίσημι, *insto*, *supervenio*. Genitivus absolute positus (§ 25.) *Alexandro superveniente*. 175) L. *ipsi*. 176) L. ἔ. 177) ut n. 145. *dicentis*. Genitivus cum priore connexus. *dicente*. 178 - 182) L. *Ego sum Alexander ille, rex magnus*. Punctum supra lineam (§ 20) hypocolon nostrum est. 183. - 186) L. *Et ego, inquit, Diogenes canis*.

187 188 189 190 191
 Ἐρωτηθεὶς ποθὲν εἴη, Κοσμοπολίτης, εφη.

187) L. *interrogatus*. 188) L. *unde*. 189) L. in Εἴην, *esset*. 190) L. non habet. Sed si divides (§ 43), occurret in Lexico nostro Κοσμος, *mundus*, & Πολίτης, *civis*. unde *mundi civis*, seu *mundanus*. quod & Socra:is responsum fuit, rogantibus, cujas esset, reponere soliti, *mundanum se esse*, ut Cicero in *Tusculanis* narrat. 191) L. *dixit*.

192 193 194 195 196 197 198 199 200 201
 Ἰδὼν εὐπρεπὴ νεανίσκον ἀπρεπῶς λαλῶντα, Οὐκ αἰσχυνῆ, εφη, ἐξ ἐλεφαντίνῃ
 202 203 204 205
 κόλῳ μολιβδίνῃ ἐλκων μαχαίραν;

192) L. *intuens*. 193) L. *excellens*. Primæ Contr. (§ 5) accus. sing. 194) L. *juvenis*. Tertiæ simpl. (§ 4) accus. sing. 195) L. in Ἀπρεπες, *indecore*. 196) L. Λαλεω, *loquor*. ὦν, ὄντος, seu λαλεων, λαλῶντος (§ 13) Part. Præf. Act. quia, Verbum est in εω (§ 17.) εο in u contrahitur, λαλῶντος. a quo (§ 4) accus. singul. quintæ simpl. *loquentem*.

197) L. *Non*. 198) L. αἰσχυνῶ, *pudescio*. u. (§ 14) persona secunda sing. Præf. Ind. Pass. *pudore afficeris, erubescis*. 199) L. *dixit*. 200) L. *ex*. cum genit. 201) L. in Ελεφας, *eburneus*. Tertiæ simpl. (§ 4) gen. sing. 202) L. *vagina*. Tertiæ simpl. idem casus. 203) L. in Μολιβδος, *μολιβδίνος, plumbeus*. inde femininum *μολιβδίνη* (§ 7) ος in u. quod in accus. sing. (§ 4) u. facit. *plumbeam*. 204) L. Ἐλκω, *traho*. ὦν (§ 13) Part. Præf. Act. *trahens*. 205) L. *gladius, culter*. αὖ (§ 4) accus. sing. Signum interrogandi (§ 20.) *Videns decorum adolescentem indecore loqui. Non erubescis, inquit, e vagina eburnea plumbeum ensē seu cultrum educere?* Pro Infinitivo (§ 39) Participium *educens*.

EXERCITATIO ALTERA, POETICA.

Carmen Aristotelis in Hermian ,
quod extat apud Athenæum l. 15 Δειπνοσοφιστον, & Diogenem Laertium
in Vita Aristot.

¹ ²
 Ἀρετὰ πολυμοχθε
³ ⁴
 Γονεὶ βροτειῶ ,
⁵ ⁶ ⁷
 Θηράμα καλλίσον βίῳ ,
⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹
 Σας περὶ παρθεὺς μορφᾶς ,
¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶
 Καὶ θάψειν ζήλωτος Ἑλλάδι ποταμός ,
¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰
 Καὶ πόντος τλήναι μάλας ,
²¹ ²²
 Ἀκαμανταί· τοιοῦ
²³ ²⁴ ²⁵
 Ἐπὶ φρενὶ βαλλεῖς
²⁶ ²⁷ ²⁸
 Καρπὸν τ' ἀθανάτων ,
²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³
 Χρυσὴ τέ κρεσσώ , καὶ γονέων ,
³⁴ ³⁵ ³⁶
 Μαλακουργοῖο δ' ὕπνου .

- 1) Ἀρετῇ, virtus. ἡ (§ 47) in α. 2) L. laboriosus. vocativus sing. (§ 4) tertizæ simpl. 3) L. generi. 4) L. mortalis, humanus. dat. sing. (§ 4) tertizæ simpl. humano. 5) L. non habet. Sed ex Θηράν, venari, haud difficulter conjicies, significari venationem, indaginem, inquisitionem. 6) L. καλλίστος, pulcerrimus, unde neutrum (§ 7) in ον, quia Θηράμα neutrius est generis. 7) L. Βίος, vita. dat. sing. (§ 4) tertizæ simpl. vitæ. O Virrus laboriosa generi humano, inquisitio vitæ pulcerrima!
 8) L. Σας, tuas, α σος, tuus. Est vero & alterum σας, ab eodem σος oriundum:

dum : nam σος (§ 7) in feminino genere fit ση, cujus genitivus sing. (§ 4) est σης, & poetice (§ 47) η in α mutato ; σης, tuæ. Sequentia ostendent, posterius hoc congruere præsentī loco. 9) propter, cum genit. 10) L. Παρθενος, *virgo*. ε (§ 4) voc. sing. tertiæ simpl. 11) L. Μορφη, doricè μορφα, *forma*, inde (§ 4) gen. sing. in α; *Tuam propter, Virgo, formam.*

12) L. Ες. 13) L. mori. 14 & 16) L. æmulanda fors. 15) L. Ελλατος, gen. ab Ελλας, *Græcia*. dat. sing. (§ 4) quintæ simpl. *Graciæ*. 17) L. Ες. 18) L. Πονος, *labor*. Tertiæ simpl. (§ 4) accus. plur. *labores*. 19) L. πασσειν, seu παρ, Aor. II. 20) L. perniciosos, *graves*. casus idem qui n. 18. 21) L. indefessos. ας (§ 4) accus. plur. quintæ simplic. *Propter tuam, Virgo, pulcritudinem, vel mori æmulanda fors est Graciæ, Ε labores exantlare graves atque assiduos.*

22) L. talem. accus. sing. (§ 4) tertiæ simpl. 23) L. επι cum accus. *super*. 24) L. Φρενας, accus. plur. α. Φρεν, *mens*. α (§ 4) accus. sing. ejusdem. *mentem, animum*. 25) L. Βαλλω, *jacio, immitto*. εις (§ 13) Præf. Ind. Act. *immittis*. 26) L. fructum. accus. sing. (§ 4) tertiæ simpl. 27) L. τε, *que*, Ε. ε (§ 19) per Apostrophum reciditur. 28) L. *immortalem*. casus idem qui n. 26.

29) L. auri. genitivum hunc regit comparativus (§ 27) mox secuturus. quapropter latino more flectendum *auro*, videlicet *meliozem*, ut dicitur. 30) ut n. 27. 31) L. in Κρεσσονες, κρεσσων, *præstantior*. κρεσσω, *præstantiorem, meliorem*; scilicet fructum: neque enim referri alio potest. 32) L. Ες. 33) L. in Γονεις, *parentum*. latine *parentibus*, quia (§ 27) genitivus comparativi. 34) L. non habet: ac ne in magnis quidem Dictionariis reperitur. Sed adjumento est cognatum Μαλακος, *mollis*. οιο est poetica terminatio (§ 48) genitivi singularis. 35) L. Σ' pro τε, Ε, sequente aspiratione. propter eam enim (§ 19) τ in θ mutatur. 36) L. *somni*. genitivus, ut n. 29, 33 & 34. *Tantum animo immittis fructum, qui Ε immortalis est, Ε auro, ac parentibus, mollique somno amabilius.*

37 38 39 40 41
Σευ δ' ἐνεκεν ὁ διος Ηρακλῆς,
42 43 44 45 46
Λήδας τε κερκοὶ πολλὰ ἀνέτλασαν
47 48 49 50
Εργοῖς σάν ἀγρεμοντὲς δύναμιν.
51 52 53 54
Σοῖς δὲ πόθοις Ἀχιλλεύς,
55 56 57 58 59
Αἰας τ' αἰδᾷ δομᾷς ἡλδοῖ.

37 - 41) L. *Tui vero caussa divinus Hercules.* 42) Nomen proprium, *Ledaë.* nam Græcorum η, quod vulgo ut *i* pronunciatur, re vera latino è longo (§ 1) respondet. innumera id exempla docent. 43) L. *que.* 44) L. *juvenes,* filii. α. (§ 4) nomin. plur. tertiæ simpl. 45) L. *πολλὰ,* multa. Apostrophus (§ 19) α haurit. 46) L. non habet. Dividatur (§ 43) & separata particula ανα seu αν (§ 51) investigetur quod superest. L. *Ε-τλην,* *sustinui,* ab stirpe *τλαω* seu *ταλαω.* Aoristus in ην quærendus (§ 14), quia, etsi passiva non est significatio, passiva tamen est terminatio. ησαν (§ 14) in utroque Aor. Ind. est persona ultima. unde, si poetice (§ 47) *mutēs* η in α, provenit *ετλασαν,* & *ανετλασαν,* *sustinuerunt.* L. in *Ανατλας,* *ανατλαω,* *perfero.*

47) L. *Εργον,* opus. Dativus Modi (§ 25) nobis ablativus, *operibus.* 48) pro σην, ut n. 8. *σας* pro *σης.* tuam. 49) L. in *Αγρευτηρ,* *αγρευω,* *venor.* ων, οντος (§ 13) Particip. Præf. ες (§ 4) nom. plur. quintæ simpl. *venantes,* *aucupantes.* 50) L. in *Δυναμει,* *δυναμεις,* *potentia.* Secundæ Contract. (§ 5) accus. sing. *Tui autem amore divinus Hercules, Ledaque filii* (Castor & Pollux) *multa pertulere, factis tuam aucupantes vim.*

51) L. in *Σοισι,* *tuis.* 52) L. *vero.* 53) L. *desideriis.* græce Dativus Modi (§ 25) nobis Ablativus. 54 - 56) L. *Achilles Ajaxque.* 57) L. *orci,* *inor- tis.* 58) L. *domos.* acc. pl. 59) L. *veni,* Aor. II Ind. Act. Atqui hujus (§ 13) persona ultima est similis primæ, *venerunt.* *Tui vero desiderio* (ar- dentes) *Es Achilles, Es Ajax, ad Ditis limina pervenere.*

60	61	62	63	64
Σας	δ	ἐνεκε	Φίλις	μορφας
65	66	67		
Και	Αταργεως	επτροφος		
68	69	70		
Ηελις	χηρωσεν	αυγας		
71	72	73	74	
Τοι	γαρ	αοιδιμος	εργοις	
75	76	77	78	79
Αθανατον	τε	μιν	αυξησασι	Μεσαι
80	81			
Μνημοσυνης	δυγατερες			
82	83	84	85	
Διος	ξενις	σεβας	αυξασαι	
86	87	88	89	90
Φίλις	τε	γεραι	(seu γηραι)	βεβαιαις.

60) ut n. 8. *tuæ*. 61) L. *vero*. 62) L. *propter*, *causſa*, cum genitivo. eſt enim idem, quod *ἐνεκα* & *ἐνεκεν*. 63) L. *Φίλος*, *amicus*. adjectivum generis communis. genitivus ſing. 64) ut n. 11. 65) L. *Ἔ*. 66) Nomen proprium. Atarnenſis ditionis regulus fuerat Hermias, quẽm mortuum Ariſtoteles carmine hoc laudat. 67) *alumnus*. nam L. *Εντρειφω*, *innutrio*; *τρειφω*, *alo*; præſ. med. *τρεφω*, & *εντρεφω*. unde, dempto augmento, ſubſtantivum *εντρεφος*. 68) L. *ſolis*. gen. ſing. tertiæ ſimpl. 69) L. *deſolavit*, *viduavit*. latine hoc loco omnium commodiſſime dixeris *caruit*. 70) L. *lucis*. poetice (§ 47) α pro η. *Tuam vero ob amabilem ſpeciem Ἔ Atarnenſis alumnus caruit ſolis lumine*. nam *ἄρφα* egendi & privandi (§ 33) Genitivum amant.

71 - 73) L. *tibi enim decantatus*. 74) ut n. 47. Dativus Cauſſæ (§ 25.) *propter opera*. 75) ut n. 28. 76) L. *que*. 77) L. *iſum*. 78) L. in *Αυξησαι*, *αυξησω*, *augebo*. σοι (§ 13) perſona ultima Futuri I Ind. Aſt. *augebunt*. 79) L. *Muſæ*. 80) L. *Mnemoſynes*, *Deæ memoriæ*. 81) L. *filia*. nomin. plur. 82) L. *Jovis*. 83) L. in *Ἱερος*, *hospitalis*. *Hospitium* enim Ariſtoteſi cum Hermia erat. 84) L. *reverentiam*, *venerationem*. 85) L. in *Αυξανω*, *αυξω*, *augeo*. σοι (§ 13) femininum Partic. Præſ. Aſt. cujus nominativus plur. (§ 4) in ſecunda ſimpl. eſt in *αι*. *augentes*. 86 & 87) L. *amicitiæque*. 88 & 89) L. *præmium*, *munus*, ſeu *ſeneſcutem*. 90) L. *ſtabilis*, *firmæ*. *Tibi enim ob res geſtas decantatus eſt, immortalemque ipſum augebunt Muſæ, Mnemoſynes filia, Jovis hospitalis reverentiam Ἔ firmæ amicitia præmium ac diuturnitatem augentes*. Hoc eſt nobile illud carmen, de quo acer criticus Julius Cæſar Scaliger, l. 1 Poetic. c. 41 inquit: *ut etiam perpendas, quantus vir ille fuerit in poeſi: neque ipſo pindaro minor*.

A P P E N D I X

De Pronunciatione.

Linguae Græcæ.

1. Γ ante γ, ξ, aut χ, pronunciatur ut n, γχ vero ut ng. αγγελλω, nuncio; σφινξ, Sphinx; φεγγω, ſterto; πειθαρχα, apparui; lege, angello, sphinx, rencho, pephanga.

2. H. hodie quidem a pluribus ut i pronunciatur: ſed verum ejus ſonum fuiſſe e longum, quamdiu lingua græca in vivarum numero fuit, veſtigia clariſſima & plurima oſtendunt. Oves a balando μῆλα dictas, locuples

ples testis est Varro : sonus autem balantum non *mi* est, sed *me*. Innumera sunt Latinorum vocabula, a græco η orta, quæ constanter *e* longum habent : ρητορικη, rhetorice ; ποιησις, poesis ; αυλητης, auletes ; αλφαβητον, alphabetum, quod quis unquam *alphabitum* dixit ? aliaque ejusdem rationis sexcenta. Vicissim Græci *e* longum latinorum, quoties id græce scribendum esset, constanter per η transtulere ; *Cornelius*, Κορνηλιος, *Felix*, Φηλιξ, *legatus*, ληγατος, *Velabrum* & *velum* apud Plutarchum Βηλαυρον, & βηλον, *Severus* Imperator Σευηρος aut Σεβηρος in omnibus nummis. Parem habent vim hebraica nomina, quorum *dseré* seu *e* longum semper a Græcis in η, rursusque semper a Latinis *e* græco η in longum *e* nostrum mutatum est. Talia sunt αμην, *amen* ; Εμμανηλ, *Emmanuel* ; Ισραηλ, *Israel* ; Μιχαηλ, *Michael* ; Γαβριηλ, *Gabriel* ; Ιωσηφ, *Joseph* ; Βηθλεεμ, *Bethlehem* : in quibus aliisque similibus, qualia invenerunt apud Hebræos Græci, apud Græcos Latini, talia acceperunt : cum ergo & apud Hebræos, & apud Latinos *e* longum sit, tale & apud Græcos fuisse patet, quippe utrisque in hac re communes. Certum est, hanc pronunciationem durasse usque ad ævum. D. Augustini : cum ille l. II de Doctrina Christiana c. 24 dicat : *Beta uno eodemque sono apud Græcos literæ, apud Latinos oleris nomen est*. Imo nono adhuc seculo idem sonus *e* vocali η tribuebatur : scimus enim, Carolum M. a Græcis Legatis dictum esse Αυγαζον, Augustum, cum ceterorum Principum maximus quisque tantummodo Ρηξ, id est more nostro *Rex*, ab eis salutaretur, ut est apud Mamburgum in Hist. Iconoclast. l. IV.

3. Υ sonat ut *u* gallicum ; aut *u* breve hebraicum, seu *kibbûds*. μυς, mus ; l. mus.

4. Φ & Χ non aspirationem solum, sed & asperitatem quandam possunt. ταφος, *sepulcrum* ; χθες, *heri* ; propemodum ut *tassos*, *cohes*.

5. In diphtongis utramque vocalem audiri debere quidam rati sunt, argumentum ex nomine ipso ducentes : διφθόγγος enim est *bis sonans*. Sed sufficit, id in quibusdam accidere, ut in αυ, ευ, ηυ, ωυ. in omnibus non est necesse : nam nec in aliis linguis id obtinet. αι sonat ut *æ*, ει ut *i* ; sicut nimirum gallicum *ai* ut *æ*, *ei* ut *é* ; latinum *æ* vel *æ* ut *e*, germanicum *ê* ut *é*. Græcorum οι ut *i* proferri solet ; λογοι, *logi* ; φιλοσοφοις, *philosophis*. tamen si vocabulorum initio, & in medio, οι in *æ* transiit ; οικονομια, *œconomia* ; σολοικισμοις, *solæcismus*. Diphtongi αυ & ευ ante vocalem commodius pronunciantur ut *av* & *ev*, ante consonantem ut *au* & *eu*. certe in latinis quoque dicimus *Evaristus*, *Evergeta*, *Evodius* ; contra vero *Eugenius*, *eulogia*, *Eumenides*, non *Eugeni*us, *eu*logia, *Eumenides*.

6. De accentibus disputare operose non juvat. Antiquæ Græciæ ignotos fuisse, inter eruditos constat. Quandocumque inventi sunt, *toni* gratia inventi sunt, ut ipsa nomina docent, *barytonum*, *oxytonum*, *paroxytonum*, *proparoxytonum*. Sed ars hæc *tonorum* ita interiit, ut nemo jam supersit, qui ejus se peritum gloriatur. *Quantitatis* autem, quæ a *tono* longissime abest, regula esse accentus non possunt: quod tum ipsarum vocalium græcarum natura, tum præsertim universa carminis ratio luculenter ostendit: de quibus I. de Difficill. Genere Epistolarum satis dictum est epist. 15.

7. Quam igitur, inquiet aliquis, quantitatis regulam in pronunciando sequemur? Eam, quam in latinis: syllaba ultimæ proxima, si longa erit, producet; si minus, corripietur. Multo tamen faciliora in græco omnia, quam apud Latinos: utrisque enim diphthongi omnes longæ sunt; & consonans duplex, nisi muta & liquida concurrat, vocalem quamcunque antecedentem producit: sed Græci præterea *η* & *ω* natura longas habent, & *ο* natura breves. Superfunt igitur dubiæ tantum tres, *α*, *ι*, & *υ*. de quibus admirabili brevitate Gretserus Instit. Ling. Græc. I. III c. 22 - 25

EXEMPLUM

Versus duo græci, quorum quilibet omnes alphabeti literas continet: eorum auctor est Tzetzes: leguntur in fragmentis Heraclidis, & I. I Anthologiæ.

Αβροχιτων δ' ὁ φυλαξ, θεροζυγοκαμψιμετωπος,
abrochiton d' ho phulax, therozugocampsimetopos,
Αβρος δ' εν προχοαις κυκλωψ φθογγαζετο μυρμηξ.
abros d' en prochoæs kyclops phthongazeto murmex.

id est:

*Molli autem amictus tunica custos, feræ & instar jugi flexæ
frontis,
Humidus in alveis Cyclops perstrepebat discurrens ceu formica.*

HORA

H O R A H E B R A I C A.

Horam unam, Lector Benevole, si mihi spondes, viam tibi ostendam usque adeo brevem, ut Divinorum Librorum partes omnes, utique ope Lexici, sed sine alio magistro, sine labore alio novo, sine temporis dispendio ullo, per te ipse interpretari tibi aliisque possis. Tantillæ operæ pretium non putas, DEI verbum ex ipso fonte haurire? Ego vero, inquis, ne pronunciandi quidem modum tam peregrinum intra unius horæ intervallum didicero. Assentior hoc tibi, Lector: sed tantum non peto. Sine pronunciandi notitia, intelliges tamen omnia & explicabis. Sed ne ipsa brevitatis pollicitatio moram injiciat, rem ipsam aggredior, & expeditissimas compendii leges profero. Profero, inquam, de alieno, non de meo: inventi gloria pertinet ad V. C. Franciscum Haselbauerum S. J. cujus laboriosissimum Lexicon Hebraicum ita posteritati consuluit, ut nihil in eo genere commodius vel unquam antea visum sit, vel deinceps optari possit. Hoc volumine celeritas ista nititur, atque hoc unum intelligo, cum Lexicon in hac mea Hora Hebraica nomino: Lexicorum sermonis hebraici ceterorum omnium, ut longe diversa ratio, ita alius omnino usus est. Illis utetur, qui usitata via ad Grammaticæ leges addiscere hebraicas literas cupiet: ego iis loquor, qui labori parcere sic desiderant, ut intelligere tamen Divinum Codicem Hebraicum universum possint, abunde futuri contenti, & viarum diverticula libenter ignoraturi, cum absque his ad terminum optatum pervenerint.

Alphabetum.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ
Aleph	Beth	Gimel	Daleth	He	Vav	Zajin	Cheth	Thet	Jod	Caph	Lamed	Mem
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת				
Nun	Samech	Ajin	Pe	Dfide	Koph	Refch	Schin	Tav.				

Quædam ex his literis elegantiae gratia dilatantur, significandi tamen vim eandem retinent. Itaque idem valet א & אֵ Aleph, ח & חֵ He, ל & לֵ Lamed, מ & מֵ Mem, ר & רֵ Refch, ת & תֵ Tav.

Literarum aliæ semper certæ sunt, aliæ semper dubiæ, aliæ alibi certæ, alibi dubiæ. Enumerabo deinde singulas, ubi eas prius versiculis illigavero, quos in memoria hædere felicius, quam literas singillatim, omnes propemodum mei testati sunt.

ג ז ח ט פ פ ע ס ר

GiZaCh T & SAPDsaR Certæ servantur ubique

מ ש ק ל ר ב

Mem media: at BDaLKoSch principio metue.

ה נ כ ה

HAleph & CaNuTh Dubiæ timeantur ubique:

י
Jod & Vav dubias, sæpe nec esse, puta.

Verfuum hæc est sententia:

נ semper est dubia.

ב initio dubia, alibi certa.

ג ubique certa.

ד initio dubia, alibi certa.

ה semper dubia.

ו semper dubia; imo initio & medio omnino nulla. Si vocabulum tres tantum habeat literas, earumque media sit ו, numeretur pro litera, sed solum dubia.

ז ח & ט ubique certæ.

י ubique dubia; imo in medio omnino nulla. Si vocabulum sit trium duntaxat literarum, earumque media sit י, numeratur pro litera, sed dubia. Item si literam י in medio vocabulo positam præcedat vel sequatur י, numerabitur י pro litera, sed dubia tantum.

כ semper dubia.

ל initio dubia, alibi certa.

מ initio & fine dubia, in medio certa.

נ ubique dubia.

ס ע פ & צ semper certæ.

ק initio dubia, alibi certa.

ר ubi-

ר ubique certa.

ש initio dubia, alibi certa.

ח ubique dubia.

Hoc literarum discrimine posito, facillimis tribus regulis omnia continentur.

Regula I. Duarum triumve literarum vocabula sub his ipsis in Lexico quære. Sic e. g. בן indagandum est priore litera ב, altera ן; retrorsum enim legunt Hebræi, a dextera ad sinistram. Atque ita reperies, significari *filius*. Sic עץ quære ע, tum ל, & ץ. occurret *exultavit*. Sic יבוא quod trium literarum esse censebis, eo quod ו in medio litera non sit, quære igitur י, tum ב, & א. sub his tribus literis invenies יבוא *veniet*.

Regula II. In quatuor literarum vocabulis, si ultima sit certa, quære tres ultimas; si dubia, quære tres anteriores. יצלח quia ח semper certa est, quære sub צלח & invenies *prosperabitur*. At אשרי quia י est dubia, vipe אשר, sub quo אשרי cum explicationibus diversis reperies: e quibus ut veram deprehendas, illud vocabulum e similibus elige, quod puncta & virgulas tuo quam simillimas habet. Atqui נ & ש ac demum ר in Lexico nostro *beatus* & *beatitudinis* exponitur.

Regula III. Si vocabulum excedat quatuor literas, rursus habenda est ratio ultimæ, quæ si certa sit, cum duabus proximis indagetur; si dubia, procedatur ad literam proximam, eadem lege; nimirum ut, si certa sit, cum duabus anterioribus quærat in Lexico: si dubia, denuo ad antecedentem prodeatur, conditione eadem. Quod si hæc quoque dubia fuerit, pergatur modo eodem. Cum vero non nisi tres literæ supererunt, qualescunque eæ fuerint, in illis acquiescat. תחבלע ultimam habet certam: quære igitur בלע & invenies *absorbetur*. מברכה duas ultimas cum habeat dubias, reliquæ tres, seu primæ tres vocabuli literæ, quærendæ sunt, מבר. ubi sub his punctis significatio indicatur, *benedicta*.

Si forte, adhibitis his Regulis, vocabulum tamen non occurrat, abjice primam ejus literam, præsertim si ea sit una servilium בכלם *Baclam* aut השדו *Heschdu*, maxime ו quod initio plerumque significat ע, ac Verbis præfixum mutat sensum Præteriti in sensum Futuri, & vicissim.

Si vero inventi vocabuli explicatio talis sit, quæ cum reliqua sententia non cohæreat, Radicem inquire, quæ derivatis vocabulis omnibus sub litera *R* in Lexico nostro additur: ibi sensus omnes cujusque vocis occurrent, è quibus aptiorem deligere non erit difficile. Jam ad exercitationem ipsam progrediamur.

PSALMUS CXXX.

hebraice 131.

¹לְךָ֑   ²הַמַּעֲלוֹת   ³שִׁיר
¹⁰עֵינֶי   ⁹וְלֹא־רָמֹ   ⁸לְבִי   ⁷לִבִּי   ⁶לֹא־נָבְהָ   ⁵וְהִנֵּה   ⁴יְהוָה

- 1) Quæritur totum, quia trium duntaxat literarum. (*Regul. I.*) In Lexico reperies quinque diversas hujus vocabuli notiones. Ex iis ut apte eligas, attende ad puncta literæ ׀ .eo modo scripta vox significat *Canticum*.
- 2) ׀ est dubia, ׀ nulla, ׀ in medio certa: ergo ׀ cum duabus antecedentibus indaganda. (*Reg. III.*) Jam vero sub titulo מַעַל longissima congeritur series multo plus quam centum vocabulorum, an tota hæc legenda? nequiquam: sed ut parcatur labori ac tempori, seriei illius ordinem considera, qui in toto Lexico talis est, ut initio quidem ponatur vocabulum Tituli purum, tum a principio auctum ordine alphabetico, denique & a fine auctum item ordine alphabetico. Videndum igitur, purumne sit vocabulum, an & ubi auctum: ac neglectis ceteris, ad eum e dictis tribus ordinibus decurrendum, eique loco adjiciendus oculus, quem vocabuli tui & alphabeti ratio poscit. Præfens nostrum מַעַל non tantum a principio, sed etiam a fine auctum est, & quidem per literam ׀ (nam ׀ nulla est). atqui ׀ est litera alphabeti ultima, ergo in tota illa serie omitte omnia cetera, & ad extremam statim aciem evola, ubi loco sexto a fine הַמַּעֲלוֹת tuum deprehendes. En ut perpauculis passibus, evitatis centum, perventum est quo volebamus! Significatio est *gradus*. Si more latino jungas priori vocabulo, habebis *Canticum Graduum*. vulgo *Psalms Gradualis*.

3) Est

- 3) Est trium literarum : quia ו nulla est. ergo (Reg. I.) totum לרר quæritur. *Davidi.*
- 4) Hoc quoque trium est literarum, ו expuncto. Sub יהוה primo loco vocabulum sacrosanctum invenies, *Jehova* (quod syllabam mediam non brevem, sed natura longam habet) *nomen Dei.*
- 5) *Non.*
- 6) Quæritur totum. (Reg. I.) *extulit se.*
- 7) Quæritur item totum. Rationem habe punctorum, & elige *cor meum.*
- 8) ut n. 5. nam ו, quæ prima est litera, ut monui post Regulam tertiam, mera est conjunctio ו, ad vocabulum ipsum non pertinens. *Et non.*
- 9) Quæritur denuo totum. Spectatis punctis, *excelsi sunt.*
- 10) Medium י cum non sit litera, quæritur עני. sub quo Titulo occurrit loco vicefimo nostrum vocabulum *oculi mei.* Colligamus jam : *Domine Deus, non extulit se cor meum, neque excelsi sunt oculi mei.*

¹⁵מִמֶּנִּי   ¹⁴וּבְנֵי־אֲחִי   ¹³בְּגִדְלֹתַי   ¹²הַלְבֵּשְׁתִּי   ¹¹וְלֹא־

- 11) ut n. 8. *Et non.*
- 12) Rejēctis ו & ה dubiis (Reg. III.) quæri necesse est tres, quæ solæ superfunt. Sub Titulo הלך (memento ex Alphabeto, כ & ך eandem litteram esse) series est bene longa, inter cujus extrema vocabula situm est nostrum : cum enim a fine auctum sit, ad tertium seriei ordinem pertinet, & quidem ad ejus finem, quia interior seu prior augmenti litera est ה alphabeti ultima. *ambulavi.*
- 13) Dubiæ ת & ו omittuntur (Reg. III.) & quia ל in medio certa est, hæc cum duabus prioribus investigatur. Series Tituli גרל prælōnga negotium non facesset, si, quod semel & iterum monui, tertium ordinem, & ת litteram respexeris. Verum cum per litteram ת aucta ad finem vocabula recenseantur eo loco quadraginta propemodum, juverit observare, illa nequaquam temere accumulata, sed alphabetico præfixorum ordine digesta esse. Præfixum nostri vocabuli est ב secunda alphabeti litera : ergo inter illa per suffixum ת aucta initio statim inquirendum est. *in magnis.*
- 14) Vox hæc longiuscula fiet brevior, & facilior, si elementa duo prima separaverimus. ו est ו, ב una ex *Bactam*, de quibus post Regulam III servilium illarum quæ sit potestas, singillatim ad uniuscujusque letteræ initium

initium docet Lexicon nostrum: in quo si ב quæsieris, invenies, literam hanc præfixam exponi per particulas *in, inter* &c. Jam ex residuis sex vocabuli nostri literis cum tres postremæ sint dubiæ, ח, ו, & נ, necessario (*Reg. III*) res ad priores tres tota redit. In serie autem Tituli נחל, ejusque tertio ordine, non jam ad suffixum ח descendendum est, ut in superioribus suasi; sed consistendum in limine tertii ordinis ad literam suffixam נ, quippe quæ interior sive prior est in vocabulo nostro, quam ח. sic invenies notionem *mirabilia*; cui si junxeris, quæ seposuimus, ו & ב, prodit sensus, *Et inter mirabilia, Et in mirabilibus*.

- 15) Recisa י dubia (*Reg. II*) quæritur נחל : nam נ & י eadem sunt alphabeti litera. Delabere statim, omissis prioribus, ad suffixum י, ubi vox nostra explicatur *a me*. Tota ergo sententia est: *Neque ambulavi in magnis Et in mirabilibus a me, sive super me, a me sursum elatis*.

20   19   18   17   16
אם-לֹא שְׁוִיחִי וְדִמַּמְתִּי בְּמִשִּׁי

16) Si.

17) non.

- 18) Cum in hoc vocabulo ו non numeretur pro litera, & י ultimum rejiciendum sit, utpote litera dubia (*Reg. II*) quæres שְׁוִיחִי, in cujus serie inter suffixa י explicatio occurret, *posui, constitui*.

19) י & ח ad inquisitionem inutiles, quia dubiæ. נ media certa, cum duabus præcedentibus (*Reg. III*) Titulum נחל efficit: nam ו nulla est. In ejus serie vocabulum nostrum est ultimum. *filere feci*. ו præfixum, *Et*.

- 20) י dubia: quæritur ergo, quod superest. Omissis ceteris, transi ad suffixum י, ubi legis, *anima mea*. cui, quoniam casibus Hebræi carent, tu ipse casum idoneum tribue, atque ita construe: *Si non posui, deposui, ad modestiam composui, Et filere jussi animam meam*.

26   25   24   23   22   21
בְּנֶמֶל עָלַי אִמּוֹ בְּנֶמֶל עָלַי בְּמִשִּׁי

- 21) ל certa hoc loco, cum נ & ג (*Reg. II*) quæritur. In ejus serie vide ordine secundo præfixum כ, & invenies sensum *sicut ablatus*.

22) Quæritur totum. (*Reg. I*) ad, super.

- 23) Et hoc totum quære. *mater ejus*. Construe, *ad* seu apud *matrem suam, super matre sua*.

24) ut

- 24) ut n. 21, uno mutato puncto, eodem sensu, *sicut*, seu *sic*, *ablaſtatus*.
 25) ut n. 22, sed mutatis punctis. *ad*, *super me*.
 26) ut n. 20. *anima mea*. Contexe hæc cum superioribus; *Si non demisi, & filere jussi animam meam: sicut ablaſtatus* (intellige *est*, quod passim omittunt Hebræi) *super matre sua, ita ablaſtata sit super me anima mea*,

33 32 31 30 29 28 27
 יְחִל יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוָה מַעֲפָה יַעֲר-עוֹלָם

- 27) *Ex/pecta*. five, ut in ipsa Radice seu Titulo additur, *spera*.
 28) ל hoc loco est certa: ergo (*Reg. III.*) quæritur יִשְׂרָאֵל, inter cujus præfixa suo ordine legitur *Israel*.
 29) *ad*, *apud*, *ante*, *prope*, *circa*, *contra*, *erga*, *in* &c. pro natura orationis, aptissimum hic est *in*,
 30) ut n. 4. *in Domino*, *in Deo*.
 31) ה dubia seponitur: proinde (*Reg. II.*) ceteræ iaveſtigantur. *ex nunc*.
 32) ו & עד *usque*, *usque ad*.
 33) Cum ו hic nulla sit, reliquum quæritur totum. *seculum*. *Spera Israel in Domino ex nunc usque in seculum*. Per occasionem vocabuli hujus ultimi obſervo, idem esse, five inter literas hebraicas occurrat ו, five omiſſa litera ו solum ejus punctum supra lineam appareat. Sic in præſente exemplo עוֹלָם & עָלָם idem sunt, & in Lexico quoque nostro eandem explicationem habent. Similis casus si inciderit, vel utrumque vocabulum, vel certe alterutrum quærenti tibi in Lexico satisfaciет,

Hæc explicandi ratio ſicui minus probabitur, quod nullam penitus rationem reddere doceat, & expertem univerſæ grammaticæ tironem relinquat: habet meum Trifolium Hebraicum, quod Ulmæ primum ſeparatim, deinde Auguſtæ Vindelicorum cum Hierolexico meo conjunctum prodiit. Hujus Methodi & Lexici ope intra pauciſſimas horas ita explicare diſces locum quemlibet Hebraici Canonis, ut etiam grammaticæ rationem afferre, tibi & aliis ſatisfacere poſſis. Id experimentis plurimis per annos aliquot comprobatum, tam multos jam teſtes habet, ut nullus dubitandi locus relictus ſit. Qui Methodi brevitatem ſuis ipſe oculis & clepſydra metiri voluerit, ad finem Hexaglotti Alterius occasionem nanciscetur: ubi Hora Syriaca, Hebraico meo Trifolio ſimillima, membratim in quadrantes ſuos diſiſa occurret.

A P P E N D I X

De Pronunciatione

Linguae Hebraicae.

1. א nullum habet sonum, sed semper est mutum.
2. ב pronunciabatur olim ut *bh*, nunc facilius ut *v*. ד ut *b*.
3. ג & ד olim ut *gh* & *dh*; nunc facilius sine aspiratione, ut *g* & *d*.
4. ה initio & medio ut *h*; in fine mutum est, nisi scribatur ו cum puncto *mappic* in ventre.
5. ו ut *v*.
6. ז ut *z* seu *ts*.
7. ח & ט ambo ut *ch*, sed illud lenius, istud asperius: nam soni prorsus ejusdem duas excogitare figuras seu literas inutile fuisset. Esse autem ח mitius, ט seu ט asperius, inde apparet, quod in nominibus propriis hominum & locorum graece latineque versis ט in-χ & *ch*, ח autem in spiritum asperum & literam *h* transit, vel etiam omnino expirat. Sic *Michaas*, *Malachias*, *Zacharias*, *Melchisedec*, *Machmas* urbs, ex hebraico ט nascuntur; *Nahum*, *Bethlehem*, *Heva* seu *Eva*, *Joannes* sive *Johannes*, *Noe*, *Core*, *Thare*, ex ח oriunda sunt. Duplicem vero sonum literae *ch* appositissime ad rem praesentem nobis lingua germanica subministrat: asperum enim est *ch* in verbis *machen*, *lachen*, *wachen*, leni in *nach* und *nach*, *nacheilen*, *nachahmen*. imo in eodem vocabulo discrimen hoc sentias: nam *weich*, si mollem significat, & ipsum molle est; si cedere jubet, duritiem habet graeco χ persimilem. Quapropter sonum leniorem per *ch*, asperum per χ indicabo.
8. ט ut *k*.
9. י ut *j* consonans.
10. כ (in fine ך) modo explicatum est § 7. ס ut *c* vel *k*.
11. ל ut *l*. מ (in fine ם vel ך) ut *m*. נ (in fine ן) ut *n*. ס ut *s*.
12. פ non est litera muta, sed proprium sibi sonum habet, qui aspiratio est, minus tamen densa, quam in nostro *h* auditur. Diuturna experientia didici, auditores hunc sonum haud difficulter agnoscere, sed aegre imitari, praesertim exteros, qui aspirationi minus assuevere. Ego sonum hunc, quem *h* imperfectum appellare soleo, per *h* *cursum* designabo.

13. ם (in fine ם) ut *ph*. ם ut *p*.
14. ן (in fine ן) ut *ds*: ne penitus cum ן conveniat. Lenius autem esse ן seu ן, docent nomina propria in græcum latinumque translata, quæ literam ן per ן & ן, ן autem per simplex ן & ן nobis repræsentant. Sio *Zacharias*, *Zabulon*, *Elîphaz*, in hebraico per ן scribuntur: *Sophonias*, *Sedecias*, *Sadoc*, *Sidon*, *Sarepta*, a litera ן proveniunt.
15. ן ut *k*. ן ut *r*. ן ut *sch*, ן ut *s* protractum, quale in italico sermone post consonantes auditur; & hic quoque, ut ibi, per *s cursum* a me significabitur. Est nimirum sonus inter ן & ן medius, propior tamen huic, cujus & figuram habet.
16. ן ut *th*, ן ut *t*, cum quodam tamen sibilo, qui literis exprimi nostris non potest.
17. Puncta vocalia longa quinque sunt. ן, a, e, ן, i, ן vel ן, ן u. Itaque lege ן *schâ*, ן *sché*, ן *schî*, ן vel ן *schó*, ן *schá*. Particula tamen ן ן, initio vocabulorum, brevis censetur.
18. Totidem sunt puncta vocalia brevia: ן, a, e, ן, i, ן, o, ן, u gallicum, seu ן græcum, quod etiam ideo sæpe per *y* latinum repræsentatur. ן *la*, ן *le*, ן *li*, ן *lo*, ן *lu* aut *lu*.
19. Tria puncta brevissima: Schevá simplex, ן, e, & compositum geminum, ן, a, & ן, e. ן *me*, ן *ma*, ן *me*.
20. O breve, sæpe scribitur ן, tumque ab a longo (,) dignoscitur, si sequatur Schevá, nec ullus inter ea accentus intercedat. ן *korbân*, ן *chochmâ*. contra legitur ן *chachmâ*, quia accentus, & separat. Attendendum est autem ad Schevá occultum, quod non scribitur, sed tantum intelligitur; videlicet sub omnibus literis finalibus non mutis, & in medio cujusque literæ per immissum Dagésch (de quo mox § 23) geminatæ Sic ן *vaijâkom*, non *vaijâkam*: quia sub ן finali intelligitur Schevá, nec a præcedente, per accentum dirimitur. Sic ן *ronná*, non *rammâ*: quia Nun per punctum Dagésch geminatur, & ideo sonat ut duo N, inter quæ intelligitur Schevá mutum. Præterea, legitur ut o, si sequatur aliud ejusmodi o non finale. ן *hoomâr*, non *haomâr*. Ex-

capitur

cipitur initio vocabulorum ה, כ, ל, נ, & ק nominibus præfixum, quæ semper ut *a* longum sonant.

21. Accentus, cujuscunque formæ seu figuræ sit, si sit unicus vel ultimus in vocabulo, dicitur tonicus sive grammaticus, & syllabam acuit. Ceteri appellantur rhetorici seu mulici, solius euphoniæ gratia olim inventi, nobis haud necessarii.

22. Schevá (.)

Post longam imbellem, geminatarumque priorem,
Post socium, & Dagésch, principioque sonat.

Alibi mutum est, nominatim in fine, etiam si duplex Schevá in fine vocis occurrat. Exempla rem declarabunt. מְרִצּוֹן *mered-sonó*: sonat, ideo, quia *post longam imbellem*, id est, non armatam accentu tonico: nam sub מ e longum est, nec accentu armatum. אֲמֵרִים *omerím*: quia o longum, post quod sequitur Schevá, habet quidem accentum, sed tantum rhetoricum & imbellem: tonicus enim ultimam syllabam acuit & armat. הָלֵלָה *halelá*; quia, est *post geminatarum priorem*, seu sub priore ex geminis literis ל. נִרְדֶּפֶה *nirdephá*: ubi pronunciat, sub ר, quia est *post socium*, seu post aliud, sub litera ר præcedens. רִדְּפָה *riddephá*: quia, est *post Dagésch*, forte nimirum (de quo § sequente) id enim solum hic intelligo. שְׁמוֹ *schemó*: quia *principio sonat*. Si nulla harum caussarum adsit, Schevá mutum est. אֶשְׁתֶּה *eshté*.

23. Dagésch, punctum in ventre, aspirationem literis tollit, & ב in *b* mutat, cum sine Dagésch ut *v* sonaret. Initio vocum, & post, mutum, est lene; alibi forte, cujus officium est literam duplicare. דָּבָר *davár*, בָּר *bar*, דָּבֵר *dabbér*, מִדְּבָר *midbár*.

24. Litera ר muta est post, post, post, & post, sequente ו. רִיק *rik*, שָׂרִי *sarí*, non *saréi*, אַחֲרֵי *achéχa*, non *acheiχa*, דֵּבָרָיו *devaráiv*, non *devaraiiv*.

25. Vides ex haftenus allatis, legi hebraice a dextera ad sinistram, & consonantem sonare ante vocalem. Solum excipitur, furtivum, quod sub
fina-

finalibus literis ח, ע, aut ה ponitur : id enim sonat ante illas, & cum præcedente vocali in unam syllabam coalescit. מַשִּׁיחַ *Ma-schíach* dissyllabum, non *Maschícha*; אֱלֹהִי *E-lóah* dissyllabum, non *Elóha*.

EXEMPLUM,

quo non tantum omnes hebraicæ literæ sub omnibus figuris, omniaque puncta vocalia, sed omnes etiam difficultates continentur, quæcunque occurrere hebraice legentibus possunt.

Versiculus prior, Sophoniæ III 8.

לְכֹן	חֲכוּ-לִי	נֹאם-יְהוָה	לִיּוֹם	קוּמִי	לְעֹד
Laχén	li-chaccú	Jehová-neum	Iejóm	kumí	: lehád
:perpetuum in surgam qua diem in, DEUS dicit, me expectate Quapropter					
כִּי	מִשְׁפָּטִי	לְאַסֹּף	גּוֹיִם	לְקַבֵּץ	מַמְלָכוֹת
kí	mischpatí	leefóph	gojím	lekovdſí	mamlaχóth
,regna colligam ut, gentes congregem ut, meum iudicium quia					
לְשַׁפֹּךְ	עָלֵיהֶם	זַחְמִי	כָּל	חַרוֹן	אִפִּי
lischpóch	halehém	zahmi	col	charón	ki appi
quia ;meæ iræ æstum omnem, meam indignationem eos super effundam ut					
בָּאֵשׁ	בְּנִתְחִי	תֹאכַל	כָּל-הָאָרֶץ :		
beéfch	kinathí	teaχél	haáreds - col		
devorabitur mei zeli igne in			terra omnis		

Chaccu - H. Virgula hæc transversa, quæ Maccaph dicitur, copulat voces, ita ut uno tractu simul pronuncientur, & accentus in vocabulum posterius differatur. non *chaccú*, sed *chaccu-li*; & statim postea, non *neúm*, sed *neum - Jehová*: pro quo tamen, ob nominis hujus Divini reverentiam, pronunciari solet *Adonáj*.

Lehad. Accentus hujus vocabuli (,) dicitur *Athnách* seu respiratio : & eandem fere vim habet, quam apud nos duo puncta sive colon. Supra hoc vocabulum (*lehád*) in melioribus hebraicis exemplaribus cernitur exiguus

circulus, instar latini *o*, aut zeri arithmetici. Nota hæc, quæ *Kerikethiv* dicitur, indicio est, vocabulum aliter scriptum esse, quam pronunciandum sit; vel a communi lege pronunciandi aut scribendi recedere. In margine brevissime docetur, quid arcani lateat. Ad præsentem Sophoniæ locum monetur in margine, legi hic præter morem *a* breve cum accentu *Athn'ch*, qui jure suo ordinario vocalem longam posceret.

Leſoph. Duplicem habet accentum, quorum prior rhetoricus seu euphonicus tantum; alter tonicus, qui syllabam suam acuit, ac proinde facit, ut ultima producat.

Goſim. non *goim*. Jod enim, ut § 24 hujus Appendicis habes, mutum quidem est, si post punctum i (.) sequatur: hic vero *i* vocalis (.) post consonantem *i* sequitur, eique sonum suum naturalem relinquit.

Lekoud/i. Punctum non est hoc loco *a*, sed *o*: quia sequitur, nullo intercedente accentu. (§ 20 Append.)

Lifchpóch. Utrumque mutum est; primum, quia nullam habet causam sonandi ex illis quinque, quæ disticho (§ 22) comprehenduntur; alterum, quia in fine nunquam sonat, vel si bis continenter ponatur.

Halehém. non *haleihem*: quia *i* post .. (§ 24) mutum est.

Teachél. Rursum accentus duplex, quorum posterior tonicus, ut paulo ante in vocabulo *leſoph*.

Col - haéreds. *Col*, non *cal*: quia (§ 20) littera finalis ל sub se habet occultum, quod a puncto per nullum intercedentem accentum separatur. *Haéreds* est *Millel*, cum cetera omnia fuerint *Milrá*. *Millel* appellatur, quod accentum in penultima habet; *Milrá* quod in ultima: sunt autem multo plura *Milrá* Hebræis, quam *Millel*. Duo nodi seu puncta crassiora signum sunt, sententiam esse finitam, uti apud nos per punctum majus fit.

Versiculus posterior, ex toto Sophonia collectus.

חַרְבִּי	חַלְלִי	נִכְרְתוּ	קֹדְשִׁי	וּבְנֵי
,charbi	chalelé	nixrethú	kodschi	Uvné
, meo gladio	interfecti	perierunt	meæ sanctitatis	fili Et
				אֲחֵרָי

קראיו	ובתיהם	השרים	אהפך
keruáv	; uvottehém	haššarím	ehpóch
ejus vocati	; eorum domicilia	& , principes	evertam

צבאות	יהוה	ונשים	יבזים
Dfevaóth	Jehová	veja/ém	jevozzúm
Exercituum	Dominus	ponet &	: eos diripient

ההוא	ביום	שפטיה	ועל	על-ירושלם
hahú	baijóm	schophetehá	vehal	Jeruschaláim hal
illa	die in	ejus judices	super &	Jerusalem super

צרח	משפטיך	ועשה	בצהריים	חשך
; dforach	mischpatáji	jahase	, badschorájim	chóschex
; clamans ira in	tuum judicium	faciet	, meridie in	tenebras

בלבבה	שאה	אדני	מפני	שמעה
.bilvaváh	schoá	, Adonáj	mippené	,schamehá.
.ejus corde in	anxietas,	Domini	facie a	audivit

Uvné. non *uvené*: quia ו initio vocabulorum (§17 hujus Appendicis) censetur vocalis brevis: unde fit, ut sequens nullum sonandi jus habeat.

Kodschí. non *kadschí*: quia & nullo accentu distinguuntur.

Nixrethú. Schevá sub Resch sonat, quia post socium, id est, post aliud præcedens. (§22.)

Chalelé. Schevá auditur, quia post geminatarum priorem (§22) seu post primum e duobus ל.

Uvottehém. non *uvattehém*: nam occultum illud (§20) quod in ת latet, necessario mutum est, cum ne quidem scribatur: ante mutum autem vocalis semper est o, etiamsi accentum proxime post se habeat.

Keryáv. quiescit, seu mutum est, quia post ו ponitur, sequente Vav. (§24.)

Jevozzúm. per o, non per a, ob Dagésch literæ Zájin infixum: ut paulo ante *uvottehém*. Accentus *Athnách* nostrum colon seu duo puncta significat.

Jeruschaláim. Vox Millel: in qua *ı* ante *i* vocalem omittitur, brevitatis gratia, quoniam vocabulum hoc frequentissime redit.

Schophetehá. *ı* quiescit præcedente. (§ 14.) Tres accentus in eodem vocabulo, duo rhetorici, unus tonicus.

Chóschex. Punctum, quod in cornu literæ Schin ponitur, servit hic simul pro *o* longo: alioqui *ı* nullam haberet vocalem, nec pronunciari posset. Schevá finale mutum est.

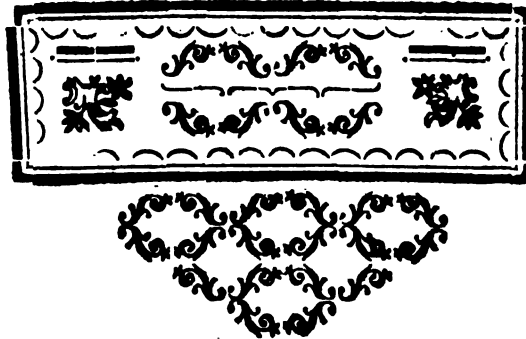
Badšohorájim. Legitur *dšso*, non *dšsa*: quia proxime sequitur aliud *o* breve non finale. (§ 10.)

Dšoréach. - furtivum, quia sub *ı* finali. (§ 25.) Ideo non est vox trium, sed duarum syllabarum; nec Millel, sed Milrá.

Schamehá. non *schomehá*: quia inter *ı* & intercedit accentus. (§ 20.)

Mippené. Schevá sonat, quia post Dagésch forte. (§ 22.)

Schoá. *ı* finale mutum, quia sine *mappic* (§ 4.) Contra *Bilvaváh*, quia *ı* scribitur. Duo nodi finem versiculo & exemplo imponunt.

HORA CHALDAICA.

Quæcunque in Hora Hebraica dixi, in Chaldaica repeto: adeo enim communia sunt iis omnia, ut, qui illius præceptiones didicit, hujus quoque, etsi infcius & aliud agens, legibus omnibus se imbuerit. Idem hebraicis chaldaicisque literis alphabetum est: eadem utrisque dubiarum & certarum distinctio: eadem tres Regulæ, quibus hic quoque omnia absoluntur. Præclarum idem Lexicon, quod in hebraicis veluti Cynosuram proposui, chaldaica quoque complectitur, & eandem propemodum facilitatem etiam horum tironibus præbet. Ne omnino eandem præberet, tum editionum, tum dialectorum varietas prohibuit: nam & editiones aliæ aliis punctis persæpe utuntur, & ipsæ dialecti sermonis chaldaici non longe quidem, frequenter tamen, levi quedam vocabulorum flexu inter se discrepant. Non est igitur, studiose Lector, cur turberis, si alia se tibi puncta in Lexico offerant, alia in editione tua legantur, vel si etiam literula nonnunquam abludat. Contigua ejusdem stirpis vocabula in Lexico, atque ipsius etiam orationis contextus, siquid erit dubii, facile illustrabunt. Tu, si Hebraica nostra legisti, recale; sin minus, lege: ego ad Exercitationem progredior, ex ipso Codicis Divini initio eam petiturus.

LIBRI GENESEOS

principium.

⁷ ⁶ ⁵ ⁴ ³ ² ¹
 בְּרֵאשִׁית בְּרָא יְיָ אֶת שָׁמַיָא וְאֶת אֶרֶץ־

1) ; litera dubia est, י in medio vocabulo nulla, מ in medio certa. Itaque (*Reg. III.*) מ cum duabus proxime prioribus quæretur in Lexico. Titulus קִרְם (nam מ & ך in alphabeto idem sunt) habet seriem centum omnino ac triginta vocabulorum. Ut operæ ac tempori consulatur (*Exerc. Hebr. n. 2.*) prætermitte cetera omnia, & in tertio ordine adi-

suffixa ך, ubi vocabulum præfens reperies cum explanatione: *in principio*.

2) Quæritur totum. (*Reg. I.*) *creavit*.

3) Idem est ac יהוה, de quo in Exerc. Hebr. n. 4. In Chaldaico Targum ubique tria ך scribuntur, more Hebræorum veterum: hodierni Judæi, fortassis odio Divinarum trium Personarum, antiquam illam formam ad duo ך contraxere: quem morem & Lexici nostri Auctor secutus, Titulum ך״ posuit.

4) Quære suo loco, & intelliges, esse articulum accusativi casus: cum enim Chaldæi juxta ac Hebræi casibus nominum careant, præfixis articulis eorum loco utuntur.

5) Vocabulum est trium literarum (י enim nulla est) ac proinde indagandum totum. *cæli*. atque ob articulum accusativi præcedentem, *cælos*.

6) ך & ut monui post Regulam III. Tum articulus accusativi, ut n. 4.

7) Cum ך sit dubia (*Reg. II.*) tres priores quærentur. In ejus Tituli serie statim initio tertii ordinis vocabulum nostrum se offert, quippe cujus suffixa litera sit ך, omnium prima. *terra*. In *Principio creavit Deus cælos & terram*.

¹⁵ תְּחִלָּה   ¹⁴ אֶת   ¹³ עַל-   ¹² וַחֲשׂוֹכָהּ   ¹¹ וַרְמְקֶיהָ   ¹⁰ צִדְיָהּ   ⁹ הָיָה   ⁸ וַאֲרָצָהּ

8) ut n. 7. ך præfixum, &. *Et terra*.

9) *Fuit*.

10) Vocabulum trium literarum, quoniam י nulla est, quæritur totum. (*Reg. I.*) *vasta, desolata*.

11) ך præfixum, &. a fine rejicitur ך dubia. י nulla est. relinquitur רקב seu רקב, sub quo Titulo reperies רִיבְּקֶיהָ (nam & hoc modo scribitur) *vacua*.

12) ך &. ך alterum cum pro litera non numeretur, & ך sit dubia, quærendum restat חשך seu חשך, & *tenebræ*.

13) *Super*.

14) *Facies. super faciem*. Additur in Lexico *constr.* quod ubi fit, indicio est, eam vocem esse in *statu regiminis*, sive *constructo*, id est, latino more loquendo, regere sequentem genitivum.

15) Vo-

- 15) Vocabulum quatuor literarum, quia ו nulla est. N dubia. quare (Reg. II.) quærendus Titulus תחם seu תחם. *abyssus*. Fit genitivus, quia præcedens vocabulum est in statu constructo. *Et terra fuit vasta, & vacua: & tenebræ (erant) super faciem abyssi.*

²¹   ²⁰   ¹⁹   ¹⁸   ¹⁷   ¹⁶
 : מִיָּי   אֶפֶי   עַל   מִנְּשָׁבָא   רִיִּי   וְרוּחָא

- 16) ו & ו alterum non numeratur pro litera. itaque (Reg. I.) quod superest, quæritur totum. *spiritus, ventus*.
 17) Quære רִיִּי, & invenies Domini. יִי ut n. 3. ר nomini præfixum in chaldaicis nota est genitivi, ut Lexicon nostrum observat in ipso vestibulo literæ ר.
 18) Præterita litera N dubia, ב hoc loco certa cum duabus prioribus (Reg. III.) si quæretur, ostendet sensum, *flans, perflans*.
 19) ut n. 13. *super*.
 20) ut n. 14. *super faciem*.
 21) Quæretur totum (Reg. I.) *aquæ*. fit genitivus *aquarum* ob præcedens vocabulum in statu constructo positum, ut n. 15. Collige sententiam: *Et spiritus Domini flans super faciem aquarum*. intellige *erat*: nam Verbo sum Chaldæi & Hebræi parce utuntur.

²⁷   ²⁶   ²⁵   ²⁴   ²³   ²²
 : בְּחֹרֶבָא   נְהִיָּה   בְּחֹרֶבָא   יְהִיָּה   יִי   וְאֶמַר

- 22) ו & *dixit*.
 23) *Deus*. ut n. 3.
 24) *erit*. Futurum pro Imperativo, more hebraico. *fit*.
 25) Vox quatuor literarum, quia ו nulla. Recisa dubia א, quære בְּחֹרֶבָא, in cujus serie ad ipsum initium tertii ordinis occurrit vocabulum nostrum. *lux*.
 26) ו & Reliquum quæritur totum. *fuit*.
 27) ut n. 25. *Et dixit DEUS, fit lux. & fuit lux*.

36 35 34 33 32 31 30 29 28
בִּין יִי נְחֹרָא אֲרִי קָב נְחֹרָא אֲרִי נְחֹרָא

39 38 37
נְחֹרָא וּבִין נְחֹרָא :

18) *vidit.* ו præfixum, &.

29) ut n. 3. *DEUS.*

30) ut n. 4.

31) *lucem,* ut n. 25.

32) *quod.*

33) *bonus, bona.*

34) ו & . ש certa hoc loco, proinde cum anterioribus duabus quærenda.

Sub Titulo פֶּרֶשׁ secundo ordine primum occurrit *separavit.*

35) ut n. 3. *DEUS.*

36) *inter.*

37) *lucem.* ut n. 25.

38) ut n. 36. ו præfixum, &.

39) ut n. 12. *tenebras.* Et *vidit DEUS lucem, quod esset bona : & separavit DEUS inter lucem & inter tenebras.*

A P P E N D I X

De pronunciatione

Linguae Chaldaicae.

Cum apud nos Chaldaica non aliis literis, punctisque excudantur, quam Hebraica : non aliæ hic sunt pronuntiandi leges, quam quæ paulo ante in Appendice Hebraica memoratæ sunt.

E X E M P L U M.

Ex Danielis Capite VII,

versus 19, continens omnes alphabeti literas, & puncta vocalia pleraque.

אֲדָן צָבִית לִיצְבָּהּ עַל־חֵיוֹתָּ רִבִּיעִיתָּ דִּי־חַנָּה שְׁכִנְיָהּ
schanejá haváth-dj, revihajethá chevethá-hal lejaddisvá dsevith Edájin
diversa erat quæ , quarta bestia de notitiam certam volui Tunc

מִן־כֹּלֶהוּ דְחִילָהּ וַתִּירָה שְׂפִיָּהּ דִּי־פִרְזָל וַטִּפְרָהּ
 vetiphráh pharzél-di schiñáh , jattirá dechila : colhén - min
 ejus unguis & ferro ex ejus dens, modum supra terribilis : illis omnibus ab
 דִּי־נָחַשׁ אָכַלָּהּ מַדְדָּהּ וּשְׁאָרָא בִּרְגְלָיָהּ רָפְסָה :
 .raphesá beragláh uschará , maddeká axelá , nechásch-di
 .conculcabat suo pede reliquias &, comminuebat & vorabat ,ære ex

Dsevíth. Schevá principio sonat: quod etiam in sequente & pluribus deinceps vocabulis accidit.

Lejaddsiuh. א duplicatur per Dagésch, quod ideo forte est, quia neque initio, neque post Schevá mutum.

Hal - chevethá. Maccaph, quo conjunguntur, pronunciationem continuat, & accentum in syllabam ultimam differt. Schevá sonat, quia post longam imbellem, seu non armatam tonico: accentus enim tonicus est ultimus vocabuli.

Revihajethá & Schanejh. non revihojthá, aut schonja: quia inter & intercedit accentus, ac proinde est a longum. Idem est in axelá & raphesá.

Colhen. non calhen: quia, cum inter & nullus intercedat accentus, punctum est o breve, & mutum. Exemplaria meliora supra hoc vocabulum habent Keri-Kethiv, seu exiguum circulum, quem in margine explicant, monendo lectorem, literam ו esse superfluum.

Jattirá. Dagésch forte literam ת geminat, eique aspirationem adimit.

Schinndh. Etiam hic litera Nun geminatur ob Dagésch forte. *Schinndh, Vetiphráh, & Beragláh* impositum sibi habent Keri-kethiv, quod indicat, literam ו esse superfluum, ut margo docet. In his tribus vocabulis ה finale auditur ob infixum punctum Mappik.

Maddeká. Schevá sonat, quia positum sub Dagésch forti.

Uschará. Mutum Schevá, quia ו initio vocabulorum non censetur esse syllaba longa.

SOLI DEO GLORIA.

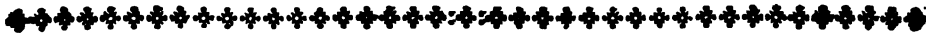
**HEXAGLOTTON
ALTERUM,
DOCENS LINGUAS,
ANGLICAM, GERMANICAM, BELGI-
CAM, LATINAM, LUSITANICAM,**

**ET
SYRIACAM,
UT INTRA BREVISSIMUM TEMPUS OPE LEXICI
LIBROS EXPLICARE DISCAS.**

**AUCTORE
IGNATIO WEITENAUER S. J.
LINGUARUM HEBRAICÆ ET GRÆCÆ IN ALMA
LEOPOLDINA OENIPONTI PROFESSORE.**

Cum Approbatione & Privilegio Cæsareo.

**AUGUSTÆ VINDEL ET FRIBURGI BRISG.
Sumptibus Fratrum WAGNER, Bibliopolarum.
MDCCLXII.**

**Facultas R. P. Provincialis Provinciæ Germaniæ
Superioris Societatis JESU, cum Privilegio Cæsareo.**

Cum D. Ignatius Wagner, Bibliopola Augustanus, typis
vulgare desideret Librum, cui titulus: Hexaglotton al-
terum variarum Linguarum &c. à P. Ignatio Weitenauer, Societatis
JESU Sacerdote, conscriptum; Ego Mathias Stöttlinger, ejusdem
Societatis per Germaniam Superiorem Præpositus Provincialis, po-
testate ad id mihi facta ab A. R. P. N. Laurentio Ricci, universæ
Societatis JESU Præposito Generali, Eidem ad hanc primam dun-
taxat dicti Libri editionem facultatem impertior; simulque com-
munico Privilegium Cæsareum, quo aliis Bibliopolis, atque Ty-
pographis omnibus interdicitur, ne Librum illum, aut alium quem-
cunque a Nostreis scriptum, citra consensum Superiorum recude-
re, aut intra fines Sacri Romani Imperii inferre præsumant. In
cujus rei fidem has Ei manu propria subscriptas, & consueto of-
ficii mei sigillo munitas dedi.

Ratisbonæ 9 Nov. 1761.

(L.S.)

Mathias Stöttlinger.

X

PRÆ.

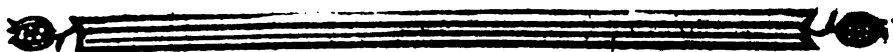
PRÆFATIO.

ectoris benevolentia, qua Hexaglotti mei prioris editio prima & secunda excepta est, ac jam priorem tertia flagitata, denique apud me effecit, ut istud quoque Hexaglotton Alteram committere prælo auderem. Primum in hoc locum tribuo Linguae Anglicae, laude & gratia apud Germanos, si unquam alias, certe nunc florenti. Germanicam ita propono, ut non libris tantum, sed epistolis etiam scriptisque forensibus intelligendis auxilia subministrarem, propterea quod multi sunt, quorum multo plus interfit, literarum sensum assequi, quam librorum. Germanicæ filiam addidi Belgicam, ut Latine Lusitanicam, & istam quidem iisdem rationibus ductus, quæ me ad Hispanicam in Hexaglotto primo docendam permoverant. Atque ut illi coronidem imposuit Hebraicum & Chaldaicum, quæ Veteris Instrumenti Libris Divinis servirent: ita hic sexto loco Syriacam Linguam veluti ceterarum clausulam collocavi, ut Instrumento Novo adjamentum afferrem. Vale, Lector Benevole, & ex his Linguis eam aut eas elige, unde potissimum sperare commodum ad nominis Divini gloriam in omnem vitam licebit.

INSTI-

INSTITUTIONES ANGLICÆ

Lector Benevole.

UT de mea docendarum linguarum ratione obiter mentionem faciam, scio, promissam a me brevitatem plurimis incredibilem esse visam. Quibus ego non opponam tot alios, qui mihi ultro tum per epistolas, tum præsentes confessi sunt, intra unam alteramve horam se mea methodo duce tantum didicisse, nonnulli etiam alios docuisse, ut ope Lexici libros explicare possent. Non provoco, inquam, ad hos omnes: tuis ipse oculis ut possis credere, Lector Candide, ecce *Horam Anglicam*, in quatuor suas partes divisam: ut tua ipsius experientia metiri queas, peragratu his spatiis ad eum, quem polliceor, terminum facile perveniri. *Horam*, quam hic membratim designo, eodem modo eademque veritate assignare etiam per totidem quadrantes licebat gallicæ, italicæ, aliisque Europæ linguis viventibus: Anglicam ad hoc eligere visum est, quod aliis difficilior a plerisque existimetur. Age, Lector, ad rem accedamus.

Horæ Anglicæ

Quadrans primus.

1. **A**rticulus Anglorum definitus (Germanis *der, die, das*) est *the*, generis omnis, & utriusque numeri. Articulus unitatis (*ein, eine*) est *a* seu *an*. Nota Genitivi & Ablativi est *of*, Dativi *to*.

2. Pluralis Nominum fit adjecto *s* vel *es*. *Word*, verbum; *Words*, verba: *a Dictionary*, *Lexicon*; *the Dictionaries*, *Lexica*.

3. Comparativus definit in *er*, Superlativus in *est*. *hard*, durus; *harder*, durior; *hardest*, durissimus.

4. Conjugatio Verbi Auxiliaris *to have*, habere.

	Ego.	Tu.	Ille.	Pluralis omnium personarum.
Indicat. Præsens.	<i>have</i> ,	<i>hast</i> ,	<i>hath</i> vel <i>has</i> :	<i>have</i> .
Imperf. & Perf.	<i>had</i> ,	<i>hadst</i> vel <i>haddest</i> ,	<i>had</i> :	<i>had</i> .
Præter. compos.	<i>have had</i> ,	<i>hast had</i> ,	<i>has(hath) had</i> :	<i>have had</i> .
Plusquamperf.	<i>had had</i> ,	<i>hadst(haddest) had</i> ,	<i>had had</i> :	<i>had had</i> .
Futurum.	<i>shall have</i> ,	<i>shalt have</i> ,	<i>shall have</i> :	<i>shall have</i> .
Imperativus.		<i>have</i> :		<i>have</i> .
Conjunct. Præsens.	<i>have</i> ,	<i>hast</i> ,	<i>have</i> vel <i>hath</i> :	<i>have</i> .
Imperfectum.	<i>should have</i> ,	<i>shouldst have</i> ,	<i>should have</i> :	<i>should have</i> .
Infinitivi Præsens.	<i>to have</i> .	Præterit. <i>to have had</i> .		
Particip. Præsens.	<i>having</i> .	Particip. Præter. <i>having had</i> .		
Supinum.	<i>had</i> .	Gerundium in <i>di</i> . <i>to have</i> .		
		<i>do</i> . in <i>having</i> .		
		<i>done</i> for <i>to have</i> .		

Quadrans secundus.

5. Conjugatio Verbi Auxiliaris *to be*, esse.

	Ego.	Tu.	Ille.	Pluralis omnium personarum.
Indicat. Præsens.	<i>am</i> ,	<i>art</i> ,	<i>is</i> :	<i>are</i> vel <i>be</i> .
Imperfect. & Perf.	<i>was</i> ,	<i>wast</i> ,	<i>was</i> :	<i>were</i> .
Præter. compos.	<i>have been</i> ,	<i>hast been</i> ,	<i>has(hath) been</i> :	<i>have been</i> .
Plusquamperf.	<i>had been</i> ,	<i>hadst(haddest) been</i> ,	<i>had been</i> :	<i>had been</i> .

Ego.

	Ego.	Tu.	Ille.	Pluralis omnium personarum.
Futurum.	shall be,	shalt be,	shall be:	shall be.
Imperativus.		be:		be.
Conjunctivi Præsens.	be, bi vel beest,		be:	be.
Imperf.	were,	wereſt vel wert,	were:	were.
	vel ſhould be,	ſhouldeſt be,	ſhould be:	ſhould be.
Infinitivi Præsens.	to be.	Præterit.	to have been.	
Particip. Præsens.	being.	Particip. Præter.	having been.	
Supinum.	been.	Gerundium in di.	to be.	
		do.	in being.	
		dum.	for to be.	

6. Tabella Conjugationis ordinariæ Verbi activi: in qua per lineam transversam (—) ſignifico Verbum ipſum, quale in Lexico reperitur: ubi vero literam unam aut plures adjicio, eandem Verbo ſeu ſtirpi addendas ſunt.

	Ego.	Tu.	Ille.	Pluralis omnium personarum.
Indicat Præsens	—	—ſt vel eſt,	—s vel eſt:	—.
Imperf. & Perf.	—ed vel d,	—edſt vel dſt,	—ed vel d:	—ed vel d.
Præter. Compof.	have—ed v. d,	haſt—ed v. d,	has(baſt)—ed v. d:	have—ed v. d.
Plusquamperf.	had—ed v. d,	hadſt(baddeſt)—ed v. d,	had—ed v. d:	had—ed v. d.
Futurum.	ſhall —,	ſhalt —,	ſhall —:	ſhall —.
Imperativus.		—,		—.
Conjunctivi Præſ.	—,	—ſt vel eſt,	—s	—.
Imperfectum.	ſhould —,	ſhouldeſt (ſhouldſt) —,	ſhould —:	ſhould —.
Infinitivi Præsens.	to —.	Præterit.	to have—ed vel d.	
Particip. Præsens.	—ing. (*)	Particip. Præter.	having—ed vel d.	
Supinum.	—ed vel d.	Gerundium in di.	do —,	
			do.	in —ing.
			dum.	for to —.

(*) Si Verbum ipſum deſinat in e, hæc litera a ſyllaba ing abſorbetur. *to love, amare; loving, amans.*

7. Verbum Paſſivum conſtruitur ex Verbo auxiliari *to be*, & Supino ejus Verbi, cujus Paſſivum quaeritur. *to invite, invitare; to be invited, invitari: we invite, nos invitamus; we are invited, nos invitamur.*

Quadrans tertius.

8. Relativum, *qui, quæ, quod*, non raro ſupprimitur. *He had the ſame Happineſs you now enjoy: ille poſſidebat eandem felicitatem, tu (ideſt, qua*
A 2

qua tu) nunc frueris. *These are the Reflections I made upon this Man: hæ sunt animadversiones, ego concepi (i. e. quas ego concepi) de hoc viro.*

9. Apostropho liberaliter utuntur Angli. *ask'd pro asked, interrogavit: suffer'd pro suffered, toleravit: reveng'd pro revenged, vindicatus: King's pro Kinges, Son's pro Sones, regis, filii, ut Germani Königs, Sohns: that's pro that is, hoc est: 't was pro it was, id erat: I can't pro I cannot, ego non possum: ben't pro be not, non estis, non sitis: we ban't pro we have not, non habemus: cou'd pro could, poterat, potuit: wou'd pro would, voluit, vellet: tho' pro though, etiamfi: whate'er pro whatever, quicumque.*

10. Reperitur etiam *ded in t contractum. sent pro sended, missus: spent pro spended, consumpsit, expendit.*

11. Si Composita non occurrant in Lexico, quære simplicia. Sunt autem particulae, a quibus Composita inchoantur, fere latinæ germanicæque originis. *to reform, reformare: to conform, conformare: to befall, befallen: to misemploy, misbrauchen: to overbeat, überheizen: to ensnare seu insnare (nam en & in promiscue quærendum est) illaqueare: to enlighten seu inlighten, illuminare.*

12. Multæ literæ inutiles aboleri sensum cœpere. Pro antiquis illis *Minde, Cbilde, Righteousness, Moneth*, omisso nunc scribitur *Mind, Child, Righteousness, Month*; pro *compleat* nunc *complet*; pro *chance* *chance*; pro *Perry, Honey, Thief*, nunc *Perry, Hony, Thief*; pro *Spight, Smoake, Warr, Spite, Smoks, War*; & similia. Quapropter, horum altero non invento, ad alterum in Lexico recurrendum erit.

Quadrans ultimus.

13. Habes jam, Lector optime, instrumentum omne, ad explicandos ope Lexici libros anglicos necessarium. Cujus veritatis ut convincere te ipse possis, en versus aliquot Alexandri Pope, quibus in Epist. IV *Moralium (Essay on the Man)* dissonas & inanes philosophantium de Fortuna seu hominis felicitate opiniones hunc in modum irridet:

*Ask of the Learn'd the Way, the Learn'd are blind:
This bids to serve, and that to shun Mankind:
Some place the Bliss in Action, some in Ease:
These call it Pleasure, and Contentment these.*

*Who thus define it, say they more or less,
Than this, that Happiness is Happiness?*

Ask. L. (hac litera brevitatis gratia Lexicon significo) *to ask*, interrogare. Habes verbum *ask*, quale in Lexico reperitur, sine ulla mutatione. Ideo (§ 6) per lineolam transversam (—) nullo additamento auctam indicavi. Etsi porro lineola hæc sæpius in Tabella Conjugationis occurrit, quia tamen nullus adest in præsentis loco Nominativus, satis apparet, neque Indicativum, neque Coniunctivum esse, sed Imperativum. *Interroga, interrogate.*

Of the. Utrumque § 1. *the* articulus definitus, *of* nota ablativi. *Learn'd*, idem est quod *Learned*, litera *e* (§ 9) per apostrophum elisa. L. *the Learned*, docti, homines literati. *Quare ex doctis.*

Way. L. via. *the* (§ 1) articulus. *Quare e doctis viam*; nimirum ad felicitatem.

The Learn'd, docti. *are*, Verbum auxiliare (§ 5) sunt. *blind.* L. cæcus. *Docti sunt cæci.*

This. L. hic, iste. *bids.* L. *to bid*, jubere, invitare. — *s* (§ 6) seu *s* stirps additum facit tertiam personam Præsentis Indicativi. *jubet, invitat. to serve.* L. servire.

And that. LL. & ille. *to shun.* L. vitare. *Mankind.* L. genus humanum. *It* jubet servire generi humano, *ille* (jubet) idem vitare.

Some. L. quidam, aliqui. *place.* L. ponere, reponere. — (§ 6) reponunt. *the* (§ 1) articulus. *Bliss.* L. felicitas. *in Action.* LL. in actione. *some in Ease.* LLL. aliqui in otio. *Alii felicitatem in actione, alii in otio reponunt.*

Those. L. hi. *call.* L. appellare. — (§ 6) appellant. *it.* L. id, eam, eæ. *Pleasure.* L. voluptas. *and Contentment these.* LLL. & contentum animum illi. *Hi eam appellant voluptatem, illi animum contentum, seu tranquillitatem.*

Who thus. LL. qui sic. *define.* L. definire. — (§ 6) definiunt. *it.* L. id, eam.

Say. L. dicere. — (§ 6) dicunt. *they.* L. illi. *more or less.* LLL. plus aut minus.

Than this. LL. quam hoc. *that.* L. quod. *Happiness.* L. felicitas. *is.* Verbum auxiliare (§ 5) est. *Happiness.* L. felicitas. *Qui sic eam definiunt, dicuntne illi plus aut minus, quam hoc, felicitatem esse felicitatem?* Hoc in specimen præsentis Horæ satis.

Corollarium.

Siquis ex me sciscitetur, cur in his Institutionibus Pronomina & Anomala omnia silentio præterierim, quorum tamen illa omnium maxime necessaria, hæc omnium difficillima sunt: brevissime respondebo, id ea gratia factum, quod inquirendo deprehenderim, illa omnia in bonis Lexicis ordine Alphabetico proponi. Ea causa fuit, cur labori parcere, moras præcidere, & Spicilegio, quo aliis Europæ linguis consulendum fuit, abstinere in Anglica possem. Eadem ratione motus, nihil in Institutionibus meis commemoravi de Verbo exegetico *to do*, & auxiliari *will*: nam & de his Lexica admonent, & exempla subjiciunt: ut mihi opus non fuerit, Tabellam Conjugationis (§6) per has ambages extendere. Syntaxeos autem necessitate non tantum bona Lexica me liberarunt, quæ in difficilioribus Lectorem non destituunt; sed illa etiam, ut ita dicam, accommodandi lex, quam Philoglottis operam meam requirentibus commendare super omnia soleo, quamque natura ipsa etiam sine magistri voce distat. Compertis e Lexico verbis singulis, equidem sæpe continget, ut constructionis totius series barbara & a latina consuetudine abhorrens evadat. Sed utere ipse iudicio, & alienam linguam ad leges tuæ accommoda: næ tibi facile sensus planus & expeditus occurret. Ne nullum exemplum afferam, puta, te in hæc verba incidere: *I am well acquainted with those adventures*. Conquisitis e Lexico verbis singulis, constructio barbara hæc prodibit: Ego sum bene edoctus cum his casibus. Verum tu ipse nullo negotio id accommodabis, si una tantum præpositione mutata dicas: Ego de his casibus probe edoctus sum.

Exercitatio longior,

ipso facto demonstrans, posse ex solis his 12 §§, quos per priores Horæ Quadrantes præmisi, obviam quamque libri anglici partem, ope Lexici, recte explicari.

Exempla sumere visum est illa ipsa, quæ in V. C. Joannis Christophori Gottschedi Poetica leguntur: quod sciam, plures esse, qui cum anglice non sciant, eorum sibi non summam tantum exponi, sed verbum e verbo exprimi cupiunt.

P. I Artis Poeticæ C. II ex Ramfayo de Profectione Cyri.

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹²
 To reach the sublime the Poet must be a Philosopher. The most beautiful
¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²²
 Flowers, Graces, and Paintings only please by Imagination, without satisfying
²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³²
 the Mind, or improving the Understanding. Solid Principles, noble Sentiments,
³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³
 and various Characters must be dispers'd througout, in ordre to display to us
⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷
 Truth, Virtue, and Nature.

- 1) L. attingere, assequi. 2) articulus definitus. (§ 1.) 3) L. sub-
 lime.
 4) articulus. (§ 1.) 5) L. Poeta. 6 & 7) LL. debet esse. 8) articu-
 lus unitatis. (§ 1.) 9) L. Philosophus. Collige, interim ad verbum,
 & barbare: Assequi sublime, Poeta debet esse Philosophus. Jam, ut
 in Corollario monui, ad latinam consuetudinem accommoda, & ita
 dic: *Ad sublimitatem assequendam (ut sublimitatem attingat) Poeta, Phi-*
losophus sit necesse est.
 10) articulus. 11 & 12) LL. maxime formosus. 13) L. Flower, flos, &
 additum (§ 2) nota pluralis.
 14) Grace L. gratia, elegantia. s (§ 2) plurale. 15) L. &. 16) Pain-
 ting L. pictura. s (§ 2) Ornamenta & pictura.
 17) L. unice, tantummodo. 18) L. placere. — (§ 6) placent. 19 & 20)
 LL. in imaginandi facultate.
 21) L. sine. 22) L. to satisfy, satisfacere, satiare. — ing (§ 6) Parti-
 cipium Præsentis. satisfaciens, satians. 23) articulus definitus. 24)
 L. animus. 25) L. aut. 26) L. to improve, augere, excolere. — ing (§ 6) Par-
 ticipium Præsentis. augens, excolens. 27) articulus definitus (§ 1)
 quem posthac omitto. 28) L. mens, ingenium. Barbare ita con-
 strues: sine satiante animum, aut excolente ingenium. Lex accom-
 modandi dicere te jubet: nec explent animum, nec excolunt inge-
 nium. Totâ sententia est hujusmodi: *Elegantissimi quique flores, orna-*
menta, & imagines tantummodo placent in imaginandi facultate, nec animum
satiantes, nec ingenium excolentes.
 29- 35) LLL. Solida documenta, nobiles animorum sensus, & varii mo-
 res. nam s ad finem (§ 2) numeri pluralis insigne est. 36) L. debent.
 37) L. to disperse, spargere. — d (§ 6) Supinum: quod cum Verbo
 auxi-

auxiliari be copulatum (§7) Passivum efficit. *debet spargi.* 38) L. ubique.

39 & 40) LL. in proposito; id est, eo consilio, ea mente. 41) L. declarare. 42) Est (§1) nota Dativi. 43) L. nos. nobis. 44 - 47) LL. veritas, virtus, & natura. *Ubique spargi debent solida documenta, sensa nobilia, diversa morum effigies, eo fine, ut veritas, ut virtus, ut natura nobis declarentur.*

48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61
Man must be represented as he is, and as he appears in his native Colours, and under his disguises: that the Picture may resemble the Original, in which there is always a Contrast of Virtues and Imperfections.

48 & 49) LL. Homo debet. 50) L. to represent, repræsentare. be (§7) Infinitivum Passivi efficit. *repræsentari.* 51 & 52) LL. sicut ipse. 53) Verbum auxiliare (§5) est.

54 - 56) LL. & sicut ipse. 57) L. to appear, apparere. — (§6) apparet. 58 - 61) LLL. in suis nativis coloribus. nam s. vocabulo Colour additum (§2) pluralem demonstrat; uti & in nomine *disguise* n. 65. 62 - 65) LL. & sub suis involucris, sub sua simulatione. *Debet homo repræsentari talis qualis est, & qualis vel per natives suos colores apparet, vel sub simulatione sua tanquam velo translucet.*

66 - 70) LLL. ut pictura possit referre archetypum. 71 - 76) in quo est semper conflictus. *there* anglicum respondet gallico *y* in phrasi *il y a*; Latinis redundat. 77) Nota Genitivi. (§1.) 78 - 80) LLL. Virtutum & defectuum. s (§2) indicium pluralis. *Ut pictura similis esse archetypo suo possit, in quo semper inest virtutum & vitiorum conflictus.*

81 82 83 84 85 86 87 88 89
Nevertheless it is necessary to condescend to the Weakness of Mankind.
 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101
Too much moralizing disgusts: too much reasoning tires. We must turn maxims into action, convey noble sentiments by short bins, and instruct rather by the manners of the Hero, than by his discourse.

81) L. Nihilominus. 82) L. id, es, gallice *il*, italice *egli*. 83) est. (§5.) 84) L. necessarium. 85) L. indulgere, obsequi; vulgo, *condescendere.* 86) Nota Dativi. (§1.) 87) L. infirmitati. 88) Nota Genitivi (§1.) 89) L. generis humani. *Nihilominus necessarium est indulgere infirmitati humana.*

- 90 & 91) LL. Nimis multum, *ju viel, nimium.* 92) L. *to moralize*, docere moralia. — *ing*, absorpta litera e, ut in vocabulo *loving* (§ 6) Participium Præsentis. *docens moralia.* 93) L. *to disgust*, fastidium habere vel afferre. — *s* (§ 6) *fastidium affert.*
- 94 & 95) *nimium*, ut n. 90 & 91. 96) L. *to reason*, ratiocinari. — *ing* (§ 6) Participium Præsentis. *ratiocinans.* 97) L. *to tire*, fatigare. — *s* (§ 6) *fatigat.* Qui nimius est in documentis morum, fastidium affert: qui nimium ratiocinatur, fatigat.
- 98 - 103) LLL. Nos debemus immittere sententias in actionem. 104 - 109) LLL. exprimere nobilia sensa per pauca verba. 110 - 114) LLL. ac docere potius per facta, seu mores. 115) nota Genitivi. (§ 1.) 116) L. *heros. herois.* 117 - 120) LLL. quam per ejus sermones. *Intexenda sunt a nobis sententia ipsis actionibus, sensa nobilia paucis verbis exprimenda, docendumque potius per herois facta, quam dicta.*

Ejusdem Poeticæ P. I c. III ex Comite Schaftsburgyo Misc. T. III.

121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131
 Now a Taste or Judgement, 't is suppos'd, can hardly come ready form'd
 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142
 with us into the World. Whatever Principles or Materials of this Kind we
 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153
 may possibly bring with us: whatever good Facultys, Senses, or anticipating
 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164
 Sensations, and Imaginations may be of Natures growth, and arise properly:
 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174
 of themselves without our Art, Promotion, or Assistance, the general Idea,
 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186
 which is form'd of all this Management, and the clear Notion we attain of
 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198
 what is preferable and principal in all these subjects of Choice and Estimation,
 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210
 will not, as I imagine, by any Person be taken for innate.

- 121 - 124) LLL. Jam gustus seu judicium. 125) apostrophus, pro it is (§ 9) id est, hoc est. 126) L. *to suppose*, sumere, pro certo credere; vulgo *supponere.* — *d* (§ 6) est Supinum: quod (§ 7) cum Verbo auxiliari is conjunctum respondet Latinorum Passivo. Hoc pro certo ponitur.

- 127 - 131) LLL. potest difficulter venire jam formatus, seu formatum. — *d* (§ 6) Supinum, a Verbo *to form.* 132 - 135) LLL. nobiscum in

mundum. Jam vero gustus seu judicium, quod pro certo sumitur, difficulter possunt jam formata nobiscum nasci.

136-147) LLL. Quæcunque principia aut instrumenta hujus generis nos possimus fortasse afferre nobiscum.

148-152) LLL. Quæcunque bonæ facultates, sensa, vel. 153) L. *to anticipate*, prævenire. — *ing*, absorpto *e*, ut in *loving* (§ 6) Participium Præsentis. præveniens. 154-158) LLL. Perceptiones aut Imaginationes possint esse. 159) nota (§ 1) Genitivi vel Ablativi. 160) L. *natura*. ex cujusque natura. 161) adjectivum instar Supini seu Participii: natus, ingeneratus. 162-164) LLL. & genitus pure. *Quæcunque bonæ facultates, sensa, vel prævia perceptiones, aut imaginationes possint esse a cujusque natura ingenerate, & pure natæ.*

165) nota (§ 1) Genitivi vel Ablativi. 166) L. ex se ipsis. 167-172) LLL. sine nostra arte, opera, vel adjumento. 173-175) LLL. generalis idea, quæ. 176) L. *to form*, formare. Passivum (§ 7) *formatur*. 177) nota Ablativi (§ 1) ab, ex. 178-180) LLL. ex omni hac tractatione.

181-183) LLL. & clara notio. 184 & 185) LL. nos acquirimus. Suppletivum (§ 8) quam nos acquirimus. 186) nota Ablativi (§ 1) ab, de. 187) L. quod. 188) auxiliare (§ 5) *est*. 189-198) LLL. præferendum & præcipuum in omni hac materia electionis & judicii.

199) L. vult. 200) L. non. 201-203) LLL. ut ego opinor. 204-206) LLL. in ullo homine. 207 & 208) L. esse acceptum. Passivum (§ 7) accipi. 209 & 210) LL. pro innato. Barbare, non vult accipi pro innato. Latine, non potest accipi, non est accipiendum, pro innato. *Ex se ipsis, sine arte, cura, vel adjumento, generalis idea, quæ ex omni hac tractatione formatur, & clara notio, quam acquirimus de eo, quod præferendum & præcipuum est in hac omni materia electionis & judicii, in nemine hominum, ut ego opinor, pro innatis haberi possunt.*

211 212 213 214 215 216 217 218 219
Use, Practice, and Culture must precede the Understanding and Wit of
220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231
such an advanced Size and Growth as this. A legitimate and just Taste can
232 233 234 235 236 237 238 239 240
neither be begotten, made, conceiv'd, or produc'd, without the antecedent La-
241 242 243
bour and Pains of Criticism.

- 211 - 219) LLL. *Ufus, exercitatio, & cultura debent præcedere intelligentiam & judicium.* 220) L. talis. of (§ 1) nota Genitivi. an (§ 1) articulus unitatis. einer solchen, d'une telle. 221 - 224) LLL. *provehæ magnitudinis & incrementi.* 225 & 226) LL. *sicut hoc. latino more dicitur, hujusmodi. Ufus, exercitatio, & cultura præcedant necesse est intelligentiam & judicium talis tanque provehæ magnitudinis & incrementi hujusmodi.*
- 227 - 231) LLL. *Legitimus & sincerus gustus potest.* 232) L. neque. 233) L. nasci. *auxiliare be etiam in Verbis proxime sequentibus intelligendum est, ac proinde Infinitivi Passivi (§ 7) indicium præbet.* 234 - 237) LLL. *fieri, animo concipi, aut progigni. — d (§ 6) Supinum.* 238 - 243) LLL. *sine antecedente opera & laboribus artis criticæ. Legitimus & sincerus gustus neque nasci potest, neque fieri, concipi, aut progigni, nisi antecedit studium & labores artis criticæ.*

Ejusdem Poeticæ P. I c. VI ex eodem Comite Schaftsburyo
Misc. T. III.

244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254
For this reason we presume not only to defend the Cause of Critics, but
 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264
to declare open War against those indolent supine Authors, Performers, Readers,
 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275
Auditors, Actors, or Spectators: who making their Humour alone the Rule of
 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287
what is beautiful and agreeable, and having no account to give of such odd
 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299
Fancy, reject the criticizing or examining Art; by which alone they are able
 300 301 302 303 304 305 306
to discover the true Beauty and Worth of every Object.

- 244 - 253) LLL. *Propter hanc rationem nos aggredimur non solum tueri partes Criticorum.* 254 - 257) LLL. *sed denunciare aperte bellum.* 258 - 268) LLL. *contra hos sensus expertes & supinos Auctores, Performers, Lectores, Auditores; Actores, seu Spectatores. ; nomini- bus his additum (§ 2) pluralem ostendit.*
- 269) L. qui. 270) L. *to make, facere. — ing, litera e absorpta, ut in loving (§ 6) faciens; seu, quod idem est, facientes.* 271 - 274) LLL. *suam indolem solam, regulam, 275 - 277) ut n. 186 sqq. supra. ejus quod est.* 278 - 280) LLL. *pulcrum & amœnum.* 281) L. &c. 282) *Verbi auxiliaris (§ 4) Participium Præsentis, habens, seu habentes.* 283
 B 2
 • 288)

-288) LLL. non rationem reddere talis inconditæ phantasiæ. Dum suam ipsorum indolem unicam faciunt seu statuunt regulam omnis pulcri & amæni, neque tamen habent rationem reddere (quam reddant) ejusmodi inconditæ phantasiæ.

289) L. to reject, rejicere. — (§6) rejiciunt. 290-293) LLL. Criticen seu examinandi artem. — ing (§6) sunt Participia Præsentis Verborum to criticize & to examine: ars dijudicans, ars examinans. 294-297) LLL. per quam solam ipsi. 298) auxiliare (§5) sunt. 299-306) LLL. idonei ad detegendam veram pulcritudinem & pretium cujusque rei. Propterea aggredimur, non solum partes Criticorum tueri, sed & bellum aperte denunciare contra hos sensus expertes & supinos Auctores, Perfectores, Lectores, Auditores, Actores, seu Spectatores: qui dum solam suam indolem faciunt regulam omnis pulcri & amæni, nullamque habent rationem, quam reddant, ejusmodi inconditæ phantasiæ; rejiciunt Criticen seu examinandi artem, per quam tamen solam sunt idonei ad detegendam veram pulcritudinem & pretium cujusque rei.

307 308 309 310 311 312 313 314 315 316
According to that affected Ridicule, which these insipid Remarks pretend
317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327
to throw upon just Critics, the Enjoyment of all real Arts or natural Beau-
328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339
ties would be entirely lost. Even in Behaviour and Manners we should at this
340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351
rate become in time as barbarous, as in our Pleasure and Diversions.

307) L. Congruenter, convenienter. 308) nota (§1) Dativi. 309-311) LLL. affectatum hoc Ridiculum. 312-320) LLL. quod hi absurdi observatores jactant se rejicere in justos Criticos. 321) L. oblectatio. Si vocabulum *Enjoyment* in Lexico tuo non occurrat, quære *Enjoyment*: nam (§11) *en* & *in* promiscue tractantur. 322-327) LLL. omnium verarum artium, & naturalis omnis pulcritudinis. s (§2) indicium numeri pluralis. 328) *would* pro *would*, l per apostrophum (§9) deleta. Lexicon docebit, *would* esse a *will*, & servire instar Verbi auxiliaris *should* in Imperfecto Conjunctivi. unde *would be*, perinde ac *should be* (§5) significat *esset*, *foret*. 329) L. penitus. 330) L. amissus. Secundum affectatum hoc Ridiculum, quod absurdi isti observatores imputant justis Criticis, oblectatio omnis vere artis, omnisque naturalis pulcritudinis, penitus amitteretur.

331-335) LLL. Imo in ratione vivendi & moribus. s (§2) pluralis numeri. 336) L. nos. 337) pro *should* (§9) per apostrophum, ut *would* & *could* pro *would* & *could*. 338-340) LLL. secundum hanc rationem, tali ratione. 341) L. fieri. *should* — (§6) *fieremus*. 342-345) LLL. in tempore (nimirum presenti) æque barbari. 346-351) LLL. ac in nostra voluptate & deliciis. Imo hac ratione in modo vivendi & moribus hoc tempore *fieremus* æque barbari, ac in voluptatibus nostris & deliciis.

352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363
I would presume it, however, of these Critick-Haters, that they are
364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375
not yet so uncivilized, or void of all social Sense, as to maintain, That the
376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387
most barbarous Life, or brutish Pleasure, is as desirable, as the most polished
388 389
or refin'd.

352) L. Ego. 353) pro *would* (§9) per apostrophum. L. velim, vellem. 354) L. credere. 355) L. id, hoc, etc. 356) L. utut erit, nihilominus. 357) nota Ablativi (§1) a, de. 358 360) LLL. de his Criticorum osoribus, Misocriticis. *Velim nihilominus mihi hoc promittere de Misocriticis istis.*

361-372) LLL. quod ipsi sunt (§5) non tamen adeo inurbani, aut vacui ab omni sociali sensu.

373) L. usque ad, usque eo ut. 374) L. affirmare, asseverare, verbis tueri. 375-381) LLL. quod maxime barbara vita, aut pecuaria voluptas. 382) auxiliare (§5) est. 383-389) LLL. æque desideranda, ac maxime polita & ingeniosa. Sperat igitur Schaftsburyus, Misocriticos non fore tamen adeo inurbanos, & vacuos ab omni sociali sensu, ut asseverent ac tueantur, vitam ac voluptatem fuisse barbaram, & peiudibus dignam, æque desiderandam esse, ac politissimam quamque & ingenuissimam.

390 391 392 393 394 395 396 397 398 399
For my own part, when I have heard sometimes Men of reputed
400 401 402 403 404 405 406 407 408 409
Ability join in with that effeminate plaintive Tone of Inveective against Criticks,
410 411 412 413 414 415 416 417 418 419
I have really thought, they had it in their Fancy, to keep down the
420 421 422 423 424 425 426 427 428 429
growing Genius of the Youth, their Rivals, by turning them aside from

430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440
that Examination and Search, on which all good Performance, as well
 441 442 443 444
as good Judgement depends.

390-393) LLL. Pro mea propria parte. Latino more: quod ad me attinet.

394 & 395) LL. quando ego. 396) L. *beard*, Supinum Verbi *to bear*, audire. *have - d* (§6) *audivi*. 397-400) LLL. nonnunquam viros celebratæ habilitatis. 401) L. *join in*, ingredi, sociare se in aliqua re. 402-407) LLL. cum ista effeminata & queribunda voce Philippicæ, seu objurgationis. 408 & 409) LL. contra Criticen.

410 & 411) LL. ego re vera. 412) L. *thought*, Supinum Verbi *to think*, cogitare. *have cum Supino* (§6) *cogitavi*. 413) L. ipsi. 414) Imperfectum (§4) habebant. 415-418) LLL. hoc in sua phantasia. 419) L. *keep down*, impedire. 420) L. *to grow*, crescere. — *ing* (§6) *crecens*. *crecentem*. 421-424) LLL. genium juventutis, suorum rivalium. 425) L. *per*, *in*. 426) L. *to turn*, avertere. *in — ing* (§6) *avertendo*. nam *by* significat etiam *in*. 427-444) LLL. ipsos seorlum ab hoc examine & inquisitione, a qua omnis bona scriptio (elaboratio, perfectio operis) æque, eben so wohl, ac bonum judicium pendet. *to depend*, pendere. — *s* (§6) *pendet*. Ait ergo: Quod ad me attinet, cum nonnunquam audirem spectatæ habilitatis viros sociare inter se effeminatas illas & queribundas Philippicæ voces contra Criticen: cogitavi profecto, habere ipsos in animo, crecentem juvenum, rivalium suorum, genium impedire, procul eos avertendo ab hoc examine & inquisitione, unde omnis bona elaboratio æque ac bonum judicium pendet.

Exercitatio altera,

Poetica.

THomfonus, de IV Anni Tempestatibus, in Vere, ætatis auræ homines ita adumbrat:

1 2 3 4 5 6 7 8
Then the glad Morning wak'd the gladden'd Race
 9 10 11 12 13 14
Of uncorrupted Men, nor blus'd to see

15   16   17   18   19   20   21
The Sluggard sleep beneath her sacred Beam.
 22   23   24   25   26   27   28
For ther light Slumbers gently fum'd away,
 29   30   31   32   33   34   35   36
And up they rose as vigorous as Sun,
 37   38   39   40   41   42
Or to the Culture of the willing Glebe,
 43   44   45   46   47   48
Or to the chearful Tendance of the Flock.

1) L. Tunc. 2) articulus. (§ 1.) 3 & 4) LL. lætum mane. 5) L. ex-
 pergefacerē, excitare. — d (§ 6) excitabat, excitavit. 6) articulus.
 7) L. exhilaratus. 8) L. genus. 9) nota (§ 1) Genitivi. 10-13)
 LLL. incorruptorum hominum, neque erubescēbat. L. *to blush*, erube-
 scere. — d (§ 6) erubuit, erubescēbat. 14) L. videre. 15) articulus
 (§ 1) quem deinceps prætereo. 16-21) LLL. somniculosum dormire
 sub suo sacro radio. *Tunc læta aurora excitabat e somno exhilaratum genus*
hominum incorruptorum, neque cum pudore suo cogeatur videre somniculosum,
qui sub sacro suo radio adhuc dormiret.

22-28) LLL. Nam illorum leves somni (s plurale, § 2) leniter evapora-
 bant. L. *to fume*, fumare, vaporare. *to fume away*, evaporare. — d (§ 6)
 evaporabant, evaporarunt.

29) L. Et. 31) L. ipsi. 30 & 32) L. *to rise up*, surgere, erigere se. *rose*
 L. Præteritum & Imperfectum Verbi *rise*. surgebant. 33-36) LLL.
 æque vigentes ac sol.

37) L. Sive. 38) nota (§ 1) Dativi. 39) L. cultura. 40) nota (§ 1)
 Genitivi. 41 & 42) LL. volentis glebæ. 43) L. sive. 44) nota (§ 1)
 Dativi. 45 & 46) LL. jucundum studium. 47) nota (§ 1) Genitivi.
 48) L. gregis. *Nam leves illorum somni leniter evaporabant, surgebantque*
homines non minus alacres, quam ipse sol, sive ad culturam volentis glebæ,
sive ad jucundum sui gregis studium. Tum, postquam poeticis coloribus
alia ætatis illius auræ decora splendide illustravit, in hunc modum
cantare pergit:

49   50   51   52   53   54   55
But now, what'er these gaudy Fables meant,
 56   57   58   59   60   61   62
And the white Minutes which they shadow'd out,

63 64 65 66 67 68 69
Are found no more amidst those iron Times,
 70 71 72 73 74 75 76
Those Dregs of Life! in which the human Mind
 77 78 79 80 81
Has lost that Harmony so ineffable,
 82 83 84 85 86 87
Which forms the Soul of Happiness: and all
 88 89 90 91 92 93
As off the Poise within: the Passions all
 94 95 96 97 98 99 100
Have burst their Bounds: and Reason half extinct,
 101 102 103 104 105 106
Or impotent, or else approving, sees
 107 108
The foul Disorder.

49 & 50) LL. At nunc. 51) per apostrophum (§9) pro *whatever*, metrigatia. L. quidquid. 52-55) LLL. hæ affectatæ fabulæ affirmarunt. 56-62) LLL. Et candidæ horarum particulæ, quas illæ (fabulæ) expinxerunt. L. *to shadow*, adumbrare. *to shadow out*, expingere. — d (§6) expingebant, expinxere.

63) L. *found*, Supinum Verbi *to find*, invenire. *are* (§5) *sunt*, a Verbo auxiliari *to be*: quod cum Supino alterius Verbi (§7) Passivum format. *inveniuntur*. 64-72) LLL. non amplius, inter hæc ferrea tempora, hanc faciem vitæ. *At nunc*, quidquid affectatæ hæ fabulæ affirmarunt, & candidæ illæ horæ, quas expinxerunt, jam non inveniuntur inter ferrea hæc tempora, in hac fece vitæ.

73-76) LLL. in qua humanus animus. 77) L. *perditus*. *bas* cum Supino seu Participio (§6) *perdidit*. 78-82) LLL. illam harmoniam tam inexplicabilem, quæ. 83) L. *to form*, formare. — s (§6) *format*. 84-87) LL. animam felicitatis: & omne. 88) *est*. (§5.) 89) L. *supra*. *barbare*, *est supra*. latine, *incumbit*, *gravat*. 90) L. *pondus*. 91) L. *in eo*. *Ubi humanus animus perdidit harmoniam illam tam inexplicabilem, qua animam felicitatis efficit: & omnia in eum incumbunt onera, omnia pondera eum gravant*.

92-96) LLL. cupiditates omnes perruperunt (hæc cum Supino. (§6) *suos limites*. s (§2) *nota pluralis numeri*. 97-105) LLL. & ratio dimidia ex parte extincta, sive imbecillis, sive aliud approbans. — *ing*, *absorpto* s (§6) Verbi *to approve*. 106) L. *to see*, *videre*. — s (§6) *videt*.

videt. 107 & 108) LL. pravam perturbationem. Cupiditatis omnes per-
rupere suos limites: & ratio semisepulta, sive imbecillis, sive aliud appa-
rans, pravam perturbationem hanc intuetur.

109 110 111 112
Anger storms at large,
113 114 115 116 117 118 119
Without an equal Cause: and fell Revenge
120 121 122 123 124 125
Supports the falling Rage. Close Envy bites
126 127 128 129 130 131 132
With venom'd Tooth: while weak unmanly Fear,
133 134 135 136 137 138
Full of frail Fancies, loosens every Power,
139 140 141 142 143 144
Even Love itself is Bitterness of Soul,
145 146 147 148 149
A pleasing Anguish, pining at the Heart,
150 151 152 153 154 155
Hope sickens with Extravagance: and Grief,
156 157 158 159 160
Of Life impatient, into Madness swells,
161 162 163 164 165 166 167
Or in dead Silence wasts the weeping Hours.

109-116) LLL. Ira tempestatem excitat (—s, §6) late, sine aqua caus-
sa. 117-122) LLL. & crudelis Vindicta fulcit (—s, §6) ruentem Ra-
biem. 123-128) LLL. angusta Invidia mordet (—s, §6) venenato
dente. 129-138) LLL. dum debilis effeminatus Timor, plenus infir-
mis imaginationibus, dissolvit (—s, §6) universum suum vigorem.
139-149) LLL. Quin Amor ipse est (§5) amarities animæ, amœnus
angor, languens (—ing, §6) in corde. 150-167) LLL. Spes agrot-
tat (—s, §6) cum deliratione: & Tristitia, vitæ impatiens, in amen-
tia sua intumescit (—s, §6) aut in emortuali silentio perdit (—s, §6)
lacrymosas horas.

168 169 170 171 172 173
These and a thousand mix'd Emotions more,
174 175 176 177 178 179 180
From ever-changing Views of Good and Ill,

181 182 183 184 185
 Form'd infinitely various, vex the Mind
 186 187 188 189 190 191 192
 With endless Storm. Whence, inly-rankling, grows
 193 194 195 196
 The selfish Thought, a listless Inconcern,
 197 198 199 200 201 202 203
 Cold, and averting from our Neighbour's Good.
 204 205 206 207 208 209 210
 Then dark Disgust, and Malice winding Wiles,
 211 212 213 214 215
 Sneaking Deceit, and coward Villany:
 216 217 218 219 220 221 222
 At last deep-rooted Hatred, lewd Reproach,
 223 224 225 226 227 228
 Convulsive Wrath, and thoughtless Fury, quick
 229 230 231 232 233 234 235 236
 To Deeds of vilest Aim. Even Nature's self,
 237 238 239 240 241
 Is deem'd, vindictive, to have changed her Course.

168-188) LLL. Hi & mille mixti Moti plures, ex semper variantibus
 idels Boni & Mali, formati infinite varii, vexant (— § 6) animum non
 intermissa tempestate.
 189-203) LLL. Unde, intus putrescens (— ing, § 6) crescit (— s,
 § 6) se tantum quærens Propensio, focors incuria, frigida, & aver-
 tens (— ing, § 6) a nostri vicini (§ 9) bono.
 204-215) LLL. Insuper clandestina Alienatio, & Malitia implicans (— ing,
 § 6) dolos, serpens Fraudulentia, & contemptu digna Abjectio.
 216-232) LLL. Ad extremum alte radicum Odium, impudens Calu-
 mnia, convulsiones excitans Indignatio, & incogitans Furor, celer ad
 facinora vilissimi scopi. Adjectivum vile in Superlativo (§ 3) desinit in est.
 233) L. Quin etiam. 234) L. Natura. 235) per apostrophum (§ 9) pro
 is, est. 236) L. ipsa. 237) L. to deem, existimare. is ab auxiliari to be
 (§ 5) & Supinum (— d, § 6) inter se conjuncta (§ 7) Passivum effi-
 ciunt. existimatur. 238) L. ultionis cupida. 239) L. to change, mutare.
 to have — d (§ 6) mutasse. 240 & 241) LL. suum cursum. Ad ver-
 bum si transferas, constructio hæc nascetur: Quin etiam Natura ipsa est,
 existimatur, ultionis cupida, mutasse suum cursum. Per legem accom-
 modandi, de qua in Corollario, hæc prodibit sententia: Ipsa adeo Na-
 tura, ut existimatur, vindictam desiderat de suo cursu mutato.

A P P E N D I X

De Pronunciatione

Linguae Anglicæ.

1. **N**OLI mirari Lector, si Appen-
dicem videris tuo meoque
voto majorem. Labyrinthum pæ-
ne inextricabilem offert hujus linguae
pronuntiatio, regularum copia &
ambiguitate, varietate exceptionum,
perpetuarum denique ambagum fasti-
dio & labore. Conatus ego sum li-
teras singulas ad leges, quam fieri
poterat, paucissimas revocare: ex-
emplis vero, ubi res poscere visa est,
liberaliter indulsi, eorumque seriem,
quo facilius inveniri possent, ordine
alphabetico texui: ut Lector vel ea
ipsa, quæ desiderat, vel certe quæ-
dam his similia deprehendat, nec du-
bium & suspensus in lubrico incerta-
rum regularum solo destituatur. In-
utilem turbam illarum vocum, quæ
minus frequenter occurrunt, dedita
opera exclusi; rarus, hunc ipsum,
quem attuli, numerum satis super-
que Lectoris patientiam fatigaturum.
Eadem ne abuterer, illo etiam ab-
stinui vocalium longarum, & bre-
vium, ac brevissimarum discrimine,
quo incipientes ad desperationem
adigi solent. Non requirunt illi prin-
cipio tam subtilia: deinde ultro, pri-
mis elementis imbutos, usus ipse ad
reconditiora deducet.

2. *A* plerumque pronuntiatur ut æ
vel e.

Acts, acta; æctis.

Adage, adagium; ædædsch.

after, post; æfter.

am, sum; æm.

as, sicut; es.

ask, petere; æsk.

away, weg, fort; æww.

Case, casus; kæs.

Chamber, cubiculum; tschember.

Damage, damnum; dæmædsch.

Dame, matrona; dæm.

damnable, damnandus; dæmnæb'l.

Face, facies; fæs.

glad, lætus; glæd.

Glass, vitrum; glæss.

Grace, gratia; græs.

Grammar, grammatica; græmmær.

had, habebam, habebat; hædd.

has, habet; hæss.

hast, habes; hæst.

Haste, festinatio; hæst.

have, habere; unde *having*, habenas;

hæv, hæving.

Lady, matrona, domina; ledi.

Master, dominus; mester seu mister.

Name, nomen; næm.

navul, navalis; nævel.

perhaps, fortasse; perhæps.

Table, mensa; tæbl.

3. *Aan* / *durum* (id est, ante *l*, post quod sequitur alia consonans) persæpe etiam ante *n*, *r*, *t*, *th*, pronuntiatur ut *a*.

all, omnes; *âl*.

almost, ferme; *almost*.

Altar, altare; *altær*.

Art, ars; *art*.

atward, transverse; *ætward*: (Cur hoc *ib* literis *curfvois* ubique distinguam, dicetur, ubi suo ordine de illo agendum erit.)

award, condemnare; *sward*.

call, vocare; *câl*.

far, procul; *far* vel *fer*.

Father, pater; *fader*.

flagrant, flagrans; *flægrant*.

Garden, hortus; *gard'n*.

bard, durus, difficilis; *hard* vel *hærd*.

large, latus, magnus; *lardsch*.

Part, pars; *part*.

particular, singularis; *particolær*.

Sak, sal; *salt*.

shall, debeo; *schall*.

Wand, virga; *wand*.

Want, penuria; *want*.

War, bellum; *war*.

warm, calidus; *warm*.

Watch, excubie, horologium; *watsch*.

Water, aqua; *water*.

4. Eorum, quæ ab his duabus regulis discedunt, memorabilia sunt hæc.

a & *an*, articulus unitatis, *ein*, *eine*, sonum habet, qui nec verum *a*, nec verum *e* sit: idcirco a me per *a* *curfvoim* indicabitur. Sonum huic quam proximum Germani habent in sua illa populari pronuncia-

tione plurium provinciarum, qua hunc ipsum articulum dubie inter *e* & *a* efferunt: *es* ist *d* *Kalb*, *es* ist *ân* *Qhß*; pro, *ein* *Kalb*, *ein* *Qhß*.

accompany, comitari; *eccompeni*.

and, &; *end*. Si sequatur consonans, in quotidiano sermone *lite- ra d* supprimitur.

Angel, cælestis genius; *ændschel*.

another, mutuo; *ænoder*.

anxious, anxius; *ænskchjos*.

any, aliquis; *ænni*.

are, sumus, estis, sunt; *ær*.

arrest, custodiæ tradere; *ærrest*.

arries, advenire; *ærreiv*.

art, es; *ært*.

at, ad, apud; *et*.

Barbarian, barbarus; *berberien*.

Battel, prælium; *bætt'l*.

can, possum; *kæn*.

fancy, imaginari; *fænsi*.

Fare, victus, cibus; *fær*.

fare well, vale; *fær well*.

franc, liber; *frænk*.

France, Gallia; *Fræns*.

grand, grandis; *grænd*.

gratify, gratificari; *grætisei*.

Hand, manus; *hænd*.

handle, tractare; *hænd'l*.

Hate, odium; *hæt*.

hæb, habet; *hæth*.

last, ultimus; *last* vel *lest*.

Liar, mendax; *leier*.

Man, homo, vir; *men*.

Manner, modus; *menner*.

many, multi; *meni*.

Marriage, matrimonium; *merridsch* vel *merredsch*.

necessary, necessarius; *nesessæri*.

Pagan,

Pagan, ethnicus; pægæn.
Regard, respectus; rigærd.
Servant, servus; servent.
Star, stella; stær.
than, quam; dæn.
thank, grates agere; thænk.
that, hoc, qui; det.
was, eram; was.
wash, lavare; wæsch.

5. Diphthongus *ai* constanter ut æ seu e.

again, rursus; egen vel egin.
against, contra; egenst veleginst.
ail, ægrotare; æl.
attain, obtinere; ettæn.
Captain, centurio; kæpten vel kæptin.
fain, libenter; fæn.
Gain, lucrum; gæn.
maintain, asseverare; mentæn.
Pair, par; pær.

6. In peregrinis vocabulis *ai* nativum sonum retinet. *laick*, laicus, non sacer; la- ick: *mosaick*, mosaicus; mofa-ick.

7. *Au* & *aw* ut *a* longum.
Applause, applausus; epplås.
Author, auctor; æther.
because, quia, ut; bicås.
Cause, caussa; cås.
Law, lex; lå.

8. *Ay* ut æ.
Day, dies; dæ.
pray, rogare; præ.
say, dicere; sæ.
Way, via; wæ.

Excipe *ay*, *eja*, *ita*; æl.

9. *B* antet, & in fine vocum post *m*, mutum est.
climb, in altum niti; cleim.

Debt, debitum; dett.
Doubt, dubitatio; daut.
Lamb, agnus; læmm.
Limb, artus; limm.
subtle, subtilis; tott'l.

In verbis tamen compositis *b* & *t* distinguuntur.

obtain, obtinere; ab-tæn.

10. *Cantee*, *t*, *y*, ut *s* (in quibusdam ut *sch*) alibi autem ut *c* latinum, exceptis pauculis, in quibus mutum est.

ancient, antiquus; enschjent.

Care, cura; kær.

cease, desinere; sis.

City, urbs; sitl.

Clock, hora; clack.

Comet, cometa; kammet.

Crown, corona; kraun.

curl, crispare; corl.

Cycle, cyclus; seik'l.

Grace, gratia; græs.

gracious, benignus; græschjos.

indist, indicare; indeit.

Ocean, Oceanus; ofschjen.

perceive, percipere; perciv.

perfect, perfectus; perfet seu perfit.

at *perfection*, perfectio; perfekschjon.

placed vel *plac'd*, collocatus; plæs'd.

public, publicus; publik.

Scene, scena; sin.

Scepter, sceptrum; septer.

Science, scientia; sei-ens.

succeed, succedere; soksid.

thence, illic; thens.

vicious, vitiosus; vischjos.

Vittuals, annona; vittels.

11. *Cb* ut *tsch*.

C 3

Arch

Arch, arcus; ertsch.
abange, permutare; tschendsch.
obaste, castus; tscheft.
Church, ecclesia; tschortsch.
much, multum; motsch.

Græca ut *k*, gallica ut sch. *Christ*,
 Christus; Kreist: *Choler*, ira; kol-
 ler: *Monarch*, Princeps supremus;
Manerk: *Obagrîn*, molestia animi;
schagrîn.

12. *D* in quibusdam mutum aut
 pene mutum est.

Friendship, amicitia; frinship vel
 frenship.

handsom, venustus; hænsum.

Landlord, caupo; lænlard.

London, Londinum urbs; Lonnen.

Madam, domina; mæm.

Wednesday, dies Mercurii; wensdæ.

worldly, profanum in modum; worrlî.

13. *E* mutum est in fine vocabuli
 duas aut plures syllabas habentis.

Game, lusus, ludus; gæm: *Dane*,
 matrona; dæm: *Prince*, Princeps;
 Prins. Litera *e*, quæ muta fuit in
 radice seu vocabulo primario, talis
 etiam permanet in compositis ac de-
 rivatis. *like*, similis; leik: *Likeness*,
 similitudo; leikness. *safe*, securus;
 sæf: *Safety*, securitas; sæfti. *some*,
 aliquis; som: *where*, ubi; huær:
somewhere, alicubi; somhuær. *Spite*,
 ludibrium; speit: *spiteful*, contu-
 meliosus; speitful: *Spitefulness*, con-
 tumelia; speitfulness. *there*, hoc lo-
 co, illic; dær: *therefore*, ideo; dær-
 for. *Grace*, gratia, amœnitas; græs:
graceless, inamœnus; græsless.

14. Participia & alia vocabula in
en, Participia item & Imperfecta seu
 Perfecta in *ed*, ac terminationes Ver-
 borum pluralesque Nominum in *es*,
 e mutum habent. *rotten*, putrefactus;
ratt'n: laden, invitatus; læd'n: *Mai-
 den*, puella; mæd'n: *loved*, amabat,
 amatus; lovd: *washed*, lotus; walsch'd
 seu walscht: *gives*, dat; giv's: *goes*,
 it; go's: *Thieves*, fures; thiv's.
 Si tamen ante *ed* occurrat *d* vel *t*, e
 auditur, ne concursu literarum si-
 milium durior fiat oratio. *commanded*,
 imperatus; commended: *afflicted*,
 afflicto; efflicted. Par literarum
 concursus ut evitetur, e finale pro-
 nunciatur ut brevissimum *is*, quoties
 ante illud reperitur litera sibilans.
 Sunt autem sibilantes *s*, *x*, *z*, &
 aliæ, in quarum pronuntiatione li-
 tera s auditur. *Witnesses*, testes; wit-
 nessis: *propose*, proponit; propo-
 sis: *Horses*, equi; harsis; *Churches*,
 templa; tschortschis: *Judges*, judi-
 ces, & *Judge's*, iudicis; Dschodschis.

15. Ad *e* mutum revocari meretur
 illud *re*, quod ut *er* vel *r* profertur;
 & alia nonnulla vocabula, in quo-
 rum medio litera *e* supprimitur.

admire, admirari; ædmeier seu æd-
 mei'r.

Adultery, adulterium; ædolt'ri.

aspire, aspirare; æspeier seu æspei'r.

Atheist, atheus; ætb'ist.

Brethren, fratres; bridern.

Children, liberi, infantes; tschildern.

courteous, urbanus; cortschjos.

desire, desiderare; disei'r.

different, diversus; diff'rent.

every,

every, quisque; evv'rl.
Fire, ignis; feier seu fei'r.
hundred, centum; honderd.
require, requirere; riqueier seu ri-
 quei'r.

16. *E* ut *i* in monosyllabis aliis-
 que, cum vel solum, vel ultimum in
 syllaba est; excepto nimirum *e* muto,
 de quo paulo ante.

be, esse; bi: unde
being, ejus Participium Præsentis;
 bi-ing.

believe, credere; bi-liv. & similia
 ex *be*.

between, inter; bi-twin.

decent, decorum; di-cent.

defend, defendere; di-fend.

Deity, Divinitas; Di-iti.

deliver, liberare; di-livver, & si-
 milia ex *de*.

desperate, desperatus; di-spi-ræt.

Devil, malus dæmon; di-v'l.

discre-te, prudens, moderatus; di-
 scrit.

e-ternal, æternus; i-ternel.

E-ve, vesper; iv.

even, æque; i-v'n.

Evening, vesper; i-vning.

Evil, malum; i-v'l.

he, is, ipse; hi.

here, hoc loco; h'r.

me, mihi, me; mi.

prepare, præparare; pri-pær.

receive, recipere; ri-siv.

return, reverti; ri-torn. & similia
 ex *re*.

se-ve-re, severus; sivr. *Severity* ta-
 men, severitas; siveriti.

she, ipsa; schi.

since-re, sincerus; sinfir.

the, articulus definitus, der, die; ra-
 ptim, sono medio inter *e* & *i*,
 quem idcirco per *i* *cursum* indica-
 bo; di.

we, nos; wi.

ye, vos; ji.

Quibus adde hæc & similia:

yes, ita; jis.

yesterday, heri; jisterdæ.

yet, tamen; jit vel jet.

17. *E*, cum non finit syllabam,

ut *e*; quibus & alia quædam accedunt.

after, post; æfter.

beg, orare; begg.

best, optimus; best.

Brevity, brevitæ; breviti.

conserve, conservare; canserv.

Credit, fides; credit.

defer, prorogare; difer.

Discretion, moderatio; discrefchon
 vel discrefchjen.

Egg, ovum; egg.

eject, ejicere; edscheft.

elect, eligere; elect.

End, finis; end.

Enemy, hostis; enemt.

ere, prius; er.

ever, unquam, semper; evver.

Flattery, adulatio; fletteri.

Flesh, caro; flesch.

her, ipsa; her.

less, minus; less.

Letter, epistola; letter.

Memory, memoria; mem'ri.

Men, homines; men.

Merchant, mercator; mertfchent.

Neglect, negligentia; neglect.

never, nunquam; nevver.

prefer,

prefer, præferre; prifer.
Revenge, vindicta; revendsch.
Servant, servus; servent.
them, iis, eos, eas; dem.
there, illic; dær.
together, simul; tuggeder.
well, bene; well.
where, ubi; hwar.

18. Diphthongi *ea* frequentior sonus est *i*.

appear, apparere; eppir.
appease, placare; eppis.
Beast, bestia; bist.
beat, ferire; bit.
beneath, infra; binith.
bereave, privare; biriv.
cease, desinere; sis.
cheat, decipere; tſchit.
clean, purus; clîn.
clear, clarus; clir.
dear, pretiosus; dir.
Eagle, aquila; ig'l.
Ear, auris, spica; ir.
ear, arare; ir.
Ease, commoditas; is.
East, Oriens; ist.
eat, comedere; it.
fear, timere; fir.
Feast, festum; fist.
hear, audire; hir.
Heat, calor; hit.
heave, tollere; hiv.
lead, dirigere; lid.
Leaf, folium; lif.
least, minimus; list.
leave, derelinquere; liv.
Meat, ferculum, cibus; mit.
near, prope; nir.
neat, elegans; nit.

Plea, causa forensis; pli.
please, placere; plis.
preach, concionari; pritsch.
reach, conari, pertingere; ritsch.
read, legere; ridd.
Reason, ratio; ris'n.
Seat, sedes; sit.
speak, loqui; spik.

Spear, lancea; spir.
teach, docere; titsch.
Tear, lacryma; tir.
teaze, cruciare; tis.
Tbreat, minæ; tbrît.
Wheat, frumentum; huit.
Year, annus; jir.

19. In multis *ea* sonat ut *a*: quorum usitatiores hæc sunt:

already, jam; alreddi.
Bear, ursus; ber.
bear, ferre; ber.
Beard, barba; berd.
behead, caput amputare, bihedd.
Bread, panis; bred.
break, frangere; brek.
Breast, pectus; brest.
Breath, halitus; breth. Sed *to breath*, respirare; brith.)
cleanly, pure; clenli.
cleans, mundare; clens.
dead, mortuus; dedd.
deaf, surdus; def.
Dearth, annonæ caritas; derth.
Death, mors; deth.
dread, exhorrescere; dredd.
each, quisque, ambo; etich.
Earl, Comes; erl.
early, mane; erli.
earn, mereri, lucrari; ern.
Earth, terra; erth.

endeavour, conari; indevor.
Feather, pluma; fedder.
great, magnus; gret.
Head, caput; hed.
Health, sanitas; helth.
beard, auscultatus; herd.
bearken, auscultare; herken.
Heart, cor; hert.
Heartb, focus; herth.
Heaven, cælum; hevven.
heavy, gravis; hevvi.
jealous, zelotypus; dschelos.
learn, discere; lern.
least, ne; left.
Leather, corium; ledder.
Ocean, Oceanus; ofschjen.
Pear, pyrum; per.
Pearl, margarita; perl.
Peasant, agricola; pesent.
pleasant, acceptus, gratus; plesent.
reachless, piger; retschless.
read, legebam, lectus; red.
ready, paratus; reddi.
Realm, regnum; reilm.
rear, exaltare; rer.
rebearse, recitare; riher.
search, inquirere; fertsch.
Stead, locus; stedd.
steady, firmus; steddi.
stealth, furtim, celeriter; stelth.
swear, jurare; swer.
sweat, sudare; swet.
tear, lacerare; ter.
tbreathen, minari; tbret'n.
tread, calcare; tredd.
Vengeance, vindicta; vendschens.
Wealth, facultates; welth.
wear, ferre; wer.
Weather, tempestas; wedder.

20. *Ea* non est diphthongus in vocabulis origine latinis, græcis, hebraicis; neque in compositis ex particulare, vel quorum pars prior in e mutum definit. *cre-ate*, creare; *criet*: *Creature* tamen, res creata; *criter*. *the- atrical*, theatralis; *thiætrikel*. *Gene- alogy*, genealogia; *dscheniæ- lodschi*. *Ele- azar*, filius Aaronis; *Eleæser*. *re- assemble*, iterum congregare; *reæssemb'l*. *Lineament*, oris notæ, a *line*; *linnement*. *moveable*, mobilis, a *move*; *muvebl*. *peaceable*, pacificus, a *peace*; *pißebl*. *serviceable*, utilis, a *service*; *servisebl*. *thereat*, super hoc, a *there*; *deræt*. *whereas*, dum, cum, a *where*; *huæras*.

21. *Eau* in *Beau*, *Trossulus*, & *Marteau*, pallium mollebre, sonat ut o; in *Beauty*, pulcritudo, eique affinis, ut iu; in *Flambeau*, fax, ut ai: bo, mento, biuti, flambai.

22. *Ee* diphthongus ut i. *agree*, consentire; *agri*: *Bee*, apis; *bi*: *Beef*, bos, bubula; *bif*: *been*, Participium Verbi *be*, esse; *bin*: *Queen*, Regina; *quin*: *see*, videre; *si*: *three*, tres; *thri*. Non est diphthongus in quibusdam compositis, & derivatis ex *ee* finali. *Pre- eminence*, eminentia; *pre- eminens*: *re- edify*, reedificare; *re- edifei*; *where- ever*, ubicunque; *huæ- evver*: *fre- er*, *fre- est*, liberior, liberrimus, a *free*; *fri- er*, *fri- est*.

23. Diphthongus *ai* frequentius ut i.

Conceit, opinio; *canfit*.
conceive, existimare, concipere; *canfir*.

D

coun.

counterfeit, ad archetypum factus; caunterfit.

Deceit, dolus; disit.

deceive, decipere; disiv.

Forfeit, crimen; farfit.

inveigle, fallere; invig'l.

Leisure, otium; tempus vacuum; lisor.

perceive, percipere; persiv.

Receit, acceptio; risit.

receive, recipere; risiv.

Seignior, dominus; sinjor.

Seisin, rapina; sisinn.

seize, in potestatem redigere; sis.

Surfeit, crapula, cruditas; sorfit.

Excipe hæc, quorum pleraque ei anteqb, gn, autn habent.

eight, octo; ét.

eliber, alteruter; edder.

feign, fingere; fehn.

faint, inventum; fent.

Height, altitudo; heit.

Heir, hæres; er.

inveigh, reprehendere; invé.

Neighbour, vicinus; nébor vel néber.

neither, neuter; nedder.

purveigh, prospicere; porvé.

Reign, regnum; rén.

Sleight, astutia; fleit.

streight, angustus; strét.

Vein, vena; ven.

weigh, ponderare; wé.

Weight, pondus; wét.

— Ei non est diphthongus in peregrinis, & compositione ac derivatione quorundam in e. De - ity, Divinitas; Di - iti: re - iterate, iterare; ri - eiteret; be - ing, existens, a be; bi - ing: *bombe - it*, utut est; haubi - it:

there - in, ibi; derin: *where - in*, in quo; huærin.

24. *Em, en*, plerumque ut im, in, initio vocabulorum.

embark, navim conscendere; imberk.

Embassador, Legatus; imbaßeder.

embrace, amplecti; imbræs.

employ, uti; implæi.

encourage, animare; incorrædsch.

endeavour, conari; indevor.

engage, obligare; ingædsch.

England, Anglia; Ingklend.

english, anglicus; ingklisch.

Excipe:

Embers, cinis; embers.

Emblem, emblema; emblem.

Emperor, Imperator; Emp'rer.

Empire, Imperium; Emper.

Empress, Imperatrix; Empress.

Emption, emptio; emschjen vel emschon.

empty, vacuus; emti.

Enemi, hostis; enemi.

Enmity, inimicitia; enmiti.

enter, intrare; enter.

Envoy, Legatus; envæl.

Envy, invidia; envi.

25. *Eo* diphthongus ut i.

Dungeon, carcer; dondschin.

feodal, fiduciarius; fidel.

Feodary, cliens fiduciarius; fidæri.

Feof, bonum fiduciarium; fif.

infeof, in tale bonum immittere; inñf.

People, populus; pip'l.

Pigeon, columba; pidfschin.

Surgeon, chirurgus; sordschin.

In quibusdam est e. *Jeopardy*, periculum; dschepperdi: *Leopard*, leopardus; lepperd.

Non

Non est diphthongus in græcis, & compositis. *Chameleon*, *chamæleon*; *kæmili-on*: *Theology*, *Theologia*; *the-alodschi*: *more-over*, *insuper*; *moroyver*: *pre-ordain*, *prius ordinare*; *pre ardæn*: *re-obtain*, *denuo obtinere*; *re-obtæn*: *there-of*, *inde*; *dær af*.

26. *Eou* fereut jo, seu *io* per *i* valde breve.

courageous, fortis; *corrædschjos*.
courteous, urbanus; *cortschjos*.
erronenus, erroneus; *erronjos*.
bideous, horridus; *heidjos*.
nauseous, nauseam generans; *nasjos*.
piteous, miserabilis; *pitschjos*.
plenteous, abundans; *plentschjos*.
righteous, justus; *reitschjos*.

27. *Eu*, & *ew* ut *ju*.
adiou, vale; *æddju*.
askew, transverse; *æskju*.
Eucharist, *Eucharistia*; *Juk'rist*.
Europe, *Europa*; *Jurop*.
Ew, ovis; *ju*.
Feud, certamen; *fjud*.
few, parum; *fju*.
hew, excavare, excidere; *hju*.
Jew, *Judæus*; *dschju*.
Jewel, *gemma*; *dschju-el*.
Lieu, *locus*; *lju vel lu*.
Nephew, *nepos*; *nesju*.
nem, *novus*; *nju*.
Pewter, *stannum*; *pjuter*.
sbew, ostendere; *schju vel scho*.
skew, oblique, transverse; *skju*.

Excepta:

blew, *cæruleus*; *blu*.
Brewer, *cerevisiæ coctor*; *bru-er*.
Crew, *cohors*, *grex*; *cru*.

Dew, *ros*; *du*.
drew, *ducebat*; *dru*.
Grandeur, *magnitudo*; *grendur*.
knew, *noveram*; *nu*.
lew, *impudicus*; *lud*.
Lieutenant, *præfecturæ genus*, *locum tenens*; *lestenent*.
neuter, *neutrarum partium*; *nut'r*.
sbrew, *callidus*; *schrod*.
Steward, *præpositus domui*; *stuærd*.
strew, *spargere*; *stro*.
tbrew, *jaciebam*; *thru*.
View, *aspectus*; *vi-u*.

Eu & *ew* non sunt diphthongi in compositis, ac uno & altero peregrino vocabulo. *here-unto*, *huc*, *ad hoc*; *hir-ontu*: *re-unite*, *rursum jungere*; *rejunet*: *re-ward*, *remunerare*; *riward*: *where-upon*, *super quo*, *in quo*, *huæ-r-oppa*: *Mausoleum*, *Mausoleum*; *mafoli-om*.

28. *Ey* ut *e* longum, si occupet syllabam vocabuli digniorem, quæ nimirum productionem sonum habet. In monosyllabis quoque ut *e* pronunciat.

convey, *deducere*; *canvé*.
obey, *obedire*; *obbé*.
Prey, *præda*; *pré*.
purvey, *providere*; *porvé*.
survey, *perlustrare*; *forvé*.
they, *ipsa*, *ii*; *dé*.

Si vero occupet syllabam minus præcipuam, quæ in pronuntiatione tantum cursim effertur, ut *i* breve sonat.

Abbey, *Abbatia*; *æbbi*.
Attorney, *procurator*; *ættorní*.
Barley, *hordeum*; *bærli*.

Chimney, caminus; tschianni.

Honey, mel; honni.

Money, pecunia; monni.

Excipe:

Eye, oculus; ei.

bey-day! o gaudium! o mirum!
heidæ.

Key, clavis; ki.

29. G ante e, i, y, ut dsch.

Cage, cavea; kædsch.

Change, permutare; tschendsch: unde *chang'd*, permutatus; tschendsch'd.

Danger, periculum; dendscher.

diligent, diligens; dilidschent.

general, generalis; dschenereel.

Gentleman, Nobilis, dominus; dschent'l-men.

German, Germanus; Dschermen.

Giant, gigas; dschei-ent.

Gypsy, Zingara; Dschipsi.

Judge, judex; dschodsch.

Suggest, suggerere; sogdschest.

30. Formata a finitis ing, & quæ a germanico nascuntur, aliaque non-
nulla, pronunciantur ut *ge* & *gi* Germanorum.

Anger, ira; enger.

begging, rogans, a *beg*; begging.

begin, incipere; bigin.

bigger, major, a *big*, magnus; bigger.

Bringer, qui affert; bringer.

Dagger, pugio; dægger.

eager, acer; iger.

Finger, digitus; finger.

forget, oblivisci; farget.

forgive, ignoscere; fargiv.

Geer, merx; gir.

Geese, anseres; gis.

get, impetrare; get.

gibbous, gibbosus; gibbos.

giddey, vertigine laborans; giddi.

Gift, donum; gift.

gild, inaurare; gild.

gird, cingere; gerd.

Girl, puella; gœrl.

give, dare; giv.

Hunger, fames; hunger.

linger, tabescere; linger.

longer, longior, a *long*; langer.

meager, macer; mlger.

singing, canens, a *sing*; singing.

stagger, titubare; stægger.

stronger, firmus, a *strong*; stranger.

swagger, gloriari; swægger.

Tiger, tigris; tiger.

together, simul; tugeder.

Singulare est *Goal*, carcer; dschæl.

31. *Gb* initio ut simplex g; in fine,
& ante t, mutum est, exceptis paucissimis.

almighty, omnipotens; almeiti.

alibough, tametsi; alibo.

Borough, arx; boro.

bought, emptus; båt.

bright, fulgens; breit.

cough, tussire; caf.

Daughter, filia; dâter.

Delight, delectatio; dileit.

eight, octo; ét.

enough, satis; inof vel enof.

fight, pugnare; feit.

Flight, fuga; fleit.

Fright, terror; freit.

Ghost, spiritus; gost.

Height, altitudo: heit.

high, altus; hei.

laugh, ridere; laf.

Light, lux; leit.

light

- *light*, facilis; leit.
Neighbour, vicinus; nébor vel néber.
nigh, prope; nel.
nought, nihil; nāt.
Plight, status; pleit.
Plough, aratrum; plau.
right, rectus; reit.
rough, asper; rof.
sigh, suspirare; sei vel seit.
Sight, aspectus; seit.
Slight, contemptus; sleit.
sought, quæsitus; sāt.
thorough, per; thoro.
though, tametsi; tho.
thought, cogitabam, cogitatus; tbāt.
through, per; thru.
wrought, factus, effectus; hrāt.
 32. *Gm & gn*, si sint in eadem syllaba, ut *m & n*.
Apophthegm, apophthegma; æpofthém.
arraign, in jus vocare; ærræn.
benign, benignus; binin.
condign, dignus; candin.
feign, fingere; fehn.
Flegm, pituita; flém.
gnash, frendere; næsch.
Gnat, musca; næt.
malign, malignus; mælin.
Reign, regnum; rehn.
Sign, signum; sein.
Sovereign, Princeps supremus; sov-verehn.
 Cum vero *gm & gn* non sunt in eadem syllaba, ad regulam hanc non pertinent. *Assignment*, assignatio; æssig- næschon vel næschjen: *Benignity*, benignitas; benig-niti: sic etiam *Dignity*, fleg-matik, ig-norance, stig-matize. In his etiam, quæ in *pugn*

desinunt, totum *gn* auditur. *impugn*, impugnare; impugn: *oppugn*, oppugnare; oppugn: *repugn*, repugnare; ripugn.

33. *Gue*, *gui*, ut *ge*, *gi*, omisso *u*.
Catalogue, catalogus; kætælag.
Guest, hospes; gest.
Guide, dux viæ; geid.
Guilt, culpa; gilt.
Guinea, moneta anglica; ginni.
Plague, pestis; plæg.
Tongue, lingua; tong.

Excipiuntur:

Ague, febris; ægu.
Anguish, angustia; ænguisch.
argue, arguere, ejusque participium *argued*; argu, argud.
distinguish, distinguere; distinguish.
extinguish, extinguere; extinguish.
languid, languidus; længuid.
languish, languere; længuisch.
sanguine, sanguineus; sænguinn.

34. *H* auditur ut in germanicis, & latinis; exceptis, quæ sequuntur.

Heir, hæres; er.
Herb, herba; erb.
honest, honestus; annest.
Honour, honor; annor vel anner.
Hour, hora; aur.
humble, humilis; omb'l.
Humour, indoles; humor vel jumer.
Shepherd, pastor, opilio; scheperd.

35. Vocalis *i* ut *ei*, in pronomine *I*, ego; in syllabis finalibus, quas sequitur *e* mutum; nulla vel unica interposita consonante; in horum formatis; *angb & gn*, & in horum derivatis; denique ante *ld & nd*.
admire, admirari; ædmei'r.

aspire, aspirare; æspe'r.
blind, cæcus; bleind.
Child, proles; tscheild.
crie, clamare; crei. unde *criest*, *cries*,
 clamas, clamat; *cried*, clamaba-
 mus; *Crier*, clamator; crei'st,
 crei's, crei'd, crei-er.
Crime, crimen; creim.
Desire, desiderium; disei'r.
die, mori; dei.
find, reperire; feind.
Fire, ignis; fei'r.
Hide, cutis; heid.
hide, abscondere; heid.
high, altus; hei.
highly, valde; heill.
Hire, salarium; he'r.
I, ego; ei.
inspire, inspirare; inspei'r.
Kind, genus; keind.
kind, benignus; keind.
Lie, mendacium; lei.
Life, vita; leif. unde, mutato *f* in
v, pluralis *Lives*, & adjectivum
lively, vitalis, vividus; leiv's,
 leiv'li.
mild, lenis; meild.
Mind, mens; meind.
Night, nox; neit.
oblige, obstringere; obleidsch vel
 oblid'sch.
pride, arrogans; preid.
require, requirere; riquei'r.
Side, latus, ora; seid.
Sigh, suspirium; sei vel seit.
Sight, aspectus; seit.
Sign, signum; sein.
signed, signatus; sein'd.
tie, ligare; tel.

Time, tempus; teim.
tire, fatigare; tei'r.
Wife, mulier; weif.
Wind, ventus; weind vel wind.
writhe, contorquere, deflectere; hreid.
 36. Eadem vocalis i sonat ut i no-
 strum initio vocum; in monosylla-
 bis regula priore non comprehensis,
 eorumque derivatis; ante duas vel
 plures consonantes; ante unam etiam
 consonantem in medio vocabulo; in
 multis denique desinentibus in *ice*,
icle, *ile*, *ine*, *ise*, *ite*, *ive*.
active, industrius; æktiv.
agile, agilis; ædd'schil.
Article, articulus; ærticl.
Avarice, avaritia; ævveris.
Benefice, beneficium; bennefis.
bid, dicere; bid.
big, magnus; big.
bigger, major; bigger.
Bill, scheda; bill.
Bishop, Episcopus; Bisschop.
Caprice, animi impetus; kapris.
captive, captivus; kæptiv.
Christendom, Christi religio; Chri-
 stendom.
Christian, Christianus; Christien.
Christianity, orbis terrarum christia-
 nus; Christieniti.
City, civitas; fitti.
civil, civilis; sivvil.
Critic, criticus; crittik.
did, faciebat; did.
Dinner, prandium; dinner.
Divinity, Divinitas, Theologia;
 Diviniti.
drink, bibere; drink.
driven, pulsus, compulsus; driv'n.
Engine,

Engine, machina; indschinn.
Favourite, gratiofus; fæv'rit.
Gift, donum; gift.
give, dare; giv. unde *given*, datus;
giving, dans; given, giving.
hidden, occultatus; hidden.
Hill, mons; hill.
him, ipsi, ipsum; him.
his, suus; his.
if, si; if.
Image, imago; immædsch.
imagine, imaginari; immædschinn.
imitat, imitari; imitæt.
immediate, proximus; immidiæt.
immense, immensus; immens.
impious, impius; impios vel impejos.
in, in; in.
in-deed, re vera; indid.
infinite, infinitus; infinit.
innocent, innocens; innoſent.
Interest, utilitas; innt'reſt.
in-to, in; intu.
irrational, rationis expers; irræſchjo-
 nel.
is, eſt; is.
it, id, hoc, eſ; it.
kill, occidere; kill. unde *Killing*,
 occiſio; killing.
King, Rex; King. unde *Kingdom*,
 regnum; kingdom.
Limb, artus; limm.
little, parum; litt'l.
live, vivere; liv. unde *living*, vi-
 vens; living.
Magazine, promptuarium; mæggeſin.
Malice, malitia; mællis.
marine, maritimus; mærrin.
Milk, lac; milk.
Mistress, domina; miſtreſs.

Office, officium; affis.
Prince, Princeps; prins.
Promise, promiſſio; pramis.
rich, dives; ritsch.
riſe, ſurgebat; riſ. ejuſdemque ver-
 bi Participium *riſen*; riſen.
Service, obſequium; ſervis.
ſervile, ſervilis; ſervil.
sick, ægrotus; ſick.
Sin, peccatum; ſinn.
ſince, poſteaquam; ſins.
Sinning, delicti patratio; ſinning.
Sister, ſoror; ſiſter.
ſit, federe; ſit.
Sitting, ſeſſio; ſitting.
ſix, ſex; ſix.
Thing, res; thing.
think, cogitare; think.
this, hic, hæc; diſ.
till, donec; till.
treatiſe, tractatio; tritiſ.
Vanity, vanitas; væniti.
vicious, vitioſus; viſchjos.
Viſit, viſitatio; viſit.
will, velle; will. unde *willing*, vo-
 lens; willing.
with, cum; with.
writ, ſcripſit; writ. *written*, ſcri-
 ptus; hritten.
 37. Excepta a ſuperioribus dua-
 bus regulis:
Advice, admonitiô; ædveis.
advise, admonere; ædveis.
Arithmetic, arithmetica; æretbmettik.
arrive, advenire; ærreiv.
Bible, Codex Divinus; Beib'l.
Bird, avis; boerd.
Business, negotium; biſneſs.
Civil, argutiæ; kæv'l.

Chariot,

Chariot, currus; tſcharret.
Children, liberi, infantes; tſchildern.
Chriſt, Chriſtus; Creiſt.
Circle, circulus; ſærk'l.
climb, in altum niti; cleim.
confirm, confirmare; canſœrm.
Couſin, cognatus; coſ'n.
Deſpite, contemptus; diſpeit.
Device, inventum; diveis.
Devil, malus dæmon; div'l.
dine, prandere; dein.
diſverſe, diverſus; deivers.
divine, divinus; divein.
Evil, malum; iv'l.
fine, bellus; fein.
Fir, abies; fœrr.
firm, firmus; fœrm.
fiſt, primus; fœrſt.
five, quinque; feiv.
Flirt, jocus; flœrt.
Fortnight duæ hebdomades; fartnit.
Girl, puella; gœrl.
binder, pone, poſt; hinder.
hiſber, huc; hedder.
Ice, glacies; eis.
idle, otioſus; eid'l.
incline, inclinare; inclein.
indiſt, indicare; indeit.
infirm, infirmus; inſœrm.
intrigue, dolus; intrig.
Iron, ferrum; eiern.
Island, infula; eilænd.
Iſle, infula; eil.
Kindred, cognatio; kinderd.
Kirk, eccleſia; kœrk.
likewiſe, ſimiliter; leikweiſ.
Medicine, medicina; med'ſin.
Mine, fodina, cuniculus; mein.
mine, meus; mein.

Mirth, gaudium; mœrth.
Miſer, Eucllo, avarus; meiſer.
nice, delicatus; neiſ.
nine, novem; nein.
ninth, nonus; neinth.
ordinary, ordinarius; ardneri.
polite, politus; palleit.
Price, pretium; preis.
private, privatus; preivet.
Regiment, regimen; ridſchment.
Reſignation, voluntæris ſubmiſſio; riſignæſchjen vel riſignæſchon.
riſe, ſurgere; reis. unde riſing, ſurgens; reiſing.
Sacrifice, ſacrificium; ſæcrifeis.
Sennight, hebdomas; ſennit.
Signal, ſignum; ſignel.
Sir, dominus; fœrr.
Sirname, cognomen; fœrrnem.
ſtill, adhuc; ſtill.
Stir, tumultus; ſtœrr.
thether, illuc; tbedder.
thine, tuus; dein.
third, tertius; thœrd.
Thirſt, ſitis; thœrſt.
tith, decimus; teith.
Title, titulus; teit'l.
twice, bis; tweis.
Vamſon, ferina; venſen.
Virtue, virtus; vœrtju.
While, mora; hueil.
wiſiſt, quia; hueiſt.
white, albus; hueit.
Wilderneſs, locus deſertus; wilderneſs.
Window, fenestra; windo.
windy, ventofus; windi.
Wine, vinum; wein.
 38. Conſonans j ut dſch. *Jack*, Jacobus; Dſchek; *Judge*, judex; dſchodſch.

39. *Ja* pronunciatu*ri* vel omnino filente; vel in *j* consonantem trans-eunte.

Carriage, modus agendi; kærredsch.

(vel etiam kærriidsch.)

celestial, cælestis; sellestjel.

Marriage, matrimonium; merredsch vel merridsch.

Parliament, Senatus maximus; par-lement vel parliment.

partial, parti addictus; parschjel.

special, singularis; spesjel.

Excipitur *Diamond*, adamas; dei-mon.

40. Diphthongus *ie* ut i.

atchieve, patrare; ætschiv.

believe, credere; biliv.

besiege, obsidere; bisidsch.

Chief, caput; tschif.

field, campus; fild.

fiend, hostis; find.

friend, amicus; frind.

friendship, amicitia; frinschip.

Grief, fastidium, mœror; grif.

grieve, gravare; griv.

liege, legitimus; lidsch.

Mischief, damnum; mistschiv.

Piece, pars; pis.

pierce, perforare; pirs.

Priest, sacerdos; prist.

relieve, relevare; riliv.

Schild, scutum; schild.

Siege, sedes; sidsch.

Thief, fur; thif.

yield, cedere; jild.

In peregrinis, & aliis quibusdam, *ie* non est diphthongus: illa autem, quæ a nominibus aut verbis in *y*, *ye*, vel *ie* nascuntur, sonum suæ stirpis sequuntur.

ancient, antiquus; ænsi - ent.

Anxiety, anxietas; enksei - eti.

Armies, pluralis ab *Army*, exerci-tus; ærmis.

Audience, alloquium; ådi - ens.

Cient, cliens; clei - ent.

cried, clamamus; *Crier*, clamator; a *crie*, clamare; crei'd, crei - er.

Diet, temperantia; dei - et.

Flies, muscæ, a *Fly*; flier's.

justifieth, innocentem declarat, a *justify*; dschofstifei - eth.

merrier, merriest, lætior, lætissimus, a *merry*; merri - er, merri - est.

Orient, Oriens; ori - ent.

Piety, pietas; pei - eti vel pei - iti.

quiet, quietus; quei - et.

Science, scientia; sei - ens.

Society, societas; sosei - eti.

41. Terminatio *ion* ut *jon*, per o tamen adeo obscurum, ut ad e accedat. Sed *son*, *tion*, *xion*, ut *schon* sive *schjen*. *Union*, conjunctio; *junjon*: *Occasion*, occasio; ackæschon: *Persuasion*, persuasio; perswæschon: *Confirmation*, confirmatio; canfir-mæschon: *Nation*, natio; næschon: *Connexion*, connexio; cannekschon vel cannekschjen.

42. *Kn* ut n. *Knee*, genu; ni:

Knight, Eques; neit:

know, scire; no.

43. *L* mutum est in his:

almost, pæne; æmost.

Alms, stips, eleemosyna; æms.

balk, decipere; bâk.

Balm, balsamum; bâm.

Calf, vitulus; cåf.

calm, pacare; cåm.

E

Colonel,

Colonel, tribunus militum; cornell.

could, poteram; cudd.

Fault, error; fât.

Folk, populus; fôk.

half, dimidius; hâf.

halve, bifariam dividere; hæv.

Palm, palma; pâm.

Psalm, Psalmus; psâm.

Quail, nausea; quâm.

Salve, unguentum; fâv.

Should, debebam; schudd.

Souldier, miles; fodscher.

talk, loqui; tâk.

walk, ambulare; wâk.

would, volebam; wudd.

44. *N finale post m fit mutum.*

Autumn, autumnus; attom.

condemn, damnare; candem.

damn, damnare; dâm.

Hymn, carmen sacrum; him.

solemn, solennis; salam.

Adde Government, gubernatio; government.

45. *O ut nostrum o*, ante *e* mutum, si nulla vel unica intercedat consonans; initio vocum; cum finit syllabam; ante *durum*, & *r* durum, post quæ nimirum alia consonans sequitur; ante *m* & *ck*; in syllaba *mon*; post literam *w*.

above, super; æbov.

absolute, sine conditione, liber; æbsolut.

Advocate, advocatus; ædvokæt.

afford, subministrare; efford.

ago, jam; ægo.

alone, solus; ælon.

alibo, etfi; alibo.

among, inter; æmong.

ashore, humi; æscher.

before, ante; bifor.

behold, ecce; bihold.

bold, audax; bold.

born, gestatus; born. sed *born*, natus; barn.

Bullock, juvenus; bullock.

Cassock, toga; kassock.

Cold, frigus; cold.

come, venire; com.

command, jubere; commænd.

commend, commendare; commend.

Covenant, pactum; covvenænt.

covet, concupiscere; covvit.

Custom, mos; costom.

depose, deponere; dipos.

done, factus; don.

Foe, hostis; fo.

Force, vis; for.

Fort, munimentum; fort.

fro, citro; fro.

Globe, globus; glob.

Glory, gloria; glori.

go, ire; go.

Gold, aurum; gold.

govern, gubernare; govvera.

bo, o! ho.

hold, tenere; hold.

holly, sanctus; holi.

Hope, spes; hop.

Hord, cumulus; hord.

hover, propendere; hovver.

jolt, concutere; dscholt.

Kingdom, regnum; kingdom.

lo, en; lo.

Love, amor; lov.

Memorial, libellus supplex; mimoriel.

Mode, consuetudo; mod.

Moment, momentum; moment.

Monday,

Monday, dies Lunæ; monda.
Month, mensis; month.
more, plus; mor.
no, non; no.
none, nullus; non.
Note, nota; not.
Notice, notitia; notis.
o, o! o.
obedient, obediens; obidient.
obey, obedire; obei.
old, antiquus; old.
only, tantum; onli.
open, apertus; op'n.
opinion, opinio; opinjon.
over, super; ovver.
Poem, poema; poem.
Poet, poeta; poet.
Poll, caput; poll.
Pope, Pontifex Romanus; Pop.
Port, portus; port.
pro, pro; pro.
Purpose, propositum; porpos.
Robe, toga; rob.
roll, volvere; roll.
shove, impellere; schov.
so, sic; so.
sold, venditus; sold.
some, aliquis; som.
Sport, oblectamentum; sport.
stoln, furto ablatum; stoin.
strove, conatus est; strov.
sworn, iuratus; sworn.
tho', etsi; tho.
thoro', per; thoro.
Token, signum; tok'n.
told, dicebat, dictus; told.
Toll, vestigal; toll.
toll, incitare; toll.
total, totus; totel.

Vogue, fama; vogg.
Wo vel *Woe*, infelicitas; wo.
Wolf, lupus; wolfaut wulf.
won, lucratus; won.
Wonder, miraculum; wonder.
Word, verbum; word.
work, laborare; work.
World, mundus; world.
Worm, vermis; worm.
worn, gestatus; worn.
worse, pejor; wors.
worship, adorare; worschip.
worthy, dignus; worthi.
wot, scit; wot.
 46. O saps in ultimis syllabis ante
 n & r, & aliis quibusdam, sonat ut o
 obscurum, ita ut ad eaccedat.
abandon, derelinquere; æbbend'n.
Actor, actor; æct'r.
Damofel, virgo nobilis; dæm'sel.
invirom, circumdare; inveir'n.
Lesson, institutio; less'n.
Ordonance, mandatum; ard'nens.
Pardon, venia; per'd'n.
Patron, patronus; pat'r'n.
Reason, ratio; ris'n.
reasoning, ratiocinatio; ris'ning.
reckon, computare; reck'n.
Rhetoric, rhetorica; ret'ric.
seasonable, tempestivus; sis'nebl.
Sermon, oratio sacra; ferm'n.
 47. Contra vel certe extra duas re-
 gulas præcedentes sonat o in permul-
 tis vocabulis, quorum hæc sunt usi-
 tationes:
Accord, pactum; æccard.
bebove, decere; bibuv.
betroth, matrimonium promittere;
 bitroth.

Body, corpus, persona; baddi.
born, natus; barn.
both, ambo; both.
Broth, jusculum; brath.
Clock, hora; clack.
Coffee, faba turcica; cassi.
Column, columna; callomm.
Comedy, comœdia; cammedi.
Comet, cometes; cammet.
Concord, concordia; cancard.
constant, constans; canstent.
content, contentus; cantent. Eodem-
 que modo similia ex con.
Corn, frumentum; carn.
Cotton, gossipium; catt'n.
Cross, Crux; crois.
do, facere; du.
Dog, canis; dagg.
Dolour, dolor; dallos.
doth, facit; doth.
droll, joculari; drall.
follow, sequi; fallo.
for, nam; far.
for, pro; for.
forgive, ignoscere; fargiv.
Form, forma; farm.
from, a, ab; fram.
Frost, frigus; frast.
Ghost, spiritus; gost.
God, DEUS; Gadd.
gone, participium a go, ire; gan.
gross, crassus; grois.
Grot, spelunca; gratt.
hithermost, proximus; hedermost.
Holy-day, dies festus; hali-dæ.
Honour, honor; annor seu anner.
Horse, equus; hars.
Host, caupo; host.
hot, calidus; hat.

into, in; intu.
long, longus; lang.
Lord, dominus; lard.
lose, amittere; lus.
lost, perditus; last.
modest, modestus; maddest.
Morning, tempus matutinum, mane;
 marning.
morrow, cras, mane; marro.
most, valde; most.
move, movere; muv.
Mylord, Vir Illustrissimus; Milard.
nor, neque; nar.
not, non; nat.
Oblivion, oblivio; ablivjon.
Obstacle, obstaculum; abstæk'l.
Occasion, occasio; akkæschon.
occult, occultus; accolt.
occupy, occupare; akkiupei.
of, articulus Genitivi; af. Si sequatur
 consonans, in quotidiano sermone
 omittitur. *of the best*, optimi,
 de optimo; a di best, pro, af di best.
out of Town, extra urbem; aut a taun,
 pro, aut a staun. Sic etiam dicitur:
Full of Grief, plenus mœrore; full a grif.
off, auf 2c. âf.
Offence, offensa; affens.
offer, offerre; affer.
Office, officium; affis.
oft, often, sæpe; aft, aff'n.
on, auf 2c. an.
once, aliquando; vons.
one, unus; vann.
operate, efficere; apperæt.
or, vel; ar.
Oracle, oraculum; arækl.
Order, mandatum; arder.

Ox, bos; *acs*.
possible, possibilis; passib'l.
Post, veredi, cursores; post.
Prophet, prophetes; praestet.
prove, probare; pruv.
Rock, rupes; rack.
Rome, Roma; Rum.
roft, torrere; rost.
scorch, torrere; scartsch.
Shoe, calceus; schu.
Short, brevis; schart.
soft, mollis; fast.
Son, filius; son.
Sort, genus; fart.
stop, sistere; stap.
Storm, procella; starm.
strong, validus; strang.
thro, per; thru.
to, nota Dativi, & Infinitivi; tu.
together, simul; tugeder.
Torch, fax; tartsch.
toft, torrere; tast vel tost.
Troth, fides; tratb.
two, duo; tu.
undermost, infimus; ondermost.
undo, destruere; ondu.
unto, nota Dativi, & Infinitivi; ontu.
Volume, volumen; vallom.
uppermost, supremus; opermost.
who, qui; hu.
whom, quem; hum.
whose, cujus; hus.
wæc, matrimonium contrahere; wu.
Woman, femina; *women*. *Women*,
 feminæ; wimin vel wim'n.
wrong, falsus; hrang.
wroth, irritatus; hrath.
 48. *Oa* ut o.
approach, accedere; æpprotsch.
Boat, lembus; bot.

cloak, vestire; cloth.
Coat, toga; cot.
load, onerare; lod.
Shoar, littus; schor.
Excipe broad, latus, amplus; brad;
 & *abroad*, foris; æbrad.
 49. *Oe* uti. *Oeconomy*, œconomia;
ican'mi. Non est diphthongus in
 quibusdam peregrinis & derivatis.
Aloes, aloë; ællo-es.
Doer, patratior, a *do*, facere; du-er.
Goer, ambulator, a *go*, ire; go-er.
whatsoever, quidlibet; huat-so-ev-
 ver. Sic & cetera in *soever*.
whoever, quicumque; hu-evver.
 50. *Oi* & *oy* ut æi vel æi.
avoid, se subducere; ævvæid.
Choice, electio; tschæis.
destroy, destruere; distræi.
employ, uti; implæi.
Oil, oleum; æil.
toil, laborare; tæil.
Oi non est diphthongus in peregrinis
 & derivatis. *heroic*, heroicus;
hero-ik vel *hiro-ik*: *stoic*, stoicus;
sto-ik: *doing*, faciens, a *do*; du-
 ing: *going*, vadens, a *go*; go-ing.
 51. *Oe* ut u.
aloof, procul; ælluf.
good, bonus; gud.
Moon, luna; mun.
poor, pauper; pur.
too, etiam, nimis; tu.
Excipe hæc, in quibus *oe* est *oy*.
Blood, sanguis; blodd.
Door, porta; dor.
Flood, fluctus; flodd.
Floor, pavementum; flor.
forsooth, profecto; farsioth.

Moor, Maurus; Mor.

52. *Ou* frequentius ut au.

about, circa; *æbaut*.

confound, pudore afficere; canfaund.

Council, senatus; caunfil.

Fountain, fons; faunt'n.

Gout, podagra; gaut.

House, domus; haus.

Mountain, mons; maunt'n.

Mouth, os, oris; mauth.

out, ex; aut.

without, sine; without.

53. *Eadem* diphthongus *ou* ante l, *anter*, maxime finale, & ante s finale, plerumque sonat ut o.

Behaviour, modus agendi; bihævjor.

Candour, candor; kændor.

Colour, color; color.

Courage, robur animi; corraëdsch.

Courier, cursor; corrier.

Course, cursus; cors.

Court, regia; cort.

Discours, sermo; discors.

dubious, dubius; dubies.

Erreur, error; error.

Favour, favor; favor.

flourish, florere; florisch.

four, quatuor; for.

laborious, laboriosus; læbborios.

nourish, nutrire; nourisch.

odious, odiosus; odtos.

sejourn, commorari; sidschorn.

Soul, anima; sol.

various, varius; værios.

54. *A* duabus regulis præcedentibus abeunt, quæ sequuntur:

accouter, vestire; æccuter.

although, etsi; altho.

Bloud, sanguis; blodd.

bought, emptus; bât.

brought, allatus; brât.

could, poteram; cudd.

Country, regio; contri.

Couple, par, duo; cop'l.

Cousin, cognatus; coſſ'n.

double, duplex; dob'l.

enough, satis; inof vel enof.

Floud, fluctus; flodd.

fought, pugnatum; fât.

foul, immundus; faul.

fourty, quadraginta; farti.

Hour, hora; aur.

nought, nihil; nât.

ought, debebat; aliquid; ât.

our, noster; aur.

ſould, debebam; schudd.

sought, quæsitus; sât.

thorough, per; thoro.

though, tametsi; tho.

thought, cogitabam; thât.

thorough, per; thru.

touch, tangere; totsch.

tough, durus; toff.

Trouble, perturbatio; trob'l.

Troup, cohors; trup.

would, volebam; wudd.

wrought, laboratum; hrât.

you, vos; ju.

young, juvenilis; jong.

your, vester; jur.

Youth, juvenus; juth.

55. *Ou* plerumque ut au.

allow, tribuere; ællau.

Flower, flos; flau'r.

bow, quomodo; hau.

now, nunc, jam; nau.

Power, potestas; pauer.

Excipe:

Excipe:

below, infra; *bilo*.
disown, inficiari; *disson*.
flow, fluere; *flo*.
follow, sequi; *fallo*.
grow, crescere; *gro*.
halloo, sanctum facere; *hallo*.
know, scire; *no*.
Knowledge, cognitio; *nalledsch*.
low, profundus; *lo*.
morrow, cras, mane; *marro*.
owe, debito teneri; *ô*.
own, proprius; *fateri*; *on*.
show, ostendere; *scho*.
slow, tardus; *flo*.
stow, custodire; *sto*.
throw, conicere; *thro*.
toward, erga, versus; *toward*.

56. *P* inter *m* & *t*, ac initio *græcorum* aliquot, mutum est. *empti*, vacuus; *emti*: *tempt*, tentare; *temt*: *Psalms*, Psalmus; *Sâm* vel *Pfâm*. *Adde Receipt*, chirographum de accepto; *recit*.

57. *Pb* plerumque ut *f*: nisi in duas syllabas diducendum sit. *Philosophy*, Philosophia; *filassofi*: *Epitaph*, epitaphium; *epiteff*: *Triumph*, triumphus; *treiomb*: *up-bold*, sustentare; *op-hold*: *Sbep-berd*, opilio; *scheperd*.

58. *Qu* in gallicis plerumque ut *q* sineu; alioqui more latinorum auditur. *conquer*, expugnare; *canker*: *Masquerade*, personatorum conventus; *maskeræd*. At *Quality*, qualitas; *maskali*: *quick*, vivens; *kwick*: *Question*, quæstio; *kwestjon* vel *kwestjen*: *quake*, tremere; *kwæk*:

quit, liber; *kwit*: *quoth*, dicebat; *kwoth*.

59. *R* mutum est in his pauculis.

Harsb, fumus; *hæsch*.

Harslet, viscera; *hæfflet*.

Mariborough, urbs; *Malborro*.

Marsh, humus paludosa; *mæsch*.

Parlour, locus alloqui; *pælor*.

Partridge, perdix; *pætridsch*.

Purse, marsupium; *posi*.

60. *S* durum fit initio & fine, in medio autem tum, cum præcedit aut sequitur consonantem. Pronunciatur ut *sch* ante *u, ue, ui*, & syllabas finales ante, *eous*, *ia*, *iasm*, *iaft*, *ient*, *irr*, *ion*. *Sugar*, saccharum; *schugger*: *presume*, opinari; *preschjum*: *sure*, securus; *schur*: *sue*, rogare; *schu* vel *su*; *Suit*, libellus supplex; *schut*: *nauseate*, nauseare; *naschjæt*: *Enthusiasm*, enthusiasmus; *entbuschiasir*: *transient*, transiens; *trænschjent*: *Passion*, animi perturbatio; *peffschon*: *Pension*, pecunia annua; *penschon*.

61. *S* mutum est in *Island*, *Isle*, insula, & *Viscount*, Vicecomes seu Burggravius; *eilænd*, *eil*, velcaunt.

62. *Sch* ut *fk*: *School*, schola; *fkul*. *schoolar*, literatus; *fkaller*. At *Schism*, schisma; *fism*: *schedule*, scheda; *fiddull*.

63. *Sb* ut *sch*. *Fish*, piscis; *fisch*: *Flesh*, caro; *fiesch*: *fball*, debeo; *schall*: *fbe*, ipsa; *schl*.

64. *Tante* *ous*, *eous*, *uons*, ut *tisch*. *covetous*, cupidus; *cov'tschjos*: *beauteous*, formosus; *biutschjos*: *righteous*, justus; *reitschjos*: *virtuous*, virtute præditus; *vertsichjos*.

65. *T*

65. *Tante ia, ien, ion, ious*, ut sch. *martial*, martialis; mærschiel: *Patience*, patientia; pæschiens; *Faction*, factio, fækschon seu fækschjen: *licentious*, dissolutus; leifenschjos. Si tamen *antion* præcedat s vel x, pronuntiatio latina retinetur. *Question*, quæstio; questjon vel questjen: *Mixtion*, permistio; mixtjon seu mixtjen.

66. *T* mutum est in finalibus *cts*, *ten*, *tle* *Respects*, officia humanitatis; *rispects*: *neglects*, negligit; *niglecs*: *often*, sæpe; aff'n: *baften*, propere; hæll'n: *Castle*, castellum; kæstl.

67. *Tb* sonum habet peculiarem, qui lingua dentibus primoribus illisa & celeriter retracta editur. Græcorum veterum *Θηρα* literarum omnium proxime accessisse ad anglicum *th* videtur: cui quia nullum elementorum nostratium respondet, ego id ubique per *th cursivum* repræsentō. In pronominebus, exiguis particulis, & vocabulis in *the* ac *ther* desinentibus, *th* ut d profertur. Talia sunt pronomina *that*, *them*, *they*, *these*, *thou*, *thee*, *their*, *those*, *this*; articulus *the*; particulae *than*, *then*, *there*; vocabula *tiibe*, *Father*; *Mother*, *Brother*, & similia.

68. Vocalis *u* ut *ju*, initio vocum, eum syllabam per se efficit; in ultimis syllabis, sequente *e* muto, si ante *u* præeat *b*, *c*, *f*, *g*, *b*, *j*, *m*, *n*, *p*, vel *s*; denique in fine syllabæ. *abuse*, abuti; æbbjus. *accuse*, accusare; ækkjus. *Ambiguity*, ambiguitas; æmbigju-iti.

Cue, bonus animus; kju. *Cure*, curatio; kjur. *dispute*, disputare; dispjut. *excuse*, excusare; ecskjus. *Hue*, color; hju. *bug*, magnus; hjug. *human*, humanus; hjumen. *imbue*, imbuere; imbju. *Issue*, successus; issju. *mirae*, exiguus; minjut. *mute*, mutus; mjut.

Rescue, auxilium; reskju. *unanimous*, unanimis; ju- nænimo-. *uniform*, uniformis; ju- nifarm. *Union*, conjunctio; ju- njon. *Universe*, universitas rerum; ju- nivers. *Usage*, usus; ju- sædsch. *utensil*, supellex; ju- tensil.

69. Eadem vocalis *u* ut *o*, initio, si aliam secum literam in prima syllaba habeat; in monosyllabis; in medio & fine ante unam vel plures consonantes, unam secum syllabam constituentes; in syllabis *sub*, *suc*, *sup*, *fur*, *fis*, vocabulum inchoantibus.

Abundance, abundantia; æbondens. *adjust*, parare; æddschost. *annul*, in nihilum redigere; ænnoll. *begin*, incipere; bigonn. *Burden*, onus; bord'n. *but*, sed; bot.

Church, ecclesia; tschortsch. *humble*, humilis; omb'l. *Jesus*, JESUS; Dschisos. *much*, multum; motsch. *must*, debeo; most. *Number*, numerus; nomber. *Nut*, nux; not. *put*, ponere; pott.

run, currere; ronn.
shut, claudere; schott.
subject, subditus; sobdscheft.
succinct, brevis; focinct.
Sun, sol; sonn.
suppress, opprimere; soppress.
surprise, obruere; sorpreis.
suspect, suspectus; sosept.
Triumph, triumphus; treiomf.
ugly, deformis; oggli.
ultimate, ultimus; oltimæt.
un-able, inhabilis; on-æb'l.
un-avoidable, inevitabilis; on-ævæideb'l.
under, sub; onder.
up, auf; op.
up-bold, sustentare; op-hold.
upon, auf; oppan.
uppermost, seu *opermost*, supremus; oppermost.
urge, urgere; ordsch.
us, nos, nobis; os.
usurp, injuste occupare; jusorp.
utmost, extremus; ottmost.
 70. *Alibi ut u nostrum sonat.*
absolut, liber, sine conditione; æb-solut.
allude, alludere; ællud.
Brute, bestia; brut.
Certitude, certa veritas; fertitud.
conduce, ducere; candus.
exclue, excludere; exclud.
Fortune, fortuna; fartun.
Gratitude, gratus animus; grætitud.
Lute, cithara: lut.
rude, rudis; rud.
Servitude, servitus; servitud.
statute, statutum; statut.
 71. *A dictis regulis declinant hæc:*

accrue, accrescere; æccru.
actual, existens; æctuel.
Adventure, casus; ædventer.
Affluence, copia; æfluens.
blue, cæruleus; blu.
Bull, taurus; bull.
bury, sepelire; bærr.
Business, negotium; bissness.
busy, occupatus; bissi.
Censure, censura; senser.
Century, centuria; senturi.
Cluster, copia; closter.
Conjecture, conjectura; candscheft.
continue, continuare; cantinu.
Creature, res creata; critter.
Due, debitum; du.
Duty, officium; duti.
fabulous, fabulosus; fabulos.
Failure, error; fæler.
frugal, frugalis; frugæl.
full, plenus; full. sicque omnia ex eo composita, ut *faithfull*, *carefull*, *wisfull*, &c.
indue, donare; indu.
Measure, mensura; missur.
Minute, particula horæ; minnit.
Nature, natura; nater.
Pleasure, oblectatio; plæsch.
pull, trahere; pull.
punish, punire; ponisch.
pur sue, persequi; porfia.
purs, pellere; pulsch.
Ruin, ruina; ruin.
Scripture, scriptura; scriptscher.
Statue, statua; statu.
Study, studium; stoddi.
subdue, subicere; sobdu.
true, verus; tru.
Truth, veritas; truth.

value, æstimare; *vællu*.

Venture, casus; venter.

Virtue, virtus; *vœrtju*.

usual, usitatus; *jusuel*.

72. Consonans *v*, non ut *f*, more Germanorum; sed ut apud Gallos aliosque, sono inter *f* & nostrum anglicumque *w* medio. *vain*, vanus; *vein*, vena; ut in gallico *vaine* & *veine*.

73. Præcedentes, ut *æ*. *Guard*, custodia; *gærrd*: *Guarantee*, vas, præ; *gærenti*. Sed *Language*, lingua; *lenguædsch*.

74. Diphthongus *ui* post *b*, *c*, *d*, ut *i*; post *j*, *r*, *f*, ut *u*. *build*, ædificare; *bïld*: *Circuit*, circuitus; *serkit*: *Conduit*, ductus; *condit*. At *Juice*, succus; *dschus*: *Bruiſe*, contusio; *brus*: *Fruit*, fructus; *frut*: *Recruit*, supplementum; *ricrut*: *Suit*, libellus supplex; *schut*. De syllabis *gui* & *qui* nihil novi hic dicendum occurrit. In peregrinis quibusdam *ui* non est diphthongus. *Gratuity*, donum gratuitum; *grætju* - *iti*: *puissant*, potens; *pju* - *issent*: *Jefuit*, Jesuita; *Dschesu* - *it*.

75. Diphthongus *uy* ut *ei*. *buy*, emere; *bei*: *Buyer*, emptor; *bei-er*.

76. *W* mutum est ante *r*, & in aliquot aliis sequentibus.

Answer, responsum; *anser*.

awkward, ineptus; *åkærd*.

awry, curvus; *ærrei*.

fromward, fastidiosus; *froærd*.

Houswife, æconomiae præposita; *hossif*.

sweltry, respirationem impediens;

soltri.

Swoon, defectio animi; *ſaun*.

Sword, gladius; *ford*.

two, duo; *tu*.

Wrath, ira; *hrath*.

Wreck, naufragium; *hreck*.

write, scribere; *hreit*.

Wrong, injustitia; *hrang*.

77. *Wb* ut *hu*.

what, quod, quid; *huát*.

when, quando; *huén*.

where, ubi; *huær*.

which, qui; *huitsch*.

who, qui; *hu*.

whole, totus; *huol* vel *hol*.

why, quare; *huei*.

78. *X* in finalibus *xion* & *xious* ut *ksch*. *Complexion*, temperamentum corporis; *komplekschon*: *anxious*, anxius; *ænkſchjos*.

79. *T* ut *ei* in fine monosyllaborum, ac desinentium in *ſy* & *ply*, omnibusque aliis finalibus tonicis; & ante finale mutum, nulla vel una tantum interposita consonante:

adry, sitiens; *ædrei*.

amplify, amplificare; *æmplifei*.

apply, applicare; *æplei*.

awry, curvus; *ærrei*.

bely, mendacio fallere; *bilei*.

by, per; *bei*.

certify, demonstrare; *fertifei*.

Chyle, chylus; *keil*.

comply, cedere; *camplei*.

cry, *crye*, clamare; *crei*.

derry, negare; *dinei*.

defcry, detegere; *discrei*.

dye, mori; *dei*.

edify, ædificare; *edifei*.

espy, explorare; *ispei*.

ſty.

fly, volare; flei.
fortify, communire; fartifei.
gratify, gratificari; grætifei.
hye, jacere; lei.
Lyre, lyra; leir.
my, meus; mei; in sermone vulgari, mi.
occupy, occupare; akkjupei.
Outcry, exclamatio, a cry; autcrei.
purify, purgare; pjurifei.
reply, respondere; ripei.
sby, cautus; schei.
sly, astutus; flei.
spy, explorare; spei.
supply, supplere; sopplei.
tby, tuus; dei.
Thyme, thymum; theim.
try, experimentum capere; trei.
Type, typus; teip.
wby, quare; huei.
wry, curvus; hrei.
 80. In aliis, nominatim in plerisque peregrinis, ut i.
Ability, habilitas; æbbiliti.
accompany, comitari; eccompeni.
angry, iratus; engri.
bury, sepelire; bærrī.
carry, ducere; kærri.
Company, societas; campeni.
Competency, æmulatio; camp'tensi.
daily, quotidianus; dæli. & similia
 Adjectiva in *ty*.
adly, nugari; dælli.

Egypt, Aegyptus; Idschipt.
envy, invidere; envi.
every, quivis; evvri.
fancy, imaginari; fænsi.
humbly, humiliter; ombli.
hurry, properare; horri.
Hypocrisy, simulatio; hippacrisi.
Liberty, Libertas; liberti.
marry, matrimonium inire; merri.
Money, moneta; monni.
physical, physicus; fisikel.
presently, statim; presentli. Sic & alia
 Adverbia in *ty*.
pretty, elegans; pritti.
rally, irridere; rælli.
sorry, tristis; sarri.
silly, fœdare; solli.
tarry, morari; tærri.
vary, variare; varri.
very, profecto; verri.

Excipe *Tyrant*, tyrannus; teirent:
tyranny, tyrannis; teirenni.

81. Y initio ante vocales est; consonans. *Year*, annus; jir: *your*, vester; jur.

82. Z ut s. *Zephyr*, Zephyrus; sefir: *surprise*, obruere; sorpreis. Terminatio *zier*, ut leneschjer. *Glazier*, vitriarius; glæschjer.

83. Sæpissime consonantes euphoniæ gratia in fine vocis aut inter duas vocales geminantur, quod plurima ex allatis exemplis ostendunt.

E X E M P L U M,

ex L. V Telemachi.

THe first Question was, which of all Men are most free. Some answer'd, 't was a King, who had an absolute Power over his People, and serd, 't was a King, hu hædd en æbsolut pauer ovver his Pip'l, end(en) bad conquer'd all his Enemies. Others maintain'd, that 't was a Man, who hædd cankerd al his ennemi's. Oders mentænd, det 't was a mæn, hu bad sufficient Riches to gratify all his Desires. Others said, 't was a Man, hædd sufficient ritschistugrætifei al his diseirs. Oders sæd, 't was a mæn, who being never marry'd, travell'd all his Life-time through divers Countries, hu bi-ing nevver merri'd, trævelli'd al his leif-teim thru deivers contri's, without being ever subject to the Laws of any Nation. Others without bi-ing evver sobdscheft tu di lās af ænni næschon(næschjen). Oders fancied, that it was a Barbarian, who living upon Hunting in the midst fænslid, det it was a Berberien, hu living oppan honting in di midst of the Woods, was independent upon any Government, and subject af(a) di wuds, was independent oppan ænni govverment, end(en) sobdscheft to no Manner of Want. Others thought, it was a Man newly made free, tu no menner af(a) want. Oders thæt, it was a mæn njuli mæd fri, who, coming out of a rigorous Servitude, enjoy'd more than any other the hu, coming aut af a rigoros servitud, indschæid mor dæn ænni oder di Sweets of Liberty. Others, at last, ventur'd to say, that it was a swits af(a) liberti. Oders, et last (lest) venterd tu sæ, det it was a dying Man, because Death freed him from all Troubles, and all Men put dei-ing mæn, bicās deth fri'd him fram al trob'ls, end al men pott together bad no longer any Power over him. . . . . The most free of tuggeder hædd no langer ænni pauer ovver him. . . . . Di most fri af all Men, answer'd I, is he who can be free even in Servitude it self: in what al meq, anserd ei, is hi hu kæn bi fri ivn in servitud it self: in huæt Condiuion or Country soever a Man be, he is most free, when candischon(candischjen) ar contri so-evver a mæn bi, hi is most fri, huén he fears the Gods, and none but them; in short, that Man is truly free, hi firs di Gadds, end(en) nonn bot dem; in schart, det mæn is truli fri, who, disingag'd from all Manner of Fear, or anxious Desire, is hu, disingædsch'd fram al menner af(a) fir, ar ænkfchjos disei'r, is subject to the Gods and his Reason only. sobdscheft tu di Gadds end(en) his ris'n onli.

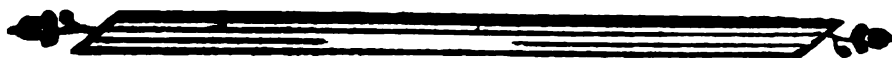
Hoc

Hoc est:

Prima quaestio erat, quinam omnium hominum essent maxime liberi. Respondebant aliqui, esse Regem, qui suprema potestate suo populo imperet, hostibus omnibus superatis. Alii asseverabant, liberrimum esse hominem, cui satis opum suppetat, unde omnia sua desideria expleat. Alii ajebant, eum esse, qui nunquam matrimonio astrictus, per omnem vitam peregrinetur, diversas oras circumiens, nequetamen ullius gentis legibus subiectus. Erant qui somniarent, liberrimum esse barbarum, qui media inter nemora venatione sola vivens, nec ab ullius imperio pendeat, nec genus ullum egestatis sentiat. Quibusdam visum, esse hominem nuper in libertatem emissum, qui gravi servitute egressus, plusquam alius quicunque libertatis dulcedine perfruatur. Nonnulli denique eo delapsi sunt, ut dicerent, liberrimum esse hominem morientem: quandoquidem mors omnibus eum perturbationibus expedit, nec homines omnes juncta opera ullam jam dehinc potestatem exercere in eum queunt. . . . . Liberrimus hominum omnium, respondi ego (Telemachus), ille est, qui liber manere vel in ipsa servitute potest: quocumque in statu aut loco fuerit, liberrimus homo est, si Deos timeat, nec quenquam praeterea: verbo, is vere liber est, qui omni genere timoris & anxii desiderii abjecto, tantummodo Diis & suae rationi subiectus est.

INSTITUTIONES LINGUÆ GERMANICÆ.

1. **L**itterarum Germanicarum in libris hæc est forma & vis:

21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	w	x	y	z	aa	ab	ac	ad	ae	af	ag	ah	ai	aj	ak	al	am	an	ao	ap	aq	ar	as	at	au	av	aw	ax	ay	az	ba	bb	bc	bd	be	bf	bg	bh	bi	bj	bk	bl	bm	bn	bo	bp	bq	br	bs	bt	bu	bv	bw	bx	by	bz	ca	cb	cc	cd	ce	cf	cg	ch	ci	cj	ck	cl	cm	cn	co	cp	cq	cr	cs	ct	cu	cv	cw	cx	cy	cz	da	db	dc	dd	de	df	dg	dh	di	dj	dk	dl	dm	dn	do	dp	dq	dr	ds	dt	du	dv	dw	dx	dy	dz	ea	eb	ec	ed	ee	ef	eg	eh	ei	ej	ek	el	em	en	eo	ep	eq	er	es	et	eu	ev	ew	ex	ey	ez	fa	fb	fc	fd	fe	ff	fg	fh	fi	fj	fk	fl	fm	fn	fo	fp	fq	fr	fs	ft	fu	fv	fw	fx	fy	fz	ga	gb	gc	gd	ge	gf	gg	gh	gi	gj	gk	gl	gm	gn	go	gp	gq	gr	gs	gt	gu	gv	gw	gx	gy	gz	ha	hb	hc	hd	he	hf	hg	hh	hi	hj	hk	hl	hm	hn	ho	hp	hq	hr	hs	ht	hu	hv	hw	hx	hy	hz	ia	ib	ic	id	ie	if	ig	ih	ii	ij	ik	il	im	in	io	ip	iq	ir	is	it	iu	iv	iw	ix	iy	iz	ja	jb	jc	jd	je	jf	jj	jh	ji	jj	jk	jl	jm	jn	jo	jp	jq	jr	js	jt	ju	jv	jw	jx	ka	kb	kc	kd	ke	kf	kg	kh	ki	kj	kk	kl	km	kn	ko	kp	kq	kr	ks	kt	ku	kv	kw	kx	ky	kz	la	lb	lc	ld	le	lf	lg	lh	li	lj	lk	ll	lm	ln	lo	lp	lq	lr	ls	lt	lu	lv	lw	lx	ly	lz	ma	mb	mc	md	me	mf	mg	mh	mi	mj	mk	ml	mm	mn	mo	mp	mq	mr	ms	mt	mu	mv	mw	mx	my	mz	na	nb	nc	nd	ne	nf	ng	nh	ni	nj	nk	nl	nm	nn	no	np	nq	nr	ns	nt	nu	nv	nw	nx	ny	nz	oa	ob	oc	od	oe	of	og	oh	oi	oj	ok	ol	om	on	oo	op	oq	or	os	ot	ou	ov	ow	ox	oy	oz	pa	pb	pc	pd	pe	pf	pg	ph	pi	pj	pk	pl	pm	pn	po	pp	pq	pr	ps	pt	pu	pv	pw	px	py	pz	qa	qb	qc	qd	qe	qf	qg	qh	qi	qj	qk	ql	qm	qn	qo	qp	qq	qr	qs	qt	qu	qv	qw	qx	qy	qz	ra	rb	rc	rd	re	rf	rg	rh	ri	rj	rk	rl	rm	rn	ro	rp	rq	rr	rs	rt	ru	rv	rw	rx	ry	rz	sa	sb	sc	sd	se	sf	sg	sh	si	sj	sk	sl	sm	sn	so	sp	sq	sr	ss	st	su	sv	sw	sx	sy	sz	ta	tb	tc	td	te	tf	tg	th	ti	tj	tk	tl	tm	tn	to	tp	tq	tr	ts	tt	tu	tv	tw	tx	ty	tz	ua	ub	uc	ud	ue	uf	ug	uh	ui	uj	uk	ul	um	un	uo	up	uq	ur	us	ut	uu	uv	uw	ux	uy	uz	va	vb	vc	vd	ve	vf	vg	vh	vi	vj	vk	vl	vm	vn	vo	vp	vq	vr	vs	vt	vu	vv	vw	vx	vy	vz	wa	wb	wc	wd	we	wf	wg	wh	wi	wj	wk	wl	wm	wn	wo	wp	wq	wr	ws	wt	wu	wv	ww	wx	wy	wz	xa	xb	xc	xd	xe	xf	xg	xh	xi	xj	xk	xl	xm	xn	xo	xp	xq	xr	xs	xt	xu	xv	xw	xx	xy	xz	ya	yb	yc	yd	ye	yf	yg	yh	yi	yj	yk	yl	ym	yn	yo	yp	yq	yr	ys	yt	yu	yv	yw	yx	yy	yz	za	zb	zc	zd	ze	zf	zg	zh	zi	zj	zk	zl	zm	zn	zo	zp	zq	zr	zs	zt	zu	zv	zw	zx	zy	zz

2. **A**rticulus, nominibus præponi solitus, triplex est; masculinus **der**, femininus **die**, neutrius generis **das**. Ejus hæc est declinatio:

<i>Singularis.</i>				<i>Pluralis.</i>
	<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Omnia generum.</i>
<i>Nom.</i>	der	die	das	die
<i>Gen.</i>	des	der	des	der (deren)
<i>Dat.</i>	dem	der	dem	den (denen)
<i>Accus.</i>	den	die	das	die

Vocativus Germanorum semper est idem cum Nominativo, & Ab-
latus cum Dativo: quapropter a me omittuntur.

3. **D**e nominum declinationibus inter ipsos Germaniæ populos non omnino convenit, provinciis aliis alia sectantibus. Ad intelligendum & explicandum satis erit, tabellam hanc intueri, in qua per lineam transversam (-) significo nomen ipsum, quale in Lexico occurrit, nondum ullo adalamento mutatum.

	<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
<i>Nom.</i>	—	—, e, en, n, er
<i>Gen.</i>	—, s, es, en, ens, (adject. er)	—, e, en, n, er
<i>Dat.</i>	—, t, en, (adject. em, er)	n, en, ern seu eren
<i>Accus.</i>	—, en (adject. es)	—, e, en, n, er

Nota

Nota *adject.* quam parenthesi inclusam vides, indicio est, eam terminationem solis adjectivis competere. Præterea vocales a, o, u, sæpe in plurali mutantur in ä, ö, ü. Der Mann, *vir*; die Männer, *viri*: das Blatt, *folium*; des Blattes, *folii*; die Blätter, *folia*: das Gut, *bonum*; den Gütern, vel, ut alii malunt, denen Güteren, *bonis*: groß, *magnus*; mit großer Geduld, *magna cum patientia*; in großem Hunger, *in magna fame*.

4. Adjectiva, cum vel nullus articulus, vel articulus unitatis (ein, eine, ein, *unus, una, unum*) ea præcedit, masculinum formant in *er*, femininum in *e*, neutrum in *es*. Cum autem ante se habent articulum der, die, das, omnia genera in *e* exeunt. Klug, *prudens*; kluger Rath, *prudens consilium*; ein kluger Mann, *vir prudens*; eine kluge Frau, *prudens matrona*; der kluge, die kluge, das kluge, *hic, hec, hoc prudens*. Deinceps ordinariam declinationem (§ 3) sequuntur.

5. Tam adjectiva, quam adverbia, in comparativo asciscunt *er* vel *r*, in superlativo est aut *st*, vel etiam *ist*; et a, o, u, mutant in ä, ö, ü, mächtig, *potens*; mächtiger, *potentior*; mächtigst, der mächtigste, *potentissimus*: lang, *longus*; länger, *longior*; längst, den längsten, *longissimum*: geschwind, *cito*; geschwinde, *citius*.

6. Verborum conjugatio est una tantum, quæ verbis auxiliariis tribus sustentatur; haben, *habere*; seyn, *esse*; werden, *esse*.

7. Conjugatio Verbi haben.

	Ego, ich.	Tu, du.	Ille, er.	Nos, wir.	Vos, ihr.	Illi, sie.
Indicat. Præsens.	habe,	hast,	hat:	haben,	habet,	haben.
	habeo,	habet,	habet:	habemus,	habetis,	habent.
Imperfectum.	hatte,	hattest,	hatte:	hatten,	hattet,	hatten.
	habebam,	habebas,	habebat:	habebamus,	habebatis,	habebant.
Præteritum.	habe gehabt,	hast gehabt,	hat gehabt:	haben gehabt,	habet g.	haben gehabt.
	habui,	habuisti,	habuit:	habuimus,	habuistis,	habuerunt.
Plusquamperfect.	hatte g.	hattest g.	hatte gehabt:	hatten g.	hattet g.	hatten gehabt.
	habueram,	habueras,	habuerat:	habueramus,	habueratis,	habuerant.
Futurum.	werde haben,	wirst h.	wird haben:	werden haben,	werdet haben,	werden haben.
	habebo,	habebis,	habebit:	habebimus,	habebitis,	habebunt.
Imperativus.		habe:			habet.	
		habe:			habete.	

Ego, ich.	Tu, du.	Ille, er.	Nos, wir.	Vos, ihr.	Illi, sie.
Imperfect. II. seyn würde, seyn würdest, seyn würde: seyn würden, f. würdet, f. würden. forem, fores, foret: foremus, foretis, forent.					
Præteritum. gewesen seyn, gewesen seyst, gewesen sey: gewesen seyn, g. seyh, gew. seyn. fuerim, fueris, fuerit: fuerimus, fueritis, fuerint.					
Plusquamp. I. gewesen wäre, g. wärest, g. wäre: gewesen wären, g. wäret, g. wären. fuissem, fuisses, fuisset: fuissetis, fuissent.					
Plusq. II. würde gewesen seyn, würdest g. f. würde g. f. würden g. f. würdet g. f. würden g. f. futurus fuissem, f. fuisses, f. fuisset: futuri fuissetis, f. fuissent.					
Futurum I. seyn werde, seyn werdest, seyn werde: seyn werden, seyn werdet, seyn werden. futurus sim, futurus sis, futurus sit: futuri simus, futuri sitis, futuri sint.					
Futurum II. werde gewesen seyn, wirst g. f. wird g. f. werden g. f. werdet g. f. werden g. f. fuero, fueris, fuerit: fuerimus, fueritis, fuerint.					
Infinitivi Præsens. seyn. Præteritum. gewesen seyn. Futurum. seyn werden. esse. fuisse. fore.					
Participium Præsens. wesend. Supinum seu Participium Præteriti. gewesen. existens. qui fuit.					
Gerundium. zu seyn. existendi, ad existendum.					

9. Conjugatio Verbi werden.

Verbum werden nunc primum est, nunc auxiliare. Cum primum est, significat *fieri*: sed id non est hujus loci. Cum auxiliare est, per gallicum *etre*, aut italicum *essere* explicandum est: quod genus auxiliare ad verbum exponi latine in hac Conjugatione non potuit: satis erit, Tempora ipsa præ oculis habere.

Ego, ich.	Tu, du.	Ille, er.	Nos, wir.	Vos, ihr.	Illi, sie.
Indicat. Præsens. werde, wirst, wird: werden, werdet, werden.					
Imperf. wurde (ward) wurdest (wardst) wurde (ward) wurden, wurdet, wurden.					
Præterit. bin worden, bist worden, ist worden: sind worden, seyd worden, sind worden.					
Plusq. war worden, warest worden, war worden: wären w. wäret w. waren w.					
Futurum. werde werden, wirst w. wird werden: werden werden, werdet w. werden w.					
Imperativus. werde: werdet.					
Conjunctivi Præsens. werde, werdest, werde: werden, werdet, werden.					
Imperfectum I. würde, würdest, würde: würden, würdet, würden.					
Imperfect. II. werden würde, w. würdest, w. würde: w. würden, w. würdet, w. würden.					
Præteritum. worden seyn, worden seyst, worden sey: worden seyn, worden seyh, w. seyn.					
Plusquamp. I. werden wäre, w. wärest, w. wäre: worden wären, w. wärest, w. waren.					
Plusq. II. würde worden seyn, würdest w. f. würde w. f. würden w. f. würdet w. f. würden w. f.					
Futurum I. werden werde, w. werdest, w. werde: werden werden, w. werdet, w. werden.					
Futur. II. werde worden seyn, wirst w. f. wird w. f. werden w. f. werdet w. f. werden w. f.					

Infinitivi Præsens. *werden*. Præteritum. *worden* sequi. Futurum. *werden werden*.
 Participium Præsentis. *werdend*. Supinum seu Participium Præteriti. *worden*.
 Gerundium. *in werden*.

Observe, ubique a me positum esse *worden*: nam *geworden* non est Verbi hujus auxiliarius, sed Verbi *fin*: id in Spicilegio meo paulo post occurret.

10. Tabella Conjugationis ordinariæ.

Ego, ich. Tu, du. Ille, er. Nos, wir. Vos, ihr. Illi, sie.		
Indicativi Præsens.	<i>liebe, liebest, liebet:</i>	<i>lieben, liebet, lieben.</i>
	<i>amo, amas, amat:</i>	<i>amamus, amatis, amant.</i>
Imperfectum.	<i>liebete, liebetest, liebete:</i>	<i>lieben, liebetet, liebeten.</i>
	<i>amabam, amabas, amabat:</i>	<i>amabamus, amabatis, amabant.</i>
Præteritum.	<i>habe geliebet, hast geliebet, hat geliebet:</i>	<i>haben geliebet, habet g. haben g.</i>
	<i>amavi, amavisti, amavit:</i>	<i>amavimus, amastis, amarunt.</i>
Plusquamperf.	<i>hatte geliebet, hattest g. hatte g. hatten geliebet, hatten g. hatten geliebet.</i>	
	<i>amaveram, amaveras, amaverat:</i>	<i>amaveramus, amaveratis, amarant.</i>
Futurum.	<i>werde lieben, wirst lieben, wird lieben:</i>	<i>werden lieben, werdet lieben, werden l.</i>
	<i>amabo, amabis, amabit:</i>	<i>amabimus, amabitis, amabunt.</i>
Imperativus.	<i>liebe:</i>	<i>liebet.</i>
	<i>ama:</i>	<i>amate.</i>
Conjunctivi Præsens.	<i>liebe, liebest, liebe:</i>	<i>lieben, liebet, lieben.</i>
	<i>amem, ames, amet:</i>	<i>amemus, ametis, ament.</i>
Imperfectum I.	<i>liebete, liebetest, liebete:</i>	<i>lieben, liebetet, liebeten.</i>
	<i>amarem, amares, amaret:</i>	<i>amaremus, amaretis, amarent.</i>
Imperfect. II.	<i>lieben würde, lieben würdest, lieben würde: l. würden, l. würdet, l. würden.</i>	
	<i>amaturus essem, amat. esses, amaturus esset: amaturi essemus, a. essetis, a. essent.</i>	
Præteritum.	<i>geliebet habe, g. habest, g. habe: geliebet haben, g. habet, geliebet haben.</i>	
	<i>amaverim, amaveris, amaverit: amaverimus, amaveritis, amaverint.</i>	
Plusquamperf. I.	<i>geliebet hätte, g. hättest, g. hätte: geliebet hätten, g. hätten, g. hätten.</i>	
	<i>amassim, amasses, amasset: amassemus, amassetis, amassent.</i>	
Plusq. II.	<i>würde geliebet habe, würdest g. h. würde g. h. würde g. h. würdet g. h. würde g. h.</i>	
	<i>amaturus fuissim, a. fuisses, a. fuisset: amaturi fuissimus, a. fuissetis, a. fuissent.</i>	
Futurum I.	<i>lieben werde, l. werdest, lieben werde: lieben werden, l. werdet, l. werden.</i>	
	<i>amaturus sim, a. sis, amaturus sit: amaturi simus, amaturi sitis, amat. sint.</i>	
Futur. II.	<i>werde geliebet haben, wirst g. h. wird g. h. werden g. h. werdet g. h. werde g. h.</i>	
	<i>amavero, amaveris, amaverit: amaverimus, amaveritis, amaverint.</i>	
Infinitivi Præsens.	<i>lieben.</i>	<i>Præteritum. geliebet haben.</i>
	<i>amare.</i>	<i>Futurum. lieben werden.</i>
		<i>amatum esse.</i>

Partici-

Participium Præsentis. *liebend.* Supinum & Participium Præteriti. *geliebt.*
amans. *amatum, amatus.*
 Gerundium. *zu lieben.*
amandi, ad amandum.

Observa, literam *e* ante *st* & *t* libere posse ac solere omitti: dicitur enim *liebest* & *liebst*, *liebet* & *liebt*, *liebete* & *liebte*, *geliebet* & *geliebte*; sic etiam *habet* & *habt*.

Syllaba *ge* in Supino seu Participio Præteriti usitata non est in illis Verbis, quæ originis germanicæ non sunt, sed e Latio aut aliunde adoptata. *regieren*, a latino *regere*; *regieret*, non *geregieret*: *prophezejen*, a semigræco *prophetare*, *prophezejet*, non *geprophezejet*: *banquetiren*, *comessari*, ab italico *banchettare*; *banquetiret*, sine *ge*. atque ita in aliis, quæ fere in *iren* aut *ieren* desinunt.

11. Verbum Passivum nihil est aliud, nisi Verbum auxiliare *werden* cum Supino ejus Verbi, quod conjugandum occurrit. *ich werde gehöret*: *audior*; ab *hören*, *audire*: *er ist gehöret worden*, *auditus est*; non *geworden*.

12. In Verbis Neutris sæpe pro auxiliari *haben* usurpatur *seyn*, nulla tamen sensus mutatione. *stehen*, *stare*; *ich bin gestanden*, *steti*: *gehen*, *ire*; *er ist gegangen*, *ivi*.

13. Verba Anomala seu Irregularia sunt, quæ vocalem seu diphthongum Præsentis in Imperfecto mutant: ut, *ich finde*, *reperio*: *ich fand*, *reperiebam*; *ich weiche*, *cedo*; *ich wich*, *cedebam*. De his, quæ difficultatem maximam afferre discipulis solent, in mea Methodo nihil est cur labores: omnia ultro se tibi in Spicilegio sistent. Duo tantum observa, quæ, ne Spicilegium plus justo diffunderetur, in eo dedita opera prætermisi. Primum est, quod *a*, *o*, *u*, in pluribus Germaniæ provinciis, cum Verbum Anomalum est, in secunda et tertia persona singulari Præsentis Indicativi, & in toto Imperfecto Conjunctivi, mutantur in *d*, *ö*, & *ü*. *ich schlage*, *du schlagst*, *er schlägt*, *ferio*, *feris*, *feris*: *ich schlug*, *feriebam*; *schlüge*, *schlügest*, *schlüge*, &c. *ferirem*, *ferires*, *feriret*, &c. Alterum est, eisdem Verbis in Imperativo singularis numeri ab optimis auctoribus *e* in fine non addi. *schlag*, *feri*! *geh*, *i*!

14. Ex Verbis Compositis alia inchoantur a particulis inseparabilibus, alia a separabilibus. Inseparabiles ex sunt, quæ per totam conjugationem Verbo suo constanter præfixæ manent. Separabiles autem in Præsentis & Imperfecto Indicativi, itemque in Imperativo, post suum Verbum rejiciuntur. *Verstehen*, *intelligere*; *ich verstehe*, *intelligo*; *verstehe mich*, *intellige me*. at *aussprechen*, *sur.*

surgere, ich stehe auf, *surgo*; *steh* auf, *surge*. In Catalogo Particularum, quem Spicilegio subjunxi, separabiles omnes per præfixum articulum (*) distinguuntur. Animadverte discrimen, quod in Supino & Gerundio inter has Particulas perpetuo intercedit. In Supino particulae inseparabiles augmentum *ge* omnino recusant, separabiles autem inter se et Verbum recipiunt. Sic *verstehen* in Supino facit *verstanden* sine *ge*, *aufstehen* vero *aufgestanden*. Gerundii signum *ju* eodem modo particulis separabilibus postponitur, seu inter ipsas et Verbum interseritur; inseparabilibus contra ita præponitur, ut in verbis simplicibus fieri solet. *aufzusuchen*, *surgend*, *ad surgendum*: *ju verstehen*, *intelligendi*, *ad intelligendum*.

15. De Syntaxi, ut in aliis linguis, tam Europæis, quam Orientalibus, ita in Germanica taceo: cum enim id unum mihi sit propositum, ut Lector explicare libros ope Lexici discat, nihil attinet regulis eum onerare, ad loquendum & scribendum duntaxat necessariis. Quem casum regant Præpositiones & Verba, etiam si nescias: mentem tamen scribentis assequi, & lingua tibi nota exprimere, satis commode poteris. Si legas, *gutes Muths seyn*: in Lexico invenis, *gut* significare *bonus*, *Muth*, *animus*, *seyn* *esse*. Meministi, *es & s* (§3) indicare Genitivum. Inde oritur phrasis, *boni animi esse*. Non te docueram ego, ita loqui Germanos: an tamen dubitabis, eandem esse sententiam, quam in latino illo, *bono animo esse*? Idem dico de sequentibus: *ich bin des Willens*, *ich bin des Sinns*; *in ea voluntate*, *in ea sententia sum*: etwas möglichstes Bleibes thun, *facere aliquid summa diligentia*: meines Wissens, *quod sciam*: meines Erachtens, *meu iudicio*. In his & similibus, ubi notio vocabulorum e Lexico deprehensa est, constructionem ad linguæ tuæ consuetudinem ipse accommodabis. Sæpe id facere in literarum commercio ipsi Germani coguntur, cum novos sibi que ad eum diem ignotos loquendi modos legunt. Denique in difficilioribus Lexica paulo meliora succurrunt, &, uti nominum genera indicant, ita phrasin implexam enodant.

16. Præpositiones cum articulo sæpissime constantur, ita ut sola ultima articuli litera supersit. *zum Feuer*, pro *ju dem Feuer*, *ad ignem*: *auf das Land*, *in agrum*, *rus*; pro *auf das Land*. Particulæ *in*, *an*, *von*, sequente *m*, suum *n* amittunt. *im Weinfeller*, pro *in dem*, *in cella vinaria*: *am Ufer*, pro *an dem*, *in littore*: *vom Herren*, pro *von dem*, *a domino*. Pro particula *es* non raro solum *s* ad finem vocabuli prioris affigitur. *weil mirs gefällt*, pro *mir es*, *quia mihi placet*: *wie sichs geziemet*, pro *sich es*, *uti decet*: *wie stehts*? *wie gehts*? pro *steht es*, *geht es*; *quo modo res se habet*?

17. Finis vocabulorum nonnunquam differtur, idque per duas virgulas (,) aut lineam (-) indicatur. eine Reichs- und Handelsstadt, pro eine Reichsstadt und Handelsstadt, *urbs imperii & emporium*: Freund und Feindschaft, pro Freundschaft und Feindschaft, *amicitia & inimicitia*: in geist- und weltlichen Sachen, pro in geistlichen und weltlichen, *in rebus sacris & civilibus*. Vel etiam contra; das Getreid schlägt auf und ab, pro schlägt auf und schlägt ab, *frumenti pretium crescit, & imminuitur*.

18. Diverſæ tot provinciarum Germaniæ dialecti nonnihil distantia inter se scribendi genera effecerunt. Incredibile multis videbitur, quod dicturus sum. Tam multiplex & per totam Germaniam diffusa varietas ex una potissimum litera pendet. Ea est vocalis e, quæ alibi addita, alibi detracta, miram hanc diversitatem induxit. unfre, unfere, *nostri*: den Brüdern, Brüdern, *fratribus*: ändern, anderen, *mutare*: dem Freunde, dem Freund, *amico*: Gut, Guet, *bonum*: Bruder, Brueder, *frater*: diser, diser, *hic, iste*: liegen, ligen, *jacere*: Lügen, Lugen, *mendacia*: Glaube, Glaub, *fides*: hielt, hielte, *tenebat*: ich habe, ich hab, *habeo*: zurücker, zuruck, *retro*: Bürger, Burger, *civis*: Schlösſer, Schlosser, *serarum faber*: gebücht, gebucht, *inclinatus*: nam d, o, u, superimpositum sibi e gestant. In his, quæ sexcenties occurrunt, ad explicandum plerumque parum aut nihil interest, adsitne illud e, an absit.

19. Auxiliaria haben & seyn in præterito & plusquamperfecto frequentissime omittuntur. sobald er es gesagt, id est, gesagt hat, vel gesagt hatte, *ut primum dixit*, vel *dixerat*: welcher gestanden, id est, gestanden ist, *qui stetit*: welcher ermordet worden, pro ermordet ist worden, *qui occisus est*: wie ich gemeldet: nimirum habe, *prout commemoravi*: nachdem du gesehen, pro gesehen hast, *postquam vidisti*. Sive autem ponantur, sive omittantur auxiliaria, attendendum ad Verba lassen, *sinere, jubere*, sehen, *videre*, hören, *audire*, mögen & können, *posse*, heißen, *jubere*, wollen, *velle*, lernen, *discere*, müssen, *debere*, dürfen, *audere, libere posse*: quorum, loco Supini, Infinitivus usurpatur. er hat ihn lassen umbringen, *jussit eum occidi*; non gelassen: er hat müssen fliehen, *fugere debuit*; non gemußt: ich habe dich lernen kennen, *didici nosse te*; non gelernt.

20. Post Verba dicendi, narrandi, & similia, pro Latinorum Infinitivo Germani Conjunctivum amant. er sprach, du wärest abwesend; *dicebat, te absentem esse*. ich antwortete, ich könne nicht; *respondebam, non posse me*. er erzählet, es sey eine Brunst entstanden; *narrat, incendium exortum esse*.

21. Multi participia in end, quæ activa sunt, passivo sensu usurpant. die tragende Liebe, *amor, quo in te feror*: die besorgende Gefahr, *periculum, quod*

quod timetur. Imo & participium futuri passivi per idem activum in *end* & præpositum *zu* repræsentant. die *zu* verrichtenden Arbeiten, *fusciendi labores.*

22. Articulus *der, die, das, & ein, eine,* sæpe a suis substantivis per interjecta plura vocabula divellantur. *der* in hiesiger Stadt schon ein ganzes Jahr lang anwesende Graf, id est, *der Graf, Comes, in hac urbe jam toto anno præsens:* eine durch ganz Norwegen unerachtet des scharfen Verboths übliche Gewohnheit, id est, *eine Gewohnheit, consuetudo, per totam Norvegiam recepta, non obstante severo interdicto.*

23. Cum explicationem aggredieris, attende particulas separabiles, quæ a Verbis suis (§ 14) avulsæ, interdum longe rejiciuntur. *er* arbeitet seine Briefe selten recht aus. particula aus hoc loco præpositio esse non potest, cum nullum post se nomen habeat; sed ad Verbum arbeiten revocanda est, & querendum in Lexico ausarbeiten, *elaborare.* Tum demum & intermedia in Lexico indaga, ubi sein *suus, Brief epistola,* selten *raro,* recht *bene,* invenies. Collige: *raro suas epistolas bene elaborat.*

24. *Euer, Sein, Sie,* cum pro titulis seu honoris gratia adhibentur, Verbum plurale regunt, etiam si de uno vel cum uno tantum homine sermo sit. *Euer* vel *Eure* Gnaden waren abwesend, *illustis Tua Dominatio erat absens.* Seine Excellenz haben also befohlen, *Sua Excellentia (Excellentissimus Dominus) ita jussit.* non war, aut hat. *Sie* honoris ergo usurpatur, cujuscunque ætatis aut sexus hominem alloquere. wie sprechen Sie? *quid dicis?* Eodem modo pluralem possunt *Dieselbe, Hochdieselbe, Höchstdieselbe,* quæ pro vulgari pronomine *er* aut *sie* reverentiæ gratia inseruntur.

De usu Lexicorum, & Spicilegii nostri.

25. Nunquam omittendum e memoria illud *e,* quod (§ 18) varietatem dialectorum maxima ex parte constituit: ut, si vocabulum alterutro modo scriptum non occurrat, altero investigetur.

26. Litera *e,* ac diphthongi *d,* & *ð,* quæ inter se proximæ cognatæ sunt, passim commutantur. Reperies erzählen & erzehlen, *narrare;* betrefsend & betreffend, *pertinens;* mercklich, mörcklich & mörcklich, *notabilis, memorabilis.* Horum uno non invento, ad alterum tertiumve te conferes.

27. Sic etiam *i, y, & ü,* uti sono pares sunt, ita in scribendo sæpissime permiscuntur. Wirth & Würth, *caupo:* wir & wür, *nos:* bey & bei, *apud:* Meynung & Meinung, *opinio:* über & yber, *super, ultra:* übrig & ybrig, *reliquus.*

28. Vbi

28. Vbi alii simplex *f*, *ß*, *j*, & *ſ* scribunt: ibidem alii duplices ponunt, *ff*, *ßß*, *jj*, & *ſſ* vel *cfh*. *laufen* & *lauffen*, *currere*: *Preußen* & *Preußen*, *Borussia*: *Herz* & *Herz*, *cor*: *gedenken*, *gedencken*, imo & *gedenckhen*, *cogitare*. Ea ergo cum quærentur, si non occurrant simplices, ad duplices confuge; vel contra. Imo ipsæ literæ *c* & *f* persæpe commutandæ erunt. *Kreuz* & *Creuz*, *crux*: *Kloster* & *Closter*, *domicilium religiosum*.

29. Diminutiva, pro varietate provinciarum, sunt additis syllabis *chen* aut *gen*, *lein*, *le*, vel etiam sola litera *l*. *Mann*, *vir*, *homo*; *Männchen*, *Männchen*, *Männlein*, *Männle*, *Männl*, *vir parvus*, *homulus*, *homuncio*.

30. Syllaba *isch* ad finem apposita e substantivo adjectivum facit. *Oesterreich*, *Austria*; *österreichisch*, *austriacus*: *Tyrol*, *Tyrolis*; *tyrolisch*, *tyrolensis*.

31. Initio vocabulorum permutantur passim *vor* & *für*, ac *un* & *ohn*, ipsæque etiam præpositiones *vor* & *für*. *Wormis* & *Fürmis*, *curiositas*: *unträchtig* & *ohnträchtig*, *infirmus*: *vor Furcht* & *für Furcht* aut *Forch*, *pro timore*. Cavendus illorum error, qui pro *unweit*, *prope*, *unlängst*, *haud ita pridem*, scribunt *nicht unweit*, *nicht unlängst*, & similia: quæ contrarium sensum gignunt: nam *un* aut *ohn* vocabulo præfixum negationem inducit, æque ut Latinorum *in*. *gelehrt*, *doctus*; *ungelehrt*, *indoctus*.

32. Particulæ *da*, *hie*, *wo*, initio vocabulorum modo accipiunt, modo rejiciunt literam *r*. *dabey* & *darbey*, *eo loco*, *ibidem*: *davon*, *darvon*, *exinde*, *ex eo loco*, *ex ea re*: *hiemit* & *hiermit*, *per hoc*, *cum hoc*: *womit* & *wormit*, *cum quo*.

33. Magna commoditas est linguae germanicæ, quod Substantivorum omnino omnium primam literam facit majorem: quo signo Substantiva ab omnibus aliis orationis partibus facillime dignoscuntur. *Band*, *tenia*; *band*, *ligabam*, *ligabat*: *Gewinn*, *lucrum*; *gewinn*, *lucrare*: *Graben*, *fossa*; *graben*, *fodere*: *Würde*, *Dignitas*, *würde*, *fieret*: *Lügen*, *mendacia*; *lügen*, *mentiri*, *mentimur*, *mentiantur*.

34. Nescio quis usus vel abusus vocabulis plurimis inutiles quasdam syllabas tum initio præfixit, tum ad finem suffixit: eæ simpliciter negligendæ sunt, & vocabulum sine illis indagandum. Tales sunt *an*, *ab*, *ein*, *für*, *vor*, *all*, initio; *o*, *en*, *ens*, ad calcem. *anheut*, *ansonst*, *anerkennen*, *anverlangt*; pro *heut*, *hodie*; *sonst*, *alias*, *alio tempore*; *erlauben*, *concedere*; *verlangt*, *desideratus*. *abhalten* (einen Rath, einen Gottesdienst) *einberichten*, *einvernehmen*; pro *halten*, *celebrare* (*senatum*, *rem divinam*) *berichten*, *referre*; *vernehmen*, *audire*, *auscultare*. *fürdauren*, *vorfinden*, *allhiefig*; pro *dauren*, *durare*; *finden*, *invenire*; *hiefig*, *hujus urbis*, *hujus loci*.
dabey

dahero, bishero, anhero; pro daher, *quapropter*; bishet, *hactenus, hucusque*; anher, *huc*. weilen, dieweilen, endlichen, wiewohlen, gütliden, ursprünglichen; pro weil vel dieweil, *quia*; endlich, *denique*; wiewohl, *quanquam*; gütlidh, *benigne*; ursprünglich, *ab ipsa origine, in ipso fonte*. Adde aufsetzen, pro auflegen *imponere*.

35. Ad legendas epistolas eo animo accedendum, ut cogites, posse & solere in iis omne genus errorum occurrere: qui & in libros non pauci irrepunt. Reperies vill & vhl pro viel, *multus, multum*; Spihl pro Spiel, *lusus, ludi*; beede aut beide pro beyde, *ambo*; jue pro ju, *ad*; Weesen pro Wesen, *rei natura*, seelig pro selig, *beatus*; wolte, solte, pro wolte, *volebam, vellem, sollte, debebam, deberem*; vnd, vnter, pro und, & unter, *sub*; ewe, Jever, pro euer, *vester, Jever, ignis*.

36. Cum nullius e linguis omnibus fecunditas major sit in procreandis vocabulis, quam germanicæ: fieri non potest, ut omnia vocabula nova & e duobus aliis confata vel in uberrimo Lexico inventiantur. Sed si investigetur pars vocabuli utraque, facile vera ejus notio evolvitur. ein Taubenaug non occurret: quære partes ambas seorsum, & videbis Taube, *columba*, Aug, *oculus*; proinde significari *oculum columbinum*, simplicem, minime callidum aut astutum. Geldsucht, Sehnsucht. Reperies Sucht, *lues, contagio*; Geld, *pecunia*; sehnen (sich) *desiderare, concupiscere*. Est ergo Geldsucht contagio pecuniæ, seu morbus avaritiæ; Sehnsucht morbus cupiditatis, vehemens desiderium. Legis Kummerfrey. Kummer est *ægritudo animi, frey liber*. itaque Kummerfrey animus doloris expers, sine ægritonia. Non reperies in quolibet Lexico hieherkommen aut emporsteigen; sed hieher, *huc*; kommen, *venire*; empor, *fursum*; steigen, *ascendere*. unde nascuntur, *huc venire, fursum ascendere*. Sic in Spicilegio meo, e quo Composita omnia brevitatis ergo exclusi, simplex requirendum erit, unde postea in totius vocabuli notitiam venies. Ex entlam rejice particulam ent, & quæsito simplici fam intelliges, esse Imperfectum Verbi kommen. Restitue jam ablatam particulam ent, ut fiat entkommen: de quo Lexicon te docebit, idem esse, quod *effugere, evadere*: ejusque Imperfectum est entlam.

37. Pronomina de: selbe, derjenige, derselbig, *ille*, simul dupliciter declinantur; nimirum prima syllaba ut articulus, ultima ut adjectivum: des:selb:n, des:jenigen, des:selbigen, *illius*: demselben, dem:jenigen, demselbigen, *illi*: & sic deinceps.

38. Vocabula wegen, halben, halber, pronomiibus attextuntur, interposito t, vel et. dess:ntwegen, *propter hoc*: meinet halben, *propter me*: unsertwegen, *propter nos*: eurent halben, *propter vos*.

39. Quæ-

39. Quædam vocabula eleganter separantur, insertis in medium aliis. Talia sunt obgleich & obſchon, *etſi*; vorher, *ante*, *antea*; umher, *circa*; aliaque hujusmodi e duobus conjuncta. ob ich ihn gleich nicht kannte, *etſi eum non noveram*: ob du ihn ſchon beleidiget hatteſt, *quanquam eum offenderas*: ſie liefen vor dem Wagen her, *ante vehiculum præcurrebant*: alle ſtehen um den Gefangenen her, *omnes captivum circumſiſtunt*.

40. Invenies Lexica, in quibus Compoſita ac Derivata omnia ſum ſtirpi ſubjiciuntur. Ibi vocabula Schluß, *clauſula*, Diebſchlüſſel, *clavis adulterina*, unverſchloſſen, *apertus*, non obſeratus, *außſchließen*, *excludere*, beſchließen, *concludere*, zuſchließen, *occludere*, & reliquam familiam univerſam ſub capite ſuo Schloß invenies. Difficultatem hanc aliqua ex parte leniet Catalogus Particularum, quem poſt Spicilegium propono: is enim, reſecta particula, quæ Verbo præſigitur, initium quærendæ ſtirpis oſtendit.

41. Ubertas linguæ ac dialectorum varietas non permittit, ut ullum Lexicon vocabula omnia complectatur: nunquam tamen deerit cognata vox aliqua, unde cognoscere de tua poſſis. Leges, eine baldige Beförderung. Lexicon ſuggeret, bald eſſe *brevi*, Beförderung, *promotionem*, ut Firmicus loquitur: eam ergo *propediem futuram* e vocabulo baldige intelligis. Eodem modo ſcies, in Bälde ſignificare *paulo poſt*, *brevi*. E Lexico diſcis, dieſſeits eſſe *cis*, *ex hac parte viciniore*; unzählbar, *innumerabilis*; Eigenthum, *poſſeſſio*, *bonum proprium*; erſtehen, *ſufficere*. Judica igitur, dieſſeitig eſſe *citimum*, *id quod ex noſtra parte eſt*; Unzahl, *copiam innumerabilem*; Eigenthümer, *rei poſſeſſorem*; erſtecklich, *ſufficientem*.

42. Poetica licentia eſt, cum ob majorem facilitatem i aut e ſupprimitur: quod nonnulli per apoſtrophum (') indicant. ew'ger pro *etwiger*, *æternus*: vor'ger, *prior*, pro *voriger*: Feu'r pro *Feuer*, *ignis*.

43. In Spicilegio meo Verborum Supina irregularia conſtanter ſuo augmento ſeu ſyllaba ge prævia ſpoliavi, quod id pluribus de cauſſis multo commodius videretur. Ne vero Lector crederet, ea vocabula eſſe plena & integra, notam ubique præfixi, quæ de omiſſa ſyllaba ge admoneret.

44. In eodem Spicilegio prætermittendos duxi Imperativos illos, & ſecundas tertiasque perſonas Præſentis Indicativi, in quibus ie in eu quibusdam in Provinciis mutatur; ut geuß, geußeſt, geußt, funde, fundiſt, fundit; a gießen, fundere. In his omnibus ſi pro eu ſubſtituas ie, præſtat Verbum a te quaſitum.

45. In meo Particularum Catalogo primitivas tantum enumeravi, e quibus infinitus pene aliarum numerus oritur, quæ e diverſa primarum copulatione naſcuntur, in longiſſimam ſeriem extendendæ, ſi recensere

singillatim omnes animus fuisset. Breviter sic habeto: vel ea in Lexico tota invenies, qualia legis; vel certe divisa, si separatim particulas, rursusque seorsum stirpem seu Verbum quæsieris. Nunc, Amice Lector, Spicilegium cum Particularum Catalogo præterit, statimque Exercitationem facis jam ad eam comparatus aggredere.

S P I C I L E G I U M

Eorum, quæ in Lexicis reperiri non solent, & in Foro aut Epistolis usurpantur.

A.

abgeschienen, elapsus.

abhülfflich, decretorius, efficax.

all, aller, initio vocabulorum vim quandam & incrementum eis addit. allerhöchst, summus, supremus: allergnädigst, summe venerandus, clementissimus; clementissime; allmöglichster Fleiß, summa diligentia.

alldiweil, alldiweilen, quia.

allermänniglich, quivis, omnes; omnibus.

allforderist, præsertim, præcipue.

als. 1. ut, sicut, quasi. 2. quam, quantum. 3. quando. 4. sic, igitur. 5. post comparationes, quam. größer als ich, major me. übler als man glaubet, pejor quam creditur. 6. post negationes, nisi, præterquam. keiner als du, nemo nisi tu. niemand als die Soldaten, nemo, præterquam milites. 7. als wie, sicut. 8. als ob, quasi.

ambey, simul.

andere. ein so andere, aliqui.

anderre, secundus.

anderwelt, alibi, aliunde. anderweitig, alius, aliunde petitus.

anervogen, quia.

anmit, cum hoc, per hoc.

annebens, insuper, præterea.

antwerts, retro, vicissim.

Arche. 1. arca. 2. agger.

aß, asselt, aß, &c. edebam, bas, bat, &c. ab essen, edere.

aufhabend, incumbens, debitus. aufhabende Pflicht, officium meum, tuum, suum. ein aufhabender Brief, aufhabendes Geld, pecunia, epistola reddenda.

Aufwand, expensa.

ausfindig machen, invenire. Ausfindigmachung, inventio.

ausgleichen, compensare.

Auskunft, notitia.

ausnehmend, singularis, excellens.

B.

*backen, backen, pistus, frigus seu frigus. Supinum a backen, backen, pinsere, frigere.

band,

band, bandest, band, 2c. ligabam, bas, bat, &c. a binden.
 barg, bargest, barg, 2c. abscondebam, bas, bat, &c. a bergen.
 barst, bardest, barst, 2c. crepabam, bas, bat, &c. a bersten.
 bath, bathest, bath; vel batt, batdest, batt, 2c. rogabam, bas, bat, &c. a bitten.
 beangenehmen, approbare, acceptare.
 beede, cum derivatis. Vide in Lexico beyde 2c.
 befahl, befohle, befahl, 2c. jubebam, commendabam, bas, bat, &c. a befehlen.
 befehl, jube, commenda. a befehlen.
 befehlst, befehlt, jubes, commendas, jubet, commendat. a befehlen.
 besuche, 2c. jubeo, commendo, &c. quasi a beselchen.
 beß, beßest, beß, 2c. studebam, bas, bat, &c. a beßeßen. beßten, Supinum ab eodem. item studiosus, sedulus.
 befohlen, Supinum a befehlen, jubere, commendare.
 befolgen, exequi.
 begann, begannest, begann, 2c. incipiebam, bas, bat, &c. a beginnen.
 begonnen, Supinum. ab eodem.
 begannst, est, e, 2c. incipiebam, bas, bat, &c. ab eodem.
 Behelf, necessitas, remedium necessitatis.
 behelligen, importunum esse.
 Behörde, convenientia, conveniens.
 behörig, conveniens, debitus.

bemüßiget, adactus.
 beschehen, accidere. Est etiam Supinum ab eodem.
 bescheiden (sich) existimare.
 *bethen, Supinum a bitten, rogare.
 betrog, betrogest, betrog, 2c. decipiebam, bas, bat, &c. betrogen, Supinum. a betriegen.
 *betten, Supinum. a bitten, rogare.
 bewog, bewogest, bewog, 2c. movebam, bas, bat, &c. bewogen, Supinum. a bewegen, movere.
 beybehaltten, conservare. Beybehaltung, conservatio.
 Bejug, acceptio.
 birg, absconde. a bergen.
 birgest, birgt, abscondia, abscondit. ab eodem.
 birst, crepa. a bersten.
 birdest, crepas. ab eodem.
 biß, bißest, biß, 2c. mordebam, bas, bat, &c. a beißen.
 *bissen, Supinum. ab eodem.
 *blasen, Supinum. a blasen, flare.
 blieb, hlieb, blieb, 2c. restabam, bas, bat, &c. abbleiben.
 *blieben, Supinum. ab eodem.
 blies, bliebest, blies, 2c. flabam, bas, bat, &c. a blasen.
 bog, bogest, bog, 2c. flectebam, bas, bat, &c. a biegen.
 *bogen, Supinum. ab eodem.
 *borgen, Supinum. a bergen, abscondere.
 *borsten, Supinum. a bersten, crepare.
 both, bothest, both, 2c. aut bott, botdest, bott, 2c. offerebam, bas, bat, &c. a biethen.
 H 2 *bothen,

*bothen, botten, Supinum. ab eodem.
brach, brachest, brach, ꝛ. frange-
bam, bas, bat, &c. frangebar,
baris, bare, &c. a brechen.
*bracht, Supinum. a bringen, afferre.
brachte, est, e, ꝛ. afferrebam, bas,
bat, &c. a bringen.
*brannt, Supinum. a brennen, urere,
ardere.
brannte, test, te, ꝛ. ardebam, bas,
bat, &c. urebam, bas, bat, &c.
ab eodem.
*braten, Supinum. a braten, torrere,
assare.
brich, frange, frangitor. a brechen.
brichst, bricht, frangis, frangit, vel
frangeris, frangitur. a brechen.
briet, brietest, briet, ꝛ. torrebam,
(assabam) bas, bat, &c. a braten.
*brochen, Supinum. a brechen, fran-
gere.
buch, buchest, buch, ꝛ. pinsebam,
frigebam, bas, bat, &c. a baden.
*bunden, Supinum. a binden, ligare.

D.

da. 1. hic, ibi. 2. ubi. 3. tunc. 4.
cum, quando. 5. solius elegan-
tiae gratia. so da ist, qui est, wel-
cher da begehret, qui petit.
*dacht, Supinum. a denken, cogitare.
dachte, est, e, ꝛ. cogitabam, bas, bat,
&c. a denken.
dankehmig, gratus, grato animo.
dann. 1. etiam. 2. ergo. 3. nisi,
excepto. 4. tunc. 5. dann pro
denn, quia, nam.
dannoß, tamen.

darf, darfst, darf, ꝛ. audeo, au-
des, audet, &c. a dürfen.
darunter, sub hoc, sub his.
daß. 1. articulus. 2. hoc, id, quod.
daß, quod, ut, quia.
deiner. 1. tui (a tu.) 2. tua, tua-
rum, tuorum.
dem. 1. articulus. 2. huic, ei; hoc,
eo. 3. cui, quo.
den. 1. articulus. 2. hunc, eum. 3.
quem.
denen. 1. his, illis. 2. quibus. 3.
multis est articulus in dativo plu-
rali.
der. 1. articulus. 2. ille, qui. 3. cu-
jus, cui, qua. 4. hujus, huic,
hac. 5. ejus, ei, ea.
deren, derer. 1. eorum, earum. 2.
quorum, quarum. 3. multis est
genitivus pluralis articuli.
derley, talis, tales, talia.
dermalen, nunc.
dero, ejus, sumus.
deshalben, deshalb, ideo, propter-
ea.
dessen. 1. ejus. 2. cujus.
deucht, videtur. mich deuchte, mihi
videbatur.
dich, te.
die. 1. articulus. 2. ea, eam. 3. ei,
eae; eos, eas; ea. 4. quae, quam.
5. qui, quae, quos, quas.
dienksam, utilis.
dienstbirtoll. (id est, dienstbereits-
ger.) ad obsequia promptus.
dir, tibi.
*dorft, ausus. a dürfen.
dorste, test, te, ꝛ. audebam, bas,
bat, &c. a dürfen.

De

Dr (Diener) servus.

drang, drangest, drang, *u.* urgebam, premebam, bas, bat, &c. a dringen.

drisch, excute frumentum. a dreschen.
drischest, drischet, excutis, excutit frumentum. a dreschen.

drosch, droschest, drosch, *u.* excutiebam, (frumentum) bas, bat, &c. a dreschen.

***droschen**, Supinum. a dreschen, frumentum in area excutere.

***drungen**, Supinum. a dringen, urgere, premere.

Durchl. (id est, Durchleucht, aut Durchleuchtig) Serenissimus. titulus Regum & Ducum.

durste, test, te, *u.* audebam, bas, bat, &c. a dürfen.

E.

E. in titulis, Euer, Eure, Vestra.

E. E. (Erflehen) Tua Excellentia.

E. G. (Ehaden) Gratiola Tua Dominatio. **E. E.** (Ehörden) Vestra Reverentia. **E. H.** (Hochwürden) Tua Paternitas. **E. H.** (Hochedle) Nobilis Tua Dominatio.

ehedem, prius, olim.

ehihin, prius.

ehender, prius, citius.

einlangen, tradere, exhibere. **Einlangung**, traditio.

einschwerzen, inferre, invehere.

einsehen, cognoscere.

Einsicht, cognitio.

einst, einstens, pridem, olim; denique; aliquando.

empfohl, empfahlest, empfahl, *u.* commendabam, bas, bat, &c. ab empfehlen.

empfehl, commenda. empfehlst, empfehlt, commendas, commendat. ab empfehlen.

empfohlen, Supinum. ab empfehlen, commendare.

entzwischen, interim.

erblich, erblichest, erblich, *u.* expallescebam, bas, bat, &c. erblichen, Supinum. ab erblichen. erblich, erblichen, (ab erben) hæreditarius, jure hæreditario.

erlassen. 1. remittere. 2. scribere, mittere. 3. Supinum ab utroque. **erledigt**, liber, vacans.

Erledigung, liberatio; vacatio muneris.

erörteret, sæpius memoratus.

erproben, probare, argumentis firmare.

errichten, erigere, constituere.

Errichtung, constitutio, institutio. **erscholl**, erschollest, erscholl, *u.* resonabam, bas, bat, &c. erschollen, Supinum. ab erschallen.

erschrock, erschrockest, erschrock, *u.* extimescebam, bas, bat, &c. ab erschrecken seu erschrecken, extimescere.

erschrick, extimesce. erschrickst, erschrickt, extimescis, extimescit. ab erschrecken.

erschrocken, Supinum. ab erschrecken.

esse, nunc, primum, modo.

cruciatu, obtinere.

es. 1. impersonale. es geschicht, accidit. gallice, il arrive. italice, egli accade. 2. id. ein Narr glaubt es, stultus id credit.

etwas, etwam, forte.

euch, vobis, vos.

euer. 1. vestri, vestrum, a tu. 2. vester.

F.

*fahren. Supinum. a fahren, vehi curru, equo, navi.

*fallen. Supinum. a fallen, cadere.

falls, si, si forte.

find, findest, fand, ic. reperiebam, bas, bat, &c. a finden.

*fangen. Supinum. a fangen, capere. fert, ferten, anno præterito.

fertig. 1. promptus, expeditus. 2. anno præterito natus aut factus.

fertigen, expedire.

sicht, pugnato, certa. sichest, sicht. pugnas, pignat. a sechten.

fiel, fielest, fiel, ic. cadebam, bas, bat, &c. a fallen.

fing, fengest, fing, ic. capiebam, bas, bat, &c. a fangen.

Fingert, in, indicium, institutio.

fl. (Hulden) florenus.

flucht, fluge. fluchst, flucht, flugis, flugit. a fliehen.

sicht, implica, plecte. sichest, sicht, implica, implicat. a sechten.

flucht, fluchtest, flucht, ic. implicabam, plectebam, bas, bat, &c. ah eodem.

*fluchten. Supinum. a fluchten, implicare seu plectere.

flieg, fliegest, flog, ic. volabam, bas, bat, a fliegen.

*fliegen. Supinum. a fliegen, volare. flieh, fliehst, flieh, ic. fugiebam, bas, bat, &c. a fliehen.

*fliehen. Supinum. a fliehen, fugere. flieh, fliehst, flieh, ic. fleuebam, bas, bat, &c. a fliehen.

*fließen. Supinum. a fließen, fluere. focht, fochtest, focht, ic. pugnabam, bas, bat, &c. a sechten.

*fochten. Supinum. a sechten, pugnare. fodern, cum suis derivatis & compositis vide in Lexico, Voc. fordern.

folgsam, folgsamlich, quod consequens est; idcirco, propterea.

furcht, fürchten, ic. Vide Furcht, fürchten, ic.

förmlich, formatus, expressus, conceptus; expresse, aperte.

fortam, deinceps.

fraß, fraßest, fraß, ic. vorabam, bas, bat, &c. a fressen.

*fressen. Supinum. a fressen, vorare. friß, vora. frißest, frißt, voras, vorat. a fressen.

fror, ic. glacie obtegebar, frigebam, &c. a frieren.

*frozen. Supinum. a frieren, glacie tegi, algere.

fuhr, fuhrst, fuhr, ic. vehebar, baris, batur, &c. equo, curru, navi. a fahren.

*funden. Supinum. a finden, repere.

fürderhin, fürdershin, deinceps.

fürgehen, exequi, progredi.

fürsichin, deinceps.

G.

g. G. (id est, geliebts Gott) Sup-
ris bene juvantibus, DEO fa-
vente.
gab, gabest, gab, ꝛ. dabam, bas,
bat, &c. a geben.
galt, galtest, galt, ꝛ. valebam, bas,
bat, &c. a gelten.
*gangen, Supinum. a gehen, ire.
gahrt, gahrest, gahrt, ꝛ. parie-
bam, bas, bat, &c. a gebähren.
*geben, Supinum. a geben, dare.
gebeut, jube. gebeutest, gebeut, jubes,
jubet. a gebiethen.
gebiert, partum ede. gebiarest, ge-
biert, paris, parit. a gebähren.
gebehren, Supinum. a gebähren, pa-
rere, partum edere.
gedachter, dictus, memoratus.
gedieh, ꝛ. proficiebat, proderat,
&c. gebiehn, Supinum. a ge-
deihen.
Gefährde, fraus.
gefürstet, Principalis, ad Principa-
tum evectus.
geheimder, intimus.
Gehörde, necessitas, res aut locus
conveniens.
gelung, bene succedebat. gelungen,
Supinum. a gelingen, bene succe-
dere, feliciter evenire.
gemessen, serius, severus; serio, se-
vere. 2. Supinum. a messen, me-
tiri.
genas, genarest, genas, ꝛ. convale-
scebam, pariebam, bas, bat, &c.
a genesen.
Genehmigung, approbatio.

genesen, Supinum. a genesen, con-
valescere, partum edere.
genoss, genossest, genoss, ꝛ. fruebar,
baris, batur, &c. genossen, Supi-
num. a genießen, frui.
genugsam, satis; sufficiens.
Gerichtsame, jus.
gesammte, universus, totus.
geschah, accidebat, siebat. a geschehen.
geschehen, Supinum. a geschehen, ac-
cidere, fieri.
geschieht, accidit. a geschehen.
Gesinnung, animus, opinio, vo-
luntas.
*gessen, Supinum. ab essen, edere.
gestalten, quia; sicut.
gewonn, gewannest, gewann, ꝛ. lu-
crabar, baris, batur, &c. vince-
bam, bas, bat, &c. a gewinnen.
gewest, Supinum. a seyn, esse.
gewonnen, Supinum. a gewinnen,
lucrari, vincere.
geworden, Supinum. a werden, fieri.
gewunnen, Supinum. a gewinnen, lu-
crari, vincere.
gib, da. a geben.
giebst, giebt, das, dat. a geben. es
giebt hier einen guten Meister, est
hoc loco magister bonus.
gieng, giengest, gieng, ꝛ. ibam, ibas,
ibat, &c. a gehen.
gilt, vale. gilstest, gilt, vales, valet.
a gelten, valere, in pretio esse.
glich, glichest, glich, ꝛ. similis eram,
eras, erat, &c. a gleichen.
*glichen, Supinum. a gleichen, simi-
lem esse.
glisz, glisest, glisz, ꝛ. splendebam,
bas, bat, &c. a gleissen.
*glissen

*gliffen, Supinum. a gleiffen, splendere.
 glitt, glitteft, glitt, ꝛ. lapsabam, bas, bat, &c. a gleiten.
 *glitten, Supinum. a gleiten, lapsare.
 glommi, glommest, glomm, ꝛ. fumabam, ardere incipiebam, bas, bat, &c. a glimmen.
 *glommen, Supinum. ab eodem.
 *goltten, Supinum. a gelten, valere.
 goff, goffest, goff, ꝛ. fundebam, liquabam, bas, bat, &c. a gieffen.
 *goffen, Supinum. a gieffen, fundere, liquare.
 *graben, Supinum. a graben, fodere.
 griff, griffest, griff, ꝛ. tangebam, bas, bat, &c. a greifen.
 *griffen, Supinum. a greifen, tangere, &c.
 grog. pro großgünftig, perquam favens.
 grub, grubest, grub, ꝛ. fodiebam, bas, bat, &c. a graben.
 Gutfertiger, institutor, negotiator.

D.

D. (Herr) Dominus.
 D. feu D. aut-heil. (id est, heilig) sanctus.
 D. D. D. (heiligen römischen Reichs) Sacri Romani Imperii.
 half, halfest, half, ꝛ. juvabam, bas, bat, &c. ab helfen.
 halt. 1. fiste gradum. a. nempe, quippe, certe.
 halt, tenet. ab halten.
 *halten, Supinum. ab halten, tenere, &c.

Hantglibt, (Hantgelübb) promissio ad manum, promissum sine jurejurando, sola manu porrecta.
 *hangen, Supinum. ab hangen, pendere, suspensum esse.
 *hauen, Supinum. ab hauen, cedere.
 *heiffen, Supinum. ab heiffen, vocare, jubere.
 hieb, hiebest, hieb, ꝛ. cædebam, bas, bat, &c. ab hauen.
 hieländig, hujus regionis, in hac provincia natus aut factus.
 hielt, hieltest, hielt, ꝛ. tenebam, bas, bat, &c. ab halten.
 hiemit, cum hoc, per hoc.
 hienebst, simul, cum hoc.
 hieng, hiengest, hieng, ꝛ. pendebam, bas, bat, &c. ab hangen.
 hierinnfallß, in hac re, in hoc casu.
 hiernach, secundum hæc.
 hierüber, super hoc.
 hierunter, sub hoc, in hoc.
 hierwegen, propterea, idcirco.
 hieß, hießest, hieß, ꝛ. jubebam, vocabam, bas, bat, &c. vocabar, baris, batur, &c. ab heißen.
 hilf, juva. hilffest, hilff, juvas, juvat. ab helfen.
 hinkünftig, deinceps.
 hinterführen, decipere.
 hinterfchlagen, decipere, defraudare. Hinterfchlagung, fraudatio.
 hob, hobest, hob, ꝛ. tollebam, bas, bat, &c. ab heben.
 *hoben, Supinum. ab heben, tollere.
 hoch. 1. altus, sublimis. 2. alte. 3. initio vocabuli signum est reverentiae, & sensum auget. hochedel, nobilissimus. hochedelgeboren, nobiliss.

hilissimo genere natus. hochgeneigt,
perquam favens. hochgeehrter,
hochzuehrender, maxime honoran-
dus. hochansehnlich, excelsus.
hochfr. vel hochfreyl. (id est, hoch-
freyherrlich.) perillustris. *titulus*
Baronum.

hochgr. (id est, hochgrädlich.) illu-
strissimus. *titulus Comitum.*

hochl. (hochloblich.) maxime lauda-
bilis, reverentia dignus.

hochzuehrender, höchstzuehrend-
er, magnopere venerandus, sum-
me venerandus.

hohe, sublimis, altus.

höher, altior; magis alte, altius.

*holfen, Supinum. ab helfen, juvare.

3.

ichtwas, ichtwas, aliquid.

je und allezeit, semper.

jeweilig, illius temporis, qui tunc est
- vel erit.

ihm, ei, eo.

ihn, eum.

ihnen. 1. eis. 2. tibi, te. pluralis
(ut Sie § 24) honoris ergo.

ihr. 1. ei, ab ea. 2. vos. 3. suus,
ejus, eorum, earum.

ihrer. 1. ejus, eorum, earum. 2.
suorum, suarum. 3. tui. pluralis
(ut Sie § 24) honoris ergo.

Ihro. 1. vester, suus. Ihro Ma-
jestät, Vestra (Sua) Majestas. 2.
tibi, sibi.

immer. 1. unquam. 2. wer immer, qui-
cunque. 3. was immer, quidquid.

ingleichem, ingleichen, etiam, pariter.
inmassen, sicut.

Innhaber, possessor, incola.

Irrung, error, controversia.

iß, comede. ab essen.

isst, ist vel isset, comedis, come-
dit. ab essen.

R.

R. R. (Kaiserlich Königlich,) Cæsa-
reus Regius.

Rais. (Kaiserlich) Cæsareus.

kan, kamest, kam, x. veniebam,
bas, bat, &c. a kommen.

kan vel kann, possum, potest. a
können.

*kannt, Supinum. a kennen, cogno-
scere, nosse.

kannte, test, te, x. cognoscebam,
bas, bat; noveram, ras, rat, &c.
a kennen.

keinerdingen, nullo modo.

klang, klangest, klang, x. sonabam,
bas, bat, &c. a klingen.

*klungen, Supinum. a klingen, sonare.
kniff, kniffest, kniff, x. vellicabam,
bas, bat, &c. a kneifen.

*kniffen, Supinum. a kneifen, vellicare.
knipp, knippest, knipp, x. vellicabam,
bas, bat, &c. a kneipen.

*knippen, Supin. a kneipen, vellicare.
kühr, kührest, kühr, x. ellegebam,
bas, bat, &c. a kühren.

*kühren, Supinum. a kühren, eligere.

*kommen, Supinum. a kommen, venire.

Kön. (Königlich) Regius.

*konnt, Supinum. a können, posse.

konnte vel kontel, test, te, x. pote-
ram, ras, rat, &c. a können.

kroch, krochest, kroch, x. serpebam,
bas, bat. &c. a kriechen.

I

*tro-

***frochen**, Supinum. a **frieden**, serpere.
führe, rest, et, x. **eligo**, eligis, eligit. a **fohren**.
kunnte vel funte, test, te, x. **poteram**, ras, rat, &c. **possem**, es, et, &c. a **fönnen**.

L.

***laden**, Supinum. a **laden**, invitare, citare.
lag, lagest, lag, x. **jacebam**, bas, bat, &c. a **liegen**.
las, lasest, las, x. **legebam**, bas, bat, &c. a **lesen**.
 ***lassen**, Supinum. a **lassen**, sinere, jubere.
lasset uns. **lasset uns glauben**, credamus: **lasset uns gehen**, eamus.
 ***laufen**, Supinum. a **laufen**, currere. **lebenslanglich**, per omnem vitam. **lediglich**, solum, tantummodo, simpliciter.
 ***legen**, Supinum. a **liegen**, jacere, procumbere.
 ***lesen**, Supinum. a **lesen**, legere. **lestst**, ultimus.
lesthin, **lesthin**, nuper, paucis ante diebus.
leugst, **leugt**, mentiris, mentitur. a **lügen**.
 -**leute**, in fine nominum compositorum, pro - **männer**. **Kaufmann**, mercator; **Kaufleute**, mercatores: **Edelmann**, Nobilis; **Edellute**, Nobiles: **Hauptmann**, Centurio; **Hauptleute**, Centuriones: **Handwerksmann**, opifex; **Handwerksleute**, opifices.

Liebben, titulus Principum inter se. **Euer Liebben**, Tua Caritas; Tu, o **Carissime**, o **Carissima**.

lief, **liefest**, **lief**, x. **currebam**, bas, bat, &c. a **laufen**.

lich, **liehest**, **lich**, x. **commodabam**, bas, bat, &c. a **leihen**.

***liehen**, Supinum. a **leihen**, commodare.

lies, **lege**. a **lesen**, **legere**.

liß, **liebest**, **liß**, x. **siuebam**, **juebam**, bas, bat, &c. a **lassen**.

liefest, **lieset vel lieft**, legis, legit. a **lesen**.

lisch, **extinguere**, **extinguitur**. **lischesst**, **lischt**, **extingueris**, **extinguitur**. a **löschen**, **extingui**.

litt, **littest**, **litt**, x. **patiebar**, **baris**, **batur**, &c. a **leiden**.

***litten**, Supinum. a **leiden**, pati. **Quibusdam gelitten** (pro geldutet) **Supinum**. a **läuten**, **pulsare nolas**, aut **es Campanum**.

löbl. (**loblich**) **laudabilis**. *tituli generis*.

***lossen**, Supinum. a **laufen**, **currere**. **log**, **logest**, **log**, x. **mentiebar**, **baris**, **batur**, &c. a **lügen**.

***logen**, Supinum. a **lügen**, **mentiri**. **losch**, **loschest**, **losch**, x. **extinguebar**, **baris**, **batur**, &c. a **löschen**.

***loschen**, Supinum. a **löschen**, **extingui**.

lud, **ludest**, **lud**, x. **invitabam**, **citabam**, bas, bat, &c. a **laden**.

M.

mag, **magst**, **mag**, x. **possum**, **potes**, **potest**; **volo**, **vis**, **vult**, a **mögen**.

***mah**

*mahlen, Supinum. a mahlen, mole-
re. Quibusdam (pro gemalet) Su-
pinum a malen seu mahlen, pin-
gere.

Maj. (Majestät) Majestas.

maß, maßest, maß, 2c. metiebar,
baris, batur, &c. a messen.

Maßgab, Maßgebung, regula, præ-
scriptum.

-mäßig, in fine nominum compositorum,
dignus, consentaneus. funtmäßig,
consentaneus arti, artificiosus.
contractmäßig, consentaneus pa-
ctiōni.

Maßregeln, propositum, consilium,
regulæ.

meiner. 1. mei, ab ego. 2. meæ, a
mea. 3. meorum, meorum.

*messen, Supinum. a messen, metior.
mich, me.

mied, miedest, mied, 2c. vitabam,
bas, bat, &c. a meiden.

*mieden, Supinum. a meiden, vitare.
mindeste, minimus. aufs mindeste,
minimum, saltem.

mir, mihi, a me.

miß- vel miß- *initio compositorum vim
negandi habet, ut Latinorum in vel*
dis. mißbeliebig, displicens: miß-
credit, jactura famæ vel fidei: miß-
vergnügt, male contentus.

miß, metire. a messen, metiri.

mißest, mißet vel mißt, metiris, me-
titur. ab eodem.

mit. 1. cum. 2. simul. er singt mit,
simul canit. mit lachen, corridere.
3. mit nichten, nequaquam.

mithin, propterea.

mittelft, ope, auxilio.

*mocht vel *möcht, Supinum. a mö-
gen, posse, velle.

mochte, test, te, 2c. poteram, vole-
bam, as, at, &c. ab eodem.

möchte, test, te, 2c. possem, es, et,
&c. vellem, es, et, &c. Aliqui-
bus etiam est poteram, vole-
bam, as, at, &c. ab eodem.

moll, molltest, moll, 2c. mulgebam,
bas, bat, &c. a messen.

*mollen, Supinum. a messen, mul-
geo.

muß, mußt, muß, 2c. debeo, de-
bes, debet. a müssen.

*mußt vel müßt, Supinum. a müssen,
debere.

mußte, test, te, 2c. debebam, bas,
bat, &c. ab eodem.

¶.

nach laut, secundum.

nacher, versus, in.

Nachglebung, obedientia, executio.

nachhin, postea, posthac.

nahm, nahmest, nahm, 2c. accipie-
bam, bas, bat, &c. a nehmen.

*nannt, Supinum. a nennen, nomi-
nare.

nannte, test, te, 2c. nominabam, bas,
bat, &c. ab eodem.

neuerlich, novus; nuper, novis-
sime.

nie, nunquam.

nihm, accipe. nihmst, nihmt, acci-
pis, accipit. a nehmen.

nimm, accipe. nimmst, nimmt, ac-
cipis, accipit. ab eodem.

nit, non.

nochmal, nochmals, iterum, rursus.

*nehmen, Supinum. a nehmen, accipere.

*nommen, Supinum. ab eodem.

N. S. (Nachschrift.) Postscriptum.

O.

O. O. (Ober-Oesterreichisch.) Austria Superioris.

obe, an.

Oberkeit, magistratus.

obiger, supra dictus, memoratus.

obwohl, obwohlen, etiam si.

ohnehin, aliunde, absque hoc.

ohnverhalten, indicatum, significatum, es wirdet ohnverhalten, indicatur, significatur.

P.

pfiff, pfiffest, pfiff, ꝛ. sibilabam, bas, bat, &c. a pfeifen.

*pfiffen, Supinum. a pfeifen, sibilare.

pslag, pslagest, pslag, ꝛ. solebam, bas, bat, &c. a pflegen.

*pflogen, Supinum. pflegen, solere.

pries, priesest, pries, ꝛ. laudabam, bas, bat, &c. a preisen.

*priesen, Supinum. a preisen, laudare.

Q.

Quillst, quillt, scaturis, scaturit. a quellen.

quoll, quollest, quoll, ꝛ. scaturiebam, bas, bat, &c. a quellen.

*quollen, Supinum. a quellen, scaturire.

R.

rang, rangest, rang, ꝛ. instabar, baris, batur, &c. contorquebam, bas, bat, &c. a ringen.

rann, manabat. a rinnen.

*rannt, Supinum. a rinnen, currere.

rannte, test, te, ꝛ. currebam, bas, bat, &c. a rennen.

rdth, suadet. a rathen.

*rathen, Supinum. a rathen, suadere.

Reißbley, Reißsteyten, stylus plumbeus.

rieb, riebest, rieb, ꝛ. fricabam, bas, bat, &c. a reiben.

*rieben, Supinum. a reiben, fricare.

rief, riefest, rief, ꝛ. clamabam, bas, bat, &c. a rufen.

rieth, riethest, r. eth, ꝛ. suadebam, bas, bat, &c. a rathen.

riß, risset, riß, ꝛ. rapiebam, rumpebam, bas, bat, &c. rumpebar, baris, batur, &c. a reißen.

*rißen, Supinum. a reißen, rumpere, rapere.

ritt, rittest, ritt, ꝛ. equitabam, bas, bat, &c. a reiten.

*ritten, Supinum. a reiten, equitare.

roch, rochest, roch, ꝛ. olebam, bas, bat, &c. odorabar, baris, batur, &c. a riechen.

*rochen, Supinum. a riechen, olere, odorari. Quibusdam est Supinum a rdchen, ulcisci.

*ronnen, Supinum. a rinnen, manare.

Rchl. (Reichsthaler) Thalerus imperii.

rud,

ruch, & composita. Vide in Lexico iuruch ꝛc.

Rucksicht, consideratio, respectus. ruckständig, restans id quod superest.

*rufen, Supinum. a rufen, clamare.

*rungen, Supinum. a ringen, luctari; contorquere.

S.

S. in titulis, Seine. S. M. (Seine Majestät) Sua Majestas. S. H. (Seine Heiligkeit) Sua Sanctitas. S. E. vel G. (Seine Excellenz vel Gnaden) Sua Excellentia, Sua Illustrissima Dominatio.

Sache, res. Es sey dann Sache, daß ꝛc. excepto casu, quo &c. nisi.

sah, sahst, sah, ꝛc. videbam, bas, bat, &c. a sehen.

Sämer, Sämmen, agaso, mullo, equiso.

sammentlich, universus, omnis; omnes.

*sandt, Supinum. a senden, legare, mittere.

sandte, sandtest, sandte, ꝛc. legabam, mittebam, bas, bat, &c. ab eodem.

sang, sangest, sang, ꝛc. cantabam, bas, bat, &c. a singen.

sank, sankst, sank, ꝛc. lababam, subsidebam, bas, bat, &c. a sinken.

sann, sannest, sann, ꝛc. cogitabam, bas, bat, &c. a sinnen.

saß, saßest, saß, ꝛc. sedebam, bas, bat, &c. a sitzen.

*sagt, Supinum. a setzen, ponere.

sagte, test, te, ꝛc. ponebam, bas, bat, &c. ab eodem.

*schaffen, Supinum. a schaffen, creare, facere.

schalt, schaltest, schalt, ꝛc. increpabam, blasphemabam, bas, bat, &c. a schelten.

scharpf. Vide in Lexico scharf cum derivatis.

schied, schiedest, schied, ꝛc. separabam, discedebam, bas, bat, &c. a scheiden.

*schieden, Supinum. a scheiden, separare, discedere.

schien, schienest, schien, ꝛc. videbar, baris, batur, &c. splendebam, bas, bat, &c. a scheinen.

*schienen, Supinum. a scheinen, videri, splendere.

schierest, schiert, tondes, tondet, a scheren.

schilt, increpa, blasphema. schiltst, schilt, increpas, increpat; blasphemias, blasphemat. a schelten.

*schlafen, Supinum. a schlafen, dormire.

*schlagen, Supinum. a schlagen, ferire.

schlang, schlangest, schlang, ꝛc. glutiebam, implicabam, bas, bat, &c. a schlingen.

schlechterdings, simpliciter.

schlich, schlichst, schlich, ꝛc. repebam, bas, bat, &c. a schleichen.

*schlichen, Supinum. a schleichen, repere.

schlief, schliefest, schlief, ꝛc. dormiebam, bas, bat, &c. a schlafen.

- schliff, schliffest, schliff, 2c. acuebam, bas, bat, &c. a schleifen, acue-
re, &c.
*schliffen, Supinum. a schleifen, acue-
re, &c.
schliß, schliffest, schliß, 2c. scindebam,
bas, bat, &c. a schleifen.
*schliffen, Supinum. a schleifen, scin-
dere.
schloß, schloßest, schloß, 2c. clau-
debam, concludebam, bas, bat,
&c. a schließen.
*schlossen, Supinum. a schließen, clau-
dere, concludere.
schlug, schlugest, schlug, 2c. feriebam,
bas, bat, &c. a schlagen.
schlung, schlungest, schlung, 2c. glu-
tiebam, implicabam, bas, bat,
&c. a schlingen.
*schlungen, Supinum. a schlingen, glu-
tire, implicare.
schmilz, liquefce. schmilzest, schmilzet,
liquefcis, liquefcit. a schmelzen.
schmiß, schmißest, schmiß, 2c. jacie-
bam, bas, bat, &c. a schmeißen.
*schmissen, Supinum. a schmeißen, ja-
cere, conjicere.
schmolz, schmolzest, schmolz, 2c. li-
quefcebam, bas, bat, &c. a
schmelzen.
*schmolzen, Supinum. a schmelzen, li-
quefcere.
schne, ningebat. a schneyen.
*schneien, Supinum. a schneyen, nin-
gere.
schnitt, schnittest, schnitt, 2c. secabam,
bas, bat, &c. a schneiden.
*schnitten, Supinum. a schneiden, se-
care.
schnob, schnobest, schnob, 2c. spira-
bam, bas, bat, &c. a schnieben.
*schnoben, Supinum. a schnieben, spi-
rare.
schob, schobest, schob 2c. trudebam,
bas, bat, &c. a schieben.
*schoben, Supinum. a schieben, tru-
dere.
*scholten, Supinum. a schelten, incre-
pare, blasphemare.
schor, schorest, schor, 2c. tondebam,
bas, bat, &c. a scheren.
*schoren, Supinum. a scheren, ton-
dere.
schosß, schosßest, schosß, 2c. jaculabar,
impetu ferebar, baris, batur, &c.
a schießen.
*schossen, Supinum. a schießen, jacu-
lari, impetu ferri.
schrie, schrieest, schrie, 2c. clamabam,
bas, bat, &c. a schreyen.
schrieb, schriebest, schrieb, 2c. scribe-
bam, bas, bat, &c. a schreiben.
*schrieben, Supinum. a schreiben, scri-
bere.
*schriecen, Supinum. a schreyen, cla-
mare.
schritt, schritttest, schritt, 2c. progre-
diebar, baris, batur, &c. a schreiten.
*schritten, Supinum. a schreiten, pro-
gredi.
schuff, schuffest, schuff, 2c. creabam,
faciebam, bas, bat, &c. a schaffen.
schund, schundest, schund, 2c. pelle
spoliabam, bas, bat, &c. a schinden.
*schunden, Supinum. a schinden, pelle
spoliare.
schwamm, schwammest, schwamm, 2c.
natabam, bas, bat, &c. a schwimmen.
schwand,

- schwand, schwandest, schwand, ꝛ. tabe-
 scebam, bas, bat, &c. a schwinden.
 schwang, schwangest, schwang, ꝛ. vi-
 brabam, bas, bat, &c. a schwingen.
 schwieg, schwiegest, schwieg, ꝛ. tace-
 bam, bas, bat, &c. a schweigen.
 *schwiegen, Supinum. a schweigen,
 tacere.
 schwill, tume. schwillst, schwillt, tu-
 mes, tumet. a schwellen, tumere.
 schwoll, schwollest, schwoll, ꝛ. tume-
 bam, bas, bat, &c. ab eodem.
 *schwollen, Supinum. ab eodem.
 *schwommen, Supinum. a schwimmen,
 natare.
 schwor, schworest, schwor, ꝛ. sup-
 purabam, bas, bat, &c. a schwe-
 ren.
 *schworen. Supinum. a schweren, sup-
 purare. item a schwören, jurare.
 *schwommen. Quibusdam Supinum a
 schwimmen, natare.
 *schwunden, Supinum. a schwinden,
 tabescere.
 schwung, schwungest, schwung, ꝛ.
 vibrabam, bas, bat, &c. a schwin-
 gen.
 *schwungen, Supinum. a schwingen,
 vibrare.
 schwur, schwurest, schwur, ꝛ. jura-
 bam, bas, bat, &c. a schwören.
 *sehen, Supinum. a sehen, videre.
 seind, sumus, sunt.
 feiner. 1. sui, ejus. 2. suæ, a sua. 3.
 suorum, suarum.
 seiter, inde a, ex illo tempore.
 selb, conjunctum cum numero. selb,
 ander, cum uno socio: selbdritt,
 cum duobus aliis: selbviert, cum tri-
 bus aliis: &c.
- *essen, Supinum. a sigen, federe.
 seyen, sumus, sint.
 seynd, sumus, sunt.
 sich, sibi, se.
 sie. 1. ea, ipsa. 2. ii, ipsi; eæ, ipsæ.
 3. tu, titulus, cum Verbo numeri
 pluralis. Sie sehen, vides: ha-
 ben Sie es gehört? audi-
 stin?
 sich, vide, ecce.
 siehst, sieht, vides, videt.
 so. 1. qui, quæ, &c. 2. tam, quam,
 ita. 3. si. 4. tum. 5. so bald, cum
 primum. 6. so dann, postea. 7. so fort,
 postea, statim. 8. so gar, adeo, vel.
 soff, soffest, soff, ꝛ. immoderate bi-
 bebam, bas, bat, &c. a saufen.
 sog, sogest, sog, ꝛ. sugabam, bas,
 bat, &c. a saugen.
 *sogen, Supinum. a saugen, sugere.
 solches. 1. tale. 2. hoc. ein solches,
 hoc, res talis.
 soll. 1. debeo, debet. a sollen. 2.
 soll, sollen, dicitur, fertur. sie sol-
 len alle gefangen seyn, fertur,
 omnes esse captos.
 sollt. 1. debetis, debeatis. 2. debes,
vocabulum antiquum.
 sonderheitlich, præsertim, singillatim.
 *sonnen, Supinum. a sinnen, cogitare.
 sott, sottest, sott, ꝛ. bulliebam, eli-
 xabam, bas, bat, &c. a sieden.
 *sotten, Supinum. a sieden, bullire,
 elizare.
 spann, spannest, spann, ꝛ. nebam,
 bas, bat, &c. a spinnen.
 spie, spiest, spie, ꝛ. spuebam, vo-
 mebam, bas, bat, &c. a spreyn.
 *spieen,

- *spieen, Supinum. a *spreyen*, *spuere*, vomere.
splicß, *splicßest*, *splicß*, 2c. *findebam*, bas, bat, &c. a *spleißen*.
 *splicßen, Supinum. a *spleißen*, *findere*.
 *spinnen, Supinum. a *spinnen*, *nere*.
sprach, *sprachest*, *sprach*, 2c. *loquebar*, *baris*, *batur*, &c. *dicebam*, bas, bat, &c. a *sprechen*.
sprang, *sprangest*, *sprang*, 2c. *saliebam*, bas, bat, &c. a *springen*.
sprich, *loquere*, *dic*. *sprichst*, *spricht*, *loqueris*, *dicis*, *loquitur*, *dicit*. a *sprechen*.
 *sprechen, Supinum. a *sprechen*, *loqui*, *dicere*.
sproß, *sproßest*, *sproß*, 2c. *germinabam*, bas, bat, &c. *nascepar*, *baris*, *batur*, &c. a *sprießen*.
 *sprossen, Supinum. a *sprießen*, *germinare*, *nasci*.
sprung, *sprunGEST*, *sprung*, 2c. *saliebam*, bas, bat, &c. a *springen*.
 *sprungen, Supinum. a *springen*, *salire*.
stach, *stachest*, *stach*, 2c. *pungebam*, bas, bat, &c. a *stechen*.
stahl, *stahlest*, *stahl*, 2c. *furabar*, *baris*, *batur*, &c. a *stehlen*.
stand, *standest*, *stand*, 2c. *stabam*, bas, bat, &c. a *stehen*.
 *standen, Supinum. a *stehen*, *stare*.
stank, *stankest*, *stank*, 2c. *foetebam*, bas, bat, &c. a *stinken*.
starb, *starbest*, *starb*, 2c. *moriebar*, *baris*, *batur*, &c. a *sterben*.
stich, *punge*. *stichst*, *sticht*, *pungis*, *pungit*. a *stechen*.
stieg, *stiegest*, *stieg*, 2c. *ascendebam*, bas, bat, &c. a *steigen*.
 *stiegen, Supinum. a *steigen*, *ascendere*.
stiehl, *furare*. *stiehst*, *stieht*, *furaris*, *furatur*. a *stehlen*.
stieß, *stießest*, *stieß*, 2c. *impellebam*, bas, bat, &c. a *stoßen*.
stirb, *morere*. *stirbst*, *stirbt*, *morris*, *moritur*. a *sterben*.
stob, *stobest*, *stob*, 2c. *dispergebar*, *baris*, *batur*, &c. a *stieben*.
 *stoben, Supinum. a *stieben*, *dispergi*.
 *stochen, Supinum. a *stechen*, *pungere*.
 *stohlen, Supinum. a *stehlen*, *furari*.
 *storben, Supinum. a *sterben*, *mori*.
 *stoßen, Supinum. a *stoßen*, *impellere*.
strich, *strichest*, *strich*, 2c. *linebam*, *mulcebam*, bas, bat, &c. a *streichen*.
 *strichen, Supinum. a *streichen*, *linere*, *mulcere*.
stritt, *strittest*, *stritt*, 2c. *pugnabam*, bas, bat, &c. a *streiten*.
 *stritten, Supinum. a *streiten*, *pugnare*.
stund, *stundest*, *stund*, 2c. *stabam*, bas, bat, &c. a *stehen*.
stunk, *stunkest*, *stunk*, 2c. *foetebam*, bas, bat, &c. a *stinken*.
 *stunken, Supinum. a *stinken*, *foetere*.
stürbe, *best*, *be*, 2c. *morerer*, *eris*, *eretur*, &c. a *sterben*.
sung, *sungest*, *sung*, 2c. *cantabam*, bas, bat, &c. a *singen*.
 *sungen, Supinum. a *singen*, *canere*.
sunf, *sunkest*, *sunf*, 2c. *lababam*, *subsidedebam*, bas, bat, &c. a *sinfen*.

*sun

*sunken, Supinum. a *sinken*, *labare*,
subsidiere.

2.

*than, Supinum. a *thun*, *facere*.
that, *thatest*, *that*, 2c. *faciebam*, *bas*,
bat, &c. a *thun*.

theils. 1. *partim*, *ex parte*. 2. *ali-*
qui.

Thl. (*Thaler*) *thalerus imperii*.

traf, *trafest*, *traf*, 2c. *in aliquem vel*
aliquid incidebam, *bas*, *bat*, &c.
a *treffen*.

*tragen, Supinum. a *tragen*, *ferre*.
trant, *tranfest*, *trant*, 2c. *bibebam*,
bas, *bat*, &c. a *trinken*.

trat, *tratest*, *trat*, 2c. *vel tratt*, *trat-*
test, *tratt*, 2c. *calcabam*, *bas*, *bat*,
&c. *ingrediebar*, *baris*, *batur*, &c.
a *treten*.

*treten, Supinum. a *treten*, *calcare*,
ingredi.

trieb, *triebest*, *trieb*, 2c. *impellebam*,
exercebam, *bas*, *bat*, &c. a *treiben*.

*treiben, Supinum. a *treiben*, *impel-*
lere, *exercere*.

triff, *incide* (*in aliquem, vel aliquid*.)
triffest, *triff*, *incidis*, *incidit*. a
treffen.

tritt, *calca*, *ingredere*. *trittst*, *tritt*,
calcas, *ingredereis*, *calcat*, *ingre-*
ditur. a *treten*.

troff, *troffest*, *troff*, 2c. *stillabam*, *bas*,
bat, &c. a *triefen*.

*troffen, Supinum. a *treffen*, *incidere*
in aliquem vel aliquid. item a *trie-*
fen, *stillare*.

trug, *trugest*, *trug*, 2c. *ferrebam*, *bas*,
bat, &c. a *tragen*.

trunt, *truntest*, *trunt*, 2c. *bibebam*,
bas, *bat*, &c. a *trinken*.

*trunten, Supinum. a *trinken*, *bi-*
bere.

II. 3.

u. (*und*) &c.

v. (*von*) a, ab.

u. dgl. (*und vergleichen*) &c.

u. d. m. (*und vergleichen mehr*) &c.

U. L. G. (*Unser Liebe Frau*) *Mater DEI*,
B. V. M.

3. Oe. (*Vorder Oesterreichisch*) *Au-*
striæ Anterioris.

u. s. f. (*und so fort*) &c.

u. s. m. (*und so weiter*) &c.

überhin. 1. *ulterius*. 2. *obiter*.

übrigens, *ceterum*.

veranstalten, *disponere*, *ordinare*.
Veranstaltung, *dispositio*.

verblisch, *verblichest*, *verblisch*, 2c. *ex-*
pallescebam, *bas*, *bat*, &c. *ver-*
blischen, Supinum. a *verbleichen*,
expallescere.

verdarb, *verdarbest*, *verdarb*, 2c. *pe-*
ribam, *bas*, *bat*, &c. a *verderben*.

verdirb, *peri*. *verdirbst*, *verdirbt*,
peris, *perit*. a *verderben*.

verdorben, Supinum. a *verderben*,
perire.

verdroß, *tædebat*, *displicebat*. a *ver-*
drießen.

verdroffen, Supinum. a *verdrießen*,
tædere, *displicere*. item, *fasti-*
diosus.

verdürbe, *best*, *be*, 2c. *perirem*, *es*,
et, &c. a *verderben*.

vereinbaren, *conjungere*, *consociare*.

K

bat,

vereinen, conjungere.
 vergaß, vergaßest, vergaß, ꝛ. obli-
 viscebar, bari, batur, &c. a ver-
 gessen.
 vergessen, Supinum. a vergessen, ob-
 livisci.
 vergiß, obliviscere. vergißest, ver-
 gißt, oblivisceris, obliviscitur. a
 vergessen.
 vergüten, compensare.
 verhol, verholest, verhol, ꝛ. celabam,
 bas, bat, &c. verholen, Supinum.
 a verholen, celare.
 verlässlich, certo; certus.
 verlohr, verlohrst, verlohr, ꝛ. per-
 debam, bas, bat, &c. verlohren,
 Supinum. a verlieren, perdere.
 vernachlässigen, negligere.
 Verstoß, error.
 verm. pro vermischen, elapsus e. g.
 mensis, vel annus.
 vermorr, vermorrst, vermorr, ꝛ. tur-
 habam, bas, bat, &c. vermorten,
 Supinum. a verwirren, turbare.
 uf, cum compositis, vide in Lexico
 auf.
 um zu, ad, ut. um zu sehen, ad vi-
 dendum: um zu gewinnen, ad lu-
 crandum, ut lucretur.
 unabänderlich, sine ulla mutatione;
 immutabilis.
 unausföhllich, indefinenter; perpe-
 tuus.
 unentgeltlich, gratis.
 uns, nobis, nos, a nobis.
 unser. 1. noster. 2. nostrum, nostri,
 ab ego.
 untereinst, untereinstens, interim.
 unterwürfig, subjectus.

unverbrüchlich, sine violatione, fi-
 deliter; inviolabilis.
 unterhalten, indicatum, significa-
 tum. wirdet unterhalten, indica-
 tur, significatur.
 unterlängt, sine dilatione.
 Vollzug, executio.
 Vorgang, præcedendi jus; exe-
 cutio.
 vorkehren, adhibere, usurpare.
 vormaltend, præsens.

III.

w. G. (wills Gott) si DEO placet,
 DEO juvante.
 *wachsen, Supinum. wachsen, cre-
 scere.
 wand, wandest, wand, ꝛ. volve-
 bam, in orbem torquebam, bas,
 bat, &c. a winden.
 *wandt, Supinum. a wenden, ver-
 tere.
 wandte, wandtest, wandte, ꝛ. ver-
 tebam, bas, bat, &c. a wenden.
 warb, warbest, warb, ꝛ. quaesie-
 bam, conquirebam; bas, bat, &c.
 a werben.
 ward, wardst, ward, ꝛ. 1. fiebam, bas,
 bat, &c. a werden, fieri. 2. Im-
 perfectum Verbi auxiliaris. (§ 9.)
 er ward geschädet, magni fiebat.
 warf, warfst, warf, ꝛ. jaciebam,
 bas, bat, &c. a werfen.
 was müssen, quomodo, quod.
 *waschen, Supinum. a waschen, la-
 vare.
 weiß, weißt, weiß, ꝛ. scio, scis, scit.
 a wissen.

weiß

weitschichtig, amplius.

wem, cui, a quo.

wen, quem.

Werstag, dies non festus.

wes, wessen, cujus.

wich, wichest, wich, ꝛ. cedebam, bas, bat, &c. a weichen.

*wichen, Supinum. a weichen, cedere.

wieg, pondera. wiege, wiegest, wiegt, pondero, as, at. a wägen, ponderare, vel pondus habere.

wies, wiest, wies, ꝛ. ostendebam, bas, bat, &c. a weisen.

*wiesen, Supinum. a weisen, ostendere.

will, volo; vult. a wollen.

willen, um willen, propter.

willst, olim willst, vis. a wollen.

wir, nos.

wirb, presa, conquire. wirbst, wirbt, presas, conquiris, presat, conquiris, a werben.

wird. 1. fit. a werden, fieri. 2. auxiliare. (§ 9.) in quo multi etiam primam personam faciunt wird. ich wird schreiben, ego scribam.

wirdet, pro wird (Verbi auxiliaris § 9.) es wirdet erlaubt, permittitur; es wirdet nützlich seyn, utile erit.

wirf, conjice, wirfst, wirft, jactis, jactis. a werfen.

wirst. 1. fis. a werden, fieri. 2. ab auxiliari, § 9.

wisse, scito. a wissen.

wog, wogest, wog, ꝛ. ponderabam, bas, bat, &c. pondus habebam, bas, bat, &c. a wägen.

*wogen, Supinum. a wägen, ponderare, vel pondus habere.

*worben, Supinum. a werben, presare, conquirere.

worben, ubi.

*worden, Supinum. a werden, fieri.

*worfen, Supinum. a werfen, jacere, conjicere.

worragen, contra, e contrario.

worüber, de quo, super quibus.

worunter, sub quo.

worvon, de quo.

wuchs, wuchst, wuchs, ꝛ. crescebam, bas, bat, &c. a wachsen.

wund, wundest, wund, ꝛ. volvebam, in orbem torquebam, bas, bat, &c. a winden.

*wunden, Supinum. a winden, volvere, in orbem torquere.

würbe, best, be, ꝛ. presarem, conquirerem, es, et, &c. a werben.

wurde, wurdest, wurde, ꝛ. fiebam, bas, bat, &c. a werden, fieri.

würfe, würfest, würfe, ꝛ. conjicerem, es, et, &c. a werfen.

wusch, wuschest, wusch, ꝛ. lavabam, bas, bat, &c. a waschen.

*mußt, Supinum. a müssen, scire.

mußte, test, te, ꝛ. sciebam, bas, bat, &c. a wissen.

Æ.

Æ. val. Æl. (Kreuzer) cruciger, monetæ genus.

3.

3. B. (zum Beispiele) exempli gratia.

3. E. (zum Exempel) exempli gratia.

je, pro tu. je können, posse, ut pos-
sim &c. je glauben, credendi, ad
credendum.

Zeit, tempus. der Zeit, hoc tempo-
re, nunc.

jeithero, inde, ad hoc usque tem-
pus.

gerschiedene, diversi.

jeuch, trahe. jeuchst, trahis,
trahit. a ziehen.

zieh, trahe. a ziehen. zieh, ziehest,
zieh, &c. accusabam, bas, bat, &c.
suspiciabar, baris, batur, &c. a
ziehen.

*ziehen, Supinum. a ziehen, accusare,
suspiciari.

zog, zogest, zog, &c. trahebam, bas,
bat, &c. a ziehen.

*zogen, Supinum. a ziehen, trahere.

judem, judeme, insuper, ulterius.

zufolge, secundum. seinen Befehlen

zufolge, secundum ejus imperia.

zumal, zumalen. 1. praesertim, sin-
gillatim. 2. quandoquidem.

zumitteln, assignare, attribuere.

zwang, zwangest, zwang, &c. coge-
bam, bas, bat, &c. a zwingen.

*zwingen, Supinum. a zwingen, co-
gere.

CATALOGUS PARTICULARUM, quæ Verbis Compositis præfiguntur.

Asteriscus (*) separabiles indicat: ceteræ sunt inseparabiles.

*ab - rufen, *avocare*.

*an - sehen, *aspicere*.

*auf - laden, *imponere onus*.

*aus - schließen, *excludere*.

be - fragen, *interrogare*.

*bey - stehen, *assistere*.

*da - seyn, *adesse*.

*dar - biethen, *porrigere*.

*durch - springen, *transilire per
medium*.

durch - streichen, *delere*.

*ein - fließen, *influere*.

emp - fangen, *accipere*.

*empor - halten, *sustentare*.

ent - ziehen, *effugere*.

er - scheinen, *apparere*.

*fehl - schlagen, *male succedere*.

*fort - fahren, *pergere*.

*für - sprechen, *patrocinari*.

ge - rathen, *felicitè evenire*.

*gleich - gelten, *æqualis pretii esse*.

*heim - reisen, *domum proficisci*.

*her - sagen, *recitare*.

*hin - nehmen, *tollere*.

hinter - treiben, *impedire*.

*innen - halten, *reprimere*.

*irr - gehen, *aberrare*.

*los - lassen, *liberum dimittere*.

miß - brauchen, *abuti*.

*mit - spielen, *colludere*.

nach

*nach - streben, aspirare.	unter - lassen, omittere.
*nieder - schlagen, idu prosternere.	*voll - stopfen, infercire.
*ob - siegen, vincere.	voll - strecken, exequi.
*oben - schwimmen, supernatare.	*vor - bilden, imaginem effingere.
*über - bleiben, superesse.	*weg - reisen, alio proficisci.
über - liefern, tradere.	i wider - stehen, resistere.
ver - ändern, mutare.	*wieder - bringen, referre, rursus afferre.
*um - bringen, occidere.	zer - brechen, crepare.
um - ringen, circumdare.	*zu - binden, praeligare, obstringere.
*unter - gehen, occumbere, mergi.	

Alphabetum Germanicum Scriptum.

a b c d e f g h i j k l m n o p
 q r s t u v w x y z
 A B C D E F G H I J K L M N O P
 Q R S T U V W X Y Z
 a b c d e f g h i j k l m n o p
 q r s t u v w x y z
 A B C D E F G H I J K L M N O P
 Q R S T U V W X Y Z
 a b c d e f g h i j k l m n o p
 q r s t u v w x y z

der das den
 der das den

EXERCITATIO,

ipso facto demonstrans, posse ex paucissimis his, quæ præmissi, obviam quamque libri vel epistolæ germanicæ partem, ope Lexici, recte explicari.

Maximiliani I Cæsaris Apophthegmata, ex Illustrissimi Fuggeri Speculo Honoris Austriaci, L. VI c. 20.

¹ Es sey ² leicht, ³ Land und ⁴ Leute zu gewinnen, ⁵ als ⁶ dieselben ⁷ nachmals ⁸ im ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹ ¹³¹² ¹³¹³ ¹³¹⁴ ¹³¹⁵ ¹³¹⁶ ¹³¹⁷ ¹³¹⁸ ^{1319</}

- 7) gewinnen L. lucrifacere, acquirere, obtinere. Dicebat ergo Cæsar, esse (gallice, *qu'il est*; italice, *che'egli è*) facilius provinciam aliquam & ejus incolas obtinere, seu sibi subjicere, quam . . . . Particula *in* (§ 10) gerundium indicat in Infinitivo. Sed latino more simpliciter Infinitivus absque gerundio ponitur.
- 8) L. quam.
- 9) dieselben conjunctim quidem scribitur, sed re ipsa dupliciter declinatur, a vocabulo derselbe, *ille*, (§ 37) oriundum. *die* est pluralis articuli, *selben* est pluralis nominis seu pronominis. *illos*, ~~illam~~, *illa*.
- 10) L. postea.
- 11) im pro in dem. (§ 16.) *in* cum articulo.
- 12) L. frenum.
- 13) L. tenere. *in*, ut paulo ante dictum n. 7, negligendum est. Si Lexicon tuum melioris notæ est, in eo invenies, im *Jaum* seu im *Jaume* halten esse Germanis frenare. Quod si Lexicon tibi sit sterilius, eo consilio (§ 15) utendum erit, ut, deprehensus in Lexico verbis singulis, constructionem sive phrasin ad linguæ tuæ consuetudinem ipse accomodes. In præsentî, si verbum verbo reddas, nascitur, *illos in freno tenere*. Sensem habes: locutionem barbaram emenda. & dic, *eos freno continere*. Totum Apophthegma est hujusmodi, *Esse faci'us, provincias hominesque sibi subjicere, quam eos postea freno continere*.
- 14) articulus. (§ 2.)
- 15) L. otium.
- 16) vergehren L. consumere. Est quidem (§ 10) Conjunctivus: latine tamen pro eo substituendus est Infinitivus, quia intelligitur Verbum dicebat, (§ 20.)
- 17) articulus pluralis numeri. (§ 2.)
- 18) *ſeib* L. corpus. et terminatio numeri pluralis (§ 3) sequens nimirum suum articulum. *corpora*. *Otium consumere corpora*.
- 19) L. sicut.
- 20) articulus. (§ 2.)
- 21) L. rubigo.
- 22) L. ferrum. cum suo articulo. Unde colligitur sententia: *Otium consumere* (agebat) *corpora*, *sicut rubigo ferrum* consumit.
- 23) L. Quando, si.

- 24) Sp. *es* impersonale, ut n. 1.
 25) *ein* L. aliquis. *em* (§ 3) dativus singularis. *alieni*.
 26) L. plurimum, maxime.
 27) L. secundum, congruenter, convenienter.
 28) *all* L. omnis. *em* (§ 3) terminatio dativi singularis.
 29) L. votum, desiderium. *convenienter omni desiderio, secundum omne suum votum*.
 30) *ergehen* L. evenire, succedere. Est (§ 10) Coniunctivus. *Sicut* (id enim est *si aliquid*) *maxime congruenter omni voto succedat*, si omnia ad arbitrium & votum eveniant.
 31) Sp. tum. ceterorum enim nihil est ad constructionem præsentem idoneum.
 32) Coniunctivus (§ 7) *habeat*. Sed mutandus (§ 20) in Infinitivum latinum.
 33) L. ipse. *habere ipsum*.
 34) L. plurimum, maxime.
 35) Sp. sibi, se.
 36) L. ante, coram.
 37) L. infortunium.
 38) L. timere. *ju* (§ 10) gerundii nota: *ad timendum*. Nascetur hinc barbara constructio: *tum habere ipsum maxime ad timendum* (gallice, *il a à craindre*; italice, *ha da temere*) *coram infortunio*. Quod ad latinitatem (§ 15) sic ipse revocabis, totumque Apophthegma colliges: *Sicut maxime ad omne votum omnia succedant, tum maxime ipsum habere, cur ab infortunio timeat*.
 39) articulus. (§ 2.)
 40) *hepdnisch* L. profanus, *ethnicus*.
 41) *Scribent* L. scriptor. Vox latina potius, quam germanica; &, si Lexicon tuum eam omiserit, ex latino facile agnoscenda. Dubitabis, an Substantivum hoc cum præcedente suo Adiectivo & articulo sit accusativus numeri singularis, an dativus pluralis: nam utrobique articulus (§ 2) facit *den*, & nominum declinatio (§ 3) *en*. Sententia quidem utrumque reciperet: sed sequentia docebunt, dativum pluralis esse.
 42) *müssen* L. debere. Est (§ 10) Coniunctivus, *debeat*. Nobis (§ 20) Infinitivus, ut in prioribus.
 43) L. impersonale; Gallorum *on*, Italicorum *si*: *on dait*; *si dee*. Latino more Verbum sequens sit passivum.

44) L.

- 44) L. aufcultare, aures præbere. Lexica paulo meliora etiam exemplum addent, unde percipias, Verbo huic dativum personæ jungi. *Profanis*, aiebat Maximilianus, *scriptoribus debere aures præberi*.
- 45) L. *sicut*.
- 46) articulus. (§ 2.)
- 47) Grosch L. rana. Litera o (§ 3) mutata in ò signum est numeri pluralis: in quo den (§ 2) est dativus. *sicut ranis*.
- 48) L. sed, autem.
- 49) christlich L. christianus. *christianis autem*.
- 50) ut modo n. 45. sicut.
- 51) Nachtigall L. luscinia. *lusciniis*. Volebat ergo Cæsar, *Profanis auctoribus debere aures dari ut ranis, christianis autem ut lusciniis*.

52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63

Don der Jugend pflegte er zu sagen, ein junger Kerl müsse sieben Jahre
 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75
 lang ein Narr seyn, und wann er in diesen sieben Jahren etwas wißiges
 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86
 begehe, so müsse er aufs neue anfangen, noch sieben Jahre ein Narr zu
 87
 seyn.

- 52) L. a, de.
- 53) articulus: quem deinceps omitto.
- 54) L. juvenus.
- 55) pflegen L. solere. Est (§ 10) Imperfectum. *solebat*.
- 56) L. is, ipse.
- 57) L. dicere. Nota gerundii zu (§ 10) in latino sermone negligenda est, quippe qui Verbo *soleo* non gerundium, sed simplicem Infinitivum tribuit. *De juventute solebat is (Maximilianus) dicere*.
- 58) L. aliquis, unus. Plerumque est articulus unitatis (gallice & italice *un*) quo Latini abstinent.
- 59) jung L. juvenis. Adjectivo huic accedit et (§ 4) propter articulum unitatis *ein*.
- 60) L. homo.
- 61) debere: ut supra, n. 42.
- 62) L. septem.
- 63) Jahr L. annus. e (§ 3) pluralis numeri.

- 64) L. diu, per spatium temporis. Construe cum vocabulis proxime præeuntibus: per spatium temporis septem annorum, seu, per septem annos: nam lang, cum per modum præpositionis accipitur, suo Substantivo postponi solet. einen Tag lang, per diem: eine Stunde lang, per horam.
- 65) L. stultus. ein est articulus unitatis. un fou: un pazzo.
- 66) L. esse. Proinde: hominem juvenem debere per septem annos stultum esse.
- 67 - 73) LL. & si ille in his septem annis. diesen & Jahren sunt pluralis numeri. (§ 3)
- 74) L. aliquid. 75) wisig, sapiens, sanus. es (§ 4) nullo præcedente articulo genus neutrum significat.
- 76) begehen L. agere. Est (§ 10) Conjunctivus. agat. Et si ille intra hos septem annos aliquid sanum agat.
- 77) tum. ut n. 31. 78) debere. ut n. 42 & 61.
- 79) L. is, ipse. debere eum, debere ipsum.
- 80 & 81) In egregio Lexico sub Vocabulo neu utrumque simul se tibi offeret, cum explicatione: denuo, de integro, seu, quod idem est, de novo. Si Lexico utaris tenuiore, sensum per partes in hunc modum conquires. Habes neu L. novus. Memento, auf (§ 16) idem esse ac auf das. Porro auf, ut solent præpositiones in omnibus linguis, ab explicante aliis atque aliis particulis exprimendum est, sicut ut nimirum res poscit. Lexica præpositionem auf exponunt per Latinas super, ad, in, a, e. Et si autem neque ad novum aut in novum, neque a novo vel e novo latine dicitur: tamen proxime tibi ostendit & suggerit de novo, seu de integro. Quemadmodum & gallice dicitur de nouveau, & italice di nuovo. Atque hanc rationem venandi sensum e propinquo, & alienam linguam ad rationes tuas accommodandi (§ 15) etiam atque etiam tibi commendo.
- 82) L. incipere.
- 83 - 87) LL. adhuc septem annos stultus esse. nimirum debet incipere. in, ut supra jam aliquoties, negligendum est. Totus ergo contextus urbani hujus & lepidi Apophthegmatis ita redditur: De juventute solebat is dicere, hominem juvenem debere per septem annos stultum esse; quod si his septem annis aliquid sanum egerit, debere eum ordiri de integro, aliosque septem annos stultum esse.

⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵
 Einen Bürger, der großes Reichthums, aber schlechtes Herkommens war,
⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵
 und von ihm einen Adelsbrief begehrte, wies er, wie vorzeiten Reysler
¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶
 Sigmund einem andern gethan, mit diesen Worten ab: Ich kan dir wol
¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹
 Reichthum, aber den Adel kan ich dir nit geben, den mußt du durch Tugend
¹³⁰
 erwerben.

88) L. civis. Reperies Bürger & Bürger, eodem sensu, quia (§ 18 & 25) hoc ad varietatem dialecti tantummodo pertinet. Articulus unitatis einen numeri pluralis capax non est: quem casum in singulari poscat, Verbum postea determinabit.

89) Sp. qui.

90) groß L. magnus. 91) Reichthum L. divitiæ, opulentia. § (§ 3) solius genitivi singularis nota est: quapropter & es adjectivi groß (§ 3) ad eundem casum referendum erit. *magna opulentia, magnarum opum.*

92) L. sed. 93) schlecht L. humilis, tenuis. 94) Herkommen L. genus. es adjectivi, & s substantivi, ut modo n. 90 & 91, signa sunt genitivi singularis. *humilis seu plebeji generis.* 95) § 8 erat. *Qui magnarum opum, sed plebeji generis erat.*

96) L. &. 97) L. a, ab. 98) Sp. eo.

99) L. diploma nobilitatis. Si compositum hoc vocabulum in Lexico tuo non extet, quære (§ 36) utramque illius partem seorsum. Adel L. nobilitas. Brief L. literæ. Literæ nobilitatis, seu codicilli, quibus nobilitas a Principe sibi conferretur.

100) begehren L. petere. te (§ 10) Imperfectum. petebat.

101) Scribit auctor noster wies, & ita ad hunc usque diem plurimi scribunt. De hoc discrimine literæ e monui suo loco (§ 18) & inter exempla posui Imperfectum hielt, *tenebat*, quod alii pronunciant & scribunt hielte. Cum anomala omnia (§ 13) in Spicilegium meum conjecerim, ibidem quærendum est wies, quod Stirpis suæ weisen & Præsentis wiesse vocalem cum mutet, anomalum esse (§ 13) agnoscitur. Sp. wies, wiesst, wies, x. ostendebam, ostendebas, ostendebat, &c. a weisen. Sed nondum in vado sumus: attendenda est (§ 23) particula separabilis, a Verbo suo avulsa, & longe rejecta,

adeo, ut n. 112 demum occurrat: ibi enim legis *ab*, quod Verbo suo restituendum est, dicendumque *abwies* seu *abwiese*, ab Infinitivo *abwiesen*, cujus notionem in Lexico invenies, *rejicere*, *repellere*. Sicut in Stirpe *wies*, ita & in Composito *abwies* Imperfectum est: igitur, *rejjiciebat*, *repellebat*.

102) L. *is*, ipse. 103) L. *sicut*. 104) L. *olim*. Si totum non occurrat, separatim investiga: vor L. ante. Zeit L. tempus. en (§ 3) pluralis est numeri. *antetempora*, id est, quondam, olim.

105) Alii aliter scribere gaudent: *Kaiser*, *Keiser*, *Kayser*. sed eodem omnes modo pronunciant, & i ac y (§ 27) sapissime permiscetur. L. *Cæsar*, Imperator.

106) Sigismundus nomen proprium.

107) *ander* L. *alius*, *alter*. em ad finem articuli unitatis (§ 3) dativum numeri singularis ostendit. *alteri*.

108) Sp. *than, Supinum. a *thun*, facere. Tacite intelligendum est Verbum auxiliare *hat* vel *hatte*, quod (§ 19) frequentissime omititur.

109) L. *cum*. 110) L. *hic*. 111) Wort L. *verbum*. *cum bis verbis*. 112) particula pertinens ad Verbum *wiese* seu *wies*, de qua dictum n. 101. Jam narrationem contexamus: *Civem, qui magnarum opum, sed plebej generis erat, & ab eo diploma nobilitatis petebat, bis verbis rejecit, ut olim Sigismundus Cæsar alteri fecerat.*

113) L. *ego*. 114 & 115) Sp. *possum tibi*. 116) L. *bene*. Si *vol* non inveneris, *quære wohl*: nam ut *Spiehl* & *Spühl* (§ 35) aliter ab *illis* scribitur.

117 - 119) LL. *opes*, sed, nobilitas. 120) Sp. *possum*. 121) L. *ego*. 122) Sp. *tibi*. 123) Sp. *non*. 124) L. *dare*.

125) Sp. *hunc*, *eum*. nempe den *Adel*, *nobilitatem*: quod cum generis feminini sit Latinis, explicandum latine, *hanc*, *eam*. 126) Sp. *debes*. 127 - 130) tu per virtutem obtinere. Apophthegma est: *Ego tibi possum equidem* (pro *bene*, quod hoc sensu latine non dicitur) *opes*, sed *nobilitatem tibi dare non possum*: *hæc virtute obtinenda est.*

131 132 133 134 135 136 137 138 139
Einem Vornehmen von Adel, seinem alten wolverdienten Diener, als
140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150
derselbe sich der Alchymisterei zu viel ergabe, ließe er sagen: Er sollte nur
zeit

- 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160
zeitlich davon absehen: dann auch er, der Kaysler, viel darin verschwen-
161 162 163 164 165 166 167
det, aber dieser Kunst sich zu arm befinde.
- 131) ein L. unus, quidam. em (§ 3) dativus singularis: cum quo proin-
etiam consentit vocabulum sequens.
- 132) L. præstans, excellens. 133) L. a, de. 134) L. nobilitas. *Ex-
cellenti cuidam de nobilitate, viro præstantis nobili uti.*
- 135) sein L. suus. em (§ 3) dativus singularis. 136) L. antiquus. 137) wohl
verdient, seu (ut paulo ante n. 116 dixi) wohlverdiene, L. benemeritus.
Si nomen totum in tuo Lexico non occurrat, quære seorsum (§ 36)
wohl & verdient.
- 138) L. servus, famulus. *bene merito suo famulo, ministro bene de se me-
rito.*
- 139 & 140) LL. cum ille. 141) Sp. sibi, se.
- 142) Alchymist aut Alchymist (nam i & y pro eodem sumuntur, § 27) L.
alchymista, chrysopæus, qui per artem efficere aurum conatur. Hinc vo-
cem Alchymistery derivavit Historicus noster: quod jure cognationis
(§ 41) *alchymiam* seu *chrysopæjam* significat, artem videlicet auri effi-
ciendi: nam ipsum artificem intelligere te non sinit articulus dativi
der, qui (§ 2) generis est feminini.
- 143) L. nimis multum, nimium.
- 144) Rejice tantisper particulam *er*, & loco Verbi Compositi quære Sim-
plex. Sp. gab a geben, Imperfectum. Quod Auctor noster scribit
gabe, dialecto tribuendum est, quemadmodum paulo ante monui
n. 101. idemque mox recurret vocabulo proximo *liesse*, cujus & ulti-
mum pariter redundat. Præfige rursus particulam *er*, & habebis Com-
positum *ergeben*. L. dedere, addicere. ~~quod se~~ *se chrysopæja nimium*
addicebat, seu *addiceret*.
- 145) Sp. ließ, Imperfectum a lassen, sinere, jubere. *jubebat*. 146) L. is,
ipse. 147) L. dicere. *Cuidam de primaria nobilitate, veteri suo ministro*
bene merito, cum ille arti aurum efficiendi nimium se dederet, dici jussit, ea,
quæ deinceps sequuntur.
- 148) L. Ipse. 149) sollte (§ 35) pro sollte. sollen L. debere. Imperfe-
ctum tam Indicativi, quam Conjunctivi, est sollte, ut (§ 10) liebte.
Post Verba dicendi (§ 20) Conjunctivus germanicus respondet Infini-
tivo latino. *debere ipsum.*
- 150) L. tantum, modo. 151) L. tempestive, in tempore.
- 152) L. inde, ab eo. Fortasse Lexicon tuum (§ 32) habet *darvon*.

- 153) L. desistere, cessare. *debere ipsum modo in tempore ab ea re desistere.*
 154 - 159) LL. quandoquidem etiam ipse, Cæsar, multum eo.
 160) verschwenden L. profundere. Est (§ 10) Supinum. Auxiliare hatte (§ 19) tacite intelligitur. *profuderat*, seu profudisset.
 161) L. sed. 162) L. hic. 163) L. ars. Casus est dativus: nam terminatio et pronomini *hi*, quod in declinatione ab adjectivis non differt, eum casum (§ 3) ostendit. *huic arti.*
 164) Sp. sibi, se. 165) L. nimis. 166) L. pauper. 167) befinden L. deprehendere. Coniunctivus (§ 10) mutandus in Infinitivum latinum (§ 20) ob præcedens Verbum *dicere*. Monitum Cæsaris est: *Cessaret modo in tempore: nam & se ipsum, Cæsarem, multum in eam rem profudisse, sed huic arti se nimis pauperem deprehendere.*

168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178
 Als er zu Aach gekrönt wurde, und die Juden ihm einen goldenen Korb
 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188
 voll goldner Eyer verehret, ließe er diejenigen, so das Geschenk eingeliefert,
 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199
 verwahrlich und darbey wol halten. Als sie hierüber erschrecken, und nach
 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210
 der Ursache fragten, sagte er: Solche Hühner, die so köstliche Eyer legen,
 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221
 müsse man nicht schlecht wieder fliegen lassen, sondern einstellen, und wol
 222
 halten.

- 168 & 169) LL. cum ipse. 170 & 171) L. Aquisgranum, urbs. zu L. ad, in. in urbe Aquisgrano, Aquisgrani. 172 & 173) krönen L. coronare. wurde (§ 9) Imperfectum Verbi auxiliaris werden, quod Supino gekröntet junctum (§ 11) Passivum format. *coronabatur.*
 174) L. &. 175) Jud seu Jude L. Judæus. articulus *die* (§ 2) ac terminatio en (§ 3) sunt pluralis numeri. *Judæi.* 176) Sp. ei.
 177) golden L. aureus. 178) L. corbis. 179) L. plenus. 180 & 181) golden L. aureus. Ey L. ovum. er (§ 3) genitivus pluralis. *aureum corbem plenum aureorum ovorum.*
 182) verehren L. donare. Intelligitur (§ 19) auxiliare haben: verehret haben, aut verehret hatten. donarunt, donarant. *Cum Aquisgrani coronaretur, eique Judæi corbem aureum aureis ovis plenum donassent.*

- 183) ut n. 145. *jubebat.* 184) L. is, ipse. 185) Divide in die & fr̄nigen: quia derjenige, ille, (§ 37) dupliciter declinatur, ut articulus, & ut nomen: ambo autem (§ 2 & 3) conveniunt in plurali: *illi, illos.*
- 186) Sp. qui. 187) L. donum. 188) einliefern L. tradere. *ge* est augmentum (§ 10) Supino pr̄figi solitum: poniturque (§ 14) inter particulam inseparabilem & Verbum. Est Plusquamperfectum: quia (§ 19) intelligitur auxiliare *hatten, tradiderant.*
- 189) L. in custodia. 190) L. &. 191) darbey, seu (§ 32) dabey, L. simul, una. 192) bene, commode. ut n. 116. 193) L. habere, tractare. *Fussit illos, qui donum attulerant, in custodia quidem, sed simul commode haberi, bene tractari.*
- 194) L. cum. 195) Sp. il, ipsi, illi. 195) L. propterea, ea de causa. 197) Sp. extimeſcebam &c. *Cum illi propterea extimeſcerent.*
- 198) L. &. 199) L. post, secundum, de. 200) L. causa. 201) fragen L. interrogare. Est (§ 10) Imperfectum. *interrogabant.*
- 202) sagen L. dicere. Est & hoc (§ 10) Imperfectum. *dicebat.* 203) L. is, ipse. *Cum illi propterea extimeſcerent, ac de causa interrogarent, respondit ipse.*
- 204) L. talis, tales. 205) Huhn, seu (§ 35) Huhn, L. gallus, gallina. et (§ 3) terminatio pluralis numeri, in quo u mutatur in ū. *tales gallinae.*
- 206) Sp. qui, quæ. 207) Sp. tam. 208 - 210) LL. pretiosa ova ponere. legen est etiam ultima persona Præsentis, ut (§ 10) *lieben, quæ tam pretiosa ova ponunt.*
- 211) debere. ut n. 42. 212) impersonale. ut n. 43.
- 213) L. non. 214) L. schlecht, simplex; schlechtlich, simpliciter. Jure cognitionis (§ 41) idem ad schlecht traducere licebit, prout constructionis ratio exigit. 215 - 222) LL. rursus avolare permittere, sed sistere, & bene tractare. Totus ergo hujus joci sensus est: *Teles gallinae, quæ tam pretiosa ova ponunt, ut simpliciter rursus avolent, permitti non debere; sed sistendas eas esse, & bene tractandas.*

EXERCITATIO ALTERA, POETICA.

Ex P. II Fabularum Gellerti.

¹In ²eine ³Stadt, ⁴mich ⁵deucht, ⁶sie ⁷lag ⁸in ⁹Griechenland,
¹⁰Drang ¹¹einst ¹²der ¹³Feind, ¹⁴von ¹⁵Wuth ¹⁶entbrannt,
¹⁷Und ¹⁸wollte, ¹⁹weil ²⁰die ²¹Stadt ²²mit ²³Sturm ²⁴erobert ²⁵worden,
²⁶Die ²⁷Bürger ²⁸in ²⁹der ³⁰Kaseren
³¹Bis ³²zu ³³dem ³⁴letzten ³⁵Mann ³⁶ermorden.
³⁷O ³⁸Himmel! ³⁹welch ⁴⁰ein ⁴¹Angstgeschrey
⁴²Erregten ⁴³nicht ⁴⁴der ⁴⁵Weiber ⁴⁶blasse ⁴⁷Schaaren?
⁴⁸Man ⁴⁹stelle ⁵⁰sich ⁵¹nur ⁵²vor, ⁵³wenn ⁵⁴tausend ⁵⁵Weiber ⁵⁶schreyn.

- 1) L. in. 2) L. unus, quidam. 3) L. urbs. *In quandam urbem.*
4) Sp. me. 5) Sp. videtur. *mibi videtur.* 6) Sp. ipsa. nimirum urbs.
7) Sp. Imperfectum a liegen, jacere, situm esse. 8 & 9) LL. in Græcia. *sita illa erat, ut mibi videtur, in Græcia.*
10) Sp. Imperfectum a bringen, urgere, premere, penetrare. 11 - 14) LL. olim hostis, a furore. 15) Separa particulam ent, & in Spicilio legio invenies brannt Supinum a brennen. Hanc restitum (§ 36) oblatam particulam ent. L. entbrennen, accendi, incensum esse. Initium ergo fabulæ hoc est: *In quandam urbem, sitam, ut mibi videtur, in Græcia, olim penetravit hostis, furore incensus.*
16) L. &. Deinceps id omitto. 17) wollen L. velle. Est (§ 10) Imperfectum. *volebat.* 18 & 19) LL. quia urbs. 20) L. cum, per. 21) L. assultus. 22) erobere L. expugnare, capere. *erobert worden, intelligitur ist aut mor (§ 19) estque Passivum (§ 11.)*
23 - 30) LL. cives in rabie usque ad ultimum virum trucidare. *Et volebat (hostis) quia urbs per assultum expugnata erat, cives ad ultimum usque virum in illa rabie trucidare.*

31 & 32) LL. o cælum! 33) L. qualis. 34) Vocabulo non invento, quare (§ 36) partem utramque separatim. Angst L. anxietas. Geschrey L. clamor. clamor anxietatis, id est, anxius, ab anxietate mulieribus expressus. 35) erregen L. ciere. Imperfectum (§ 10) ciebant. 36 - 39) LL. non, mulierum pallidæ cohortes.

40) L. impersonale, quod per omnes personas & numeros explicari potest. Gallorum *on*, Itolorum *si*. 41 - 44) Attendenda (§ 23) particula separabilis *vor*, a suo Verbo stelle avulsa. Hanc ei redde, ut fiat vorstellen. L. proponere. sich Sp. sibi. nur L. tantum, modo. Proponat modo sibi aliquis, Propone modo tibi, Proponamus jam nobis, Concipiamus animo.

45 - 48) LL. si mille mulieres conclament. schreyen pro schreyen (§ 18) e omni. O cælum! quam anxium clamorem non ciebant (latina consuetudine diceretur, omisso non, quam anxium clamorem ciebant) pallidæ mulierum cohortes? Concipite modo animis mulieres mille conclamantes! Gallice: Qu'on pense seulement, si mille femmes crient ensemble! Italice: Si pensi solamente, se mille femmine gridano insieme!

⁴⁹ Sie ⁵⁰ liefen ⁵¹ mit ⁵² zerstreuten ⁵³ Haaren,
⁵⁴ Mit ⁵⁵ Augen, ⁵⁶ die ⁵⁷ von ⁵⁸ Thränen ⁵⁹ roth,
⁶⁰ Mit ⁶¹ Händen, ⁶² die ⁶³ zerrungen ⁶⁴ waren,
⁶⁵ Und ⁶⁶ warfen, ⁶⁷ schon ⁶⁸ vor ⁶⁹ Angst ⁷⁰ halb ⁷¹ todt,
⁷² Sich ⁷³ vor ⁷⁴ den ⁷⁵ Feldherren ⁷⁶ der ⁷⁷ Barbaren,
⁷⁸ Und ⁷⁹ steheten ⁸⁰ in ⁸¹ gemeiner ⁸² Noth
⁸³ Ihn ⁸⁴ insgesamt ⁸⁵ um ⁸⁶ ihrer ⁸⁷ Männer ⁸⁸ Leben.
⁸⁹ So ⁹⁰ hats ⁹¹ von ⁹² tausenden ⁹³ nicht ⁹⁴ eine ⁹⁵ Frau ⁹⁶ gegeben,
⁹⁷ Die ⁹⁸ sich ⁹⁹ gewünscht ¹⁰⁰ des ¹⁰¹ Mannes ¹⁰² los ¹⁰³ zu ¹⁰⁴ seyn?
¹⁰⁵ Von ¹⁰⁶ tausenden ¹⁰⁷ nicht ¹⁰⁸ eine? ¹⁰⁹ Nein.

104 105 106 107 108 109 110 111 112
 Nun das ist viel: da muß, bey meinem Leben!

113 114 115 116
 Noch gute Zeit gewesen seyn.

- 49) Sp. Ipsæ, illæ. 50) Sp. currebant. 51) L. cum. 52) zerstreuen L. dispergere. Supinum (§ 10) zerstreuet augmentum ge non habet: quia particulae inseparabiles (§ 14) id omnino respuunt: esse autem particulam per inseparabilem, Catalogus Particularum te docet, dum nullo eam asterisco (*) notat. 53) Haec L. capillus. en (§ 3) pluralis numeri index. *disperfis capillis.*
- 54) L. cum. 55) Plur L. oculus. en (§ 3) pluralis. *cum oculis.* 56) Sp. qui. 57 - 59) LL. a lacrymis rubentes.
- 60) L. cum. 61) Haec L. manus. a (§ 3) in plurali mutatur: in d. 62) Sp. qui, quæ. 63) ringen Sp. a ringen, luctari, contorquere. per, ornamentum poeticum, si per ringen in Lexico non repesias, sine fabulae dispendio negligere poteris, & inter syllabas adventitias (§ 34) numerare. 64) erant. (§ 8.) *Manibus, quæ conorta seu distorta erant: articulis manuum distortis.*
- 65) Sp. projiciebant. 66 - 70) LL. jam præ anxietate semianimes. 71) Sp. se. 72 - 74) LL. coram imperatore barbarorum.
- 75) stehen L. obsecrare. Imperfectum (§ 10) obsecrabant. 76 - 78) LL. in communi necessitate. 79) Sp. eum. 80) L. (sub vocabulo gesamt) una, simul. 81 - 84) LL. pro suorum maritorum vita. *Currebant illæ disperfis capillis, oculis a fletu rubentibus, digitis manuum distortis, seque jam luctu semianimes coram imperatore barbarorum prosternebant, & in communi necessitate pro maritorum vita simul omnes eum obsecrabant.*
- 85) Sp. ita. nam cetera huc non quadrant. 86) hat pro hat es, litera e suppressa (§ 16) & s ad finem verbi auxiliaris affixo. 87 - 91) LL. de mille non una uxor. 92) Supinum geben Sp. a geben. Es hat gegeben, fuit. ut in Spicilegio, es giebt, est. *Itane e mille uxoribus nec una fuit?*
- 93 & 94) Sp. Sp. quæ sibi. 95) wünschen L. optare. Est (§ 10) Supinum: & intelligitur (§ 19) auxiliare hat vel hätte. *optavit, optasset.* 96) Mann L. vir. des (§ 2) nota genitivi. viri. 97) L. liber, solutus. 98) Infinitivus (§ 8) esse. tu negligendum est, ut in Exercitatione priore aliquoties. *a viro libera, soluta esse.*
- 99 - 102) LL. de mille non una? 103) L. non.

- 104) L. vero. 105) Sp. hoc. 106) auxiliare (§ 8) est. 107) L. multum. *Hoc vero multum est*, seu, *Hoc enimvero magnum est*; singulare, admirandum est.
- 108) L. tunc. 109) Sp. debet. 110 - 112) LL. per meam vitam! 113-115) LL. adhuc bonum tempus. 116) Infinitivus verbi auxiliaris (§ 8) fuisse. *Itane e mille uxoribus nec una fuit, quæ sibi optaret a viro libera esse? de mille ne una-quidem? Nec una. Hoc vero magnum est: per meam vitam! bonum adhuc seculum tunc fuisse oportet.*

117   118   119   120
Ihr Schönen, sprach der General,
121   122   123   124   125   126
Ich schenk euch eurer Männer Leben:
127   128   129   130   131
Doch jede muß für den Gemahl
132   133   134   135   136   137
Mir gleich ihr ganz Geschmeide geben.
138   139   140   141
Und der ein Sack zurück behält,
142   143   144   145   146
Verliert den Mann vor dieser Zeit.

- 117) Sp. vos. 118) L. formosus. *Vos formosa! o formosa!* 119) Sp. dicebat. 120) L. imperator. 121) L. ego. 122) schenken L. donare, condonare. schenk pro schenke (§ 10) lege poetica, jubente ultimum & vocabuli elidi tunc, cum proximum a vocali inchoatur. Sed etiam in prosa plures provinciae (§ 18) illud omittunt. dono. 123) Sp. vobis. 124 - 126) LL. vestrorum virorum vitam.
- 127) L. Sed, tamen. 128) jeder L. unusquisque, quivis. Femininum (§ 4) in e. *quæque, quævis*. 129) Sp. debet. 130 & 131) LL. pro conjuge. 132) Sp. mihi. 133-137) LL. statim suum universum mundum seu ornatum muliebrem dare.
- 138) Sp. quæ. 139) L. pars. 140) Bona Lexica docent, particulam hanc Verbis præpositam in germanicis eandem vim habere, quam in latinis habet syllaba *re*. 141) Rejice (§ 36) syllabam *be*. Sp. hält, tenet; ab halten. Jam redde idem *be*, & habebis behalten. L. servare. Itaque *servat*; & propter particulam *zurück* *reservat*.
- 142 - 146) LL. amittit virum coram hoc tentorio. *O formosa! inquit imperator: ego vobis maritorum vitam condono: quæque tamen mihi pro sua conjuge*
statim

*Statim mundum suum universum dare debet : & quae ejus partem refert , antit-
tit virum coram hoc tabernaculo.*

¹⁴⁷ Wie ? ¹⁴⁸ siengen nicht die ¹⁴⁹ Weiber an zu ¹⁵⁰ leben ? ¹⁵¹
¹⁵³ Ihr ganz ¹⁵⁴ Geschmeide ¹⁵⁵ hinzugeben ? ¹⁵⁶
¹⁵⁷ Den ganzen ¹⁵⁸ Schmuck ¹⁵⁹ für einen ¹⁶⁰ Mann ?
¹⁶¹ Gewiß ¹⁶² der ¹⁶³ General ¹⁶⁴ war ¹⁶⁵ dennoch ein Tyrann.
¹⁶⁶ Was ¹⁶⁷ halfs , daß er , ¹⁶⁸ ihr ¹⁶⁹ Schönen ! ¹⁷⁰ sagte , ¹⁷¹
¹⁷³ Da ¹⁷⁴ er die ¹⁷⁵ Schönen ¹⁷⁶ doch ¹⁷⁷ so ¹⁷⁸ plagte ?
¹⁷⁹ Doch ¹⁸⁰ weit ¹⁸¹ gefehlt , daß auch ¹⁸² nur ¹⁸³ eine ¹⁸⁴ sagte : ¹⁸⁵
¹⁸⁷ So ¹⁸⁸ holte ¹⁸⁹ sie ¹⁹⁰ vielmehr ¹⁹¹ mit ¹⁹² Freuden ¹⁹³ ihren ¹⁹⁴ Schmuck.
¹⁹⁵ Dem ¹⁹⁶ General ¹⁹⁷ war ¹⁹⁸ dieß ¹⁹⁹ noch ²⁰⁰ nicht genug.
²⁰¹ Er ²⁰² ließ ²⁰³ nicht ²⁰⁴ eh ²⁰⁵ nach ²⁰⁶ ihren ²⁰⁷ Männern ²⁰⁸ schicken ,
²⁰⁹ Als ²¹⁰ bis ²¹¹ sie ²¹² einen ²¹³ Eid ²¹⁴ gethan ,
²¹⁴ (Der ²¹⁵ General ²¹⁶ war ²¹⁷ selbst ein Ehemann)
²¹⁸ Bis , ²¹⁹ sag ²²⁰ ich , ²²¹ sie ²²² den ²²³ Eid ²²⁴ gethan ,
²²⁴ Den ²²⁵ Männern ²²⁶ nie ²²⁷ die ²²⁸ Wohlthat ²²⁹ vorzurücken ,
²²⁸ Noch ²²⁹ einen ²³⁰ neuen ²³¹ Schmuck ²³² den ²³³ Männern ²³⁴ abjudeücken.
²³³ Drauf ²³⁴ kriegte ²³⁵ jede ²³⁶ Frau ²³⁷ den Mann.

- 147) L. quomodo ? quid ? 148) Sp. sieng , Imperfectum a fangen. Ad-
verte animum ad sequentem paulo post (n. 151) particulam an , quae
(§ 14 & 23) cum Verbo suo copulata tibi offert Compositum anfan-
gen. L. incipere. incipiebant. 149) L. non. 150) Weib L. mulier.
die (§ 2) & er (§ 3) indicium pluralis numeri faciunt. mulieres. 152)
L. tre

- L. tremere. *ju*, ut sæpe alias, negligendum: est enim simplex Infinitivus. *Quid? non hic mulieres contremiscere incipiebant?*
- 153 - 156) LL. suum totum mundum tradere? Particula *ju*, in medio inclusa, etiam hic negligenda est.
- 157 - 160) LL. totum mundum pro viro? 161 & 162) LL. Profecto imperator. 163) auxiliare (§ 8) erat. 164 & 165) LL. tamen tyrannus.
- 166) L. Quid. 167) Sp. *holf*, Imperfectum ab *helfen*. L. juvare, prodesse. & affixum (§ 16) pro *es*. Sp. *es* impersonale, quod a Latinis non exprimitur; gallice *il*, italice *egli*. *Quid proderat?* 168 & 169) LL. quod ipse. 170 & 171) *Vos formosa!* ut n. 117 & 118. 172) *sagen* L. dicere. *te* (§ 10) dicebat.
- 173 - 178) LL. cum ipse Formosas tamen adeo cruciabat? *Totum suum mundum tradere? ornatum universum pro viro? Profecto imperator tamen erat tyrannus. Quid proderat, quod dicebat, O Formosa, cum tamen has Formosas adeo cruciaret.*
- 179) L. Sed, tamen. 180) L. *procul*. 181) *fehlen* L. aberrare. Supinum seu Participium (§ 10) *aberratum*. 182 - 186) LL. quod etiam tantum una trepidaret. nam *te* (§ 10) est Imperfectum tam Indicativi, quam Coniunctivi. *Sed procul aberratum, seu procul aberras, & credis, vel unam trepidasse.*
- 187) Sp. *tum*. 188) *hølen* L. arcessere, afferre. *te* (§ 10) afferebat. 189 - 194) LL. ipsa potius cum gaudio suum mundum. *Sed procul aberraveris, credendo, vel unam trepidasse: quævis tum potius cum gaudio mundum suum afferebat.*
- 195) L. imperator. *dem* (§ 2) articulus dativi. *imperator*. 196) auxiliare (§ 8) erat. 197 - 200) LL. hoc adhuc non satis. *Hoc tamen adhuc satis non erat imperatori.*
- 201) L. ipse. 202) Sp. *sinebat*. 203 - 205) non antea pro. 206) Sp. *ihr*, eorum, earum. 207) *Mann* L. maritus. *ern* (§ 3) dativus pluralis. a mutatur (ibid.) in d. 208) L. mittere, arcessere. *Barbare: Non ante sinebat pro earum maritis mitti. Latine: Non ante passus est earum maritos arcessi.*
- 209) L. Quam. 210) L. donec, usque dum. 211) Sp. *ipfx*. 212) L. iusjurandum. 213) Sp. Supinum, a *thun*, facere. Intelligitur auxiliare (§ 19) *haben* vel *hatten*. fecere, fecerant. *Donec iusjurandum fecissent, id est, dedissent.*

- 214) L. Imperator. 215) auxiliare (§ 8) *erat*. 216 & 217) LL. ipse maritus.
- 218) L. donec. 219 & 220) LL. inquam ego. sag pro sage, ut schenſ pro schenſe n. 122. 221 - 223) ipsæ jusjurandum dederunt. ut n. 211-213.
- 224) Mann L. vir. *ern* (§ 3) dativus pluralis. & mutatur in d. viris. 225-232) LL. nunquam beneficium exprobrare, neque novum mundum viris extorquere. sive, si per gerundium, quod syHaba *ju* (§ 10) proprie denotat, explicare velis, dic: *Non ante passus est maritus vocari, quam ubi jurejurando (erat & ipse imperator maritus) jurejurando, inquam, se obstrinxissent, nunquam viris beneficium exprobrandi, neque mundum novum illis extorquendi. vel: nunquam exprobraturas; nunquam . . . expressuras.*
- 233) L. Postea, post hæc. 234) *friegern* L. obtinere. Imperfectum (§ 10) *obtinebat*. 235 - 237) LL. quævis uxor maritum. *Post hæc suam quoque maritum obtinuit.*

²³⁸   ²³⁹   ²⁴⁰   ²⁴¹   ²⁴²   ²⁴³
 Der Feind verließ die Stadt. Die Weiber blieben stehen,

²⁴⁴   ²⁴⁵   ²⁴⁶   ²⁴⁷
 Um ihren Feinden nachzusehen:

²⁴⁸   ²⁴⁹   ²⁵⁰   ²⁵¹   ²⁵²   ²⁵³   ²⁵⁴   ²⁵⁵   ²⁵⁶
 Alsdann flog jede froh mit ihrem Mann ins Haus.

²⁵⁷   ²⁵⁸   ²⁵⁹   ²⁶⁰   ²⁶¹
 Ist die Geschichte denn nun aus?

²⁶²   ²⁶³   ²⁶⁴   ²⁶⁵   ²⁶⁶   ²⁶⁷   ²⁶⁸
 Noch nicht, mein Freund. Nach wenig Tagen

²⁶⁹   ²⁷⁰   ²⁷¹   ²⁷²
 Entfiel den Weibern aller Muth.

²⁷³   ²⁷⁴   ²⁷⁵   ²⁷⁶   ²⁷⁷   ²⁷⁸   ²⁷⁹
 Sie grämten sich, und dorſtens doch nicht sagen.

²⁸⁰   ²⁸¹   ²⁸²   ²⁸³   ²⁸⁴
 Wer wird's, den Eid zu brechen, wagen?

²⁸⁵   ²⁸⁶   ²⁸⁷   ²⁸⁸   ²⁸⁹
 Genug, der Kummer trat ins Blut.

²⁹⁰   ²⁹¹   ²⁹²   ²⁹³   ²⁹⁴   ²⁹⁵   ²⁹⁶
 Sie legten sich: drauf starben in zehn Tagen,

²⁹⁷   ²⁹⁸   ²⁹⁹   ³⁰⁰   ³⁰¹   ³⁰²
 Des Lebens müd und satt, neuhundert an der Zahl.

³⁰³   ³⁰⁴   ³⁰⁵
 Der alte böse General.

- 238) L. hostis. 239) Sp. ließ, Imperfectum a lassen. Redde Verbo particulam ver (§ 36) & indaga verlassen. L. derelinquere. *derelinquebat.*
240) L. urbs. *Hostis urbem dereliquit.*
- 241) Mulieres. ut n. 150. 242) Sp. blieb, bliebest, blieb, &c. manebam, manebas, manebat, &c. 243) L. stare. Barbare: *Mulieres manebant stare.* latine, *stantes.* 244) Sp. um zu, ad, ut, um zu sehen, ad videndum, ut viderent. 245 & 246) LL. suus hostis. 247) nachsehen L. oculis prosequi, oculis insequi. ut *hostes suos oculis prosequerentur.*
- 248) L. Tum. 249) Sp. volabat. 250 - 254) LL. quævis læta cum suo viro. 255) in8 (§ 16) pro in daß. in L. in. 256) L. domus, ædes. *Hostis urbem dereliquit. - Mulieres manebant stantes, ut eos oculis prosequerentur. Tum quævis læta cum viro suo in ædes volabat.*
- 257) Præsens Indicativi (§ 8) est. Sed adjungenda est etiam (§ 23) particula aus n. 261. ausseyn L. finitum esse. 258) L. historia. 259) L. igitur. 260) L. nunc. *Igitur finita nunc est historia?*
- 262 - 265) LL. Adhuc non, mi amice.
- 266 - 268) LL. Post paucos dies. 269) Sp. fiel, Imperfectum a fallen. Restitue (§ 36) avulsam particulam ent, & investiga entfallen. L. excidere, *excidebat.* 270) Weib L. mulier. den (§ 2) & ern (§ 3) indicium dativi pluralis. *mulieribus.* 271 & 272) LL. omnis animus.
- 273) Sp. Ipse. 274 & 275) grämen, sich, L. conficere se ægritudine. ten Imperfectum (§ 10) *conficiebant se ægritudine.* 276) dorste Sp. audebam. unde (§ 10) dorsten, audebant. & affixum (§ 16) pro es. Sp. es, id. 277 - 279) LL. tamen non dicere. *Conficiebant se ægritudine, neque tamen id dicere audebant.*
- 280) L. Quis. 281 & 284) wagen L. audere, conari. wird (§ 10) audebit, conabitur. & (§ 16) affixum pro es. 282 & 283) LL. jusjurandum violare. *Quis hoc conabitur, jusjurandum violare?*
- 285) L. Satis, verbo. 286) L. ægrimonia. 287) Sp. Imperfectum a treten. L. ingredi, illabi. 288) in L. in. & affixum pro daß. (§ 16.) 289) L. sanguis. *Verbo: ægrimonia illapsa est in sanguinem.*
- 290) Sp. Ipse. 291) legen, sich, L. decumbere. *decumbebant (§ 10.)*
- 292) L. deinceps. 293) starb Sp. moriebar. en (§ 10) *moriebantur.* 294-296) LL. intra decem dies. 297) leben L. vita. des (§ 2) & s (§ 3) nota genitivi singularis. *vita.* 298 - 302) LL. lassæ & saturæ, nongentæ in numero. Latini sine præpositione dicunt, *nongenta numero.*

303 - 305) grandævus malitiosus imperator ! Clausula itaque hujus fabulæ est: *Igitur finita nunc est historia? Nondum, mi amice. Post paucos dies excidit mulieribus omnis animus. Conficiebant se ægritudine, neque tamen elo. qui audebant: quis violare jusjurandum conabitur? Verbo, agrimonia in sanguinem illapsa, decubuerunt: ac deinceps intra decem dies, tassa, vitæque jactura, nongentæ mortuæ sunt. O malitiosum senem imperatorem!*

A P P E N D I X

De Pronunciatione

Linguae Germanicæ,

quatenus a latina, gallica, & italica discrepat.

1. Diphthongus *d* pronunciatur ut latinum *æ*, aut gallicum *ai*. *Bær*, urfus; *bær*.

2. Diphthongus *au* non ut *o* more gallico, sed pleno utriusque literæ sono, ut apud Italos & Latinos *audire*, *audacia*. *bauen*, ædificare; *bau-en*.

3. *Et*, *ci*, ut *tse*, *tſi*. *Cicero*, *Cicero*; *Tſitſero*.

4. *Ch* ut *χ* græcum, vel *x* aut *j* hispanicum, cum densa aspiratione. *lachen*, ridere; *laxen*.

5. *Ge*, *gi*, ut italicum *ghe*, *ghi*; vel gallicum *gue*, *gui*. *Geld*, pecunia; *geld*: *Gift*, venenum; *gift*.

6. *H* semper aspiratur. *hart*, durus; *hart*. Si tamen sit inter vocalem & consonantem, aspirationis loco tantum producit vocalem præcedentem. *mahlen*, molere; *mälen*: *lehren*, docere; *lêren*: *lohn*, merces; *lôn*: *Stuhl*, sedes, *fella*; *stûl*.

7. Diphthongus *ie* ut longum *i*. *Spiel*, ludus; *ſpil*: *viel*, multus; *fil*.

8. *R* durius quam gallicum aut italicum *c* ante *a*, *o*, vel *u*. *Reker*, nullus carcer; *kein kerker*.

9. Diphthongus *ö* non longe distat ab *au* gallico aut belgico. *Oel*, oleum; fere ut *œl*.

10. *Ph* ut *f*. *Prophet*, *prophetes*; *profet*.

11. *Qu* nunquam sine *u*, ut Galli solent: sed semper *qu* plenum auditur, ut in italico & latino. *quiden*, cruciare; *quælen* seu *kwælen*.

12. *Ç*

12. *Œ* ut gallicum *ch*, vel italicum *ſc* ante e & i. ſich ſchämen, erubescere; siſſ ſchämen, eo sono, quem italicum *ſcemare*, aut gallicum *ebaine*, in prima ſyllaba habent.

13. Vocalis u ut gallicum *ou*, ſeu italicum & latinum u. du, tu; du.

14. Conſonans v non ut v, ſed prorsus ut f. von, ab; fon.

15. Diphthongus ū ut i. Uebel, malum; übel, male; ibel.

16. *W* ut w anglicum & belgicum, lenius nimirum, quam v gallicum & italicum. verweilen, morari; ferweilen.

17. *X* ut cs, quemadmodum in latino & gallico *examen*. Hererey, ars magica; hecferei.

18. *ß* ut robustum ts. Zoll, vestigal; tsoll.

EXEMPLUM,

ex Capite ultimo Evangelii S. Matthæi, cujus hæc est clausula:

Mir iſt gegeben aller Gewalt im Himmel und auf Erden. Darum
Mir iſt ghegheben aller ghewalt im himmel und auf erden. Darum
gehet hin, und lehret alle Völker: und tauſet ſie in dem Namen des Vaters,
gheet hin, und lêret alle ſœlker: und tauſet ſi in dem namen des Faters,
und des Sohns, und des heiligen Geiſts: und lehret ſie halten alles, was ich
und des Sôns, und des heilighen Gheifts: und lêret ſi halten alles, was ich
euch gebothen habe. Und ſieh, ich bin bey euch alle Tage, bis an das Ende
euch ghebothen habe. Und ſih, ich bin bei euch alle tage, bis an das ende
der Welt.
der welt.

Id est:

Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. Euntes ergo
docete omnes gentes, baptizantes eos in Nomine Patris, & Filii, & Spi-
ritus Sancti; docentes eos ſervare omnia, quæcunque mandavi vobis.

Et ecce ego vobiscum ſum omnibus diebus, uſque ad con-
ſummationem ſeculi.

INSTITUTIONES BELGICÆ.

1. **A**rticulus Belgis est trium generum, ut nobis *der, die, dat*. Sic declinatur:

<i>Masc. Singul.</i>	<i>Femin. Singul.</i>	<i>Neutr. Sing.</i>	<i>Plural. omnium generum.</i>
<i>Nom. de (den)</i>	<i>de</i>	<i>bet, 't</i>	<i>de</i>
<i>Gen. des</i>	<i>der</i>	<i>des</i>	<i>der</i>
<i>Dat. den</i>	<i>der</i>	<i>dem</i>	<i>den</i>
<i>Acc. den</i>	<i>de</i>	<i>bet, 't</i>	<i>de</i>
<i>Abl. van den</i>	<i>van de</i>	<i>van den</i>	<i>van den</i>

2. Pluralis nominum fit, addendo *en, n, s*, & nonnunquam *eren*. Adjectiva in plurali asciscunt *e*. *Doom*, arbor; *Boomen*: *Aarde*, terra; *Aarden*: *Boot*, lembus; *Boots*: *Lied*, carmen; *Liederen*: *groot*, magnus; *grooten*, magni, magnæ, magna. Desinentia in *beyl* & *link* faciunt *beelden* & *lingen*: *Waarbeyd*, veritas; *Waarbeeden*: *Jongelink*, juvenis; *Jongelingen*. Sæpissime duplicant literam ultimam numeri singularis: *Zon*, sol; *Zonnen*: *Bed*, lectus; *Bedden*: *Vos*, vulpes; *Vossen*.

3. Casuum notæ sunt *van* & *aan*, illud Genitivi & Ablativi, istud Dativi. Genitivo singulari masculinorum & neutrorum additur *s*: aliis casibus modo nihil, modo *en* vel *e* adjicitur. Præterea *eene*, una, in Genitivo singulari, & sæpe alia adjectiva in Genitivo pluralis numeri desinunt in *er*. *een Man*, vir; *eens Mans*, viri alicujus; *bet Kind*, infans; *van bet Kind*, infantis, infante; *aan bet Kind*, infanti: *eenen grooten Man*, magnum virum: *van den Zoone*, a filio; a Nominativo *Zoon*: *eener ryken Vrouwe*, divitis matronæ: *ryker Mannen en Vrouwen*, divitum virorum & matronarum.

4. Adjectivis additum *e* feminina facit e masculinis: neutrum vel simile est masculino, vel ipsum quoque *e* assumit. Sæpe litera ultima geminatur. *kleyn*, parvus; *kleyne*, parva; *kleyn*, parvum: *groot*, magnus, *bet groote Werk*, magnum opus: *stot*, stultus; *stotte*, stulta.

5. Com-

5. Comparativus addit adjectivo *er*, Superlativus *st* vel *ste*. *arm*, pauper; *armer*, pauperior; *armst*, *armste*, pauperrimus; *de aller-armste*, *de alder-armste*, omnium pauperrimus. Finita in *l, n, r*, euphoniae gratia in *der* faciunt. *snelder*, celerior: *kleynder*, minor: *swaarder*, gravior.

6. Verborum conjugatio una solum est, quæ tribus auxiliaribus utitur; *hebben*, habere; *zyn*, esse; *worden*, esse.

7. Conjugatio verbi *hebben*.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præs.	<i>beb</i> ,	<i>bebt</i> ,	<i>beeft</i> :	<i>hebben</i> ,	<i>bebt</i> ,	<i>hebben</i> .
Imperf.	<i>bad</i> ,	<i>badt</i> ,	<i>bad</i> :	<i>badden</i> ,	<i>badt</i> ,	<i>badden</i> .
Conjunct. Præs.	<i>bebbe</i> ,	<i>bebt</i> ,	<i>bebbe</i> :	<i>hebben</i> ,	<i>bebbet</i> ,	<i>hebben</i> .
Imperf.	<i>badde</i> ,	<i>badt</i> ,	<i>badde</i> :	<i>badden</i> ,	<i>baddet</i> ,	<i>badden</i> .
Infinit. Præs.	<i>hebben</i> .	Particip. Præs. <i>bebtende</i> . Particip. Præt. <i>gebad</i> vel <i>gebadt</i> .				

8. Conjugatio verbi *zyn*.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præs.	<i>ben</i> ,	<i>zyt</i> (<i>ben</i>),	<i>is</i> :	<i>zyn</i> ,	<i>zyt</i> (<i>ben</i>),	<i>zyn</i> .
Imperf.	<i>was</i> ,	<i>waart</i> ,	<i>was</i> :	<i>waaren</i> (<i>waren</i>),	<i>waart</i> ,	<i>waaren</i> .
Imperat.		<i>wees</i> :		<i>zyt</i> (<i>weest</i>):		
Conjunct. Præs.	<i>zy</i> (<i>ten</i>),	<i>zyt</i> ,	<i>zy</i> (<i>is</i>):	<i>zyn</i> ,	<i>zyt</i> ,	<i>zyn</i> .
Imperf.	<i>waare</i> ,	<i>waart</i> ,	<i>waare</i> :	<i>waaren</i> ,	<i>waart</i> ,	<i>waaren</i> .
Infinit. Præs.	<i>zyn</i> (<i>weezen</i>).	Particip. Præs. <i>zynde</i> (<i>weezende</i>). Particip. Præt. <i>geweeft</i> .				

9. Conjugatio verbi *worden*.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præs.	<i>word</i> (<i>werd</i>),	<i>wordt</i> ,	<i>wordt</i> :	<i>worden</i> ,	<i>wordt</i> ,	<i>worden</i> .
Imperf.	<i>wierd</i> (<i>werd</i>),	<i>wierdt</i> ,	<i>wierdt</i> :	<i>wierden</i> ,	<i>wierdt</i> ,	<i>wierden</i> .
Conj. Præs.	<i>worde</i> (<i>werde</i>),	<i>wordt</i> ,	<i>worde</i> :	<i>worden</i> ,	<i>wordet</i> (<i>wordt</i>),	<i>worden</i> .
Imperf.	<i>wierde</i> ,	<i>wierd</i> ,	<i>wierde</i> :	<i>wierden</i> ,	<i>wierdet</i> (<i>wierdt</i>),	<i>wierden</i> .
Infinit. Præs.	<i>worden</i> (<i>werden</i>).	Particip. Præs. <i>wordende</i> . Particip. Præt. <i>worden</i> vel <i>geworden</i> .				

10. Tabella Conjugationis ordinariæ, *leeren*, *docere*.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Ill.
Indicat. Præf.	<i>leers,</i>	<i>leert,</i>	<i>leert :</i>	<i>leeren,</i>	<i>leert,</i>	<i>leeren.</i>
Imperf.	<i>leerde,</i>	<i>leerdes,</i>	<i>leerde :</i>	<i>leerden,</i>	<i>leerdes,</i>	<i>leerden.</i>
Præter.	<i>heb geleerd,</i>	<i>hebt gel.</i>	<i>beeft geleerd :</i>	<i>bebben geleerd,</i>	<i>hebt geleerd,</i>	<i>bebben geleerd.</i>
Plusq.	<i>had geleerd,</i>	<i>hadt g.</i>	<i>had geleerd :</i>	<i>hadden geleerd,</i>	<i>hadt geleerd,</i>	<i>hadden geleerd.</i>
Futur.	<i>zal leeren,</i>	<i>zult l.</i>	<i>zal leeren :</i>	<i>zullen leeren,</i>	<i>zult leeren,</i>	<i>zullen leeren.</i>
Imperat.	<i>leer :</i>				<i>leert.</i>	
Conjunct. Præf.	<i>leere,</i>	<i>leert,</i>	<i>leere :</i>	<i>leeren,</i>	<i>leert,</i>	<i>leeren.</i>
Imperf. I.	<i>leerde,</i>	<i>leerdes,</i>	<i>leerde :</i>	<i>leerden,</i>	<i>leerdes,</i>	<i>leerden.</i>
Imperf. II.	<i>zoude leeren,</i>	<i>zoudt l.</i>	<i>zoude leeren :</i>	<i>zouden leeren,</i>	<i>zoudet leeren,</i>	<i>zouden l.</i>
	<i>docturus essem,</i>	<i>esses,</i>	<i>esset :</i>	<i>docturi essemus,</i>	<i>essetis,</i>	<i>essent.</i>
Præter.	<i>geleerd hebbe,</i>	<i>g. hebt,</i>	<i>geleerd hebbe :</i>	<i>geleerd bebben,</i>	<i>geleerd bebbet,</i>	<i>g. bebben.</i>
Plusq. I.	<i>geleerd hadde,</i>	<i>g. hadt,</i>	<i>geleerd hadde :</i>	<i>geleerd hadden,</i>	<i>geleerd hadden,</i>	<i>g. hadden.</i>
Plusq. II.	<i>zoude geleerd bebben,</i>	<i>zoudt g. b.</i>	<i>zoude g. h.</i>	<i>zouden g. b.</i>	<i>zoudet g. b.</i>	<i>zouden g. b.</i>
	<i>docturus fuisssem,</i>	<i>fuiffes,</i>	<i>fuiffet :</i>	<i>docturi fuiffemus,</i>	<i>fuiffetis,</i>	<i>fuiffent.</i>
Futur. I.	<i>leeren zal,</i>	<i>leeren zult,</i>	<i>leeren zal :</i>	<i>leeren zullen,</i>	<i>leeren zult,</i>	<i>leeren zullen.</i>
	<i>docturus sim,</i>	<i>sis,</i>	<i>sit :</i>	<i>docturi simus,</i>	<i>sitis,</i>	<i>sint.</i>
Futur. II.	<i>geleerd bebben zal,</i>	<i>g. b. zult,</i>	<i>g. b. zal :</i>	<i>geleerd b. zullen,</i>	<i>g. b. zult,</i>	<i>g. b. zullen.</i>
	<i>docuero,</i>	<i>docueris,</i>	<i>docuerit :</i>	<i>docuerimus,</i>	<i>ritis,</i>	<i>rint.</i>
Infinit. Præf.	<i>leeren.</i>	Præter. <i>geleerd bebben.</i>	Futur. <i>leeren zullen.</i>	Particip. Præf. <i>leerende.</i>		
		Præter. <i>geleerd bebbende.</i>	Supin. <i>geleerd.</i>			

11. Verbum Passivum componitur ex auxiliaribus & Supino Activi,
e. g. *geleerd*, quod brevitatis gratia per solam litteram *g.* indicabo.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Ill.
Indicat. Præf.	<i>word (werd) g.</i>	<i>words g.</i>	<i>wordt g.</i>	<i>worden g.</i>	<i>wordt g.</i>	<i>worden g.</i>
Imperfect.	<i>wierd (werd) g.</i>	<i>w erdt g.</i>	<i>wierdt g.</i>	<i>wierden g.</i>	<i>wierdt g.</i>	<i>wierden g.</i>
Præterit.	<i>ben g.</i>	<i>worden,</i>	<i>zyt g. w.</i>	<i>is g. w.</i>	<i>zyn g.</i>	<i>worden,</i>
Plusq.	<i>was g.</i>	<i>worden,</i>	<i>waart g. w.</i>	<i>was g. w.</i>	<i>waaren g.</i>	<i>worden,</i>
Futur.	<i>zal g.</i>	<i>worden,</i>	<i>zult g. w.</i>	<i>zal g. w.</i>	<i>zullen g.</i>	<i>worden,</i>
Conjunct. Præf.	<i>g. worde (werde),</i>	<i>g. words,</i>	<i>g. worde :</i>	<i>g. worden,</i>	<i>g. words (words),</i>	<i>g. worden.</i>
Imperf. I.	<i>g. wierde,</i>	<i>g. wierd,</i>	<i>g. wierde :</i>	<i>g. wierden,</i>	<i>g. wierdes (wierde),</i>	<i>g. wierden.</i>
Imperf. II.	<i>zoude g.</i>	<i>worden,</i>	<i>zoudt g. w.</i>	<i>zoude g. w.</i>	<i>zouden g.</i>	<i>worden,</i>
Præter.	<i>zy g.</i>	<i>worden,</i>	<i>zyt g. w.</i>	<i>zyn g.</i>	<i>worden,</i>	<i>zyt g. w.</i>
Plusq. I.	<i>waare g.</i>	<i>worden (geworden),</i>	<i>waart g. w.</i>	<i>waare g. w.</i>	<i>waaren,</i>	<i>waart g. w.</i>
Plusq. II.	<i>zoude zyn g.</i>	<i>worden,</i>	<i>zoudt z. g. w.</i>	<i>zoude z. g. w.</i>	<i>zouden,</i>	<i>zondet,</i>
Futurum.	<i>g. zal worden (geworden)</i>	<i>zyn,</i>	<i>g. zult,</i>	<i>zal w. z.</i>	<i>g. zullen,</i>	<i>zult,</i>
Infinit. Præf.	<i>g. worden (werden.)</i>	Partic. Præf. <i>g. wordende.</i>	Part. Præter. <i>g. worden zynde.</i>			

12. Ver-

12. Verba Neutra, & alia quædam, loco auxiliaris *bebben* adiungunt sibi *zyn*, ut in germanico, gallico, & italico. *hy is gestorven*, mortuus est: *hy was gestorven*, mortuus erat.

13. Verba Composita Belgarum, ut Germanorum, particulam separabilem in Præsenti & Imperfecto Indicativi, inque Imperativo, post se rejiciunt; & syllabam *ge*, Supino præfigi solitam, inter se & particulam interponunt: illa autem Verba, quæ a particula inseparabili inchoantur, eandem syllabam *ge* omnino repudiant. *voorneemen*, proponere; *ik neeme vor*, propono; *ik nam vor*, proponebam; *voergenommen*, propositum: *verzamen*, congregare; *verzamelt*, congregatum: *bekroonen*, coronare; *bekrooned*, coronatum.

14. Verba quædam Imperfectum formant tam in *de*, quam in *te*; quædam in *te* solum. In Supino quoque seu Participio *d* & *t* promiscue occurrunt.

15. Verbis nonnunquam affiguntur particulæ, & in unum conflantur. *Hy sprak, en het wasser*: *Hy geboot, en het stonter*: Ipse (DEUS) dixit, & aderat: Ipse jussit, & astat. *ex was*, erat, *stont*, stabat, & particula *'er*, hic, coram. Sic: *Isse niet t' buis?* an ipsa non est domi? *ex is & ze*: ubi vides, & mutari in litteram cognatam *s*, ut in priore exemplo *was* suum & duplicat euphoniæ gratia.

16. In libris antiquioribus negationes *niet*, *niets*, *geen*, non, nihil, nullus, majoris emphaseos ergo præpositum aut postpositum habent *en*: quod tamen verborum sensui nihil adjicit; ut in gallico particula *ne*, negationibus *pas*, *point*, & similibus adjuncta. *ick en zal u niet dienen*, ego tibi non serviam.

De usu Lexicorum, & Spicilegii nostri.

17. Pro compositis, ubi non occurrunt, quærenda simplicia: quæ ut facile distingui possint, post Spicilegium Catalogus Particularum subjicietur.

18. *On*, præfixum vocabulis, negandi vim habet, ut germanicum *un*. *lofelyk*, lóbblich; *onlofelyk*, unlóbblich. Talia si in Lexico non assignentur, sine syllaba *on* quærantur, & significatio ultro se prodet.

19. In Spicilegio meo Verborum Supina irregularia sine augmento suo *ge* posui, pluribus ad id omittendum rationibus adductus. Ubique tamen signum præfixum est, e quo Lector intelligat, *ge* seu augmentum præponendum esse.

20. Sen-Lexicon, seu Spicilegium meum consulentibus ingens habenda est ratio immensæ illius libertatis, quam Orthographia Belgica, præsertim superiorum temporum, sibi vendicat. Nihil est usitatus, quam literam *e* nunc addere, nunc recidere; eandem, aliasque vocales, & consonantes, nunc simplices usurpare, nunc duplices; permutare inter se literas cognatas, quales sunt *aa* & *ae*, *ij*, & *y*, *g*, *gb*, & *eb*, *ck* & *kk*, *d* & *t*, *f* & *v*; & maxime *s* ac *z*, & *i* ac *y*. Sic reperies *maken* & *maaken*, facere; *voornaam* & *voornaem*, insignis; *vertoonem* & *vertonen*, proponere; *zijn* & *syn*, sunt; *gegeven* & *gegeeven*, datus; *gebragt*, *gebraght* & *gebracht*, allatus; *getrocken* & *getrokken*, ductus; *Hand* & *Hant*, manus; *gedreefen* & *gedreven*, pulsus; *Huys*, domus, in plurali *Huyzen*; *blyven*, manere, *blijft*, manet; *erven*, hereditatem adire, *erfde*, *geerft*; *Lyf*, corpus, in plurali *Lyoen*; *gruf*, inurbanus, in feminino *grove*; (quæ commutatio literarum *f* & *v* in omnibus Verbis & Nominibus hujus formæ usuvenit.) Sic a *vatten* reperies *vat*, capit, *cape*; a *scheiden*, *scheid* & *scheide*, separat & separabat, pro *scheidt* & *scheidte*.

Jam, Lector Benevole, omisso Spicilegio, protinus ad Exercitationem transili, & experire, n: m pauca hæc, quæ attuli, ad interpretanda Belgica quæcunque tibi non sufficiant.

S P I C I L E G I U M

eorum, quæ in Lexicis reperiri non solent.

A.

Alof, Adolphus.

Arnd, Arnoldus.

at &c. edebam &c. ab *eeten*.

B.

bade &c. orabam &c. a *bidden*.

*bakken, pistus, frixus seu frictus.

Supinum a *bakken*.

bakte &c. pinsebam, frigebam, &c.
ab eodem.

Barent, Bernardus.

bedurf &c. peribam &c. a *bederven*.

*beden, Supin. a *bidden*, orare.

bedrooge &c. decipiebam &c. *bedrogen*,

Supin. a *bedriegen*, decipere.

bedurven, Supin. a *bederven*, perire.

*beld seu *beelt*, Sup. Compositorum
desinentium in *belden*.

Beenderen, ossa. a *Been*.

beet &c. mordebam &c. a *byten*.

*beeten, Sup. ab eodem.

begon &c. incipiebam &c. *begonnen*, So-
pinum; a *beginnen*, incipere.

Beiden,

Berders, afferes. a. *Berd*.
Bernt, Bernardus.
Best, optimus. a. *goed*, bonus.
Beter, melior. ab eodem.
beval &c. jubebam &c. a. *beveelen*.
bevolen, Sup. ab eodem.
*blaazen, Sup. a. *blaazen*, flare.
bleef &c. manebam &c. a. *blyven*.
bleek &c. apparebam &c. a. *blyken*.
*bleeken, Sup. ab eodem.
*bleeven, Sup. a. *blyven*, manere.
blies &c. flabam &c. a. *blaazen*.
*bloed, Sup. a. *bloeden*, manare sanguine.
bloedede &c. sanguine manabam &c. ab eodem.
blonke &c. fulgebam &c. a. *blinken*.
*blonken, Sup. ab eodem.
bood &c. offerebam &c. a. *bieden*.
*booden, Sup. ab eodem.
*boet, Sup. ab *boeten*, pœnitere.
boetede &c. pœnitebat. ab eodem.
bond &c. ligabam &c. a. *binden*.
*bonden, Sup. ab eodem.
boog &c. flectebam &c. a. *buigen*.
*boogen, Sup. ab eodem.
*braaden, Sup. a. *braaden*, torrere.
bragt &c. afferebam &c. a. *brengen*.
*bragt, Sup. ab eodem.
brak &c. frangebam &c. a. *breeken*.
bried &c. torrebam &c. a. *braaden*.
*broken, Sup. a. *breeken*, frangere.

C.

Claes, Nicolaus.
Court, Conradus.

D.

*daan, Sup. a. *doen*, facere.

dacht &c. cogitabam &c. a. *denken*.
*dacht, Sup. ab eodem.
deed &c. faciebam &c. a. *doen*.
Derrik, Theodoricus, Dietericus.
die, hic, hæc, hoc: hi, hæ, hæc: qui, quæ.
dien, huic, hunc: his.
diens, hujus.
dier, hujus: horum, harum.
dong &c. licitabar &c. a. *dingen*.
*dongen, Sup. ab eodem.
*dood, Sup. a. *dooden*, occidere.
doodede &c. occidebam &c. ab eodem.
dook &c. inclinabam &c. a. *duyken*.
*dooken, Sup. ab eodem.
Doore, Dorothea.
*draagen, Sup. a. *draagen*, ferre.
dreef &c. impellebam, exercebam, &c. a. *dryven*.
*dreefen, Sup. ab eodem.
droeg &c. ferebam &c. a. *draagen*.
drong &c. urgebam, premebam, &c. a. *dringen*.
*drongen, Sup. ab eodem.
dronk &c. bibebam &c. a. *drinken*.
*dronken, Sup. ab eodem.
droop &c. stillabam &c. a. *druypen*.
*droopen, Sup. ab eodem.
dwong &c. cogebam &c. a. *dwingen*.
*dwongen, Sup. ab eodem.

E.

'er, pro *daer*, *bar*, *ba*. *by is 'er nog*,
 ille adhuc ibi est. *'er naa*, postea.
 & similia.
erger, *ergst*, pejor, pessimus. a. *quad*,
 malus.
Eyers, ova. ab *Ey*.

*fluyt,

F.

*fuyt, Sup. a *fuyten*, sibilare, tibia canere.
fuytede, *fuytte*, &c. sibilabam, tibia canebam, &c. ab eodem.

G.

*gaan, Sup. a *gaan*, ire.
gaf &c. dabam &c. a *geeven*.
gehood &c. jubebam &c. a *gebieden*.
gehooden, Sup. ab eodem.
geen. 't *geen*, id quod.
geeten, Sup. ab *eeten*, comedere.
geeven, Sup. a *geeven*, dare.
geleek &c. similis eram &c. a *gelyken*.
genas &c. convalescebam &c. a *geneezen*.
gene. 't *geene*, id quod.
geneezen, Sup. verbi *geneezen*, convalescere.
genoot &c. fruebar &c. a *genieten*.
genooten, Sup. ab eodem.
Geruit, Gerardus.
ging &c. ibam &c. a *gaan*.
gleet &c. lapsus eram &c. a *glyden*.
*gleeten, Sup. ab eodem.
glotn &c. *glomule* &c. fumabam, ardere incipiebam, &c. a *glimmen*.
*glommen, Sup. ab eodem.
Goddert, Godefridus.
*golden, Sup. a *geiden*, valere.
golt &c. valebam &c. ab eodem.
goot &c. fundebam, liquabam, &c. a *gieten*.
*gooten, Sup. ab eodem.
Goris, Georgius.
*grypen, Sup. a *grypen*, tangere &c.

gref &c. tangebam &c. ab eodem.
*groet, Sup. a *groeten*, salutare.
groeteds &c. salutabam &c. ab eodem.

H.

baar, ei, eam, ab ea: eis, eas: sibi, se.
baarer, earum.
baars, ejus, gen. fem.
*baat, Sup. ab *baaten*, odisse.
baatede &c. oderam &c. ab eodem.
*bmgen, Sup. ab *bangen*, pendere.
Harmen, Hermannus.
dem, ei, eum; sibi, se.
ben, iis, eos; sibi, se.
*beben, Sup. ab *beben*, tollere.
bief &c. tollebam &c. ab eodem.
bield &c. tenebam &c. ab *bouden*.
bielp &c. juvabam &c. ab *helpen*.
biewo &c. cædebam &c. ab *bouwen*.
bild &c. tenebam &c. ab *bouden*.
bing &c. pendebam &c. ab *bangen*.
*boed, Sup. ab *bouden*, custodire.
boededt &c. custodiebam &c. ab eodem.
Hoenderen, pulli gallinacei. ab *Hoer*.
*holpen, Sup. ab *helpen*.
*bouden, Sup. ab *bouden*, tenere.
*bouwen, Sup. ab *bouwen*, cædere.
buri, iis, gen. masc.
buine, ihre. *bramen*, ihrem, ihren.
bunner, ihrer. *burnes*, ihres, ihren.

I.

Ian, Joannes.
Ierazimus, Hieronymus.
joeg &c. venabar &c. ab *jaagen*.
Ioris, Georgius.

Haid,

Isabel, Elisabetha.

K.

kan, potest. a *konnen*.
keef &c. tricabar, altercabar, &c. a *kyven*.
*keesen, Sup. ab eodem.
keek &c. clanculum prospiciebam &c. a *kyken*.
*keeken, Sup. ab eodem.
Klaas, Nicolaus.
*kleed, Sup. a *kleeden*, vestire.
kleede &c. vestiebam &c. ab eodem.
klom &c. in altum nitebar &c. a *klimmen*.
*klommen, Sup. ab eodem.
klonk &c. sonabam &c. a *klinken*.
*klonken, Sup. ab eodem.
kocht &c. emebam &c. a *koopen*.
*kocht, Sup. ab eodem.
kofst, &c. emebam, ab eodem.
*kofst, Sup. ab eodem.
*komen, Sup. a *komen*, venire.
kon &c. *konde* &c. poteram &c. a *konnen*.
*konnen, Sup. ab eodem.
kros &c. eligebam &c. a *kiezen*.
*koosen, Sup. ab eodem.
kofte &c. poteram &c. a *konnen*.
kreeg &c. accipiebam, acquirebam, &c. a *krygen*.
*kreegen, Sup. ab eodem.
kreet &c. clamabam &c. a *kryten*.
*kreeten, Supin. ab eodem.
kromp &c. contrahebar &c. a *krimpen*.
*krompen, Sup. ab eodem.
kroop &c. serpebam &c. a *kruypen*.
*kroopen, Sup. ab eodem.
kzaam &c. veniebam &c. a *komen*.

L.

laadede &c. invitabam &c. a *laaden*.
*laaten, Sup. a *laaten*, finire.
*laccben, Sup. a *laccgen*, ridere.
*laccgen, Sup. ab eodem.
*lactt, Sup. ab eodem.
*la.en, Sup. a *laaden*, invitare.
lag &c. jacebam &c. a *leggen*.
las &c. legebam &c. a *leezen*.
Leden, membra. a *Lid*.
leed &c. patiebar &c. a *lyden*.
*leeden, Sup. ab eodem.
*leezen, Sup. a *leezen*, legere.
*legd, Sup. a *leggen*, collocare.
*legen, Sup. ab altero *leggen*, jacere.
liep &c. currebam &c. a *loopen*.
liet &c. sinebam &c. a *laaten*.
loeg &c. ridebam &c. a *laccgen*.
loeg &c. mentiebar &c. a *liegen*.
*loogen, Sup. ab eodem.
look &c. innuebam &c. a *lyken*.
*looken, Sup. ab eodem.
*loopen, Sup. a *loopen*, currere.
Louis, Ludovicus.
Luiks, Lucas.
*lust, Sup. ab impersonali *lusten*, placere, cupiditatem injicere.
lustede, *lustete*, placebat, cupiditatem injiciebat.

M.

mag, *magb*, &c. possum, potest. a *moogen*.
mat &c. metiebar &c. a *meeten*.
meerder, plus. a *veel*, multus, multum.

O

meest,

meest, plurimus, plurimum. ab eodem.

*meetan, Sup. a *meetan*, metiri.

minster, minus. a *weynig*, parum.

minst, minimum. ab eodem.

*moegen, Sup. a *moogen*, posse.

moet, debet. a *moeten*.

*moeten, Sup. a *moet:n*, debere.

moeten, Sup. ab eodem.

mogt &c. poteram &c. a *moogen*.

molk &c. mulgebam &c. a *melken*.

*molken, Sup. ab eodem.

moogen, Sup. verbi *moogen*, posse.

moet &c. debebam &c. a *moeten*.

my, mihi, me.

*myd, Sup. a *myden*, vitare.

mydede &c. vitabam &c. ab eodem.

myner, *myns*, mei, genit. ab ego.

N.

naader, propior, propius. a *naa*, prope.

nam &c. accipiebam &c. a *neemen*.

neeg &c. inclinabam &c. a *nygen*.

*neegen, Sup. ab eodem.

neep &c. vellicabam &c. a *nypen*.

*neepen, Sup. ab eodem.

noodde &c. cogebam &c. a *nooden*.

*nummen, Sup. a *neemen*, accipere.

*nood, Sup. a *nooden*, cogere.

noodigde, &c. cogebam &c. ab eodem.

O.

ons, nobis, nos.

onzer, nostri, nostrum, genit. plur. ab ego.

*oefent, Sup. ab *openen*, aperire.

P.

prees &c. laudabam, magni faciebam

&c. a *pryzen*.

*preezen, Sup. ab eodem.

Q.

quam &c. veniebam &c. a *komen*.

queet &c. abdicabam, perfolvebam,

&c. a *quyten*.

*queeten, Sup. ab eodem.

*quist, Sup. a *quisten*, prodigere.

quistede &c. prodigebam &c. ab eodem.

R.

*raaden, Sup. a *raaden*, suadere.

Rabouswen, homines nequam. a *Raboul*.

Raders, rotae. ab *Rad*.

*red, Sup. ab *redden*, liberare.

redde, *reddede*, &c. liberabam &c. ab eodem.

reed &c. vehebar equo, curru, &c. a *ryden*.

*reeden, Sup. ab eodem.

reeg &c. constringebam &c. a *rygen*.

*reegen, Sup. ab eodem.

rees &c. exsurgebam &c. a *rysen*.

*reesen, Sup. ab eodem.

reet &c. rapiebam, rumpebam, &c. a *ryten*.

*reeten, Sup. ab eodem.

ried &c. suadebam &c. a *raaden*.

riep &c. clamabam, vocabam, &c.
a *roepen*.

Roelof, Rudolphus.

*roepen, Sup. a *roepen*, clamare, vocare.

rook &c. olebam, odorabar &c. a *ruyken*.

*rooken, Sup. ab eodem.

Runders, juveni. a *Rund*.

*rust, Sup. a *rusten*, quiescere.

ruste, *rustede*, &c. quiescebam &c. ab eodem.

S.

's, pro des, articulus.

*schaapen, Sup. a *scheppen*, creare.

*schat, Sup. a *schatten*, æstimare.

schatte, *schattede*, &c. æstimabam &c. ab eodem.

scheen &c. videbar &c. a *schynen*.

*scheenen, Sup. ab eodem.

Scheepen, naves. a *Schip*.

schiep &c. creabam &c. a *scheppen*.

schold &c. increpabam &c. a *schelden*.

*scholden, Sup. ab eodem.

schoof &c. trudebam &c. a *schuyven*.

*schooren, Sup. a *scheeren*, tondere.

schoot &c. jaculabar, impetu ferebar, &c. a *schieten*.

*schooten, Sup. ab eodem.

*schooiven, Sup. a *schuyven*, trudere.

schor &c. tondebam, &c. a *scheeren*.

schreef &c. scribebam &c. a *schryven*.

*schreeven, Sup. ab eodem.

*slaapen, Sup. a *slaapen*, dormire.

*slagen, Sup. a *slaan*, ferire.

sleep &c. acubam &c. a *sliepen*.

sleet &c. scindebam &c. a *sluiten*.

*sleeten, Sup. ab eodem.

sliep &c. dormiebam &c. a *slaapen*.

sloeg &c. feriebam &c. a *slaan*.

slond &c. glutiebam &c. a *slinden*.

*slonden, Sup. ab eodem.

sloot &c. concludebam &c. a *sluyten*.

*slooten, Sup. ab eodem.

*smeed, Sup. a *smeeden*, fabricare.

smeedede &c. fabricabam &c. ab eodem.

Smeeden, fabri. a *Smid*.

smeet &c. projiciebam &c. a *smeyten*.

*smeeten, Sup. ab eodem.

smolt &c. liqueficebam, liquefaciebam, &c. a *smelten*.

*smolten, Sup. ab eodem.

swoot &c. emungebam &c. a *swuyten*.

*snooten, Sup. ab eodem.

spoon &c. nebam &c. a *spinnen*.

*spinnen, Sup. ab eodem.

sprak &c. loquebar, dicebam, &c. a *spreeken*.

sprong &c. saliebam &c. a *springen*.

*sprongen, Sup. ab eodem.

*sprooken, Sup. a *spreeken*, loqui, dicere.

*staan, Sup. a *staan*, stare.

stak &c. pungebam &c. a *steeken*.

stal &c. furabar &c. a *steelen*.

starf &c. moriebar &c. a *sterven*.

Steden, urbes. a *Stad*.

steeg &c. ascendebam &c. a *stijgen*.

*steegen, Sup. ab eodem.

stiet &c. impellebam &c. a *stooten*.

*stoken, Sup. a *steeken*, pungere.

*stolen, Sup. a *steelen*, furari.

stond &c. stabam &c. a *staan*.

stonk &c. foetebam &c. a *stinken*.

*stonken, Sup. ab eodem.

stooft &c. pulverem excitabam &c. a *stuyven*.

*stooten, Sup. a *stooten*, impellere.

*stooven, Sup. a *stuyven*, pulverem excitare.

*sterven, Sup. a *sterven*, mori.

streed &c. pugnabam &c. a *stryden*.

*streden, Sup. ab eodem.

T.

ten, ad, sum.

ter, ad, sur.

Ticinus, Antonius.

toog &c. trahebam, vadebam, &c. a *tyen*.

*toogen, Sup. ab eodem.

trad &c. calcabam, ingrediebar, &c. a *treeden*.

*treeden, Sup. ab eodem.

trok &c. trahebam &c. a *trekken*.

*trokken, Sup. ab eodem.

*trooft, Sup. a *troosten*, solari.

troofiede &c. solabar &c. ab eodem.

trofite &c. solabar &c. ab eodem.

V.

u, vobis, vos.

*vaaren, Sup. a *vaaren*, vehi.

*vallen, Sup. a *vallen*, cadere.

*vangen, Sup. a *vangen*, capere.

*vast, Sup. a *vasten*, jejunum esse.

vastede &c. jejunus manebam &c. ab eodem.

vat, capit, cape. item Sup. a *vatten*, capere.

vergat &c. obliviscabar &c. a *vergeeten*.

vergeeten, Supinum ejusdem.

verlaaten, Sup. verbi *verlaaten*, deserere.

verliet &c. deserebam &c. ab eodem.

verloet &c. amittebam &c. a *verliezen*.

verloren, Sup. ab eodem.

viel &c. cadebam &c. a *vallen*.

vind, reperit. a *vinden*.

ving &c. capiebam &c. a *vangen*.

vlocht &c. implicabam seu plectebam &c. a *vlechten*.

*vlochten, Sup. ab eodem.

vlood &c. fugiebam &c. a *vlieden*.

*vlooden, Sup. ab eodem.

vloog &c. volabam &c. a *vliegen*.

*vloogen, Sup. ab eodem.

vecht &c. pugnabam &c. a *vechten*.

*vechten, Sup. ab eodem.

*voed, Sup. a *voeden*, alere.

voedede &c. alebam &c. ab eodem.

voer &c. vehebar &c. a *vaaren*.

vond &c. reperiēbam &c. a *vinden*.

*vonden, Sup. ab eodem.

*vraagde, Sup. a *vragen*, interrogare.

vat &c. devorabam &c. a *vreten*.

vrees &c. fricabam &c. a *vryen*.

*vreten, Sup. a *vreten*, devorare.

*vreeven, Sup. a *vryen*, fricare.

vroeg &c. interrogabam &c. a *vragen*.

vroor, gelu erat. a *vriesen*.

*vrooren, Sup. ab eodem.

Vrouwens, mulieres, matronæ. a *Vrouw*.

uw, pro u, vobis, vos.

uwer, *uws*, vestri, vestrum, genit. plur. a *tu*.

*uyt, Sup. ab *uyten*, edisserere.

uyt

wytedē &c. *edifferebam* &c. ab eodem.

W.

*wacht, Sup. a *wachten*, expectare.
wachte, *wachtede*, &c. *expectabam*, &c. ab eodem.

*wasschen, Sup. a *wasschen*, lavare.
wasschte &c. *lavabam* &c. ab eodem.

*wassen, Sup. a *wassen*, crescere.
weefde &c. *texebam* &c. a *weeven*.
week &c. *cedebam* &c. a *wyken*.

*weeken, Sup. ab eodem.
wees &c. *ostendebam* &c. a *wyzen*.
weet &c. *reprehendebam* &c. a *wyten*.
*weeten, Sup. ab eodem; & a *weeten*, scire.

*weeven, Sup. a *weeven*, texere.
*weezen, Sup. a *wyzen*, ostendere.
*werkt, Sup. a *werken*, laborare.
wiledede &c. *evellebam* &c. a *wieden*.
*wied, Sup. ab eodem.

wien, cui, a quo; quibus.
wiens, cuius.
wier, cuius; quorum, quarum.
wierd &c. *siebam* &c. a *worden*, fieri.
wierf &c. *conquirebam*, &c. a *werpen*.

wierp &c. *jaciebam* &c. a *werpen*.
wies &c. *crescebam* &c. a *wassen*.
wiesch &c. *lavabam* &c. a *wasschen*.

wil, volo, vult. a *willen*.
*wild, Sup. ab eodem.
Willem, Guilielmus. *Willemyne*, Wilhelmina.

*wilt, Sup. a *willen*, velle.
wist &c. *sciebam* &c. a *weeten*.
won &c. *lucrabar*, *vincebam* &c. a *winnen*.

wond &c. *volvebam*, in orbem torquebam &c. a *winden*.

*wonden, Sup. ab eodem.

*wonnen, Sup. a *winnen*, vincere, lucrari.

woog &c. *ponderabam*, pondus habebam, &c. a *weegen*.

*woogen, Sup. ab eodem.

*worden, Sup. a *worden*, fieri.

worf &c. *conquirebam* &c. a *werpen*.
*worpen, Sup. a *werpen*, conjicere.

*worven, Sup. a *werpen*, conquerere.
woud &c. *volebam* &c. a *willen*.

Wouter, Gualterus.
wreekte, &c. *ulciscabar* &c. a *wreeken*.

wrocht &c. *laborabam* &c. a *werken*.

*wrocht, Sup. ab eodem.

wrong &c. in orbem torquebam &c. a *wringen*.

*wrongen, Sup. ab eodem.

*wroeken, Sup. a *wreeken*, ulcisci.

wy, nos.

Z.

zage &c. *videbam* &c. a *zien*.

zat &c. *sedebam* &c. a *zitten*.

ze nonnunquam verbo affigitur. V.

§ 15.

*zeeten, Sup. a *zitten*, sedere; & a *zetten*, collocare.

*zegd, Sup. a *zeggen*, dicere.

zeyd &c. *dicebam* &c. ab eodem.

*zeyd, Sup. ab eodem.

zich, sibi, se.

*zien, Sup. a *zien*, videre.

*zift, Sup. a *ziften*, cribrare.

ziftede &c. *cribrabam* &c. ab eodem.
zocht &c. *quærebam* &c. a *zoeken*.
*zocht, Sup. ab eodem.
zond &c. *mittebam* &c. a *zenden*.
*zonden, Sup. ab eodem.
zong &c. *canebam* &c. a *zingen*.
*zongen, Sup. ab eodem.
zonk &c. *lababam*, *subsidebam* &c. a *zinken*.
*zonken, Sup. ab eodem.
zood &c. *bulliebam*, *elixabam*, &c. a *zieden*.
*zooden, Sup. ab eodem.
zoog &c. *fugebam*, *lactabam*, &c. a *zuigen* & *zoogen*.
*zoogen, Sup. ab iisdem.
zoop &c. *immoderate bibebam* &c. a *zuypen*.
*zoopen, Sup. ab eodem.

*zucht, Sup. a *zuchten*, *suspirare*.
zuchtde &c. *suspirabam* &c. ab eodem.
zweeg &c. *tacebam* &c. a *zwygen*.
*zweegen, Sup. ab eodem.
zweem &c. *tabescebam* &c. a *zwynen*.
*zweet, Sup. a *zweeten*, *sudare*.
zweetde &c. *sudabam* &c. ab eodem.
zwol &c. *intumescebam* &c. a *zwellen*.
zwolg &c. *indulgebam* *genio* &c. a *zwellen*.
*zwoegen, Sup. ab eodem.
*zwoollen, Sup. a *zwoollen*, *intumesce*.
zwoor &c. *jurabam* &c. a *zwoeren*.
*zwooren, Sup. ab eodem.
zy, ea; ii, eæ.
zyner, ejus, g. m.
zyns, ejus, g. m.

CATALOGUS PARTICULARUM,

quæ Verbis Compositis præfiguntur; omissis,
 brevitatis studio, decompositis.

aan - *baalen*, *intendere*.
achter - *bouden*, *detinere*.
af - *weltigen*, *extorquere*.
be - *noemen*, *idificari*.
by - *blyven*, *assistere*.
daar - *laten*, *derelinquere*.
door - *neemen*, *castigare*, *reprehendere*.
ge - *bieden*, *jubere*.
her - *kaizen*, *ruminare*.
in - *roepen*, *promulgare*.
los - *bidden*, *precando liberare*.

mede - *belpen*, *simul juvare*.
mee - *brengen*, *secum afferre*.
mis - *achten*, *contemnere*.
na - *maaken*, *imitari*.
neder - *werpen*, *prosternere*.
neer - *leggen*, *deponere*.
of - *staan*, *desistere*.
om - *beynen*, *obsepire*.
omhoog - *vliegen*, *evolare*.
onder - *vraagen*, *exquirere*.
ont - *eeren*, *ignominia afficere*.
op - *tassen*, *accumulare*.

open

open - *stooten*, impulsu aperire.
 over - *koomen*, superare.
 tegen - *spreeken*, contradicere.
 t' buis - *brenge*, domum afferre.
 toe - *luisteren*, furtim auscultare.
 ver - *breeken*, confringere.
 vol - *pryzen*, pro dignitate laudare.
 voor - *lopen*, præcurrere.

voort - *teelen*, propagare.
 uyt - *putten*, exhaurire.
 wan - *hoopen*, desperare.
 wech - *vaaren*, avehi.
 weder - *groenen*, revirescere.
 weer - *bouwen*, reedificare.
 weg - *vlieden*, aufugere.

EXERCITATIO,

ipso facto demonstrans, posse ex paucissimis his, quæ præmissi, obviam quamque libri belgici partem, ope Lexici, recte explicari.

Ex Matthiæ Crameri Præfatione in Lexicon suum Belgicum.

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰
De Verscheidenheit der menschelyke Taalen aangaande, vind men in de
¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰
Heilige Schriftuur twee groote zeer aanmerklyke Werken des Heeren; te meeten,
²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵
de Verwarring der Taalen in 't oude, en de Vytstorting van de zelve in 't
³⁶ ³⁷
nieuwe Testament.

L. significabit in hac Analyfi *Lexicon*, Sp. meum *Spicilegium*; § 1, § 2, § 3, &c. numerum Institutionum, quæ *Spicilegium* meum præcedunt.

- 1) Est (§ 1) articulus. 2) L. *Diversitas*. 3) § 1. articulus femininus. 4) sq. LL. *menschelyk*, humanus. *Taal*, lingua. e adjectivo additum (§ 4) nota est feminini; en (§ 2) numeri pluralis. *Diversitas humanarum linguarum*. 6) L. *aangaande*, quod attinet. Ordine latino dices: Quod attinet ad linguarum humanarum diversitatem.
- 7) L. *vinden*, reperire. *vind* Sp. reperit. 8) L. *men*, impersonale. *man*. 9 - 12) LL. in sacris Scripturis. 13 - 16) LL. duo magna valde memorabilia. 17) L. *Werk*, opus. en (§ 2) pluralis. opera. 18) articulus

culus (§ 1) in genitivo singulari. 19) L. Dominus. opéra Domini. 20) L. nimirum, hoc est. 21) § 1. articulus. 22) L. confusio. 23) articulus (§ 1) femininus. 24) ut n. 5. linguarum. 25) L. in. 26) *pro bet* (§ 1) articulus. 27) L. antiquus. 28-30) LL. & effusio. 31) nota genitivi. § 2. 32) § 1. articulus. 33) L. *zelf*, *zelve*, ille, illa. commutantur (§ 20) literæ *f* & *v*. effusio illarum, i. e. linguarum. 34) L. in. 35) articulus. § 1. 36) L. novus. 37) L. Instrumentum seu Testamentum. Collige sententiam: *Quod attinet ad linguarum humanarum diversitatem, reperiuntur in sacris libris duo magna valde memorabilia Domini opera; nimirum, confusio linguarum in veteri, & illarum effusio in nova Lege.*

	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49
	Het een was een Werk van zyne Gerechtigheit, van zyn Toorn, Vloek,											
50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62
en	Strafgerecht over een groote Zuerm van floute, en tegen GOD zelven op-											
	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72		
gestaan	zynde Kinderen der Menschen, na de algemeene Zondloet, by dien											
73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85
Toren	bouw te Babel: maar 't andere was een Werk van zyn onvindelyke											
86	87	88	89	90	91	92	93	94	95			
Barmhertigheit,	Liefde, en Genade in JEsu Christo, na zyne triumpheerende											
96	97	98	99	100	101	102						
Hemelvaart,	omtrent een klein Hoopje van geloovige Zielen.											

38) articulus (§ 1) in genere neutro. 39) L. unus. unum. 40) Imperfectum verbi *zyn* (§ 8) *erat*. 41) L. articulus unitatis, *ein*. 42) L. opus. 43) nota genitivi. § 3. 44 & 45) LL. *sux* justitiæ. 46) nota genitivi. § 3. 47 & 48) LL. *sux* iræ. 49) L. execrationis. 50) L. &. 51) L. *Straf*, pœna; *Gerecht*, *judicium*. *judicium pœnæ*, *judicium pœnale*. 52) L. *super*, *contra*, *in*. 53) L. articulus unitatis, *ein*. 54 & 55) magna turba. 56) nota genitivi. § 3. 57) L. *arrogans*. 58-61) LL. & *contra* DEVM ipsum. 62 sq.) L. *opstaan*, *insurgere*, *adversari*; *verbum compositum ex op & staan*. Sp. **staan* (id est, *gestaan*) Sup. a *staan*. augmentum enim, seu syllaba illa *ge*, inter verbum & particulam separabilem *op* (§ 13) media interponitur. Quia Verbum Neutrum est, non recipit auxiliare *bebben*, sed (§ 12) *zyn*. Sicut ergo (§ 10) *geleerd bebbende* est Participium Præteriti a Verbo Activo *leeren*, ita *opgestaan zynde* est Participium Præteriti a Verbo Neutro *opstaan*. Senius ergo est, *adversari*, qui insurrexere contra DEVM, rebelles. 64) L.

- 64) L. *Kind*, filius. *even* (§ 2) nota pluralis numeri. 65) articulus (§ 1) in genitivo plur. 66) L. *Mensch*, homo. *en* (§ 2) signum pluralis. 67 - 70) LL. post generale diluvium. 71) L. apud. 72) Sp. hunc, seu illum. 73 & 74) LL. turris structura. 75) L. in, apud; ju. 76) Nomen loci. Babylone. in illa Turris Babylonicæ structura. *Alterum* (horum operum) *erat opus divinæ justitiæ, iræ, execrationis, & punientis judicii, adversus ingentem turbam arrogantium, DEOque ipsi rebellium filiorum hominum, post generale diluvium, in illa Turris Babylonicæ structura.*
- 77) L. sed. 78) articulus (§ 1) generis neutrius. 79) L. alterum. 80) Imperfectum *erat*. § 8. 81) L. articulus unitatis, *ein*. Articulos deinceps omitto. 82) L. opus. 83) nota genitivi. § 3. 84 - 89) LL. suæ immensæ misericordiæ, amoris, & gratiæ. 90 - 96) LL. in JESU Christo, post ejus triumphalem ascensionem in cælum. 97) L. circa, erga. 98 - 102) LL. exiguum manipulum credentium animarum. *Sed alterum erat opus immensa ejus misericordiæ, amoris, & gratiæ, in JESU Christo, post triumphalem ejus ascensionem in cælum, erga exiguum credentium animarum manipulum.*

103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114
<i>Het eerste gebeurde, om den Hoogmoed van dit godloos Volk te stuïten, om ze</i>											
115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	
<i>van malkanderen te verdeelen, en door de vier Einden der Wereld te verstrooyen:</i>											
126	127	128	129	130	131	132	133	134			
<i>& andere in 't tegendeel was, om de Harten der Apostelen en de Leerjongeren</i>											
135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146
<i>JESU in broederlyke Liefde te vereenigen, om ze met de Kracht wyt de Hoogte</i>											
147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	
<i>aan te doen, met de Gave de Weelsprekendheit in alle wylandfche Taalen te ver-</i>											
158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	
<i>vullen, en aldus door de Predicacie van 't Evangelium wyt alderhande Volkeren een</i>											
169	170	171	172								
<i>Christelyke Kerk te vergaderen.</i>											

- 103) L. *primus*, primum. 104) L. *gebeuren*, evenire. *de* (§ 10) terminatio Imperfecti. Primum eveniebat. 105 & 111) LL. *om te*, ad, sequente gerundio in *dum*: quod postea quoque recurret. *om te stuïten*, ad coercendum. 106 - 110) LL. superbiam hujus impii populi. 113 - 118) LL. ad eos a se invicem dividendos. 119 - 125) LL. & per quatuor mundi plagas dispergendos. *Primum evenit, ut superbia impij*

illius populi compesceretur, & ut ab se invicem divisi per quatuor mundi plagas disjicerentur.

126 - 128) LL. alterum contra. 129) § 8. erat. 130 - 140) LL. ad corda Apostolorum ac Discipulorum Christi in fraterno amore conjungenda. 141 - 149) LL. ad eos virtute ex alto induendos. 150-158) LL. dono eloquentiæ in omnibus externis linguis implendos. 159) L. &. 171 sq.) L. ad congregandum. 160) L. sic. 161 - 164) LL. per promulgationem Evangelii. 165 - 170) LL. e diversis gentibus unam Christianam Ecclesiam. *Alterum contra factum est, ut corda Apostolorum ac Discipulorum Domini fraterno amore conjungerentur, atque ut virtute ex alto induti, ac dono eloquentiæ in linguis externis omnibus impleti, sic per Evangelii promulgationem e diversis gentibus unam Christi Ecclesiam congregarent.*

173 174 175 176 177 178 179 180 181 182
 Zo dat by deeze beide groote Geschiedenissen de almachtige GOD den Menschen de
 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194
 Kunde van verscheide Taalen, d'eene op dat ze malkanderen niet verstonden, en
 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205
 d'andere op dat ze malkanderen verstonden, onmiddelaar en door een Wonder-
 206 207 208
 daad heeft ingegeven.

173 - 179) LL. ita ut in his duobus magnis casibus. 180 - 186) LL. omnipotens DEVS hominibus notitiam variarum linguarum. 187-193) LL. hi ut se invicem non intelligerent. *stond* Sp. imperfectum a *staen*. *Verstaan* L. intelligere. en in fine (§ 10) ultima persona pluralis Imperfecti. 194 - 200) LL. illi ut se invicem intelligerent. 201 - 206) LL. proxime & per caeleste prodigium. 207 sq.) Sp. *geeven, id est *gegeven*. Sup. *ageeven*. *Ingeeven*, L. *indere*. *Heeft* cum Supino (§ 10) est Præteritum. *indidit*. Itaque prodit sententia: ita ut in duobus bis magnis casibus omnipotens DEVS hominibus variarum linguarum notitiam, illis quidem ne se invicem intelligerent, bis ut intelligerent, per se ipsum prodigio caelesti infuderit. Ita multorum fert opinio: alii tamen aliter sentiunt; quod non est hujus loci.

209 210 211 212 213 214 215 216 217 218
 Maar, naardien wy dagelyks ondervinden, eens Deels, dat de Straf van de
 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230
 Taalen. verwarring noch tot op deezen Dag aan 't menscbelyk Geslacht vast is;

231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245
 en dat de Menschen, al is 't dat ze boven alle Scheepzels niet alleen vernuftig,
 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256
 maar ook gezellig geschaapen, en ben daar benevens een zo driftige Begeerde
 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268
 aangeschaapen is, elkanderen te verstaan, dat eene veel liever gansch alleen, of
 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280
 enkelyk met zynen Hond zoude willen leeven, dan met een Mensch, wiens Spraak
 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292
 by niet verstaat; en in 't tegendeel hem niets bevaligers kan wedervaaeren, als
 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302
 temmit 't ontmoeten, met wien by spreken en gemeenzaam kanne verkeeren:

209 sq.) LL. Sed quoniam. 211) Sp. nos. 212) L. quotidie. 213) L. deprehendere. en (§ 10) deprehendimus. 214 sq.) ex una parte. 216) L. quod. 217 - 228) LL. poena confusionis linguarum adhuc usque ad hunc diem ad genus humanum. 229) L. firmus, firmiter adhaerens. 230) est. § 8. Sed quoniam quotidie deprehendimus, ex una parte, poenam confusionis linguarum ad hunc usque diem adhuc humano generi firmiter adhaerere.

231 - 234) LL. & quod homines. 235 - 239) L. etiam si ipsi. Ad verbum: *est est hoc* (scilicet verum) *quod ipsi*. 240-242) LL. super omnia creata. 243 - 249) LL. non solum rationales, sed & sociales conditi sunt. Sp. **schaapen*, seu *geschaapen*, Supinum a *scheppen*, creare. Intellege verbum zyn: & comple sensum, creati seu conditi sunt.

250) L. &. 251) Sp. eis, ipsis. 252 - 258) LL. etiam praeterea tam vehemens desiderium ingeneratum est. *geschaapen*, ut modo vidimus, Supinum est a *scheppen*, creare, progignere. unde Compositum *aanscheppen*, ingenerare. Auxiliare is (§ 8) est. Proinde: ingeneratum seu innatum est. 259 - 261) LL. se invicem intelligendi.

262 - 275) LL. ut quis (aliquis) multo libentius omnino solus, vel tantummodo cum suo cane vellet vivere. *Zoude* cum Infinitivo Verbi (§ 10) facit Imperfectum Coniunctivi.

276 - 278) LL. quam cum homine. 279) Sp. cuius. 280 - 283) LL. linguam ipse non intelligit. *Verstaan* L. intelligere. *aan* & *aan* (§ 20) idem valent. en mutatum in i (§ 10) facit Indicativi Praesens.

284 - 286) LL. & contra. 287) Sp. ei, ipsi. 288 & 289) nihil jucundius.
290) Sp. potest. 291) L. accidere.

292 - 294) LL. quam in quempiam incidere. 295) L. cum. 296) Sp. cui, quo. 297 - 300) LL. ipse loqui, & socialiter. 301) L. *können*, posse. e (§ 10) terminat Præsens Conjunctivi. *possit*. 302) L. *versari*. *Et* (deprehendimus) *homines*, *etiamsi super omnia creata non solum rationales, sed & sociales conditi sint, ac præterea etiam tam vehemens eis desiderium innatum sit se invicem intelligendi, ut multo mallet quis omnino solus, vel cum suo tantummodo cane vivere, quam cum eo homine, cujus linguam ignoret; contraque nihil ei accidere jucundius potest, quam si in quempiam incidat, cum quo loqui & socialiter versari possit.*

303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313
Maar 's anderen Deels, dat wy in de Heilige Schrift geens Belofte vinden,
314 315 316 317 318 319 320 321 322
dat de Heere beslooten hebbe, met de Uytstorting der wylandsche Taalen over de
323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335
Vroomen, wil niet zeggen over alle Menschen, voort te gaan: zo moeten wy
336 337 338 339 340 341 342 343 344
dankbaarlyk erkennen, dat de orderlyke Kunstmiddelen vreemde Taalen te leeren,
345 346 347 348 349 350 351 352 353
te weten, de wel gestelde Grammatiken, goede phraseologyke Worden- en diergelyke
354 355 356 357 358 359 360 361 362
Boeken, een byzondere Bestiering Gods, en een Uytloet van zyne Barmhertigheid
363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374
wezen moet, waar door een Mensch niet alleen de Gronden van zyn Moeders taal,
375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385
maar zelf de gene van wylandsche Nacien geruystelyk tot zynent zittende bevatten
386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397
kan, waar by nooit een Mensch van gezien, veel minder hun Land bewandelt
398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411
beeft, noch ooit bewandelen zal; ja, dat noch meer is, de Taal of Taalen van
412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424
zekere Volkeren, die al uyt zyn, die men in geen Land meer spreekt.

303) L. Sed. 304 & 305) LL. ex altera parte. Belgice est genitivus, cujus articulus des. Sp. 's pro des. 306) L. quod. 307) Sp. nos. 308-313) LL. in S. Scriptura nullam promissionem invenimus. en (§ 10) pluralis Præsentis. 314 - 317) LL. Dominum decrevisse. Sp. *flooten*, Supin. a *sluiten*. L. *besluiten*, decernere. Auxiliare hebbe cum Supino (§ 10) est Præteritum Conjunctivi: quod Dominus decreverit.

318 - 323) LL. in effusione externarum linguarum in probos. 324) Sp. volo. 325 - 329) non dicere, in omnes homines. Latino more dicendum: ne dicam, in omnes homines. 330 - 332) LL. procedere, prosequi, pergere. *Sed ex altera parte (deprehendimus, ex n. 213) nullam a nobis in Divinis Libris inveniri promissionem, decrevisse Dominum faciendam a se alteram linguarum externarum effusionem in homines probos, ne dicam, in omnes.*

333) L. itaque. 334) L. debere. *en* (§ 10) pluralis Præsentis. debemus. 335) Sp. nos. 336 - 344) LL. grati agnoscere, ordinaria artis præsidia peregrinas linguas discendi. 345) L. nimirum. ut in gallico *savoir*. 346 - 354) LL. rite constitutas Grammaticas, bona & phrasibus instructa Lexica, aliosque hujus generis libros. 355 - 364) LL. singularem DEI providentiam & miserationis ejus effusionem esse debere. Sp. *moet*, debet.

365 - 374) LL. per quæ homo non solum fundamenta linguæ suæ patriæ. 375 - 380) LL. sed etiam ipsas (linguas) externarum gentium. 381 - 385) LL. commode domi sedens percipere. 386) Sp. potest. 387 & 391) L. unde. 388 - 392) LL. ipse nunquam ullum hominem vidit. Sp. **zien*, seu *gezien*, Supinum a *zien*, videre. 393 - 396) LL. multo minus eorum regionem. 397 sq.) L. *bewandelen*, peragrarare. Supinum (§ 10) *bewandeld*, seu *bewandelt*: nam *d* & *t* (§ 20) literæ cognatæ & alternantes sunt. Abest augmentum *ge*, quia Verbum hoc Compositum ex radice *wandelen* & particula *be* inseparabili (§ 13) conjunctum est. Auxiliare *beeft* Supino additum (§ 10) facit Præteritum Indicativi. 399 - 402) LL. nec unquam peragrabit. *zal* cum Infinitivo (§ 10) est Futurum.

403 - 406) LL. imo, quod etiam (adhuc) plus. 407) *est*. § 8. 408 - 413) LL. linguam aut linguas certarum gentium. 414) Sp. quæ. 415) L. penitus. 416) L. *wt zyn*, finitum esse. *zyn* (§ 8) sunt. quæ penitus finitæ sunt. 418) Sp. quæ. 419) L. impersonale, man. 420 - 423) LL. in nulla provincia jam. 424) *Spreeken*, loqui. *t* (§ 10) terminatio Præsentis Indicativi. loquitur. *Debenus itaque grati agnoscere, ordinaria artis præsidia, per quæ linguas peregrinas addiscimus, nimirum rite constitutas Grammaticas, bona & phrasibus instructa Lexica, aliosque hujus generis libros, a singulari DEI providentia & misericordia emanare: per quæ homo non solum sermonis sui patrii fundamenta, sed & exterorum linguas domi sedens percipere commode possit, cum neminem ex ea gente unquam viderit, multoque minus*

ipsam adierit, nec unquam aditurus sit; quodque bis est amplius, linguam aut linguas certarum gentium, quae pridem esse desierant, nec in ulla jam provincia usurpantur.

EXERCITATIO ALTERA, POETICA.

Ode Guilielmi ab Haaren ad Regem Angliæ.

¹ Calliope, ² daal ³ van ⁴ de boge ⁵ Wolken,
⁶ Een ⁷ neem ⁸ uw ⁹ gouden ¹⁰ Lier, ¹¹ o ¹² Zangheldinne, ¹³ mée,
¹⁴ Verkondigende ¹⁵ aan ¹⁶ alle ¹⁷ Volken
¹⁸ De ¹⁹ Weederkomst ²⁰ van ²¹ Aſtræ.

- 1) Nomen Musæ. 2) L. *daalen*, descendere. Reciso en (§ 10) fit Imperativus. *descende*. 3 - 5) LL. ex altis nubibus.
6) L. &. 7 & 12) L. *meeneemen* seu *meducere*, secum tollere. Dempto en (§ 10) Imperativus. *tolle tecum, affer tecum*. 8-10) LL. tuam auream lyram. 11) L. *zang*, cantus; *Heldinne*, heroina. Dea cantus, Heroïna canora.
13 - 19) LL. promulgans (*ende*, terminatio Participii Præsentis, § 10) omnibus populis reditum Astræ. *Descende ab altis nubibus, Calliope Heroïna canora, tecumque tolle lyram tuam auream, ut populis omnibus reditum Astræ promulges.*

²⁰ Waar ²¹ was ²² het ²³ Recht, ²⁴ het ²⁵ beilig ²⁶ Recht, ²⁷ gebleeven?
²⁸ De ²⁹ zilverblanke ³⁰ Trouw? ³¹ het ³² teeder ³³ Woord ³⁴ van ³⁵ Eer?
³⁶ Európs ³⁷ Vryheid ³⁸ stond ³⁹ te ⁴⁰ smeeven:
⁴¹ De ⁴² Dwinglandy ⁴³ sloeg ⁴⁴ haar ⁴⁵ Geweer.

- 20) L. ubi. 21) erat. § 8. 22 - 24) LL. jus, sanctum jus. 25) Sp. **blijven*, id est, *gebleeven*, Sup. a *blyven*, manere. manserat, *war gebleeben*. 26 - 31) LL. *instar argenti candida Fides: tenerum verbum: Honor. Ubi supererat jus, sanctum jus? ubi Fides, argenti instar candida? ubi tenerum illud nomen, Honor.*
- 32) s. nomini *Europa* additum (§ 3) significat Genitivum. 33) L. *libertas*. 34) Sp. *stabat*. 35 sq.) LL. *ad pereundum. Europa Libertas stabat exitio proxima.*
- 37) L. *Tyrannis*. 38) Sp. *acuebam*. 39 & 40) LL. *sua arma. Tyrannis sua tela acuebat.*

41   42   43   44   45   46
De Tweedragt voer verwoed uit haar Spelonken,
 47   48   49   50   51   52   53   54   55
En stak aan 't Vuur der Hel haar zwarte Fakkels aan,
 56   57   58   59   60
En deed een Reegenbui van Vonken
 61   62   63   64
Met doodelyken Damp ontstaan.

- 41) L. *Discordia*. 42) Sp. *vehebatur. evehebatur, erumpebat*. 43 - 46) LL. *furens, e sua spelunca.*
- 47) L. &. 48 & 55) Sp. *stak*, Imperfectum a *steeken*. L. *aansteecken, accendere. aan* particula separabilis (§ 13) in Imperfecto Indicativi post suum Verbum rejicitur. *accendebat*. 49 - 54) LL. *ad ignem Orci suam nigram facem.*
- 56) L. &. 57) Sp. *faciebat*. 58 - 64) LL. *Iridem e scintillis cum letali vapore oriri. Discordia erumpebat furens e sua spelunca, & nigra sua face ad Orci ignem accensa, Iridem e scintillis vaporemque letalem excitabat.*

65   66   67   68
De Boosheid, als een Onweder opgekomen,
 69   70   71   72   73   74   75
Stak hare Vleugelen tot beide As-punten uit:
 76   77   78   79   80   81
'T Verderf, te stillen, nog te tonen,
 82   83   84
Verwoestede alles ongestuit.

56 . 67) LL. Malitia, ceu tempestas. 68) L. *opkomen*, emergere. Augmentum ge (§ 13) inter particulam *op* & radicem. Sp. **komen* Sup. a *komen*. emergens, emersa. 69 & 75) Sp. *stak*, Imperfectum a *steeken*. L. *uisteeken*, extendere. ut particula separabilis (§ 13) post suum Verbum rejicitur. *extendebat*. 70 - 74) LL. suas alas usque ad utrumque polum.

76) L. Pernicies. 77 - 81) LL. nec pacanda, nec frenanda. *nog* ad utrumque Verbum pertinet. *weder ju stillen*, *noch ju sdumen*. 82) L. *verwoesten*, depopulari. *de* (§ 10) Imperf. depopulabatur. 83) L. omnia. 84) L. sine impedimento, nemine impediēte. *Malitia, ceu tempestas enērgens, alas ad ambos usque polos extendebat. Pernicies, nec pacanda, nec refrenanda, nemine impediēte omnia depopulabatur.*

85	86	87	88	89
<i>De zuivre Deugd, gedwongen om te wyken,</i>				
90	91	92	93	94
<i>Onkwam ten naeuwē Nood aan zulken Raserny,</i>				
97	98	99	100	
<i>En vlood naar de Albionische Ryken,</i>				
101	102	103	104	105
<i>Alleen nog moedig, machtig, vry.</i>				

85 (sq.) LL. pura virtus. 87) Sp. **dwongen*, Supin. a *dwingen*, cogere. coacta. 88 & 89) LL. ad cedendum, *cedere*. 90) Sp. *kwam*, Imperf. a *komen*. L. *onkomen*, evadere. *evadebat*. 91 - 93) LL. *ægre*; vix, ac ne vix quidem; mit genauer Noth. 94-96) LL. e tali furore.

97) Sp. *fugiebat*. 98 - 105) LL. in Albionis seu magnæ Britanniae regna, sola adhuc animosa, potentia, libera. *Pura virtus, cedere coacta, ægre talem furorem evasit, & in Albionis regna effugit, sola adhuc animosa, potentia, libera.*

106	107	108	110	111	112	113
<i>Gy, die de Vorst en Cieraad zyt dier Landen,</i>						
114	115	116	117	118	119	120
<i>Hoe voelde Gy uw Ziel ontvoerd op bare Taal?</i>						
123	124	125	126	127	128	
<i>Uw dapper Hirt raakte aan het Branden,</i>						
129	130	131	132	133		
<i>Gy greept naar 't schitterende Staal.</i>						

106 - 110) LL. Tu, qui Princeps & Decus. 111) *estis* (§ 8) pro *es*; pluralis vos pro singulari *tu*, ut in gallico solet. 112) Sp. harum. 113) *Land*, L. provincia. *en* (§ 2) plur. Provinciarum. 114) L. quomodo. 115) L. *voelen*, sentire. *de* (§ 10) Imperf. sentiebat. 116 - 118) LL. o *tu*, *taus* animus. 119) L. *ontvoeren*, rapere. & (§ 10) Supinum seu Participium Præteriti. *raptus*. 120 - 122) LL. ad (per) *ejus* sermonem. *Tu, qui regionum illarum Caput ac Decus es, quam sensit, quam do- hui, tuus animus, illius (Virtutis) sermone raptus!*

134 135 136 137 138 139 140 141
Men zag uw straks van uwen Zetel daalen,
 142 143 144 145 146 147 148 149
Daar Gy by 't eedelft Volk boog op gezeeten zyt:
 150 151 152 153 154
Geen aardfche Grootheid deed uw draalen,
 155 156 157 158 149
Geen Weelde bield uw van den Stryd.

134) L. impersonale, man. 135) Sp. *zage*, videbam &c. *e* per licentiam (§ 20) reciditur. 136) Sp. *uw* pro *u*, vobis, vos. quod sæpius deinceps redit, semperque idem valet ac *tu*. 137 - 141) LL. illico de tua sede descendere. 142 & 148) L. super qua, in qua. 143 - 149) LL. tu a nobilissimo (*st* Superlativi nota, § 5) populo alte collocatus es, Sp. **zeeten*, Sup. a *zetten*, collocare.

150) L. nullus, nulla. 151) L. terrestris, hujus terræ. 152) L. magnitudo. 153) Sp. faciebat. 154) L. te morari.

155 sq.) LL. nulla voluptas. 156) Sp. tenebat. 158 & 159) LL. te a pugna. *Vifus es illico de folio tuo descendere, in quo a gente nobiliffima alte locatus eras: nulla te hujus terræ magnitudo morata est, nulla voluptas a pugna abstinuit.*

160 161 162 163 164 165 166 167
Straks zag men uw in 't Oorlogs-Veld verscheenen,
 168 169 170 171 172
Europa boeden voor den allerlaafsten Snik:
 173 174 175 176 177
Voor uwe Voeten toogen beenen
 178 179 180 181
En de Overwinning, en de Schrik.

160 - 163) Illico visus es. ut modo, n. 134 - 137. 164) L. in. 165) L. Oorlog, bellum. s (§ 3) Genitivi nota. 166) L. campus. 167) L. comparere. 168 - 172) LL. Europam servare ab extremo halitu. *Illico visus es in loco praelii comparere, & Europam tueri, ne halitum extremum efflaret.*

173 - 175) LL. ante tuos pedes. 176) Sp. toeg, vadebam &c. a tyen. vadebant. 177) L. illuc. toegen beenen, toegen her. 178 - 181) LL. & Victoria, & Terror. *Ante tuos pedes & Victoria, & Terror incedebant.*

182 183 184 185 186 187 188
De snelle Fiam, die nooit iets kon verzieren,
 189 190 191 192 193 194 195 196 197
Dat am um Roem gelek, verscheen met haar Bazuin,
 198 199 200 201
En met een Kroon van Lauwerieren
 202 203 204 205 206
Vloog juichend boven onze Kruin.

182 - 188) LL. Velox Fama, quæ nondum quidquam poterat (Sp. kon, a kommen) excogitare. 189 - 193) LL. quod tuæ gloriæ par esset. Sp. gelek, Imperf. a gelyken, similem esse. 194) Sp. scheen, Imperf. a schynen. L. verschynen, apparere. apparebat. 195 - 201) LL. cum sua tuba, & cum corona e lauro. 202) Sp. volabat. 203) L. juichen, jubila ingeminare. ende (§ 10) Particip. Præsentis. cujus ultima litera per licentiam (§ 20) absorbetur. 204 - 206) LL. supra tuam coronam. *Velox Fama, quæ nondum quidquam gloria tua dignum excogitare potuerat, cum tuba apparebat, & laurea supra coronam tuam elata, jubila ingeminans velabat.*

207 208 209 210 211 212 213 214
U was dan nog een booger Lot te wagten,
 215 216 217 218 219 220 221 222
Dan een driedubbele Kroon te aanschouwen op uw Hooft;
 223 224 225
De Zeegen aller Nageslagten,
 226 227 228 229 230 231
Zo lang men Eere en Deugden looft.

207) Sp. vobis. id est, tibi. 208) erat. § 8. 209 - 212) LL. igitur adhuc altior (er Comparativus, § 5) fors. 213 sq.) ad expectandum, expectandus. Si in Lexico non reperias *wagten*, invenies *wachten*: nam

g & *ch* (§ 20) cognata sunt. 215 - 222) LL. quam tergemina corona in tuo capite visenda.

223 - 225) LL. Elogium omnium posterorum. 226 & 227) LL. quamdiu. 228) L. impersonale. 229 sq.) LL. honorem & virtutes. 231) L. looven, laudare. *f* & *v* (§ 20). alternant. *t* (§ 10) tertia persona sing. in Præsente Indicativi. laudat. *Erat igitur tibi etiam altior sors expellenda, quam triplex in vertice spectabilis corona; nimirum Elogium omnium posterorum, quamdiu honor & virtutes laudabuntur.*

A P P E N D I X

De Pronunciatione

Linguae Belgicae.

1. *Ae* pronunciatur ut *a* longum. *Naem*, nomen; *nâm*.
2. *Eu* ut in gallico; haud multo aliter, quam *ö* germanicum. *Beurs*, marsupium; *bærs*.
3. *G* ante vocales ut *j* consonans, aut lene *ch*. Eodem modo sonat *g* ante *b*, *l*, & *r*. *Geluk*, fortuna; *jeluk*: *GOd*, DEUS; *Jod*: *Grond*, fundamentum; *chroond*.
4. Literæ *ij*. ut *i* longum, propemodum ut duplex *i*. *bewijfen*, probare; *bewisen*.
5. Diphthongus *oe* ut *u*. *moeten*, debere; *muten*.
6. Diphthongus *ou* ut *au*, vel *o-u*. *schouwen*, videre; *sijauwen*: *Woud*, sylva; *waud* seu *wo-ud*.
7. *S* ante consonantes fit nonnihil durius, & prope duplex: *sch* sonat ut *ssig* seu *ssj*. *slaan*, verberare; *sslân*: *Schands*, probrum; *ssjande*.
8. Vocalis *u* ut *i*, seu *ü* germanicum. *u*, vobis, *vòs*; *i*: *Akuer*, murus; *mi-er*.
9. Diphthongus *ui* seu *uy* ut *en. uit* seu *uyt*, ex; *eut*.
10. Vocalis *y* ut *ei*. *gy*, tu; *jei*. Si tamen *y* ex antiquo *ij* natum sit, ejusdem sonum retinet. *ydeyk*, olim *ydelijk*, incessum; *eidelik*.
11. *Z* ut *s*, *zw* ut *ssw*. *zitten*, sedere; *sitten*: *zwæg*, tacebam; *ssweeg*.

ipsam adierit, nec unquam aditurus sit; quodque bis est amplius, linguam aut linguas certarum gentium, quae pridem esse desierunt, nec in ulla jam provincia usurpantur.

EXERCITATIO ALTERA, POETICA.

Ode Guilielmi ab Haaren ad Regem Angliæ.

¹ Calliope, ² daal ³ van ⁴ de boge ⁵ Wolken,
⁶ Een ⁷ neem ⁸ uw ⁹ gouden ¹⁰ Lier, ¹¹ o ¹² Zangheldinne, ¹³ mée,
¹⁴ Verkondigende ¹⁵ aan ¹⁶ alle ¹⁷ Volken
¹⁸ De ¹⁹ Weederkomst ²⁰ van ²¹ Aſtræe.

1) Nomen Musæ. 2) L. *daalen*, descendere. Reciso *en* (§ 10) fit Imperativus. *descende*. 3 - 5) LL. *ex altis nubibus*.

6) L. &. 7 & 12) L. *méeneemen* seu *medeneemen*, secum tollere. Dempso *en* (§ 10) Imperativus. *tolle tecum, affer tecum*. 8 - 10) LL. *tuam auream lyram*. 11) L. *zang*, cantus; *Heldinne*, heroina. *Dea cantu Heroina canora*.

13 - 19) LL. *promulgans* (*ende*, terminatio Participii Præsentis, omnibus populis *reditum Astrææ*. *Descende ab altis nubibus, Canoroine canora, tecumque tolle lyram tuam auream, ut populis omnibus Astrææ promulges*.

²⁰ Waar ²¹ was ²² bet ²³ Recht, ²⁴ bet ²⁵ beilig ²⁶ Recht, ²⁷ gebleeven?
²⁸ De ²⁹ zilverblinke ³⁰ Trouw? ³¹ bet ³² teeder ³³ Woord ³⁴ van
³⁵ Europa's ³⁶ Vryheid ³⁷ stond ³⁸ te ³⁹ sneeven:
⁴⁰ De ⁴¹ Dwinglandy ⁴² sloep ⁴³ haar ⁴⁴ Gen

20) L. ubi 21) erat. 22) ...
 ven, id est, generum. Sum
 ben. 26-31) L. ...
 Honor. Ubi ...
 ubi te ...

32) s. nomini Europa adducit
 tas. 34) Sp. frapat. ...
 exitio proxima.

37) L. Tyrannis. Sp. ...
 sua tela aculeat.

De ...
 ...
 ...
 ...
 ...

41) ...
 ...

47) ...
 ...
 ...
 ...

107) L. & ...
 ...

&c. e per licentiam
 os. quod saepius dein-
 141) LL. illico de tua
 , in qua. 143 - 149) LL.
 populo alte collocatus es.

hujus terræ. 152) L. magni-
 morari.

tenebat. 158 & 159) LL. te a
 dere, in quo a gente nobilissima alte lo-
 do morata est, nulla voluptas a pugna

167
 verſebeen, ...
 172
 nik:

81
 brik.

Q

169.

Numerus Pluralis.

	1.	2.	3.	4.	5.
Nominat.	<i>a</i>	<i>i, a</i>	<i>es, a</i>	<i>us, ua</i>	<i>es</i>
Genitiv.	<i>arum</i>	<i>orum</i>	<i>um</i>	<i>um</i>	<i>erum</i>
Dativ.	<i>is</i>	<i>is</i>	<i>ibus</i>	<i>ibus, ubus</i>	<i>ebus</i>
Accus.	<i>as</i>	<i>os, a</i>	<i>es, a</i>	<i>us, ua</i>	<i>es</i>
Vocat.	<i>a</i>	<i>i, a</i>	<i>es, a</i>	<i>us, ua</i>	<i>es</i>
Ablat.	<i>is</i>	<i>is</i>	<i>ibus</i>	<i>ibus, ubus</i>	<i>ebus</i>

4. Aus dem Genitivo Singulari kann man erkennen, welcher Declination das Nomen sey: deswegen ist dieser im Wörterbuche dem Nomen beygesetzt. z. B. *Cedrus, i*, Cederbaum: folglich ist es der vierten Declination. *Abies, eis*, das ist, *Abietis*, Tanne; daher der dritten.

5. Es giebt dreyerley genera, (Geschlechter) wie in der deutschen Sprache, der, die, das. Der, *generis masculini*; die, *generis feminini*; das, *generis neutrius*.

6. Wenn dem Adjectivo im Wörterbuche *a, um*, nachgesetzt ist, so ist es ein Zeichen, dasselbe gehe im feminino auf *a*, und im neutro auf *um* aus. z. B. *Bonus, a, um*, das ist, *bonus*, der gute; *bona*, die gute; *bonum*, das gute. Heist es aber nach dem Adjectivo *e*, oder *us*, so ist dieses sein Neutrum, und das Adjectivum selbst ist *generis communis*. z. B. *Brevis, e*, d. i. *brevis*, der oder die kurze; *breve*, das kurze. *Posterior*, der oder die nachkommende; *posteriorius*, das nachkommende. Bisweilen steht dabey *o, generis omnis*. Die Declination des Adjectivi ist wie des Substantivi.

7. Das Adjectivum kann auch gradus oder Staffeln haben. z. B. *Doctus*, gelehrt; *doctior*, gelehrter, ist der Comparativus; *doctissimus*, der gelehrteste oder sehr gelehrt, ist der Superlativus. Der Comparativus endet sich mit *or*; der Superlativus mit *issimus*, bisweilen auch auf *errimus* oder *illimus*. Jener ist *gen. comm.* Dieser *a, um*. z. B. *doctior*, der oder die gelehrtere; *doctius*, das gelehrtere; *doctissimus*, der gelehrteste; *doctissima*, die gelehrteste; *doctissimum*, das gelehrteste.

8. Verbum (Zeitwort) ist ein Wort, welches das Thun und Leiden, heisst der Zeit, darinn solches geschieht, andeutet.

9. Ein jedes Verbum hat seine drey Personen, nämlich: *ego*, ich; *tu*, du; *ille*, jener; *ipse*, dieser; *hic*, der; *is, ei*, er; *idem*, derselbe: an diesen kann man also das Verbum erkennen. Allein, sie werden in der Lateinischen Sprache fast niemals ausdrücklich gesetzt; indem in selber z. B. *audio* schon, ich höre, andeutet:

deutet: wenn man daher selbe Pronomina (Fürwörter) unter einem Worte versteht, ist es ein Verbum.

10. Conjugatio (Abwandlung) des Verbi (Zeitworts) SUM.

	Ich.	Du.	Er.	Wir.	Ihr.	Sie.
<i>Indicativi Praesens.</i>	Sum, bin,	es, bist,	est: ist:	sumus, sind,	estis, seyd,	sunt. find.
<i>Imperfect.</i>	eram, war,	eras, wardest,	erat: war:	eramus, waren,	eratis, wartet,	erant. waren.
<i>Præterit.</i>	fui, fuist,	fuisse, bist gew.	fuit: ist gew.	fuimus, sind gew.	fuisse, seyd gew.	fuerunt, (fuere.) sind gewesen.
<i>Plusq.</i>	fueram, war gew.	fueras, wardest g.	fuerat: war g.	fueramus, waren gew.	fueratis, wartet g.	fuerant. waren gewesen.
<i>Futurum.</i>	ero, werde seyn,	eris, wirst f.	erit: wird f.	erimus, werden seyn,	eritis, werdet f.	erunt. werden seyn.
<i>Imperativi Praes.</i>	es (esto) sit,	es (esto) sit,	est: sit:	simus, este (estote) sint.	estis (estote) sint.	sint.
<i>Futurum.</i>	esto (eris) esto (erit)	esto (eris) esto (erit)	esto (erit)	estote (eritis) esto (erit)	estote (eritis) esto (erit)	sinto (erunt) sollen seyn.
<i>Coniunct. Praesens.</i>	sim, sis,	sis, sis,	sit: sit:	simus, sitis,	estis, sint.	sint.
<i>Imperfectum.</i>	essem, essem,	essem, essem,	esset: esset:	essemus, essetis,	essetis, essent.	essent.
<i>Perfectum.</i>	fuerim, fuerim,	fuerim, fuerim,	fuerit: fuerit:	fuerimus, fueritis,	fueritis, fuerint.	fuerint.
<i>Plusquam.</i>	fuissem, fuisset,	fuissem, fuisset,	fuisset: fuisset:	fuissemus, fuissetis,	fuissetis, fuissent.	fuissent.
<i>Futurum.</i>	fuiro, fueris,	fuiro, fueris,	fuerit: fuerit:	fuerimus, fueritis,	fueritis, fuerint.	fuerint.
<i>Infinitivi Praes.</i>	esse, seyn.	esse, seyn.	esse, seyn.	esse, seyn.	esse, seyn.	esse, seyn.
<i>Præter. fuisset.</i>	fuisset, gewesen seyn.	fuisset, gewesen seyn.	fuisset, gewesen seyn.	fuisset, gewesen seyn.	fuisset, gewesen seyn.	fuisset, gewesen seyn.
<i>Futurum. fore.</i>	fore, seyn werden.	fore, seyn werden.	fore, seyn werden.	fore, seyn werden.	fore, seyn werden.	fore, seyn werden.
<i>Particip. Futuri.</i>	futurus, a, um.	futurus, a, um.	futurus, a, um.	futurus, a, um.	futurus, a, um.	futurus, a, um.

11. Verborum Conjugationes sind vier, welche man aus dem Infinitivo erkennen kann. Der Infinitivus der ersten Conjugation gehet aus auf *are*; der zweiten auf *ere*; der dritten auf *ere*; der vierten auf *ire*. *Amo, amare*, lieben: gehört also zu der ersten; *moneo, monere*, ermahnen: oder *habeo*.

12. Tafel der vier Conjugationum Verbi Activi.

	3 ^a .	Du.	Er.	Wir.	Ihr.	Sie.
Indic. Praes.	1. o	as	at:	amus	atis	ant.
	2. es	es	et:	emus	etis	ent.
	3. o	is	it:	imus	itis	unt.
	4. audio, høre, höreß,	audis, abas, höreß,	audis; hört:	audimus, hören,	auditis, höret,	audiunt, hören.
Imperf.	1. abam	abas	abat:	abamus	abatis	abant.
	2. ebam	ebas	ebat:	ebamus	ebatis	ebant.
	3. ebam	ebas	ebat:	ebamus	ebatis	ebant.
	4. audiebam, hörte,	audiebas, hörteß,	audiebas; hörte:	audiebamus, hören,	audiebatis, höretet,	audiebant, hörten.
Präter.	1. avi	avisti	avit:	avimus	avistis	averunt od. avere.
	2. uis	uisti	uit:	uimus	uistis	uerunt oder uere.
	3. i	isti	it:	imus	istis	erunt oder ere.
	4. audiui, habe gehöret,	audiuisti, haßt gehöret,	audiuit; hat gehöret:	audiuimus, haben gehöret,	audiuistis, habet gehöret,	audiverunt oder ivere. haben gehöret.
Plusq.	1. averam	averas	averat:	averamus	averatis	averant.
	2. ueram	ueras	uerat:	ueramus	ueratis	uerant.
	3. eram	eras	erat:	eramus	eratis	erant.
	4. audiveram, hatte gehöret,	audiveras, hatteß geh.	audiverat; hatte gehöret:	audiveramus, hatten gehöret,	audiveratis, hattet gehöret,	audiverant, hatten gehöret.
Futurum.	1. abo	abis	abit:	abimus	abitis	abunt.
	2. ebo	ebis	ebit:	ebimus	ebitis	ebunt.
	3. am	es	et:	emus	etis	ent.
	4. audiam, werde hören,	audies, wirst hören,	audiet; wird hören:	audiemus, werden hören,	audietis, werdet hören,	audient, werden hören.
Imp. Praes.	1.	a oder atō	et:	emus	ate oder atote	ent.
	2.	e oder etō	eat:	eamus	ete oder etote	eant.
	3.	e oder itō	at:	amus	ite oder itote	ant.
	4.	audi oder audire	audiat; høre;	audiamus, laßt uns hören,	audite, oder audite, höret,	audiant, hören.
Futurum.	1.	ato oder abis, etō oder ebit,	ato oder abit;		atote oder abitis, anto oder abunt.	
	2.	eto oder ebit,	eto oder ebit;		etote oder ebitis, ento oder ebunt.	
	3.	ito oder es, ito oder et:	ito oder et:		itote oder etis, unto oder ent.	
	4.	audire oder audiet, sollst hören,	audiat; soll hören:		audite oder audietis, solltet hören,	audiant, sollen hören.
Conj. Praes.	1. em	es	et:	emus	etis	ent.
	2. eam	eam	eat:	eamus	eatis	eant.
	3. am	as	at:	amus	atis	ant.
	4. audiam, hörte, höreß,	audias, höreß,	audiat; höre:	audiamus, hören,	audiat, höret,	audiant, hören.

Imper-

	Ich.	Du.	Er.	Wir.	Ihr.	Sie.
<i>Imperf.</i>	1. arem 2. erem 3. erem 4. audirem, hörte,	ares eres eres audires, hörteſt,	aret: eret: eret: audiret: hörte:	aremus eremus eremus audiremus, hörten,	aretis eretis eretis audiretis, hörtet,	arent. erent. erent. audirent. hörten.
<i>Præterit.</i>	1. averim 2. uerim 3. erim 4. audiverim, gehörtet habe,	averis ueris eris audiveris, g. habeſt,	averit: uerit: erit: audiverit: g. habe:	averimus uerimus erimus audiverimus, gehörtet haben,	averitis ueritis eritis audiveritis, g. habet,	averint. uerint. erint. audiverint. gehörtet haben.
<i>Plusquam.</i>	1. aviſſem 2. uiſſem 3. iſſem 4. audiuiſſem, gehörtet hätte,	aviſſes uiſſes iſſes audiuiſſes, g. hätteſt,	aviſſet: uiſſet: iſſet: audiuiſſet: g. hätte:	aviſſemus uiſſemus iſſemus audiuiſſemus, gehörtet hätten,	aviſſetis uiſſetis iſſetis audiuiſſetis, g. hätten,	aviſſent. uiſſent. iſſent. audiuiſſent. gehörtet hätten.
<i>Futurum.</i>	1. avero 2. uero 3. ero 4. audivero, hören werde,	averis ueris eris audiveris, h. werdeſt,	averit: uerit: erit: audiverit: h. werde:	averimus uerimus erimus audiverimus, hören werden,	averitis ueritis eritis audiveritis, h. werdet,	averint. uerint. erint. audiverint. hören werden.
<i>Inf. Pref.</i>	1. are. <i>Prat.</i> 1. aviſſe. <i>Fut.</i> 1. aturum, aturam, aturum eſſe.	2. ere. 2. uiſſe. 2. iturum, ituram, iturum eſſe.	3. ere. 3. iſſe. 3. iturum, ituram, iturum eſſe.	4. audire. 4. audiuiſſe. 4. audisurum, ituram, iturum eſſe.	<i>Pluralis</i> 1. aturos, aturas, atura eſſe. 2. ituros, ituras, itura eſſe. 3. ituros, ituras, itura eſſe. 4. audisuros, ituras, itura eſſe.	hören. gehörtet haben. hören werden. hören werden.
<i>Supin.</i>	1. atum, atu. 2. itum, itu. 3. itum, itu. 4. auditum, auditum zu hören.	<i>Partic. Pref.</i> 1. ans, gen. antis. 2. ens, - entis. 3. ens, - entis. 4. audiens, gen. audientis. ein Hörender.	<i>Partic. Fut.</i> 1. sturus, atura, aturum. 2. iturus, itura, iturum. 3. iturus, itura, iturum. 4. audisurus, itura, iturum. der, die, das hören wird.			
<i>Gerundia.</i>	1. andi, ando, andum. 2. endi, endo, endum. 3. endi, endo, endum. 4. audiendi, audiendo, audiendum. zu, vom, im, zum hören.					

13. Tafel der vier Conjugationum Verbi Passivi.

	Ich.	Du.	Er.	Wir.	Ihr.	Sie.
<i>Indic. Pres.</i>	1. or	aris oder are	atur :	amur	amini	antur.
	2. eor	eris oder ere	etur :	emur	emini	entur.
	3. or	eris oder ere	itur :	imur	imini	untur.
	4. audior, audiris oder audire, auditur :			audimur,	audimini,	audiuntur.
	werde gehörtet, wirst g. wirst gehörtet: werden gehörtet, werdet geh. werden gehörtet.					

<i>Imperf.</i>	1. abar	abaris oder abare	abatur :	abamur	abamini	abantur.
	2. ebar	ebaris oder ebare	ebatur :	ebamur	ebamini	ebantur.
	3. ebar	ebaris oder ebare	ebatur :	ebamur	ebamini	ebantur.
	4. audiebar, audiebaris	audiebasur :	audiebamur,	audiebamini,	audiebantur.	
	oder audiebare.					
	wurde gehörtet, wurdest g. wurde gehörtet: wurden gehörtet, wurdet g. wurden gehörtet.					

<i>Prat.</i>	1. atus	atus	atus	ati	ati	ati
	ata	ata	ata	atae	atae	atae
	atum	atum	atum	ata	ata	ata
2. itus	itus	itus	itus	iti	iti	iti
ita	sum ita	ita	ita	est ite	sumus ite	estis ite
itum	oder itum	es oder itum	oder ita	oder ita	oder ita	fuerunt
3. itus	fui, itus	fuiſti, itus	fuit: ita	fuiſimus, iti	fuiſtis, iti	oder ita
ita	ita	ita	ita	ite	ite	ite
itum	itum	itum	ita	ita	ita	ita
4. audiens	auditus	auditus	auditi	auditi	auditi	auditi
ita	ita	ita	ita	ita	ita	ita
itum	itum	itum	ita	ita	ita	ita

Sin gehörtet wordē, biſt g. wordē, iſt g. worden. ſind gehörtet wordē, ſepd g. wordē, ſind g. wordē.

Plusquamp. iſt wie das Präteritum, nur die Perſonen werden alſo unterſchieden: die 1. *eram* oder *fueram*, die 2. *eras* oder *fueras*, die 3. *erat* oder *fuerat*. *Plur.* die 1. *eramus* oder *fueramus*, die 2. *eratis* oder *fueratis*, die 3. *erant* oder *fuerant*. Der Vers ſtand iſt alſo:

Ich war gehörtet worden. du waereſt gehörtet worden. er war gehörtet worden. wir waren gehörtet worden. ihr waeret gehörtet worden. ſie waren gehörtet worden.

<i>Futur.</i>	1. abor	aberis oder abere	abitur :	abimur	abimini	abuntur.
	2. ebor	eberis oder ebere	ebitur :	ebimur	ebimini	ebuntur.
	3. ar	eris oder ere	etur :	emur	emini	entur.
	4. audiar, audieris oder audiere, audietur :			audiemur,	audiemini,	audientur.
	werde gehörtet werden, wiſt g. werden, wird g. werden: werden g.w. werdet g.w. werden g.w.					

Impe-

	Ich.	Du.	Er.	Wir.	Ihr.	Sie.
Imperat. Pres.	1. are oder ator	2. ere oder etor	3. ere oder itor	4. audire oder auditor, audiatur:	amini oder aminor emini oder eminor imini oder iminor	entur. cantur. antur.
	werde gehöret, we: de g.	werde gehöret, we: de g.	werde gehöret, we: de g.	werde gehöret, we: de g.	werde gehöret, we: de g.	werde gehöret, we: de g.
Futur.	1. ator, aberis od. abere	2. etor, eberis od. ebere	3. itor, eris od. ere, itor od. etur:	4. auditor, audieris od. audiere, od. audietur:	aminor od. abimini, antor od. abuntur: eminor od. ebimini, entor od. ebuntur.	entur. cantur. antur.
	sollet g. höret werden, soll g. werden:	sollet g. höret werden, soll g. werden:	sollet g. höret werden, soll g. werden:	sollet g. höret werden, soll g. werden:	sollet g. werden, sollen g. werden.	sollet g. werden, sollen g. werden.
Conj. Pres.	1. er	2. ear	3. ar	4. audiar, audiaris od. audiare, audiatur:	emur eamur amur audiamur, audiamini, audiantur.	emini eamini amini audiamini, audiantur.
	eris oder ere	earis oder eare	aris oder are	audieris od. audiere, od. audietur:	emur eamur amur audiamur, audiamini, audiantur.	emini eamini amini audiamini, audiantur.
Imperf.	1. arer	2. erer	3. erer	4. audirer, audireris od. audirere, audiretur:	areris oder arere ereris oder erere ereris oder erere audiretur, audiremini, audirentur.	aretur: eretur: eretur: audiretur, audiremini, audirentur.
	gehöret werde. gehöret werdest, g. werde:	gehöret werde. gehöret werdest, g. werde:	gehöret werde. gehöret werdest, g. werde:	gehöret werde. gehöret werdest, g. werde:	gehöret werde. gehöret werdest, g. werde:	gehöret werde. gehöret werdest, g. werde:

Præteritum ist wie im Indicativo, an statt sum oder fui &c. macht man sim, oder fuerim &c. und giebt im Deutschen diesen Verstand: daß ich / du, er gehöret worden sey: daß wir / ihr / sie gehöret worden seyn.

Plusquamperf. ist gleich dem Præterito, und wird nur essem oder fuisset &c. dazu gesetzt: und ist so zu verstehen: daß ich / du / er gehöret worden wäre: daß wir / ihr / sie gehöret worden wären.

Futurum ist dem Præterito gleich, und die Abwandlung geschieht mit ero oder fuero: und muß so erklärt werden: daß ich / du / er werde gehöret werden: daß wir / ihr / sie werden gehöret werden.

Infinitivi	1. ari.	Præt.	1. atum, am, um		Futur.	1. atum iri od. andum, am, um.
Pres.	2. eri.		2. itum, am, um	esse oder		2. itum iri od. endum, am, um.
	3. i.		3. itum, am, um	fuisset.		3. itum iri od. endum, am, um.
	4. audiri.		4. auditum, am, um			4. auditum iri od. audiendum, am, um.
	gehöret werden.		gehöret werden seyn.			werden gehöret werden.

Part.	1. atus, a, um.	Particip.	1. andus, a, um.
Præt.	2. itus, a, um.	Futuri.	2. endus, a, um.
	3. itus, a, um.		3. endus, a, um.
	4. auditus, a, um.		4. audiendus, a, um.
	ein Gehörter.		der, die, das wird gehöret werden.

14. Die Nomina propria, oder Sundamen auf *ius* lassen in dem Vocativo Sing. Num. die Sylbe *us* hinweg. z. B. *Antonius*, o *Antoni*; *Publius*, o *Publi*, u. d. m. (*Pius* behält das *e*, so andern gemein ist, o *Pie*.)

15. Der Genitivus plural. Num. wird manchmal zusammengezogen in *um*. z. B. *duum millium, septuaginta virum*, für: *duorum millium*, 2000, *septuaginta virorum*, der 70. Männer.

16. Bey den griechischen Wörtern der ersten Declination auf *as* gehet der Accusativus auf *an*, wie *Aeneas*, *Aenean*, auß. Dat der Nominativus *as*, macht der Accusativus *en*, der Vocativus *e*, wie *Anchises*, *Anchisen*, o *Anchise*. In der zweyten Declination auf *e* geht der Genitivus auf *es*, der Dativus auf *e*, der Accusativus auf *en*, der Vocativus auf *e*, der Ablativus auf *e* auß, wie *Musice*, *Musices*, *Musice*, *Musicen*, *Musice*, a *Musice*. In der dritten Declination gehet der Genitivus auf *os*, der Accusativus auf *a*, der Genitivus plur. auf *on* auß. *epigramma*, ein Sinngedicht; *epigrammatus*, des Sinngedichts: *aer*, der Luft; *aera*, den Luft: *lampas*, die Fackel; *lampadon*, der Fackeln. In der vierten auf *o* geht der Genitivus Sing. auf *us*, und die übrigen Endungen gehen auf *o* auß, wie *Dido*, *us*, o.

17. Die Comparativa nehmen einen Ablativum, die Superlativa einen Genitivum zu sich. z. B. *Major Goliatho*, *maximus omnium*, größter dann *Goliath*, der größte aus allen.

18. Der Comparativus der Nebenwörter (Adverbiorum) endet sich mit *ius*, und *entius* bey einigen; der Superlativus aber mit *issime*, *errime*, *illime*, *entissime*. z. B. *crudelius*, *crudelissime*; *miserius*, *miserime*; *facilius*, *facillime*; *magnificentius*, *magnificentissime*: von *crudeliter*, grausam; *miserere*, armselig; *facile*, leicht; *magnifice*, herrlich.

19. *avisti*, *avistis*, *averunt*, *averam* samt dem ganzen Plusquamperfecto wird bisweilen zusammengezogen in *astis*, *astis*, *arunt*, *aram* u. s. f. So wird auch *averim*, *avissim* mit seinen Zeiten (temporibus) in *arim*, *assim* &c. verändert; wie auch *ivi* mit allen daraus entspringenden in *ii*, ja wohl auch in *i*. z. B. *ivissim*, *iissim*, *issim*, ich wäre gegangen.

20. Ein *Verbum Deponens* ist, welches nur allein auf *or* ausgehet, und des Activi Bedeutung hat. z. B. *sequor*, ich folge nach. Ein *Verbum commune* ist, welches nur allein auf *or* ausgehet, und des Activi und Passivi Bedeutung hat. z. B. *tutor*, ich beschütze; und ich werde beschützt.

21. Der Infinitivus muß oft durch das Bindewort daß aufgelöst werden. z. B. *Gaudeo, te adventisse*: Ich erfreue mich, daß du angekommen bist.

22. Das Participium *du*, *da*, *dum*, mit dem beigefügten Hülfs Worte *Sum* kann durch *muß* aufgelöst werden. *z. B. Tempore tibi ut. dum est*, du mußt die Zeit brauchen. Bisweilen muß man sich auch des Wo. *kleins* man sammt dem *muß* bedienen. *z. B. Liber legendus est*, man muß das Buch lesen.

23. Das Passivum kann auch durch *das* man erklärt werden. *z. B. Docetur lingua*, man lehrt die Sprache.

24. Participia sind dreyerley, præsentis, præteriti, futuri. Das Participium præsentis wird füglich durch die Wörtlein *als*, *da*, *wie*, *welcher*, und *ic.* aufgelöst. *z. B. Nil cogitantem invasit latro*, da ers nicht besorgte, hat ihn ein Mörder überfallen. Eben diese Wörtlein, wie auch nachdem u. d. m. kann man in Participiis præteriti brauchen. *z. B. Praesus fœdera, jussa indicat*, nachdem er vorher die Bündnisse gemeldet, sagt er die Befehle an. Bey den Participiis futuri activi kann man sich neben den vorigen auch des Wörtleins *wenn* gebrauchen. *z. B. Ambulatorius noctu, gladium tecum accipe*, wenn du des Nachts spazieren gehen wirst, nimm den Degen mit dir. In den Participiis futuri passivi wird aus erwähnten Wörtelein *das* *welcher* sammt hinzugesetztem *soll*, oder *muß*, selbe aufzulösen, am meisten dienen können. *z. B. Fur bodie suspendendus aufugit*, der Dieb, welchen man heut hatte hängen sollen, ist entwichen.

25. Man trifft oft einen Ablativum mit seinem Participio bey einem andern Zeitworte an; dieser wird auf gleiche Art durch oben gemeldete Wörtlein, absonderlich durch *nachdem*, *wenn*, *als* *ic.* aufgelöst. *z. B. Mortuo patre, nomen militia dedi*, nachdem mein Vater gestorben, habe ich mich unterhalten lassen. Es giebt auch solche Ablativos ohne die Participia, bey welchen man die Hauptwörter zu Zeitwörtern machen kann mit einem anständigen vorausgesetzten Wörtlein, welches unter den oben angeführten zu finden ist: oder man kann sich der Wortwörter gebrauchen, so nach Beschaffenheit der Sachen tauglich sind, wie *mit*, *nach*, *von*, *an*, u. d. g. *z. B. Me judice, meo judicio*, wie mich bedünket: oder nach meinem Bedünken.

26. Die Wörtlein *que*, *ve*, *ne*, werden andern Wörtern am Ende angehetzt. *z. B. Nonne mihi tibi que literas his terve miserat?* Hatte er nicht mir und dir zwey, oder dreymal Briefe geschicket?

27. Die Lateiner pflegen die Wörter auf das freyeste zu versehen, absonderlich in der gebundenen Rede. *Humano capiti cervicem pictor equinam jungere si velit*, wenn durch des Malers Hand auf eines Pferdes Hals ein Menschenkopf erscheint.

Von dem Gebrauche des Wörterbuchs, und meiner Nachlese.

28. Die Namen der Schriftsteller in des Adami Kirschii Wörterbuche, welches ich vor andern auswähle, hier zu erklären, würde meinem Vorhaben mehr hinderlich, als nützlich seyn. Andre Wörtlein, so Kirschius auch gestümelt anführet, werden also ausgeschrieben:

Ablat. Ablativus, die sechste Endung.

Accusat. Accusativus, die vierte Endung.

Adj. Adjectivum, ein Beywort.

Adv. interrog. Adverbium interrogationis, Fragwort.

Adv. qualis. Adverbium qualitatis, ein Nebenwort der Beschaffenheit.

Adv. quant. Adverbium quantitatis, ein Nebenwort der Größe.

Adv. temp. Adverbium temporis, ein Nebenwort der Zeit.

Antiq Antiquatum, veraltet.

e. generis communis, des männlichen und weiblichen Geschlechts.

Compar. Comparativus, die zweyte Vergleichungsstaffel.

Conj. Conjunctio, ein Bindewort.

Conj. copulat. Conjunctio copulativa, ein knüpfendes Bindewort.

Dat. Dativus, die dritte Endung.

Depon. Deponens. Siehe § 20.

Desiderativ. Desiderativum, ein Zeitwort, so eine Begierde bedeutet.

Dimin. Diminutivum, ein verkleinertes Hauptwort.

f. generis feminini, des weiblichen Geschlechts.

Frequent. Frequentativum, ein Zeitwort, so eine Wiederholung bedeutet.

Genit. Genitivus, die zweyte Endung.

h. t. hoc tempore, zu dieser Zeit.

i. e. id est, das ist.

Imperfect. conjunct. Imperfectum conjunctivi, die jüngst vergangene Zeit der verbindenden Art.

Imperson. Impersonale, ein Zeitwort ohne erste und andere Person.

Incoat. Incoativum, ein Zeitwort, so einen Anfang bedeutet.

Ind. Indicativus, die angeigende Art.

Indecl. Indeclinabile, ein unabänderliches Wort.

Interj. Interjectio, ein Zwischenwort.

h. item, ingleichen.

m. generis masculini, des männlichen Geschlechts.

Masc. gen. masculini generis, männliches Geschlechts.

Metaph. Metaphorice, verblümter Weise.

Meton

Meton. Metonymice, durch eine Namensänderung.

n. generis neutrius, des ungewissen Geschlechts.

Nom. Nominativus, die Nennendung.

Nom. Num. Nomen numerale, ein Zahlwort.

Nom. patronym. Nomen patronymicum. Sieh im Wörterbuche *Patronymicus*.

Nom. propr. Nomen proprium, ein eigener Name.

Num. plur. Numerus pluralis, die vielfache Zahl.

o. generis omnis, jedes Geschlechts.

Obsolet. Obsoletum, nicht mehr gebräuchlich.

Partic. Participium, ein Mittelwort.

Pass. Passivum, die leidende Gattung.

Plur. Numerus pluralis, die vielfache Zahl.

Præpos. Præpositio, ein Vortwort.

Pron. Demonstr. Pronomen Demonstrativum, ein anzeigendes Fürwort.

Pron. relat. Pronomen relativum, ein beziehendes Fürwort.

Prov. Proverbium, ein Sprichwort.

q. d. quod dicit, welches heißt.

s. seu, oder.

sc. scilicet, nämlich.

Sing. Numerus Singularis, die einfache Zahl.

Subst. Substantivum, ein Hauptwort.

Superl. Superlativus, die dritte Vergleichungsstufe.

Termin. Terminatio, eine Endung.

Vid. Vide, sieh.

Vocab. Vocabulum, ein Wort.

Vocat. Vocativus, die Rufendung.

Usat. Usitatus, a, um, gebräuchlich.

29. Die Zeichen - und ~, so Kirschius den zweifelhaften Sylben oben aufgesetzt, zeigen die Länge und Kürze derselben an. Zur rechten Aussprache sind die Zeichen genug, die auf der vorletzten Sylbe erscheinen. So spricht man *Syc om ōrus* recht aus, wenn man nur dem vorletzten Zeichen inselbst das andere o lang gebrauchet.

30. Die Accentus, so den Griechen ein gebührendes Erheben oder Vertiefen der Stimme anzeigen, und in lateinischen Büchern auch reihenweis angetroffen werden, sind den Anfängern bequem: denn der Circumflexus (˘) auf der letzten Sylbe der Nennwörter bedeutet den Ablativum, oder auch den Genetiv.

Genitivum Sing. wie *Aurē*, von der Luft; *Sensūs*, des Sinnes; der **Acutus** (´) und **Circumflexus** aber auf einer andern Sylbe die Länge der selben. Der **Gravis** (˘) auf der letzten ist allezeit ein gewisses Kennzeichen eines unänderlichen Wortes: *malē*, übel; *taciū*, in geheim.

31. Verzeichniß der Sylben, so den Zeitwörtern vorgesetzt werden.

A - verto, ich wende ab.	De - cerno, ich beschließe, streite.
Ab - duco, ich führe weg.	Di - duco, ich ziehe von einander.
Abf - cedo, ich gehe weg.	Dis - fero, ich schiebe auf, bin unterschieden.
Abfcon - do, ich verberge.	Dis - cedo, ich weiche davon.
Ac - curro, ich laufe hinzu.	E - mano, ich stieße heraus.
Accon - gero, ich häufe zusammen.	Ef - fluo, ich fließe aus.
Ad - mitto, ich lasse zu.	Ex - curro, ich laufe aus.
Ad - fero, ich bringe.	Il - ludo, ich verhöhne.
Ag - nosco, ich erkenne.	Im - pono, ich lege auf, betrieße.
Al - loquor, ich rede an.	In - clamo, ich schreie an.
Amb - uro, ich versenke.	Inter - venio, ich komme dazwischen.
Ambad - edo, ich benage.	Ir - repo, ich schleiche hinein.
An -necto, ich knüpfe an.	No - queo, ich kann nicht.
Ante - pono, ich setze vor.	O - mitto, ich lasse aus.
Anti - sto, ich stehe vor.	Ob - ruo, ich überhäufe.
Ap - pingo, ich male dazu.	Obf - olesco, ich verheie.
Ar - rideo, ich lache an.	Oc - cæco, ich verblende.
As - sisto, ich stehe bey.	Of - fero, ich biethe dar.
At - tero, ich zerreiße.	Og - gannio, ich widerspreche.
Au - fero, ich nehme hinweg.	Op - pono, ich setze entgegen.
Circu - meo, ich gehe herum.	Os - tendo, ich zeige.
Circum - do, ich umgebe.	Per - fodio, ich durchgrabe.
Co - arguo, ich überweise, schelte.	Pessum - do, ich trete mit Füßen.
Cog - nomino, ich gebe einen Namen.	Pessum - do, ich trete mit Füßen.
Col - loquor, ich spreche mit.	Præ - munio, ich besetze.
Com - memoro, ich erwebe.	Pro - curo, ich verwalte.
Comb - uro, ich verbrenne.	Prod - eo, ich gehe hervor.
Con - jungo, ich füge zusammen.	Re - tundo, ich mache stumpf.
Cor - roboro, ich stärke.	

Recog - nosco, ich erkenne, durchs sche.	Super - fundo, ich gräbe darüber:
Red - integro, ich mache wieder ganz.	Superim - pono, ich lege darauf.
Sat - ago, ich bestrebe mich.	Superin - cresco, ich wachse darüber.
Satis - facio, ich thue genug.	Supra - scando, ich übersteige.
Se - cerno, ich sondere ab.	Sur - ripio, ich entwende.
Su - spiro, ich seufze.	Sus - tento, ich unterhalte.
Sub - rideo, ich lächle.	Tra - duco, ich führe hinüber, lasse durch.
Suc - censeo, ich bin zornig.	Tran - scribo, ich schreibe ab, zu.
Suf - fulcio, ich unterstütze.	Trans - formo, ich verwandle.
Sug - gero, ich reiche dar, ich sage ein.	Transab - eo, ich gehe hinüber.
Sum - moveo, ich räume weg.	Transad - ijo, ich durchbohre.
Sup - pœnitet, es reuet mich ein wenig.	Ven - do, ich verkaufe.
	Venum - do, ich verkaufe.
	Venun - do, ich verkaufe.

32. In manchen Büchern werden die Vordörter der zusammengesetzten Zeitwörter unverändert und rein ausgedrückt: dieser Vordörter letzter Buchstab muß in den Buchstaben verändert werden, welcher nächstens folgt, so wird aus *Adcurro*, *colligo* &c. *Accurro*, *colligo*, u. d. m. gebildet; oder er wird gar ausgelassen, wie aus *Adspargo*, *Aspargo*: und auf diese Weise findet man sie im Wörterbuche.

33. Wenn auf dem Buchstaben *x* ein *s*, auf *m* ein *p*, auf *l* ein *c* folgt, wird das *s*, das *p*, das *c* bald geschrieben, bald ausgelassen. z. B. *Exstimulo* oder *Exstimulo*; *Exurgo* oder *Exsurgo*; *Emptus* oder *Emtus*; *Demptus* oder *Demtus*; *Sumptus* oder *Suntus*; *Multa* oder *Mulcta*. Wenn du also eines nicht gefunden, suche das andre.

34. Der Buchstab *i* wird in den Abänderungen und Abwandlungen oft hinzugesetzt, oft hinweggenommen, ohne daß der Verstand des Wortes Schaden leide. z. B. *Animalium*, von *Animal*; *brevium*, von *brevis*; *capo*, von *capiō*: denn der Verstand dieser Wörter wird doch im Wörterbuche gefunden; hast du hernach die Endung in meinen Tafeln aufgeschucht, so kannst du sicher von dem ganzen Verstande urtheilen, ohne daß eine Verheerung von jenem zugesetzten oder weggenommenen Buchstaben zu geben vorzögen sey.

35. Die Wörtlein *cunq̃ue*, *libet*, *vis*, *que*, *nam*, *quoniam*, *quis*, *dum*, werden den Kennwörtern zu Ende angeheftet; z. B. *qui*, *quis*, *uter*. *Quidam*, jemand: *quisque*, ein jeder: *uterlibet*, einer aus zweien. Den Vordörtern
S 2

werden die Wörtlein *te, ce, cine, met*, angehenket. *z. B. Egomet, tute, bisce, boccine?* ich selbst, du selbst, diesen, dieß? Es werden dem Fürwörter *quis* auch die Sylben *si, ne, ec, ali*, vorgehestet. Einige werden durch Vorheften und Anheften zusammengesetzt, wie *unusquisque*, und *ecquisnam*. Allen alle diese verändern die wahre Abänderung ihrer Wörter nicht, ausser daß einige *qua* für *quæ* gebrauchen. Suche sie derothalben besonders in dem Wörterbuche, oder in meiner Nachlese, nachdem du diese zugesetzte Wörtlein oder Sylben davon abgeschälet. *z. B.* Laß im Worte *alicujuspian* das *ali* und *pian* beyseits, und suche in der Nachlese *cujus* auf, da findest du: wessen, von *quis*, und mithin auch den Genitivum von *alicujuspian*, irgend eines.

36. In Versen werden oft mehr Sylben in weniger zusammengezogen, wie *Periculum*, für *Periculum*; *Seckum*, für *Seculum*; *DI*, für *Dii*.

37. Es fallen zum öftern unpersönliche Zeitwörter vor; diese muß man nicht in der ersten Person, sondern in der dritten auffuchen. *z. B.* Liestest du *libeat*, suche im Wörterbuch *libet*, nicht *libeo*; also auch *licet*, *piget*, *tædet*, nicht *liceo*, *pigeo*, *tædeo*.

38. Die unrichtigen Zeitwörter, so nur in den zusammengesetzten gebräuchlich sind, setze ich, als wären es einfache. *z. B. didi, ditum*, damit ich nicht *abdididi, condididi, dedididi, edididi, indididi, recondididi, reddididi, subdididi*, u. d. m. setzen, und also die Sammlung ohne Noth zum Nachtheile des Lesers vermehren müsse.

39. Die Unrichtigkeit, welche in der völlig vergangenen Zeit der anzeigenden Art (*Præterito Indicativi*) vorgehet, bleibt auch in der längstvergangenen Zeit der anzeigenden Art, in der völlig und längstvergangenen der verbindenden und unbestimmten Art, wie auch in der künftigen Zeit der verbindenden Art. (d. i. in *Plusquamperfecto Indicativi; Præterito, & Plusquamperfecto Conjunctivi & Infinitivi; Futuro Conjunctivi.*) *Mooeo*, bewegen: *moxi*, ich habe bewegt: *moveram*, ich hatte bewegt: *moverim, movissem*, bewegt habe, bewegt hätte: *movisse*, bewegt haben: *movero*, ich werde bewegt haben. Die Unrichtigkeit des Supini befindet sich auch in dem Antwort der vergangenen Zeit (*Participio præteriti.*) *motum: motus*, bewegt.

40. Die Endung *tis, ti &c.* kömmt häufig von dem *s* der Wurzel her, und bedeutet den Genitivum, Dativum, u. s. f. desselben Nennworts. *z. B. Martis* von *Mars*; *partis* von *pars*; *pontis* von *pons*; *montis* von *mons*; *mortis* von *mors*.

41. Damit ich meine Sammlung einer großen Bürde der Wörter entlade, lasse ich diejenigen weg, deren vier, oder noch mehr erste Buchstaben beständig eben dieselbigen bleiben. Ich lasse dann *abolevi* weg, weil der Leser nicht fehlen kann, da *abole* allzeit bleibet, und dieß im Wörterbuche leichtlich unter die Augen fällt, wo noch dazu die völlig vergangene Zeit und das Supinum mit der Bedeutung angetroffen wird.

42. Damit man das ursprüngliche Nennwort leichter finde, wenn die Endung:n einen Buchstaben verändern, legt Kirschius in einem Einschiel ( ) das Stammwort dar. z. B. du liest *aucupem*, *ferocem*, *calicem*, so hat er in dem Worte *Aucupatio* zu Ende (*Auceps*); in dem Wort *Ferocia* zu Ende (*Ferox*); in dem Wort *caliculus* zu Ende (*Calix*). Wie dann das *c* der zweyten Endung, und folglich auch der übrigen, aus einem *x* des Stammwortes entstehet, wie *trucis* von *trux*; *ducis* von *dux*; *lucis* von *lux*; *arcis* von *arx*; u. d. m. dessen will ich hier den Leser erinnert haben, damit ich nicht dadurch die Sammlung noch mehr vergrößere. Nun, geneigter Leser, laß für jetzt die Nachlese fahren, und mache dich unverzüglich an die Uebung selbst.

“ Nachlese der Wörter/ welche in den Wörterbüchern nicht gefunden werden.

A.

A. Aulus.

Ablatum, *supinum* von *aufero*, hinwegnehmen, empfangen.

Abstuli, *præteritum* von eben dem.

Acre, g. n. *acris*, g. f. von *acer*, scharf.

Actum, *sup.* von *ago*, und den Zusammengesetzten auf *igo*.

Adæ, Adams, dem Adam.

Adeptus, *sup.* von *adipiscor*, erlangen.

Adipis, gen. von *adeps*, Fett.

Adultum, *sup.* von *adoleo*, verbrennen, wachsen.

Aeris, gen. von *as*, *Aer*; und *aer*, Luft.

Agri, von *ager*, Acker.

Al, sprich, von *ajo*.

Ain? wie sagst du? sagst du das?

Alicitis, gen. von *ales*, ein Vogel; schnell.

Allatum, gebracht. von *affero*.

Alsi, ich habe Frost gelitten. von *algeo*.

Alui, ich habe ernähret. von *alo*.

Ambabus, beyden. von *ambo*.

Ambæ, beyde. von *ambo*.

Ambarum, beyder. von *ambo*.

Ambæ, beyde. von *ambo*.

Ambobus, beyden. von ambo.
Amborum, beyder. von ambo.
Ambos, beyde. von ambo.
Amictum, bekleidet. *supin.* von am-
 cio, wie auch *accus.* von amictus,
 ein Kleid.
Amicui, ich habe bekleidet. von ami-
 cio.
Amici, bey einigen *prateritum* von
 amicio, bekleiden.
Amixi, bey einigen *prat.* von amicio.
Ancipitis, von anceps, zweifelhaf-
 tig, zweyschneidig.
Animabus, von anima *dat.* und *ablat.*
plur. insgemein gebräuchlich (ohne
 Beugnis der Alten.)
Anxi, ich habe gedrängiget. von ango.
Apertum, *supin.* von aperio, eröff-
Aperui, *prat.*] men.
Arsi, *prat.* arsum, *supin.* von ardeo,
 brennen, brinnen.
Assis, *gen.* von as.
Attuli, *prat.* von affero, bringen.
Auctum, vermehret. von augeo.
Austum, *sup.* von audeo, wagen.
Anxi, ich habe vermehret. von augeo.

B.

Bessis, *gen.* von bes.
Bipedis, von bipes, zweysüßig.
Bobus, *dat.* und *abl. plur.* } von bos,
Bovis, *gen.* } Ochse oder
Boum, *gen. plur.* } Kuh.
Bubus, *dat.* und *abl. plur.* }

C.

C die Zahl 100.
Casum, *sup.* von cado, schlagen.

Cal. Calendæ.
Cantum, *sup.* von cano.
Capitis, *gen.* von caput.
Captum, *sup.* von capio, fangen.
Carnis, *gen.* von caro, Fleisch.
Carpsi, *prater.*] von carpo.
Carptum, *sup.*]
Casum, gefallen. von cado, und den
 Zusammengesetzten auf cido, wie
 auch *accus.* den Fall.
Cavi, ich habe mich gehütet. von ca-
 veo. wie auch von cavus, hol.
Cautum, gehütet, von caveo; wie
 auch von cautus, behutsam.
Cecidi, ich bin gefallen, von cado.
Cecidi, *prat.* von cado, schlagen.
Cecini, *prat.* von cano, singen, auf-
 spielen.
Cellui, *prat.* der Zusammengesetzten
 auf cello.
Cendi, *prat.* der Zusammengesetzten
 auf cendo.
Censum, *sup.* von censeo, und den
 Zusammengesetzten auf cendo.
Centum, *sup.* der Zusammengesetzten
 auf cino, wie auch hundert.
Cepi, *prat.* von capio, und den Zu-
 sammengesetzten auf cipio.
Ceptum, *sup.* von den Zusammenge-
 setzten auf cipio.
Cessi, *prat.* cessum, *sup.* von cedo,
 weichen.
Cinctum, *sup.* von cingo, umgeben.
Cinui, *prat.* von den Zusammenge-
 setzten auf cino.
Cinxi, *prat.* von cingo, umgeben.
Cisum, *sup.* von den Zusammenge-
 setzten auf cido.

Clausi,

- Clausi, *prat.* clausum, *sup.* von claudo, schließen.
 Clusi, *prat.* clusum, *sup.* von den Zusammengesetzten auf cludo.
 CM 900.
 Coactum, gezwungen, von cogo.
 Coctum, gekocht, von coquo.
 Coegi, ich habe gezwungen, von cogo.
 Caepum, angefangen, von caepi.
 Colui, *prat.* von colo.
 Comestum, geessen, von comedo.
 Commentus, *sup.* von comminiscor, ersinnen.
 Compedis, *gen.* von compes, Fessel.
 Compfi, ich habe gezieret, von como.
 Comptum, gezieret, von como.
 Conjugis, *gen.* von conjunx oder conjux, Ehemann, Eheweib.
 Cordis, *gen.* von cor, Herz.
 Cos. Consul, Bürgermeister.
 Coss. Consules, die Bürgermeister, wie auch Consulibus, d. i. da sie Bürgermeister waren.
 Coxi, ich habe gekocht, von coquo.
 Credidi, *prat.* von credo.
 Crepitum, *sup.* von crepo, raus.
 Crepui, *prat.* } schen.
 Cretum, *sup.* der Zusammengesetzten von cerno.
 Crevi, *prat.* von cresco, wachsen, und cerno.
 Cruris, *gen.* von crus, Schienbein.
 Cubitum, *sup.* von cubo, u. den Zusammengesetzten auf cumbo.
 Cubui, *prat.* }
 Cucurri, ich bin gelaufen, von curro.
 Cui, welchem, wem, von qui, quis.
 Cujus, wessen, dessen, von qui, quis.
 Cultum, *sup.* von colo. wie auch accuf. von cultus.
 Cursum, *sup.* von curro, laufen. wie auch: den Lauf.
 Cussi, *prat.* cussum, *sup.* von den Zusammengesetzten auf cutio.
 Cusum, *sup.* von cudo.

D.

- D. Decius.
 D. in den Zahlen, 500. besser Io.
 Datum, gegeben, von do.
 Deabus, *dat.* und *abl. plur.* von Dea, Göttinn.
 Dedi, ich habe gegeben, von do.
 Desieri, abgehen, von defic.
 Deletum, ausgelöschet, von deleo.
 Delevi, ich habe ausgelöschet, von deleo.
 Dempfi, ich habe weggenommen, von demo.
 Dempum, weggenommen, von demo.
 Desidis, *gen.* von deses, trüg.
 Dic, sprich, von dico.
 Dictum, gesagt, von dico.
 Didi, von den Zusammengesetzten auf do, *prat.*
 Didici, ich habe gelernt, von disco.
 Dilatum, aufgeschoben, von differo.
 Dilexi, ich habe geliebet, von diligo.
 Distuli, ich habe aufgeschoben, von differo.
 Ditum, *sup.* der Zusammengesetzten auf do.
 Divisi, ich habe zertheilet, } von divido:
 Divisum, zertheilet, }

Di-

Divitis, *gen.* von dives, reich.
 Dixi, ich habe gesagt, von dico.
 Doctum, gelehret, von doceo.
 Domitum, gedämmt, von domo.
 Domui, ich habe gedämmt, von
 domo. wie auch: dem Hause.
 Duabus, zweien.
 Duæ, *ivo.* } von duo.
 Duarum, *ivoer.* }
 Duas, *ivo.* }
 Duc, führe, von duco.
 Ductum, geführt, von duco.
 Duobus, zweien, zweyen.
 Duorum, zweier, zweyer. } von duo.
 Duos, zweien, zwey. }
 Duxi, ich habe geführt, von duco.

E.

E, *se.* von ihr. von is.
 Eadem, eben dieselbe, von eben der.
 von idem.
 Eæ, *se. Nomin. pl. fem.* von is.
 Eædem, eben die. von idem.
 Eam, *se.* von is.
 Eandem, eben dieselbe. *acc.* von idem.
 Earum, ihrer. von is.
 Earundem, eben derer. von idem.
 Eas, *se. accus. plur.* von is.
 Eisdem, eben dieselben. von idem.
 Egi, *prat.* von ago, und den Zusam-
 mengeführten auf igo.
 Ei, ihm, ihr. von is.
 Eidem, eben dem, eben derselben. von
 idem.
 Eis, ihnen, von ihnen. von is.
 Eisdem, eben denen, von eben denen.
 von idem.
 Ejus, seiner, ihrer. von is.

Ejusdem, eben dessen, eben derselben.
 von idem.
 Elatum, hinaustragen. von effero.
 Elicitum, herausgelockt. } von
 Elicui, ich habe herausgelockt. } elicio.
 Eui, *prat.* der Zusammengesetzten
 auf imo.
 Emptum, *sup.* von emo, kaufen, und
 den Zusammengesetzten auf imo.
 Eo, von ihm. von is. 2. bis dahin,
 desto, darum. 3. ich gehe.
 Eodem, von eben dem. von idem. 2.
 eben dahin.
 Eorum, ihrer. von is.
 Eorundem, eben derer. von idem.
 Eos, *se. accus. plur.* von is.
 Eisdem, eben dieselben. von idem.
 Equabus, *dat.* und *abl. plur.* von
 Equa.
 Equitis, *gen.* von eques, ein Reiter,
 Ritter.
 Es, du bist. von sum. isst, is; von
 edo.
 Esse, *syn.* von sum. essen. von edo.
 Essen, es, et &c. wäre. von sum.
 esse. von edo.
 Est, ist. von sum. isst. von edo.
 Esto, *sey.* von sum. is. von edo.
 Estur, man isst, es wird geessen. von
 edo.
 Esum, geessen. von edo. 2. das Essen.
 Eum, ihn. von is.
 Eundem, eben dem. von idem.
 Eundi, eundo, eundum, zu gehen,
 gehend. von eo.
 Eunt, sie gehen. von eo.
 Euntis, *gen.* von iens, gehend. *Par-*
ticipium von eo.

Exer-

Experrectus, *etwas*. von **exper-**
giscor.

Exstiti, *pret. exstitum*, *sup.* von **exi-**
sto, *entstehen*.

Extiti, *prat. extitum*, *sup.* von **existo**,
entstehen.

Extuli, *ich habe hinausgetragen*. von
effero.

F.

Fabri, *gen.* von **faber**, ein **Schmied**,
Zimmermann.

Fac, *thu.* von **facio**, *thun*.

Facessivi, *prat. facessitum*, *sup.* von
faceſſo, *verurtheilen*.

Factum, *gemacht*, *geschehen*. *sup.* von
facio, *machen*.

Falsum, *betrogen*. von **fallo**. 2. *falsch*.

Farris, *gen.* von **far**, **Getreid**.

Farsi, *ich hab geschoppet*. von **farcio**.

Fartum, *geschoppet*. von **farcio**.

Fassum, *sup.* von **fateor**, *bekennen*.

Favi, *ich bin günstig gewesen*. von
faveo.

Fautum, *sup.* von **faveo**, *gönnen*,
günstig seyn.

Feci, *perfect.* von **facio**, *machen*; und
den **Zusammengesetzten** auf **ficio**.

Fectum, *sup.* der **Zusammengesetzten**
auf **ficio**.

Fefelli, *ich habe betrogen*. von **fallo**.

Fellis, *gen.* von **fel**, **Galle**.

Fer, *trag.* von **fero**.

Ferbui, *prat.* von **ferveo**, und **fer-**
vesco, *hitig seyn*.

Ferre, *tragen*. von **fero**.

Ferrem, *es, et; emus, etis, ent.*
trüge, trügest, u. von fero.

Ferrer, *eris, etur; emur, emini,*
entur, ich würde getragen, du
würdest getragen u. von fero.

Ferri, *getragen werden*.

Ferris, *du wirst getragen*. } von **fero**.

Fers, *tragst*.

Ferſi, *prat.* der **Zusammengesetzten**
auf **fercio**.

Fert, *tragt. ferte, traget ihr!*

Fertis, *ihr traget*. } v. **fero**.

Ferto, *trag*.

Fertum, *sup.* der **Zusammengesetzten**
auf **fercio**.

Fictum, *sup.* von **figo**, *erichten*,
bilden.

Fidi, *prat.* von **findo**, *spalten*.

Fieri, *geschehen, werden, gemacht*
werden. von **fio**.

Fili, o **Sohn**. von **filius**.

Fimus, *wir werden*. von **fio**. 2. *Mist*.

Flaxi, *prat.* von **figo**, *erichten*,
bilden.

Fis, *fit: fitis, du wirst; er wird, es*
geschieht; ihr werdet. von **fio**.

Fissum, *gespalten*. von **findo**.

Fixi, *prat.* **fixum**, *sup.* von **figo**,
stecken.

Fletum, *geweinet*. von **fleo**. 2. *das*
Weinen.

Flevi, *ich habe geweinet*. von **fleo**.

Flexi, *prat.* **flexum**, *sup.* von **flecto**,
biegen.

Floris, *gen.* von **flos**.

Fluxi, *prat.* **fluxum**, *sup.* von **fluo**,
fließen.

Fodi, *prat.* von **fodio**, *graben*.

Fossum, *gegraben*. von **fodio**.

Fotum, *sup.* von **foveo**.

Fovi, *prat.* von **foveo**.

Fractum, gebrochen. *sup.* von frango, und den Zusammengesetzten auf fringo.

Fratris, *gen.* von frater, Bruder.

Fregi, ich habe gebrochen, *prat.* von frango, und den Zusammengesetzten auf fringo.

Fricum, gefragt.

Fricul, ich habe gefragt. } von frico.

Frixi, *prat.* von frigo, braten; auch frigeo und frigesco, frieren.

Frixum, gebraten. von frigo.

Fudi, ich habe gegossen. von fundo.

Fugi, *prat.* fugitum, *sup.* von fugio, fliehen.

Fulsi, *prat.* von fulcio, unterstützen; und fulgeo, glänzen.

Fultum, unterstützt. von fulcio.

Furis, *gen.* von fur, ein Dieb.

Fusum, gegossen. von fundo.

G.

Gavissum, *sup.* von gaudeo, sich erfreuen.

Genitum, *sup.* } von gigno, gebären,

Genui, *prat.* } erzeugen.

Gessi, *prat.* } von gero, tragen, ban-

Gestum, *sup.* } dein.

Glandis, *gen.* von glans.

Gloris, *gen.* von glis.

Gregis, *gen.* von grex, Herde.

Gressum, *sup.* von gradior, gehen, und den Zusammengesetzten auf gradior. 2. den Gang.

Gruis, *gen.* von grus.

H.

Hac, von dieser. von hic, 2. hiedurch 2c.

Hæ, diese. *plur.* von hic.

Hæc, diese. von hic.

Haui, *prat.* haustum, *sup.* von hæreo, hangen.

Hanc, diese. *Accus.* von hic.

Harum, dieser. *Gen. plur.* von hic.

Has, diese. *Accus. plur.* von hic.

Hausi, *prat.* haustum, *sup.* von haurio, schöpfen.

Hepatis, *gen.* von hepar, Leber.

Hi, diese. *plur.* von hic.

His, diesen. *Dat. und Abl. plur.* von hic.

Hoc, dieses. 2. von diesem. 3. desto. von hic.

Horum, dieser. *Gen. plur.* von hic.

Hos, diese. *Accus. plur.* von hic.

Hospitis, *gen.* von hospes, Gast, Wirth.

Huic, diesem, dieser. *Dat.*

Hujus, dieses, dieser. *Gen.* } von hic.

Hunc, diesen. *Accus.* }

I.

I die Zahl 1, eins.

I, *geh.* von eo.

Iactum, *sup.* von jacio, werfen.

Ibam, as, at; amus, atis, ant. gieng, giengst 2c. von eo.

Ibo, is, it; imus, itis, unt. ich werde gehen, du wirst gehen 2c. von eo.

IC 99.

Ictum, *sup.* von ico, schlagen.

Id, es, dieß.

Id. zu Ende der Briefe. Idus, Idibus.

Sieh in Wörterbuche Idus.

Idem, eben der, eben das.

Jeci.

Jeci, *prat.* von jacio, und den Zusammengesetzten auf jicio.

Jecinoris, *gen.* von jecur, Leber.

Jecoris, der Leber. von jecur.

Jectum, *sup.* der Zusammengesetzten auf jicio.

Iens, gehend. *part.* von eo.

Ii, *sic.* *Nom. plur.* von is. 2. Ich bin gegangen. von eo.

Iidem, eben diese. von idem.

Iis, ihnen, von ihnen. von is.

Iisdem, eben denen, von eben denen. von idem.

IIX 8.

IL 49.

Illa, jene, von jener.

Illæ, jene. *Nom. plur. fem.*

Illam, jene.

Illarum, jener. *Gen. pl.*

Illas, jene. *Accus. plur.*

Illatum, *sup.* von infero, eintragen.

Illi, jenem, jener, *Dat. jene, plur.*

Nom. von ille.

Illis, jenen. *Dat. und Abl. pl.*

Illius, jenes, jener. *Gen.*

Illo, jenem. *Ablat.*

Illorum, jener. *Gen. plur.*

Illis, jene. *Accus. plur.*

Illud, jenes.

Illum, jenen.

Imaginis, *gen.* von imago, Bild.

Imus, wir gehen. von eo.

Incoo, cum derivatis. Vide in Kirchio Inchoo &c.

Incutis, *gen.* von incus, Amboss.

Indeptum, *sup.* von indipiscor, erwerben.

Ip̄sa, *sic.* von ihr, selbst. von ipse.

Ip̄sum, es, ihn selbst; von ipse, welches auch in allen übrigen Endungen dem ille ähnlich ist: durch dieses dann kommt man leichtlich auch auf die Bedeutung der Endungen von ipse.

Ire, gehen. von eo.

Irem, es, et; emus, etis, ent; gieng, giengest &c. von eo.

Is, gehst. von eo. 2. er, der.

Ista, diese, von dieser. von iste. die übrigen Endungen sind, wie in dem ille, mithin auch die Bedeutung, nur daß man hier dieses, diesem &c. anstatt jenes, jenem &c. gebrauchen muß.

Istri, *gen.* von Ister, Donaustrom.

It, er geht.] von eo.

Ite, geht!]

Itineris, *gen.* von iter, Weg.

Itis, ihr geht. ito, geh! itote geht!

itum, gegangen. *sup.* von eo.

IV die Zahl 4.

Ivi, ich bin gegangen. von eo.

Junctum, *sup.*

Junxi, *prat.*] von jungo, beysügen.

Juris, *gen.* von jus, Recht, Brähe.

Jurisjurandi, *gen.* von jusjurandum, Eid.

Jussi, *prat.* jussum, *sup.* von jubeo, befehlen.

Jutum, *sup.* von juvo, helfen.

Juvi, ich habe geholfen. von juvo.

IX 9.

K.

Kal. Calendæ.

T 2

L 50.

L.

- L 50.
 L. Lucius.
 Lactis, *gen.* von lac, Milch.
 Læsi, *prat.* læsum, *sup.* von lædo, verlegen.
 Lapsum, *sup.* von labor, fallen. 2. den Fall.
 Lares, *nomin. plur.* laris, *gen. sing.* von lar.
 Latum, *sup.* von fero, tragen. 2. breit.
 Laudis, *gen.* von laus, Lob.
 Lavi, *prat.* } von lavo, waschen.
 Lautum, *sup.* }
 Lectum, gelesen. von lego. 2. *Supin.* der Zusammengesetzten auf licio und ligo. 3. Bett.
 Legi, *prat.* von lego, und den Zusammengesetzten auf lego, und ligo. 2. *Dat.* von lex, Gesetz.
 Legis, *gen.* von lex, Gesetz.
 Lendis, *gen.* von lens, Nisse.
 Leporis, *gen.* von lepus, Has.
 Levi, *prat.* von lino, bestreichen.
 Lexi, *prat.* von den Zusammengesetzten auf licio.
 Libertabus, *Dat.* und *Abi. plur.* von Liberta, Freigelassene.
 Lictum, *sup.* der Zusammengesetzten von linquo, verlassen.
 Linctum, *supin.* von lingo, lecken.
 Linui, *prat.* von lino, bestreichen.
 Linxi, *prat.* von lingo, lecken.
 Liqui, *prat.* von linquo, verlassen.
 Lisi, *prat.* lisum, *sup.* von den Zusammengesetzten auf lido.
 Litum, *sup.* von lino, bestreichen.

- Locutum, *sup.* } von loquor, reden.
 Loquutum, *sup.* }
 Lotum, *sup.* von lavo, waschen.
 Lusi, *prat.* } von ludo, spielen.
 Lutum, *sup.* }
 auf luo. 2. Rorth.
 Luxi, *prat.* von lugeo, trauern; und luceo, leuchten.

M.

- M. Marcus.
 M (oder vielmehr cl.) 1000.
 Malim, is, it; imus, itis, int, lieber wolle, lieber wollest u. von malo.
 Mallem, es, et; emus, etis, ent, lieber wollte, lieber wollest u. von malo.
 Malui, ich habe lieber gewollt. von malo.
 Malumus, wir wollen lieber. von malo.
 Mansit, *prat.* mansum, *sup.* von mando, führen. 2. von maneo, bleiben.
 Maris, *gen.* von mas, Mannsbild; und mare, Meer.
 Matris, *gen.* von mater, Mutter.
 Matrisfamilias, *gen.* von materfamilias, Hausmutter.
 Mavis, du willst lieber. }
 Mavult, er will lieber. } von malo.
 Mavultis, ihr wollet lieber. }
 Mei, meiner. *gen.* von ego, ich. 2. meine, von meus, mein.
 Mellis, *gen.* von mel, Honig.
 Memento, sey eingedenk, von meministi.
 Mensus, *supin.* von metior, messen.
 Mercis, *gen.* von merx, Kaufmannsware.

Merfi,

- Merſi, *prat.* merſum, *ſup.* von mer-
go, einſenken.
Meſſui, *prat.* meſſum, *ſup.* von me-
to, druten.
Miſtum, *ſup.* von mejo, oder mingo.
Micui, *prat.* von mico, ſcheinen.
Mihi, mir. von ego, ich.
Minxi, *prat.* von mejo, oder mingo.
Miſertum, erbarmet, *ſup.* von miſe-
ret, es erbarmet, und miſereor,
ſich erbarmen.
Miſi, *prat.* von mitto, ſchicken.
Miſſum, *ſup.* von mitto, ſchicken.
Miſtum, *Sup.* von miſceo, miſchen.
Mixtum, *Sup.* von miſceo, miſchen.
Molui, ich habe gemahlen. von mo-
lo, mahlen.
Momordi, *prat.* von mordeo, beißen.
Moris, *gen.* von mos, Brauch.
Morſum, *ſup.* von mordeo, beißen.
Mortis, *gen.* von mors, der Tod.
Mortuum, *ſup.* von morior, ſterben.
Mulabus, *Dat.* und *Ablat. plur.* von
mula, Maulthier.
Mulſi, mulſum, *prat.* und *ſup.* von
mulceo, ſchmeicheln, und mulgeo,
meſſen.
Mulxi, *prat.* von mulgeo, meſſen.
Muris, *gen.* von mus, Maus.
- N.**
- Naſtum, *ſup.* von nanciſcor, be-
kommen.
Natum, *ſup.* von naſcor, geboren
werden.
Neſtum, *ſup.* in der Zuſammeneſetzung
Necui, *prat.* von neco, tödten.
Nequii, nequivi, *prat.* von nequeo,
nicht können.
- Netum, geſponnen. von neo.
Neutri, *Dat. ſing.* von neuter, ſei-
ner aus beyden.
Nexi, nexui, *prat.* von neſto, knü-
pfen.
Nexum, *ſup.* von neſto, knü-
pfen.
Niſum, *ſup.* von nitor.
Nitum, *ſup.* der Zuſammengeſetzten
von noſco, kennen.
Nivis, *gen.* von nix, Schnee.
Nixum, *ſup.* von nitor.
Nobis, uns. *Dat.* und *Abl. plur.* von
ego, ich.
Noctis, *gen.* von nox, Nacht.
Noli, nolito, wolle nicht, du ſollſt
nicht wollen, *imperat.* von nolo,
nicht wollen.
Nolim, is, it; imus, itis, int: ich
wolle nicht, du, er wolle nicht; wir,
ihr, ſie wollen nicht. von nolo,
nicht wollen.
Nolle, nicht wollen. von nolo.
Nollem, es, et; emus, etis, ent:
ich, du, er wollte nicht; wir, ihr,
ſie wollten nicht. von nolo.
Nolui, ich habe nicht gewollt. von
nolo.
Nolumus, wir wollen nicht. von nolo.
Non. ſuche auf Nonæ.
Noram, as, at; amus, atis,
ant: ich, du, er hatte ge-
kannt; wir, ihr, ſie hatten
gekannt.
Norim, is, it; imus, itis, int: von
ich, du, er habe gekannt; novi,
wir, ihr, ſie haben gekannt. und
Noſſe, kennen, g. kannt ha-
ben. noſco.
Noſſem, es, et; emus, etis,
ent: kenneſt, kenneſtet,

Kennete ; Kenneten , Kennes }
tet , Kenneten. } von
Novi , Kennest . hast gekannt. } novi , u.
Novis , kennet , ihr habt } nosco.
gekant. }
Novi , nostrum , unser ; *gen. plur.* von
ego , ich . 2. von - noster ; unsers ,
unstre ; unser , unsern .
Notum , *Sup.* von nosco , kennen.
Novi , ich habe gekannt. von nosco .
 2. ich kenne . 3. neue .
Nupsi , *prat.* } von nubo , heirathen .
Nuptum , *sup.* }
Nutum , *sup.* von nuo , und den Zu-
 san - men - sehten .

O.

Oblatum, *sup.* von offero, antragen.
 Oblitum, *sup.* von obliviscor, vergessen. 2. oblitum, *sup.* von obli-no, bestreichen.
 Obruli, *prat.* von offero, antragen, opfern.
 Odisse, hassen, gehasset haben. von odi.
 Oletum, *sup.* von den Zusammenges.
 Olevi, *prat.* } setzen auf oleo, und
 Olitum, *sup.* } oleo.
 Operis, *gen.* von opus, Werk, Arbeit.
 Opertum, *sup.* von operio, bedecken.
 Operui, *prat.* }
 Oris, *gen.* von os, Mund.
 Orsum, *sup.* von ordior, anfangen.
 Ortum, *sup.* von orior.
 Ossis, *gen.* von os, Bein.
 Osum, *sup.* von odi, hassen.

P.

P. Publius.
 Pactum, *sup.* von pango, einschlagen,
 paciscor, pago; und den Zusam-
 mengesetzten auf pingo.
 Pansum, *sup.* von pando, ausbrei-
 ten, öffnen.
 Panxi, *prat.* von pango, einschlagen.
 Paris, *gen.* von par.
 Parli, *prat.*]
 Parsum, *sup.*]
 von parco, schonen.
 Partum, *sup.* geboren. von pario. 2.
 die Geburt.
 Passum, *sup.* von patior, leiden; und
 pando, ausbreiten, öffnen.
 Pastum, *sup.* von pasco, weiden. 2.
 die Weide.
 Patris, *gen.* von pater, Vater.
 Patrifamilias, *gen.* von paterfami-
 lias, Hausvater.
 Pavi, *prat.* von pasco, weiden; und
 paveo, fürchten.
 Pecoris]
 Pecudis, *gen.* von pecus, Vieh.
 Pedis, *gen.* von pes, Fuß.
 Pegi, *prat.* der Zusammengesetzten
 auf pingo.
 Pensum, *sup.* von pendeo, hangen;
 und pendo, wägen. 2. Substant. ein
 Tagwerk.
 Pepedi, *prat.* von pedo.
 Pependi, *prat.* von pendeo, hangen;
 und pendo, wägen.
 Peperci, *prat.* von parco, schonen.
 Peperi, *prat.* von pario, gebären.
 Pepigi, ich habe einen Vertrag ge-
 macht, von pango, paciscor, und
 pago.

Pe-

- Pepuli, ich habe verstoßen. von pello.
 Perculi, *prat.* } von percello, erschrecken.
 Perculsi, *prat.* }
 Perculsum, *sup.* }
 Perrectum, *sup.* } von pergo, fortfahren.
 Perrexi, *prat.* }
 Petivi, *prat.* von peto, begehren.
 Pexi, *prat.* }
 Pexui, *prat.* } von pecto, kämmen.
 Pexum, *sup.* }
 Phrygis, *gen.* von Phryx, ein Phrygier.
 Picum, *sup.* von pingo, malen.
 Pinsui, *prat.* } von pinso, backen.
 Pinsum, *sup.* }
 Pinxi, *prat.* von pingo, malen.
 Pistum, *sup.* von pinso, backen.
 Planctum, *sup.* } von plango, beweinen,
 Planxi, *prat.* } schlagen.
 Plausi, *prat.* } von plaudo, frohlocken.
 Plausum, *sup.* }
 Plebis, *gen.* von plebs, Vöbel.
 Pletum, *sup.* } der Zusammengesetzten
 Plevi, *prat.* } auf pleo.
 Plicitum, *sup.* } von plico.
 Plicui, *prat.* }
 Plosi, *prat.* } der Zusammengesetzten
 Plosum, *sup.* } auf plodo.
 Pluris, *gen.* von plus, mehr.
 Poposci, *prat.* von posco, begehren.
 Positum, *sup.* von pono, setzen.
 Posse, können.
 Possem, es, et; emus, otis, ent: könnte, könntest, könnte; könnten, könntet, könnten. von possum, ich kann.
 Possim, is, it; imus, itis, int: könne, könntest, könne; können, können, können. von possum, ich kann.
 Possumus, wir können.] von possum,
 Possunt, sie können.] ich kann.
 Posui, *prat.* von pono, setzen.
 Poteram, as, at; amus, atis, ant. konnte, könntest, konnte; könnten, könntet, könnten. von possum, ich kann.
 Potero, ris, rit; rimus, ritis, runt. ich werde können, du wirst können u. von possum, ich kann.
 Potes, kannst. }
 Potest, kann. } von possum, ich kann.
 Potestis, könntet. }
 Potueram, ueras, uerat; ueramus, ueratis, uerant. ich hatte gekonnt, du hattest gekonnt u. von possum, ich kann.
 Potuerim, is, it; imus, itis, int. ich habe gekonnt, du hast gekonnt u. von possum, ich kann.
 Potuero, is, it; imus, itis, int. ich werde gekonnt haben, du wirst gekonnt haben u. von possum, ich kann.
 Potui, uisti, uist; uimus, uistis, uerunt. ich habe gekonnt, du hast gekonnt u. von possum, ich kann.
 Potuisse, gekonnt haben. von possum, ich kann.
 Potum, *sup.* von poto, trinken. 2. betrunken. 3. Frank.
 P. R. Populus Romanus.
 Prædis, *gen.* von præ, Bürge.
 Pransum, *sup.* von prandeo, zu Mittag essen.
 Pressi,

Pressi, *prat.* von *premo*, d. drücken,
und den Zusammengesetzten auf
primo.

Pressum, gedrückt, von *premo*, und
den Zusammengesetzten auf *primo*.

Proderam, *as, at; amicus, atis,*
ant: ich nützte, du nützte-
st &c.

Prodero, *eris, erit; erimus,*
eritis, erunt. ich werde
nützen, du wirst nützen &c.

Prodes, *du nüttest, nütze du.* von

Prodesse, nützen. *profum,*

Prodessem, *esses, esset; es-* nützen.

semus, essetis, essent: ich
nützte, du nüttest &c.

Prodest, *er (es) nützet.* Pro-
deste, nützet!

Prodestis, *ihr nützet.*

Prodesto, *nütze du.*

Profectum, gereist. von *proficiscor*.

Prompti, *prat.*] von *promo*, hervor-

Promptum, *sup.*] nehmen.

Puli, *prat.* der Zusammengesetzten von
pello.

Pulsum, gestoßen. von *pello*.

Pulveris, *gen.* von *pulvis*, Staub.

Punctum, *sup.*] von *pungo*, ste-

Pupugi, *prat.*] chen.

Puris, *gen.* von *pus*, Eiter.

Q.

Q. Quintus.

Qua, *von welcher.* von *qui*, und *quis*.
2. wodurch, woher, als.

Quaeritum, *sup.*] von *quaero*, su-

Quaerivi, *prat.*] chen.

Quam, *welche.* 2. als, wie.] von *qui*,
Quarum, *derer, welcher.*] und
Quas, *welche.*] *quia*.

Queatur, *man könne.* von *queo*,
können.

Quem, *welchen, wen.* von *qui* und
quis.

Questum, *sup.* von *queror*, klagen.
2. die Klage.

Queunt, *sie können.* von *queo*, könn-
nen.

Quibam, *as, at; amicus, atis, ant.* ich
konnte, du könntest &c. von *queo*,
können.

Quibo, *is, it; imus, itis, unt.* ich
werde können, du wirst können &c.
von *queo*, können.

Quid, *welches, was, etwas.* von *quis*.

Quietum, *sup.*] von *quiesco*, ruhen.

Quievi, *prat.*]

Qui, *prat.* von *queo*, können.

Quimus, *wir können.* von *queo*,
können.

Quire, *können.* von *queo*, können.

Quirem, *es, et; emus, etis, ent.*
ich könnte, du könntest &c. von *queo*,
können.

Quis, *du kannst.* von *queo*, können.

Quisitum, *sup.*] von den Zusammen-

Quisivi, *prat.*] gesetzten auf *quiro*.

Quisse, *gekonnt haben.* von *queo*,
können.

Quissem, *es, et; emus, etis, ent.*
ich hätte gekonnt, du hättest ge-
konnt &c. von *queo*, können.

Quit, *er kann.*]

Quitis, *ihr könntet.*] von *queo*, könn-

Quitur, *man kann.*] *nen.*

Quivi, *prat.*]

Que,

Quo, von wem. von qui, quis. 2.
wohin, desto, je, damit.
Quorum, derer, welcher. } von qui und
Quos, welche. } quis.

R.

Raptum, *sup.* } von rapio, reißen.
Rapui, *prat.* }
Rasi, *prat.* } von rado, fragen.
Rasum, *sup.* }
Ratum, *sup.* von reor, meinen. 2.
fest gestellt.
Rectum, *sup.* von rego, regieren, und
den Zusammengesetzten auf rigo.
Regis, *gen.* von Rex, König.
Reip. } *gen. u. dat.* von respublica,
Reipubl. } das gemeine Wesen.
Remp. } das gemeine Wesen, von
Rempubl. } respublica.
Reptum, *sup.* der Zusammengesetzten
auf ripio.
Refidis, *gen.* von refes, trüg.
Resp. (Respublica) das gemeine
Wesen.
Rexi, *prat.* von rego, regieren, und
den Zusammengesetzten auf rigo.
Ripui, *prat.* der Zusammengesetzten
auf ripio.
Risi, *prat.* } von rideo, lachen.
Risum, *sup.* }
Roboris, *gen.* von robur, Eiche,
Eidre.
Roris, *gen.* von ros, Thau.
Rosi, *prat.* } von rodo, nagen.
Rosum, *sup.* }
Rupi, *prat.* } von rumpo, bre-
Ruptum, *sup.* } chen.

Rutum, *sup.* der Zusammengesetzten
von ruo.

S.

S. Salutem, im Anfange der Briefen.
Saltum, *sup.* } von salio, sprin-
Salui, *prat.* } gen.
Salutis, *gen.* von salus, Heil.
Sanctum, *sup.* von sancio, verord-
nen, fest stellen. 2. von sanctus, heil-
lig.
Sanguinis, *gen.* von sanguis, Blut.
Sanxi, *prat.* von sancio, verordnen,
fest stellen.
Sapui, *prat.* von sapio, geschick seyn,
schmecken.
Sarsi, *prat.* } von sarcio, ergöt-
Sartum, *sup.* } zen.
Satum, *sup.* von fero, thun.
S. C. Senatus Consultum, Rath-
schluß.
Scanum, *sup.* von scando, steigen.
Scidi, *prat.* } von scindo, zerschnei-
Scissum, *sup.* } den.
Scripsi, *prat.* } von scribo, schreiben.
Scriptum, *sup.* } den.
S. D. Salutem dicit.
Sectum, *sup.* } von seco, schneiden.
Secui, *prat.* } den.
Secutum, *sup.* von sequor, folgen.
Sedi, *prat.* von sedeo, sitzen, und
den Zusammengesetzten auf sideo.
Sensi, *prat.* } von sentio, fühlen.
Sensum, *sup.* } den.
Sepis, *gen.* von seps (auch von sepes)
Saun. 2. du unmdunest.
Sepsi, *prat.* } von sepio, umdun-
Septum, *sup.* } nen.

U

Se

- Sepultum, *sup.* von sepelio, begraben.
 Sequutum, *sup.* von sequor, folgen.
 Ser. Sergius.
 Sertum, *sup.* } der Zusammengesetzten
 Serui, *prat.* } von sero, säen.
 Sessum, *sup.* von sedeo, sitzen, und
 den Zusammengesetzten auf sideo.
 Sevi, *prat.* von sero, säen.
 Silui, *prat.* der Zusammengesetzten auf
 silio. 2. ich habe geschwiegen. von
 fileo, schweigen.
 Situm, *sup.* der Zusammengesetzten
 von sero, säen, und auch von sino,
 lassen. 2. die Lage, Stellung; ge-
 legen.
 Sivi, *prat.* von sino, lassen.
 Soli, solius, *dat.* und *gen.* von solus,
 allein.
 Solutum, *sup.* von solvo, losmachen.
 Sonitum, *sup.* } von sono, klingen
 Sonui, *prat.* } *gen.*
 Sorpsi, *prat.* } von sorbeo.
 Sorpeum, *sup.* }
 Sparsi, *prat.* } von spargo, ausspreuen
 Sparsum, *sup.* } *gen.*
 S. P. D. Salutem plurimam dicit.
 Spectum, *sup.* der Zusammengesetzten
 auf spicio.
 Sperfi, *prat.* } der Zusammengesetzten
 Spersum, *sup.* } auf spergo.
 Spexi, *prat.* der Zusammengesetzten
 auf spicio.
 Sphingis, *gen.* von Sphinx.
 Sponsum, *sup.* von spondeo, verhei-
 ren. 2. den Bräutigam.
 Spopondi, *prat.* von spondeo, ver-
 heißen.
 S. P. Q. R. Senatus Populusque Ro-
 manus.
 Spretum, *sup.* } von sperno, verach-
 Sprevi, *prat.* } ten.
 Statum, *sup.* von sisto.
 Statutum, *sup.* von statuo, fest stel-
 len.
 Steti, *prat.* von sto, stehen &c.
 Stirpis, *gen.* von stirps, Stamm.
 Stiti, *prat.* von sisto, und den Zu-
 sammengesetzten auf sto.
 Stitum, *sup.* der Zusammengesetzten
 auf sisto, und sto.
 Stratum, *sup.* } von sterno, nieder-
 Stravi, *prat.* } werfen.
 Strepui, *prat.* von strepo, rauschen.
 Strictum, *sup.* von stringo.
 Strigis, *gen.* von strix.
 Strinxi, *prat.* von stringo.
 Structum, *sup.* } von struo, bauen, &c.
 Struxi, *prat.* } richten.
 Strygis, *gen.* von stryx.
 Stygis, *gen.* von styx.
 Suasi, *prat.* } von suadeo, raten.
 Suasum, *sup.* }
 Sublatum, *sup.* von suffero, tollo,
 tragen, übertragen, aufnehmen.
 Suetum, *sup.* } von suesco, gewohn-
 Suevi, *prat.* } nen.
 Suis, *gen.* von suus, Schwein, Sau-
 2. von suus, sein. 3. von suo,
 nden &c.
 Sultum, *supin.* der Zusammengesetzten
 auf silio.
 Sumpsi, *prat.* }
 Sumptum, *sup.* } von sumo.
 Sumi, *prat.* }
 Sumtum, *sup.* }
 Surrectum, *sup.* } von surgo, aufstehen;
 Surrexi, *prat.* } u. furrigo, aufrichten.
 Su-

Sustuli, *prat.* von *suffero*, *tollo*, *trahere*, übertragen, aufnehmen.
Suxi, *prat.* von *sugo*, saugen.

T.

T. Titus.
Tactum, *sup.* von *tango*, berühren, und den Zusammengesetzten auf tingo.
Tæsum, verdrossen. von *tædet*.
Tempsi, *prat.*] von *temno*, veracht.
Temptum, *sup.*] ten.
Tensum, *sup.* von *tendo*.
Tentum, *sup.* von *teneo*, und den Zusammengesetzten auf teneo. 2. *sup.* von *tendo*.
Termitis, *gen.* von *termes*, Baumgeschöß.
Terû, *prat.*] von *tergo*, und *tergeo*,
Tersum, *sup.*] abwischen.
Tetendi, *prat.* von *tendo*, ausspannen 2c.
Tetigi, *prat.* von *tango*, berühren.
Textum, *sup.*] von *texo*, weben.
Texui, *prat.*]
Thuris, *gen.* von *Thus*, Weihrauch.
Tigi, *prat.* der Zusammengesetzten auf tingo.
Tonitum, *sup.* von *tono*, donnern.
Tonsum, *sup.* von *tondeo*, scheren.
Tonui, *prat.* von *tono*, donnern.
Torfi, *prat.* von *torqueo*, quälen, drehen.
Tortum, *sup.* von eben dem.
Tostum, *sup.* von *torreo*, braten.
Totondi, *prat.* von *tondeo*, scheren.
Trabis, *gen.* von *trabs*, Tram.
Tractum, *sup.*]
Traxi, *prat.*] von *traho*, ziehen.

Tremui, *prat.* von *tremo*, zittern.
Tricipitis, *gen.* von *triceps*, dreiföpfig.
Tripodis, *gen.* von *tripus*, Dreifuß.
Tritum, *sup.*]
Trivi, *prat.*] von *tero*, reiben.
Trois, *gen.* von *Tros*, ein Trojaner.
Trusi, *prat.*] von *trudo*, drängen.
Trusum, *sup.*] *gen.*
Tudi, *prat.* der Zusammengesetzten von *tundo*.
Tui, deiner, *gen.* von *tu*. 2. von *tuus*, dein.
Tuli, ich habe getragen. von *fero*.
Tonsum, *sup.* von *tundo*, stoßen.
Turis, *gen.* von *tus*, Weihrauch.
Turfi, *prat.* von *turgeo*, geschwollen seyn.
Tusum, *sup.* von *tundo*, stoßen.
Tutudi, *prat.* von eben dem.

V.

V 5.
Vadis, *gen.* von *vas*, Bürge.
Væni, *vanivi*, *prat.* besser mit *e*. von *veneo*, verkauft werden.
Vasis, *gen.* von *vas*, Gefäß. 2. *Dat.* und *Ablat. plur.* von eben dem.
Vatis, *gen.* von *vates*.
Vectum, *sup.* von *veho*, führen.
Velim, *is, it; imus, itis, int:* wollte, wolltest, wolle 2c. von *volo*.
Velle, wollen. von *volo*.
Vellem, *es, et; emus, etis, ent:* wollte, wolltest 2c. von *volo*.
Veni, *prat.* von *venio*, kommen.
Venii, *venivi*, *prat.* von *veneo*, verkauft werden.

Ventum, *sup.* von venio, kommen.
 2. den Wind.
Veris, *gen.* von Ver, Frühling. 2.
 von verus, wahr.
Versum, *sup.* von verto, wenden, und
 verro, lehren. 2. den Vers.
Vestri, *vestrum*, *euct. gen. plur.* von
 tu. 2. von vester, euct.
Veteris, *gen.* von vetus, alt.
Vetitum, *sup.* von veto, verbieten.
Vetui, *prat.* von eben dem.
Vexi, *prat.* von veho, führen.
Vi, *Abi.* von vis, Gewalt.
Vici, *prat.* von vinco, überwinden.
Victum, *sup.* von eben dem, und von
 vivo, leben. 2. die Kost.
Vidi, *prat.* von video, sehen.
Vietum, *sup.* } von vicio, binden.
Vievi, *prat.* }
Vim, *accus.* von vis, Gewalt.
Vinctum, *sup.* } von vincio, binde
Vinxi, *prat.* } den.
Vis, du willst. von volo. 2. Gewalt.
Visum, *sup.* von video, sehen; und
 viso, besuchen. 2. ein Gesicht; das
 Gesicht.
Vixi, *prat.* von vivo, leben.
Ultum, *sup.* von ulciscor, rächen.
Uni, *unus*, *dat.* und *gen.* von unus,
 einer, ein einziger.
Vobis, *euch. Dat.* und *Abi. plur.* von
 tu.
Mobiscum, mit euch.

V. lui, *prat.* von volo, wollen.
Volumus, wir wollen. von volo.
Volutum, *sup.* von volvo, wälzen.
Vomui, *prat.* von vomo, speyen.
Urbis, *gen.* von urbs, Stadt.
Urui, *prat.* von urgeo, dringen. 2.
 die (des) Bären.
Urui, *prat.* } von uro.
Ustum, *sup.* }
Usum, *sup.* von utor, brauchen. 2.
 den Gebrauch.
Utra, } von uter, welcher aus bey
Utri, } den.
Utris, *gen.* von uter, ein Schlauch;
 und *dat.* und *abl. plur.* von uter,
 welcher aus beyden.
Utrius, *gen.* von uter, welcher aus
 beyden.
Utrum, und s. s. wie andre Endungen
 der Pronomter. von uter, welcher
 aus beyden.
Vulsi, *prat.* } von vello, rupfen.
Vulsum, *sup.* }
Vult, er will. von volo.
Vultis, ihr wollet. von volo.

X.

X 10.
 XC 90.
 XL 40.

Übung.

Uebung,

welche in der That selbst erweist / man könne durch dieß wenige, was ich vorausgesetzt, eine jede Stelle eines lateinischen Buchs, mit Hilfe des Kirschii, richtig auslegen.

Aus den Fragen Ciceros, die er auf seinem Landgute Tusculans geschrieben, V Buch, 21 Cap.

¹C²um ³quidam ⁴ex ⁵eius ⁶assentatoribus ⁷Damocles ⁸commemoraret ⁹in ¹⁰sermone ¹¹copias ¹²eius, ¹³opes, ¹⁴majestatem ¹⁵dominatus, ¹⁶rerum ¹⁷abundantiam, ¹⁸magnificentiam ¹⁹adum ²⁰regiarum; ²¹negaretque ²²unquam ²³beatiorum ²⁴quemquam ²⁵fuisse: ²⁶Visne ²⁷igitur, ²⁸inquit, ²⁹Damocle, ³⁰quoniam ³¹haec ³²te ³³vita ³⁴delectat, ³⁵ipse ³⁶eandem ³⁷degustare, ³⁸& ³⁹fortunam ⁴⁰experiri ⁴¹meam?

Der Kürze wegen wird K. des Kirschii Wörterbuch bedeuten; M. meine Nachlese; § 1. § 2. u. s. f. die Zahl der Anweisungen, so ich vorgelegt.

1) K. als. 2) K. einer. 3) K. aus. 4) M. seiner. 5) K. Assentator, ein Schmeichler. Die Endung *ibus* (§ 3) ist das Zeichen des Dativ pluralis; also, den Schmeichlern.

6) Damocles. 7) K. *commemoro*, erzählen. Du findest dort auch *are*, welches (§ 11) das Kennzeichen der ersten Abwandlung ist. *aret* ist (§ 12) die jüngstvergangene Zeit verbindender Art (Imperfectum Coniunctivi) und die dritte Person einfacher Zahl: erzählte. 8) K. in. 9) K. *Sermo*, *oratio*, (mithin, gemäß den §§ 4 und 3, der dritten Abänderung) eine Rede. e (§ 3) Abl. Sing. derselben Abänderung: in einer Rede.

10) K. *Copia*, Menge, Ueberfluß. *as* (§ 3) Accus. plur. den Ueberfluß. 11) wie 4. 12) K. *Majestas*, *atque*, Ansehen. *em* (§ 3) ist der Accusativus der einfachen Zahl.

14) *R. Herrschaft.* * (§ 30) Zeichen des Gen. Sing. der Herrschaft. 15) die Endung *erum*, Gen. plur. (§ 3) führt dich auf den Nominativum *es*. Suchst du also *Res* im *R.* so findest du: Ding. mithin: der Dinge. 16) *R. Abundantia*, Ueberfluß. *am* (§ 3) Accus. den Ueberfluß. 17) *R. Pracht.* *am*, wie vor. 18) *um* (§ 3) Gen. plur. der dritten Abänderung. also der Nom. plur. *es*. Suchst du *ades* (denn das *i*, § 34, macht nichts zur Sache) im *R.* findest du: Haus. also: der Häuser. 19) *arum* (§ 3) Gen. plur. auch in den Beywörtern, (§ 6.) *R. Regius*, königlich; hier nach seinem Hauptwort (§ 27) gesetzt. Mithin: der königlichen Gebäude. So ist die Erzählung dann also: Als Damocles, einer aus seinen (des Dionysii Königs in Sicilien) Schmeichlern, in einer Unterredung anrühmte dessen Ueberfluß, Reichthum, das Ansehen der Herrschaft, den Ueberfluß aller Dinge, und Pracht der königlichen Gebäude.

20) *que* (§ 26) angeheftet. *R. und.* *aut* wie 7. *R. Nego*, verneinen. also: verneinte. 21) *R. jemals.* 22) *em* (§ 3) Accus. Sing. *or* (§ 7) Comparativus. *R. Beatus*, glücklich. Mithin: einen glückseligern. 23) *quem*, welchen. von *quis*. *quam* (§ 35) wird dem *quis* angeheftet. *quisquam* *R.* jemand. also: jemanden. 24) gewesen seyn, (§ 10.) Dieser Infinitivus kann (§ 21) mit dem *daß* aufgelöst werden: daß jemand gewesen wäre; oder es kann alles so gesagt werden: und behauptete, es wäre niemals ein glückseligerer Mensch gewesen.

25) *N. Vis*, du willst. *ne* (§ 26) angeheftet, *R. Nebenwort des Fragens.* 26) *R. demnach.* 27) *R. inquis*, ich sage: *inquit*, er sagt.

28) *e* (§ 16) Vocativus. 29) *R. weil.* 30) *N. diese.* 31) *R. dich.* verfehlt, (§ 27) da das nächste Hauptwort 32) *R. das Leben*, zu dem diese gehört. 33) *R. Delecto*, belustigen. *at* (§ 12) die dritte Person, so in der ersten Abwandlung am ehesten vorkömmt. also: belustiget.

34) *R. selbst.* 35) *N. eben dieselbe.* 36) *are* (§ 11) Infinitivus. *R. Degusto*, versuchen. 37) *R. und.* 38) *R. Fortuna*, Glück. *am*, wie 16. 39) *iri* (§ 13) Infinitivus Pass. *R. Experior*, Deponens (§ 20) erfahren. 30) *am* (§ 6 und 3) Accus. Sing. *R. meus*, mein. Ist eine Versekung (§ 27) von dem vorgehenden Hauptwort, Glück. Die Versekungen melde ich hinfert nicht mehr an. Liest du nun das vorige zu diesem, kann es föglich also gesetzt werden: Sprach der König: Wohlan, Damocles, willst du dann, weil doch dieß Leben dich belustiget, dasselbige auch selbst versuchen, und mein Glück verkosten?

Cum

41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51
 Cui se ille cupere dixisset, collocari iussit hominem in aureo-lecto,
 52 53 54 55 56 57 58 59
 strato pulcherrimo, textili stragulo, magnificis operibus picto: abacos-
 60 61 62 63 64 65 66 67
 que complures ornavit argento auroque cælato. Tum ad mensam
 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77
 eximiâ formâ pueros delectos iussit consistere, eosque ad nutum illius
 78 79 80
 intuentes diligenter ministrare.

41) wie 1. 42) R. sich. 43) R. jener. 44) ere (§ 11) Infinitivus. *Cupo* findest du im R. nicht; wohl aber *cupio* (§ 34) wünschen. Kommt nun daß (§ 21) als eine Auflösung hinzu, sage, daß er es wünsche: 2. 45) R. *Dixi*, ich habe gesagt. *isset*: (§ 12) dritte Person Sing. Plusquamperf. Conj. weil das *cum* selbigen erfordert: er wird aber im Deutschen sehr oft ein Indicativus. als er gesagt hatte.

46) *ari* (§ 13) Infinit. Pass. R. *colloco*, setzen, (§ 21) daß er gesetzt werde. von dem daß werde ich künftig schweigen. 47) R. *Iussit*, von befehlen præt. it (§ 12) die dritte Person Sing. er hat befohlen. 48) R. *Hominis*, unter *Homo*, Mensch. *em* (§ 3) Acc. Sing. den Menschen. 49) R. auf. 50) o (§ 3) Ablat. Sing. R. *aureus*, gülden. 51) o wie 50. R. *Lectus*, Bett. 52) o wie 50. R. *stratum*, Decke. Die Endungen der Nennwörter führe ich von nun an nicht mehr vor.

53) R. *Pulcher*, schön, und eben dort; *Pulcherrimus*, Superl. schönste. 54) R. *Textilis*, welches auch 55) *Stragulum* bey sich hat, und heißt das man eine Matratze. 56) R. *Magnificus*, prächtig. 57) R. *Operis*, gen. Arbeit. Mit (§ 25) prächtigen Arbeiten, oder besser: prächtiger Arbeit; prächtig. 58) R. *Pictus*, gestickt. Als jener geantwortet, er wüßte es freylich, ließ er den Mann auf ein güldenes Bett, eine überaus schöne Decke, und prächtig überstichte Matratze setzen.

59) *que*, wie 20. R. *Abacus*, Credenzisch. Credenzische. 60) R. viel. 61) *avis* (§ 12) die dritte Person Sing. præt. R. *orno*, zieren. er hat gezieret. 62) R. *Argentum*, Silber. Mit (§ 25) Silber.

63) *que*, wie 20. R. *Aurum*, Gold. 64) R. hat bey *Cælatus*: *Aurum* & *argentum cælatum*, gülden und silbern Service. Er ließ ihm verschiedene Credenzische mit silber und güldenem Geschirren auszieren.

65) R.

65) R. hierauf. 66) R. um. 67) R. *Mensa*, Tisch. 68) R. *Eximius*, auserlesen. 69) R. Schönheit. (§ 30) Zeichen des Ablativi. Von (§ 25) auserlesener Schönheit. 70) R. *Puer*, Knabe. Knaben. 71) R. *Delectus*, auserkoren. 72) wie 47.

73) *ere* (§ 11) Infinitiv. R. *Consisto*, stehen. 74) *que*, wie 20. R. *Eos*, sie. 75) R. auf. 75) R. *Nutus*, Wink. den Wink. 77) R. *in* nes. 78) *tes* (§ 40) von dem *s* des Stammworts. also *intuens*, R. Anschauend. Und (§ 24) auf jeden Wink Acht haben.

79) R. fleißig. 80) *ere* (§ 11) Infinitiv. R. *Ministris*, aufwarten. Daz auf hieß er auserlesene Knaben von sonderbarer Schönheit um die Tafel stehen, auf jeden Wink des Damocles Acht haben, und fleißig aufwarten.

81	82	83	84	85	86	87
Aderant unguenta, coronæ: incendebantur odores: mensæ conquistif-						
88	89	90	91	92	93	94
simis epulis exstruebantur. Fortunatus sibi Damocles videbatur. In						
95	96	97	98	99	100	101
hoc medio apparatu fulgentem gladium è lacunari setâ equinâ appen-						
105	106	107	108	109	110	111
sum, demitti iussit, ut impendêret illius beati cervicibus.						

81) *Erant* (§ 10) sie waren. *At* (§ 31) ein Wörtlein, so den zusammengefügten Zeitwörtern vorgeheftet wird. *Erant* kömmt von *Sum*. Also *Assim*, welches im R. da seyn heißt. Es waren da. 82) R. *Unguentum*, Salbe. Salben. 83) R. *Coronæ*, Kranz. Kränze. 84) *ebantur* (§ 13) Pass. Imperf. dritte Person plur. R. *Incendo*, anzünden. es wurden angezündet. 85) R. *Odor*, Rauch. Rauchwerke.

86) R. *Mensa*, Tisch. wo der Plural. im Deutschen mit dem Sing. gesetzt wird: *Exstruere mensas*, den Tisch besetzen u. 87) R. *conquistus*, zusammengelesen. Du liefst dort auch: *conquistissimis epulis*, 88) mit köstlichen Speisen. 89) *ebantur*, wie 84. R. *Exstruo*, besetzen. es wurden besetzt. Sage derothalben: Es waren vorhanden Salben und Kränze: man zündete Rauchwerke an: die Tafel ward mit den köstlichsten Speisen übersezt.

90) R. glücklich. 91) R. Sich. 92) Damocles. 93) *ebatur* (§ 13) Pass. Imperfect. dritte Person Sing. R. *Video*, (denn *Vido* findest du nicht) und bey diesem: *videri*, bedünken. Damocles bedünkte sich glücklich.

94) R.

94) *R.* In. 95) *N.* diesem. 96) *R. Medius*, mitten. 97) *R. Apparatus*, Zubereitung. 98) *tem* (§ 40), von dem *t* des Stammworts. Also *Fulgens*, *R.* glänzend. 99) *R. gladius*, Schwert. 100) *R.* von. 101) *R. Lacunar*, Vertäfelung eines Gemachs; eines Zimmers Oberdecke von oben herab 102) *R.* samt dem *Equina*, 103) Kofshaar. *e* (§ 30) Zeichen des Ablativi. an (§ 25) einem Kofshaare. 104) *R. Appensus*, angehängt. oder: welches (§ 24) angehängt war. 105) *i* (§ 13) Infinitiv. Pass. *R. Demitto*, hinablassen, daß hinabgelassen werde. 106) wie 47.

107) *R.* daß. 108) *eret* (§ 12) die dritte Person Sing. Coniunctivi Imperfect. *R. Impendo*, sehr nahe seyn. daß es sehr nahe wäre.

109) *N.* jenes. 110) *R. Beatus*, glücklich. des glückseligen. 111) *ibus* dritte Endung aus dem *x* (§ 42) des Stammworts. Als *Cervix*, *R.* der Nacke, auch wenn es im Plur. gesetzt ist. dem Nacken. Kurz kann es so zusammengezogen werden: Mitten in dieser Aufwartung befahl der König, von oben herab ein glänzendes Schwert an einem Kofshaare also zu hängen, daß es gerade auf den Kopf dieses Glückseligen zielte.

112	113	114	115	116	117	118	119	120
Itaque nec pulcros illos administratores adspiciebat, nec plenum artis								
121	122	123	124	125	126	127	128	129
argentum: nec manum porrigebat in mensam: jam ipsæ defluebant co-								
130	131	132	133	134	135	136	137	138
ronæ: denique exoravit Tyrannum, ut abire liceret, quod jam beatus								
140	141							
tutus nollet esse.								

112) *R.* Nun. 113) *R.* weder. 114) *R. Pulcher*, schön. die schöne. 115) *N.* jene. 116) *R. Administrator*, Verwalter. 117) Suche im *R. Aspicio* (§ 32) ansehen. *ebat* (§ 12) die dritte Person Sing. Imperfect. er sah an.

118) *R.* Noch. 119) *R. Plenus*, voll. 120) *us* (§ 40) von dem *s* der Wurzel. Also *Arts*, *R.* Kunst. 121) *R.* Silber.

122) *R.* und nicht. 123) *R. Manus*, die Hand. 124) *ebat* wie 117. *R. Porrigo*, ausstrecken. er streckte aus. 125) *R.* Gegen. 126) wie 67. 127) *R.* jetzt. 128) *N. Ipsum*, selbst. Dort wird angedeutet, daß die übrigen Endungen von *Ipsæ* den Endungen von *Ile* ähnlich seyn. *Illa*, *N.* jene. Nom. plur. fern. also auch *Ipsæ*, sie selbst. 129) *ebant* (§ 12) die dritte Person Plur. Imperfect. *R. Defluo*, abfallen. fielen ab. 130) wie 83. Da schaute er nicht

nicht mehr auf die schöne Dienerschaft, nicht auf das kunstvolle Silber: er streckte keine Hand nach den Speisen aus: die Kränze selbst fesselten ihm vom Haupte.

131) R. endlich. 132) *aut* (§ 12) die dritte Person Sing. Präterit. R. *Exoro*, erbitten. er hat erbeten. 133) den Tyrannen. 134) R. daß. 135) *ire*, R. gehen. von eo. Also *Ab eo*, R. hinweg gehen. 136) *erat* wie 108. *Licet* (§ 37) R. es ist erlaubt. erlaubt wäre.

137) R. weil. 138) R. jetzt. 139) R. glücklich. 140) R. er wollte nicht. 141) R. seyn. Er hat endlich die Gnade von Tyrannen erhalten, daß er hinweg gehen durfte, weil er nicht mehr glücklich zu seyn verlangte.

142 143 144 145 146 147 148 149 150 151
Satisne videtur declarasse Dionysius, nihil esse ei beatum, cui semper
152 153 154
aliquis terror impendat?

142) *ne* wie 25. R. *Satis*, genug. 143) *atur* (§ 13) die dritte Person Sing. Indicat. Pass. R. *Videtur*, und bey diesem: *videri*, scheinen. es scheint. 144) *asse* (§ 19) für *avisse*, welches (§ 12) Infinitivi Prät. ist. R. *Declaro*, erklären. daß er erklärt habe. 145) Dionysius. 146) R. nichts. 147) R. seyn. 148) R. ihm. 149) R. *Beatus*, glücklich. nichts glückseliges. 150) R. welchem. 151 + 153) R. allezeit ein Schrecken. 154) *eat* (§ 12) die dritte Person Sing. Coniunctivi. R. *Impendo*, vorschweben. So fasse es also: Hat nicht Dionysius deutlich genug erklärt, es gebe kein Glück für jenen, über welchem allezeit ein Schrecken schwebet?

155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165
Atqui ei ne integrum quidem erat, ut ad iustitiam remigraret, civibus-
166 167 168 169 170 171 172 173 174 175
que libertatem & jura redderet. *Is* enim se adolescens improvida aetate
176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186
irretierat erratis, eaque commiserat, ut salvus esse non posset, si sanus
187 188
esse cœpisset.

155) R. Und aber, aber doch. 156) R. ihm. 157) und 159) R. im No, nicht einmal. 158) R. im Integer: integrum esse alicui, freye Hand haben. 160) Imperfectum Indicativi von dem Sum. (§ 10.) war. Aber er (Dionysius) hatte nicht einmal mehr freye Hand.

161 + 163) R. daß zur Gerechtigkeit. 164) *erat* (§ 12) die dritte Person einfacher Zahl im Imperfecto Coniunctivi. R. *Remigro*, zurück kehren. Daß er zu der Gerechtigkeit zurück kehrte.

165) *que*, und. (§ 26.) R. *Cito*, Bürger. den Bürgern. 166) R. *Libertas*, Freyheit. 167) R. und. 168) N. *Juris*, gen. von *Jus*, Recht. die Rechte. 169) *erat* (§ 12) die dritte Person der einfachen Zahl in dem Imperfecto Coniunctivi. R. *Reddo*, wieder geben. Aber er hatte nicht einmal mehr die Freyheit, daß er zu der Gerechtigkeit zurück kehrte, und seinen Bürgern ihre Freyheit und Rechte wieder geben könnte.

170) N. ihnen, von ihnen. von *is*. Gehört zu n. 177, *erratis*. 171) R. denn. 172) R. sich. 173-175) R. ein Jüngling von unvorsichtigem Alter. 176) *ierat* an statt *iverat* (§ 19) die dritte Person der einfachen Zahl im Plusquamperfecto Indicativi. (§ 12.) R. *Irreio*, verstricken. er hatte sich verstricket. 177) R. *Erratum*, Fehler. Fehlern (§ 25.) mit Fehlern. Hier gehört das oben übergebliebene *is*, von *is*. R. *Is*, bisweilen für *talis*, ein solcher. Er hatte sich mit solchen Fehlern verstricket, in solche Fehler verwickelt.

178) *que* (§ 26.) und. N. *ea*, sie: von *is*. *Is* gilt hier wieder für *talis*, wie n. 170. solche. 179) Setze unterdessen die Spibe *com* (§ 31) auf die Seite: so bleibt *miserat*. N. *mihi*, præt. von *mitto*. *erat* (§ 12) ist die dritte Person in dem Plusquamperfecto Indicativi: welches (§ 39) die Unrichtigkeit seines Præteriti behält. Nun setze das *com* wieder vor dein Stammwort *mitto*, so hast du *committo*. R. *Committit*, begehen. Er hatte begangen.

180) R. daß. 181) R. sicher. 182) N. seyn. 183) R. nicht. 184) N. könnte. daß er nicht sicher seyn könnte, oder konnte.

185) R. wenn. 186) R. *flug*, vernünftig. 187) N. seyn. 188) *isset* (§ 12) die dritte Person im Plusquamperfecto Coniunctivi. R. *Capi*, anfangen. Wenn er würde angefangen haben vernünftig zu seyn. Nimm also zusammen: Denn er hatte sich als ein Jüngling von unvorsichtigem Alter mit solchen Fehlern verstricket, und solche Sachen begangen, daß er nicht sicher seyn konnte, wenn er anfangen wollte vernünftig zu seyn.

189   190   191   192   193   194   195
Quantopere vero amicitias desideraret, quarum infidelitatem extimesce-
bat

196 bat, declaravit in Pythagoreis duobus illis: quorum cum alterum vadem
 205 mortis accepisset, alter, ut vadem suum liberaret, praesto fuisset ad
 215 horam mortis destinatum: Utinam ego, inquit, tertius vobis amicus
 224 adscriberer.

189, 191) R. wie sehr, aber, die Freundschaften. 192) *aret* (§ 12) die dritte Person in dem Imperfecto Coniunctivi. R. *Desidero*, wünschen. Wie sehr er aber die Freundschaften wünschte. 193) R. derer, welcher. 194) R. Treulosigkeit. 195) *ebat* (§ 12) dritte Person in dem Imperfecto Indicativi. R. *Extimesco*, fürchten. Derer Treulosigkeit er fürchtete.

196) *avis* (§ 12) dritte Person im Präterito Indicativi. R. *Declaro*, darthun, Anzeigen geben. hat er dargethan, hat er gezeigt. 197) R. an, in. 198) R. ein Pythagoreer, ein Weltweiser, der dem Pythagoras folget. 199) R. zweenen. 200) R. jenen. hat er (Dionysius) an jenen zweenen Pythagoreern gezeigt.

201) R. derer, welcher. 202) R. als. 203) R. einer unter zweenen. um (§ 3) der Accusativus. einen. 204) R. *vadis*, gen. von *vas*, Bürger. am (§ 3) Accusativus. den Bürgen. 205) R. *mortis*, gen. von *mors*, der Tod. des Todes. 206) R. *cipi*, prät. von den Zusammengesetzten auf *cipio*. Vereinige mit diesem *cipio* die vorgesetzte Sylbe *ac* (§ 31,) so hast du *accipio*. R. *Accipio*, annehmen. *isset* (§ 12) Plusquamperfectum Coniunctivi. angenommen hätte.

207) R. der andere. 208) R. daß. 209) wie n. 204. den Bürgen. 210) R. *Suus*, sein. seinen. 211) *aret* (§ 12) Imperfectum Coniunctivi. R. *Libero*, erretten. daß er seinen Bürgen errettete. 212) R. *Praesto esse*, gegenwärtig, zugegen, oder da seyn. 213) Plusquamperfectum Coniunctivi von dem *Sum* oder *Esse*. (§ 10.) gewesen wäre. 214) R. zu, um. 215) R. die Stunde. 216) R. des Todes. 217) R. *Destinatus*, bestimmt. Derer als er den einen für einen Bürgen des Todes angenommen; dieser aber, damit er seinen Bürgen errettete, um die bestimmte Todesstunde sich gegenwärtig eingestellt hatte.

218) R. Wollte Gott! 219) R. ich. 220) R. er sagt. 221) R. der dritte. 222) R. auch. 223) R. ein Freund. 224) *er* (§ 13) die erste Person

sen in dem Imperfecto Coniunctivi Passivi. R. *Adscribo*, oder (§ 32) *Ascribo*, zählen. gezählter würde. Wollte Gott sprach er (der König Dionysius,) ich würde euch als der dritte Freund beygezählt.

225 226 227 228 229 230 231 232 233
 Quam huic erat miserum, carere consuetudine amicorum, societate victus,
 234 235 236 237 238 239 240 241 242
 sermone omnino familiari! homini praesertim docto a puero, & artibus
 243 244 245 246 247 248 249 250
 ingenio erudito. Musicorum vero perstudiosum accepimus. poetam etiam
 251 252 253 254 255 256
 tragicum; quam bonum, nihil ad rem.

225) R. Wie. 226) N. diesem. 227) Imperfectum Indicativi. (§ 10.) war. 228) R. elend. Wie elend war es diesem! wie elend war es für ihn! 229) *ere* (§ 12) Infinitivi Praesens. R. *Careo*, entbehren; *cum Ablativo*. 230 und 231) R. Umgang der Freunde. 232) R. Gesellschaft. 233) R. Speise und Trank. * (§ 30) ein Zeichen des Genitivi. Gesellschaft des Tisches. 234) R. Rede. 235) R. allerdings. 236) R. vertraulich. Alle diese Ablativi werden von *Careo* regieret. Wie elend war es für ihn, alles freundschaftlichen Umgangs, aller Gesellschaft bey Tische, ja aller vertraulichen Ansprache zu entbehren!

237) R. Mensch. einem Menschen. 238) R. sonderlich. 239) R. gelehrt. 240) R. im *Puer*; a puero, von Jugend auf. 241) R. und. 244) R. unterrichtet, unterwiesen. 242 und 243) Artibus kommt her von ein Nominativo *Ars*, wie Partibus oder Partis von Pars. (§ 40.) R. nach der Wurzel *Ars*: *artes ingenuae*, freye Künste. freyen Künsten; und mit Voranstellung eines mit, durch, in, oder eines andern anständigen Vorwörtleins (§ 25) mit, oder in freyen Künsten. Sonderlich einem von Jugend auf gelehrten, und in freyen Künsten unterrichteten Menschen.

245) R. *Musica, orum*, (d. i. im Genitivo *Musicorum*) die Musik, die Tonkunst. 246) R. allerdings. 247) R. sehr beflissen. 248) kommt von *accipio*, wie n. 206. R. vernehmen. *imus* (§ 12) die erste Person der vielsachen Zahl im Praeterito Indicativi. wir haben vernommen, daß er allerdings der Tonkunst sehr beflissen gewesen sey. Denn das Wort seyn pflegen die Lateiner sehr oft auszulassen. 249 + 251) R. auch ein Tragödienschreiber. 252 und 253) R. wie gut. 254 + 256) R. im *Nihil*: *nihil ad rem*, es dienet nicht zur Sache. Wir haben vernommen, er sey allerdings der Tonkunst

sehr beflissen, ja auch ein Tragödienschreiber gewesen: wie gut er es gemacht habe, dienet nicht zur Sache,

²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶
 Omni cultu & victu humano carebat. Vivebat cum fugitivis, cum faci-
²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷
 norosis, cum barbaris: neminem, qui aut libertate dignus esset, aut vellet
²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³
 omnino liber esse, sibi amicum arbitrabatur.

²⁵⁷ + ²⁶¹) R. an aller Lebensart und menschlichem Unterhalt. ²⁶²)
 ebat (§ 12) dritte Person in dem Imperfecto Indicativi. R. Careo, mangeln,
 entbehren: cum Ablativo. daher kommen die vorbergehenden Ablativi n.
²⁵⁷ + ²⁶¹. Er mußte aller menschlichen Lebensart und Unterhaltung
 entbehren.

²⁶³) ebat (§ 12) Imperfectum Indicativi. R. Vivo, leben. er lebte.
²⁶⁴ + ²⁶⁹) R. mit flüchtigen oder entlaufenen, mit lasterhaften, mit
 wilden.

²⁷⁰) R. Nemo, neminis, niemand. niemanden. ²⁷¹ + ²⁷⁴) R. welcher
 entweder der Freyheit würdig. ²⁷⁵) Imperfectum Coniunctivi von Sum
 (§ 10.) wäre. ²⁷⁶) R. oder. ²⁷⁷) N. wollte. ²⁷⁸) R. allerdings. ²⁷⁹)
 R. frey. ²⁸⁰) Infinitivus von Sum (§ 10.) seyn. ²⁸¹) R. sich. ²⁸²) R.
 Freund. ²⁸³) R. Arbitror, schätzen, achten. Ist ein Verbum Deponens
 (§ 20), welches den Ausgang eines Passivi, zugleich aber die Bedeutung ei-
 nes Activi hat. abatur (§ 13) dritte Person der einfachen Zahl in dem Im-
 perfectum Indicativi. sich für seinen Freund schätzte, als seinen Freund achtete.
 Er lebte mit Entlaufenen, mit Uebelthätern, mit Wilden (Barbarn.)
 Keinen, welcher entweder der Freyheit würdig wäre, oder auch selbst
 frey seyn wollte, hielt er für seinen Freund.

Die andre Uebung / in gebundener Rede.

Aus dem Phädro des I Buchs 28 Zabel.

¹ ² ³ ⁴ ⁵
 Quamvis sublimes debent humiles metuere,
⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰
 Vindicta docili quia patet solertia.

¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵
Vulpinus catulos Aquila quondam sustulit,
¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹
Nidoque posuit pullis, escam ut carperent.

1) R. Noch so sehr. 2) *Sublimis*, hoch. die Höhen. 3) *est* (§ 12) die dritte Person plur. Indicat. Präs. R. *Debeo*, müssen. 4) R. *Humilis*, niedrig. die Niedrigen. 5) *ero* (§ 11) Infinit. R. *Metuo*, fürchten. 6) R. Rache. 7) R. *Docilis*, gelehrsam. Mit (§ 25) gelehrsamere 10) R. Schalksinigkeit. 8) weil. 9) *et* (§ 12) die dritte Person Sing. Indicat. Präs. R. *Pateo*, offen seyn. offen ist. Auch die Höhen müssen die Niedrigen fürchten, weil eine Rache durch sinnreiches Nachdenken erhalten wird.

11) R. *Vulpinus*, und eben dort: *Vulpini catuli* 12) junge Fische. 13) R. Adler. 14) R. einmal. 15) R. *Sustuli*, prät. aufnehmen. *it* (§ 12) er hat aufgenommen. 16) *que*, (§ 26) angeheftet. R. und; wie auch: *Nidus*, Nest. in (§ 25) dem Nest. 17) R. *Posui*, prät. setzen. *it* wie 17. 18) R. *Pullus*, das Junge. den Jungen. 19) R. *Esca*, Speise. 20) R. daß. 21) *erent* (§ 12) die dritte Person Plur. Coniunct. Imperf. R. *carpo*, genießen. daß sie genossen. Ein Adler hat einst die Jungen von dem Fuchsen entführt, und seinen Jungen ins Nest zugetragen, damit sie diese Speise verzehrten.

²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶
Hanc persecuta mater, orare incipit,
²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³²
Ne tantum miseræ luctum importaret sibi.
³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸
Contempsit illa, tuta quippe ipso loco.

22) R. diese. 23) R. *Secutum*, sup. von *Sequor*. *Per* (§ 31) ein Wörtlein der Zusammengesetzten. R. *Persequor*, nachjagen. Depon. (§ 20.) das Supinum (§ 12) und das Mittelwort vergangener Zeit (§ 13) sind allezeit gleich. *Persecuta* kann (§ 24) durch und aufgelöst werden. Die 24) R. *Mater* sagte nach, und 26.

25) *are* (§ 11) Infinit. R. *Oro*, bitten. 26) *it* (§ 12) die dritte Person Sing. Indicat. Präs. R. *Incipio* (§ 34) anfangen. fängt an. 27) R. daß nicht. 28) R. *Tantus*, so groß. so großes. 29) R. *Miser*, armselig. der armseligen. 30) R. *Luctus*, Leid. 31) *aret* (§ 12) die dritte Person Sing. Coniunct. Imperf. R. *Importo*, verursachen. sie verursachte. 32) R. sich. Die Mutter

Mutter lief ihm nach, und fieng an ihn zu bitten, er sollte doch ihr Armen kein solches Leid zufügen.

33) *N. Tempus*, prät. von *temno*. *Con* (§ 31) ein Wörtlein der Zusammengesetzten. *R. contemno*, verachten. hat verachtet: denn *it* ist wie 15. 34) *N. jene*. 35) *R. Titus*, beschützt. 36) *R. als*, 37) *N. Ipsum*, selbst. wo gemahnet wird, es seyn die Endungen dessen denen von *Ille* ähnlich. 38) *R. Locus*, Ort. von (§ 25) dem Ort selbst. Der Adler hat sie verachtet, also genug gesichert von seiner Höhe.

39 40 41 42 43 44
Vulpes ab ara rapuit ardentem facem,
45 46 47 48
Totamque flammis arborem circumdedit,
49 50 51 52 53
Hosti dolorem damno miscens sanguinis.

39) *R. Fuchs*. 40) *R. von*. 41) *R. Altar*. 42) *N. Rapi*, prät. von *rapio*, *R. nehmen*. *it* wie 15. hat genommen. 43) *tem* (§ 40) vom *s* des Stammworts. *Ardens* (§ 12) Particip. Präs. *R. ardeo*, brennen. brennend. 44) *tem* (§ 42) von dem *x* des Stammworts. *R. Fax*, Fackel.

45) *que* (§ 26) angeheftet. und. *R. Totus*, ganz. 46) *R. Flamma*, Flamme. Mit (§ 25) Flammen. 47) *R. Arbor*, Baum. 48) *circum* (§ 31) und *Dedi* (*N. ich habe gegeben*. von *Do*) zusammengesetzt. *R. Circumdo*, umgeben. *it* (§ 12) hat umgeben.

49) *R. Hostis*, Feind. dem Feinde. 50) *R. Dolor*, Schmerz. den Schmerzen. 51) *R. Dammum*, Schade. Mit (§ 25) dem Schaden. 52) *ens* (§ 12) Particip. Präs. *R. Miscuo*, vermischen. Du kannst hier mit dem damit das Participium auflösen. damit er vermischte. 53) *N. des Bluts*. Aber der Fuchs hat ein brennendes Scheit von dem Altare entwendet, und den ganzen Baum mit Flammen umgeben, damit er also seinem Feinde den Schmerzen und Schaden seines Geblütes miteinander vermischte.

54 55 56 57 58 59
Aquila, ut periculo mortis eriperet suos,
60 61 62 63 64
Incolumes natos supplex Vulpi reddidit.

54) *R. Abler*. 55) *R. das*. 56) *Periculum* (§ 36) für *Periculum*, *R.* Gefahr. der Gefahr. 57) von *Mors* (§ 40) *R. Tod*. des Todes. 58) *eret* (§ 12) die dritte Person Sing. Coniunctiv. Imperfect. *R. Eripio*, (§ 34) entreißen. er entriß. 59) *R. Suus*, sein. die seinen.

60) *R. Incolumis*, unverletzt. 61) *R. Natus*, Sohn. die Söhne. 62) *R. der demüthig bittet*. 63) *R. Vulpes*, Fuchs. dem Fuchse. 64) *R. Didi*, præf. der Zusammengesetzten auf *do*. also (§ 31) *R. Reddo*, wiedergeben. *ii* (§ 12) hat wiedergegeben. Der Adler, damit er die Seinigen der Gefahr des Todes entriß, bat um Gnade, und gab dem Fuchse seine Jungen unbeschädigt zurück.

I Buchs 14 Fabel.

65	66	67	68	69
Malus cum futor, inopiâ deperditus,				
70	71	72	73	74
Medicinam ignoto facere cœpisset loco,				
75	76	77	78	79
Et vendicaret falso antidotum nomine,				
80	81	82	83	84
Verbosus acquisivit sibi famam strophis.				

65) *R. böß*, schlimm. 66) *R. als*, da. 67) *R. ein Schuhmacher*. 68 und 69) *R. im Deperditus*: blutarm. 70) *R. die Arzneykunst*. 71 und 74) *R. unbekannter Ort*. an (§ 25) einem unbekannten Orte. 72) *ere* (§ 11) Infinitivus. Kommt durch Besezung des *i* (§ 34) von *facio*. *R. üben*, treiben. 73) *isset* (§ 12) dritte Person Sing. Plusquamperfecti im Coniunctivo. *R. Cœpi*, anfangen. angefangen hatte. Wenn man die versehenen Wörter (§ 27) zusammen nimmt, heißt es: Als ein schlimmer Schuhmacher blutarm geworden war, und in einer unbekannten Stadt die Arzneykunst zu treiben angefangen hatte.

75) *R. und*. 76) *eret* (§ 12) die dritte Person Sing. Imperfecti im Coniunctivo. *R. Vendito*, feil haben. 78) *R. ein Gegengift*. 77 und 79) *R. Falsus*, falsch, unwahr; *Nomen*, Namen. unter (§ 25) einem unwahren Namen. Und unter einem erdichteten Namen ein falsches Gegengift feil hatte.

80 und 84) *R. geschwätzig* Aufschneideren. durch (§ 25) geschwätzig Aufschneideren oder Aufschneideren. 81) *ivit* (§ 12) die dritte Person im Præ-

Präterito Indicativi. Das Vordörlein *ac* (§ 31) wirf unter *essen* weg. *Acquisivi*, prät. von den Zusammengesetzten auf *quiro*. So hast du also *acquirō*. *R. Acquirō*, erlangen. hat er erlangt. 82) *R. sich*. 83) *R. Verdacht*, *Ruf*. Hat er sich durch geschwätziges Aufschneiden einen *Ruhm* erworben.

85   86   87   88   89   90
Hic cum jaceret morbo confectus gravi
 91   92   93   94   95
Rex urbis, ejus experiendi gratiā,
 96   97   98   99   100   101
Scyphum poposcit: fusa dein simulans aqua
 102   103   104   105   106
Antidoto miscere illius se toxicum,
 107   108   109   110   111   112
Hoc bibere jussit ipsum, posito prämio.

85) *R. hier*, allhier. 86) *R. als*, da. 87) *eret* (§ 12) dritte Person in dem Imperfecto Coniunctivi. *R. Faceo*, liegen. 89) *R. schwach*, matt. 88 und 90) *R. Morbus und Gravis*, Krankheit, schwer. von einer schweren Krankheit. 91) *R. der König*. 92) *N. der Stadt*. Hier als der König der Stadt von einer schweren Krankheit matt lag.

95) *R. aus Ursache*. 93) *N. seiner*. 94) *endi* (§ 13) Particip. auf *endus*. *R. Exporio*, versuchen. Hat also die Bedeutung: aus Ursache ihn zu versuchen. 96) *R. Scyphus*, Becher. einen Becher. 97) *N. Poposci*, prät. von *posco*, begehren. Im Präterito ist *it* die dritte Person sing. (§ 12) hat begehret. Hat er, um ihn zu versuchen, einen Becher begehret.

99) *R. nach diesem*. 98 und 101) *N. Fusum*, gegossen. *R. Aqua*, Wasser. Die beyde (§ 30) bedeuten den Ablativum: welcher (§ 25) mit *als* aufgelöst werden kann. als er Wasser darein gegossen hatte. 100) *ans* (§ 12) Participium Präsens. *R. Simulo*, sich stellen, als wenn. . . . 105) *R. sich*. 103) *ere* (§ 11) Infinitivus. *R. Misceo*, vermischen. 106) *R. Gift*. 102) *R. Antidotum*, Gegengift. 104) *N. jenes*. des Schusters. Nach diesem, als er Wasser in den Becher gegossen hatte, stellte er sich, als wenn er sein Gegengift und Gift mit einander darinnen vermischete.

107) *N. dieses*. 108) *ere* (§ 11) Infinitivus. *R. Bibo*, trinken. 109) *N. Jussit*, prät. von *jubeo*, befehlen. *it* (§ 12) dritte Person des Präteriti. er hat befohlen. 110) *N. ihn selbst*. *Jubeo*, wie bey *R. aus* den Exempeln zu ersehen ist, regieret einen Accusativum. 111) *N. Posui*, sup. von *pono*. *R. Pono*, setzen, legen. 112) *R. Præmium*, Verehrung, Beschenkung. Der Abl-

Ablativus Participii (§ 25) wird füglich mit nachdem aufgelöst. Dieses hat er ihn selbst austrinken heißen, nachdem er eine Verehrung darauf gesetzt hatte.

113 114 115 116 117
 Timore mortis ille tum confessus est,
 118 119 120 121 122 123
 Non artis ullâ medicæ se prudentiâ,
 124 125 126 127 128
 Verum stupore vulgi factum nobilem.
 129 130 131 132 133
 Rex advocata concione hæc edidit:
 134 135 136 137 138
 Quantæ putatis esse vos dementiæ,
 139 140 141 142 143 144
 Qui capita vestra non dubitatis credere,
 145 146 147 148 149
 Cui calceandos nemo commisit pedes?

113) R. *Timor*, Furcht. aus Furcht. 114) N. des Todes. 115 und 116) R. jener sodann. 117) R. *Confessus*, Particip. der bekennet hat, der sich schuldig giebt. Das Participium mit est (§ 13) macht die dritte Person Præteriti. Aus Furcht des Todes hat sodann jener bekannt.

122) R. sich. 118, 120, 123) R. nicht irgend eine Wissenschaft. * * * (§ 30) Zeichen des Ablativs nicht aus einiger Wissenschaft. 119) *tis* (§ 40) kommt her von der Wurzel s. R. *Arts*, Kunst. 121) R. heilsam, zur Arzney tauglich. aus irgend einer Wissenschaft der Arzneykunst. 124) R. sondern. 125) R. Erstaunung, oder Dummheit. 126) R. des Pöbels. 127) N. gemacht. Das Fuisse wird nach lateinischer Gewohnheit ausgelassen. 128) R. *Nobilis*, berühmt. *Se factum fuisse nobilem* muß (§ 21) mit daß aufgelöst werden: Er hat bekannt, daß er nicht durch einige Wissenschaft der Arzneykunst, sondern aus Dummheit des Pöbels berühmt geworden wäre.

129) R. der König. 130) R. *Advoco*, berufen. *atus, ata, atum* (§ 13) Participium Præteriti Passivi. herbey gerufen. 131) R. *Concio*, Versammlung des Volks. Der Ablativus mit dem Participio werden mit nachdem aufgelöst. (§ 25.) nachdem er das gesammte Volk berufen. 132) N. diese. 133) s. (§ 12) dritte Person sing. im Præterito Indicativi, von *edidi*, welches in die Sylbe e (§ 31) und *did* getheilet wird. N. *did*, præt. von den Zusammengefügten auf do. Wir haben also *edo*. R. *Edo*, an Tag geben. sehen

oder hören lassen. Der König, nachdem er das gesammte Volk berufen, hat diese Worte von sich hören lassen.

134 und 138) *R.* Wie große Unsinnigkeit. 135) *R. Puto*, meynen. *atis* (§ 12) zweyte Person der vielfachen Zahl im Præsenti Indicativi. meynet ihr. 136) Infinitivus von *Sum*. (§ 10.) seyn. 137) *R.* ihr, euch. *R. Sum cum* Genitivo. *quantæ dementiæ vos esse*, in wie großer Unsinnigkeit ihr seyd. denn der Infinitivus (§ 21) wird aufgelöst. In wie großer Thorheit meynet ihr wohl daß ihr steckt?

139) *R.* welcher, welche. 140) *N. Capitis*, gen. von *Caput*. *R.* Kopf, Haupt. 141) *R.* euer. eure Köpfe. 142) *R.* nicht. 143) *atis* wie n. 135. *R. Dubito*, zweifeln, Bedenken tragen. 144) *ere* (§ 11) Infinitivus. *R. Credo*, vertrauen. Ihr, die ihr kein Bedenken traget, eure Köpfe dem zu vertrauen.

145) *N.* welchem. 147) *R.* niemand. 148) *ut* wie n. 133. *commisi* besteht aus *com* (§ 31) und *mihi*. *N. Mihi*, præ. von *mitto*. Wir haben also *Committo*. *R.* anvertrauen. anvertrauet hat. 149) *N. Pedis*, gen. von *pes*, Fuß. die Füße. 146) *R. Calceo*, Schuh anziehen. *andos*, Accusativus pluralis (§ 3) von dem Participio Futuri Passivi (§ 13.) zu beschuhlen. Der König sprach: In wie großer Thorheit meynet ihr wohl daß ihr steckt, die ihr kein Bedenken traget eure Köpfe dem zu vertrauen, welchem niemand seine Füße zu beschuhlen anvertrauet hat?

150   151   152 153 154   155   )
Hoc pertinere verè ad illos dixerim,
156   257   158   159 160
Quorum stultitiâ quæstus impudentiæ est.

150) *N.* dieses. 141) *ere* (§ 11) Infinitivus. *R. Pertineo*, einen angehen. mit dem Vormörtlein 153) *ad*. 154) *N.* jene. jene angehen. 152) *R.* gewißlich, eigentlich. 155) *N. Dixi*, ich habe gesagt. *erim* (§ 12) gesagt habe: ich will gesagt haben. Der Infinitivus *hoc pertinere* wird aufgelöst mit daß. (§ 21.) daß dieses angehe diejenigen.

156) *N.* derer, welcher. 157) *R.* Narrheit. ^ (§ 30) Ablativus: welcher (§ 25) durch mit, von, oder dergleichen, erklärt wird. aus, oder durch derer Narrheit. 158) *R.* Gewinn. 159) *R. Impudentia*, Frechheit: oder Unverschämtheit. der Unverschämtheit. 160) *N.* ist. der Unverschämtheit Ihr Gewinn ist, oder entsteht. In dieser Fabel spricht Phædrus, will ich gesagt haben, es gehe eigentlich die an, aus derer Narrheit der Unverschämtheit ihr Gewinn entsteht.

Anhang

Anhang

von der Aussprache.

1. Das lateinische *a* wird ausgesprochen, wie unser *ä*. *aeternus*, ewig; *Aeternus*: *patria*, des Vaterlandes; *patria*.
2. *Oe* oder *œ* wie unser *e*. *Oeconomus*, ein Haushalter; *economus*: *amatus*, angenehm; *amatus*.
3. *Ph* wie *f*. *Philosophus*, ein Weltweiser; *philosophus*.
4. *Scho* wie *sc*. *schola*, eine Schule; *scola*.
5. *Ti* vor einem Selbstlauter oder Vocal wie *ci* oder *zi*. *patientia*, Geduld; *paciencia*: *toties*, so oft; *cozi-es*. Nimm aus *Quaestio*, eine Frage; *quaestio*.
6. *V* gelinder als *f*. *vive*, lebe, wie im Französischen *viver*.

Kurzes Muster;

welches in einer einzigen Zeile alle Buchstaben des Alphabets enthält.

Dieser alte Vers ist zu lesen bey Bohuslao Balbin in *Verisimilib. Human. Disciplinarium*, Cap. *V* parte 2.

Gaza frequens: Libycos duxit Karthago triumphos.
Gaza frequens: Libycos duxit Karthago triumphos.

Das ist:

Es war ein häufiger Schaß: Karthago führte das Siegesgeprång von Libyen.

INSTITUTIONES LUSITANICÆ.

oooooooooooooooooooo:oo-o:oooooooooooooooooooo

1. **Articulus definitus**, Germanis *der & die*, lusitanice sic declinatur :

	<i>Masculin. Singul.</i>	<i>Plural.</i>	<i>Femin. Sing.</i>	<i>Plur.</i>
<i>Nom. & Accus.</i>	<i>o,</i>	<i>os,</i>	<i>a,</i>	<i>as,</i>
<i>Gen. & Abl.</i>	<i>do,</i>	<i>dos,</i>	<i>da,</i>	<i>das,</i>
<i>Dativo.</i>	<i>ao;</i>	<i>aos.</i>	<i>d;</i>	<i>ds.</i>

2. **Articulus indefinitus** Nominativo & Accusativo caret, in Genitivo & Ablativo habet *de*, in Dativo *a*. Servit nominibus propriis, pronominibus, articulo unitatis (*ein, eine*) & reliquis, quæ apud Germanos articulum definitum respuunt.

3. Pluralis singulari addit *s* vel *es*. *cidade*, urbs; *ciudades*, urbes: *Rex*, Rex; *Reys*, Rêges: *senhor*, dominus; *senhores*, domini: *calis*, calix; *calices*, calices; mutato *s* in cognatum *c*. *M* facit *ns*, *as* plerumque *oes*, *al* plerumque *aes*, *el eis*, *il* denique *is* vel *eis*. *homem*, homo; *homens*, homines: *bom*, bonus; *bons*, boni. *obrigaçao*, obligatio; *obrigaçoes*, obligationes: *mão*, manus; *mãos*, manus. *qual*, qualis; *quas*, quales; *qualquer*, qualiscunque; *quasequer*, qualescunque. *admiravel*, admirabilis; *admiraveis*, admirabiles. *vil*, vilis; *vis*, viles: *util*, utilis; *uteis*, utiles.

4. **Adjectivâ** in *e* & *i* sunt generis communis; cetera in feminino vel assument *a*, vel ultimam suam literam in *a* mutant. *grande*, magnus, magna: *facil*, hic & hæc facilis: *Portuguez*, Lusitanicus; *Portuguesa*, Lusitanica: *bom*, bonus; *boa*, bona: *Christão*, christianus; *christã*, christiana; & inde contractum *christã*, unde pluralis *christãos*, christianæ: sic *mao*, malus; *mã*, mala.

5. **Comparativus** fit, præponendo *mais*; **superlativus**, *mais* cum articulo definito. *alto*, altus; *mais alto*, altior; *o mais alto*, altissimus. Fit etiam superlativus in *issimo*: *altissimo*, altissimus.

6. Verborum tres sunt Conjugationes. Infinitivus primæ in *ar*, secundæ in *er*, tertiæ in *ir* definit. Ante Conjugationum Tabellam Verba auxiliaria exhibebo, *Haver*, habere; & *Ser*, esse. Utuntur quidem sæpissime *Ter* pro *haver*, & *Estar* pro *ser*: sed hæc duo, brevitatis ergo, in Spicilegium rejeci. In Tabella Conjugationum solæ occurrunt terminationes, pro finalibus Infinitivi syllabis, *ar*, *er*, *ir*, substituendæ. Si exempla tota desideras, conjuga ad hujus Tabellæ modum verba *tratar*, tractare, *temer*, timere, & *subir*, ascendere. Reperies tam in auxiliaribus, quam in Conjugatione ordinaria, novi nominis Tempus, Aoristum, seu Tempus Incertum & nullo stato limite definitum: sic appellare visum est, quod nunc Plusquamperfecto Indicativi aut Conjunctivi, nunc Imperfecto Conjunctivi, nunc etiam Futuro ejusdem respondeat.

7. Conjugatio Verbi auxiliaris *Haver*, habere.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præf.	<i>hey</i> ,	<i>has</i> ,	<i>ba</i> :	<i>bavemos</i> ,	<i>baveis</i> ,	<i>baõ</i> . *
Imperfect.	<i>bavia</i> ,	<i>bavias</i> ,	<i>bavia</i> :	<i>baviamos</i> ,	<i>bavieys</i> ,	<i>baviãõ</i> .
Præt. simplex.	<i>bouve</i> ,	<i>bouveste</i> ,	<i>bouve</i> :	<i>bouvemos</i> ,	<i>bouvestes</i> ,	<i>bouvêrãõ</i> .
Præt. compos.	<i>hey avido</i> ,	<i>bas avido</i> ,	<i>ba avido</i> :	<i>bavemos av.</i>	<i>baveis av.</i>	<i>baõ avido</i> .
Plusquamp.	<i>bavia avido</i> ,	<i>bavias av.</i>	<i>bavin av.</i>	<i>baviamos av.</i>	<i>bavieys av.</i>	<i>baviãõ avido</i> .
Futur.	<i>baverai</i> ,	<i>baveràs</i> ,	<i>baverà</i> :	<i>baveremos</i> ,	<i>baveréis</i> ,	<i>baverãõ</i> .
Imperativus.		<i>ba</i> :		<i>bayamos</i> ,	<i>bayeis</i> .	
Conj. Præf.	<i>baja</i> ,	<i>bajas</i> ,	<i>baja</i> :	<i>bajamos</i> ,	<i>bajais</i> ,	<i>bajaõ</i> .
Imperf. I.	<i>bouvesse</i> ,	<i>bouvesseis</i> ,	<i>bouvesse</i> :	<i>bouvessemos</i> ,	<i>bouvesseis</i> ,	<i>bouvessem</i> .
Imperf. II.	<i>baveria</i> ,	<i>baverias</i> ,	<i>baveria</i> :	<i>baveriamos</i> ,	<i>baverieys</i> ,	<i>baveriaõ</i> .
Præter.	<i>baja avido</i> ,	<i>bajas av.</i>	<i>baja av.</i>	<i>bajamos av.</i>	<i>bajais av.</i>	<i>bajaõ avido</i> .
Plusquamp.	<i>bouvesse</i> vel <i>baveria</i> &c.	ut in Imperf. I & II, addito ubique <i>avido</i> .				
Aoristus.	<i>bouvera</i> ,	<i>bouveras</i> (eres)	<i>bouvera</i> :	<i>bouveramos</i> ,	<i>bouverdes</i> (ereis)	<i>bouverãõ</i> (erem.)
Futur.	<i>baverai avido</i> ,	<i>baveràs av.</i>	<i>baverà av.</i>	<i>baveremos av.</i>	<i>baveréis av.</i>	<i>baverãõ av.</i>
Infinit. Præf.	<i>baver</i> , vel <i>baverem</i> . Præter. <i>baver avido</i> .					
Partic. Præf.	<i>bavendo</i> . Partic. Præter. <i>bavendo avido</i> . Supinum. <i>avido</i> .					

* Tam in Verbis, quam in Nominibus, & aliis vocabulis, pro *av* vel *ãõ* sæpissime scribitur *am*.

8. Con-

8. Conjugatio Verbi auxiliaris *Ser, esse*.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indicat. Præs.	<i>sou,</i>	<i>es,</i>	<i>be:</i>	<i>fomos,</i>	<i>foys,</i>	<i>faõ.</i>
Imperfect.	<i>era,</i>	<i>eras,</i>	<i>era:</i>	<i>eramos,</i>	<i>ereis,</i>	<i>eraõ.</i>
Præt. simplex.	<i>fuy,</i>	<i>foste,</i>	<i>fai:</i>	<i>fomos,</i>	<i>fostes,</i>	<i>foraõ.</i>
Præt. compos.	<i>bey fido,</i>	<i>bas fido,</i>	<i>ba fido:</i>	<i>bavemos fido,</i>	<i>baveis fido,</i>	<i>baõ fido.</i>
Plusquamp.	<i>bavia fido,</i>	<i>bavias f.</i>	<i>bavia f.</i>	<i>baviamos fido,</i>	<i>bavieys f.</i>	<i>baviaõ f.</i>
Futurum.	<i>ferei,</i>	<i>feras,</i>	<i>ferà:</i>	<i>feremos,</i>	<i>ferais,</i>	<i>feraõ.</i>
Imperativus.		<i>fè:</i>		<i>sejamos,</i>	<i>fede.</i>	
Conjunct. Præs.	<i>seia,</i>	<i>sejas,</i>	<i>seja:</i>	<i>sejamos,</i>	<i>sejais,</i>	<i>sejaõ.</i>
Imperf. I.	<i>fosse,</i>	<i>fosses,</i>	<i>fosse:</i>	<i>fossamos,</i>	<i>fossais,</i>	<i>fossam.</i>
Imperf. II.	<i>seria,</i>	<i>serias,</i>	<i>seria:</i>	<i>seriamos,</i>	<i>serdes (serieys)</i>	<i>seriaõ.</i>
Præterit.	<i>baja fido,</i>	<i>bajas f.</i>	<i>baja f.</i>	<i>bajamos f.</i>	<i>bajais f.</i>	<i>bajaõ fido.</i>
Plusquamp.	<i>bouvesse vel baveria</i>	<i>&c. (ut in Flaver) addito ubique fido.</i>				
Aoristus.	<i>fora,</i>	<i>foras (fores)</i>	<i>fora:</i>	<i>foramos,</i>	<i>fordes (foreis)</i>	<i>foraõ (forem.)</i>
Futurum.	<i>baverei fido,</i>	<i>baveràs f.</i>	<i>baverà f.</i>	<i>bavereimos f.</i>	<i>bavereis f.</i>	<i>baveraõ f.</i>
Infinitivi Præs.	<i>ser vel serem. Præt. baver fido.</i>					
Particip. Præs.	<i>fendo. Particip. Præt. bavenáo fido. Supinum. fido.</i>					

9. Tabella III Conjugationum.

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Illi.
Indic. Præs.	1. o	as	a:	amos	ais	aõ.
	2. e	es	e:	emos	eis	em.
	3. o	es	e:	imos	is	em.
Imperf.	1. ava	avas	ava:	avamos	aveis	avaõ.
	2. ia	ias	ia:	iamos	ieis	iaõ.
	3. ia	ias	ia:	iamos	ieis	iaõ.
Præt. Impl.	1. ey	aste	ou:	amos	astes	avaõ.
	2. i	este	eo:	emos	estes	eraõ.
	3. i	iste	io:	imos	istes	iraõ.
Præt. compos.	<i>bey</i>	<i>bas</i>	<i>ba:</i>	<i>bavemos</i>	<i>baveis</i>	<i>baõ</i>
	addito ubique Supino, 1. ado. 2. ido. 3. ido.					
Plusquamp.	<i>bavia</i>	<i>bavias</i>	<i>bavia:</i>	<i>baviamos</i>	<i>bavieys</i>	<i>baviaõ</i>
	addito ubique Supino, 1. ado. 2. ido. 3. ido.					

Futu-

	Ego.	Tu.	Ille.	Nos.	Vos.	Ill.
Futurum.	1. <i>arē</i>	<i>arās</i>	<i>arā:</i>	<i>aremos</i>	<i>areis</i>	<i>arāō.</i>
	2. <i>erē</i>	<i>erās</i>	<i>erā:</i>	<i>eremos</i>	<i>ereis</i>	<i>erāō.</i>
	3. <i>irē</i>	<i>irās</i>	<i>irā:</i>	<i>iremos</i>	<i>ireis</i>	<i>irāō.</i>
Imperativus.		1. <i>a:</i>		<i>emos</i>	<i>ai.</i>	
		2. <i>e:</i>		<i>amos</i>	<i>ei.</i>	
		3. <i>e:</i>		<i>amos</i>	<i>i.</i>	
Conjunct. Præf.	1. <i>e</i>	<i>es</i>	<i>e:</i>	<i>emos</i>	<i>eis</i>	<i>em.</i>
	2. <i>a</i>	<i>as</i>	<i>a:</i>	<i>amos</i>	<i>ais</i>	<i>aō.</i>
	3. <i>a</i>	<i>as</i>	<i>a:</i>	<i>amos</i>	<i>ais</i>	<i>aō.</i>
Imperf. I.	1. <i>affe</i>	<i>affes</i>	<i>affe:</i>	<i>affemos</i>	<i>affeis</i>	<i>affem.</i>
	2. <i>effe</i>	<i>effes</i>	<i>effe:</i>	<i>effemos</i>	<i>effeis</i>	<i>effem.</i>
	3. <i>iffe</i>	<i>iffes</i>	<i>iffe:</i>	<i>iffemos</i>	<i>iffeis</i>	<i>iffem.</i>
Imperf. II.	1. <i>aria</i>	<i>arias</i>	<i>aria:</i>	<i>ariamōs</i>	<i>arieis</i>	<i>ariaō.</i>
	2. <i>eria</i>	<i>erias</i>	<i>eria:</i>	<i>eriamōs</i>	<i>erieis</i>	<i>eriaō.</i>
	3. <i>iria</i>	<i>irias</i>	<i>iria:</i>	<i>iriamōs</i>	<i>irieis</i>	<i>iriaō.</i>
Præter.	<i>baja</i>	<i>bajas</i>	<i>baja</i>	<i>bajamos</i>	<i>bajais</i>	<i>bajaō</i>
	addito ubique Supino, 1. <i>ado.</i> 2. <i>ido.</i> 3. <i>ido.</i>					
Plusquam.	<i>bouvesse</i> vel <i>baveria</i> &c. (ut in Verbo <i>Haver</i>)					
	addito ubique Supino, 1. <i>ado.</i> 2. <i>ido.</i> 3. <i>ido.</i>					
Aoristus.	1. <i>āra</i>	<i>āras</i>	<i>āra:</i>	<i>aramos</i>	<i>ardes</i>	<i>āraō.</i>
		(<i>ares</i>)		(<i>aremos</i>)	(<i>areis</i>)	(<i>arem.</i>)
	2. <i>ēra</i>	<i>ēras</i>	<i>ēra:</i>	<i>eramos</i>	<i>erdes</i>	<i>ēraō.</i>
		(<i>eres</i>)		(<i>eremos</i>)	(<i>ereis</i>)	(<i>erem.</i>)
	3. <i>ira</i>	<i>iras</i>	<i>ira:</i>	<i>iramos</i>	<i>irdes</i>	<i>iraō.</i>
		(<i>ires</i>)		(<i>iremos</i>)	(<i>ireis</i>)	(<i>irem.</i>)
Futur.	<i>baverai</i>	<i>baverās</i>	<i>baverā:</i>	<i>baveremos</i>	<i>baverēis</i>	<i>baverāō</i>
	addito ubique Supino, 1. <i>ado.</i> 2. <i>ido.</i> 3. <i>ido.</i>					
Infinit. Præf.	1. <i>ar</i> vel <i>arem.</i>	Præt. <i>baver</i> cum Supino				1. <i>ado.</i>
	2. <i>er</i> vel <i>erem.</i>					2. <i>ido.</i>
	3. <i>ir</i> vel <i>irem.</i>					3. <i>ido.</i>
Particip. Præf.	1. <i>ando.</i>	Part. Præt. <i>bavendo</i>		1. <i>ado.</i>	Supin. 1. <i>ado.</i>	
	2. <i>endo.</i>			2. <i>ido.</i>	2. <i>ido.</i>	
	3. <i>indo.</i>			3. <i>ido.</i>	3. <i>ido.</i>	

10. Passivum fit e Supino Verbi copulato cum auxiliari *Ser*, vel ejus loco *Estar*. *saõ vencidos*, vincuntur: *está declarado*, declaratur, seu declaratum est.

11. Siqua Verba occurrant, quibus in conjugando Verbum *Ser* aut *Estar* loco auxiliaris *Haver* vel *Ter* serviat, id in explicando mutationem nullam inducit.

12. Terminations *aremos*, *eremos*, *iremos*, passim in *armos*, *ermos*, *irmos*, contrahuntur. *lançarmos*, *jaciemus*, *jecerimus*: *differmos*, *dicemus*, *diceremus*: *distinguirmos*, *distinxerimus*. Sic etiam *formos*, *effemus*, *fueramus*, pro *foramos*.

13. *A* & *e* finalia Verborum persæpe abscinduntur. *ajudar*, adjuverit; *notar*, observavero; *fizer*, faceret; *extinguir*, extingueret; *for*, foret, fuero, fuerit; pro *ajudara*, *notara*, *fizera*, *extinguidra*, *fera*. Eodem modo *reluz* pro *reluze*, *relucet*, a *reluzir*. Quo pertinent: *dir*, dicit; *faz*, facit; *quer*, vult; *val*, valet; a *dizer*, *fazer*, *querer*, *valer*; & *reduz*, *reducit*; *produz*, *producit*; *introduz*, *introducitur*; ab *reduzir*, *produzir*, *introduzir*.

14. *As* & *ae* in Verbis promissive usurpatum reperias. *remediaes* pro *remediais*, *remedium* affertis; *possaes* pro *possais*, *possitis*; *estaes* pro *estais*, *estis*, *istis*; *reparaes* pro *reparai*, *attendite*. Quod & in nominibus aliquando accidit. *tais* pro *taes*, *tales*; a *tal*.

15. Infinitivi *arem*, *erem*, *trem*, cum intelligitur persona secunda, in *ares*, *eres*, *ires* mutantur. *com dares*, *dando*, *dante te*, *dantibus vobis*.

16. Verbum *haver* cum Infinitivo, intercedente particula *de*, nostro Futuro respondet. *haveis de responder*, *respondebitis*, vel per Verbum *debeor* debetis respondere.

17. Innumera occurrunt Pronomina Verborum fini affixa, more Italico & Hispanico. *derrubou*, *deiecit eum*; *fez lbe*, *fecit illi*; *dai me*, *date mihi*; *dispondo*, *disponendo id*; ex *derrubou* & *o*, *fez* & *lbe*, *dai* & *me*, *dispondo* & *o*. Frequenter euphoniae gratia detrahitur aut interponitur litera aliqua. *ouçamola*, *audiamus illam*, ex *ouçamos* & *a*; *levalas*, *ferre illas*, ex *levar* & *as*; *dala* & *dalla*, *dare illam*, ex *dar* & *a*; *achastelas*, *invenistis illas*, ex *achastes* & *as*; *sabemno*, *sciunt id*, ex *sabem* & *o*; *depois de considerarmos*, postquam nos consideraverimus, ex Infinitivo *considerarem* & nos mutilato; *dar volo*, *dare vobis illud*, ex *dar*, *vos*, & *o*: quemadmodum & seorsum absque Verbo *volo* & *nolo* legitur, pro *vos o*, *vobis id*, & *nos o*, *nobis id*,
vel

vel eum. Imo conſtantur etiam cum Verbo pronomen & auxiliare. *dar-teey*, dabo tibi, ex *dar*, *te*, & *bey*, *abrilosbaõ*, aperient eos, ex *abrir*, *os*, & *baõ*; *perguatarnebeys*, interrogabitis me, ex *perguatar*, *me*, & *haveys* in *bey*s contracto.

18. Pronomina emphasis cauſa geminant. *a mi me parece*, mihi videtur. *venceo ſe a ſi meſmo*, ſuperavit ſe ipſum.

19. Particulæ *a*, *ao*, *aes*, *d*, *ds*, nominibus præpoſitæ, non ſolum Dativum, ſed perſæpe etiam Accuſativum indicant. *querer ſõ a Deos*, ſolum DEUM deſiderare: *confidero ao filbo*, confidero filium.

20. *De* sæpe coaleſcit cum pronominiſus, & vocabulis quibusdam aliis. Tales ſunt Genitivi & Ablativi *delle*, *della*, *delloſ*, *dellas*, ab *elle*, *is*, *ella*; *ea*, *ello*, *ii*, *ellas*, *eæ*; *daquelle*, *daquelles*, *daquella*, *daquellas*, ab *aquelle*, *ille*, *aquelles*, *illi*, *aquella*, *illa*, *aquellas*, *illæ*; *deſte*, *diſto*, *deſta*, *diſta*, ab *eſte* & *iſto*, hic vel hoc, *eſta* & *iſta*, hæc; *doutro*, *doutra*, *doutros*, *doutras*, ab *outro*, alter, alius. Simili modo conſtantur *pelo*, *pela*, *pelos*, *pelas*, vel *pello*, *pella*, *pellos*, *pellas*, quæ eſt præpoſitio noſtra *per* cum articulo; & præpoſitio *in*, quæ cum multis coaleſcit, ſervata tantum litera *n*. *na guerra*, in bello; *na coraçãõ*, in corde; *num povo*, in populo, ex articulo unitatis *hum*. *nos*, *nas*, *neſte*, *nelle*, *noutro*, *noutra*, *niſto*, *niſſe*, *nalgum*, *naquelle*, *neſtouro*; in *ben*, in iſto, in eo, in alio, in alia, in hoc, in aliquo, in illo, in hoc altero.

De uſu Lexicorum, & Spicilegii noſtri.

21. Litera *b* in multis pro arbitrio vel ſcribitur, vel omittitur, in ipſo etiam auxiliari *baver*; *bouvera*, *bouveſſe*, vel *ouvera*, *ouveſſe*. Sic & promiſcua ſunt *i* & *y*, *z* & *s*, ac in quibusdam *g* & *j*, *t* & *tt*. *ſabir* & *ſair*, *exire*; *conclubio* & *concluio*, *concluſit*; *inſtituio* & *inſtitubio*, *inſtituit*; *muſto* & *muyto*, *multum*; *foi* & *foy*, *fuit*; *ſi* & *ſy*, *ſibi*, *ſe*; *tratai* & *tratay*, *tractate*. *aceſo* & *acezo*, *accenſus*; *ves* & *vez*, *vides*; *puzeraõ* & *puſeraõ*, *poſuerunt*. *fugeitar* & *ſujeitar*, *ſubjicere*; *fuja*, *fugiat*, a *fugir*; *ſingamos*, *ſingamus*, a *ſingio*. *diuto* & *diuto*, *dictus*; *tratar* & *trattar*, *tractare*; *eſcrito* & *eſcritto*, *ſcriptus*. Horum igitur altero non invento, ad alterum recurrendum erit.

22. Sæpe *i* & *e*, nonnunquam & *u* ac *o*, inter ſe commutantur. *re-pita*, *repetam*, *repetat*; a *repetir*: *ſirvaõ*, *ſerviant*; a *ſervir*: *ſinto*, *ſentio*; a *ſeuitir*: *advirtamos*, *attendamus*; ab *advertir*: *rime*, *redimit*, ab *remir*: *pi-*

do, peto; a *pedir*. *durma*, dormiam, dormiat; a *dormir*: *foge*, fugit; a *fugir*: *leu* pro *leo*, legit; a *ler*: *vestiu - os* pro *vestio - os*, vestivit. Quapropter, si horum alterutrum in Lexico non occurrat, alterum querendum erit.

23. Sæpe *c* in *qu* & *ç*, *g* in *gu* mutatur; interdum & vicissim *gu* in *g*. *fique*, maneam, maneat; a *ficar*: *reconheção*, agnoscant; a *reconbecer*: *creção*, crescant; a *crecer* seu *creſcer*: *prêguei*, concionatus sum; a *prêgar*: *negue*, neget; a *negar*: *ſigaõ*, sequantur; a *ſeguir*: *distingo*, distingo; a *distinguir*.

24. Alicubi, præsertim in carmine, *e* vel *i* supprimitur. *exprimentou*, expertus est; ab *experimentar*: *esprito*, spiritus; pro *espirito*: *perca*, pereat, perdat; a *perecer*.

25. Si Compositum non invenias, quære Simplex: quod ut expeditius cognosci possit, Catalogum Particularum, a quibus inchoantur Lusitanorum Composita, Spicilegio meo subjungam.

26. Parcere labori, & sine Lexici ope intelligere vocabula bene multa poteris, si memineris, Lusitanos solere quasdam latinorum literas omittere, maxime *n* & *l*, quorum posterius etiam in *r* mutare gaudent. *grao*, gradus: *meio*, medium: *raizes*, radices: *voidade*, vanitas: *lua*, luna: *veo*, velum: *ceo*, cælum: *cor*, color: *dor*, dolor: *ventade*, voluntas. *debrar*, duplicare: *prazer*, voluptas: *cumprir*, complere: *ſuprir*, supplere: *nebre*, nobilis: *obrigar*, obligare. Jam, Lector Benevole, omisso Spicilegio & Particularum Catalogo, ad ipsam Exercitationem transgredere.

SPICILEGIUM

eorum,

quæ in Lexicis reperiri non solent, additis etiam ob majorem discentium commoditatem particulis usitatissimis, & omissis vicissim anomaliis raro admodum occurrentibus.

A.

A. 1. articulus (§ 1.) 2. ea, illa. Eodem modo à 1. articulus dativi. 2. ei, illi, g. f.

Aa, articulus dativi feminini, numero singulari, pro à.

Aas, articulus dativi feminini, numero plurali, pro às.

Abair,

Abairo, sub.
Aberto, Sup. ab *abrir*, aperire.
Acafo, forte, fortasse.
Acerca, circa; quod attinet ad ....
Aceso, Sup. ab *acender*, accendere.
Acima, supra.
Acolá, illic, ibi.
Adonde, ubi.
Affonso, Alphonfus.
Agora, nunc.
Ali, hic, hoc loco.
Ainda, etiam, imo, etiam nunc.
     ainda que, etiamfi.
Aleni, ultra.
Assim, tandem.
Ali, illic.
Amanham, cras.
Antão, Antonius.
Antehontem, nudius tertius.
Antemão, prius.
Antes, ante; imo, potius.
Ao. 1. articulus (§ 1.) 2. ei, illi,
     g. m.
Aonde, ubi; quo.
Aos. 1. articulus (§ 1.) 2. iis, illis,
     g. m.
Apenas, vix.
Apos, *apoz*, post.
Aquella, illa, illam. *aquella*, illi, g. f.
     aquellas, illæ, illas. *aquellas*, illis,
     g. f.
Aquelle, ille, illum. *aquelle*, illi, g. m.
     aquelles, illi, illos. *aquelles*, illis.
Aquelloutro, ille alter.
Aquem, citra.
Aqui, hic, hoc loco; huc.
Aquillo, ille.
As. 1. articulus (§ 1.) 2. eæ, illæ;
     eas, illas. *as*. 1. articulus. (§ 1.)
     2. iis, illis, g. f.

Assas, fatis.
Assi, *assim*, sic, ita, etiam.
Até, usque. *atégora*, adhuc, hucus-
     que. *atélli*, eo usque. *atéqui*, huc-
     usque.
Atravéz, transverse.
Atraz, post, retro.
Avante, ulterius, porro.
Ay, ah! vae!

B.

Balde. de balde, frustra.
Belem, Bethlehem.
bem, bene.

C.

C' pro *com*, poetice. *c'um*, mit einem;
     c'uma, mit einer.
Cá, hic, huc.
Caya, *cayas*, *caya*, &c. cadam, cadas,
     cadat, &c. a *cabir* seu *cair*.
Cayba, *bas*, *ba*, &c. locum habeam,
     as, at, &c. a *cabir*.
Cedo, cito, brevi.
Cerca, circa; quod attinet ad ....
Co pro *com*. *coa*, *coas*, pro *com* a, *com*
     as.
Com, cum.
Comigo, *commigo*, mecum; *contigo*, te-
     cum; *comfigo*, secum; *commosco*,
     nobiscum.
Como, sicut, quomodo.
Confuso, Sup. a *confundir*, confun-
     dere.
Configo, secum; *contigo*, tecum.
Corrupto, *corruio*, Sup. a *corromper*,
     corrumpere.

Coube, *couberaõ*, locum habuit, locum habuerunt. a *caber*. *coubera*, *coubesse*, &c. sufficeret, locum haberet, &c. ab eodem.

Crea, *as*, *a*, &c. credam, *as*, *at*, &c. a *crer*.

Crede, credite. *credes*, creditis. ab eodem.

Creo, credo; credidit. a *crer*. item *creo*, a *crear* seu *criar*.

Creyo, credo. *creya*, *as*, *a*, &c. credam, *as*, *at*, &c. a *crer*.

Cuberto, Sup. a *cobrir* sive *cubrir*, tegere.

Cuja, *cujas*; *cujo*, *cujos*; *cujus*, *quorum*, *quarum*.

Cum pro com bum, mit einem.

D.

Da. 1. articulus. 2. ejus, ab ea. *dà*, dat; *da*. a *dar*.

Dabi, inde.

Dalem, ultra.

Dalli, inde.

Dantes, antea.

Daquem, citra.

Daqui, hinc.

Das. 1. articulus. (§ 1.) 2. earum, ab eis. *dds*, *das*. a *dar*.

Debaixo, sub.

Debalde, frustra.

delRey, Regis, ab Rege. articulus hispanicus, pro lusitanico *do*.

Demais, reliquum, cetera.

Dén.os, dedimus. a *dar*. *demos*, demus; ab eodem.

Dentro, intus; intro.

Deo, dedit. a *dar*.

Depoes, *depois*, deinde, post. *depoi*, *que*, postquam.

Depressa, celeriter.

Dera, *ras*, *ra*, &c. Aoristus a *dar*, dare.

Deside, inde a. cui nonnunquam articulus affigitur, & ultimam ejus literam absorbet: *desido*, pro *deside o*.

Desorte, adeo, sic.

Despois, deinde, post. *despois que*, postquam.

Desque, statim ut, ubi primum.

Desse, *sses*, *sse*, &c. darem, *res*, *ret*, &c. a *dar*.

Dessoutro, alterius illius; ab altero illo.

Deste, *dêstes*, dedisti, dedistis. a *dar*.

Sed *deste*, istius, ab isto.

Detrás, retro.

Deu, dedit. a *dar*.

Devagar, per otium, lente, sensim.

Diante, coram, ante. *por diante*, in posterum.

Diga, *as*, *a*, &c. dicam, *as*, *at*, &c. a *dizer*. *digai*, dicite. ab eodem.

Digo, dico. a *dizer*.

Diloba, dicet id. ex *dir* seu *dizer*, *e*, & *ba*, immisso l euphonico.

Diogo, Jacobus.

Direi, *ràs*, *rà*, &c. dicam, *es*, *et*, &c. a *dizer*.

Diria, *as*, *a*, &c. dicerem, *es*, *et*. &c. ab eodem.

Dirnebeys, dicetis mihi. *dirvoshaõ*, dicent vobis. ex *dir* seu *dizer*, pronomine, & auxiliari. (§ 17.)

Disse, *difseste*, *disse*: *difsemos*, *difsestes*, *differaõ*; dixi, dixisti, dixit: diximus, &c. a *dizer*.

Difsera, *ras*, *ra*, &c. Aoristus ab eodem. *Dif*

Disseſſe, ſſes, ſſe, &c. dicerem, es, et, &c. ab eodem.

Distinto, Sup. a *distinguir*, distinguere.

Dito, ditto, Sup. a *dizer*, dicere.

Dixe, xeste, xe, &c. dixi, isti, it, &c. ab eodem.

Diz, dicit. ab eodem.

Do. 1. articulus. (§ 1.) 2. ejus, ab eo.

Doens, dona. a *dom*.

Donde, unde; ubi.

Dos. 1. articulus. (§ 1.) 2. eorum, ab eis.

Dou, do. a *dar*.

Doy, as, a, &c. dolebam, bas, bat, &c. a *doer*.

duz, tertia persona singularis in Præfenti Indicativi, Compositorum desinentium in *duzir*. *reduz*, reducit; *introduz*, introducit; a *reduzir*, *introduzir*.

E.

E, &c.

Eis abi, eis - *aqui*, ecce.

Eleja, jas, ja, &c. eligam, as, at, &c. ab *eleger*, eligere.

Eleito, Sup. ab eodem.

Elle, ille, is.

El Rey, Rex. more hispanico, pro o *Rey*.

Em, in.

Embora, pace mea, pace nostra; immetbin.

Emcima, supra, in superiore parte.

Emfim, denique; proinde.

Então, tunc

Entre, inter, *entre tanto*, interim.

Envolto, Sup. ab *envolver*, involvere.

Escrepto, *escrito*, *escriuo*, Sup. ab *escrever*, scribere.

Essa, ista.

Este, iste.

Esta, stat, est. *estas*, stas, es. Sed *esta*, ista, istam; *estas*, istæ, istas.

Este, iste.

Esteja, jas, ja, &c. stem, stes, stet, &c. sim. sis, sit, &c. ab *estar*.

Estevoão, Stephanus.

Esteve, stetit, fuit. ab *estar*.

Estive, *estiveſte*, steti, stetisti; fui, fuisti. *estivemos*, *estiveſtes*, *estiverão*, stetimus, istis, erunt; fuimus, fuistis, fuerunt. ab *estar*.

Estivera, eras, era, &c. Aoristus ab eodem.

Estiveſſe, eſſes, eſſe, &c. starem, eſſem, es, et, &c. ab eodem.

Esto, iste.

Estou, sto, sum. ab *estar*.

Estouvro, ille alter.

Eu, ego.

Exaqui, ecce.

Eylo aqui, ecce, en ille præsens.

Eys, ecce.

F.

Faça, as, a, &c. faciam, as, at, &c. a *fazer*.

Faço, facio. ab eodem.

Fallo, facit eum, facit id. ex *faz* & *o*, interposito *l* euphonico. Sed *fallo* (a *fallar*) loquor.

Fallohão, facien*, facere debebunt. ex *far* seu contracto *fazer*, *o*, & *hão*, immisso *ll* euphonico.

Falo, facit eum, facit id. pro *faz-o*.

Farei, rás, rà, &c. faciam, facies, faciet, &c. a *fazer*.

Faria,

Coube, *coubéraõ*, locum habuit, locum habuerunt. a *caber*. *coubera*, *coubesse*, &c. sufficeret, locum haberet, &c. ab eodem.

Crea, *as*, *a*, &c. credam, *as*, *at*, &c. a *crer*.

Crede, credite. *credes*, creditis. ab eodem.

Creo, credq; credidit. a *crer*. item *creo*, a *crear* seu *criar*.

Creyo, credo. *creya*, *as*, *a*, &c. credam, *as*, *at*, &c. a *crer*.

Cuberto, Sup. a *cobrir* sive *cubrir*, tegere.

Cuja, *cujas*; *cujo*, *cujos*; *cujus*, quorum, quarum.

Cum pro *com* *bum*, mit einem.

D.

Da, 1. articulus. 2. ejus, ab ea. *dã*, dat; *da*. a *dar*.

Dabi, inde.

Dalem, ultra.

Dalli, inde.

Dantes, antea.

Daquem, citra.

Daqui, hinc.

Das, 1. articulus. (§ 1.) 2. earum, ab eis. *dãs*, *das*. a *dar*.

Debaixo, sub.

Debalde, frustra.

delRey, Regis, ab Rege. articulus hispanicus, pro lusitanico *do*.

Demais, reliquum, cetera.

Dênos, dedimus. a *dar*. *demos*, demus; ab eodem.

Dentro, intus; intro.

Deo, dedit. a *dar*.

Depoes, *depois*, deinde, post. *depoi*, *que*, postquam.

Depressa, celeriter.

Dera, *ras*, *ra*, &c. Aoristus a *dar*, dare.

Desde, inde a. cui nonnunquam articulus affigitur, & ultimam ejus literam absorbet: *desdo*, pro *desde o*.

Desorte, adeo, sic.

Despois, deinde, post. *despois que*, postquam.

Desque, statim ut, ubi primum.

Desse, *sses*, *sse*, &c. darem, res, ret, &c. a *dar*.

Dessoutro, alterius illius; ab altero illo.

Dêste, *dêstes*, dedisti, dedistis. a *dar*.

Sed *dêste*, istius, ab isto.

Detrás, retro.

Deu, dedit. a *dar*.

Devagar, per otium, lente, sensim.

Diante, coram, ante. *por diante*, in posterum.

Diga, *as*, *a*, &c. dicam, *as*, *at*, &c. a *dizer*. *digai*, dicite. ab eodem.

Digo, dico. a *dizer*.

Diloba, dicet id. ex *dir* seu *dizer*, *e*, & *ba*, immisso *i* euphonico.

Diogo, Jacobus.

Direi, *rãs*, *rã*, &c. dicam, *es*, *et*, &c. a *dizer*.

Diria, *as*, *a*, &c. dicerem, *es*, *et*. &c. ab eodem.

Dirmebays, dicetis mihi. *dirvosbaõ*, dicent vobis. ex *dir* seu *dizer*, pro nomine, & auxiliari. (§ 17.)

Disse, *difteste*, *disse*: *difsemos*, *diftestes*, *differaõ*; dixi, dixisti, dixit: diximus, &c. a *dizer*.

Difera, *ras*, *ra*, &c. Aoristus ab eodem. *Dif*.

Disseſſe, *ſſes*, *ſſe*, &c. dicerem, es, et,
&c. ab eodem.

Distinto, Sup. a *distinguir*, distinguere.

Dito, ditto, Sup. a *dizer*, dicere.

Dixe, *xeste*, *xe*, &c. dixi, isti, it, &c.
ab eodem.

Diz, dicit. ab eodem.

Do. 1. articulus. (§ 1.) 2. ejus, ab eo.

Doens, dona. a *dom*.

Donde, unde; ubi.

Dos. 1. articulus. (§ 1.) 2. eorum,
ab eis.

Dou, do. a *dar*.

Doyr, as, a. &c. dolebam, bas, bat,
&c. a *doer*.

duz, tertia persona singularis in Præ-
fenti Indicativi, Compositorum
desinentium in *duzir*. *reduz*, redu-
cit; *introduz*, introducit; a *redu-
zir*, *introduzir*.

E.

E, &.

Eis abi, *eis - aqui*, ecce.

Eleja, *jas*, *ja*, &c. eligam, as, at, &c.
ab *eleger*, eligere.

Eleito, Sup. ab eodem.

Ella, ille, is.

El Rey, Rex. more hispanico, pro
o *Rey*.

Em, in.

Embora, pace mea, pace nostra; im-
merhin.

Emcima, supra, in superiore parte.

Emfim, denique; proinde.

Então, tunc

Entre, inter, *entre tanto*, interim.

Envolto, Sup. ab *envolver*, involvere.

Escrepto, *escrito*, *escriuo*, Sup. ab *escre-
ver*, scribere.

Essa, ista.

Este, iste.

Esta, stat, est. *estas*, stas, es. Sed
esta, ista, istam; *estas*, istæ, istas.

Este, iste.

Esteja, *jas*, *ja*, &c. stem, stes, stet,
&c. sim. sis, sit, &c. ab *estar*.

Estevoão, Stephanus.

Esteve, stetit, fuit. ab *estar*.

Estive, *estiveſſe*, steti, stetisti; fui,
fuisti. *estivemos*, *estiveſtes*, *estiverão*,
stetimus, istis, erunt; fuimus, fui-
stis, fuerunt. ab *estar*.

Estivera, *eras*, *era*, &c. Aoristus ab
eodem.

Estiveſſe, *esses*, *esse*, &c. stare, essem,
es, et, &c. ab eodem.

Esto, iste.

Estou, sto, sum. ab *estar*.

Estoutro, ille alter.

Eu, ego.

Exaqui, ecce.

Eylo aqui, ecce, en ille præsens.

Eys, ecce.

F.

Faça, as, a, &c. faciam, as, at, &c.
a *fazer*.

Faço, facio. ab eodem.

Fallo, facit eum, facit id. ex *faz* & *o*,
interposito *u* euphonico. Sed *fal-
lo* (a *fallar*) loquor.

Fallobão, facienr, facere debebunt.
ex *far* seu contracto *fazer*, o, &
bão, immisso *u* euphonico.

Falo, facit eum, facit id. pro *faz - o*.

Farei, *ràs*, *rà*, &c. faciam, facies, fa-
ciet, &c. a *fazer*.

Faria,

Faria, *ias*, *ia*, &c. facerem, es, et,
&c. ab eodem.

Farseba, fiet, faciendum est. ex *fazer*
contracto in *far*, *se*, & *ba*.

Faz, facit. a *fazer*.

Faito, Sup. ab eodem.

Felippe, Philippus.

Fello, *felo*, fecit eum vel id. *felas*,
felos, &c. fecit eas, eos, &c. ex *fex*
& pronomine.

Fex, fecit. a *fazer*.

Fiz, *fizefte*, feci, fecisti: *fixemos*, *fixe-
zestes*, *fixeão*, fecimus, cistis, co-
runt. ab eodem.

Fizera, *ras*, *ra*, &c. Aoristus ab eo-
dem *fazer*, facere.

Fixesse, *sses*, *sse*, &c. facerem, es, et,
&c. ab eodem.

Fõra, extra, foris; procul. *Fõra*, Ao-
ristus a *Ser*, esse. (§ 8.)

Fijo, *fuja*, &c. fugio, fugiam, &c. a
fugir. (§ 21.)

G.

Grão seu *gram*, pro *grande*, magnus.

H.

Havem, *bavenbaõ*. *Là te bavem*, tu vi-
deris. *Là je bavenbaõ*, ipsi vide-
rint.

Hay, est, adest. gallice, *il y a*, *il y en a*.

Hi, hic, hoc loco.

Hoje, hodie.

Montem, heri.

I.

Ja, jam.

Jago, Jacobus.

Jaine, Jacobus.

Jamais, nunquam; non ultra.

Jaz, jacet. a *jazer*.

Ido, ite. *ides*, itis. ab *ir*.

Inigo, inimicus. poetice pro *inimigo*.

Inda, etiam, adeo, adhuc.

João, Joannes.

Isabel, Elisabetha.

Isto, *isto*, hic, hoc.

Junto, prope.

L.

Là, illic; illuc.

Lé, legit. *le*, lege. a *ler*.

Lea, *as*, *a*, &c. legam, as, at, &c.
ab eodem.

Lede, legite. *ledes*, legitis. ab eodem.

Leo, lego. ab eodem. Est & Præte-
ritum ordinarium, legit.

Leya, *as*, *a*, &c. legam, as, at, &c.
a *ler*.

Leyo, lego. ab eodem.

Lba, ipsi eam, ipsis eam. *ibas*, ipsi
eas, ipsis eas.

Lbe, ei, eum, eam; iis, eos.

Lbes, iis, eos, eas.

Lbo, ipsi eum, ipsis eum, ipsi vel
ipsis id. *ibas*, ipsi eos, ipsis eos.

Logo, statim; ergo.

Luis, Ludovicus, Aloysius.

M.

Ma, mihi eam.

Mafamede, *Mafoma*, Mahometes,
Turcarum conditor; rectius Mu-
hammed.

Mais, magis, plus. o *mais*, reliquum,
cetera. *por mais que*, quantumvis.

Mal, male.

Man

Mãmbaã, a *manbaã*, crās.

Más, sed. *mas*, mihi eas. *màs*, malæ, malas.

Mayor, major.

Me, mihi, me.

Melhor, melior; melius.

Menor, minor.

Menos, minus. *ao menos*, saltem.

Mi, ego, mihi, me.

Mi bor, melior.

Mim, ego, mihi, me.

Mo, mihi eum, mihi id.

Mór, major.

Morto, Sup. a *morrer*, mori.

Mos, mihi eos.

Mui, admodum.

Muito, multum. *que muito*, *que* . . . . ?
quid mirum, quod . . . . ?

N.

Na, nobis eam.

Nada, nihil.

Nado, natus. poetice pro *nacido*.

Nam seu *naõ*, non.

Nem, neque.

No. 1. nobis eum, nobis id. 2. in, in dem.

Nomeyo, *nomeya*, &c. nomino, nominem, &c. a *nomear*.

Nós, nobis, nos. *nas*, in, in den.

Nosco. *com nosco*, nobiscum.

Nunca, nunquam.

O.

O. 1. articulus. (§ 1.) 2. is, eum, id. ò, o!

Ob, o! heu!

Onde, ubi; quo. *para onde*, quo.

Ora, jam.

Os. 1. articulus. (§ 1.) 2. ii, eos.

Ou, vel.

Ouçã, *ças*, *ça*, &c. audiam, as, at, &c. ab *ouvir*.

Ouço, audio. ab eodem.

P.

Para, pro, propter. Est, & *para* a *parar*, sistere: sistit, siste.

Para que, ut.

Pega, as, a, &c. petam, as, at, &c. a *pedir*. Sic & *peço*, peto; *pecem*, petunt; ab eodem.

Pedro, Petrus.

Peor, pejor; pejus.

Perante, coram.

Perca, as, a, &c. perdam, peream, as, at, &c. a *perecer* & *perder*. (§ 24.)

Perto, versus, prope.

Peyor, pejor; pejus.

Pode seu *póde*, potuit. *póde*, potest. a *poder*.

Põem, ponit, ponunt; pone seu *ponito*. a *pôr*, ponere.

*Põe*s, ponis. ab eodem.

Poes, quoniam; igitur.

Pois, quia; itaque.

Pola, ponit eam. *polo*, posuit eum; ponere eum. ex *poz* vel *pôr* mutatis, & pronomine. Est & *polo*, aut *pello*, loco *por o*, pro. *pollo proveito*, pro utilitate.

Pomos, ponimus. a *pôr* seu *poner*.

Ponde, ponite. *pondes*, ponitis. ab eodem.

Pondo, ponendo, ponens. ab eodem.

Ponba, *bas*, *ba*, &c. ponam, as, at, &c. ab eodem.

A a

Porbo,

Ponbo, pono. ab eodem.
Por, per; pro, propter.
Porei, rās, rā, &c. ponam, es, et,
 &c. a *poner* seu *pôr*.
Porém, sed, tamen.
Poria, ias, ia, &c. ponerem, es, et,
 &c. a *pôr*.
Porque, quare; quis.
Possa, ssas, ssa, &c. possim, is, it,
 &c. a *poder*.
Posso, possum. ab eodem.
Posito, Sup. a *pôr* seu *poner*, ponere.
Posito que, etii.
Pouco, parum.
Poz, posuit. *pozeste*, *zestes*, *zerao*, po-
 suisti, posuistis, posuerunt. a *pôr*.
Poz. a *poz*, post.
Pozera &c. Aoristus a *pôr* seu *poner*.
Pozesse, sses, sse, &c. ponerem, es,
 et, &c. ab eodem.
Prax, placet. a *prazer*.
Preso, Sup. a *prender*, capere, pre-
 hendere.
Presso, Sup. a desinentibus in *primir*.
 ut *expresso*, *impresso*.
Primeiro, primum.
Pude, *pudeste*, potui, potuisti. *pude-*
rao, potuerunt. a *poder*.
Pudera &c. Aoristus ab eodem.
Pudesse, sses, sse, &c. possem, es, et,
 &c. ab eodem.
Punba, as, a, &c. ponebam, as, at,
 &c. ponam, as, at, &c. a *pôr* seu
poner.
Pux, *puzeste*, *estes*, *erao*, posui, uisti,
 uistis, uerunt. ab eodem.
Puzera &c. Aoristus ab eodem.
Puzesse, sses, sse, &c. ponerem, es, et,
 &c. ab eodem.

Q.

Quaesquer, qualescunque. a *qualquer*,
 qualiscunque.
Quamanbo, quantus.
Quando menos, minimum, saltem.]
Quao, quam.
Que, qui; quod, ut; quia, quam.
Queira, ras, ra, &c. velim, is, it, &c.
 a *querer*.
Quem, qui, quis.
Quer, vult. a *querer*.
Quica, fortasse.
Quila, voluit. pro *quix* - a, inserto
 l euphonico, & omissio x. sic *quil-*
lo & *quilo*, voluit eum vel id.
Quisesse, sses, sse, &c. vellem, es, et,
 &c. a *querer*.
Quix, *quizeste*, *quis*, *quizestes*, *quixe-*
rao, volui, isti, it, &c. ab eodem.
Quizera, ras, ra, &c. Aoristus ab
 eodem.

R.

Racey &c. vereor &c. a *reccar*.
Remedey &c. remedium afferro, &c.
 a *remodear*.
Resoluto, Sup. a *resolver*, statuere.
Reverencey &c. reveoreor &c. a *reuer-*
cear.
Ri, ridet. a *rir*.
Rsa, as, a, &c. rideam, as, at, &c.
 ab eodem.
Ride, ridete. *rides*, ridetis. ab eodem.
Rim, rident. ab eodem.
Rio, rideo. ab eodem.
Roins, pravi, pravæ. a *ruim* seu *roim*.
Roto, ruptus. a *romper*.

S.

Saiba, *bas*, *ba*, &c. *sciam*, *as*, *at*, &c.
a *saber*.

Santiago, S. *Jacobus*.

Sayo, *faya* &c. *exeo*, *exeam* &c. a
sair vel *sabir*.

Scripto, Sup. *Compositorum* ab *escre-*
ver. *prescripto*, *præscriptus*. *tran-*
scripto, *transcriptus*.

Se. 1. *sibi*, *se*. 2. *impersonale*, *man-*
se usa, *usurpatur*. *se lbe disse*, *dictum*
ei est. *note se*, *observetur*. *calles se*, *ta-*
ceatur. 3. *si*. 4. *que se*, *quod si*. 5. *se*
quer, *forte*, *circiter*.

Sem, *sine*.

Senaõ, *nisi*; *sed*; *sin minus*. *Servit*
item pro impersonali man, & *non*.
senãõ pôde duvidar, *non potest du-*
bitari.

Sey, *scio*. a *saber*.

Si. 1. *sibi*, *se*. 2. *ita*.

Siga, *as*, *a*, &c. *sequar*, *aris*, *atur*,
&c. a *seguir*. (§ 23.)

Sim. 1. *sibi*, *se*. 2. *ita*.

Sima. a *fama*, de *fima*, *supra*, *fursum*.

Sõ, *solum*; *solus*. *sõs*, *foli*.

Sobre, *super*. *sabristo*, *super hoc*.

Solto, Sup. a *solver*, *solvere*.

Sõmente, *solum*.

Sorte. de *forte*, *ita ut*.

Soube, *beste*, *be*, &c. *scivi*, *visti*, *vit*,
&c. a *saber*.

Soubera, *ras*, *ra*, &c. *Aoristus* ab eo-
dem.

Soubesse, *sses*, *sse*, &c. *scirem*, *es*, *et*,
&c. ab eodem.

Sprito, *spiritus*. *pœticum*, *pro spi-*
rito.

Sas, *eja*.

Suspenso, Sup. a *suspender*, *fuspen-*
dere.

T.

Tam seu *taõ*, *tam*.

Tamanbo, *tantus*.

Tambem, *etiam*.

Te, *tibi*, *te*.

Tello, *telo*, *habere illum vel illud*. ex
ter mutilato, & *o*; *interposito* aut
ll euphonico. e. g. *tello alcançado*,
id obtinuisse. *Telobieis*, *haberetis*,
habituri eratis.

Tem, *habet*, *habent*. a *ter*.

Tende, *habete*. *tendes*, *habetis*. ab
eodem.

Tenba, *nbas*, *nba*, &c. *habeam*, *as*, *at*,
&c. ab eodem.

Tenbo, *habeo*. ab eodem.

Tens, *habes*. ab eodem.

Terdes, *habetis*, *habueritis*. ab eodem.

Teve, *habuit*. ab eodem.

Ti, *tibi*, *te*.

Tido, Sup. a *ter*. *ba tido*, *habuit*: *avia*
tido, *habuerat*: *over tido*, *habuisse*.

Tinba, *as*, *a*, &c. *habebam*, *as*, *at*,
&c. a *ter*.

Tive, *tiveste*, *habui*, *habuisti*: *tivemos*,
estes, *erãõ*, *habuimus*, *istis*, *erunt*.
ab eodem.

Tivera, *ras*, *ra*, &c. *Aoristus* ab eo-
dem.

Tivesse, *sses*, *sse*, &c. *haberem*, *es*, *et*,
&c. ab eodem.

To, *tibi hunc*, *tibi hoc*. *tos*, *tibi*
hos.

Todavia, *nihilominus*, *tamen*.

A a 2

Todo,

Tedo, totus, omnis. Post se habet articulum definitum: *toda a Corte*, tota Regia: *todas as gentes*, omnes populi.

Traga, *as*, *a*, &c. feram, ducam, *as*, *at*, &c. a trazer.

Trago, fero, duco. ab eodem.

Traja, *jas*, *ja*, &c. ducam, feram, *as*, *at*, &c. ab eodem.

Trarei, *ràs*, *rà*, &c. feram, traham, *es*, *et*, &c. ab eodem.

Traria, *ias*, *ia*, &c. ferrem, ducerem, *es*, *et*, &c. ab eodem.

Traz. 1. retro. 2. ducit, fert. a trazer.

Trouxe, *xeste*, *xe*, &c. tuli, duxi, isti, *it*, &c. a trazer.

Trouxera, *ras*, *ra*, &c. Aoristus ab eodem.

Trouxesse, *sses*, *sse*, &c. ferrem, ducerem, &c. ab eodem.

Tu, *tu*.

V.

Và, eam, eat. ab *andar*.

Vades, eatis. ab eodem.

Vai, it; i. ab eodem.

Val, valet. a *valer*.

Valba, *lhas*, *lba*, &c. valeam, juvem, &c. ab eodem.

Vam. 1. eunt; eant. ab *andar*. 2. vanus.

Vamos, eamus. ab *andar*.

Vans, vani, vanæ. a *vaõ*.

Vaõ. 1. eunt; eant. ab *andar*. 2. vanus.

Vas, is; vàs, eas. ab *andar*.

Vè, videt. *us*, vide. a *ver*.

Vede, videte. *vedes*, videtis. ab eodem.

Vèja, *as*, *a*, &c. videam, *as*, *at*, &c. ab eodem.

Vejo, video. ab eodem.

Vem. 1. venit, veniunt; venito. a *vir*. 2. eant, ab *andar*. 3. vident. a *ver*.

Venba, *as*, *a*, &c. veniam, *as*, *at*, &c. a *vir*.

Venbo, venio. ab eodem.

Vens, venis. ab eodem.

Veyo, venit. præteritum ab eodem.

Vi, vidi. a *ver*. at *vir* non facit *vi*, sed *vim*.

Vienos, venimus. præteritum a *vir*.

Viera, *as*, *a*, &c. Aoristus ab eodem. item a *ver*.

Vierao, venerunt. a *vir*.

Viesse, *sses*, *sse*, &c. venirem, *es*, *et*, &c. ab eodem. & a *ver*.

Vieste, *viesles*, venisti, venistis. a *vir*.

Vim, ego veni. ab eodem.

Vimos. 1. vidimus. a *ver*. 2. venimus. præsens a *vir*.

Vinde, venite: *vindes*, venitis. a *vir*.

Vindo, Particip. Præsentis simul & Præteriti a *vir*. unde in genere fem. *vinda*, quæ venit.

Vinba, *as*, *a*, &c. veniebam, *bas*, *bat*, &c. ab eodem.

Vio, vidit. a *ver*.

Vira, *as*, *a*, &c. Aoristus a *ver*, videre. *viraõ*. 1. ab eodem Aoristo. 2. viderunt.

Visse, *sses*, *sse*, &c. viderem, *es*, *et*, &c. a *ver*.

Viste,

Viste, vistes, vidisti, vidistis. ab eodem.

Vos, vobis eos. Sed *vós, vobis, vos.*

Vosco. com vosco, vobiscum.

Vou, eo. ab *andar, ire.*

CATALOGUS PARTICULARUM,

quæ Verbis compositis præfiguntur.

A - guardar, expectare.

Ab - solver, absolvere.

Abs - ter, abstinere.

Ac - clamar, acclamare.

Ad - orar, adorare.

Af - firmar, affirmare.

Ag - gravar, aggravare.

Am - parar, protegere.

Ante - por, antepone.

Ap - provar, approbare.

Appe - sentar, repræsentare.

Ar - risçar, periculo exponere.

Arre - negar, abnegare.

As - sentarse, sedere, assidere.

Au - sentarse, discedere.

Bem - dizer, benedicere.

Ben - dizer, bene precari.

Co - meter, patrare.

Com - bater, pugnare, oppugnare.

Con - sentir, consentire.

Contra - pezar, in altera lance appendere.

Cor - romper, corrumpere.

D - escrever, describere.

De - mostrar, demonstrare.

Der - rogar, derogare.

Def - cobrir, detegere.

Desa - parecer, evanescere.

Desag - gravar, onere liberare.

Desap - parecer, evanescere.

Descom - por, disjicere, perturbare.

Descon - fiar, diffidere, desperare.

Desem - parar, relinquere.

Desen - cerrar, recludere.

Desim - pedir, expedire.

Dis - ferir, discrepare.

Dis - simular, dissimulare.

Em - pregar, impendere, insumere.

En - caminhar, introducere, viam aperire.

Enter - por, interponere.

Entre - ter, colloqui.

Entres - tecer, interpolare, intertexere.

Es - colher, eligere.

Ex - ceder, excedere.

Im - portar, interesse.

In - tentar, designare, intendere.

Inter - vir, intervenire.

Mal - tratar, male tractare.

Man - ter, sustentare.

O - por, opponere.

Oc - correr, occurrere.

Op - por, opponere.

Per - seguir, insectari.

Pr - escrever, præscribere.

Pre - destinar, prædestinare.

Presu - por, pro certo præmittere.

Pro - pagar, propagare.

Prof - seguir, prosequi.

R - estar, superesse.

Re - conbecer, recognoscere.

Recon - vir, objicere, urgere.

Red - arguir, redarguere.

Repre - sentar, representare.

Ref - guardar, tueri.

Refus - citar, resurgere, excitare.

Retro - ceder, retro cedere.

Satis - fazer, sat facere.

Se - parar, separare.

So - meter, subjicere.

Sob - ornar, subornare.

Sobre - vestir, supervestire.

Soc - correr, succurrere.

Sor - rir, subridere.

Sos - ter, sustinere.

Sto - por, infra ponere.

Su - ceder, accidere, succedere.

Sub - ornar, subornare.

Suc - ceder, succedere, evenire.

Sup - por, ponere, ut certum sumere.

Super - abundar, plusquam abundare.

Sur - prender, improvise supervenire.

Sus - pender, suspendere.

Trans - formar, transformare.

Tras - passar, trajicere.

Tres - variar, delirare.

EXERCITATIO,

ipso facto demonstrans, posse ex paucissimis his, quæ præmissi, obviam quamque libri lusitanici partem, ope Lexici, recte explicari.

Ex Antonio Vieira, Operum P. II, Orat. de D. Antonio Patavino, ubi pisces maris vicini sic alloquitur.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13
A primeira cousa, que me desedifica, peyxe, de vós, be que vós comeis buns
14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26
aos outros. Grande escandalo be este: mas a circumstancia o faz ainda mayor.
27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41
Não só vós comeis buns aos outros, senão que os grandes comem os pequenos. Se
42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54
fora pe'o contrario, era menos mal. Se os pequenos comerao os grandes, bastara
55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66
hum grande para muitos pequenos: mas como os grandes comem os pequenos,
67 68 69 70 71 72 73 74 75 76
nam bastão cem pequenos, nem mal, para hum só grande.

Brevi-

Brevitatis ergo D. significabit *Dictionary*, Sp. meum *Spiclegium*, § 1, § 2, § 3, &c. numerum Institutionum, quas proposui.

1) *A* articulus femininus (§ 1) in Nominativo singulari. *Primeiro* D. primus. *a* in *a* (§ 4) ob genus femininum sequentis Substantivi. 2) D. res. *Prima* res.

3) Sp. qui, quæ. 4) Sp. mihi, me. 5) D. *desedificar*, displicere, offendere. *a* (§ 9) Præsens Indicativi. *quæ mihi displicet*. 6) D. *peixe*, piscis. additum *s* (§ 3) nota numeri pluralis. *pisces*. 7) articulus indefinitus. (§ 2.) 8) Sp. vobis, vos.

9) auxiliare (§ 8) *est*. 10) Sp. quod. 11) Sp. vos. 12) D. *comer*, comedo, devoro: quod sæpius deinceps redibit. *is* (§ 9) terminatio personæ secundæ plur. in Præsenti Indicativi. *comeditis*, *devoratis*. 13) D. *hum*, unus: cujus *m* (§ 3) in plurali mutatur in *ns*. 14) articulus (§ 1) dativi pluralis. Sed *aos* persæpe Accusativum amat (§ 19) idque hic contigit. 15) D. *outro*, alius. *s* (§ 3) num. plur. *alios*. Collige sententiam: *Res prima, quæ me in vobis offendit, o pisces, ea est, quod vestrum alii alios devorant, seu quod vos ipsi alios alii devoratis*.

16 & 17) DD. Magna offensa. 18) auxiliare (§ 8) *est*. 19) Sp. iste. 20) Sp. *más*, sed. Observa, in accentibus Lusitanos minime anxios esse, quippe quos libere omittunt vel mutant. 21) articulus (§ 1) Nominativi feminini. 22) D. circumstantia, adjunctum. 23 sq.) Sp. id facit. 25) Sp. etiam. 26) Sp. major. *Magna est hæc offensa, sed ab adjuncto fit etiam major*.

27 - 29) Sp. non tantum vos. 30-33) comeditis alii alios. ut n. 12-15. 34 sq.) Sp. sed ut. 36) articulus (§ 1) pluralis. 37) D. magni. 38) *em* (§ 9) ultima persona Præsentis. comedunt. 39) articulus. 40) D. parvos.

41) Sp. si. 42) Aoristus (§ 8) *foret*. 43) ex nostro *per* & articulo (§ 20) *per*. 44) D. contrarium. 45) auxiliare (§ 8) *erat*. 46) Sp. minus. 47) D. malum. *Non tantum vos devoratis alii alios, sed ita ut magni devorent parvos. Si e contrario accideret, minus malum esset*.

48 - 50) DD. si parvi. 51) Aoristus (§ 9) *comederent*. 52) articuli (§ 1) accusativus. 53) D. magnos. 54) D. *bastar*, sufficere. Aoristus (§ 9) *sufficeret*. 55-59) DD. unus magnus pro multis parvis. 60 & 61) Sp. sed

sed sicut. 62) articulus. 63-66) DD. magni comedunt parvos. 67) Sp. non. 68) *ad* (§ 9) Præf. Indicativi. *sufficiunt*. 69-72) DD. centum parvi, neque mille. 73) Sp. pro. 74) D. unus. 75) Sp. tantum. 76) D. magnus. Si parvi magnis vescerentur, multis parvis magnus unus sufficeret: at cum magni parvos decerant, centum, imo mille parvi ne uni quidem magno sufficiunt.

77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90
Para que vejais, quam feo & abominavel be, quero que o vejais nos bomems.
 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105
Olbay, peyxes, lá do mar para a terra. Não, não: não be isso o. que vos
 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118
digo. Vós virais os olhos para os matos & para o sertão? Para cá, para cá:
 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130
para a Cidade be que haveis de olbar. Cuidais, que só os Tapuyas se comem
 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142
buns aos outros? muyto mayor apouge be o de cá, muyto mais se comem os
 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152
brancos. Vedes vós todo aquelle bolir, vedes todo aquelle andar, vedes aquelle
 153 154 155 156 157 158 159 160
concorrer ds praças, & cruzar as ruas? vedes aquelle jubir & descer as calçadas?
 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171
vedes aquelle entrar & sair sem quietação, nem focego? Pois tudo aquillo be andarem
 172 173 174 175 176 177 178 179 180
buscando os bomems, como baô de comer, & como se baô de comer.

77 sq.) Sp. ut. 79) Sp. *Veja, as, a, &c.* videam, as, at, &c. *ais* (§ 9) secunda persona pluralis. videatis. 80-83) DD. quam fædum & abominandum. 84) est. (§ 8.)

85) D. *querer, velle, o* (§ 9) Præf. Indic. volo. 86 & 87) Sp. ut id. 88) videatis ut n. 79. 89) Sp. in. 90) hominibus, pluralis (§ 3) *abominem. Ut videatis, o pisces, quam id fædum & abominandum sit, volo, ut id in hominibus videntis.*

91) D. *olbar, aspicere. ai* (§ 9) pluralis Imperativi. itaque *olbay, aspicite: nam i & y* (§ 21) promiscua sunt. 92) D. pisces. 93) Sp. illic. 94) articulus. quem deinceps omitto. 95-97) DD. mare ad terram.

98-100) Sp. non. 101) est. (§ 8.) 102-106) Sp. hoc id quod vobis dico. 107) Sp. vos. 108) D. *vertere. ais* (§ 9) Præf. Ind. vertitis. 109-114) DD. oculos ad sylvas & solitudinem. 115-120) DD. Huc, huc, ad

ad urbem. 121) est. (§ 8.) 122) Sp. qui. quo. 123 & 124) *habetis* pro debetis. (§ 16) debetis aspicere.

125) D. *vider*, cogitare, putare. *ais* (§ 9) cogitatis, putatis. 126 sq.) Sp. quod solum. 128) Tapujæ, barbari, qui carnibus humanis vescabantur, & in Marañonis provincia, ubi concionabatur Vieira, dispersi habitabant. 129) Sp. se. 130 - 132) devorant alii alios. ut n. 38 & 13-15. 133 sq.) Sp. multo major. 135) D. laniena. 136) est. (§ 8.) 137) Sp. is. 138) hic, hujus loci. laniena ea, quæ hoc loco fit. 139-141) Sp. multo magis se. 142) comedunt. 143) D. albi. *Respicite, pisces, illinc a mari ad terram. Non, non ita: non est hoc, quod vobis dico. Quid oculos vertitis ad sylvas & solitudinem? Huc, huc, ad urbem vobis respiciendum est. Putatisne, solos Tapuyas esse, quorum alii alios devorent? multo major laniena est hujus loci, multo magis se albi mutuo devorant.*

144) Sp. videtis. 145) Sp. vos. 146 sq.) Sp. omnis ille, totus ille. Hæc duo vocabula, & Verbum *vedes*, aliquoties repetentur. 148) D. æstuar. 149 - 151) ut paulo ante. 152) D. ire. 153 - 157) DD. concurrere in forum, & decussare plateas. 158 - 160) DD. ascendere & descendere per semitas. 161 - 166) DD. intrare & exire sine quiete ac remissione. Omnes hi Infinitivi per modum Substantivorum ponuntur, ut in germanico: *ihr Gehen und Laufen, ihr Auf und Absteigen.*

167 - 169) DD. Atqui totum hoc. 170) est. (§ 8.) 171) D. *andar*, ire. *arem* (§ 9) Infinitivi Præsens. 172 sq.) D. quærere; homines (§ 3) ab *hominem*. 174) Sp. quomodo. 175) habent. (§ 7.) 176) D. comedere. 177 - 180) & quomodo se habeant comedere. *Videtisne omnem hunc æstum? videtisne omnes hos passus? videtisne hos ad forum concursus, hos per trivia & bivia transitus? videtisne, ut per semitas ascendunt descenduntque? videtis, ut sine quiete, sine remissione, introeunt exeuntque? Atqui hæc omnia sunt, ut quæsum eant homines, unde comedant, & se inutuo devorent.*

181	182	183	184	185	186	187	188	189	190
Morreo algum delles, vereis logo tantos sobre o miseravel a despedaçalo, & comelo.									
191	192	193	194	195					
Comemmo os berdeiros, comemmo os testamenteiros, comemmo os legatarios, comemmo									
196	197	198	199	200	201				
os acredores: comemmo os officiaes dos orfãos, & os dos defuntos, & auxentes: comeo									
202	203	204	205	206	207	208	209	210	211
• Medico, que o curau, ou ajudou a morrer: comeo o sangrador, que lhe tirou o									
									san-

213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223
sangue: comeo a mesma mulher, que de má vontade lhe dá pira mortalha e lançal
 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237
mais velho da casa: comeo o que lhe abre a cova, e qu. lhe tang: os finos, & os
 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249
que cantando o levão a enterrar: emfim, ainda ao polre de junto e não coméo a
 250 251 252 253 254 255 256
terra, & já e tem comáo toda a terra.

181) D. *morrer*, *mori*. eo (§ 9) Præteritum Indic. *mortuus est*. 182) D. *aliquis*. 183) Sp. *elle*, *ille*. plur. *elles*, & conflató de (§ 20) *delles*, *illorum*. 184) D. *vor*, *videre*. *creis* (§ 9) Futurum. *videbitis*. 185-190) DD. *illico* multos in *miserum* (*irruere*) ad *dilacerandum eum*, & *absumendum*. *affixum o*, *eum*, *absorbet r utriusque Verbi* (§ 17) pro quo *leuphonicum* inseritur. *Si mortuus est illorum aliquis, videbitis illico multos, qui miserum dilacerent, & absumant.*

191 & 201) *em* (§ 9) *tertia persona plur. & e tertia sing. in Præsenti Indic. o affixum* (§ 17) *eum*: *no*, ut (*ibidem*) *fabemno*, *immisso n euphónico*. itaque *comemno*, *devorant eum*; *comeo*, *devorat eum*, *ambo sæpius repetuntur*. 192-200) DD. *hæredes*, *devorant eum testamentarii*, *legatarii*, *creditores*, *præpositi pupillis*, *defunctis*, & *absentibus*. 202) D. *medicus*. 203 sq.) Sp. *qui eum*. 205-208) DD. *cura-vit*, aut *juvit ad moriendum*. *ou* (§ 9) Præteritum. 209) D. *chirurgus*. 210 sq.) Sp. *qui ei*. 212) D. *tirar*, *extrahere*, *emittere*. *ou* (§ 9) *extraxit*, *emisit*. 213) D. *sanguinem*. 214 sq.) DD. *ipsa uxor*. 216) Sp. *quæ*. 217) *a maõ* (§ 4) *mala*. 218) D. *voluntas*. *mala voluntate: latino more dic, ægre, invita*. 219 sq.) Sp. *ipsi dat*. 221-223) DD. pro *amicu funebri linteum*. 224-226) D. *velbo*, *vetustus*. *mais*, cum *præposito articulo o* (§ 5) *Superlativum indicat. casa*, D. *domus*. *lin-teum tota domo vetustissimum*. 227-229 & 232-234) Sp. *is qui ipsi*. 230) D. *abrir*, *aperire*. *e* (§ 9) *aperit*. 231) D. *foveam*. 235 sq.) DD. *pulsat æs campanum*. 237 sq.) *illi, qui*. 239) D. *cantar*, *canere*. *ando* (§ 9) *canentes*. 240) Sp. *eum*. 241 sq.) DD. ad *sepeliendum efferunt*. *ao* (§ 9) *Præsens. Devorant eum hæredes, devorant testamentarii, devorant legatarii, devorant creditores, devorant eum, qui pupillis, qui defunctis, qui absentibus præfeti sunt: devorat medicus, qui curavit, seu ad moriendum auxiliatus est: devorat chirurgus, qui sanguine privavit: devorat ipsa uxor, qua pro amicu funebri linteum domi deterrimam, & id ipsum invita dat: devorat, qui*

*qui sepulcrum aperit, qui as campanam pulsat, quisque eum santantes ad human-
dum offerunt.*

- 243) Sp. denique. 244) Sp. etiam nunc. 245) D. pauper. 246) D. defunctus.
247) Sp. eum. Pro-
nomen emphaticum (§ 18) seu ad maiorem sententiæ vim repetitum.
248) Sp. non. 249) *eo* (§ 9) devoravit. 250) D. terra. 251) Sp. jain.
252) Sp. eum. 253) Sp. habet; a *ter*. Est auxiliare sequentis Verbi
comido: nam Lusitani (§ 6) utuntur sæpissime Verbo *ter* pro *baver*. 254)
ido (§ 9) Supinum. devoravit, hat verçebret. 255 sq.) DD. omnis ter-
ra. Verbo, nondum miserum hunc defunctum terra devoravit, cum eum jam uni-
versa terra devoravit.

257 258 259 260 261 262 263 264 265 266
Vede bum homiem deßses, que andaõ perseguidos de pleitos, ou acuzados de crimes: &
267 268 269 270 271 272 273 274
elbay, quantos o estaõ comendo. Comeo o Meirinho, comeo o Carcereiro, comeo
275 276 277 278
o Escrivaõ, comeo o Solicitador, comeo o Avogado, comeo o Enqueredor, comeo
279 280 281 282 283 284 285 286 287
a Testemunha, comeo o Fulgador, & ainda naõ está sentenciado, & já está comido.
288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299
São peores os bomens, que os corvos. O triste, que foy à força, naõ o comem os
300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312
corvos senaõ depois de executado & morto: & o que anda em juizo, ainda naõ está
313 314 315 316 317 318
executado, nem sentenciado, & já está comido.

- 257) Sp. videte. 258) D. hominem. 259) Sp. *esse*, iste. plural. *esses*, cum
quo (§ 20) *de* conflatur. *istorum*, ex *istis*. 260) Sp. qui. 261) D. *an-*
dar, ire. *aõ* (§ 9) eunt. 262 - 266) DD. *jactati* litibus, aut crimi-
num accusati. 267) videte. ut n. 91. 268) D. quam multi. 269) Sp.
eum. 270) D. *estar*, *esse*. *aõ* (§ 9) sunt. 271) *endo* (§ 9) Parti-
cipium Præf. *devorantes*. *Videte hominem ex iis, qui circumveniunt jactati litibus,*
vel criminum accusantur: & respicite, quot sint, qui eum devorant.

- 272) Devorat eum. ut n. 201. 273 - 280) DD. apparitor, carcerarius,
scriba, actor, advocatus, quæstor, testis, iudex. 281 sq.) D. non-
dum. 283 sq.) D. *sentenciar*, condemnare. *ado* (§ 9) Supinum: cum
quo Verbum *Estar* (§ 10) facit Passivum. *est condemnatus*. 285) Sp. jam.
286 sq.) est devoratus. *Devorat eum apparitor, devorat carcerarius, devo-*

rat scriba, devorat actor, devorat advocatus, devorat quæstor, devorat testis, devorat iudex: & cum nondum sit condemnatus, devoratus jam est.

288) Sunt. (§ 8.) 289) Sp. peiores. 290) homines (§ 3) ab hominem. 291) Sp. quam. 292) D. corvi. 293) D. miser. 294) Sp. qui. 295) fuit. (§ 8.) 296) D. furca. furcæ; supple, addictus. 297 sq.) Sp. non eum. 299-304) DD. comedunt (en § 9) corvi, nisi post inflictum supplicium & mortem. 305 sq.) Sp. is qui. 307) D. andar, ire. & (§ 9) it. 308) Sp. in. 309) D. iudicium. cujus causa versatur in iudicio. 310-318) DD. nondum supplicio est affectus, neque damnatus, & jam est devoratus. *Peiores sunt homines corvis. Miser, qui furcæ addictus est, non devoratur a corvis, nisi post supplicium & mortem: et qui in iudicio versatur, nondum supplicio affectus, nondum damnatus, jam devoratus est.*

EXERCITATIO ALTERA, POETICA.

Ex Ludovico Camões, Lusitadum L. V.

Adamastor Gigas, promontorii Africani præses ac
deus, Lusitanis ita minatur:

¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸
E disse: O gente ousada mais, que quantos
⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³
No mundo cometeão grandes cousas,
¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰
Tu que por guerras cruas, tais & tantas,
²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵
E por trabalhos vãos nunca repeusas:
²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹
Pois os vedados terminos quebrantas,
³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴
E navegar meus longos mares ousas,
³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³
Que eu tanto tempo ba ja que guardo & tenbo,
⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹
Nunca arados destranbo eu proprio lenbo.

1 & 2) Sp. Et dixit. 3 - 8) DD. o gens audax magis quam quot. 9) in. (§ 20.) 10) D. mundo. 11) D. cometer, patrare. éraõ (§ 9) Præteritum. patrarunt. 12 sq.) DD. magnas res. 14 - 16) Sp. Tu quæ propter. 17 - 20) DD. bella cruda (a cru) talia & tot. tais pro taes (§ 14) & tal. 21 - 25) DD. & propter labores vanos nunquam quiescis. *Et dixit Adamastor: O gens audacior omnibus, quacunque in orbe terrarum res magnas patrarunt; tu quæ propter bella cruda, talia tanque multa, & propter vanos labores nunquam quiescis.*

26 - 29) DD. quandoquidem vetitos limites perfringis. as (§ 9) secunda persona sing. in Præsentī Indic. 30 - 34) DD. & navigare mea (aueu) vasta maria audes. 35 sq.) Sp. quæ ego. 37 sq.) DD. tantum tempus. 39) habet. (§ 7.) pro est. tantum tempus est, tantum temporis elapsum est, ex quo .i. . . 40 - 43) DD. ex quo jam custodio (hac maria) & habeo seu teneo. Sp. tenbo, a ter. D. ter, habere, tenere, obtinere. 44 - 49) DD. nunquam fulcata externo (de cum estranbo coalescit, § 20) domesticove navigio. *Quandoquidem vetitos limites perfringis, & vasta mea navigare maria audes, quæ ego jam tanto tempore custodio & obtineo, nunquam ullo externo domesticove navigio fulcata.*

50 51 52 53 54
Pois vens ver os segredos escondidos
 55 56 57
Da natureza & do humido elemento,
 58 59 60 61
A nublum grande humano concedidos
 62 63 64 65
De nobre ou de immortal merecimento:
 66 67 68 69 70
Ouve os danos de my, que apercebidos
 71 72 73 74
Estão a teu sobejo atrevimento,
 75 76 77 78 79 80
Por todo o largo mar, & pela terra,
 81 82 83 84 85 86 87
Que anda bas de sojugar com dura guerra.

50 & 51) Sp. quia venis. 52 - 57) DD. videre arcana abdita nature & humidi elementi. 58 - 61) DD. nulli magno homini concessa. *ido* (§ 9) Sup. a conceder. 62 - 65) DD. nobilis aut immortalis meriti. *Quandoquidem*

dem venis explorare abdita natura & humidæ elementæ arcana, nulli mortalium concessa, quamlibet magno, & nobili aut immortalis meriti.

- 66) D. *ouvir*, audire. e (§ 9) Imperativus. audi. 67) D. *damna*. 68) ex me. Sp. *mi*, quod (§ 21) idem valet ac *my*. 69) Sp. *quæ*. 70) D. *præparata*. 71) D. *estar*, stare, esse. *ad* (§ 9) sunt. 72 - 74) DD. *tux* immodicæ temeritati. 75 - 80) DD. per totum latum mare, & per (§ 20) terram. 81) Sp. *quam*. 82 - 87) DD. deinceps subicere debebis (nam *bas* de eam vim habet, (§ 16) per arduum bellum. *Audi ex me damna, quæ immolice tuæ temeritati præparata sunt per totam maris latitudinem, perque terras, quæ deinceps arduo bello a te subigenda erunt.*

88 89 90 91 92 93
Sabe, quæ quantas naos esta viagem,
 94 95 96 97 98
Que tu fazes, fizerei de atrevidas,
 99 100 101 102
Inimiga terãem esta paragem
 103 104 105 106
Com ventos & tormentas desmedidas:
 107 108 109 110
E da primeira armada, quæ passagem
 111 112 113 114 115
Fizer por estas ondas insuffridas,
 116 117 118 119 120
Eu farei dimproviso tal castigo,
 121 122 123 124 125 126
Que seja môr o dano, quæ o perigo.

- 88) D. *faber*, scire. e (§ 9) scito. 89) DD. quod quæcunque naves istud iter. 94 sq.) Sp. quod tu. 96) D. *fazer*, facere. es (§ 9) facis. 97) Sp. *fizera*, Aoristus: cujus persona ultima in *erem* (§ 9) desinit. fecerint, facturæ sunt. 98) D. *temerario ausu*. 99) D. *inimicus*, *inimica*. 100) D. *ter*, habere. *erãd* & *erãem* (§ 7) idem sunt. atqui *erãd* (§ 9) est ultima persona Futuri. habebunt. 101 - 106) DD. istum tractum per ventos & tempestates enormes. Scito, quotquot naves hoc iter, quod tu facis, temerario ausu facturæ sunt, inimicum habituras tractum hunc, adversis ventis ac tempestatibus vesantis.

- 107 - 111) DD. A prima classe, quæ iter fecerit. Sp. *fizera*, Aoristus à *fazer*: cujus ultima litera omissa (§ 13) *fizer* dicitur. 112 - 115) DD. per

per istas undas intolerabiles. 116 sq.) Sp. ego faciam. 118) D. ex improvise. conflatum (§ 20) ex de & improvise. 119 sq.) D. talem pœnam. 121) Sp. ut. 122) sit. (§ 8.) 123) Sp. major, majus. 124 - 126) DD. damnum, quam periculum. *A prima classe, quæ per undas has intolerabiles iter factura est, ex improvise tales pœnas expectam, ut majus futurum sit damnum, quam periculum.*

127 128 129 130 131 132 133

Aqui espero tomar, se não me engano,

134 135 136 137 138 139

De quem me descobrio fuma vingança.

140 141 142 143 144 145

E não se acabará só nisto o dano

146 147 148

De vossa pertinace confiança:

149 150 151 152 153 154 155

Antes em vossas naos vereis cada anno

156 157 158 159 160 161 162 163

(Se he verdade o que meu juryzo alcança)

164 165 166 167

Naufragios, perdições de toda sorte,

168 169 170 171 172 173

Que o menor mal de todos seja a morte.

127) Sp. Hic. 128) D. *esperar*, *expectare*, *sperare*. 6 (§ 9) *expecto*, *spero*. 129) D. *sumere*. 130 - 132) Sp. si non me. 133) D. *enganar*, *fallere*. o (§ 9) *fallo*. 134) *articulus* (§ 2) *indefinitus*: *qui simul tacite in se continet pronomen: de eo, de illo*. 135 sq.) Sp. qui me. 137) D. *descobrir*, *detegere*. 10 (§ 9) *detexit*, *aperuit*. 138 sq.) D. *summam vindictam*.

140) Sp. non. 141) Sp. *impersonale*, *man*. 142) D. *acabar*, *terminare*. *arā* (§ 9) *Futurum*. *terminabitur*. 143) Sp. *solum*, *solus*. 144) *in isto*. (§ 20.) 145 - 148) DD. *damnum vestræ pertinacis fiducia*. *Hoc loco sumpturum spero me, nisi me ipse fallo, vindictam extremam de eo, qui me deprehendit. Neque in hoc solo damnum pertinacis vestræ fiducia terminabitur.*

149 & 150) Sp. *Imo in*. 151 sq.) DD. *vestris navibus*. 153) D. *ver*, *videre*. *ereis* (§ 9) *videbitis*. 154 sq.) DD. *quovis anno*. 156) Sp. *si*. 157) *est*. (§ 8.) 158) D. *veritas*. 159 & 160) Sp. *id quod*. 161-163) DD. *mea opinio tenet*. 164 - 167) DD. *naufragia, detrimenta omnis generis*.

168) Sp. ut, 169) Sp. minor. articulus præpositus (§ 5) e Comparativo facit Superlativum. minimus, minimum. 170 sq.) DD. malum omnium. 172) sit. (§ 8.) 173) D. mors. *Imo in vestris navibus quatenus videbitis (si verum est, quod mea opinio tenet) naufragia & omnis generis detrimenta, ita ut malorum omnium minimum futura sit mors.*

A P P E N D I X

De Pronunciatione

Linguae Lusitanicæ.

1. Syllaba *ão* seu *aõ* pronunciatur ut *au*, vel potius ut *aun* litera ultima liquefcente. Felium voci proxime respondet. In quibusdam Sueviæ partibus hoc sono plebs utitur, cum dicit *Maun & gaun*, præ *Mond & gehn*. Indicabo per *au* *cursum*. *naõ*, non; *nau*.
2. Diphthongus *au* more latino, per unam syllabam, sono indiviso. *frauta*, fistula; ut latinum *tauta*.
3. *B* non cum Hispanis ut *v*, sed servato proprio *b* latini sono. *buscar*, quærere; non *vuscar*, ut in hispanico, sed simpliciter *buscar*, ut apud Latinos *musca*.
4. Litera *ç* ut *s* nonnihil durum. *forçar*, cogere; *forfar*.
5. *Ce*, *ci*, ut *se*, *si*. *carecer*, carere; *careser*: *citar*, citare; *sitar*.
6. *Che*, *abi*, ut *ke*, *ki*. *encher*, implere; *enker*.
7. *Ei* præcedente consonante, ut latinum *ei* in una syllaba; sed præcedente vocali, per duas syllabas. *Pereira*, ut apud Latinos, tribus syllabis: at *Vieira* seu *Vieyra* tanquam *Vieira* quatuor syllabis.
8. *Eu* non est diphthongus, sed in duas syllabas dividitur. *Abreu*, abré: *u*: *eu*, ego; *é* - *u*.
9. *Ge*, *gi*, ut *sche*, *schi*. *eleger*, eligere; *elescher*: *vigiar*, vigilare; *vischiar*.
10. *H* leniter aspiratur.
11. Consonans *j* ante *e* & *i*, ut *sch*. *boje*, hodie; *hosche*.
12. *Lb* ut hispanicum *ll*, italicum *gl*, & Gallorum *l* humidum (monilló) videlicet ut *g* blæsum ante *l*, & post illud *j* consonans audiatur. Indicabo per *gl* *cursum*. *colber*, colligere; *cogler*.

13. *Nb* ut hispanicum *n* con tilde, seu *gn* gallicum aut italicum; nimirum ut *g* blæsum ante *n*, & post illud *j* consonans audiatur. Indicabo per *gn* *cursum*. *caminbar*, *ire*; *camignar*.

14. *Oēs* seu *ōes* ut *ois*. *nações*, nationes; *nações*, per duas tantum syllabas.

15. *Ou* in una syllaba, sono individuo. *dourar*, inaurare; *dou-rar*.

16. Consonans *v* lenius quam *f*, ut in gallico, italico, hispanico.

17. *X* ut *scb*. *deixar*, relinquare; *deischar*.

18. *Z* ut *s* lene. *fez*, fecit; *fes*.

EXEMPLUM;

ex Elegia III L. Camosii.

O Sulmonense Ovidio desterrado

O Sulmonense Ovidio desterrado

Na aspereza do Ponto imaginando

Na asperesa do Ponto imaschinando

Verse de seus parentes apartado;

Verse de seus (per unam syllabam) parentes apartado;

Sua cara molher desfemparando,

Sua (dissyllabam) cara mogler desfemparando,

Seus doces filhos, seu contentamento;

Seus (monosyll.) doses filhos, seu (monosyll.) contentamento;

De sua pátria os olhos apartando;

De su-a pátria os oglos apartando;

Naõ podendo encubrir o sentimento,

Nau podendo encubrir o sentimento,

Aos montes & às aguas se queixava

Aos (monosyll.) montes & as aguas se queischava

De seu escuro & triste nascimento.

De seu (monosyll.) escuro & triste nascimento.

O curso das estrellas contemplava,

O curso das estrellas contemplava,

E como por sua ordem discurrea

E como por su-a ordem discurrea

O ceo, o ar, & a terra adonde estava.

O seo, o ar, & a terra adonde estava.

Os peixes pelo mar nadando via,
 Os peiſches pelo mar nadando via,
 As feras pelo monte procedendo,
 As feras pelo monte proſedendo,
 Como ſeu natural lbes permitia.
 Como ſeu (monofyll.) natural gles permitia.
 De ſuas fontes via eſtar nacendo
 De ſu-as fontes via eſtar naſendo
 Os ſaudoſos rios de crystal,
 Os ſa-udofos rios de crystal,
 A ſua natureza obedecendo.
 A ſu-a natureza obedecendo.
 Aſſi ſo de ſeu proprio natural
 Aſſi ſo de ſeu (monofyll.) proprio (diſſyl.) natural
 Apartado ſe via em terra eſtranha,
 Apartado ſe via em terra eſtragna,
 A cuja triſte dor não acha igual:
 A cuja triſte dor nau acha igual:
 Só ſua doce Muſa o acompaña.
 So ſu-a doſe Muſa o acompaña.

Hoc eſt:

Sulmonenſis Ovidius, cum exulem in Ponto immiti ſe conſideraret,
 videretque ſe a cognatis diſjunctum; caram uxorem, ac dulces natos, gau-
 dium ſuum, derelinquens, & a patria oculos avertens, animi ſenſa occul-
 tare non poterat, ſed montibus & aquis obſcurum ac triſte ſuum fatum que-
 rebatur. Stellarum curſum, cælum, aerem, terram ipſam, in qua erat,
 ordinem ſuum ſervantes contemplabatur. Videbat piſces per mare natan-
 tes, feras per montem diſcurrentes, quo modo ſua cuique natura permit-
 tebat. Videbat e ſuis fontibus naſci ſalubres fluvios, cryſtallo pares, &
 indoli ſuæ obſecundantes. Sic ſolum ſe videbat in terra aliena a naturali
 bono avuſum, nec mœſto ſuo dolori æqualem alium inveniebat:
 ſola eum dulcis Muſa ſua comitatur.

HORA

HORA SYRIACA, SEU INSTITUTIONES SYRIACÆ.

Quod in Institutionibus Linguae Anglicae feci, idem in Syriacis repetam, & Horam in Quadrantes suos divisam membratim ante oculos ponam: ut celeritatis ratio constet, & per partes luculenter appareat, posse intra tantillum temporis spatium id effici, de quo a non paucis tantopere dubitatum est. Hic docendi modus is ipse est, quo etiam in Lingua Hebraica & Chaldaica, tum in Academia publicae, tum privatim desiderantibus proponenda uti soleo. Syriaca hic interim, ut in hujus Linguae Trifolio, literis hebraicis exhibebo, nobiles Testamenti Novi editiones secutus, & majorem Lectoris sumptum veritus. Alphabetum Hebraicum non praemitto, quod satis cognitum sperem iis, qui Syriaca attingere audebunt. Siquis tamen peregrinus ad haec accederet, in Appendice de Pronunciatione Syriaco alphabeto Hebraicum quoque conjunctum reperiet. Jam Horae initium demus.

Quadrans primus.

Nomen.

1. Nominum casus Syri non habent. Genitivi nota est ד prefixum, ל Dativi & Accusativi, præpositio מן Ablativi. א Nominibus suffi-
zum eam fere emphasin addit, quam articulus definitus in linguis Euro-
pæis. מרי * dominus, emphatice מריא der Herr, דמריא domini, למריא
domino, dominum, מן מריא a domino.

2. Pluralis masculinorum sæpe definit in ין, femininorum in ין :
neutra non habent. Sæpiissime tamen non aliud est discrimen, quam quod
singularis in א, pluralis in א. definit. Quorundam א singulare in plu-
rali mutatur in יא & תא, forma emphatica. חכמא vir sapiens, חכמא
vel חכמינ sapientes viri, חכמינ sapientes femina: מלכא rex, מלכא reges:
שטמא stultus, שטמינ stulti: נפשא anima, נפשתינ anima. Sed quæ de
punctis vocalibus sive hic dixi, sive alibi dicam, nec perpetua sunt, nec
ad rei summam pertinent.

3. Nomen nomini præpositum, quod apud Latinos Genitivum re-
geret, dicitur esse in statu regiminis, sive constructo. In hoc statu No-
men singulare amittit suum א in fine. מדינתא civitas, מדינתא קדשא
civitas sanctitatis, i. e. sancta. Nomen vero plurale suum א aut ין finale
in ין mutat, si sit masculini generis; si feminini, א finale amittit, ין in ת
mutat. מסברין præcones, nuncii; שלמא מסברין præcones pacis: בנתא filia,
למא בנתא filia Jerusalem: עקן angustia, נפשי עקת angustia anima mea.
His tamen mutationibus opus non est, quando Genitivo propria sua no-
ta ד præfigitur.

4. Adjectiva feminina quam plurima in תא desinunt, quædam suo
masculino solum א adjiciunt. טובא bonus, טובתא bona: עשין validus, עשינא
valida.

5. Pro-

* Quoties punctum vocale . occurrit, a pronunciandum est: nec enim syriaco Abraham
seu primæ vocali, sed Odem seu quatuor respondet.

5. Pronomina affixa, quæ Nominum & Verborum fini adhærere solent, sæpe ultimam eorum literam absorbent. מלכא rex, מלכי rex meus: חוּא ostende, חוּני ostende mihi. שבקו reliquerunt, שבקכו reliquerunt vos.

6. Geminatum vocabulum augeat significationem, eique vim addit, seu Nomen aut Pronomen sit, seu Verbum aut Adverbium. Homini homini, i. e. omnibus. In loco loco, i. e. omni loco. Ego ego, netimete, i. e. certissime ego sum. Spargere spargens est, i. e. penitus dispergit. Male male affectos, i. e. miserrime affectos.

7. Usitatissimus est Syris pleonasmus pronominis, præsertim affixi, quod solius elegantiae gratia identidem attexunt. Regnum ejus DEI, pro, regnum DEI. Mortui sibi sunt, i. e. mortui sunt. Appropinquavit sibi regnum celorum, pro, appropinquavit. Abiit sibi foras, i. e. foras exiit.

Quadrans horæ secundus.

Verbum.

8. Conjugatio Verborum omnium una est, formas tamen habet quatuor, Peël, Paël, Apbël, & Libpeël. I. Peël est ipsa Radix, trium plerumque literarum; e. g. מסר tradidit. II. Paël secundæ literæ radicali infigit Dagésch forte, seu punctum literam duplicans; & sub ea plerumque vocalem e; sub prima constanter a habet. מַסַר diligenter tradidit. III. Apbël Radici a præponit. אַמסַר fecit vel jussit tradi. IV. Libpeël est vox passiva, aut reciproca, Radici תא præponens. תאַמסַר traditus est vel se ipse tradidit.

9. Tabella Conjugationis. Optativo & Conjunctivo carent. Loco Præsentis Benoni usurpatur. Literas tres radicales per numeros respondentes (3, 2, 1) indico. In nostro paradi-gmate מסר littera מ est 1, ס est 2, ר est 3. Per totam hanc tabellam satis erit legere vocabula latinis literis exarata, ceteris nunc omis-sis.

Præteritum. Ille.	Illa.	Tu g. m.	Tu g. f.	Ego g. comm.
321. מִסַר.	321. מִסַר.	321. מִסַר.	321. מִסַר.	321. מִסַר.
Mesâr, mesrath, mesart,		mesarti,		mesreth :

Cc 3

III.

	III.	IIæ.	Vos g. m.	Vos g. f.	Nos g. comm.
	321.	321 vel 321.	321.	321.	321 vel 321.
	Mefaru, mefari vel mefarin,				
	mefartun, mefartin, mefarnan vel mefaran.				
<i>Plurim.</i>	III.	IIa.	Tu g. m.	Tu g. f.	Ego g. comm.
	321;	321; 321; 321;	321.	321;	321;
	vel 321.	321.	321.	321.	321.
	Nemfur, temfuri, temfur,			temfarin,	emfur;
	vel nemfar, temfari, temfar,				emfar :
	III.	IIæ.	Vos g. m.	Vos g. f.	Nos g. comm.
	321.	321.	321.	321.	321 vel 321.
	Nemferun, nemferon, temferun, temferon, nemfur vel nemfar.				

* Sunt exemplaria, in quibus tertiæ personæ masculinæ utriusque numeri pro 1 præfigitur , more hebraico & chaldaico ; in tertia autem feminina singularis numeri frequenter amittitur finale.

Participia Præsentis.

<i>Activ. Benoni.</i>	III.	IIa.	Tu g. m.	Tu g. f.	Ego g. c.
	321.	321;	321;	321;	321.
		321.	321.	321.	
	Mefar, mefaro,		mefar,	mefaro,	mefar :
	vel mesarath,		mesarath,	mesarathi,	
	III.	IIæ.	Vos g. m.	Vos g. f.	Nos g. c.
	321.	321.	321;	321;	321.
			321.	321.	
	Mefarin, mefaron,		mefarin,	mefarothin, mefarinan-	
			mefarithun,	mefaron,	
<i>Passiv. Peli.</i>	III.	IIa.	Tu g. m.	Tu g. f.	Ego g. c.
	321.	321;	321;	321;	321.
		321.	321.	321.	
	Mefir, mesiro,		mesir,	mesiro,	mesir :
	mesirath,		mesirath,	mesirathi,	
	III.	IIæ.	Vos g. m.	Vos g. f.	Nos g. c.
	321.	321.	321;	321;	321.
			321.	321.	
	Mesirin, mesiron,		mesirin,	mesirothin, mesirinan.	
			mesirithun,	mesiron,	

Extra

Extra Peál omnia Participia literam **ܢ** sibi habent præfixam.

<i>Imperativus.</i>	Tu g. m.	Tu g. f.	Vos g. m.	Vos g. f.
	ܟܠܝܐ;	ܟܠܝܐ;	ܟܠܝܐ;	ܟܠܝܐ;
	vel ubique sine ܟ.			
	Mesur,	mesuri;	mesuru,	mesuri;
	vel mesar,	mesari:	mesaru,	mesari.
<i>Infinitivus.</i>	ܟܠܝܢ Menfar.			
<i>Gerundia.</i>	ܟܠܝܢܐ.	ܟܠܝܢܐܐ.		
	Lememfar, melmemfar.			

10. Eodem modo reliquæ etiam tres formæ conjugantur, servato tamen charactere sibi proprio (§ 8) quoad fieri potest.

11. Verba Imperfecta sunt, quæ alicubi inter conjugandum unam litterarum radicalium amittunt. In literis his nominandis **ܐ** primam, **ܝ** secundam, **ܬ** tertiam radicalem significabit. Igitur **ܐܬܐ**, **ܝܬܐ**, **ܬܐ**, sunt illa Verba, quorum **ܐ** seu littera prima est **ܐ**, **ܝ**, vel **ܬ**. **ܝܬܐ** sunt illa, quorum **ܝ** seu secunda littera est **ܝ**. **ܬܐ** seu **ܬܐ** sunt illa, quorum **ܬ**, id est, quorum tertia littera est **ܐ** vel **ܝ**. De Verbis his Imperfectis, quæ alioqui maximum totius linguæ negotium faciunt, ut absque omni cura esse possis, Lector, in Hierolexico meo accurate prospectum est: quod paulo post intelliges.

12. Verba, quæ in Peál erant neutra seu intransitiva, interdum in Peál transitiva evadunt.

13. Verba *est* & *sunt* sæpe omittuntur; plerumque tamen suppleantur per pronomen demonstrativum.

14. Loco Imperativi amant Futurum. *non jurabitis, dicetis*, pro, *ne jurate, dicite*. Imo Matth. V 25 pro Imperativo Præteritum legitur, *fuisse* pro *esset*.

Quadrans horæ tertius.

Clavis.

15. Litterarum aliæ sunt radicales, aliæ serviles. Radicales sunt, quæ reperiuntur in ipsa Radice seu vocabulo primario, a quo cetera ejus stirpis nascuntur. Ceteræ, quæ tantum significandi modum determinant, servi-

id est: deficient prima & ultima radicalis, & ambæ sunt א. Prodit ergo Radix אָרָא venit. In voce אָרָא servile א, ut אָ ait in fine, ad Imperativum ducit: venite. in אָרָא vero א (אָ initio) formam Aphél (§ 8) manifestat: fecit venire, adduxit, attulit.

Quadrans horæ ultimus.

Ufus præfens.

19. Satis jam te, Lector, exiguo hoc tempore comparatum esse ad Syriacæ ope Hierolexici mei explicanda, ipsa res præfens exemplo proposito demonstrabit: unum superest ut admoneam, literas cognatas facile inter se permutari. Tales sunt א, י, & א; tales א & ה. Ut nihil dicam de ח & ה, quorum cognatio effecit, ut in quibusdam exemplaribus Matth. XXVI 55 legatur אָחִיזְוִנִי pro אָחִיזְוִנִי tenuistis me, ה in cognatum ח immisso.

Matthæi XXVI v. 26.

שָׁקַל¹ יֵשׁוּעַ² לַחֲמַא³ וּבִרַךְ⁴ וּקְצָא⁵ וַיֵּהֶב⁶ לְתַלְמִידָהּ⁷
 lethalmidavhi vejahev vakdso uvarech lachmo Jeschuab Schekal
 וַאֲמַר⁸ סִבּוּ⁹ אֲבוּלוֹ¹⁰ תְּנוּ¹¹ פַּגְרֵי¹²:
 .pagri honav achulu favu vemar

1. שָׁקַל. H. (Hierolexicon meum) accepit. Ad puncta vocalia (§ 2) noli attendere.
2. יֵשׁוּעַ. Nomen proprium, JESUS.
3. לַחֲמַא. H. לחם panis. א (אָ & § 1) emphaticum.
4. וּבִרַךְ. H. בִּרַךְ benedixit. ו (אָ) אָ.
5. וּקְצָא. H. fregit. ו (אָ) אָ.
6. וַיֵּהֶב. H. dedit. ו (אָ) אָ.
7. לְתַלְמִידָהּ. H. תַּלְמִיד discipulus. ל initio (אָ & § 1) nota dativi. הִי אָ.

D d

(אָ) affi-

(//) affixum 3 perf. g. m. sing. sæpius indicans, Nomen, cui suffigitur, numeri esse pluralis. *Discipulis ipſus*, seu nostro loquendi more *discipulis suis*.

8. וַאֲמַר. H. *dixit*. וְ.

9. סְבוּ. 1 in fine (// & § 9) nota pluralis Imperativi. Radix mutata סב sic redintegratur. H. וְסָבוּ *accepit*. Radix est וְסָב, sensus præsens *accipite*.

10. אֲכֹלוּ. H. *comedit*. וְאֲכָלוּ (§ 9) pluralis Imperativi. *comedite*.

11. הֵנּוּ. H. *bis, hæc, hoc*.

12. פָּגְרִי. H. *פָּגְרָא corpus*. י est affixum (//) 1 perf. sing. & (§ 5) absorbet א sul Nominis. *Hoc corpus meum. est* (§ 13) tacite intelligitur. *Accipit JESUS panem, & benedixit, & fregit, & dedit discipulis suis, & dixit: accipite, comedite, hoc corpus meum.*

V. 27.

²⁰ אֲשַׁחֲוֶה	¹⁹ סְבוּ	¹⁸ וַאֲמַר	¹⁷ לְהֹן	¹⁶ וַיֵּהֱבֵהוּ	¹⁵ וַאֲדִי	¹⁴ כַּסָּא	¹³ וַשְׁכָּל
eschtav	savu	vemar	lehun	vejahev	vavdi	cofo	Vaschkal
						²² כַּלְכֹּן:	²¹ מִנֵּה
						kyllechun mennek	

13. ut n. 1. *accepit*. וְ (//) וְ.

14. כַּסָּא. H. *calix*.

15. וַאֲדִי. Nihil in hoc verbo radicale est, præterquam ו. Initio hujus literæ H. sic docet: וְ יוֹר וְ 3 א *confessus est, laudavit*. Radix est וְדָא. Primum וְ (// & § 8) characteristica Aphél. Alterum וְ (//) absorbet י radicale Verbi וְדָא, quod est (§ 11) פִּי. Denique וְ (//) absorbet א literam ultimam radicalem ejusdem Verbi וְדָא. Sensus formæ Aphél: *laudationem deprompta, publice gratias egit*.

16. וַיֵּהֱבֵהוּ. H. *dedit*. וְ.

17. לְהֹן. H. *illis, ipſis*.

18 & 19. **ܐܕܝܬ** dixit, accipite. ut n. 8 & 9.

20. **ܐܕܝܬ** ܐܕܝܬ (// & § 8) characteristica Aphél. H. **ܐܕܝܬ** ܐܕܝܬ bibi. Hoc ܐܐ radicale absorbetur a ܐܐ (//) quia Verbum est Imperfectum ܐܐ. ܐܐ (// & § 9) ultima persona Imperativi. bibite. nam forma Aphél sensum hic non mutat.

21. **ܡܢܗ** H. **ܡܢ** de, ex. **ܗܐ** (//) affixum 3 pers. sing. de eo, ex eo.

22. **ܠܠܝܚܐ** H. **ܠܠ** omnis, omnes. **ܠܠ** (//) affixum 2 pers. plur. omnes vos. Connecte versiculum: *Et accepit salicem, ܐܕܝܬ gratias egit, ܐܕܝܬ dedit eis, ܐܕܝܬ dixit: Accipite, bibite ex eo omnes vos.*

V. 28.

²⁹ **ܡܬܐܬܐܬܐ** ²⁸ **ܥܡܝܐܬܐ** ²⁷ **ܕܠܠܐ** ²⁶ **ܚܕܐܬܐ** ²⁵ **ܕܕܝܬܝܬܝܐ** ²⁴ **ܕܡܝ** ²³ **ܗܢܐ**
methesched faggie dacholaph chadatho dedithiki demi Honay

³¹ **ܕܠܠܐ** ³⁰ **ܠܫܘܒܟܢܐ**
dachatohe leschuvekone

23. **ܗܢܐ** H. *hic*.

24. **ܕܡܝ** H. **ܕܡܝ** sanguis. ܕܡܝ (//) affixum 1 pers. sing. Sanguis meus.

25. **ܕܕܝܬܝܬܝܐ** H. *testamentum, fœdus*. Primum ܕܐܐ (// & § 1) signum Genitivi.

26. **ܚܕܐܬܐ** H. **ܚܕܐܬܐ** novus. ܐܐ (// & § 1) emphaticum.

27. **ܕܠܠܐ** H. **ܕܠܠܐ** pro. ܕܐܐ (//) qui. Qui pro.

28. **ܥܡܝܐܬܐ** H. *multi*.

29. **ܡܬܐܬܐܬܐ** H. **ܡܬܐܬܐܬܐ** effudit. **ܡܬܐܬܐܬܐ** (//) Benomi Ithpeél seu Passivi. Benomi autem (§ 9) est loco Præsentis. *effunditur*.

30. **ܠܫܘܒܟܢܐ** H. *dimissio*. ܠܐ (// & § 1) nota Dativi. *dimissioni*.

31. **ܕܠܠܐ** H. **ܕܠܠܐ** peccatum. In plurali nullam mutat litteram, sed (§ 2) loco ultimi habet -, & per ܐܐ præfixum (// & § 1) fit Genitivus.

Dimissioni peccatorum, seu *in dimissionem peccatorum*, ut apud Latinos *Dativus commodi*. *Hic sanguis meus fœderis novi, qui pro multis effunditur in dimissionem peccatorum*. Ne horæ metam transgrediar, taceo de vocabulis *יָשׁ* & *אִית*, quæ hunc Matthæi locum adeo memorabilem efficiunt; teque, Lector Benevole, ad Trifollum meum Syriacum *Exempli II n. 15*, & Lexicon meum Biblicum latinum *art. Est* remitto.

עֲבָדָא דְּעֲבָדָא

Servus Servorum.

Occurret hic identidem vocabulum *absorbet*, quod proinde in limine explicandum est. Servilium officia, quæ ordine enumerare proprium est hujus Servi Servorum, bifariam partior: vel enim determinant solum, vel determinant simul & absorbent. Sic in adjectivo *עֲשִׂיתָ* *valida* (§4) א determinat Nomen *עֲשִׂיתָ* *validus* ad significandum genus femininum. At in *מַלְכִּי* *rex meus* (§5) י non tantum determinat primam personam sing. pronominis, sed etiam Nomini *מַלְכָּא* *rex* avellit suum א, & illud absorbet. Quoties id Serviles faciunt, Servus Servorum distincte monet, ingenti discipulorum commodo, quibus litera absorpta hoc modo sine indagatione ulteriore representatur.

Si duæ Serviles concurrunt, earum priori ambas ascribo, ut vitetur confusio, & compendium fiat. Sic *לִּי* in *לִּי*, *בִּי* in *בִּי*, imo א & *תָּן* in *תָּן*, & *יָדִי* in י reperiens.

Initio seu ante primam radicalem servit

- א. 1. persona prima sing. Futuri. (§9.) 2. characteristica Aphél. (§8.) 3. אִת characteristica Ithpeél. (§8.) *absorbet* primam radicalem Imperfectorum פִּי, פִּי, & פִּי. e.g. *אָמַר* *dixit* non facit *אָמַר*, sed *אָמַר* *dicam*, ita ut א radicale ab א præformativo Futuri absorbeatur. sic *אָרַב* *sedebo*, ab *יָרַב*: sic *אָתַל* *dabo*, א *נתַל*.
- ב. 1. plerumque *in*; interdum *cum*, *contra*. 2. ablativ. instrumenti, modi, causæ.

ד. 1. nota Genitivi. (§ 1.) 2. *qui, quæ; quia, ut, quod.* 3. pleonasticum, seu elegantiae tantum serviens, sensui nihil addens.

1. ט.

absorbet primam radicalem Imperfectorum פא & פי. e. g. *somedens* ab אכל, & *genuit* Aphiel ab ילד.

2. in quibusdam exemplaribus perf. 3 utriusque numeri in Futuro. (§ 9.)

absorbet א radicale Imperfecti. פא. *adduxit, attulit*; ab אָתָא *venit*, cujus utrumque א radicale in י mutatur: nam א vocis אָתָא *aphelicum* est, non radicale.

3. *sic, secundum.*

ל. 1. nota Dativi & Accusat. (§ 1.) 2. למ, & in Ithpeél למת, signum Gerundii. (§ 9.)

מ. 1. Benoni, Pess, Infinit. (§ 9.) 2. מלמ, & in Ithpeél מלמת, Gerund. (§ 9.) 3. מת Benoni & Infinit. Ithpeél. (§ 9.)

absorbet primam radicalem Imperf. פנ & פי. e. g. למתב *ad sedendum* ab יתב, נפטר *custodire* a נטר.

נ. perf. 3 & 1 Futuri. (§ 9.) 2. נת perf. 3 & 1 Futuri Ithpeél.

absorbet primam radicalem Imperfectorum פנ & פי. e. g. נחבון *sedebunt* a יתב, נפטר *custodiet* a נטר, cujus נ radicale a נ praformativo Futuri absorbetur.

ת. 1. persona 3 & 2 Futuri. (§ 9.) 2. prostheticum in Futuro Ithpeél, ubi inter characteristicam & Radicem euphonie gratia interjicitur. אתחזיק pro אתחזיק *commotus est*, a זע *commovit*, מתחזק *adj. etc.*, *apposita*, ab יסף, מן י mutato. 3. תת perf. 3 & 2 Futuri Ithpeél.

absorbet primam radicalem Imperfectorum פנ & פי. e. g. תתב *sedebis* a יתב, נפטר *custodies*.

In medio, seu inter primam & ultimam radicalem, servit

א. *absorbet* in Benoni ך radicale Imperfectiorum ך. (§ 11.) e. g. מֹרֵם *mor:ens* a מָוֹת.

ב. sibilantium, vide paulo post in litera ת.

ג. in Futuro & Imperativo. (§ 9.)

ד. sibilantium, vide statim in ת.

ה. in Pell. (§ 9.)

absorbet ך radicale Imperfectiorum ך. מֵת *mortuus est* a מָוֹת.

ו. in Ichpeél sibilantium, id est, Verborum, quorum prima litera est ש, ס, ז, צ. in his ת ithpeelicum ponitur post primam radicalem, & post צ in ט, post ז in ך mutatur. מֵשֶׁכַּח *invenit*, אִשְׁתַּכַּח *inventus est*: מְסַמְכִין *sustentavit*, נִסְמָכִין *immitentur*, *recumbent*: צִידָא *fecit*, מְצַמִּין *scisse*: אִדְרִידִי *estote moniti*, attendite, a יִדְרִי.

In fine, seu post ultimam radicalem, servit

א. 1. emphaticum. (§ 1.) 2. generis feminini Nominum & Participiorum. (§ 4 & 9.) 3. prostheticum, quod solius elegantiae gratia nonnunquam adjicitur. 4. אִיף adverbiorum. e. g. בִּישָׁאִיף *male*, a בִּישָׁ *malus*.

absorbet ultimam radicalem Imperfectiorum ל. (§ 11.) e. g. לִמְחָמָא *ad peccandum*, a חָמִי.

ב. 1. ה affixum 3 personæ sing. g. comm. 2. הִי affixum 3 perf. sing. g. m. 3. הֶן affixum 3 perf. plur. g. m. 4. הֵן affixum 3 perf. plur. g. f. 5. הִי intermedium inter vocabula & pronomina illis affixa. e. g. אֲבֵהֶינָן *patres vestri*.

ג. 1. ultima perf. Præteriti & Imperativi.. (§ 9.) 2. הן perf. 3 & 2 plur. Futuri. (§ 9.) 3. הִי affixum 3 perf. sing. g. m. quod sæpius indicio est, Nomen ipsum, cui affigitur, esse numeri pluralis. 4. ך intermedium inter vocabula & pronomina illis affixa. e. g. אֲבִיךָ *pater tuus*. 5. ך prosthe-

prostheticum Infinitivi, quod elegantiae gratia frequenter ei additur, &, si sequatur affixum, fit ורת.

absorbet ultimam radicalem Imperfectorum לא seu לי e. g. צָבַר voluerunt, a צָבָא.

- י. 1. Imperativi. (§ 9.) 2. י & ין g. f. in Præter. & Futuro. (§ 9.) 3. י affixum 1 perf. sing. 4. יא Nominum in plurali. (§ 2) 5. יה affixum 3 perf. sing. g. f. & ידי g. m. 6. ין pluralis g. m. (§ 2 & 9.) 7. ינן & יתן Participiorum. (§ 9.) 8. ית adverbiorum. Vide אית. 9. י intermedium inter vocabula & pronomina illis affixa. e. g. יהי & שבקתון ex reliquistis eum, שבקתונידי.

absorbet. 1. י - in statu regiminis, & ut affixum 1 perf. in plurali, terminationem masculini pluralis. (§ 3.) 2. ין in Benoni & Peil ultimam radicalem Imperfectorum לא seu לי. e. g. קרין vacantes, a קרא. 3. י absorbet sæpius eandem ultimam radicalem Imperfectorum לא seu לי. e. g. קרי voca a קרא, חדי gaude o femina a חדי, cujus י radicale à litera י sufformativa Imperativi absorbetur.

- ך. 1. ך affixum 2 perf. sing. g. m. & כי g. f. 2. כון affixum 2 perf. plur. g. m. & כין g. f.

- ן. 1. pluralis Nominum & Verborum. (§ 2 & 9.) 2. ן affixum 1 perf. in plurali, & נ in singulari. 3. נן Præteriti. (§ 9.) 4. prostheticum, seu elegantiae gratia additum.

- ת. 1. תא plurale. (§ 2.) 2. תא adjectivorum g. f. (§ 4.) 3. ת, תי, תן, תין, Præteritorum. (§ 9.) 4. ת, תי, תין, Particip. (§ 9.)

absorbet. 1. ן g. f. in regimine. (§ 3.) 2. ultimam radicalem Imperfectorum לא seu לי. e. g. קרת vocavis femina a קרא.

EXERCITATIO,

ex Matth. C. I.

V. 20.

7 לְמַרְיָם	6 לְמַסָּב	5 תְּדַחַל	4 לֹא	3 דְּדָוִיד	2 בְּרַח	1 יֹסֵף
lemarjam	lemessav	tedchal	lo	dedavid	bereh	Javseph
15 הוּ	14 רוּחָא	13 מֶנ	12 בֹה	11 דֶּחִיל	10 גֵּר	9 חַב
hu	Rucho	men	boh	dethiled	ger	hav
						16 דְּקֻדֶּשֶׁחַ .dekudescho

1. Nomen proprium. *Joseph*.
2. בְּרַח. H. בר *filius*. ה (ף) affixum 3 perf. sing. Quod tamen pleonasticum (§ 7) sensui nihil addit.
3. דְּדָוִיד. Alii scribunt דְּדָוִיד *dedavid*. Nomen proprium, *David*. Primum ד (ף & § 1) nota Genitivi. *Davidis*.
4. לֹא. H. *non*.
5. תְּדַחַל. H. דַּחַל *timuit*. ח (ף & § 9) perf. 2. sing. Futuri. *timebis*. Futurum (§ 14) loco Imperativi. *Ne time*.
6. לְמַסָּב. לֹם (ף & § 9) Gerundium. H. סָב וּ *accepit*. Radix ergo est נָסַב. *Accipiendo* seu *accipere*.
7. לְמַרְיָם. Nomen proprium, *Maria*. ל (ף & § 1) Dativ. aut Accus. *Mariam*.
8. אֶחְתָּתָא. H. אֶחְתָּתָא *uxor*. cujus & per affixum (§ 5) absorbetur. ך (ף) affixum

9. 77. H. ille, is.

10. ג'ג. H. enim.

11. דָּאֵתִילָד (פ) *qui, quæ*. אֵת (פ & § 8) charact. Ithpeél, feu vocis passivæ. Radix ילד H. *genuit, peperit*. *Illud enim, quod genitum est : id enim, quod natum est.*

12. הָ: Est vox hæc paucissimis illis, in quibus radicalis nulla reperitur.
 הָ (ff) in. הָ (ff) affixum 3 perf. sing. in ea.

13. מ. H. *de, a.*

14. רוח. II. רוח spiritus. N (§ 1 & ff) emphaticum, five articulus. a Spiritu, de Spiritu.

15. 77. *H. ille, ipse, is.* Pronomen demonstrativum (§ 13) loco Verbi est.

16. **קדוּשָׁה**. H. *sanctitas*. Primum ק (¶ & § 1) nota Genitivi. *de Spiritu Sanctitatis*, id est, Sancto. Id enim, quod natum est in ea, *de Spiritu est Sancto*.

V. 21.

25 24 23 22 21 20 19 18 17
נַחֲיֻחִי גֵר הוּ יֵשׁוּעַ שֵׁמֶה וְתֶקְרָא בֶּרֶא דֵּן תֵּלַדִּי
nachjuhi ger hu Jeschuab schemeh vethekro bero den Teladi

26 לעמה
27 מן
28 חטה יהון :

.chatohajhun men lebammeh

17. תחלה. ת initio & , ad finem additum indicant personam 3 sing. g. f. in Futuro. (// ת initio, & , in fine, ex § 9.) & (// & § 8) charact. Aphél. H. יולד (i. e. יולד) genuit, peperit. Ipsa partum edet, pariet.

18. 17. II. *autem.*

19. בֶּרֶךְ. H. בֶּרֶךְ *filius*. N (§& § 1) *emphaticum*. *Filium illum*, tot seculis expectatum.

20. וְתִקְרָא 1 (פ) ט. ת (פ & § 9) 2 perf. sing. g. m. in Futuro. H. קרא
vocat. Et vocabis.
21. שְׁמָהּ H. שֵׁם nomen. ה (פ) affixum 3 perf. sing. Nomen ejus.
22. Nomen proprium, *JESUS*.
23. הוּא H. ille, ipse, is.
24. גַּם H. enim.
25. וְהִי נִחְיֶיהָ (פ) affixum 3 perf. sing. g. m. 1 (פ & § 9) 3 perf. sing.
g. m. in Futuro. H. אִנְחִי (i. e. חַיָּה) vixit. Proinde *vivet cum*. Sed
quia hoc non efficit sensum idoneum, ratio dicit, formam Verbi non
esse intransitivam Peál, sed transitivam seu activam Aphél (quam etiam
ostendit punctum vocale *a* in prima syllaba) *vivere faciet cum, vitam
ei impertiet*. Syri legunt *nachbo*.
26. לְעַמָּהּ H. עַם populus. ל (פ & § 1) Accusativ. ה (פ) affixum 3 perf.
sing. *Populum suum*.
27. מִן H. de, a.
28. חַטֹּאתֵיהֶם L. חַטֹּאת peccatum. הֶן (פ) affixum 3 perf. plur. g. m. quod
(§ 5) absorbet ultimam literam Nominis. הִי (פ) intermedium inter
vocabulum & pronomen affixum. *Pariet autem Filium illum, Messiam,
& vocabis nomen ejus JESUM: ipse enim vitam reddet ei* (pronomen pleo-
sticum, § 7) *populo suo a peccatis eorum*.

V. 22.

³⁵ דֶּתְהֶמָּר	³⁴ מֵדֶם	³³ דֶּנֶתְמַלֵּה	³² דַּהָוֹת	³¹ כִּלֹּה	³⁰ דֵּן	²⁹ הֹדוֹ
dethemar	medem	denethmalle	dahavoth	kylloh	den	Hodo
			³⁹ נִבְיָא:	³⁸ בֵּיךְ	³⁷ מֹרְיָא	³⁶ מֵן
			nevijo	bejad	Morjo	men

29. הֹדוֹ H. *hec, hoc*.

30. דֵּן H. *autem*.

31. כִּלֹּה H. *omnis*. ה (פ) affixum 3 perf. sing. *omnis ipsam*, Pronomen
pleonasticum. (§ 7.)

32. דָּרָחַת. ת (ff ex § 9) 3 perf. sing. g. f. in Præterito. ד (ff) pleonasticum. H. אֲזָרָה (i. e. Radix דָּרָחַת) fuit, factum est. Hoc autem omne factum est. Genus femininum pro neutro, quo (§ 2) carent.
33. דָּנְתָמְלָא. H. מְלָא implevit. נָת (ff) perf. 3 Futuri Ichpeél. ד (ff) ut. ut implebitur; latino more, ut impleatur: Syri enim Coniunctivo & Optativo (§ 9) carent.
34. מָדָם, seu מָדָם, ut alii legunt. H. illud.
35. דָּאֲתָאֲרָ. H. אֲרָ dixit. אָר (ff & § 8) Ichpeél. ד (ff) qui. Quod dictum est.
36. מֵן. H. a.
37. מְרִיא. H. מְרִי dominus. א (ff & § 1) emphaticum.
38. בִּיד. H. יָד manus, ministerium. ב (ff) Ablativ. instrumenti, modi. Per nam m est hebraismus & syrisimus: nos dieeremus: opera, ministerio.
39. נִי־יָא. H. propheta. Hoc autem omne factum est, ut impleretur illud, quod dictum est a Domino ministerio propheta, seu per prophetam.

V. 23.

⁴⁶ שִׁמְעָה	⁴⁵ וְנֶקְרָן	⁴⁴ בְּרָא	⁴³ וְתֵאלֵלֵי	⁴² תְּבִמְנֵי	⁴¹ בְּתוּלְתָא	⁴⁰ דְּהָא
schemeh	venekrun	Bero	vetheladi	tevteni	Bethuletho	Deho
		⁵⁰ אֱלֹהִין:	⁴⁹ עִמָּן	⁴⁸ דְּמֵתְתָרְגָּם	⁴⁷ עִמְּוָאִיל	
		- Elohon	hamman	demethtargam	Hammanuil	

40. דְּהָא. H. דָּא ecce. ד (ff) quia.
41. בְּתוּלְתָא. H. virgo.
42. תְּבִמְנֵי. H. בִּמָּן concepit. 321 (§ 9) est 3 perf. sing. g. f. in Futuro. concipiet.
- 43, 44. ו (ff) & §. Pariet filium, ut n. 17 & 19.
45. וְנֶקְרָן. ו (ff) & § 9) 3 persona plur. g. m. in Futuro. Et vocabunt. nam H אֲזָרָא vocavit.
46. Non. en eius. ut n. 21.

47. Nomen Messias, *Emmanuel*.
 48. דְּמִתְתִּירָם (ff) *qui*. מֵת (ff) Benoni Ithpeél, seu Participium passivum, quod (§ 9) loco Praesentis usurpatur. H. תִּירָם *interpretatus est. Quod interpretando exponitur.*
 49. עִמָּן. H. עִם *cum*. ׀ (ff) affixum i perf. plur. *Nobiscum*.
 50. אֱלֹהֵן. H. אֱלֹהֵי *DEUS*. ׀ (ff) affixum i perf. plur. *DEUS noster*. Ait ergo propheta: *Quia ecce Virgo concipiet, & pariet Filium, & vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod exponitur, Nobiscum DEUS noster.*

EXERCITATIO ALTERA,

sine punctis:

ut videas, ne horum quidem absentiam Methodi hujus facilitati obstat.

Ex Matth. C. ult.

v. 18.

⁷ וַאֲכַנָּה	⁶ וּבֶאֱרָעָא	⁵ בְּשָׁמַיָא	⁴ שְׁלֵטָן	³ כָּל	² לִי	¹ אֶתְהֵיב
valchano	uvarbo	baschmaiyo	schuleton	kyl	li	Ethjehev
	¹⁴ לִכְּוֹן:	¹³ אֲנִי	¹² מִשְׁדָּד	¹¹ אֲנִי	¹⁰ אֶפֶס	⁹ אֲבִי
	lechun	ano	mefchaddar	eno	aph	avi
						⁸ דִּשְׁדַּרְנִי
						deschadrani

1. אֶתְהֵיב. H. יָהֵב *dedit*. אֵת (ff & § 8) Ithpeél. *Datus est*.
 2. לִי. H. *mibi*.
 3. כָּל. H. *omnis*.
 4. שְׁלֵטָן. H. *poteſtas*.
 5. בְּשָׁמַיָא. H. *cali*. ב (ff) *in*. *In calis*.
 6. וּבֶאֱרָעָא. ׀ (ff) & § 1) *emphaticum*. *Et in terra*. Itaque: *Data est mihi omnis poteſtas in calis & in terra*.
 7. וַאֲכַנָּה. H. *sicuti*. ׀ & § 1.
 8. דִּשְׁדַּרְנִי.

8. דְּשִׁדְרָנִי (פ) pleonasticum. שִׁדְרָנִי H. *mifit*. נִי (פ) affixum 1 perf. sing. *Mifit me*. Syri pronunciant quiescente, *deschadran*.
9. אֲבִי H. אֲבָא *pater*. י (פ) affixum 1 perf. sing. quod (§ 5) ultimam Nominis litteram absorbet. *Pater meus*.
10. אֲהִי H. *etiam*.
11. אֲנָא H. *ego*.
12. מְשִׁדְרָנִי H. שִׁדְרָנִי *mifit*. מ (פ & § 9) Benoni, *mittens*. Participium Benoni loco Præsentis (§ 9) *mitto*. Est Paél, & ideo (§ 8) propter Dagésch forte radicali secundæ debitum pronunciatur duplex *d*. Etsi porro Dagésch non apparet, cum puncta omittuntur, מ tamen (§ 9 in Participiis) demonstrat, non esse simplicem formam Peál. Proprie ergo sensus est: *impenſe mitto, sedulo mitto*.
13. אֲנָא H. *ego*. Repetitur pronomen (§ 7) per pleonasmum.
14. לְכוּן H. *vos*. *Et sicuti misit me Pater meus, etiam ego sedulo mitto vos*.

V. 19.

21	20	19	18	17	16	15
אֲנוּן	וּאֲעֲמֵדוּ	עֲמַמָּא	כְּלֵהוּן	וּלְמֵדוּ	הַכִּיל	זֵלוּ
enun	vabamedu	baumme	kyllehun	valmedu	hochil	zelu
		26	25	24	23	22
		דְּקוּדֵשְׁכּוּ	וּרְחוּ	וּבְרָא	אֲבָא	בִּשְׁכֵּם
		.dekudeshcho	verucho	vabbero	abbo	beschem

15. זֵלוּ. ו (פ & § 9) 2 perf. plur. Imperativi. H. אֲנוּן *abūt*. *Abūt*.
16. הַכִּיל H. *ergo*.
17. וּלְמֵדוּ H. לֵמַד *didicit*, & *docuit*. Contextus ostendit, non utique ad discendas, sed docendas gentes a Christo Apostolos mitti. Primum וּ, alterum (פ & § 9) perf. 2 plur. Imperativi. *Et docete*. Alii legunt תְּלַמְּדוּ tanquam תְּלַמְּדוּן per aphæresin literæ ן: quod eodem recidit: *docebitis*.
18. כְּלֵהוּן H. כֵּל *omnis, omnes*. הֵן (פ) affixum 3 perf. plur. sed (§ 7) pleonasticum.
19. עֲמַמָּא H. *populi*.

20. וְאֵלֶּפֶת וְאֵלֶּפֶת אֵלֶּפֶת (ff & § 8) Aphél. H. baptizati, baptizatus est. וְאֵלֶּפֶת (ff & § 9) 2 pers. plur. Imperativi. Baptizari facite, ad baptismum adducite. Quia autem Aphél saepe non aliam habet notionem, quam P-ál: optime Evangelium Græcum & Vulgata hoc loco vertunt *Baptizantes.*
21. אֵלֶּפֶת. H. ii, illi.
22. בְּשֵׁם (ff) in. שֵׁם H. nomen. In nomine: vel, ut etiam habent Græca, in nomen.
23. אֵלֶּפֶת. H. Pater. Status constructus (§ 3) in proximis quoque Nominibus intelligendus. In nomine Patris.
24. וְבֵרָא וְאֵלֶּפֶת בֶּרֶךְ H. Filius. אֵלֶּפֶת (ff & § 1) emphaticum. Et Filii.
25. וְרוּחָא וְאֵלֶּפֶת רוּחַ H. Spiritus. אֵלֶּפֶת (ff & § 1) emphaticum.
26. וְקֹדְשָׁא דִּ (ff & § 1) (Genitiv. H. sanctitas. Spiritus Sanctitatis, i. e. Sancti. Abite ergo, & docete omnes populos, & baptizate eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

V. 20.

34	33	32	31	30	29	28	27
אֵלֶּפֶת	וְהָא	דִּפְקִדְתִּיחֻן	כָּל	דִּנְטִרֻן	אֵנוּן	וְאֵלֶּפֶת	
eno	veho	dephakkedtechun	mo	kyl	denetterun	enun	Valephu
41	40	39	38	37	36	35	
דִּבְלִמֹּ	לְשִׁחְלוּמֶה	בָּדְמו	יָבְמוֹתְהוֹ	כִּלְלִיחֻן	אֵנוּן	אֵנוּן	
debulmo	leschulomeh	badmo	javmotho	kyllehun	ano	hammechun	
			42				
			אֵנוּן				
			אֵנוּן				

27. וְאֵלֶּפֶת. H. didicit, & docuit. ut n. 17. Et doceto.

28. אֵנוּן. H. ii, illi.

29. דִּנְטִרֻן. דִּ (ff) ut. דִּנְטִרֻן (ff & § 9) 3 pers. plur. Futuri. H. נִטֵּר (i. e. נִטֵּר) custodivit. נִ Futuri absorbet primam radicalem Verbi Imperfecti פִּ (ff) quod quia per Dagésch forte (syriace per Kuso) compensatur, litera ט in pronuntiatione duplicatur, denetterun, non denetrum. Custodient. ut custodiant.

30. כל. H. *omnis, omnia*.
31. מא. H. *quid, quod*.
32. דפקדתון. ד (//) pleonasticum. H. *mandavit*. ת (// & § 9) 1 perf. sing. Præteriti. כון (//) affixum 2 perf. plur. *Mandavi vobis*. In ipso Syriaco agnosci potest forma Paél, quæ tamen sine detrimento sententiæ ignoratur.
33. ודא. 1 & 2. H. *ecce*.
34. אנא. H. *ego*.
35. עמכון. H. *cum*. כון (//) affixum 2 perf. plur. *Vobiscum*.
36. אנא. H. *ego*. Repetitur ad majorem vim sententiæ: *certissime ego vobiscum sum*.
37. כלהון. H. *omnis, omnes*. דון (//) affixum 3 perf. plur. quod tamen (§ 7) pleonasticum est.
38. יומתא. H. *dies*. תא (// & § 2) signum pluralis. *Omnes dies, omnibus diebus*.
39. ערמא. H. *usque ad*.
40. לשולמא. H. *consummatio*. Primum ל (// & § 1) Accusat. ה (//) affixum 3 perf. sing. quod (§ 5) absorbet א sui Nominis; in sensu tamen (§ 7) pleonasticum est.
41. דעלמא. ד (// & § 1) Genitiv. H. *seculum*. א (// & § 1) emphaticum.
42. אמין. H. *vere. Amen. Et docete eos, ut custodiant omne quod mandavi (inculcavi) vobis: & ecce ego certissime vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Vere, seu Amen.*

A P P E N D I X

De Pronunciatione

Linguae Syriacae.

1. Syrorum literae sunt 22, consonantes omnes.

Olaph. Beth. Gomal Delath. He. Vav. Zai. Cheth. Thet. Jud. Coph.

Ⲁ	ⲁ	Ⲃ	ⲃ	Ⲅ	ⲅ	Ⲇ	ⲇ	Ⲉ	ⲉ	Ⲋ	ⲋ	Ⲍ
Spir. len. b, v.	g	d	h.	v.	z.	ch lenius. t.	j. ch asperius. c.					

Lomad. Mim. Nun. Semchat. Ae. Pe. Dfode. Kuph. Risch. Schim. Tav.

ⲍ	Ⲏ	ⲏ	Ⲑ	ⲑ	Ⲓ	ⲓ	Ⲕ	ⲕ	Ⲍ	Ⲇ	ⲇ	Ⲉ
l	m.	n.	f	him, erf.	ph, p. dē	k.	r.	sch.	t, th.			

Olaph ante Lomad ⲉ
 Lomad ante Olaph. Ⲋ
 Lomad geminum in fine ⲋ

Elegantiae gratia consonantibus lineolas quasdam horizontales ubique attexunt.

2. Puncta vocalia:

Ⲁ	Abraham.	a.
ⲁ	Esaias.	e.
Ⲃ	Isac.	i.
ⲃ	Odom.	o.
Ⲅ	Urias.	u.

Utuntur etiam vocalium loco simplicibus punctis, hunc in modum. Punctum alterum supra, alterum infra literam, est a. Puncta duo infra literam juxta se posita, seu horizontalia, sunt e. Puncta duo infra literam

Litteram transversa, seu diagonalia, sunt *i*. Similia duo puncta transversa supra litteram, *o*. Denique punctum unum, sive supra, sive infra litteram Vav, est *u*.

 su fo fi se sa

3. In charactere Syriaco Verbis præter puncta vocalia adhibent alia etiam puncta, quibus tollere ambiguitatem sententiæ student. 321 *tradidit ipse*: 321 *vel* 321 *tradens*. 𐤒321 *tradidisti*: 𐤒321 *tradidi*: 𐤒321 *tradidit ipsa*. 321𐤎 *tradam*: in omnibus aliis personis Futuri, utriusque numeri, punctum infra vocabulum ponunt.

4. Si Nomen iisdem literis scribitur in plurali, quibus in singulari: distinguuntur in charactere syriaco, dum plurali superne duo puncta imponunt horizontalia, sive juxta se in eadem latitudine stantia.

5. Pronomen affixum 𐤒, quod est 3 pers. sing. si genus femininum significet, in syriaco punctum supra se habet, per quod a masculino discernitur.

6. Kusoj est punctum supra litteram, quod instar hebraici Dagésch eam geminat.

7. Litteram Nun ante Tav Syri in sua pronuntiatione non amant: ideo illem vel omnino non scribunt, vel etiam scriptam silentio premunt. 𐤒𐤎𐤒 *tu g. m.* & 𐤎𐤒𐤎 *tu g. f.* leguntur *at*; 𐤎𐤒𐤎𐤒 *femina*, *uxor*, legitur *atto*.

8. 𐤒 affixum 1 pers. sing. sonat ut *n* sine *i*.

9. In affixo 3 pers. sing. g. m. 𐤒𐤒 litteræ 𐤒𐤒 semper mutæ sunt, 𐤒 sonat ut *v* consonans, 𐤒 post Nomina muto, post Verba autem sonante ut *i*. Vide *nachiv* in Exercitatione I n. 25. Idem suo modo accidit affixo 𐤒 2 pers. sing. g. m.

E X E M P L U M ,

ex Matth. VI 9 fqq.

Ita nos DEUM precari Christus syriacis verbis docuit:

אבון דבשמיא נתקדש שמך :

.schemoth nethkaddasch devaschmaiyo Avun
.tuum nomen Sanctificetur: cælis in qui, noster Pater

האחא מלכותך :

.malchutoch Tithe

.tuum regnum Adveniat

נהא צבנך איכנא דבשמיא אף בארעא :

.barbo aph devaschmaiyo aichano dsevjonocho Neheve

.terra in & , cælo in sicut , tua voluntas Fiat

הב לן לחמא דסונקנן יומנא :

.javmono defunekonan lachmo lan Hav

.hodie nostræ indigentiz panem nobis Da

ושבוק לן חובין איכנא דאף חנן שבקן

schevakan chanan doph aichano , chavbajn lan Vafchbuk

dimittimus nos & sicut , nostra debita nobis dimitte Et

להיבין

.lechajvajn

.nostris debitoribus

ולא תעלן לנסיונא :

: lenesjuno tabalan Velo

:tentationem in nos inducas ne Et

אמן

אלא פצן מן בישא

bischo men padson Ello

malo a noslibera Sed

ולי אמר מדיא

יודא כל לשון

Omnis lingua confitebitur
DEO.

Rom. XIV 11.

Errata.

<i>Pag.</i>	<i>lin.</i>
3	29 do - Lege to -
40	6 col. 1. an L. ante.
125	9 Germanicæ L. Latinæ.
129	ult. <i>babeo</i> L. <i>babeo</i> , <i>babere</i> , <i>haben</i> / zu der zweyten; <i>bibo</i> , <i>bibere</i> , <i>trink</i> fen / zu der dritten; <i>audio</i> , <i>audire</i> , <i>hören</i> / zu der vierten.

